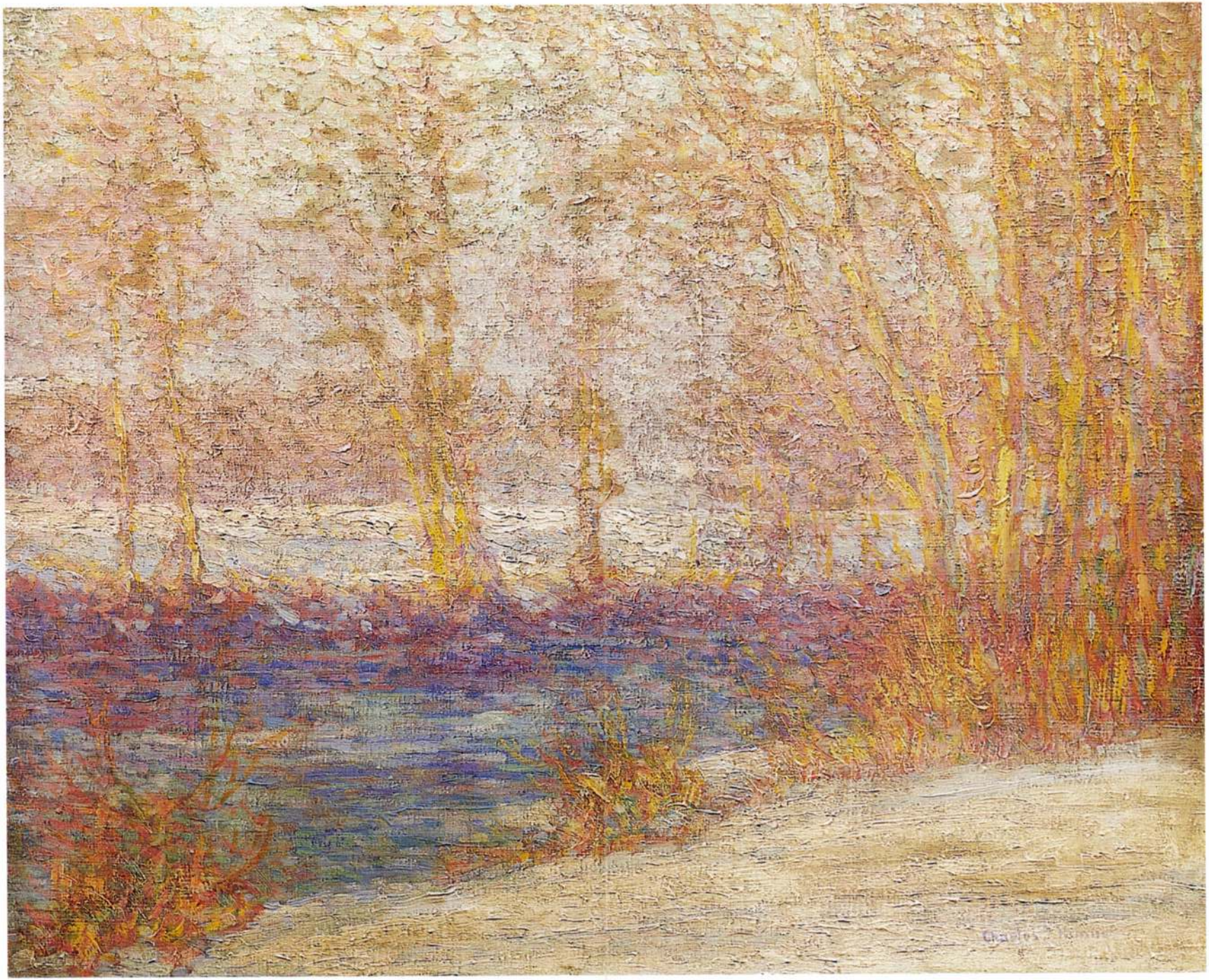

KERNSTOK KÁROLY

51

51 ▪ KERNSTOK KÁROLY (1873–1940)

Női portré

121 × 75 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Kernstok Károly 1904

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

52 ▪ FRANK FRIGYES (1890–1976)

Hölgy sárga selyemblúzban

97 × 75 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Frank Frigyes

Kikiáltási ár: 700 000 Ft

107 ▪ MATTIS TEUTSCH JÁNOS (1884–1960)

Kompozíció 9, 1925 Paris

42 x 40 cm
Olaj, papír
Jelezve balra lent: MT Mattis Teutsch Paris
Hátoldalán: Mattis Teutsch Komposition 9 – 1925 Paris

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

IRODALOM
Banner Zoltán: *Mattis-Teutsch.* Budapest, 1972.
Szabó Júlia: *Máttis Teutsch János.* Budapest, 1983.
Majoros Valéria: *Mattis Teutsch.* Budapest, 1998.
Majoros Valéria: *Mattis Teutsch pályaképe.* Kézirat, 2000.

A Párizsban élő régi pesti és brassói ismerősök, barátok 1925 januárjában Mattis Teutsch-csal is találkozhattak a francia fővárosban. Bár valószínűleg nem azért utazott oda, hogy újra a hajdani pénzkereseti lehetőséget használja ki, mégis azt jegyezték fel róla, hogy dolgozik, három frank óradíjért képrámákat farag. Nap mint nap este hétig dolgozott a műhelyben. Azt gondolhatnánk, e munka mellett nem maradt ideje a festésre. Ha még azt is hozzátesszük, hogy szabadidejében kiállítási lehetőséget keresve járta a várost, nehéz elképzelni, mikor jutott ideje egy-egy új mű alkotására. Művészi oeuvre-je azonban azt bizonyítja, hogy július elején nem üres kézzel tért vissza Párizsból szülővárosába, Brassóba. A párizsi tartózkodás a művész számára a nehéz életkörülmények ellenére gyümölcsözőnek bizonyult. A Visconti Galériában kiállításon mutathatta be legújabb alkotásait. A kiállítás katalógusa, ha volt ilyen, nem ismert a kutatás számára, de a meghívóból arra következtethetünk, hogy ha voltak is régebbi munkák, Lelki virágok és absztrakt Kompozíciók a falakon, a hangsúlyt a művész a legújabb festményeire, az alakos kompozíciókra helyezte. A kiállított művek egyike a Les chroniques du jour júniusi 2. számának borítójára került. Ez a mű közeli társa az aukcióra bocsátott festménynek.
Mattis Teutsch Párizsban újra egyértelműen alakos kompozíciókat festett. Hangsúlyozni kell az újra szót, hiszen a művész már korábban is készített ilyen műveket. A legkorábbi festményeken, 1908-tól könnyen felismerhető formában jelentek meg alakjai. A legtöbb figurális kompozíció a 10-es évek közepétől készült. Az alakok ekkorra azonban jelentősen megváltoztak. Szinte elveszítették testüket, sziluettszerűekké váltak. A jeleneteket, amelyben ezek a rózsaszín női és kék férfi alakok feltűntek, a képzelet szülte. Az idő haladtával az álom- és emlékképeknek a főszereplői egyre elvontabb formában láthatók, mígnem a 10-es évek végére el is tűntek a színek kavalkádjában. Az Érzetek azok a festmények 1919-ben, amelyeken már csak a jelentés vonatkozik rájuk. Az *Érzetek*et követő *Lelki virágok*ban az alakok testi valósága újra előtérbe került. A művész legkedvesebb tanítványa, Lukász Irén ezt így jegyezte fel: *„A teljesen elvont formák között igen gyakran egy emberi alak formavonala is velük vagy bennük mozog, mint vezető vagy formatartó."* 1924-től ez a „formavonal" egyre dominánsabb lett, mígnem 1925-ben újra átvette a vezetést a többi motívumtól. Az új alakok, amelyek leggyakrabban ülő, álló, térdelő poziturában, majd sportolás közben, fürdő után, láthatók a képeken, ismét különböznek minden korábbról ismert rokonuktól. Leggyakrabban a kék szín a domináns a festményeken és a férfi, női alakok párba állítva szerepelnek, amint ez a most aukcióra bocsátott képen is látható.
Az 1924-től kezdődő új művészeti periódus 1933-ig tartott. Ennek konkluzióit fogalmazta meg a művész az 1931-ben Potsdamban megjelent „Kunstideologie. Stabilität und Aktivität im Kunstwerk" (Művészetideológia. Stabilitás és aktivitás a műalkotásban) című könyvében. Mattis Teutsch festményei közül többet barátainak, ismerőseinek vagy pl. orvosának ajándékozott. Hagyatékából is számos kép került magángyűjteménybe. Ezek között azonban viszonylag kevés a 20-as évek közepéről való s még kevesebb a Párizsban készített mű. Az itt látható festmény ezek egyik jellegzetes darabja.

dr. Majoros Valéria

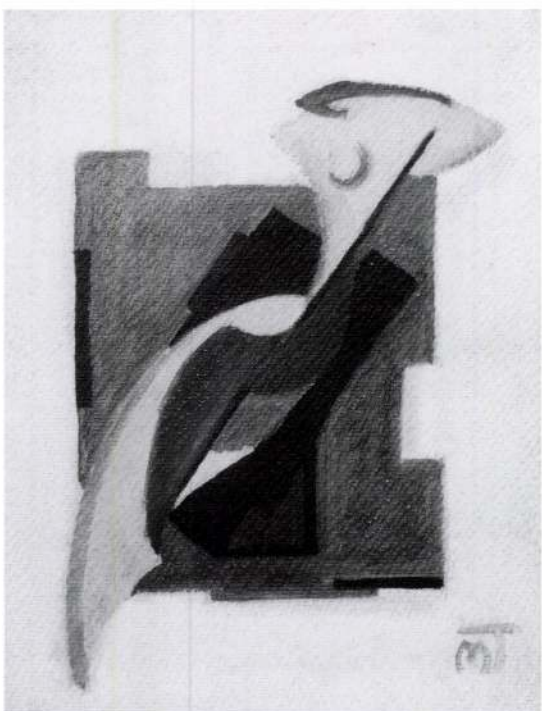

Mattis Teutsch János: *Ülő női alak, 1925 körül*
32 x 24,5, olaj, papír
magántulajdon

106 ▪ KERNSTOK KÁROLY (1873–1940)

Szilvaszedő, 1910 körül

80 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Kernstok

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

IRODALOM
Bárdos Artúr: *Kernstock Károly.* Művészet, 1907/3. 161–169.
Bálint Aladár: *Kernstok Károly.* Nyugat, 1917. nov. 1. 720–722.
Kernstok Károly gyűjteményes kiállítása. Katalógus, bev. tan.: Lázár Béla. Az Ernst Múzeum kiadása, Bp. 1928.
Dévényi Iván: *Kernstok.* Corvina, Bp. 1970.
Kállai Ernő: *Új magyar piktúra.* Gondolat, Bp. 1990.
Horváth Béla: *Kernstok Károly.* Bp. 1997.

Kernstok Károly életművének intenzitását- amibe festés, irás, pedagógiai- és közéleti tevékenység is beletartozott – talán csak Vaszaryéhoz lehetne hasonlitani. Még Kassák Lajos is úgy ir Kernstokról, mint aki *„embernek és művésznek egyformán a huszadik század gyermeke (...) Olyan dinamikus erő, serkentő hatás árad belőle, amely (...) egy vajúdó korszak felejthetetlen mesterévé avatja."*
Pedig Kernstok pályája is „szokásosan" kezdődött: a budapesti Iparművészeti iskolai alapképzés után Hollósyhoz igazol át Münchenbe, majd a párizsi Julian Akadémián folytatja tanulmányait (Bouguereau-nál), Budapestre visszatérve Benczúrnál dolgozik, közben Itáliába és Franciaországba tesz tanulmányutakat. Korai művei elsősorban a naturalizmus-realizmus jegyében fogantak, és olyan képek jellemzik ezt a korszakot, mint az *Agitátor* (1897) vagy a *Hajóvontatók* (1897). Szociális érzékenysége és természet-szemlélete/tisztelete formálta Kernstok talán kevésbé ismert impresszionista, plein-air korszakát. Palettája kiszínesedik, fény járja át a paraszti életből és természetből vett témákat. Az Incselkedők és a *Szilvaszedők* (1900- ból ill. 1901-Ből) témája az elkerített gyümölcsösben időző emberek és a táj, amelyeken áttetszőn és vibrálóan játszik a fény. A természetben meglátott különböző fényértékeket megragadva, mély és tiszta színekben izzanak fel a Szilvaszedők komplementer színei, amelyek Kernstoknak ezt a korszakát a nagybányaiak festésmódjával hozza rokonságba. 1906-Ban Párizsba megy, ahol megismerkedik a Fauves-ok, Van Gogh, Cézanne, és mindenek előtt Gauguin munkáival, amelyek átsegitik a plain air festés látvány-problematikáján.
A *Pihenő asszonyok* festményen feltűnő a részletek elhagyása – sikszerű egyszerűsités –, Kernstok ugyanakkor a színekkel és a faktúrával teremti meg a kép szilárd vázát. A gyümölcsfák tövében pihenő nőalakok egy kiegyensúlyozott, szimmetrikus kompozícióban kapnak helyet. A felállított létra, mint mértani közép hasít helyet magának a képtér közepén, jelenléte azonban nem erőszakos struktiv elem, mert a kert élősövény kerítése – mint a hangsúlyos horizontális – lágyítja a fákkal társuló függőlegesek dominanciáját. A kertre és a nőalakokra kissé megemelt perspektivából látunk rá, amely erősíti az alsó képtér síkszerűségét és talán a francia festészet hatására megjelenő dekorativ, szintetikus folthatásokat. Az asszonyok alakját nem részletezi Kernstok, kontúrok nélkül, izgalmas szilouetthatással „teríti" szét őket az izzó sárga földön, ahol a legnyilvánvalóbb Gauguin hatása. A fák lombján megőrzött zöldben-vörösben játszó „expresszív naturalista" (Kállai) festésmód a húszas években tér vissza Kernstok festészetébe.
A festmény legközelebbi formai analógiája a Szilvaszedők volt, szemléleti rokona pedig egy tájkép a 10-es évekből, amelyen a kernstoki szintetizmus, az intenzív színfoltokkal, rovátkált ecsetjárással feltöltött tájkép látható (Kieselbach gyűjtemény).

A. K.

Kernstok Károly:
Szilvaszedők, 1901
119 x 97,5 cm, olaj, vászon
MNG

Kernstok Károly:
Tájkép, 1910 körül
magántulajdon

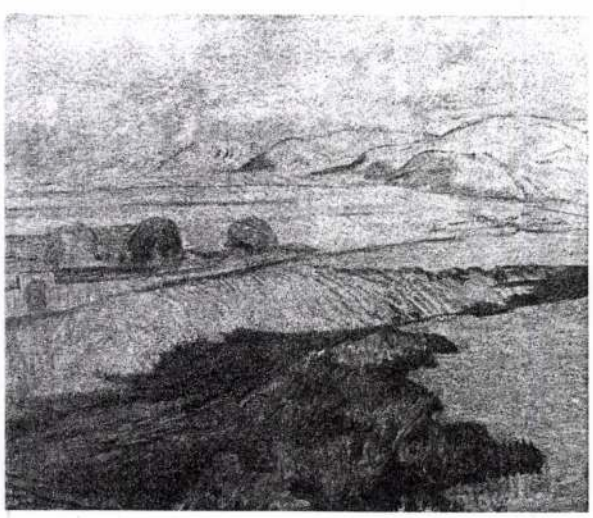

KERNSTOK KÁROLY
2002, olaj

177

177 ▪ KOVÁCS MIHÁLY (1818–1892)

Önarckép, 1852

37,5 × 35,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Kovács Mihály tisztelt barátjának Barabás Miklósnak Pest 1852
Hátoldalán a Magyar Nemzeti Galéria Új Magyar Képtárának letéti címkéje

Kikiáltási ár: 750 000 Ft

178 ▪ MUNKÁCSY MIHÁLY (1844–1900)

Fiatal hölgy képmása, 1865-66

72 × 59 cm
Olaj, vászon
J. n.
Szerepelt a BÁV 62. aukcióján, 182. tétel, 1983 december

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft

Kernstok Károly

1873. Budapest–1940. Budapest

A Budapesti Iparművészeti Iskolában kezdte tanulmányait, majd Hollósy Simon tanítványa lett Münchenben. Ezután Párizsban a Julien Akadémiára iratkozott be. Pályája elején társadalomkritikai hangú, realista és naturalista képeket festett. Később fokozatosan beépítette művészetébe az impresszionizmus és a posztimpresszionizmus kifejezési lehetőségeit. 1905-ben Nyergesújfalun telepedett le, ahol szellemi csoportot alapított szoros kapcsolatban a polgári radikális értelmiség jeles képviselőivel. 1906-ban Párizsba látogatott, ahol megérintette a Fauves-csoport szabad festői szemlélete.

Egyre gyorsuló ütemben vetett fel új és új művészi problémákat, ennek során a stilizáló, monumentális kompozíciók jutottak túlsúlyba. Az 1909-ben megalakuló Nyolcak csoport szervezője, szellemi vezetője volt. 1918-ban részt vett az őszirózsás forradalomban, a művészeti ügyek kormánybiztosa lett. 1919-ben proletár szabadiskolát vezetett Nyergesújfalun.

1920-ban Münchenbe utazott, majd ez év végétől 1926-ig Berlinben élt. Műtermet bérelt a Kurfürstendammon. Szoros kapcsolatban állt a Nyolcak Berlinbe emigrált tagjaival, Berény Róberttel, Czóbel Bélával és Tihanyi Lajossal. Rajzain visszatértek a régi témák, aktok, lovak tájban stb. Munkásságában előtérbe került a sokszorosított grafika, rézkarcai népszerű témákat, erotikus kompozíciókat és a népéletből vett jeleneteket ábrázoltak. Itthon ismét a monumentalitás felé fordult. 1931-ben a Tamás Galéria mutatta be rajzait.

(B. K.)

Er studierte an der Budapester Kunstgewerbeschule, dann bei Simon Hollósy in München. 1894–1896 besuchte er in Paris die Akademie Julian. Am Anfang seiner Laufbahn malte er gesellschaftkritisch angelegte realistische und naturalistische Ölbilder. Später verschmolz er in seiner Malerei die Ausdrucksmöglichkeiten des Impressionismus und des Postimpressionismus. 1905 siedelte er nach Nyergesújfalu über, wo sich um ihn ein Kreis von Vertretern der radikalen bürgerlichen Intelligenz gruppierte. 1906 reiste er nach Paris, wo ihn die wilde und freie Malerei der Fauves berührte. In einem sich verschnellernden Tempo griff er neue künstlerische Probleme auf. In diesem Prozess überwogen immer mehr die monumentalen, stilisierten Kompositionen. 1909 war er Theoretiker und Organisator der Gruppe Nyolcak (Acht). 1918 war er aktiver Teilnehmer der Bürgerrevolution (sog. Astern Revolution), wurde zum Komissar des Kunstwesens ernannt. 1919 leitete er die freien Proletarierwerkstätten für Kunst in Nyergesújfalu.

1920 reiste er nach München, seit Ende dieses Jahres bis 1926 lebte in Berlin und dort mietete er ein Atelier auf dem Kurfürstendamm. Er hielt engen Kontakt mit einigen ehemaligen Mitgliedern der Gruppe Nyolcak (Acht), so wie Róbert Berény, Béla Czóbel, Lajos Tihanyi, die ebenso nach Berlin emigrierten. Seine Zeichnungen greifen auf alte Themen – Akt, Adam und Eva, Reiter in Landschaft u.s.w. – zurück. Die Druckgraphik trat in den Vordergrund. Seine Radierungen stellten populäre Themen, erotische Kompositionen und Szenen des ungarischen Volkslebens dar. Eine verstärkte Expressivität war in Deutschland für sein Schaffen charakteristisch.

1928 stellte er die Berliner Werke in Ernst Múzeum in Budapest aus. Er wandte sich der Kunst der Kelten und den monumentalen Kompositionen zu. 1931 wurden seine Zeichnungen in der Galerie Tamás gezeigt.

IRODALOM:
Lengyel Géza: *Kernstok Károlyról.* Nyugat, 1924. 4. 24.
Körmendi András: *Kernstok Károly.* Bp., 1936.
Horváth Béla: *Károly Kernstok, 1873–1940.* Acta Historiae Artium, 1967. 4. sz. 353–387.
Dévényi Iván: *Kernstok.* Bp., 1970.

Szabó Júlia:

KERNSTOK BERLINBEN

Kernstok Berlinben – akár Nemes Lamperth József és társai – régi témáit rajzolja, festi: lovakat és mozgó aktokat a nyújtózás ívében, vagy Keresztelő Jánost távolba mutató, Krisztust idéző gesztusával. Megihlették továbbá az Európa minden országából Berlinbe érkezett emigránsokat – írókat, művészeket, tudósokat – befogadó kávéházak. Ezeknek asztalainál próféták szólaltak meg, jövendölések születtek. A polgári találkozóhely menedék és fórum egyszerre. A kávéházat rajzolja az 1920-as évek elején, s mint az egyik, kiállításunkon szereplő grafikája bizonyítja, itt születik meg 1920-as évekbeli főművének, az Utolsó vacsorának alapötlete. Az asztaloknál beszélgető, vitatkozó férfiak között feltűnik egy méltóságteljes, szenvedő alak, aki két karjára támaszkodik, előtte pedig nem pohár, nem kávéscsésze, hanem úrvacsorai kehely látható. A kávéházi jelenetből alakul ki az *Utolsó vacsora* kompozíciója. Az asztalokból egy asztal lesz, Krisztus középre kerül, s körülötte sokféle jellem – a kétkedő és esendő, az eltökélt és hős tanítványok. Így ír róluk a kasseli és bochumi kiállítás katalógusában, 1986-ban, Bajkay Éva: „Kernstok apostolfejei a Berlinben helyét igen, de nyugalmát nem lelt festő vívódását

tükrözik – olyan expresszivitással, ahogy Beckmann is fogalmazott Újtestamentum-sorozatában."[1]

A téma megfogalmazói igen sokan voltak a kor Európájában, s Kernstok a magyar művészetben sem áll vele egyedül: rokona Egry József Vörös Igazság c. műve (1919–20) és Derkovits Utolsó vacsora c. festménye (1922). Kernstok több változatban és méretben elkészült Utolsó vacsorája monumentális főmű, valóban mérhető Max Beckmann, Emil Nolde, Ernst Ludwig Kirchner és Erik Heckel hasonló tárgyú és stílusú festményeihez. A kiállításunkon szereplő akvarell a hátoldalán olvasható felirat szerint az Úrvacsora első vázlata. Kék, lila, sárga, vörösesbarna színfoltok kavargásából bontakozik ki rajta a jelenet, Krisztus alakjánál világosodik ki a kép, homlokára kulcsolt két keze, arca és felsőteste fehérlik. Haját a művész először barnára, majd sötétkékre festette. A kék a romantika és expresszionizmus szent színe – foltokban és kontúrokban mindenütt jelen van a képen, és fájdalmas töredezettséggel küzd a kevert, piszkos színek áradatával.

Berlinben Kernstok pénzkeresetre is szorul. Talán ezenkívül még valami fekete humor is készteti arra, hogy a kor német expresszionista művészei – Otto Dix és George Grosz témaválasztásának megfelelően – erotikus rajzokat és grafikai sorozatokat készítsen. Ezek a művek zaklatottabbak, mint a századvég és a századforduló (pl. Zichy Mihály) hasonló témájú rajzsorozatai, de elegánsabbak és nagyvonalúbbak, mint Derkovits Gyula tórz-félpornográf akvarell- és litográfia-sorozata.

Kernstok Károly menedéket talált, de otthonra nem lelt a húszas évek Berlinjében. Többé nem lehetett vezető szerepe a kor művészeti életében sem, már a fiatalabb magyar emigránsok is más irányzatok (dada, konstruktivizmus) híveivé és alkotóivá lettek.[2] Az idős Kernstok a konszolidáció után hazatért, s festette, ismételte régi képeit.

JEGYZETEK:

1 Bajkay-Rosch, Éva: *Emigration und Exil.* In: Wechselwirkungen. Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik. Neue Galerie, Kassel, 1986–1987, Museum Bochum, 1987. Szerk. Hubertus Gassner. 37–46.

2 Szabó, Júlia: *Der Expressionismus und die ungarische Kunst von 1915–1927.* c. tanulmánya, uo. 74–100.

58. UTOLSÓ VACSORA, 1920
Letzter Abendmahl

62

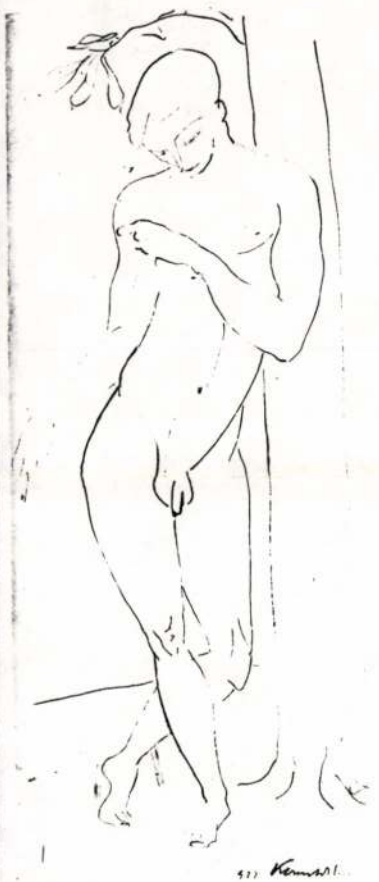

62. [illegible]AKT, 1922
[illegible]abenakt

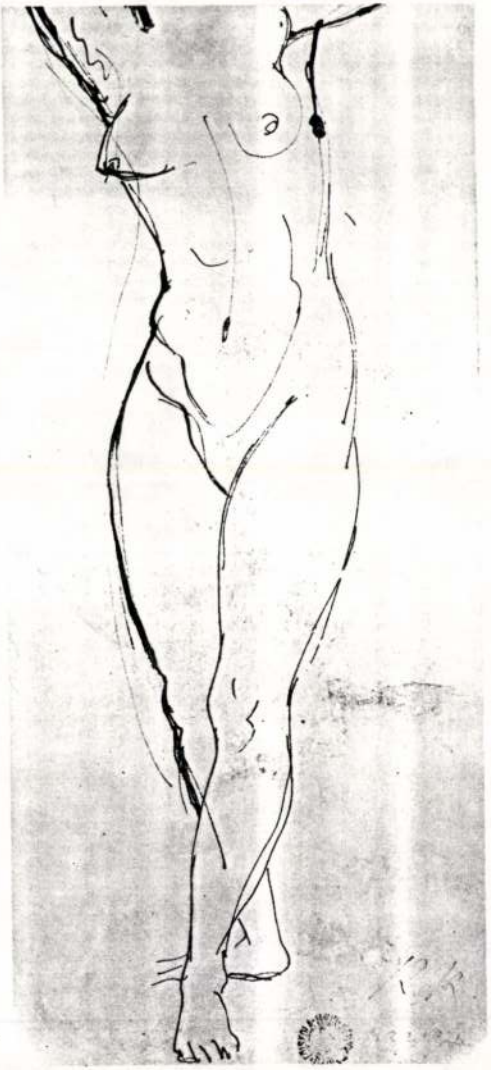

61. AKT (TORZÓ), 1922
Akt (Torso)

63

KERNSTOK Károly

3. p. Pernegyly bev.

Magyar grafika külföldön

Kernstok Károly

58. UTOLSÓ VACSORA, 1920
Letztes Abendmahl
rézkarc, hidegtű, 150 x 280
szignálva: Kernstok 920
MNG Ltsz.: 1940–2842

59. UTOLSÓ VACSORA, 1921
Letztes Abendmahl
gouache, 200 x 330 mm
J.l.j.: K. K. Kernstok Károly
MNG Ltsz.: 9113
K.: 1986, Kassel

60. FIÚAKT, 1922
Knabenakt
tus, toll, 400 x 161 mm
J.j.l.: 922 Kernstok K.
MNG Ltsz.: 1940–3585

61. AKT (TORZÓ), 1922
Akt (Torso)
tus, toll, 425 x 189 mm
J.n.
MNG Ltsz.: 1954–5162

itj. Kernstok Károly

GALERIE DEVAMBEZ

23, Boulevard Malesherbes, 23

ci Nemes

József

K

du 14 au 31 mai

du 14 au 31 mai

1926

CHARLES KERNSTOK

GROUPE DES QUATRE

CHARLES KERNSTOK

I. Portrait de Mme M.

II. Portrait de Mme C.

III. Assomption.

IV. Nu assis.

V. Nus debout.

VI. Gênes.

VII. Nu.

VIII. Nu.

IX. Dessins.

« GROUPE DES QUATRE »

JOSEPH DE NEMES

I. Les Fleurs.
II. Les Baigneuses.
III. Les Laveuses.
IV. Etude.
V. Pont Saint-Louis.
VI. Bois de Boulogne.
VII. Nu.
VIII. Pont Neuf.
IX. Le Lavoir.
X. Nu assis.
XI. Etude.
XII. Paysage.
XIII. Vue de Paris.
XIV. Dessins.

« GROUPE DES QUATRE »

JOSEPH DE NEMES

MARIETTE ROTHSCHILD

MARIETTE ROTHSCHILD

I. Nature morte.
II. Nature morte.
III. Jouets.
IV. Le Moulin de la Galette.
V. Rue Saint-Rustique.
VI. Autre coin de Montmartre.
VII. Portrait du père de l'artiste.
VIII. Tulipes.
IX. Nature morte.
X. Pochade.
XI. Pont Saint-Michel.
XII. Nature morte.
XIII. Saint-Julien le Pauvre.
XIV. Au Pont d'Austerlitz.
XV. Nature morte.

LEONOR VILLANUEVA

I. Esquisse pour tableau.

II. Dos de femme.
(Harmonie en rouge et violet).

III. Nu.

IV. Pieta.

V. Cristal et bronze.
(nature morte)

VI. Plat de fruits.

VII. Poupée moderne.

VIII. Le Pont Royal.

IX. Le lac Saint-Jacques.

X. Pochade.

« GROUPE DES QUATRE »

LEONOR VILLANUEVA

TÁRLATOK

A NEMZETI SZALON TÁRLATAI

Az Ume kiállítása. Kilenceven percentben csupa fiatal ember, a harmincon innen az Ume kiállítói. A mi szemünkben már maga ez a körülmény a legjobb ajánlólevél ahhoz, hogy csupa jót írjunk a kiállításról. Ha lehetne, meg is tennénk. Ha nem volna kötelességünk megmondani az igazságot, kötelességünk éppen a fiatalsággal szemben, kritikánk most elnéző és biztató lenne. Sajnos, meg kell mondanunk, hogy a kiállításon semmi biztatót nem tapasztaltunk. Az Ume kiállítása Vaszary János protektorátusa alatt Páris divatmozgalmainak epigon-gyülekezete. Pedig vannak tehetséges résztvevői is ennek a kiállításnak, akikért kár. Sőt vannak olyanok is, mint ~~*Antal* József~~, *Friml* ~~Géza~~, *Hintz* Gyula, *Klie* Zoltán, ~~*Walleshausen* Zsigmond~~, akiknek festői egyénisége kiütközik a betanult sablonból és olyan képeket produkál, melyeknek élvezetét nem rontják meg a különböző utánérzések. A szobrászok közül *Beck* Ö. Fülöp ~~mester~~ vezetésével *Gádor* István és *Gárdos* Miklós mutatnak reményt keltő kvalitásokat. *Krivátsy* Miklós műveinek egyik részében a járt utak profitáló vándora, míg ugyanakkor érthetetlen merészséggel a hagyományokat teljesen semmibevevő ujító. Az utóbbi műveiben egyetlen kvalitása, amit készséggel ismerünk el, a bátorság. Ez azonban nem par excellence szobrászi kvalitás.

A Szinyei-Társaság tavaszi szalonja. Annál több jót írhatunk a Szinyei-Társaság protektorátusa alatt rendezett tavaszi szalonról. Itt is a fiatalok vonulnak fel, még pedig a fiatalok, akikben természetszerűen nem hiányoznak a fiatalsággal együtt járó szélsőséges hajlandóságok, de akiknél egyben a tehetség a művészi nevelésnek és kulturának oly fokát járja, melyen a művészi alkotás vágyát és ambicióit korlátozzák az egyéniségükhöz való hűség és a természet iránt való rajongás golfáramlatai. Örömmel állapítjuk meg, hogy talán egy-két esettől eltekintve, melyekkel kár volt a Szinyei-Társaság zsűrijének a kiállítás egységes hangulatát megbontani, a tárlat a legjobb impressziókat kelti. Meg kell mondanunk, hogy a Szinyei-Társaság ilyen irányú tevékenysége több haszonnal járna a fiatalságra, ha csak tizedrésze bátorságát mutatná annak a temperamentumnak, mellyel a fiatalok dolgoznak. A Szinyei-Társaság nem mer a saját művészi álláspontjára helyezkedni azzal az eréllyel, amelyet meg lehet kívánni olyan társaságtól, mely hivatva érzi magát az ifjuság vezetésére. A Szinyei-Társaság művészi hitvallása az impresszionizmus, a természethez való ragaszkodás, gyakorlati megnyilatkozása pedig a tétova körültekintés, taktikai ingadozás a szélső baloldal mindenáron való erőlködései és a maga becsületes művészi törekvései között. Miközben a Szinyei-Társaság attól fél, hogy konzervativnak marasztalják el a szélső baloldalon, abba a nevetséges helyzetbe kerül, hogy vizet prédikál és bort iszik. Ezen a kiállításon is több erély a maga elvi álláspontja mellett hatályosabb útbaigazítást, több világosságot jelentett volna az ifjuság számára, melynek soha oly nagy szüksége nem volt a jó tanácsra, mint ma. A tárlat kiállítói közül ide írjuk azok neveit, akikkel kellemes volt a találkozás és akikkel minden bizonnyal a jövőben is találkozni fogunk még ott, ahol a magyar művészet jövője alakul ki. *Antal* Loránd, *Bánó* Anna, *Bernola* Károlyné, *Borsos* István József, *Csóka* István, *Dudosits* Jenő, *Emánuel* Béla, *Fehér* József, *Feszty* Masa, *Győre* György, *Horváth* István, *Haideckerné Burián* Irén, *Hámor* Ilona, *Hintz* Gyula, *Jakoby* Elza, *Junger* Kató,

HARANGHY JENŐ: CSOKONAI

A Bunda falfestménye

MAGYAR ASZTALI KÉSZLET A BUNDÁBAN

TOROCKAI OSVALD: TAVASZ A FALUN

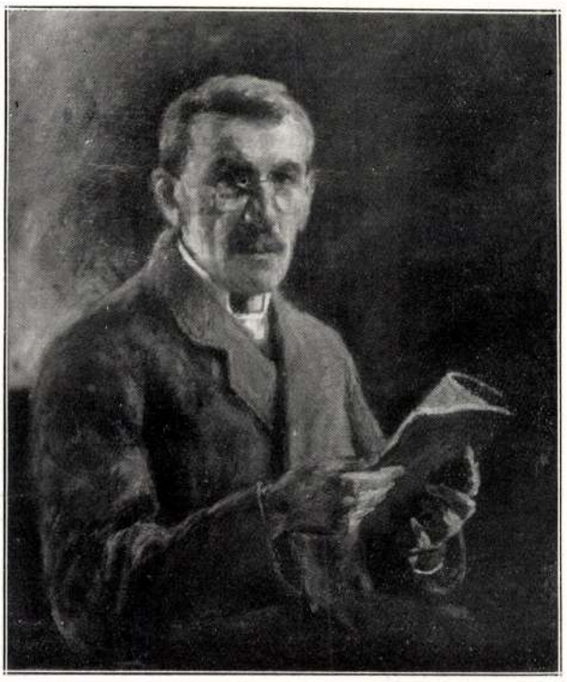

DIENES JÁNOS: TANULMÁNY

IFJ. KOVÁCS JÁNOS: BALATONI TÁJ

CSŰRÖS BÉLA: HEGYEK KÖZÖTT

A DEBRECENI MŰPÁRTOLÓ EGYESÜLET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSÁRÓL

ifj. *Kernstok* Károly, *Metky* Ödön, *Nagy* Gyula, *Nikolic* Velizár, *Pataky* Tibor, *Radnay* Miklós, *Rónay* Ernő, *Schaár* Erzsébet, *Schrotta* Frigyes, *Szirmay* Anna, *Takács* Ödön, *Weil* Erzsébet, *Vujovich* Irma és *Vörös* Géza.

HARANGHY JENŐ: LILLA

A Bunda falfestménye

MINIATURÁK ÉS OLASZ RAJZOK A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Dr. *Hoffmann* Edit, a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának vezetője ismét egy értékes kiállítással gazdagította a Szépművészeti Múzeum tárlatait. A most bemutatásra került anyag legnagyobb része *Eszterházy* Miklós herceg gyüjteményéből került a Szépművészeti Múzeumba, mely olasz rajzgyüjteményének legjavát mutatja most be. A céltudatos rendezés nagy mesterek fontos munkáit állította egymás mellé és az eredeti rajzokon kivül néhány másolatot és hamisitványt is kiállított a rendező, hogy annál tanulságosabbá tegye az érdekes kiállítást. A rendezés érdekességét még növeli, hogy a rajzok mellé olyan festmények metszetreprodukciói is kerültek, amelyek részlettanulmányait is szolgáltatja a Szépművészeti Múzeum gyüjteménye. Azonkivül kiállításra kerültek azok a metszetek is, melyek a XVII. és XVIII. században készültek a bemutatott rajzok után, tehát még olyan időpontban, amikor még azok külföldi magángyüjteményekben voltak. Dr. *Hoffmann* Edit gyakran századokra visszamenően mutatja ki a rajzok sorsát, ahogyan egyik gyüjteményből a másikba vándoroltak. Vannak rajzok, melyek Giorgio *Vasarinak*, az olasz művészek XVI. században élt életrajzirójának gyüjteményében foglaltak helyet. Az olasz rajzok mellett igen érdekes az a miniatura-sorozat is, melyek az iniciálé formájában dolgoznak fel egy-egy bibliai jelenetet. Ezek egyrésze cseh művészek alkotásai. A rendkivül érdekesen rendezett és magas nivójú grafikai gyüjtemény bemutatásáért dr. Hoffmann Editet illeti minden dicséret.

A NEMZETKÖZI VELENCEI KIÁLLÍTÁS. Már több mint két hete, hogy megnyilt Velencében a nemzetközi kiállítás és csodálatosképen még sehol nem találtunk beszámolót róla. Kommünikéktől eltekintve a magyar lapokban sem jelent meg semmi a kiállítás magyar csoportjáról és az olasz lapok is mélyen hallgatnak. Igy addig is, mig saját tudósitónk beszámolója legközelebbi számunkban megjelenhet, a magyar közönség tájékoztatására a katalógus alapján közöljük azoknak a művészeinknek nevét, akik résztvettek ezen a nivós és nagy jelentőségű kiállításon. A magyar anyag retrospektiv részében szerepelnek: *Barabás, Brocky, Grigoletti, Hegedüs, Jakobey, Marastoni, Markó* Károly és András, *Mészöly, Molnár, Szoldatits, Telepy* és *Ujházy*. A modern részt képviselik: *Áldor* J. L., *Basch* Á., gr. *Batthyány* Gy., *Bernáth* E., *Boráth* A., *Burghardt* R., *Csánky* D., *Csók* I., *Czencz* J., *Ducsay* B., *Feszty* M., *Fényes* A., *Frank* F., *Gaál* F., *Gimes* L., *Gulácsy* L., *Hermann* L., *Hranitzky* I., *Iványi-Grünwald* B., *Kacziány* Ö., *Kemény* N., *Knopp* I., *Koszta* J., *Kotász* Á., *Körmendy* E., *Kövér* Gy., *Kukán* G., *Magyar-Mannheimer* G., *Márk* L., *Nádler* R., *Náray* A., *Orbán* D., *Pilch* D., Gy. *Sándor, Simkovits* Ö., *Tury* Gy., *Vadász* I., *Vesztróczy* M., *Vidovszky* B. Grafikával szerepeltek: *Bardócz* Á., *Bartus* Ö., *Bayor-Bayer* Á., *Bokor* V., *Boldizsár* I., *Fehér* Gy., *Hende* V., *Istókovics* K., *Raáb* E., *Ringer* E., *Somos*, G. *Szabó* K., *Vadász* E. és *Wagner* G. A római Collegium Hungaricum tagjai *Aba-Novák, Molnár* C., *Kókai, Szabó, Medvecky, Pathó* és *Szőnyi* festőművészek, *Erdey, Farkas, Kuzmik, Jálics, Pátzay* és *Vilt* szobrászművészek külön csoportban állitottak ki. Szobrászművészeink közül a következők vettek részt a nemzetközi kiállításon: *Dankó* J., *Gosztonyi* A., *Horváth* G., *Horvai* J., *Ligeti* M., *Lux* E., *Petri* L., *Róna* J., *Seregély* D., *Kisfaludy Stróbl, Szentgyörgyi* I., *Vedres* M. és *Zala* Gy.

A kiállítók általában egy-egy művel szerepelnek, de néhányan 5—6 művel is, sőt vannak, akik tiznél is több mun-

FALDÍSZ A BUNDÁBAN

kával szerepelnek, ezek: *Patkó* 11, *Aba-Novák* 12, *Markó* Károly 15 és *Csánky* Dénes 20 képpel. Úgy az olaj, mint a grafikai művek között Csánky Dénes tartja a kiállított művek rekordját.

PATAKY TIBOR: VASÁRNAP
A Nemzeti Szalon tárlatáról

A FÜGGETLEN MŰVÉSZEK TÁRSASÁGA KIÁLLÍTÁSAI. *Pörge* Gergely, a hetekkel azelőtt elhúnyt kitünő piktor néhány szép munkája áll a tavaszi vásárnak szánt kiállitás középpontjában. Ezek a tenyérnyi képek is hűséges szószólói a Pörge Gergely nem mindennapi tehetségének. A zsűri meglehetős szigorral dolgozott, aminek eredménye, hogy a tárlat nivója elég szép szintet ér el. A félszáz kép között alig akad egy-két gyenge mű. Egyébként a kiállítók névsora is garanciája a tárlat nivójának. Kiállítottak *Kézdi-Kovács* László, *Endrey* Sándor, gyügyei *Nagy* Zsiga, *Udvary* Pál, *Heyer* Artur, ifj. *Gaál* Vilmos, N. *Fodor* Olga, *Négely* Rudolf, *Náray* Aurél, dukai *Takács* Jenő, *Vitéz* Mátyás, *Kiss* Farkas Imre, csallóközi *Farkas* Lőrinc, *Uitz* István, *Klimó* István, *Littkey* Antal, *Telegdy* Árpád, *Spolarich* László, *Bundschuh* Ottó, *Krem* Mátyás, *Zádonyi* Jenő, *Visky* János, *Popper* Samu, *Merényi* Rudolf és *Csányi* Lajos. A tavaszi vásárt követte *Borsos* István József és *Négely* Rudolf kiállítása. Mindkét művésznek van egyéni mondanivalója, melyet gondosan formált eszközökkel és technikai készséggel adnak elő. Mindketten nivós anyagot állítottak ki.

A SZERVITA-TÉRI TEMPLOM UJ OLTÁRKÉPE. Ünnepélyes keretek között leplezték le *Hosszú* Márton oltárképét a Szervita-téri templomban. Az oltárkép szép megoldása dicséri a művész szerkesztő képességét, mely rendkivüli hatással emeli ki a szervita rend hét szent alapitójának hódolatát a Mater Dolorosa előtt. A szépen komponált műnek nagy értéke az egyes alakok festői beállítása. A Mater Dolorosa lehelletfinom jóságos arca és a szentek beszédes, kitünően karakterizált arca maradandó impressziót gyakorol a hivőre és művészi szempontból kielégithetik a kép kvalitásai a legkényesebb kritikust is. Hosszu Mártonnak, aki néhány jól sikerült portréval vonta már magára a tárlatlátogató közönség figyelmét és aki két év előtt a pápa arcképét is megfestette, eddig ez a legnagyobb arányú munkája. A tehetséges művész ezt a nagyarányú feladatot is sikerrel oldotta meg.

HOLLÓ ALAJOS KIÁLLÍTÁSA. A Markó uccai reáliskola disztermében mintegy százötven vizfestményt állított ki *Holló* Alajos festőművész, akinek tehetséges akvarelljeivel már nem egyszer találkoztunk a Műcsarnok tárlatain. Ennek a műfajnak kiváló értője Holló Alajos, aki az akvarell minden finomságát és kifejező erejének bő választékosságát tárja elénk mostani bemutatkozásával. Tudását dicséri, hogy témáit is a vizfestmény természetéhez alkalmazza. Munkái általában hangulatosak, szinesek, sőt nem egy lapján monumentális érzés is nyilatkozik meg a téma festői komponálásában. A művész festői pályájának ez a kiállítás jelentékeny állomása.

IFJ. KERNSTOK KÁROLY: PORTRAIT
A Nemzeti Szalon tárlatáról

KERNSTOCK Károly

Bor Pál: Emlékezések... Bp. 2003.
63.

ART TODAY — ART TOMORROW

QUALITAS GALLERY

H-1052 Budapest V., Bécsi u. 2.
Tel./Fax: 361/118-4438

Masterpieces of 20th century Hungarian fine arts modern classics exhibited and sold.

Kernstok Károly – Landscape

PAINTINGS • DRAWINGS SCULPTURES

KERUSTOK Károly

Új Művészet 1991/4

PANDORA

GALÉRIA

VÁSÁROLJA A

HATVANAS ÉVEK

NAGY GENERÁCIÓJÁNAK MŰVEIT!

A KIÁLLÍTÁS NYÍLIK MÁRCIUS 23-ÁN

BUDAPEST V., IRÁNYI U. 19.

KERNSTOK KÁROLY

és az 1919-es nyergesi szabadiskola művészei

JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS

AZ ESZTERGOMI BALASSA BÁLINT MÚZEUMBAN

1969. MÁRCIUS - ÁPRILIS

KERMSTOK KÁROLY

MEGHÍVÓ

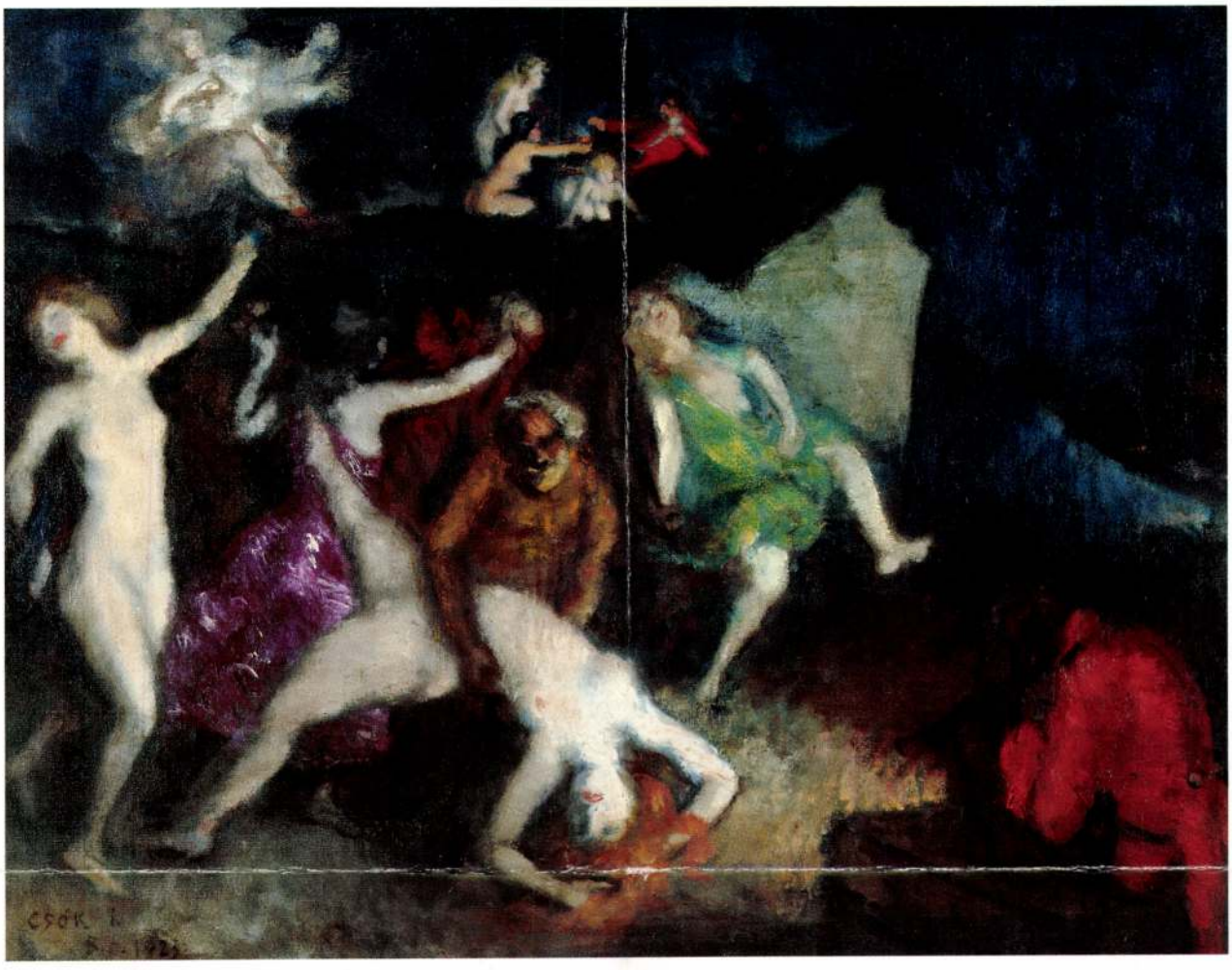

72.▲
Csók István (1865-1961)

Boszorkányok a Gellérthegyen
Olaj, vászon 70x90 cm
Jelezve balra lent: Csók I. Bp. 1924.
Kikiáltási ár: 480.000 Ft

KERNSTOK KAROLY

73.

73.▲
Kernstok Károly (1873-1940)

Pihenő a lellei fűzfák alatt
Olaj, vászon 121x160,5 cm
Jelezve jobbra lent: Kernstok Károly
Kikiáltási ár: 300.000 Ft

Alámerült Atlantiszom

Ave rex Ladislaus

KERNY TERÉZIA

Móser Zoltán

Nem sokkal az után, hogy befejeztem az egyetemet, és a középkori Magyarország felfedezésére (vagyis lefényképezésére) adtam a fejem, váratlanul kaptam egy olyan feladatot, amelyen – akkor nem sejtettem –, közel öt évig dolgoztam. Sok ezer kilométert beutaztam, s aztán több mint egy évtizedig vártam, hogy lássam könyv alakban munkám eredményét. A megtisztelő feladatot *László Gyula* régész adta, akinek neve is, munkássága is jól ismert. Pályája elején (1943-ban) már írt a Szent László-legenda középkori falképciklusról, boncolgatta annak jelentésrétegeit. Pontosan ötven évvel később, életének alkonyán láthatta és vehette kézbe erről szóló összefoglaló munkáját. A zavaros könyvterjesztésnek köszönhetően boltban alig volt hozzáférhető. Úgy tudom, hogy az utolsó példányt, amely raktáron volt, én vásároltam meg. Pedig fontos könyv volt, olyan, amelyet majd mindenkinek az asztalára szívesen letennék. Megváltozott formában és tartalommal most karácsonyra szép albumként ebből a képanyagból megjelenik egy újabb válogatás, amelyet *Hankovszky Béla* J. OP (Szent László „apokrif szentsége") és *Kerny Terézia* művészettörténész tanulmánya (Szent László tisztelete és középkori ikonográfiája) kísér. A könyv megjelentetését a Paulus Hungarus (a Szent Domokos-rend magyarországi kiadója) és a Kairosz Kiadó közösen vállalta. Őket illeti köszönet és dicséret.

Az éllovasok: Farkas Szilvia, Sterbinszky Károly, Palotai Zsolt FOTÓ: BELICZAY LÁSZLÓ

A hatvanas–hetvenes évek Amerikájában a rádiókban hallható lemezlovasok a zenei világban élet és halál urai voltak: ha nem játszották le műsoraikban egy-egy kezdő zenekar slágergyanús szerzeményét, a csapat civil foglalkozás után nézhetett. Ma a lemezlovas egyre inkább önálló zeneszerzővé lép elő – állítják a technokultúra képviselői –, rádióban már csak egyikükmásikuk népszerűsít előadókat. Palotai Zsolt a kivételek egyike: szombatonként a – többnyire csak az interneten hallható – Tilos Rádióban reklámozza a legújabb szerzeményeket. DJ Palotai abban is kilóg a sorból, hogy családos. Mint mondta: számára nagyon fontos, hogy ötéves kislányát, ha csak teheti, ő vigye óvodába. „A család nekem a kapcsot jelenti a való világhoz, amely nélkül nem lennék képes arra, hogy tegyem a dolgom" – adott betekintést magánéletébe a lemezlovas, aki úgy gondolja, a jó disc-jockeyra a kitartás is jellemző. Őt ebben sportolómúltja is segíti. Megjegyezte: ahogy a sportban bevett szokás lett a doppingolás, ugyanúgy dívik az éjszakai életben a kábítószer-fogyasztás. „Ha valaki végig akarja tekerni a Tour de France-t, mesterséges szerekkel kell fokoznia a teljesítőképességét; hasonlóképpen kivételes megterhelést jelent egy technoparty, amelynél a cél a teljes kiszakadás a hétköznapokból. Sokan a menekülés egyetlen eszközét találják meg a kábítószer élvezetében. A DJ-nek azonban ezekre a jelenségekre nincs hatása" – fogalmazott Palotai Zsolt, majd hozzátette: „Ez a magatartás megfelel a korszellemnek. Minél több élvezet minél rövidebb idő alatt, majd vissza a taposómalomba."

Ezért persze nagy árat fizetnek a technokultúra résztvevői, hiszen a nemrég a németországi eppendorfi egyetem által nyilvánosságra hozott klinikai vizsgálatok [illegible] beszerezhető extasy tabletták károsodás mellett azonban az önfeledt mulatozás után gyakran több napon át tartó depressziós rohamokkal és alvászavarral is számolni kell. Az agy teljesítményének fokozatos romlása a rendszeres fogyasztók körében (ők hétvégenként két-három, szélsőséges esetben tizenöt-húsz boldogságtablettát is bevesznek) garantált. Németországban különben törvény rendelkezik arról, hogy a rendezvényeknek hajnali négy órakor be kell fejeződniük, Magyarországon ezzel szemben nem ritka, hogy még reggel hétkor is „áll a bál".

Visszatérve a lemezlovasokra: albumaik eladási statisztikáját tekintve *Sterbinszky Károly* (DJ Sterbinszky) az egyértelmű listavezető. A harmickétezer példányban eladott Egy nyár a Flörtben című albuma ebből a szempontból párját ritkítja. Karesz, ahogy a kollégák nevezik, egy lemezboltba betérve hangot is adott nemtetszésének: ugyanis kereste, de nem találta az őt ábrázoló plakátot az üzlet kirakatában. A kellemetlen eset után azt kérdeztem tőle, hogyan tudta ennyire maga mögött hagyni a konkurenciát, mire ő csak ennyit válaszolt: „Nincs konkurenciám."

A legsikeresebbnek tartott lemezlovas egyetlen klubban vállal munkát Budapesten, mivel csak ott tudják biztosítani számára a szükséges technikai feltételeket. Állandó szerződés köti munkáltatójához, amelyben havi egy fellépésben állapodtak meg. Ekkor azonban nemcsak két órán át gondoskodik a hangulatról – mint a többi lemezlovas –, hanem egész éjszaka ő a porondmester. Ez már az a kategória, amikor valaki postán kapja a legtöbb lemezt, sok előadó ugyanis a siker kapujában érzi magát, ha Sterbinszky játssza a számait. Karesz abban is rekorder, hogy egy alkalommal hét órán és ötven percen keresztül keverte a számokat. Sok meghívást kap:

Kertész József MDK

Csokor napsütésben, olf.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Kertész József
Csokor napsütésben, of.

Tavaszi Tárlat, 1957. Mücs.

MDK

Kertész József, festö

Csokor napsütésben. Olaj.

Büssarmk.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. le.l.

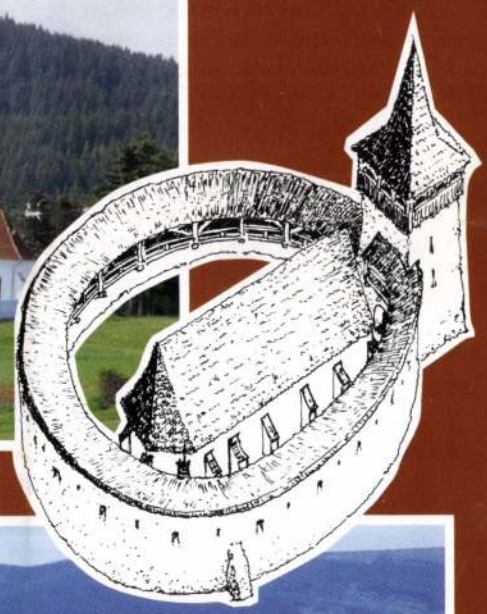

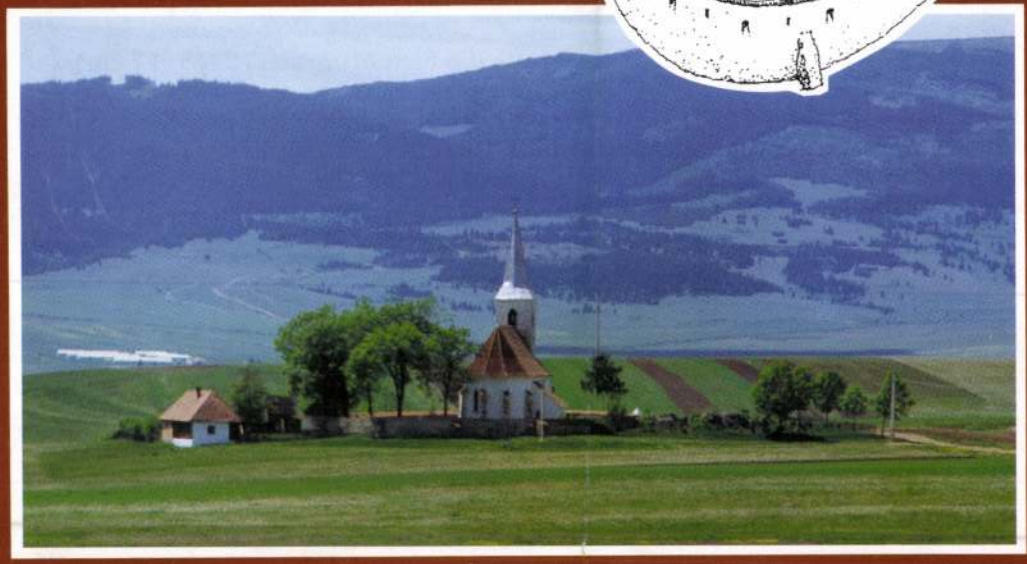

SZÉKELYFÖLDI VÁRTEMPLOMOK

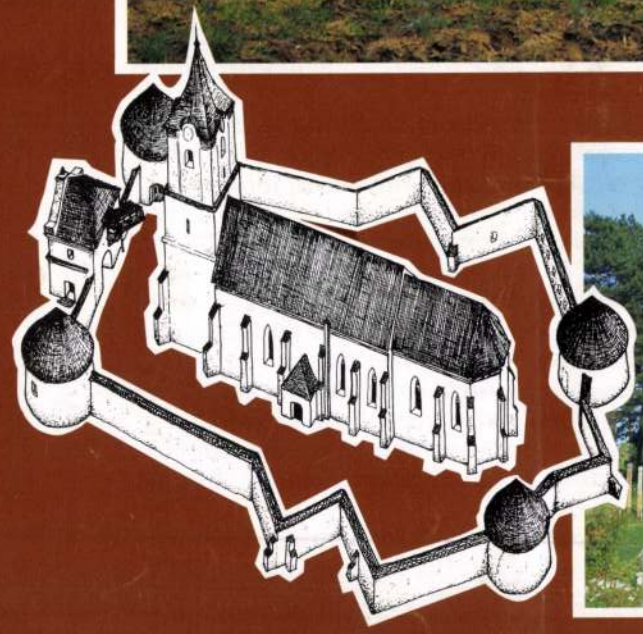

„Miként történetkönyveink is megjegyzik,
igen gyakran reggel táncz, estve láncz,
volt szegény elődeink sorsa.
Jött a kún, török és tatár, s máig is
él a nép ajkán a monda, hogy elől vetették
be a kenyeret, s más oldalán szedték
s futottak vele erdőkre, hegyekre,
hogy életöket megmentsék.
Innen van hazánkban annyi falu temploma
kemény várkerítésben…"
(Kővári László: Erdély Régiségei, Pest, 1852.)

A székelyföldi műemlékek jellegzetes csoportját alkotják az erődítményekkel (tornyok, várfalak) körülvett vártemplomok. A XV. század második és a XVI. század első felében, illetve a XVII. század folyamán építették ezeket a székely közösségek, kifejezetten védelmi célokból: a török-tatár betörések ellen.

A szász erődtemplomok alapos, tudományos feldolgozásaival ellentétben a székelység vártemplomai alig ismertek az olvasók előtt. Leírásuk elsősorban *Orbán Balázs* munkájában, *Kelemen Lajos, Balogh Jolán, Entz Géza* dolgozataiban lelhetők fel. Ezért hiánypótló ez a most kiadásra kerülő, tudományos alapossággal összeállított, de mindenki számára élvezhető stílusban megírt, gazdagon illusztrált kötet.

Szerzője, *Gyöngyössy János* székelyudvarhelyi vegyészmérnök, amatőr kutató. Tíz esztendőn át járta Háromszék, Csíkszék, Udvarhelyszék erődített templomait: felmérte, lerajzolta őket, elkészítette az egyes védelmi berendezések részletes leírását, majd a szakirodalom áttanulmányozása után megírta összegző tanulmányát.

A kétszáznál több áttekintő és részletrajzzal illusztrált munkáját 1992-ben benyújtotta az Erdélyi Múzeum Egyesülethez, amely azt a meghirdetett helytörténeti pályázaton első díjjal jutalmazta.

„Pályamunkájának akkori bírálójaként állíthatom, hogy ez a dolgozat elsősorban azért találtatott érdemesnek az elismerésre, mert a korábbi irodalom eredményeinek átírása helyett szerzője saját kutatásai, felmérései, rajzai, az emlékek tüzetes vizsgálata alapján próbált képet adni erről az annyira kevéssé ismert műfajról; nem utolsósorban azért is, mert szemléletét a kutatói objektivitás jellemzi, amelyből hiányzik minden „rabonbános", a kutatói szemléletet beszűkítő, a székely társadalom közép- és újkori történetét mitizáló nézet, amelyek még ma is befolyásolják a kérdéskör feldolgozóit. Az általa elvégzett munka a szó legnemesebb értelmében anyagfeltárás és rendszerezés, amelynek alapján azután interpretációs elképzelései is szilárd szerkezetet és hitelt kapnak. Ezek nélkül pedig nem képzelhető el előrelépés az erdélyi művészettörténet-írásnak ezen a sokszor emlegetett, de nagyon kevéssé ismert területén…" – írja lektori véleményében *Kovács András* kolozsvári művészettörténész.

Ismerve az ottani könyvkiadás helyzetét, műve megjelentetésének reménytelenségét, a szerző egyesületünknek ajánlotta fel munkáját, hiszen ismerte határokon is túlnyúló kiadói tevékenységünket. Az ajánlatot örömmel elfogadtuk, a művet a TÁJAK–KOROK–MÚZEUMOK KÖNYVTÁRA címet viselő sorozatunk ötödik köteteként vettük fel kiadói tervünkbe.

A korábbi köteteknél (Kárpátalja műemlékei, A Szent László-legenda középkori falképei) alkalmazott szerkesztési gyakorlatunkhoz hűen célszerűnek láttuk, hogy a hazai írott és illusztrációs anyaggal bővítsük a kötet anyagát. Emellett új, színes helyszíni fényképfelvételek elkészíttetését is fontosnak találtuk. A templomokat körülvevő erődítmények feldolgozása kiegészítéseként szükségesnek láttuk a templomok építéstörténeti, műemléki leírását, a templombelsők művészeti értékeinek bemutatását is, természetesen szintén illusztrálva.

Ezeket a feladatokat *Kerny Teréz* művészettörténész és *Sarudi Sebestyén József* műemléki szakmérnök – az erdélyi művészeti és építészettörténeti emlékanyag szakavatott ismerői – készséggel elvállalták. Így több hónapos közös munkával kiadható állapotba került a kézirat – már csak annak anyagi fedezetéről kellett gondoskodni, ami 1994-ben sikerült is. A SZÉKELYFÖLDI VÁRTEMPLOMOK több fejezetre bontva tárgyalja a témát.

A kutatástörténetet Kerny Terézia foglalta össze. Az összefoglaló tanulmányban Gyöngyössy János kitér nemcsak a szász erődtemplomokra, hanem – számos rajzzal illusztrálva – a „kerített templomokkal" is foglalkozik. Ez, a nagyobb területre is kiterjedő építéstörténeti áttekintés egyidejűleg az időrendi szakaszokat is meghatározza. Majd a védelmi jellegű építmények részleteivel ismertet meg a szerző: a tornyok, a védőfalak, a szuroköntők, lőrések, védőfolyosók, pártázatok, védőtornyok-bástyák, a templomokon később kialakított védelmi emeletek egymás után kerülnek sorra.

A kötet terjedelmének kétharmadát tölti ki a repertórium: huszonöt vártemplom részletes, gazdagon illusztrált leírása, a három társszerző közös munkája. Az összeállításba bekerült ALSÓCSERNÁTON, BIKFALVA, BÖLÖN, CSÍKKARCFALVA, CSÍKRÁKOS, CSÍKSZENTGYÖRGY, CSÍKSZENTMIHÁLY, CSÍKSZENTMIKLÓS, DÁLNOK, ESZTELNEK, FELTORJA, GIDÓFALVA, HOMORÓDSZENTMÁRTON, ILLYEFALVA, KÉZDIALBIS, KÉZDISZENTLÉLEK, LEMHÉNY, MAKSA, NAGYAJTA, SEPSIÁRKOS, SEPSIBODOK, SEPSISZENTGYÖRGY, SZÉKELYDERZS, UZON, ZABOLA temploma. E műemlékek közül 18 az egykori Háromszékben, 5 Csíkszékben, 2 Udvarhelyszékben található. Ezekből 12 a református, 8 a katolikus, 5 az unitárius egyházé.

A többszáz hivatkozást tartalmazó irodalomjegyzék után háromnyelvű helységnévtár, német és román nyelvű tartalmi összefoglaló és képjegyzék zárja a kötetet.

A SZÉKELYFÖLDI VÁRTEMPLOMOK B/5 formátumban (24,5x17 cm), 240 oldal terjedelemben, műnyomó papíron, kemény kötésben jelenik meg. A 274 illusztrációból 130 színes fénykép, 24 fekete-fehér fotó/reprodukció, illetve 120 a Gyöngyössy János tusrajza, alaprajzi felmérése. Az eligazodást térképvázlat és a vártemplomok építési periódusát összehasonlító alaprajzi táblázat segíti.

***

A SZÉKELYFÖLDI VÁRTEMPLOMOK 1995 júniusában kerül forgalomba. A kötet bolti ára 1800 Ft (ÁFA-val együtt). A TKM Könyvtár, illetve Kiskönyvtár sorozatok előfizetőinek vásárlási kedvezményt nyújtunk.

Címünk: TÁJAK–KOROK–MÚZEUMOK EGYESÜLET
1087 Budapest, VIII. Könyves Kálmán krt. 40.

KERNY TERÉZ

VESZPRÉMI NYOMDA RT.

Kerpel Lipót

Női arckép

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

12 l.

Kerpel Leopold, 1819-1880

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

4 l.

MDK

Kerpel Leo
festő

A római Kolosszeum"-ot Maria Ludovika főhercegnő rajzoltatta a Nemzeti Képcsarnok.

D. Szemző Piroska: Képzőművészetünk és a Pesti Hírlap
1841-1849

MMM Évkönyve 1951, 134 o.

Kerpel Lipót

Férfiarckép

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

12 l.

Kerpel Lipót
tájképfestő

MDK

D. Szemző Piroska: Képzőművészetünk és a Pesti Hirlap 1841 - 1849

MMM Évkönyve 1951, 141 l.

Kerpel Lipót festő

„Római Kolosszeum"
Nemz. Képcsarnokban

Fejős J.: A Nemz. Képcsarnok Alapító Egy. története
Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1 n.

42. l.

Kerpel L.

1. A római Colosseum. „L. Kerpel pinx. 1846. Wien." Vászon, 59.5 x 77.5. Mária Ludovica főherczegnő ajándéka 1846. M. N. Muz. Cat. 335. l.

< Kerpel Leopold >

festő.

Mária Ludovica főhercegnő azzal bízta meg < > magyar születésű festőművészt, ki magát Olaszországban képezé, és sok oldalról ajánltatok, hogy a római Colosseumot sajat tanulmányaiból elő-mutatok és ujen szorgalmasan készített mutalap szerint olajba fesse, mehet ötelsége ára szánt, hogy emlékül József nádor Neuzeti Képcsarnokának beküldje meg ennek megnyitása előtt, mutthogy a szünnek meg 1846. szeptemberben el kell készülnie.

Hetiszemle. Honderű. 1846. II. 53. l.

KERPEL *Lipót*, festő és grafikus, Kismarton 1818. † Bécs 1880 ápr. 2. Firenzében id. Markó Károlynál tanult, kinek modorában főleg tájképet festett. 1846-tól Bécsben élt, 1848. Prágán és Berlinen át Oroszországba utazott s Moszkvában és Nishnij-Nowgorodban időzött hosszasabban. 1860 körül Finnországon keresztül visszatért Bécsbe. Római Colosseum c. olajfestménye a Szépművészeti Múzeum tulajdonában, két olaszországi tájképe a kismartoni Wolf-múzeumban, Fraknó vára c. festménye a soproni múzeumban van.

K-Gy. I. 5451

Nádasdi Ferencz:

A gerendás memyezetü s
nella stanza), melyen két gyertya
hosszú asztalt, s jobbra az ajtón
hát (G. La fornace della Stanza
Középütt áll Nádasdi (F. Il N
sarij che gli annunciauano l
vagyis „il Signor Krumbach", k
maszkodik, vele közli az itéletet) s a
be burkolózva hallgat. A hátte
(B) s az „Il suo Compagno" (
mellett a földön ágynemü he

Rézmethet, méretei a vonal

Kerpel Lipót, festő

Honderü, 1846. II. 437.

Heti szemle

Festészet.

A romai kolosseum és környéke. fest.

/Nemzeti képcsarnokban./ Kerpel Lipót.

1846.786.sz.355.l.

Kerpel Lipót, festő

Honderü, 1846. II. 53.

Heti szemle

Kerpel Lipót, festő

Honderü, 1846. II. 256.

Heti Szemle

Festészet, táblakép
Colosseum, Kerpel Lipót

Honderü, 1846. II. 256.

Heti Szemle

Festészet, táblakép
Az Angyalvár, Kerpel Lipót

Honderü, 1846. II. 256.

Heti Szemle

Festészet, táblakép
Amalfi, Kerpel Lipót

Honderü, 1846. II. 256.

Heti Szemle

Festészet, táblakép
Római kolosszeum, Kerpel Lipót

Honderü, 1846. II. 53.

Heti Szemle

Kerpel Leopold

festő.
(által a muzeumokajandékozott sk. által
festett.)

Mária Ludovika Ihgnő a
Colosseumot ábrázoló képe 1846
novemberében érkezett meg Pestre.
Ezidőben Kerpel is Pestre jött.

Heli Henle. Hondern. 1846. II. 437. l

Fadrusz Jánosné

szobrász

Kerpel Lipottól a ki Bécsben ilő

hazánkfia kivalt állítva a

pesti vrűkrállításon 1847 ben

1.) Malomvölgy, Amalfi mellett

2.) Mercetinai út Nápoly ban

Pesti Divatlap. 1847. 923-4 l.

L. Kerpel

Bankó falu/a Vaj-
völgyegel. vonatul
is.

Kozat. folio

N. d. A. g. m. lithogr
von fents

Ugrana. szemezol is
meggelents

Kerpel Lipót

Bécs.

1847. műcsylet.

Malom-völgy Amalfi mellett.

Olaszt

Mercetinai-ut Nápolyban-olaszt.

L

Kerpel Lajos

Magyar Művészet

1927. 295

1928. 137, 564

Karpel Leopold

19 éves, zsid. Eisenstadt

1837

Bécsi akadémia
újházy

Körmöczbányai pénzverő műhely érem-
gyűjteménye V. 164.

Kerpel L

Képei a Szépmű-
vészeti Múzeumban.

Lesencretomaji lelet VI.131.

Kerpel

l.

Lykanemzromantika

118, 206. l.

Kerpel Lipót

írod 1817 – 1880

Csatkai Endre dor

Egy sopronmegyei biedermaier festő a finnekről és oroszokról:

Soproni Hirlap

1940. jan. 4.

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 772. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 169. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar képek a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. (Képe 553. l.) — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97—98. l. — Gerevich PA, 252. l. — Lepold—Lippay 56. és 57. l. — H. Rapaics Judit: Ligeti Antal. Bp. 1938., 29., 50., 55., 74. l. (11. kép.)

Jeruzsálem

Vászon, olaj, 96×119 cm.
Jelezve lent jobbra: Ligeti A. 1875.
Simor prímás rendelésére készült.

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 35. l. —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Rényi 22—23. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 772. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 166. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar képek a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916. 554. l. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97—98. l. — Gerevich: PA, 252. l. — Lepold—Lippay 56. és 57. l. — H. Rapaics Judit: Ligeti

Kerpel Lipót

Kismartoni születésű festő

írót

Kerpel, Eugen: Ein Maler und Europäer, Budapest, 1940. Kis 8-r, 8 l. 1 mü-mellékletet.

Közli:

Soproni Szemle

1940. 290. l.

Karpel Leopold

festō

1819 — 1880

l.

Ujv. Mrs L.

476-l.

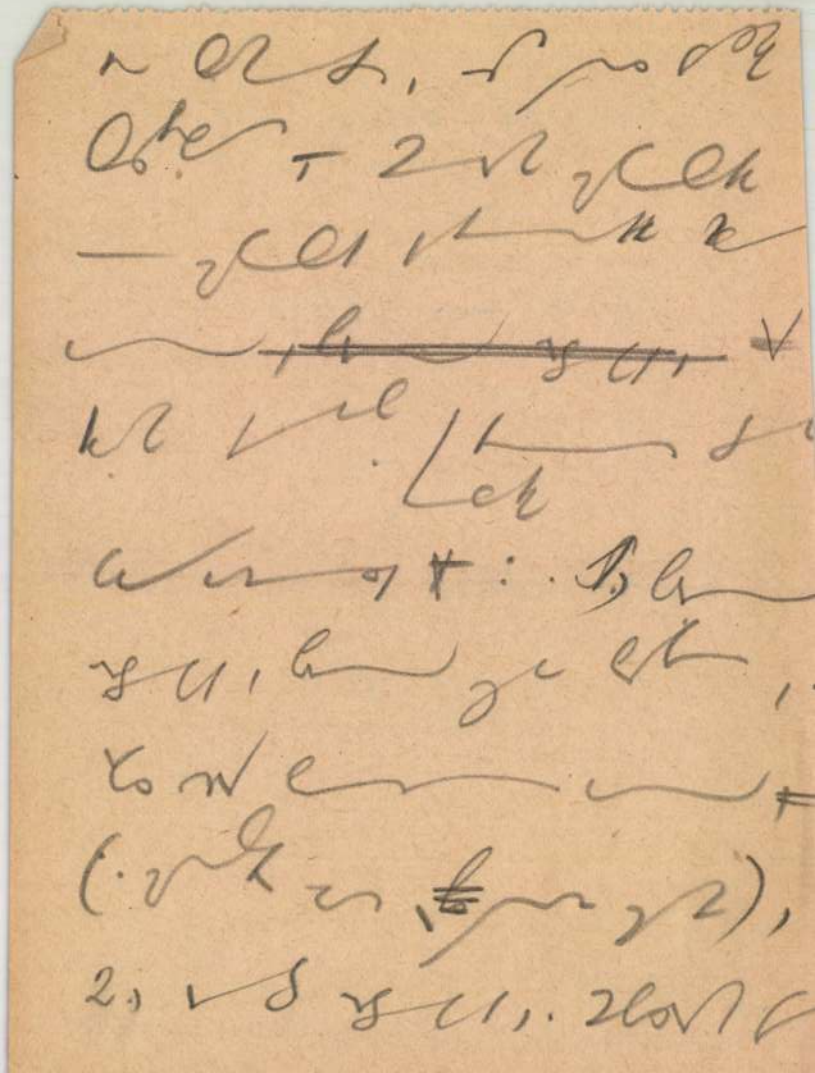

Kerpel Lipót

festő

Vár. szül. 1817-ben Kismarton-ban.

lásd

Fleischer Béla. 57. l.

T. 881.

térrajzát szemléljük, melyet a Temes
. Felirata fölül balra:

an

Vien.

k. 8.2 : 13.1 cm.

Kerpel

l.

LykaMagyműI800-50

197, 233, 262,
374-5, 505-l

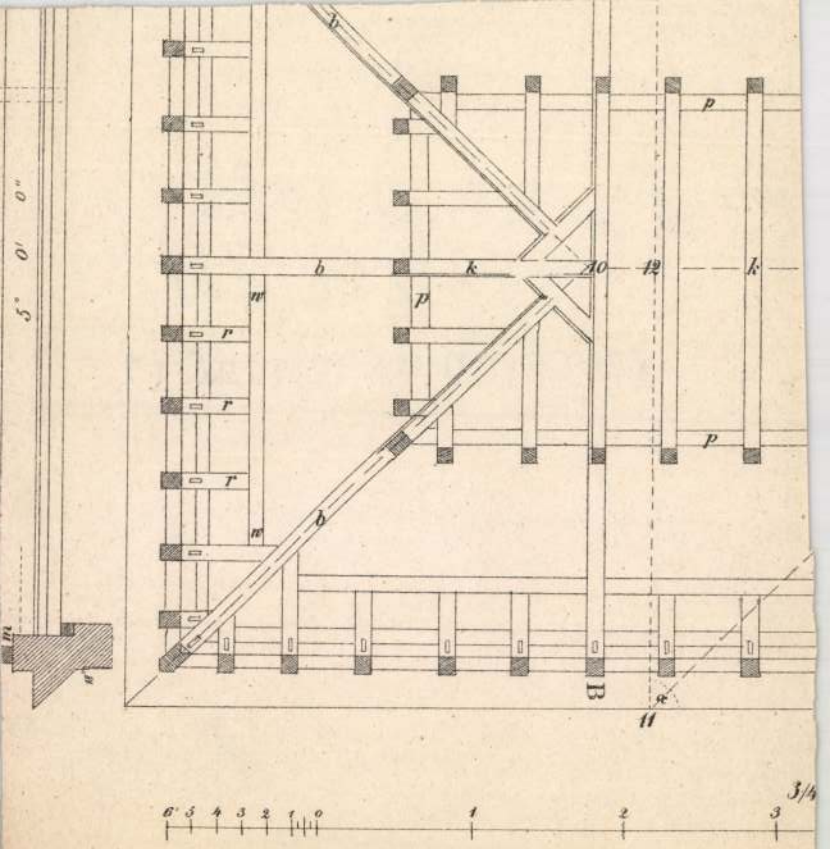

5" 0' 0"
b
p
k
10
12
k
w
p
r
r
r
p
b
w
m
w
B
α
11
3/4
6' 5 4 3 2 1 0
1
2
3

Kerpel Lipót

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 295.
1928. 137, 569

Budapest
József-körút 2

Kerpel Leopold

1819 – 1880. Kismartoni származási Olaszországban tanult, s mint jónevű tájképfestő, ki néhe elkalandozik az arckép területére, élt Becsben.

A Soproni Képrőmíné-szeti Kör kiállítása
1927

828–831

Trentsensky I. kiadása

Négy jelenet az olasz népéletből. (Italienische Gruppen.) Kny.

K. 6.—

117 m. 220 l.

Kerpel, Leopold

festō

l.

Csax-Frey Öst Kunst

XXIV. k

136. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
232

Pichler, Fr. Römischer Grabstein von Jennersdorf.
Wien, 1874.

fuz.

id.

Kerpel Lipót

ród
e

Kapmüvesönélet

33. l.

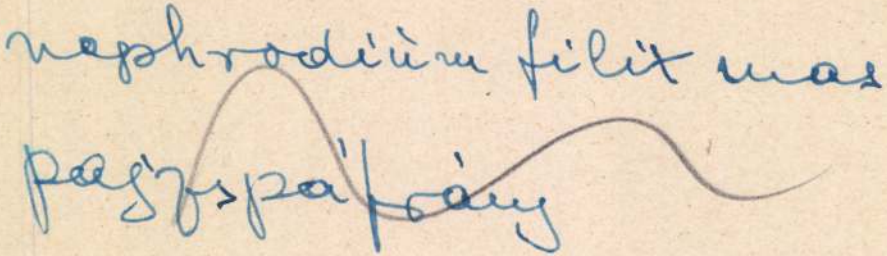

nephrodiüm filix mas

pajzspáfrány

Karpel Lipót

Thieme Becker

XX. 186. l.

(Lyka)

A m kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.9
ez a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy

Feladó bízományos neve: .....

Lakhely: .....

Tartalma

194 ..... hóról.

makulatura		Jegyzet az átvevő raktár részére
Magyar Nemzet köznapi		
" " vasárnapi		
Független Magyarország		
Film, Szinház, Irodalom		
Képes Sport		
Magyar Rejtvény Ujság		
Sztár		

..... kgr.

..... drb csomag

Kerpel Lipót

vrőd

Mátray Nemz Képes

20. l.

Kerpel L.

A pöstyéni fürdő
a XIX. s. közepén
Fenti kórajzal
Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört
V. k. Bp. é. n. 461. 677 l.

Kerpel Lipót

Jestő

vrad

z

Csatkai Endre dr:

Markó Károly sopron-
megyei vonatkozásai.

Soproni Szemle

1943. 266. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kerpel Lipót festő

Magyar Művészet, 1927

293-298. o.

Gattai Endre: Magyar festők művei a kismartoni művészettörténeti kiállításon.

Kerpel Lipót festö.

/Markó tanitványa./

Pesti Hirlap.1846.786.sz.355.l.

Kerpel Lipót

1927-ben a Soproni Képzőművészeti Kör fennállásának 30. évfordulójára megrendezett kiállitáson neki is szerepelt néhány müve, mint olyan müvésznek, aki a megyében dolgozott.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 24.l.

MDK

Kerpal Lipót

A római Colosseum, o.

Magyar festők Itáliában. N.Gal. kat. 1967.

Kerpel Lipót

A XIX. század első felében szívesen látták Oroszországban a magyar festőket. Hosszabb ideig kint dolgozó Rombauer arcképfestő, Czetter Sámuel grafikus, Schaeffer Béla csendéletfestő, Leibe litográfus, Kerpel Lipót tájképfestő Kismartonból, majdan Zichy Mihály.

Csatkai Endre: Kozina Sándor, elfeledett magyar biedermeier festő 1808-1873. /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 24-40. l.

30. l.

Kerpel Lipót

Jeszó

Mátrai 1862

15. l.
51 l.
57, 58. l.

138.016-1914. szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizottságának, 719/1914. és 811/1914. számok alatt kelt fölterjesztéseire szives tudomásul másolatban közlöm.

Budapest, 1915. február hó 2.

A miniszter rendeletéből:

Kerpel Lipót
festő

Kerpel, Eugen:
Ein Maler und
Europäer. 8-r. 1 kép
8 l. Bp. é.n.

Gent (1214)

Kerpel, Claudius: A
Tiberistől a Volgáig.
Kerpel Leopold festő-
művész élete. Kny
Uj Idők. 4-r. 2 kép
2 l. Bp. 1947
Gent (1215)

hel tudomásul vett jelentése szerint a Huszárvárban a jelen év folyamán foganatositandó munkák költségei is a most kiutalványozott összegből fedezendők.-

Budapest, 1908. augusztus 14.

A miniszter helyett:

Fóthy

államtitkár.

Kerpel Lipót F.M.19.2.

Finno.ból visszajövet Bécsben és Bádenben festett képmásokat. (Ly.N.r.118.)

Fraknó tájlép (-"- 206.)

Ányakvi sz.:

Név:

Lakcim:

Szaktárgyak:

Évfolyam: Vallás: Szül. év.:

Szaktárgyain kivül tud

Tanitást vállal: helyben — vidéken.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben:

Megjegyzések:

Kerpel Lipót festő M. D. K.
litografus

9.) A komp (Pöstyén)
10.) A nyári sinkor (Pöstyén)
11.) A piacz "

Gerson, A mag. köraj. 1960 155

Kerpel Lipót tájképfestő
litografus

M.D.K.

1819 - 1880.

Itáliában tanult, főleg Bécsben élt

1.) Banko falu a Vágvölgyben

2.) Badeort Pystjan a.d. Waag
(ismlap)

3.) Az angolkert (Pöstyén).

Gerni, A magy. kőrajz 1960 155

Kerpel Lipót festő M.D.K.

litografus

4) A fürdőhely Pöstyénben

5.) A fürdőviget szemléje

6.) A hid (Pöstyén)

7) A kápolna (")

8.) A kávéház (")

Gerni, A mag. köraji, 1960 155

Kerpel Lipót festő M.D.K.

Markó tanítványa. Litografált
tájképsorozatot készített Pöstyén
fürdőről.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 101

MDK

Kerpel Lipót, festö
sz.1819-ben ,mh.1880-ban Bécsben.

Markó Károly kismartoni tanitványa. A bécsi akadémiáról Markó után megy Olaszországba. 1840-es években tér vissza Bécsbe,hol tájképeivel nagy sikert ért el. Mária Lujza is vásárol tőle. A róma i kolosszeumot ábrázoló képet a Nemz.Muz. képtárának ajéndékozva ajánló levelekkel Pestre küldi a festöt,ki mellé a Honderü áll s cikkében megemliti,h, teljesen elsajátittoa Markó modorát. 1927. A Kolosszeum jelenleg letétkép a Nunciaturán van./Honderü 1846. VIII./

Dr.Csatkai Endre:
Magyar festök müvei a kismartoni müvészettörténeti kiállitáson.
MM. 1927. 295.l.

MDK

Kerpel Lipót, festö

Egy magyar vonatkozásu tájképe:
1861. Frakno a soproni muzeumban.
Litografiákat készitett Pöstyénröl.
Jólétben élt, megnyilt elötte a szász, porosz, s orosz fejedelmi udvar is. /Levele oroszországi utjáról dátum nélkül Kerpel Vilmos gyógyszerész birtokában Budapesten. /

Dr. Csatkai Endre:
Magyar festök müvei a kismartoni müvészettörténeti kiállitáson.
MM 1927. 295.1.

Kerpel Lipót

Kerpel, E.: Ein Maler ~~und~~ und Europäer. (Leopold Kerpel. Cserépfalvi. Keppel.

50 filleriés vette a MOB

Hoffmann Edit haggatékából.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
130 1914 szám
Érk.: 914 év febr. hó 21. n.

Kerpel Lipót

életrajz

Szabad Művészet

1952. 7. sz. 307. l.

magyar kereskedelem-
dezünk, amely kiter-
elem, ipar, közlekedé-
énz, hitel és biztosítás-
letvitel, és oktatás kü-

amból arra kérjük
attságot, hogy a régi
zakról és azok egyes
vételeit, a melyeknek
evi kiállítás történel-
XII termében kiállí-
lt esetleges ujabb fel-
tartamára átenged-

árgyakat a szállí-
nára biztositjuk.

Kerpel Lipót

festő

mit 1819-ben Kis-
martonban

Meghalt 1880. Bécsben

lásd

Kerpel, Eugen:

Ein Maler und
Europäer. Bp.
[1938?]

Könyvtáramban

Házi példány.

t .

---

s

---

ottsága alkalmazottainak 133-862 és

ra szóló dijkedvezményének az 1938.

A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi

. eln. számu rendelete alapján/

s fi- sz-	Lakás	Megjegyzés
iz.	VIII. Tisza Kálmán- tér 7. II. 2	

Kerpel Leopold magyar születésű festő-
művészt, ki magát Olaszországban képezé,
Mária Ludovika főherczegnő megbízta hogy
a római colosseumot fesse meg a Pesten
alakítandó József nádor nemzeti képcsarno-
ka számára, Erről a József nádor nemzeti
képcsarnokat alakító egyesületi melynek
Mátray Gábor volt a titkára, a főherczeg
nőnek Schönbrunnban 1846 jul. 3án kelt
levelével értesítetett.

Pesti Divatlap. 1846. 596. l.

Fey János
ágynőnt
XV

Kerpel Leopold
festő.

Ez ifjú művész Kismartoni
születés Kerpel Leopold, ki-
től a pillanatban öt kép van ki-
állítva a bécsi cs. kir. udvar
lovagtermében. Kerpel úr a
bécsi akadémia tanítványai;
ez intézetet azonban Ecrán
elhagyá s Olaszországba távo-
zott, hol Mirés honfitársa,
Marko tanítványa lön, s itt
8 évig mulatott. Albuna tele
érdekes vázlatokkal. Az emlitett
fölállított képek: Az Angyalvár
a Tiberhiddal, a sardiniai
kiráf megrendelésére, „A Colos-
seum" öfenseje Mária Luiza
főhgnőtől a pesti nemzeti muzeum
számára ajándékul megrendelt,
„Sorrent" báró Bethman szá-
mára Frankfurtba, „[illegible]
vizesések" s „R[illegible]
princio [illegible]
ez [illegible]

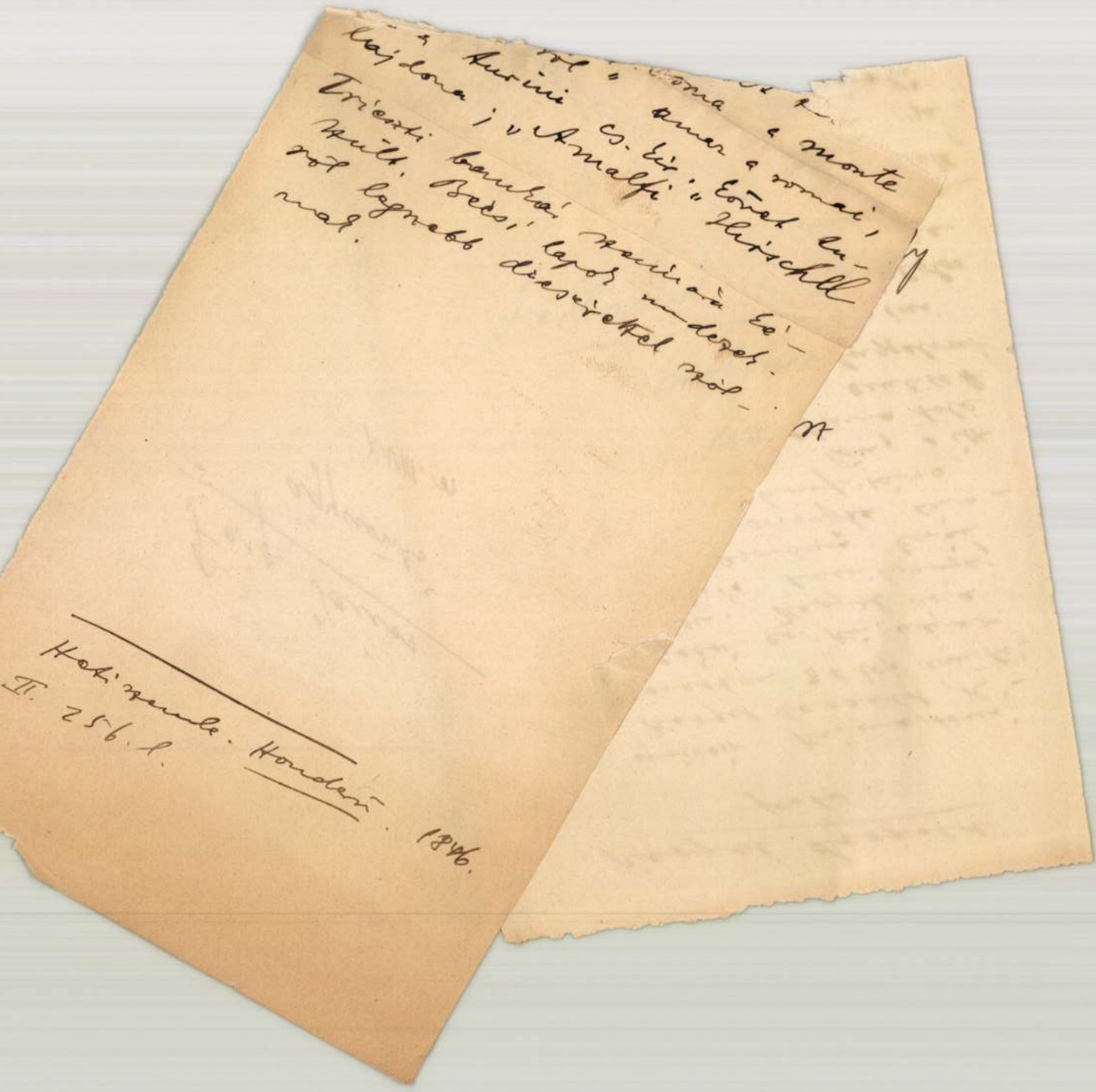

KERPÁCS JÁNOS („PIKÓ")
TOLNAI NÉPÚJSÁG 1996. OKT. 29

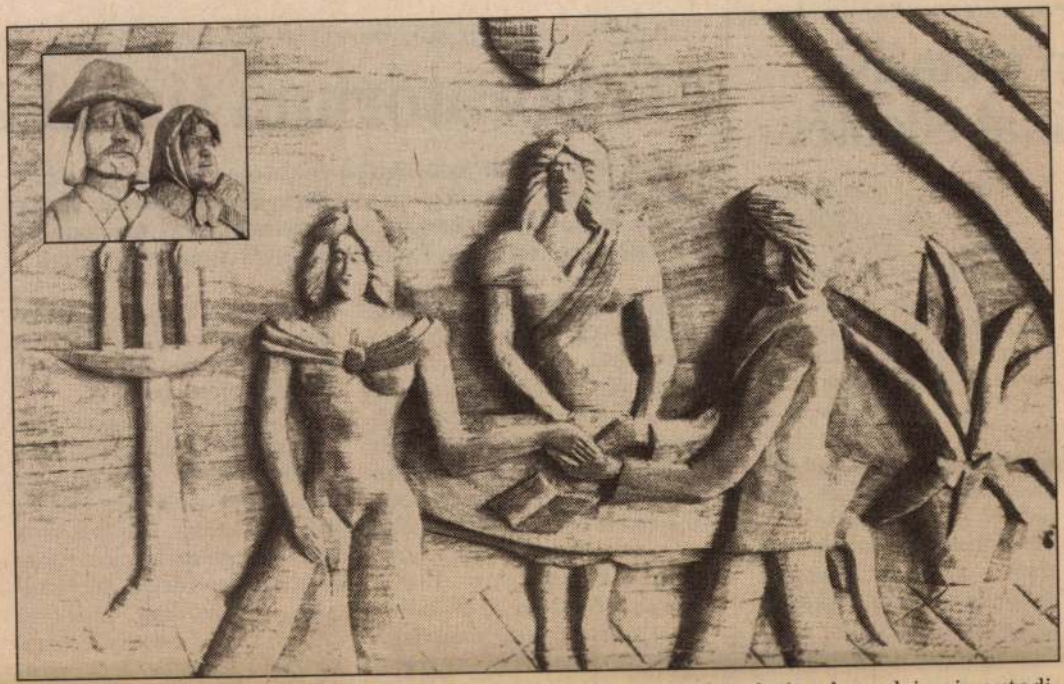

Piko-kézjegyek Ozorán. Tizennégy évesen faragta első szobrát a kocsolai naiv autodidakta fafaragó, Kerpács János (művésznevén Pikó). Ma, 39 évesen számos szobra, kisplasztikája köztereket díszít, közel kétszáz műve közül néhányat, köztük Gárdonyi Gézáról készült mellszobrát a Művészeti Alap 1993-ban zsűrizte. Munkái a paraszti és cigányélet mindennapjait formázzák. A cigány származású alkotó most az ozorai polgármesteri hivatal házasságkötő termét „faragja meg" jellegzetes karaktereivel.

Kerpán Jan

m személyi, tikai ellentét

fő kérdés, hogy melyik irányzat kap majd elsőbbséget. Egyébként – mutatott rá *dr. Gáspár Miklós* – egyetlen párt sem volt mentes a belső politikai ellentétektől, elég említeni a Magyar Demokrata Fórumot (*Csurka István*, majd *Szabó Iván* kiválása), a Fideszt (*Fodor Gábor* távozása), avagy a Szabad Demokraták Szövetségét (*Tölgyessy Péter* kilépése). Az MSZP-ben – vélekedett az alelnök – a különböző platformok ellentéte szükségképpen ki fog éleződni, amint a párt rádöbben, hogy folyamatosan csökken a társadalmi támogatottsága.

Dr. Maróthy Géza, az országos választmány tagja kijelentette, hogy Tolna megyében a kereszténydemokraták egységesen a kiváló teore-

Négy éve indult a környezetvédelmi szak Pakson, az E

Laboratórium tizenkét

Ha az Energetikai Szakképzési Intézetben valami jól megy, nem meglepő, mint ahogy az sem, ha valami olyanba kezdenek, amire másutt még gondolni sem mernek. Négy éve indult a környezetvédelmi szak, Csercsicsné Illyés Ágnes vezetésével.

Ami Nyugat–Európában természetes, – a környezetvédelem szemlélete – nálunk még közel sem, ezért is számít úttörő vállalkozásnak az ESZI kezdeményezése. Az utat éppen ezért ki kellett taposni, ki kellett találni a módszereket, miközben természetesen meg kellett felelni az oktatás, képzés egyéb elvárásainak is. Négy plusz egy év a képzés időtartama, az első négy év alapfeladata az érettségire történő felkészítés – mondja Csercsicsné Illyés Ágnes –, de nagy súlyt kap a környezetvédelem szakmai megalapozása, a kémia, a biológia és heti öt órában angolt is tanulnak a szakot választó középiskolások, akik nem akármilyen színvonalat képviselnek, mert a négyszeres

személyesen keresi fel az általános iskolák nyolcadikosait: Ha érdekel a biológia, a kémia, a földrajz gyere hozzánk!

A szak szinte a nulláról indult, az ESZI-ben például egyáltalán nem volt előtte biológia oktatás, így tanár sem. Ma ez már nem kérdés, más feladatok várnak megoldásra, most éppen a környezetvédelmi laboratórium létrehozásán fáradozik Ágnes, ami „csekély" tizenkétmillió forintba lesz szeptemberre, mire a négy évvel ezelőtt a szakra beiratkozott diákok megkezdik az érettségi utáni plusz egy évet, ami már igazán szakmai lesz, felsorolni sem kevés mi mindent kell elsajátítani a jövő környezetvédelmi technikusainak, a kör-

Kerpel Leopold

festő.

Ez ifju művész Kismartoni
születés Kerpel Leopold, ki-
től e pillanatban öt kép van ki-
állítva a bécsi cs. kir. udvar
lovagtermében. Kerpel úr a
bécsi akadémia tanítványai;
ez intézetet azonban Korán
elhagyá s Olaszországba távo-
zott, hol Nives honfitársa,
Marko tanítványa lön, s itt
8 évig mulatott. Albuna tele
érdekes vázlatokkal. Az emlitett
fölállitott képek: Az Angyalvár
a Tiberhiddal, a sardiniai
király megrendelésére, „A Colos-
seum" öfenseje Mária Luiza
föhgnötöl a pesti nemzeti muzeum
számára ajándékul megrendelt,
„Sorrent" báró Bethman szá-
mára Frankfurtba, „A [illegible]ivoli
vizesések" s „R[illegible]
[illegible]

Ferland Keresztély

szobrász.

XVIII. sz

pu... ...ról" amaz a romai, ez a turini cs. kir. Követ tulajdona; „Amalfi" Hirschll

Trieszti bankár szemára készült. Becsi lapok mindezekről legszebb dicsérettel szólnak.

Hetiszemle. Honderu. 1846.

II. 256. l.

Fey János

ágyuönto².

XVIII. st

...oma e monte

Kerpely Lipót.

a Nemzeti Képcsarnok képet vásárol a müvésztől 1851-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Kerpel Lipót
1818- 1880

1855-ben akadémiai müvész rangért folyamodott és néhány müvét beküldte a tájfetészeti kiállitásra Pétervárott. Csak cim szerint ismertek ezek az akvarellek: Pét ervár, Nyizsnyij Novgorod, Kijev látképei.

Bajkay Éva : Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX. sz első felében

Szakdolgozat 1967.50.l.

Kerpel Lipót
1818-1880

1851. márc. 5-én kéréssel fordult a Cári Müvészeti Akadémiához "szabad müvész " cimért. Kéréséhez festményeket és vázlatokat mellékelt.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX. sz első felében
Szakdolgozat 1967. 50.l.

Kerpel Lipót

"Malomvölgy" c. művéről irja a kritika: "E' mü csin és szorgalommal van vászonra téve.." Megemliti ezenkivül "Mercetinai ut Nápolyban" c. művét.
Vahot Imre: "A Pesti Mükiállitás 1847-ben" c. kritikájában felsorolja a tárlaton szereplő művészeket.

Pesti Divatlap, Bp. 1847. juli. 1.
27. sz. 923-927. lap

Kerpel Lipót
1818-1880

1851. szept. 20-án"neklassznij hudozsnyik"
legalacsonyabb foku kitüntető cimet kapott.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai
a XIX. sz első felében
Szakdolgozat 1967. 50.l.

Kerpel Lipót
1818-1880

1851 novemberében . igazolványért fordult a Cári Akadémiához, hogy rajzolást és tájfestést tanithasson. Az engedélyt megkapta.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX. sz első felében
Szakdolgozat 1967. 50.l.

Kerpel Lipót
1818 - 1880

Az orosz müvészek jegyzékében szerepel, de életrajzi adatait nem ismerik.

Bájkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX.sz. első felében
Szakdolgozat 1967. 51.l.

Kerpel Lipót
1818 - 1880

Látogatási jegyet kért és kapott az Ermitázsba
1852 ápr. 26. és 1854. jan. 25.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX.sz. első felében
Szakdolgozat 1967. 51.l.

M.D.Y

Kerpel Lipót
festő

id. Markó mellett dolgozott Staliában,
az ottani képeiből mutatott be a
tárlaton.

Bodnár Éva: Magyar festők Staliában.
Művészet, 1967. március - 9 lap.

MDK

Kerpel, festö

Markó tanitványát két arckép mutatta be a soproni kiállitáson. /7.sz. ill./

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Művészet. 1926. 2. sz. 562-4.l.

Pőstyén. T. 6215.

A háttért hegyek képezik, a középtérben épület-csoport köti le figyelmünket, melyek előtt a fára feszitett kötelen ruhát szárogatnak, az előtérben pedig a szigeten két gyermek játszik, a folyón tutaj ereszkedik lefelé, ~~az alsóban~~ balra négyen képeznek csoportot, kik közül a kis gyermek térdel. Felirata

balra: ANSICHT der BADEINSEL
jobbra: A FÜRDŐSZIGET SZEMLÉJE

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.6 : 28.1 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag. Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

L und

Pőstyén. T. 6219.

A középtérben balra látjuk a lirákkal ékesitett nyári szinkört, mely előtt egy czilinderes férfi halad el, az előtérben pedig a keresztes szin alatt három férfi és egy hölgy várakozik. Felirata

balra: DIE ARENA.
jobbra: A NYÁRI SZINKŐR.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 25.1 : 28.8 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pőstyénu Banko. T. 6217.

Az előtérben látjuk a Pőstyén környékebeli Banko falu épületeit; a háttérben pedig, a hol a Vág kanyarog, hegyek vannak. Felirata

balra: DORF BANKO
mit den Waagthal.
jobbra: BANKO FALU
a Vágvölgygyel.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfaltigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.2 : 28.3 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a.d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pőstyén. T. 6216.

Az előtérben balra a kávéház előtti asztaloknál ülnek a vendégek, a háttérben pedig a zenészek játszanak. Felirata

balra: DAS KAFFEEHAUS
jobbra: A KÁVÉHÁZ

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.1 : 28.3 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pőstyén. T. 6214.

A piaczot és a házak között vezető utat kocsi, hintó és a koŕák mellett több járó-kelő élénkiti, mig az előtérben a két kerekü talyigánál a földre telepedett négy tót mellett egy asszony áll. Felirata

balra: MARKTPLATZ
jobbra: A PIACZ

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfaltigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.2 : 28.3 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pőstyén. T. 6213.

A park háttérében házak látszanak, előterében pedig a feszületnél egy térdelő asszony imádkozik, mig az utat öt alak élénkiti. Felirata

balra: DER PARK
jobbra: AZ ANGOLKERT

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfaltigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.2 : 28.4 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.
140-95.

Pőstyén. T. 6218

Az előtérben jobbra van a Komp, a hová batyut vivő asszony megy, balra pedig az áthuzó készülék mellett négy férfi és egy leány időznek. A háttért hegyek képezik. Felirata

balra: DIE ÜBERFUHR.
jobbra: A KOMP.
alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. v. L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.7 : 28.4 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a.d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Kerpel Lipót

Pöstyén. T. 8683.

A kávéház.

A balról látható földszintes kávéház elé és a tér közepén lévő két fa alá állitott asztalok mellett férfiak és nők ülnek, olvasnak és társalognak. A háttérben a zenészek helye bontakozik ki. Felirata a kép alatt

balról: DAS KAFFEHAUS.
jobbról: A KÁVÉHÁZ.
alól balra: Nach der Natur gez.u. lithogr. von I. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.1:28.3 cm.

Szn. 130-905
549-905-13

Banko falva. T. 8694.

Az előtért a község házai foglalják el, melyek közül a templom tornya válik ki, a középtért a Vág völgye alkotja, a háttérben pedig a környékbeli hegyek hullámoznak. Felirata a kép alatt

balról: DORF BANKO
mit den Waagthal.
jobbról: BANKO FALU
a Vágvölgygyel.
alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.1:28.2 cm.

Szn. 136-905
549-905-19

Pöstyén. T. 8693.

A sziget.

A fürdő-telephez tartozó [illegible] házak előtt a kifeszitett kötélre ruhákat teregettek, az utakon egyes alakok járkálnak, a [illegible] szigeten balról asszonyok beszélgetnek, a Vágon át tutaj kel, az előtérben pedig egy négy tagú társaság és két halado alak tünik szemünkbe. Felirata a kép alatt

balról: ANSICHT der BADEINSEL.
jobbról: A FÜRDŐSZIGET SZEMLÉJE.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., mér. az alányomásnak 21.4:28 cm.

Szn. 135-905
549-905-18

Pöstyén. T. 8692.

A kápolna.

Szemközt, a facsoporton innen, van a kápolna, a melynek közelében két hölgy ül, mig a KÁVÉHÁZ (KAFFEHAUS) előtt és a keritésen kivül, két férfi és egy fiu meg két hölgy és egy leány látható. Felirata a kép alatt

balról: DIE KAPELLE.
jobbról: A KÁPOLNA.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfaltigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.5:28.5 cm.

Szn. 134-905
549-905-17

Kertes (K.) Jenő, grafikus

Metnet

Repr.

Kertes (K.) Jenő: ex libris
[Sujkerező]

567.

XXI
9.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. nept.

Pőstyén. T. 6210.

A fürdő épülete előtt járó-kelők sétálnak, mig az előtérben ketten beszélgetnek, kik közül az egyik hordóra ült és ketten kezelnek egy kerekes széket. Felirata

balra: DER BADEPLATZ in PYSTJAN.
jobbra: A FÜRDŐHELY PÖSTYÉNBEN

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältingung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.3 : 27.8 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pöstyén. T. 6211.

L perig

A szemben lévő kápolna előtt virágok vannak, az utakat és a kávéház előtti teret járó-kelők élénkitik, kik közül a kerités előtt egészen elől egy fiú és leányka közelednek. Felirata

balra: DIE KAPELLE.
jobbra: A KÁPOLNA

alól balra: Nach der Natur gez. u. Lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfaltigung
jobbra: Gedr. von L. G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.3 : 28.4 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.
140-95.

Pőstyén. T. 6212.

A középtérben lévő hidon innen jobbra szekér áll, mögötte két lóval, az uton pedig balra a tehenet lovagló asszony követi, ölében kis gyermekkel és háta mögött furulyázó fiúval. Felirata

balra: DIE BRÜCKE
jobbra: A HID

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung
jobbra: Gedr. von L.G. Grünwald in Wien.

Kny., alányomással, melynek mér. 21.7 : 28.2 cm.
L. Kerpel: Badeort Pystjan a. d. Waag und Umgebung in 10 Ansichten.

140-95.

Pöstyén. T. 8691.

A hid.

Az előtért szelő Vágon át karfás hid vezet, a melynek közelében facsoportok diszlenek, mig az utakon a szekér mögött két ló áll és a sipoló gyermek közelében, a tehénen túl, egy asszony lovagol gyermekével. Felirata a kép alatt

balról: DIE BRÜCKE
jobbról: A HID.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.6:28.1 cm.

Szn. 133-905
549-905-16

Pöstyén. T. 8690.

Az angol-kert.

Az angol-kertben lévő kő-feszület előtt egy aszszony imádkozik térden állva, mig az utakon munkásnők és sétálók kalapnak. A háttérben a fürdőházak bontakoznak ki. Felirata a kép alatt

balról: DER PARK.
jobbról: AZ ANGOLKERT.
alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.2:28.4 cm.

Szn. 132-905
549-905-15

Pöstyén. T. 8489.

A szinkör.

A sik vidéken, hátul balra, látjuk a lanttal ékesitett szinházi épületeket, mig elől jobbra a fán innen kerek szalmafedelü szin alatt, két ur és két hölgy pihen. Felirata a kép alatt

balról: DIE ARENA.
jobbról: A NYÁRI SZINKÖR.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von I. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, melynek mér. 21.1:28.9 cm.

Szn. 131-905
549-905-14

Pöstyén. T. 8687.

A piacz.

A házakon innen elterülő piaczot szekerek, lovak, járókelők és a kétkerekü talyiga mellett négy földre telepedett férfi és egy álló nő élénkitik. Felirata a kép alatt

balról: MARKTPLATZ.
jobbról: A PIACZ.

alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny. alányomással, melynek mér. 21.1:28.2 cm.

Szn. 129-905
549-905-12

Pöstyén. T. 8686.

A komp.

A középtért szelő Vágon innen a komp vontatója mellett négy férfi és egy leány ül és várakozik, mig a komp előtt egy batyut vivő asszony áll és néz a tulsó partra.
Felirata a kép alatt
balról: DIE ÜBERFUHR.
jobbra: A KOMP.
alól balra: Nach der Natur gez.u. lithogr.v.L. Kerpel.
középütt: Mot Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G. Grünwald in Wien.

Szines kny.,alányomással, melynek mér.21.6:28.4 cm.

Szn. 128-905
549-905-11

L mellett Hanakodók

Pöstyén. T. 8685.

A fürdő-telep oszlopcsarnokos épületei előtt ülő, járkáló és beszélgető férfiak és nők élénkitik az utat, a hol a kádak ~~egyikén ülő férfi~~ közelében egy kétkerekü kocsiban férfi és nő beteget szállit a fürdő felé. Felirata a kép alatt

balról: DER BADEPLATZ IN PYSTJAN.
jobbról: A FÜDŐHELY PÖSTYÉNBEN.
alól balra: Nach der Natur gez. u. lithogr. von L. Kerpel.
középütt: Mit Vorbehalt der Vervielfältigung.
jobbra: Gedr. von I.G.Grünwald in Wien.

Szines kny., alányomással, mér. 21.3:27.7 cm.

Szn. 127-905
549-905-10

Pőstyén. T. 6220.

négy

E lapon a fürdő és vidéke négy látképben van feltüntetve, mig a többi képeken a taliga alaku hordszéket és a betegeknek mikénti kezelését szemlélhetjük. Felirata középütt:

BADEORT PYSTJAN
a. d. Waag
und UMGEBUNG
in 10 Ansichten
Nach der Natur gezeichnet und lithografirt von
L. KERPEL
acad. Landschaftsmaler und Mitglied der Academie der bildenden Künste
in St. Petersburg.
Druck der lith. Anstalt von I.G. Grünwald in Wien.

Kny., mér. a vk. 25 : 31.8 cm.

140-95.
Czimlap a 6210-6219 leltári számokhoz.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG
Szekszárd

Kertes Kollmann Jenő

1972 JAN 7

102/

Kertes Kollmann Jenő rajza.

Interjú

Megyénk kereskedelmi h
jelenlegi helyzet
és az 1972-es év fel

A negyedik ötéves terv második évében visszapillantást kértünk az elmúlt év eredményeire és azt kérdeztük Korsós Istvántól, a megyei tanács kereskedelmi osztályának vezetőjétől és Borbás Vendel csoportvezetőtől, hogy milyennek ítélik meg a megye kereskedelmi hálózatát és melyek az idei esztendő soron következő feladatai.

— Milyen főbb beruházások történtek 1971-ben?

— A tavalyi beruházásokat két csoportba sorolhatjuk — nyilatkozott Korsós István. Az első csoportba azok tartoznak, amelyek a harmadik ötéves tervből húzódtak át 1971-re. ide tartozik a tamási Dám Hotel (50 férőhelyes), amelyhez különterem, presszó és étterem tartozik (420 főt befogadó képességgel), a Hotel Dombóvár (48 férőhely, 400 személyes befogadó képesség), a szekszárdi Korzó Áruház (2340 négyzetméter alapterület) és ugyancsak Szekszárdon a Széchenyi utcai húsbolt megnyitása. Kimondottan tavalyi beruházás volt a szekszárdi Gemenc Szálló (195 férőhely, 450

született döntés. A helyi ÁFÉSZ tervezi ugyan egy vendéglátóipari kombinát létrehozását, önerőből viszont nem lesznek képesek a probléma megoldására — ehhez felsőbb szervek anyagi segítségére van szükség. Bonyhádon nem mennyiségi, inkább minőségi probléma mutatkozik.

— Milyen elvek szerint történik a hálózatfejlesztés?

— A lakosságnak a városokba, illetve a városok környékére áramlása maga után vonta a kiskereskedelmi forgalom koncentrációját is — mondta Borbás Vendel. A kiskereskedelmi forgalom növekedését és területi koncentrációját nem minden esetben követte a kiskereskedelmi hálózat kielégítő mértékű fejlesztése. Ezért 1972. évben szükségszerűen városaink kereskedelmi hálózatának fejlesztése kerül előtérbe.

A kiskereskedelem helyzete városainkban és városiasodó településeinkben azért különösen problematikus, mert a boltok döntő része a „történelmi" városmagban helyezkedik el,

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1982 AUG. 6.

Kertes-Kolmann Jenő

1021

Kertes-Kolmann Jenő:

Ex librisek

ra, akik az ételt főzték.

A szakácsnő, miközben hallevest készíti a hatalmüstbe, s a megszokott csipenyi adagok helyett marékkadja hozzá a sót, elmesél e esetet.

— Hát jön az asszonyka, mivel már csak babfőzelvolt, azt vitte az asztalhOdaszólok neki, hogy jó évágyat. Mit gondol, mit modott erre?

— Köszönöm, meglesz.

— Ezt maga csak hiszi. Tuja mit csinált? Fogta a tála — szerencsére műanyag felemelte, s visszadobta asztalra, s azt kiabálta, hogmaga aztán ilyen kotyvalékhoz ne kívánjon nekem jó évágyat.

— Szólt rá valamit?

— Nem. Csak tíz percig járkáltam a folyosón, olyan mérges lettem.

*

A történet nem általánosítható, de megtörténik, és szakácsnők, különösen akimár régóta a szakmában vannak, évekig visszaemlékeznek az ilyenre.

A köztudatban a szakácsok béketűrők, kövérek, hiszen csak egy mozdulat kell hozzá s máris — ilyen a képzelet — a legjobb falatokat tömhetik a szájukba. Ahogy elmesélten ezt a Tolna megyei Állami Építőipari Vállalat üzemi konyháján, az asszonyok csak nevettek, s ezt mondták rá:

— Aki ennyi munka mellett meghízik, az megérdemli.

És valóban, kövéret egyet sem láttam köztük. Milyenek hát a szakácsnők?

*

Reggel már ötkor kigyúlnak a neoncsövek, s téli estéken égve maradnak este kilencig is. Most nyár van, igaz inkább csak a naptár szerint. Az építőipari vállalat ebédlőjében a mai nap is csak úgy kezdődött, mint a többi. Reggel ötkor bejött két asszony, s nekilátott a reggeli készítésének.

— Most — mondják — nincs

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Kertes Kollmann Jenő

1971 OKT 5

1027

— „Ex libris kiállítás Mohácson" című október 3-án megjelent cikkünkhöz mellékelt kisgrafikát Kertes Kollmann Jenő rajzolta.

— Autós szüreti bált rendez a Magyar Autóklub pécsi szer-

Kertes-Kallmann Jenő (Bonyhád)

Az egri ex libris kamarakiállításon szerepelnek művei.

Népujság, Steves, 1972. jún. 11.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE
1972 MÁR 5

Kertes-Kollmann Jenő

1021

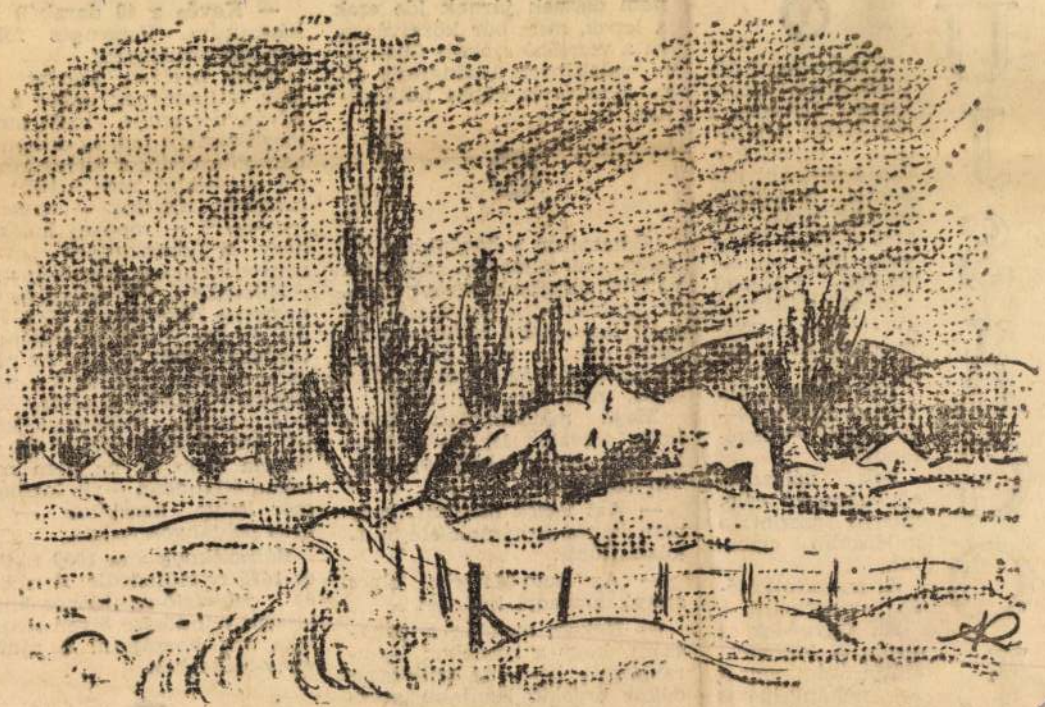

TÉLI TÁJ

Kertes-Kollmann Jenő:

ÚJSÁGOLVASÓ

①

Valamikor a ma több mint tízezer lakosú Bátaszékre mindössze háromszáz egynéhány újság érkezett naponta. A legkedveltebb ezek között a Friss Ujság volt, ami kétharmados többségű olvasottságával „verte" a Függetlenséget és az Esti Ujságot.

Kik olvastak akkor — ezelőtt 30—35 évvel — napilapot?

Sok válaszadó egybehangzó véleménye szerint; a módosabb emberek.

Ki számított módos embernek?

Az ügyvédek, az orvos, a különféle elöljárósági emberek, néhány iparos és a tehetősebb gazdák. Bár ez utóbbiak között nem soknak fájt a feje állítólag — a hír-

nem dísznek járnak ide ezek a lapok, mert bár közkívánatra a vezetőnő szokott fölolvasni, valahányan átböngészik újra a napi- és képes hetilapokat.

③

Bátaszéken a hazánkban ma megjelenő különféle sajtókiadványoknak 3600 előfizetője van. A „mienk"-nek nevezett megyei lapot közel hétszázan fizetik elő. Az árus példányok vásárlóinak száma sem csekély.

Ki, miért lett előfizető?

Majd mindannyian azért, hogy szavatolt legyen a megkedvelt napilap, hetilap, havilap érkezése.

— Azt tessék megírni, hogy nem kap a postásunk elég Lakáskultúrát.

— Az Autó-Motorból sincs annyi, amennyi kellene!

— Nekem meg az a panaszom, hogy a korábban beharangozott kert- és szőlősgazdákat érdeklő legújabb szaklapnak Bátaszéken még se híre se hamva.

— Sajnos, még mi sem láttuk ezt az új sajtóterméket — mondják a postások.

— Kevés a 40 darab(!) Lakáskultúra. Versengés folyik egy-egy példányért.

Rossz nyelvek szerint épp elég Bátaszéknek ebből a kiadványból ennyi, mert amint megérkezik a lap, az otthonokban elkezdődik a férjek részéről egyáltalán nem kívánt átrendezés. Egyesek — éppen a fentiekért — roppant hálásak, hogy a Lakáskultúra „csak" negyedévenként jelenik meg.

Hiánycikk — és valószínű nemcsak Bátaszéken! — a Rádió és Tv újság, a Népsport, továbbá a Nők Lapja. Az nem okoz meglepetést, hogy a népszerűség listáján a Ludas Matyié a pálma. A Képes Ujságból 440 darab fogy el és elfogyna több is, ha nem mozogna állandóan — és legtöbbször lefelé kerekítve — az árus példányok száma.

Bátaszéknek van 1909 rádió- és 1415 tv-előfizetője. A rádió- és televízió-tulajdonosoknak viszont mindössze ötven százaléka tud hozzájutni a rádió- és tv-műsorhoz.

④

Két kézbesítővel beszéltem. Horváth Józseffel és Horváth

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1973 MÁJ 13
Tolna m. Népújság

1027

Kertes-Kolmann Jenő

Kertes-Kolmann Jenő:
Ex-librisek

„A
des
ban,
szám... Frica Bernát egész patriarkális módon kezelte munkásait. Kis család volt ez a jóindulatú Bernát vezetése mellett, aki mindnyájuknak gazdája és egyben apja is volt. Ki is tartottak mellette munkásai hűségesen úgy, hogy Beleznai Károly 42, Kronstein János 40, Ivancsik József 50 évet töltött itt és ez utóbbi felsőbb helyről kitüntetést is kapott."

Könnyeinket letörlendő, nem kell a zsebkendő után nyúlnunk. A kitüntetés nagyságáról, valamiféle „hűségjutalom" összegéről nem történik említés.

Sokan megőrizték a szakmát a távolra kerültek közül is. Simontornya lakosságának csekélődése évtizedekre visszamenően gyors, eleven, nagymértékű volt. Százak távoztak az első világháborút megelőző nagy kivándorlási hullám idején. Ugyanígy 1945-ben, vagy 1956-ban. Nagyon sokan visszavisszalátogatnak azonban, így az egyik Cseh is, aki napszámosként kezdte, majd tímárként folytatta és most tímár — Svédországban. Nem kevésbé Róna István, aki az ellenforradalomig főmérnök volt itt. Mégsem az elszakadtak az érdekesek számunkra, hanem azok, akik ezután érkeznek és lehet, hogy majdani munkásdinasztiák alapítói

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 FEB. 4
NÉPÚJSÁG
Szekszárd

Kertes-Kollmann Jenő

1021

Kertes-Kollmann Jenő:

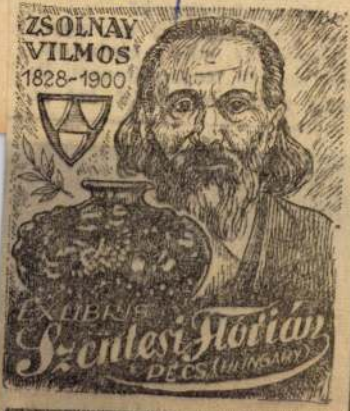

KÉT EX LIBRIS

A makettet Szabó Béla készíte

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

1973 SEP 21

Tolna m. Népújság

Kertes-Kollmann Jenő

1021

KERTES-KOLLMANN JENŐ:

EX LIBRIS

uj szinben...

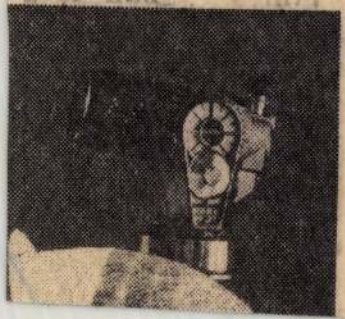

Kertes-Kollmann Jenő

Ex libris (repr.)

Tahnamegyei Népújság, 1944. márc. 31.

Kertész Ákos

Kertész Ákos „Makrá"-ja a munkás ábrázolás művészi alkotocredménye.

Fehér György: Munkás ábrázolás. Művészet, 1974. junius – 3 oldal.

3095

36. L. Kerpel.

(Életrajzi adatai ismeretlenek.)

A római Colosseum.

A középtért a Colosseum (a környékbeli épületek, a melyek felett egy csonka s egy kúptetejű négyszögletes torony uralkodik, ~~és a császári palota romjai foglalják el.~~ A kőkerítésen belül, a diadalkapu irányában, hárman őrzik kecskéiket. Az egyik a földön fekszik s kettő szaladgálva játszik. Feléjük egy úr s gyermekét vezető munkásasszony ~~megy fején kosárral.~~ Az előtérben balra ~~a lrút kávájára ülve, leány pihen,~~ kinek fején vizeskorsó van; középütt két asszony beszélget állva, kiknek egyike a téglatalapzatra tett kétfülű bögrét fogja s másika csipőre tett kézzel áll; jobbra, a röpkénynyel befutott épületen innen, a félig kiszáradt fát kék virágú kúszó-növény veszi körül. A háttérben hegyek hullámzanak. Derült égbolt felhőzött. Jelzése alól a középtájon, a párkányzat töredékein inneni kövön: »*L. Kerpel pinx. 1846. Wien.*«

Vászon, méretei 59·5 : 77·5 cm.

1876: III. 54. — 1878: III. 2. — 1880: III. 2. — 1881: III. 2. — 1883: III. 125. — 1884: III. 110. — 1885: III. 110. — 1886: III. 110. — 1887: III. 108. — 1888: III. 108. — 1889: III. 123. — 1890: III. 123. — 1891: VIII. 376. — 1892: VIII. 376. — 1893: VIII. 441. — 1894: VIII. 36. — 1895: VIII. 36. — 1896: VIII. 36. — 1897: VIII. 36. — 1898: VIII. 36. ~~Mária Ludovica főherczegnő ajándéka 1846. — Magy. Képt. 17. — Lisza 25.~~

— 1900: VIII. 36. — 1901: VIII. 36. — 1903: VIII. 36. — 1904: VIII. 36. — 1905: VIII. 36.

— Magy. Képtár 17. — Uj lelt. sz. 25. — 1905. átv. jegyz. 514. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2148, és a leltárban 3095. — Maria Ludovica főherczegnő ajándéka 1846-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Ricci Sebastiano.

3095

25

36. L. Kerpel:

(Életrajzi adatai ismeretlenek)

A római Colosseum.

A középtért a ~~[illegible]~~ Colosseum ~~[illegible]~~ a környékbeli épületek, a melyek felett egy csonka s egy kúptetejű négyszögletes torony ural Kodik, és a császári palota romjai foglaljákel. A kőkeritésen belül, a diadalkapú irányában, hár~~om~~man ~~suhanca~~ örvik kecskéket. Az egyik a földön fekszik s kettő szalajdálva játszik. Telejök egy úr s ~~egy~~ gyermekét vezető asszony megy fején kosárral. Az előtérben balra, a kút kávájára ülve, leány pihen, kinek fején vizes korsó van; középütt két asszony beszélget állva, kiknek egyike a ~~[illegible]~~ téglatalaptra tett két fülű bögrét fogja s másika csipőre tett kéznek áll s jobbra a röpkénynyel befutott épületen innen, a félig kiszáradt fát, kék virágú kúszó növény ~~[illegible]~~ vefzi körül. A háttérben kéklő hegyek hullámlanak s a derült égbolt felhőzött. Teliése alól a középtájon a párkányzat töredéken innen kövön:

L. Kerpel
MDCX 1846.
Wien. 4

Vászon, méretei 59·5 : 77·5 cm.
~~Mária Ludovika fogno aj.~~
~~M. Kept. 17~~
~~Ug na 25.~~
~~VIII : 36~~

L mnukás

VIII : 376.

71

Kempel Lipót, festő

Ü; Mív. 2001. 12. p. 25.

sthmatic effect of different glucocorticoids in
N-rats

ribed previously in details (e.g. in Reports

administered (2 hours prior challenge)
F eosinophil number, protein content or
valbumin sensitized and challenged BN-rats

	GyKI-24743 1 μg/kg	GYKI-24743 10 μg/kg	GYKI-24743 100 μg/kg
	0.90±0.27 (9)	0.65±0.29 (14)	0.69±0.27 (10)
	NS‡	*0.01*	*NS‡*

KERPEL LIPÓT

/ 1818 - 1880 /

Leopold Kerpel: Bergsee.
Öl auf Leinw., 32x48 cm. Sign. und dat. /1/868.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
440. Kunstversteigerung
16. bis 19. Jänner 1979.
Katalogus 61.sz., 20. old.

KERPEL LIPÓT festő

1850

59. márc. 7. Ugyanaz Kerpel Lipót akad. képíró urat is kéri arczképének s életrajzának beküldésére

Művtört.Ért. 1990 1-2 128.

denkmuseum, in ein Petőfi-Haus umbauen (László Vágó und József Vágó, 1908). Es wurde eine dreiviertelzylinderförmige, kegelbedeckte Vorhalle zur Ecke des Ateliers zugebaut, der innere Umbau bestand nur aus Entfernen einiger Mauern (Abb. 40—42). Das Gebäude wurde im zweiten Weltkrieg beschädigt, die Vorhalle demoliert; heute ist die Anthropologische Sammlung des Naturwissenschaftlichen Museums im Gebäude.

In der Künstlerkolonie des Maulbeergartens waren keine großangelegten architektonischen Werke, und es ist kein Zufall, daß die meisten Gebäude nicht von Architekten, sondern von Baumeistern geplant wurden. Ein richtiges Atelier-Haus hätte keinen Platz auf den weniger als 300 Quadratklafter großen Grundstücken, noch dazu hatten die Künstler der Jahrhundertwende kein Geld für größere Bauten. Zala war der einzige, der

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kerpel Péter,
grafikus
EGYETEMI ÉLET

1984 APR 0 31

104

KERPEL PÉTER RAJZA

kollégiu-
akkal?
ollégista
Aki egy-
szellemi-
kutatási
k között
lást és a
ből fa-

Kerpel Péter

Rajzok

Alföld 1985 / 9

Kerpel Lipót (1818-1880)

„Táj folyóval" o.v. 74x101 cm

J.l.j.: K.L.864. Védett

Kikiáltási ár: 20000 Ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Kerpel Lipót festő

A múlt század elején nem egy szerényebb tehetségű magyar festő Oroszországban. talált helyet. érvényesülést. 1847 után egyidőben Zichyvel érkezett az országba.

R. Bajkay Éva: A grafikus Zichy Mihályról. (1827–1906)

Budapest, 1977. 7.

Kerpel Lipót (1818-1880)

„Római látkép" Vörfestmény 21 x 46 cm

J. l. b.: L. Kerpel. 1846 Védett.

Ziáltási ár: 7000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

KERPEL LIPOT

Külföldi aukción:

Leopold Kerpel: Bei Neuberg in der Steiermark. - Öl auf Leinwand, 26x37 cm. Sign.: Kerpel.

Wien, Dorotheu
645. Kunstauktion 10-18 Sept. 1984.
Katalogus 601.sz. Kép: Taf. 80.

Kerschensteiner Konrád

erőd

Haenfler 1854

I. 287. l.

16
1949

A Műemlékek Orsz. Bizottságának

Budapest

IX. Höppes E. u. 10.

KERSCHENSTEINER Konrád jezsuita szerzetes épitész, aki Egerben 1725-27-ig él. Pozsonyból 1696-ban jön Budára, ahol a kollégiumot épiti, 1716-ban pedig a svábhegyi vizvezetéket készíti el. 1724-ben még mindig Budán tartózkodik. Egerből Temesvárra megy, ahol 1728-ban hal meg.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

KERSEN

Kerschensteiner Konvád

épitész

Gentmüeml

15. l.

A tekintetes Elnökségnek

na számunkra, hogy a legilletékese

kerülnek a tizezer példányban me

Bizonyosak vagyunk abban,

áldozatot hozott ezen mükincsek fe

ni azoknak minél szélesebb körben

Ismételve kérjük a tekin

gyunk

a legmélyebb tisztelettel

Esztergom, 1936 X. 22.

P.h.

A másolat hiteléül :

Kerschensteiner Konrád

Több hiábavaló kísérlet után a budai városi tanács fentit bízta meg a budavári vízvezeték elkészítésével. E feladat megoldása oly sikerreljárt, hogy a város hálából a rend alapítójának, Loyolai Szent Ignácnak szobrát állította fel a szeminárium előtti márványkutra.

Szalay Gyula dr.: A királyi egyetemi katolikus gimn.-tört. 40. l.

A jezsuita akadémiai épitésétez (melyet a Fellner épitette neuzugminisztérium helyén álló szép copf-stilu)

6 épület volt, aligha volt K.-nak köze mert ez 1747-ben épült

száz évi lankadás után uj korstilu
hozott létre.Uj épitési anyaggal,a
betonnal uj formákat teremtett.A r
szerkezeteket elveti, egyszerübbel
lyettesiti:vasvázra önti az uj any
a cement-betont, ami által a legne
szerkezeti ~~megoldásokat~~ ékét könyüszerr
~~hozza létre~~. Az uj anyag természet
megfelelő uj formákat alkot, s csa
ritkán találkozunk azzal a helytel
mert anyagszerütlen eljárással, hog
uj anyaggal a régiben - kőben, tégl
született formákat mimel. Nem elle
zik azonban az uj épitészet szelle
vel, ha a nyers beton vázat a kelle
sebb felülethatással bíró nemesebb épit
anyaggal - márvánnyal, stb. - burk

Kerschensteiner

Konrád

l.

Gerő Buár

49. l.

Kerschensteiner Konrád

jezsuita atya.

1688-ban kezdték meg a vár-
beli jezsuiták új collégiumuk
építését, de pénzhiány miatt az
építkezés abba maradt. Csak
1696-ban indult meg erélyesef-
ben az építkezés, mikor annak
irányítását fenti vette át.
Az építkezés 1702-ben nyert
befejezést. A épület berendezése-
nél is nagy hasznára volt a rend-
nek

Szalay Gyula dr.:

A királyi egyetemi kato-
likus gimnázium tör-
ténete. Horvath Jenő:
A 250 éves budapesti
királyi egyetemi kato-
likus gimnázium,
1687-1937. Bp. 1937
25, 26 l. 27 l.
40 l. Képekkel

A konviktus és szemináriumi épülete a
1702-tól 1715-ig valószínűleg ... ...
felügyelete alatt épült a collégiumal
kacsolatos várbeli szemináriumi épülete is.

A modern épitészet, melye
gyakorlatias irányánál fogva racio
lisépitészetnek is neveznek, fejlő
désének még csak a kezdetén jár, bá
első, műszaki stádiumán már tul va
Stilusfejlődése esztétikai irányba
halad, anélkül, hogy ujabb technika
megoldások ne foglalkoztatnák. Azo
az uton van, hogy a kialakuló uj vi
lág méltó kifejezője s a régi nagy
stilusoknak méltó utóda legyen.

MDK

Kerchensteiner Konrád, jezsuita épitőmester 1733-ban nyomtatott "Neu aus seinem Steinhauffen wiederumaufwachsendes Ofen" emliti mint a Svábhegy hegyről a Várba irányitott vizvezeték épitőjét.

Bél Mátyás "Notitia Hungariae novae/ 1737-ben megjelent III.kötetében Körschensteiner néven emliti mint a várbeli vizvezeték befejezőjét.

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok.
Müv.Ért.1957, Vi.evf.□.sz. ~~297~~-300l.

Kérsemjén

Szatmár vm.

1825 ig Szabolcshoz tartozott.

A ref. templomot 1718 ban Kállay Tamás elfoglalta s a katolikusoknak adta

Uj ref. templom „a mult nárad ban épült.

Borovszky Magy. orsz. vm

Szatmár vm.

92. l.

KERSCH, Andreas, pozsonyi kardcsiszár

A. K. bürgerl. Schwertfeger, 5 hónapos lánya meghalt. (1789, 599 l)

A. K. bürgerl. Schwertfeger, 7 hetes fia meghalt. (1795, 122 l)

U. az, bürgerl. Schwertfegermeister, 4 éves fia meghalt. (1801, 873 l)

—

U. az, 24 éves lánya meghalt. (1812, 513 l)

—

U. az, † 65 éves korában, Pozsony, [illegible], 1813 nov. 19. (1813, II. kötet, 531 l)

—

U. az, 5 éves lánya meghalt. (1819, 433 l)

—

/.

Pressburger Zeitung
(Genthan)

KERSCH, Andreas, pozsonyi kardcsiszár

A. K. bürgerl. Schwertfeger, † 30 éves korában, Pozsony, 1823 február 14, vérlúdérben. (1823, 1. kötet, 27b.)

Preßburger Zeitung
(Gothaer)

KERSCHBAUM s. KIRSCHBAUM

M.D.K.

Kerschbaum Ferenc, órásm.

Gartner János József nál inaskodott Győrben. Osztrák volt. 1817 jún. 24.én szabadult, mint "Uhrmacher Lehrbub". 348.o.

Jenei Ferenc: Régi győri órásmesterek. 345.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

Kerschensteiner

Konrád

l. Hor Bp

42. 80, l. 76. t.

Kerschensteiner

Konrad

l.

Schoenkörpvarosh

126.1 -

156, 289, 347
Ferenczy Valér 169, 190
Fettich Nándor 253
Fleischer Gyula 118
Genthon István 4, 91, 188, 283
Gerevich Tibor 283
Gerő Ödön 90
Gombosi György 250, 285
Gombrich, Ernst 223
Hajós Erzsébet 157, 243
László Gyula 370, 3
Lázár Béla 82, 103, 1
Layer Károly 114
Liber Endre 156
Lyka Károly 43, 89,
136, 159, 187, 191,
Márjás Viktor 161
Mattyasovszky-Zsolna
Mátyás Péter 297
Meller Simon 58, 129

Múzeumokban vagy magángyüjte

Múzeumok:

Accademia, Frenze 217
Altes Museum, Berlin 366
Bencés Múzeum, Győr 366
Deutsches Museum, Berlin 52
Drezdai Képtár 51, 381
Fővárosi Képtár, Budapest 34, 357
Iparművészeti Múzeum, Budapest 115
Kaiser Friedrich Museum, Berlin 380
Kecskeméti Múzeum 364
Keresztény Múzeum, Esztergom 224—227
Koenigs-gyüjtemény, Rotterdam 301—303, 305, 307
Kunsthistorisches Museum, Wien 222
Louvre, Páris 29, 175
Magyar Nemzeti Múz
pest 281, 364, 365,
Moritzburg-Museum,
Petit-Palais, Páris 177
Sumeni Múzeum, Bulg
Szegedi Múzeum 365
Szépművészeti Múzeu
3, 49, 88, 105, 106
267, 369

Magángyüjtemé

Alberti Viktor, Budap
Alföldy János, Baja
Balabán Imre, Budape
Balla Adolfné, Pécs 73
84, 85
Delej Imre, Budapest
Ernszt Vilmos, Budap
Fruchter Lajos, Budap
354, 355, 358

Kerschensteiner Konrád 17, 18, 24

Schoen Anna templ.

Kerschenstainer

Konrád

pozsonyi, majd budai

jezsuita 1696.

rád

Bierbjezsuiták

23, 27. l.

résztvett a

budai vár jezsuita

kollegium épitke-

zésének befejezése

nel

Kerschenstein

Konrád

jezsuita páter
budai vízvezeték
1718.

vád
a

Pásztor Bp

289. l.

IRODALOM

M. bér. 1927. Baldasse

JEGYZET

Kerschensteiner Konrad

d.

Schoenzentharön

19. c.

1692-909-2
Irodai-helyiség.

141. Szekrény.

barnasárga

Egy darab puhafa szekrény két szárnyas ajtóval, négyszögletes mezönyeiben léczek közé fogott kiemelkedő diszszel, fölül párkánynyal, belül pedig hat polczczal.

Méretei: 244 cm. magas, 115 cm. mély, 153 cm. széles.

Becsértéke.....60 K

Jegyzet. Régi leltári száma: 50 szekrény 27
Az Esterházy metszetgyüjteményhez tartozik.
A hiányzó nyolcz polcz a pinczében fekszik.

Kerstensteiner Konrád

jezsuita szerzetes dolgozta ki a budaszabhegyi források vízvezetéke helyreállításának tervét és az építkezést is ő vezette. A szerzetes a forrástól kezdve mint-

D'ouvenou Roland

A székesfővárosi Víznüvek 75 éve:

MMÉEKözl 1944, 55. l.

egy 1300 méter honzusagban fenyőfacsövekben, majd pedig 2670 méter honzban ólomcsövekben vezette a vizet. A csővezeték a Krisztinavárosban és a Vérmezőn

fordít

áthaladva emelkedett
fel a Varba, ahol két
márványkutat tápi-
dalt. Az egyik kút az
akkori városháza előtt,
a másik a Disz-téren
állott. A svábhegyi
források vízvezetéke és a
nyers dunavizet hálli-
tó vízmű látta el
Buda, lakosságát 50
éven át. 1778-ban
a svábhegyi vízvezeté-
ket Tumler Henrik
mérnök alakította át.

Kerschensteiner Konrád

jezsuita páter

vízvezésére a budai várban

1718.

irod

a

Neméthynagybold

149. l.

IA világosan leírva,

esetleg felhasználandó.

Kerschensteiner Konrád

jézsuita frater

1718

l.

Historia. 1932

V. 114. l.

Belgrád:

Egy térképen ~~melyn~~ nemlélhető, a m
abrazolja ~~[illegible]~~ a Belgrad és Seml
Kel és a melynek ozimc: „Carte der n
a külön keretbe foglalt „P
„A. Lager der K. K. Armee
n. Temeswarer Thor" befejezés
„von 2000 Klafter" – ~~[illegible]~~ rényerhető
lól balra: „Wien bei T. E. v.
latti: „Carte de Belgrade
szöveg után, melynek ker
Semlin" s befejezése: „n)
~~[illegible]~~ „Chez Jean Thor
de la Cour."

Rézmetszet, szinezve méretei a v
24.3 Cm.

T. 4480

46

Kerschensteiner Konrád

építész

† 1728 aug. 17.

Lásd

Schoenjeromita

282. l.

Kerschensteiner Konrád

jezsuita épület

l.

Bierbéptört

199. l.

Jelmagyarázat:

rt.
art.
junius 13.
augusztus.
julius 20.
ytől—Böősig 3·00 *m.*-res } vizállásnak meg-
l lefelé 2·75 *m.*-res } felelő vizszin.
október.
szeptember 28.
pi alapra vonatkoztatott s a Hegedeös-féle
94. évi lejtezésből számitott régi 0 viz.
81/83. évi Linzboth—Dolecskó-féle eredeti
nti szelvényből átvett régi mederfenék.
évi mederfenék.
január.
augusztus 16.
október 6.
november 17.
február.
bályozás előtt közvetetlenül felvett meder-

M.D.K.

Kerschensteiner Konrád.

Jezsuita fráter fáradhatatlanul foglalkozott a svádhegy-várhegy aquaeductus elkészitésével. A tehnikailag kiváló fráter ingyen valósitotta meg a vizvezeték fáraszto és nehéz épitését a szegények javára. 1716-1722 között.

Schoen Arnold: Prati kamarai épitész mérnök Budán.

Müv.Tört.Ért. 1.szám. 30.lap

1960.

KERSCHENSTEINER Konrád M.D.K.
Jezsuita

a török időben elpusztult budai
vízvezetéket a városkút forrás-
toglalatával együtt helyreáli-
tolta (1716-18)
Porsonyból jött Budára 1696-ban

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 531.l. 532.l.

M.-D.-K.

KERSCHENSTEINER Konrád
-frater

Budai vízvezetét tervei 1710 zörül

Gerő Lánló: A budai vas helyreállítása Bu. 1911. 49. l.

Kerschensteiner Konrád MDK

Szentháromság tér 5. Volt jezusita kollégium.

Kerschensteiner Konrád irányitása mellett épült 1696-97-ben kollégiumnak egyemeletesre, a Nagyboldogasszonytemplomhoz csatlakozó rész háromemeletesre. A rend feloszlatása /1773/ után a nyugati és északi szárny is háromemeletesre épült Fr. A. Hillebrandt tervei alapján.
A Mátyás templom épitésekor a templomhoz csatlakozó részt lebontották. A Templom felőli , ujonnan kialakitott homlokzat Schulek Frigyes terve. Nemes, kiegyé.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 47.l.

Kerschensteiner Konrád

építén

~ építette a bratislavai jezsuita kollé-
giumot.

Radó Jenő: Magyar építénettörténet 86. old.
Műszaki Könyvkiadó 1971.

MDK

Kerschensteiner Konrád kőmives mester

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik épitették ujjá Budát az 1686. évi romokból? Művészet 1957. VI. évf. 4. sz. 299. l.

Kerschensteiner Konrád

1696-ban a Jezsuita Kollégium építési munkáinak irányítását a Pozsonyból Budára hívott ~ fráter jezsuita coadjuctor vette át, aki nagy járatosságot árult el az építésetben, üvegmunkálatokban és egyéb kézműves mesterségekben.

Lóisy Erzsébet A budavári Hess András tér. Képzőm. Alap Bp. 1961 23.old

1.

Kerschensteiner Konrád fráter,
jezsuita rendi coadjuctor.

az új vízvezetéz építője. Személye
és testülete iránti háláját Buda város
tanácsa arral zötta le, hogy a hent-

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér
Képzőmův. Alap Bp. 1961 7. old

Kerschensteiner Konrád Gráter 2

jezsuita rendi coadjutor

háromság téren állot városi kútra a jezsuita rend alapítója: Loyolai Szt. Ignác szobrát helyezte.

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér Képzőm. Alap. Bp. 1961 7. old

MDK

Kerschensteiner Konrád /Körschensteiner/ 18.sz.első fele
Svábhegyről a Várba irányitott vizvezeték épitője

Neu aus seinem Steinhauffen wiederum aufwachsendes
Ofen cimkezdetü nyomatban /1733/
Bél Mátyás: Notitia Hungariae novae III./1737/
Miller J.F.:Epitome vicissitudinum /1761/
irodalomban emlitve

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.300.l.

KERSCHENSTEINER Konrád S.J. XVIII. szd. MDK

Tóth Andrásné Polányi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 81. l. 91,

KERSCHHOFFER; Johannes építőmester

Székesfehérvári. 1752-től az Esterházy család szolgálatában áll.

KOPPÁNY Tibor: Ozora és uradalmának építészete a 18. században. = A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve, XVII. (1992) 24o.p.skk.

167 Kérsenyen 203

Nábrádtól 4 km

vasút mellé

Ref. templom

Barokkos forma

XIX. sz.

Szakmár (Om)

Nyirsègi utam 1938

Herzog

Kersteiner

1726. nov. 16.

Kersteiner jezsuita, hydraulicus.

(Egerből)

Baróti, Adattár Pótfüzet 127.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kerschoffer János épitén M.D.K.

Székesfehérvár, gör. kel. templom
1771-72.

Genth. Mineml. 1959 I. 357

Kerschensteiner Konrad

A Jezustársaság egykori akadémia és gimnázium épületének nem maradt felvételi rajza –

Az épület 1747 ben épült és egyszerű (barok) kiképése volt.

XVI. Lajos korának épiteszeti modorában történt átalakítását 1785 után nyerte. Egyike volt a vár legszebb klasszicizáló épületeinek. A tervező épitész (átalakító) ismeretlen.

Az új penzügy minszterium épitése előtt lebontottak. A régi barok épület tervezőjét sem ismerjuk

Szalaykirkgimn

205. l.
IV. tabla

-

prajz-
amatá-
ienia,
an fej-

ük la-
iből
meg-
lapraj-
k mi-
kell
ház-
gy ab-
kal-
tető-
nyei.
sor-
napos

M. D. K.

KERSCHENSTEINER Konrád építész

Bp. I. Ince pápa-tér 1. Volt pénzügy-minisztérium (azelőtt jezsuita kollegium) XVIII. sz. vége.

Magyar építészet. Bp. 1954. 83. l.

Kerschensteiner Konrád

budai jezsuita építész

Zsolnay László: Ünnep és hétköznap a középkori Budán Bp. 1969.

112.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Herschhoffer János, építész

Bizánci festmények

Skanzen az új városnegyed szívében

Évszázadok *koromrétegét* távolították el a restaurátorok Székesfehérvár egyik különlegesen szép műemlékének, a rác templomnak a faláról és kupolájáról. A több hónapig tartó munka eredményeként ismét *eredeti szépségükben* pompáznak a Jézus- és Keresztelő Szent János életének jeleneteit ábrázoló *bizánci jellegű festmények*. A helyreállítás előtt a képek *szinte nem is látszottak*. A falakat és a mennyezetet ugyanis centiméternyi vastagságban fedte a koromréteg, amelylyel a szertartások alatt égetett *gyertyák füstje* vonta be a keletiesen harsány színeket. A görögkeleti vallás előírásai szerint ugyanis az istentisztelet alatt *csak gyertyákkal* világíthatják meg a templomot.

A teljes helyreállítás előreláthatóan *még évekre munkát ad* a szakembereknek. A restaurátorok ecsetjére vár egyebek között a templom 1771-ben felállított *rokokó stílusú ikonosztáza* — a szentelyt elzáró, gazdagon díszített és aranyozott képfala. Alkotói — *Jovan Grabovacz* és *Grigorju Popovicz* — mesterien oldották meg feladatukat: a kötött bizánci stílust *párosították* a könnyed rokokó ornamentikával. Az ikonosztáz alsó részének zártsága felfelé fokozatosan enged, míg végül *csipkeszerű könnyedséggel* fejeződik be. Képei közül a legértékesebb a XV. századból való Mária ikon.

A templomokban és értékes műemlékekben gazdag Székesfehérvár e remekét a városba települt *szerb bevándorlók építették*. A török hódítók elől ide menekült szerbek első templomukat már a XIV. század második felében felépítették, a XVIII. század harmincas éveiben pedig elhatározták, hogy egy új, *nagyobb és díszesebb* templomot építenek. A munkát *Kerschoffer Jánosra* bízták, aki rendkívül érdekes megoldást választott: *a régi kis templom köré építette fel az újat.*

KICSIRE NAGY

Amikor a nagy templom falai már álltak, akkor láttak hozzá óvatosan a régi épület lebontásához, s a bontási anyagot az új templom ajtaján hordták ki. Ezzel a módszerrel *megtakarították* egy új telek vásárlását, s lehetővé tették azt is, hogy a régi templomban az építkezés alatt is zavartalanul megtarthassák az istentiszteleteket.

A rác templom *külsőre is impozáns*. Egyszerű, barokk homlokzatát egyetlen *szép sisakú torony díszíti*. Alatta egyenes záródású, kőkeretes kapu van, fölötte köríves, festménnyel díszített fülke. Festmények díszítik a déli homlokzat fülkéit is, de a képeket *eléggé megviselte az idő*, a múlt évtizedek megfakították hajdan harsány színeiket.

A templom teljes helyreállítása után beleilleszkedik abba a *skanzenba*, amely a húszezer családnak otthont adó, épülő Lenin városrész központjában megőrzi a város múltjának egy darabkáját: eredeti szépségében mutatja be a jellegzetes Rác utcát.

EREDETI STÍLUS

Úgy tervezik, hogy néhány, még jó állapotban lévő *rác portát* helyreállítanak, a lebontottak helyére pedig az *eredeti stílushoz illeszkedő* új házakat építenek, s bennük helytörténeti múzeumot, kisipari műhelyeket, szerb ételkülönlegességeket kínáló *vendéglőket és cukrászdákat* rendeznek be. A rác, vagy más néven palotavárosi skanzen építéséhez az idén fognak hozzá.

Dávid Erzsébet

Kersensteiner Konrád

épitész

Gen Zak ~~Bpest~~ Budapest

Fortuna-u.18. Ház, romokban. Az udvaron gótikus kapu félig befalazott boltive, a homlokzat és a földszinti helyiségek falai és részben az emelet is gótikus. A déli kapualjban két ülőfülke, homlokzatán gótikus, sürü konzolsor, mely előreugró emeletet tartott.

Fortuna-u.19. Ház, copfstilü, egyemeletes, 3 ablakkal.

Fortuna-u.21. Lásd Táncsics Mihály-u.24.

Fortuna-u.23. Ház, falában középkori falmaradványok. Helyreállitás alatt.

Fortuna-u.25. Ház, földszintes, kapuja gótikus, a kapukeret két oldala erősen lesarkitva.

Gimnázium-lépcső. Az Ibolya-utca végén. Fedett iveken nyugszik. 24-28-8 darab falépcsőfokkal. Épitette Nepauer Mátyás és Niedermayer Xavér 1778-ban.

Hadnagy-utca. Görögkeleti szerb templom, vörösmárvány kapuval, oldalán 13 cirilbetüs siremlékkel. Déli bejáratában árviztábla 1838-ból. Fedélszéke, toronysisakja elpusztult, tornya sérült.
Alapkövét 1742-ben tették le, felszentelték 1751-ben. Ikonosztázát Theodorovits Arzén festette 1817-1820.

Hadnagy-u.8-10. Szent Imre (volt Rác) fürdő. Benne nyolcszögletes, négylépcsős, kupolás török fürdő. XVI. század. Oldalfalain vak ivekkel, erősen restaurálva. Az épület romos, a török rész áll.

Halászbástya. Lásd Budai várfalak.

XI.Ince pápa-tér. A domonkosok szent Miklós templomának maradványai. Faragott kőből épült kétemeletes tornya függőnyives, erősen kiegészitett mérmüves ablakokkal, keleti falában csigalépcsővel, a bautzeni Mátyás-emlék másolatával. A templom északi falának maradványai az egykori jezsuita kollegium (Lásd Ince pápa-tér 1.) tüzfalában románkori ablakokkal, valamint a kolostor kerengőjének nyomaival. Fennmaradt továbbá a diadaliv északi pillére háromemelet magasságban és alacsonyabban a déli pillér csigalépcső nyomaival. A nyolcszög három oldalával záruló, támpilléres szentélyét 1902-ben kiásták, benne megtalálták a pillérlábazatokat és a szentély belső falát diszitő ikerfülkék nyomait, továbbá számos gótikus és reneszánsz sirkövet, melyek ma a Fővárosi Középkori Muzeumban vannak. A tornyot Lux Kálmán restaurálta. A templom és a kolostor a XIII. sz. közepén épült, 1252-ben már állott. A torony a XIV. sz. végén épült, szentélyét a XV.sz.végén épitették ki. A kolostor a XV.sz.-ban virágzott, itt müködött a domonkosok főiskolája több hires külföldi tudós közremüködésével.

XI.Ince pápa-tér 1. Volt jezsuita kollegium, háromemeletes, 3-12-3 ablakos, a háromablakos részen copf füzéres félpillérek, felette az oromattikán két angyal szobra, az egyik lábánál kos. Oldalhomlokzata: 1-11-1 ablakkal, a második emelet fölé huzott uj harmadikkal, félpilléres oldalrizalitokkal és uj kapuval, melyen 2 régi váza van: Szentháromság-tér 5. Hátsó homlokzata 2-6-2 ablakkal: Halászbástya. Sarok után 8 ablak, majd udvar. Páter Kerschensteiner Konrád irányitása mellett épült, romos,kiégve.

XI.Ince pápa-tér 3. Vörös sün-ház, egyemeletes, sarok, 5 ablakos, elsőemeleti ablakok félkörives oromzatában denevérszárny-alaku diszek. 1820 körüli kapu felett vörös sün-cégér, belül a kapualjban késógótikus ajtó és egy befalazott ajtó, XV.század. Boltozott kapualj, klasszicizáló rácsok az udvaron, az I. emeleten a lépcsőházban elzáró vasrács és ajtó,

KERSNER egri kertész, aki --+ Povolny János építőmesterrel együtt 1784-ben 58 napig becsül az egri extrinitárius templomban és rendházban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kersner, egri hertéz

1785-ben Povolni János
építőmesterrel együtt 58 napon
át becsüli fel az egri extrinitá-
rius templomot és rendházat.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 349. old.

Kersten, Petrus stw. Nr. 1

1574 wurde er Meister in Hermannstadt/Nagyszeben, seine Marke ist auf der dortigen Kontrolltafel zu finden. Er war von 1574 bis 1597 in der Zunft tätig.

Schütze 1991

gesbe átmenő sima hajat, barna szemet, ritka szakállt
's t. e. tulajdonítottak; nem csodálkozandunk tehát, ha
valami régi müvész Periclest, ki talán száz esztendővel
később mint ez utóbbi élt, igen magas homlokkal ké-
pezte, mert tudva volt előtte régibb irók' tanuságaiból,
hogy Periclesnek illy homloka volt, de nem csodálko-
zandunk, ha még Aesopot is púposan látjuk képeztet-
ve, mert minden hellen tudta, hogy Aesopnak púpja
volt, és Aesop' arczképe az, melly, eredetie' ide-
jében semmi esetre nem készülhetett, mert a' plastica
illy művet készíteni akkori időben nem vala képes, és
épen Aesop' arczképe az, melly világosan bizonyítja,
hogy a' felhozott ellenvetésnek semmi nyomadékot nem
lehet tulajdonítani.

Kersten Peter

ötvös 1574

láid

Gyárfás Nagyszeben

Arch. Ért. 1910 414

IV. Leis

áthozat

IX. 11. 2995. sz. ol

HA-NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

Kersten Péter

ötv.

l. Kőmagyötvi.

1329. sz.

Athozat

Kersten Petrus

ötvös. Wagszeben

Kőmagyötvi.

239 l.

1329

Petrus Kersten, M 1574, e. —1597. (A: II,12. Gy: 33.)

a) Céhpohár vésett kőmívesjelvénnyel. — *Zunftbecher m. grav. Maurerzeichen.* — „1586."

b) Athosi fakereszt foglalata. — *Fassung eines Holzkreuzes v. Athos.*

Ugyanott — *Daselbst.* Roth: 3, 4. Képe — *Abbildung: Mitteilungen d. Zentral Commission* 1861, 52.

c) Serleg lapított gömbnódusszal és trébelt kosárral. — *Pokal m. flachem Kugelnodus u. getr. Schalenkorb.* — Renaissance. M—H 16,2

Ev. egyház, Gerdály — *Ev. Kirche Gürteln.* Roth: 168, 405, képpel — *m. Abbild.*

Bruckenthal-Museum.

Kerstien (wol identisch mit Kertzgen?)

Pitter

Öhr.

1595.

Wod

Ar Szeben 407

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Kerstien (Kerstgen, Kertzgen)

Péter

ötvös

Nagyszeben 1595, 1597.

Kerstgen (Kertzgen)
Pitter

ötv

1597
word

Ar. Szeben. 408

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

VÍZPRÓBA

XII.

WATER ORDEAL

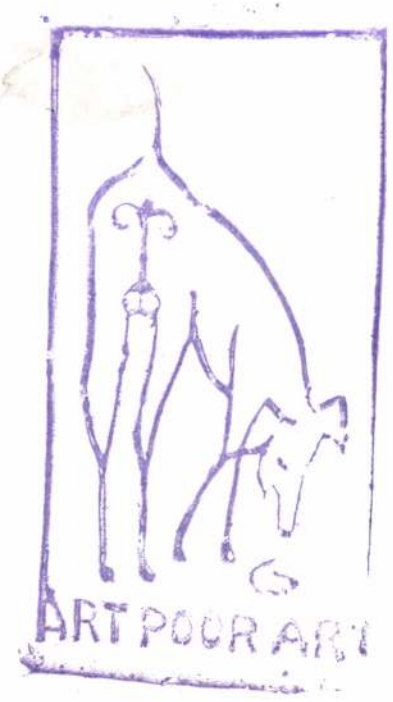

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy-kastély)

KERSTIN ZOLLNA

(Frankfurt a. M.)

Tagesschau

Képek, rajzok

Megnyitó: 1995.szeptember 5-én 19 órakor

Megtekinthető 1995. október 8-ig,
hétköznap 14-18, szombat-vasárnap 10-18 óra között.
Hétfőn zárva.

KERSTIN ZOLLNA

(Frankfurt a. M.)

Tagesschau

Ölbilder, Zeichnungen

5.09. - 8.10. 95

Eröffnung: Mittwoch, 5. September 1995,
19.00 Uhr

Öffnungszeiten:
Dienstag-Freitag 14-18 Uhr
Samstag-Sonntag 10-18 Uhr

VÍZPRÓBA
Kiállítássorozat az Óbudai Társaskör Galériában
és az Óbudai Pincegalériában

WATER-ORDEAL
A series of exhibitions at the Óbuda Club Gallery
and at the Cellar Gallery in Óbuda

Budapest
1995

A kiállítás támogatói:

GOETHE-INSTITUT

Fővárosi Képzőművészeti Alap
Nemzeti Kulturális Alap
Soros Alapítvány

Kerstner Márton

ácsnallér 1766
a ~~tatai~~ keggesren-
di~~ek a tatai~~ társ-
ház átalázításán
dolgozott.

Dor Fellner

18 l.

Kersser Ernő

1668

l

Csassoprónont

29. l

Zombori Budimcsevics-féle szállás

VII. 166.

KERSTORFER, Johann, pozsonyi üvegesmester

J. K., bürgerl. Klasermeister, 4 hetes fia meghalt (1791, 756 l)

Pressburger Zeitung
(Genthen)

1946. XII. 23. 12.33, Petőfi – Vué –
Nyíregyházi stúdiónk jelentkezik

- Igen.

- Gulácson Kertai Ferencné és File Irma. Testvérek.

- Igen.

- Mind a ketten nagyon szépen tudnak himezni. Az asztalon most is itt van a szemüveg, a gyüszü, a pamut és mindaz, ami a himzéshez szükséges. Hány évesek tetszenek lenni?

- Én már hatvannyolc.

- Én meg hetven.

- És mióta ismerik ezt a régi beregi keresztszemes himzést?

- Már én már kicsi kislány voltam, már akkor ismertem. Mikor nyolcéves, tizéves voltam, már akkor kezdtem öltögetni. Aztán a testvérem azt mondta, hogy nem fogod te azt megtanulni, mert nem adod rá az eszed. Elmentek a templomba vasárnap kivettem egy kendőt, egy varrott kendőt a komód fiokjából, mire hazajöt-

Kertai Ferencné

tek, egy tulipántot varrtam. Megtanultam varrni.

- Én iskolás koromban tanultam meg varrni.

- Kitől?

- Én csak magamtól tanultam minden kézimunkát. Én csak igy néztem és rájöttem.

- Na de volt itt kitől nézni, mert biztos sokan kézimunkáztak.

- Hát itt a faluban kézimunkázgatnak. Mind értik. Ugye már amikor nagyobbak voltunk igazán sokat kézimunkáztam, mindenfele ment a kézimunkámból. En akkor már pénzért kézimunkáztam. Nem még a háziiparhoz, csak vőfény kedőket, meg mikor mit varrtam. Kinek mi kellett.

- És milyen pamutból, milyen szinekből állitják össze?

- Most piros, fekete, van rózsaszin, sárga, kék. De azért a legjobban a fekete-piros megyen. Ez megy jobban.

- És hogy álmodták meg ezeket a mintákat? Hogy alakult ki egy-egy minta a komakendőn vagy a győrótáblának a kendőjét.

- Hát úgy volt, hogyha a papiron láttunk azt lerajzolgattuk, és akkor varrtuk aztán a másik is varrta.

- Összegyültek a lányok?

- Össze. Kettő-három összement, aztán akkor elbeszélgettek, egy este vagy délután.

- Vajon hány tizezer méter vagy hány kilométer fonalat használtak fel és hány millió öltést öltöttek már?

- Jaj! Jaj! Én nem tudom azt megmondani, hogy hány. Én, csak amit a háziiparhoz kézimunkáltam most 48-óta. Nyiregyházán, mert ugye ott van, mert onnan kapok nyugdijat is, a háziipartól, én a varrásom után kapom a nyugdijamat.

- Azelött meg Kolemen né, hogy mennyit varrt. Én is, ő is. Varrtunk mi mindég.

- Amit látok itt az asztalon, ah hova készül?

- Ez ide, a faluba.

- Valaki megrendelte?

- Igen.

- Ezt a szomszéd asszony rendelte, hogy varrjuk ki neki, miro jönnek ide Amerikából ide látogatói tavasszal, azoknak fogja ajándékozni.

- Ezt ajándékba készittetik ezt.

- Stafirungot készitettek-e már valakinek?

- Ó! Staférungot. Itt mindenki tudja csinálni! Varrták a lányok itt tavasszal már.

- És a fiatalok tudják-e most ezeket a mintákat? Megtanulják az idősebbektől?

- Tudják, tudják. Még a kislányok, akik iskolába jár, azok is mind kézimunkáznak.

- Milyen minták kerülnek rá, mit ábrázol egy-egy ilyen...

- Virágokat.

- Vigárogkat?

- Tulipán, szegfü, csillag, rózsa.

- Na hát ehhez nagyon jó szem és türelem kell.

- Bizony az!

- Hát ezeket kézimunkálok, ilyeneket, esete tiz óráig, tizenegyik, mindig összeülünk aztán varrunk. Tetszik tudni?

- Gondolom, hogy esténként meg jól esik egy kicsit elbeszélgetni, megbeszélni,,hogy mi történt tegnap és aztán közben gyorsan jár a tü,

- Igen. Mert ez nem halad, hogyha nem varrjuk. Ez olyan. Ezen rajta kell üljünk, hogy haladjon.

KERTAI LÁSZLÓ

Egyrészt, másrészt

A kordivat szerint nosztalgikusan felújított főtér Debrecenben

– Na de minek annyi csík abban a díszburkolatban?

– Mert benne vannak Debrecen színei is, a kék meg a sárga!

– Akkor minek a zöld meg a piros is?

Debreceni kalauzommal lassan már szelíden vitatkozunk – úgy tűnik, mintha kissé féltené a város új látványosságát az én messziről hozott, kívülálló tekintetemtől. Mert a messziről hozott ítélet lehet kívülálló és elfogulatlan, de talán túl éles, és mint ilyen, igazságtalan is: nem méltányolja eléggé a helyi viszonyok ismeretében jelentős előrelépést.

Mert lehet ezt nézni a semmiről elmozdulásként is, nemcsak a maximumtól való elmaradásként. Meg akkor is méltányolandó az igyekezet, ha a hatás esetleg felemás. Igaza lehet – ő él itt és nem én, az elegáns átutazó.

Ami viszont itt első látásra is nyilvánvaló: a megmozgatott anyagi erőknél sokkal nagyobb az a változás, amit pusztán az itteni helyzet újragondolásával elértek.

Mert mi volt a „helyzet"? Az, hogy Debrecen az ország immár második legnagyobb városa, ahol – mint mindenhol máshol – léteznek ugyan meghitt utcák, hangulatos, bumfordi zugok, apróbb-nagyobb otthonosságok, de a történelem nem adott, inkább elvett a hagyományos centrumból – ha pedig nincs magától, akkor egy ekkora városban meg kell teremteni a reprezentatív központot. Ezt a központot természetesen kijelölte a Nagytemplom meg a hozzá vezető Fő utca, az egykori nagyvásárok színhelye, de ahhoz némi merészség kellett, hogy kitereljék innen az autós forgalmat is. Debrecenben sokan szidják ezért a város vezetőit, de valószínűleg még többen örülnek az új, parkosított köztérnek.

A kérdés persze az: vajon a hatalmi reprezentáción túl milyen civil tartalmak képzelhetők el egy nagyváros főterére tíz évvel a rendszer- és egy évvel az ezredváltás után? Mert oké, hogy évente egyszer erre megy a virágkarnevál, meg örökös gyűlések, megemlékezések terepe a templom előtere. De heti hét napban mi újat kapnak a városlakók?

Minek annyi csík abban a díszburkolatban? FOTÓ: CZEGLÉDI ZSOLT

Ha már komplex és ezért pénzigényes közösségi belső terek teremtésére Magyarországon nem futja (és a maguk módján, de pótszerezik ezt a plazák), marad a *sétálók vizionálása*. Tehát: önfeledt családokat képzelünk el és derűs párokat, akik felkerekednek a távoli lakótelepekről, hogy a főtér padjain hallgassák meg a díszóra harangjátékát, miközben elnyalnak egy fagyit.

A kordivatnak megfelelően ezt Debrecenben is nosztalgikusan képzelte el az építész-tervező, Kertai László. Egy nem létező középkor nem létező reneszánsz ivókútja, pásztorbotosan kunkorodó kandeláberek – a villamos felső vezetékét egészen különlegesek tartják –, régi telefonfülkék, amelyekben szinte érzem a valahai tantuszok fémes, matt szagát. Az új díszburkolat már a Csonkatemplomtól elindul (szeszélyes sokszínűségén kicsit emel a sárga könnyed alaptónusa, sokat ront viszont, hogy az olcsó díszkő alkalmatlan médium erre a tarkaságra), ami kiöblösödve aztán az Arany Bika előtt válik igazi térré. Esténként a burkolatba épített lámpák fényénél valóban olyan impozáns ez, amit szívesen képzel képeslapra bármely történelmi idillre vágyó magyar városvezető.

Új, merészen átfogalmazott tér tehát nincs – egy félig megújított főtér van. Nem állnak meg viszont félúton: már elkészültek a tervek a maradék autós forgalom száműzésére is. A villamos ugyan marad, de a díszburkolat végképp összeköti majd a tér két oldalát.

És a frissesség helyére egyszer valamikor talán eleven, mindennapi és főleg debreceni hangulatot költöztet az élet.

Torma Tamás

az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

Három csepp harmat

Valamikor régen Bálint-nap volt, és a tavaszváró február tizennegyedikéhez számos hagyomány kapcsolódott. Az időjósló babonák szerint ha e jeles napon száraz hideg van, akkor jó lesz a termés. Ősi hiedelmeket őriznek azok a vélekedések, miszerint Bálint a madarak napja, merthogy ekkor párosodnak. Ilyenkor „csíkot söpörtek" faluhelyen a havon vagy az avaron, és gabonaszemeket meg aszalt gyümölcsöt szórtak a szerelmeskedő égi vándoroknak. De a legényeknek meg a leányoknak is jutott szerelmi praktika. A sok közül az egyik az, hogy keresni kellett egy kilencmagvas almát, azt egy óvatlan pillanatban a kiszemelt fiú zsebébe kellett csúsztatni, aki ettől mindjárt megszerelmesedett. A magyarlakta területeken is ismertté vált egy Bálint nevű német püspök legendája, aki lelki betegeket és nyavalyatörősöket gyógyított.

Hogyan lett a Bálintból Valentin? A szálak az antik Rómába vezetnek. Az örök várost alapító testvérpár, Romolus és Remus tiszteletére február 15-én úgynevezett Lupercalia-ünnepet tartottak. Ekkor Lupercus papjai kecskebőrbe öltöztek, majd állat- és kenyéráldozatot mutattak be az isteneknek. Luperca ugyanis istenasszony volt, az erdők és a mezők urának, Faunusnak a hitvese. A papok szíjat készítettek, ezt „februának" hívták, innen ered a rómaiak tisztulási ünnepének, illetve a február hónapnak a neve. A ceremónia alatt a szíjakkal meglegyintették az asszonyokat, hogy termékenyebbek legyenek, majd a papok felírták a város fiainak meg leányainak a nevét, és a papírokat egy vázába tették. Ezután a kihúzott nevek alapján szerelmespárokat alakítottak, és utána karnevált rendeztek.

Szent Valentin életét többféle forrásból ismerjük, de valamennyi megegyezik abban, hogy a Valentinus névre keresztelt fiatal római papot II. Claudius császár 269. február 14-én kivégeztette. Azért halt mártírhalált, mert segítette az akkor még üldözött kereszténveket. Valentin a fogságban megismerkedett a börtönőr leányával, aki nagyon szép volt, de vaknak született. Az egyházfi megsajnálta, és áhítatos imájával visszaadta a látását, majd a kivégzése napján szívhez szóló levelet írt neki, ezzel az aláírással: a te Valentinod.

Ettől kezdve Szent Valentin napját a keresztények is megünnepelték, de mivel a Római Birodalom kedvelt Lupercaliája egy nappal később volt, így a két hagyomány zavarta egymást. I. Gelasius pápa 496-ban – a római impérium bukása után – Lupercaliát február 15-éről áthelyezte tizennegyedikére, és ezzel a régi szerelemünnepet megszabadította a pogány rítusoktól.

A XIV. századból már maradtak ránk feljegyzések, hogy február 14-én összesorsoltak szerelmespárokat, 1446-tól kezdve az angolok is átvették a Valentin-napi szerelmes verselés, levelezés és ajándékozás szokását. Németországban erre az alkalomra különleges barátságkártyákat nyomtattak. Magyarországon is ismerték az itáliai ókeresztény vértanú legendáját, az Érdy-kódexben olvashatunk róla.

A Regélő című „első magyar szépművészeti folyóirat" 1840. évi februári számában felhívja a figyelmet a Bálint-napi tradíciók perzsa, arab és távol-keleti eredetére.

„Szent Bálint ünnepe már több sikertelen kísérlet tárgya volt, mert magyarázatát nem a katholicus naptár, nem is Februata római ünnepében kell keresni, hanem a legrégibb korokban fennmaradt naptárakban... Télutó 14-ke, vagyis sz. Bálint napja, mellyen még sok tartományban, sőt magában az angol országokban is, az ifjak mátkásodnak, az indus naptárban Ganesanak, a házasság istenének van szentelve. Azon népmonda értelménél fogva, hogy e napon választják a madarak is párjaikat, keleten egy régi naptár-szóhagyomány forog a nép ajkán. Télutó napjaiban három csepp harmat hull égből a földre, első 7., második 14., harmadik 21-én, mellyeknek hatása a természetbe tavaszon új életet önt. Első csepp szétgőzöl a légben, második a vízbe hull, harmadik a földdel elegyül össze. Első a légkör nemzőerejét költi fel, második az állat-, harmadik a növényországét. Sz. Bálint ünnepe tehát egy napon esik a Hinduk, Persák és Arabok legrégibb ünnepeivel, kik e napon a házasság istenét, a nemzőerő újjászületését ünneplék. Innen magyarázható meg azon általános keleti szokás is, mi szerint e napon szoktak szerelmi leveleket írni."

D. Takács Ferenc

Ábrándos magyarok

Megvallom, voltak évek, amikor kifejezetten idegesített a Harlequin könyvkiadó igyekezete, amellyel minden Valentin-napkor megpróbálja velem, kérges szívű magyar asszonnyal elhitetni, hogy a Föld alapjában véve egy romantikus hely. Most azonban a lehető legjobbkor jött a szerelmes regények kiadójának éves jelentése. Olyan képet kaphattam belőle honfitársaimról, amely a mai ínséges viszonyok közepette már-már szívet melengető.

Gondolták volna, hogy mi, magyarok kiemelkedő számban nyilatkozzuk: bizony gyakran szoktunk ábrándozni?! Pedig így van. A megkérdezett huszonegy náció 5500 polgára közül csak a kínaiak és a finnek ábrándosabb természetűek minálunk. Mifelénk a férfiak és a nők 43 százaléka gyakran, 30 százalékuk időről időre, 27 százalékuk ritkán, de mégis belemerül az álmaiba. Ami nagyon is kedvező arány például a lista végén kullogó japánokéhoz képest, hiszen a felkelő nap országában csak minden hatodik ember szakít időt a gyakori álmodozásra, és a megkérdezettek fele kerek perec kimondta: a lehető legritkábban kanyarodnak a románcok felé a gondolatai.

A magyar ráadásul igazán kitartó nép. Kimagaslóan sokan – a megkérdezettek 29 százaléka – nyilatkoztak közülünk úgy, hogy ha álmodozásra kerül a sor, mindig valamely múltbeli találkára gondolnak. Ezért aztán az sem meglepő, hogy három magyarból kettőnek van valami jól bevált, bármikor elővehető ábrándja. S hogy ebben ki játssza a főszerepet? Nos, kapaszkodjanak meg: 29 százalékunk álmai bizony egy idegen köré szövődnek, és csak 17 százaléknyian vallották azt, hogy társuk az ábrándok hőse. Ugyanennyien egy barátjukról, egy régi szerelmükről, illetve egy munkatársukról fantáziálnak, igaz, csak négyszázaléknyian nyilatkoztak úgy, hogy álmaikban valamely közismert híresség szokott feltűnni. Összehasonlításul elárulom, hogy az ausztráloknak 36, a dánoknak viszont csak hat százaléka ábrándozik idegenekről. Hamlet népének 54 százaléka számára saját társa az álomlovag, nálunk viszont e kérdésben már csak az argentinok sugalltak kiábrándítóbb képet. Minden ötödik portugál viszont egy munkatársa köré szövi az álmait, vagy ha nem, hát egy rég elvesztett szerelemre gondol. És már megint a dánok: egynegyedük egy elérhetetlen sztárt imád.

Különösen izgalmas kérdés, hogy hová röpíti a képzelet a különféle nemzetek fiait. Nos, több mint a felük a természet lágy ölén jár ilyenkor, a tengerparton vagy a csalitban. A válaszolók 14 százaléka viszont egy luxushotelba képzeli magát, nyolc százalékuk vonatra vagy repülőre. Mindössze öt százalékuk látja a munkahelyét a romantikus jelenet színhelyeként.

MILYEN GYAKRAN SZOKOTT ÁLMODOZNI, ÁBRÁNDOZNI?

(százalékban)

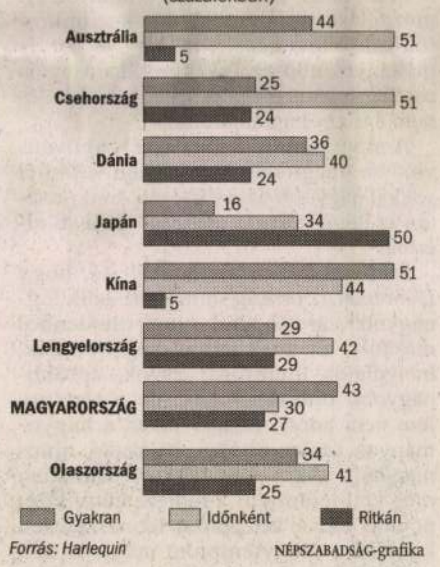

Forrás: Harlequin NÉPSZABADSÁG-grafika

Fájdalom, e téren mi, magyarok vagyunk a rekorderek. 12 százaléknyian véljük úgy, hogy az iroda vagy a gyár az ábrándok ideális színtere. Ami talán választ adhat arra kérdésre is, vajon miért állítja kimagaslóan sok – négyből három – hazánkfia, hogy már megpróbálkozott az álma valóra váltásával. A következtetés innen már adott: könnyen meglehet, hogy karunk erős, szívünk meg vidám, de hogy a fantáziánk földhözragadt, az biztos.

N. K. J.

PETŐFI Október 25

4.30—6.00: Reggeli zenés műsor
Adásvezető bemondó: Mravik Zsolt
4.33: Dallamról dallamra 5.03: Népdalok 5.33: Szórakoztató dallamok

6.03: REGGELI CSÚCS
Szerkesztő-műsorvezető: Ördögh Csilla. Munkatársak: Mersva Sándor, Pálosi István
Az adás idején és 17.00—19.00-ig hívható telefonszám: 138-8628

7.30: HÍREK. Körzeti időjárás

7.36: Reklám

7.37: Sportreggel
Rúgj, fuss, dobj, mozogj!
Szerkesztő: Török László

7.58: Műsorismertetés

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Rivaldafényben
A 80-as évek francia és olasz előadói
Szerkesztő: Takács Annamária

9.00: HÍREK. Időjárás

9.03: Október
Különös magazin a hónapról
Szerkesztő-műsorvezető: Müller Tibor

9.30: A Tavaszi széltől a Deres már a határig
Dévai Nagy Kamilla műsora

10.00: Kertbarátok műsora

10.05: Idősebbek hullámhosszán
Dallamok, emlékek
Rossini: Hamupipőke. Nyitány — Baksay Árpád operett-felvételeiből — Zongoramuzsika — Sárosi Katalin énekel
Szerkesztő: Nemes András

10.50: Hajszálgyökerek (ism.)

11.00: HÍREK. Időjárás

11.03: Világhírű sanzonok magyar előadásban
Km.: Vámosi János, Császár Angela, Korda György, Géczy Dorottya, Huszti Péter, Piros Ildikó, Straub Dezső, Voith Ági, Mikes Éva és Poór Péter

11.37: A Vám- és Pénzügyőrség fúvószenekarának felvételeiből

12.00: Nótaarchívum
Gyurkovics Mária és Radnay György énekel, Kozák Gábor József zenekara játszik

12.58: Műsorismertetés

13.00: HÍREK. Időjárás

13.03: Pophullám
1. Farkas Péter—Fabók Judit: Ünnepelj velünk! (Farkas—Fabók-duó), 2. Méhes György: Simogasd meg a kiskutyámat (Andi), 3. Kaszás Péter: Szeress belém, bébi! (BA-KA formáció), 4. Hoffmann Sándor—S. Nagy István—Csongrádi Kata: Nem boszorkányság (Csongrádi Kata), 5. Suzanita: Salsa neked (Afrostars egy.), 6. Heller Tamás—Verebes István: Szexi-dixi (Heller Tamás), 7. Huljic—Mincevic—Klein—Soós László: Írjál kedvesem (Csuka Mónika), 8. Molnár György—Molnár Erik: Térdenállva kérlek (Molnár Erik), 9. Koch Ernő: Rózsaszínű Cadillac (Kabalababa), 10. Vivarelli—Celentano—Fulci—Komár László: Nem én vagyok a cukrosbácsi (Komár László), 11. Mericske Zoltán—Szilágyi György: Engem elkerül a szerelem (Kertész Zsuzsa), 12. Nessy—Mesits Attila—Suba Ferenc: Miért könnyezel? (Nessy)
Szerkesztő: Buza Sándor

13.45: Időjárás- és vízállásjelentés

14.00: PÉNTEKTŐL PÉNTEKIG
Ajánlóműsor sok muzsikál (Kulturális események, országjárás, sport, hobbi és más programok)
Felelős szerkesztő: Török Mária. Műsorvezető: Vágó István. A szerkesztő munkatársa: Milcsevics Enikő és Ruff Béla. Szerkesztő-rendező: Molnár Éva
Az adás idején hívható telefonszám: 138-8363 és 138-7345
14.50: Könyvről könyvért
Irodalmi rejtvényműsor tíz percben a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat győri Kisfaludy könyvesboltjából. Játékvezető: Kövesdy Zsuzsanna **15.00: HÍREK. Időjárás** 15.03—15.05: Reklám

16.55: Reklám

16.58: Műsorismertetés

17.00: RÁDIÓMA
Telefonszám: 138-8666 és 138-8777
A mikrofonnál a szerkesztő:, Béres László
17.00: HÍREK. Időjárás 17.03: RÁDIÓMA-MAGAZIN 17.30: Drogambulencia. Szerkesztő-riporter: Molnár Tamás. *Az adás idején hívható telefonszám: 138-7200* **17.50: A—B/CD** Vangelis The City című lemeze **18.00: RÁDIÓMA-MAGAZIN 18.20: Telis-telefondorlat.** Éteri garázdálkodások. *Mit tesz az újsághirdetések böngészője, ha ezt olvassa: „Japán gyorsaság — német precizitás. Üzenetközvetítés és üzletkötés gondolatátvitellel. Fenomén Üzletközvetítő Rt. Hívja telefonszámunkat!" Tárcsázik? Hitetlenkedik? A telefonos beugratásokból álló műsor készítői „komolyan vették" igéretüket.* Munkatárs: Kövesdi Péter és Mersva Sándor. Jónás István műsora **18.40: RÁDIÓMA-MAGAZIN**

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Kölyökrádió

Szerkeszti és vezeti: Mészáros Miklós. Zenei munkatárs: Fekete Orsolya. Felelős szerkesztő: Fenyő Katalin
Az adás idején hívható szám: 138-7600

19.30: Mozimagazin '91 november
Filmállásjelentés — A hónap filmjei — Hírek a filmvilágból — Zeneszerző portré
A mikrofonnál: Réz András
Szerkesztő: Divéky István

20.15: Filmpremier
A Moonlighting c. tévésorozat zenéje
Szerkesztő: Divéky István

21.00: HÍREK. Időjárás

21.03: Kapcsoljuk a 8-as stúdiót
A Stúdió 11 játszik
Vendég: Balázs Klári, Korda György
Műsorvezető: Korbuly Péter

21.30: Cigányfélóra (ism.)

22.00: Törzsasztal
Az asztaltársaság: Balassa Péter, Betlen János, Dalos Rimma, Selmeczi György, Victor Máté
Göczey Zsuzsa és Zelki János műsora
23.00: HÍREK. Időjárás 23.03—23.10: Sporthíradó. Szerkesztő: Vass István Zoltán

0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat
(Csak középhullámon)

0.15—4.20: Éjfél után
Bemondó: Bátonyi György
Óránként: HÍREK. Időjárás
0.15: Póttarisznya. B. Tóth László műsora **3.03:** Nóták **3.30:** Operettrészletek

BESZÉNI NEHÉZ!
Kossuth, 15.50

BARTÓK PÉNTEK

6.00: Muzsikáló reggel
Műsorvezető: Bogyay Katalin. Bemondó: Szalóczy Pál. Szerkesztő: Schubert Ferenc
A zenei kínálatból: Szimfonikus scherzók — Branford és Wynton Marsalis felvételeiből — Chopin-mazurkák — Zenés játékokból — Zenekari részletek Pfitzner operáiból
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00: Hírek. Időjárás 6.50: A jövő hét költője: Marsall László. A mikrofonnál: Ágh István. Szerkeszti: Katona Terézia

9.00: Műsorismertetés

Kb. 9.05: Mai programok

9.10: Új kompaktlemezeinkből
Salvatore Accardo hegedül, Bruno Canino zongorázik
COMPACT disc DIGITAL AUDIO Km.: Ida Lewin és Margaret Batjer — hegedű, Toby Hoffman — mélyhegedű, Peter Wiley — gordonka
1. Saint-Saëns: d-moll szonáta (23 p), 2. Chausson: Versenymű hegedűre, zongorára és vonósnégyesre (42 p)

10.16: Richard Wagner a magyar irodalomban
Galamb György összeállítása
(II/2. rész: nov. 8. péntek, B. 10.16)

10.48: A Liszt Ferenc kamarakórus énekel
Vez. Párkai István

11.06: Barokk szvitek
1. Lully: Az úrhatnám polgár (Skót Barokk Egy., vez. Leonard Friedman) (11 p), 2. Purcell: A gordiuszi csomó (Prágai Kamarazkr) (12 p), 3. Telemann: d-moll darmstadti szvit (bécsi Concentus Musicus Kamarazkr, vez. Nikolaus Harnoncourt) (30 p)

12.00: HÍREK. Időjárás

12.03: Műsorismertetés

12.05: A Juilliard vonósnégyes játszik
1. Beethoven: Esz-dúr vonósnégyes op. 74. (31 p), 2. Schumann: F-dúr vonósnégyes (22 p)

13.00: Hallgassuk újra!
Embermesék
Lengyel Nagy Anna műsora

14.00: Fúvós versenyművek
1. Vivaldi: g-moll fuvolaverseny op. 10., No. 2. (Az éjszaka) (Kovács Lóránt — fuvola, Liszt Ferenc kamarazkr, hangversenymester: Rolla János) (10 p), 2. Johann Christian Bach: B-dúr fagottverseny (Janota Gábor és az MR szimf. zkra, vez. Lehel György) (23 p), 3. Rosetti: Esz-dúr versenymű két kürtre és zenekarra (Kubina Barnabás, Maruzsa Tibor és a kiegészített Budapesti Vonósok) (17 p), 4. Debussy: Rapszódia klarinétra és zenekarra (Kovács Béla és az MR szimf. zkra, vez. Lehel György) (8 p)

15.00: Palló Imre felvételeiből
Kodály: Háry János
Daljáték négy kalandban, elő- és utójátékkal. Szövegét Paulini Béla és Harsányi Zsolt írta. Vez. Ferencsik János. Km.: a Magyar Állami Operaház énekkara és a Budapesti Filharmóniai Társaság zkra. Karigazgató: Pless László
Háry János — Palló Imre, Örzse — Tiszay Magda, Marci bácsi — Maleczky Oszkár, A császárné — Báthy Anna, Mária Lujza — Sándor Judit, Ebelasztin lovag — Rősler Endre, Ferenc császár — Lendvay Andor, Napóleon — Melis György, Meluzina grófnő — Medgyaszay Hajnal, Estrella bárónő — Szőnyi Olga, Magyar silbak — Lux Tibor, Burkus silbak — Molnár László, Generális Krucifix — Fekete Pál, Generális Dulfa — Rajner László, Bíró uram — Ordelt Lajos, I. paraszt — Berkes János, II. paraszt — Bakó József, Deák — Bende Zsolt (monó) (38, 18, 33, 34)
(VII/2. rész: jövő vasárnap, B. 13.30)

16.00: HÍREK. Időjárás
16.03: Műsorismertetés
16.05—16.10: Édes anyanyelvünk
Lőrincze Lajos műsora (ism.)

17.20: Frans Brüggen és Sigiswald Kuijken kamarazenei felvételeiből
1. Corelli: C-dúr szonáta, op. 5. No. 3. (Kuijken, km.: Wieland Kuijken — gordonka, Robert Kohnen — csembaló) (12 p), 2. Händel: a-moll szonáta (Brüggen, km.: Bob van Asperen — csembaló, Anner Bylsma — gordonka) (12 p), 3. Rameau: II. koncert (Brüggen, Kuijken, km.: Wieland Kuijken — viola da gamba, Gustav Leonhardt — csembaló) (15 p)

18.00: V materinskom jazyku
Szlovák nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerkesztő: Marga Mária

18.20: În limba maternă
Román nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerkesztő: Petru Cîmpian

18.40: Na maternjem jeziku
Horvát és szerb nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerk.: Milenko Radic

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Műsorismertetés

19.05: In der Muttersprache
Német nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerkesztő: Robert Stein

19.25: Gáti István operaáriákat énekel
1. Vivaldi: Az olimpia — Alkandrosz áriája, II. felv., 2. Mozart: Figaro házassága — Figaro áriája, IV. felv, 3. Mozart: A varázsfuvola — Papageno dala, II. felv., 4. Erkel: Bánk bán — Bordal (km. a Magyar Állami Operaház énekkara), 5. Bognár Ignác: A fogadott leány — Bernát románca, 6. Gounod: Faust — Mefisztó rondója (km. a Magyar Állami Operaház énekkara), 7. Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok — Kothner monológja, 8. Otello — Credo.

19.53: Salzburgi Mozart-hét 1991
5. (befejező) rész
Az Angol Barokk Szólisták hangversenye
Vez. John Eliot Gardiner. Km.: Sylvia McNair, Hillevi Martinpelto, Anthony Rolfe Johnson, Cornelius Hauptmann — ének, a Monteverdi kórus
1. g-moll szimfónia K. 550. (39 p), 2. c-moll mise K. 427. (57 p) (hgf.)

20.33: Kibédi Varga Áron: Szépen
Bata Imre könyvszemléje (ism.)

20.43—21.03: A városépítő
Kertai Lászlóval beszélget Pallai János
Debrecen új főépítésze több, mint 20 éve él és alkot a városban. Tervei nyomán épült a gyógyfürdő, a bevásárló központ és több más, szép debreceni épület.

22.00: Összkiadás
Brahms kamarazenéje
1. c-moll zongoranégyes (Jörg Demus — zongora, Eduard Drolc — hegedű, Stefano Passaggio — mélyhegedű, Georg Dondeser — gordonka) (33 p), 2. f-moll zongoraötös (Artur Rubinstein — zongora és a Guarneri Vonósnégyes) (39 p)
Szerkesztő: Osváth Zoltán
(X/6. rész: jövő péntek, B. 22.00)

23.13: Ben Webster dzsesszegyüttese Párizsban (1972)

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Komolyzenei zsákbamacska
Veisz Gábor műsora

2.00: Szózat

KERTAI László elmén

SZOMBAT Október 26

Ma este	20.00	21.00	22.00
Tv1	35: Bátor szívek. Belga—francia film		15: Bongó
Tv2	35: Derűs tévé-évtár	30: Kalandorok kíméljenek!	30: Parabola
SUPER	00: Halhatatlan zászlóalj. Angol film		30: Mozimagazin
Tv5	00: Thalassa. Tengeri magazin	30: Louis Riel. Kanadai szuperprodukció	
SAT1	15: A szép hazug		05: A profik
RTL	15: A Shilo-folyó keselyűi. NSZK-film		00: Mindent vagy semmit?!
PRO7	15: Két hibbant forró nyomon. Krimikomédia		10: A müncheni huszonegy óra. Thriller
TELE5	15: Vadvilág. Állatok szerelmi élete	10: A törvény fegyverei. Krimisorozat	00: Belni. Amerikai film
3SAT		50: Végén volt egy kezdet	35: Beszélgetés Kurt Waldheim államfővel
OSZTRÁK1	15: Rudi Carell-show	55: Főnökünk egy nő. Angol sorozat	45: A szicíliai. Amerikai film
OSZTRÁK2	15: A „Leányneveldé"-ről	55: Értelmet adni az életnek	

9.30

Szombat délelőtti bányász

Az Ász készítői mindig távol tartották magukat a műsor címéből adódó poénkodástól, de ezúttal találó a kifejezés. S nemcsak azért, mert a városról városra vándorló élő adás most Tatabányáról jelentkezik. A műsor ugyanis kezdettől fogva a mélyebb összefüggéseket keresi testben, lélekben, gondolkodásban, mániákban. A mélységekből feltörő kincsek, vagyis az ász-jelöltek a felnőttkor és élet előtt álló diákok, akik vállalják egyéniségüket, s mivel eltémek az átlagtól, saját útjaikon közelednek felénk. A vertikális barlangász, az ország legerősebb diákja, a buszmenetrend-készítő, az őslénykutató vagy éppen a 17 éves operatőr kislány, nos, többek között ők a mai adás kincsei, vendége pedig a Manhattan együttes...

G. A.

18.35

Elmúlt idők jelene

Egy pillanatig sem gondolunk arra, hogy operakedvelő nézőinket valamiféle sorozattal terheljük. Műsoraink célja mindössze annyi, hogy kiaknázzuk a televízió archívumának felbecsülhetetlen értékű kincseit, és a ma ifjúsága számára felvillantsuk egy-egy felejthetetlen művész portréjának néhány jellegzetes vonását.

(R. S.)

Szombatonként — kábelen

ATV víkend

Ma, 9—12 óra: Találkozás Kátai Mihály festőművésszel és barátaival — Mese gyerekeknek — Utazunk (világmagazin) — A rövidfilm-művészet gyöngyszemei (Finnország tájai, művészet) — Komolyzenei tízperc: a Solens együttes Szegeden — CNN világhíradó — Vállalkozások a művészetben — Hogy mik voltak... (a Magyar Filmhíradó archívumából) — A foci vb-k története — Régi csibészek... (könnyűzenei magazin)

SÓS ANTIKVÁRIUM
vásárol régi könyveket, könyvtárat, térképet, levelezőlapot, hagyatékot. Tel.: 132-1556

6.43: Napi műsorajánlat

6.45: FALUTÉVÉ MAGAZIN
II. évfolyam 42. szám (45')
Faluvilág — Alföldi körkép — Vállalkozások — Vendég 5 perc — Dunántúli körkép — Játék — Lóról lóra — Kukorékok — Nóta-küldő
Felelős szerkesztő: Práger György. Gyártásvezető: Simon László. Rendező: Benda Lajos. Producer: Gyökér András

7.30: Hagyd aludni a mamit!
Alvin és a mókusok
Amerikai rajzfilmsorozat (ism. — 23')
1. Hó-Hűhó, 2. Hófeketécske

7.55: JÓ REGGELT ADJ, ISTENEM!
Baptista gyermekhittan (5')

8.00: Follow me!
A BBC angol nyelvleckesorozata kezdőknek (ism. — 28')
60/41. rész: What do you do?
60/42.: What do you know about him?

8.30—11.00: Korhatár nélkül

8.30: Anyajegy
Csehszlovák filmsorozat
VII/6.: **A parti** (35')
Az előző rész tartalmából: A fiúk a szabad ég alatt éjszakáznak. Iszonyú vihar tör ki, és miközben mindenki őket keresi, egy „sasfészekbe" húzódva vérszerződést kötnek.

9.05: A vándorló tojás
Csehszlovák bábfilm (ism. — 10')

9.15: Cimboráljunk!
Szolgáltató műsor gyerekeknek (15')
Producer: É. Szabó Márta. Műsorvezető: Fodor Gábor. Gyártásvezető: Bécsi Ildikó. Rendező: Kardos Ferenc

9.30: **Ász**
Köszönjük, hogy segítettél szándékunkban!
Szerkesztő: Gregorich András. Műsorvezető-riporter: Geszti Péter. Gyártásvezető: Pintér Alinka. Rendező-operatőr: Kaplony Miklós. Producer: Gál Mihály

10.30: Hol-mi?
Ifjúsági szolgáltató magazin (28')
Szerkesztő-műsorvezető: Nagy György. Gyártásvezető: Téry Tibor. Rendező: Somogyi G. György. Producer: Feuer András

11.00: TÉVÉMAGISZTER (115')
Felelős szerkesztő: Kővári Péter. Műsorvezető: Bogyay Katalin és Lukácsi Béla. Szerkesztő: Vikol Katalin. Főgyártásvezető: Nyári István. Vezető rendező: Soós Árpád
A tartalomból: Széchenyi öröksége — Magyar Évszázadok — Átváltozások, Szelényi Iván és Csepeli György beszélgetése a posztkommunista átmenet kérdéseiről — Elek László vulkanológiai sorozata — Gyémánt László és Urbán György mesterkurzusa

12.55: Bajnoki labdarúgómérkőzés
Vasas—Kispest-Honvéd (115')
Közvetítés a Fáy utcából
Riporter: Vitray Tamás. Vezető operatőr: Reich László. Gyártásvezető: Vasóczki József. A közvetítést Mahrer Emil vezeti

14.50: PANORÁMA
Világpolitika percről percre (ism. – 60')

15.50: Aki *A*-t mond, mondjon *B*-t is!
Közlekedésbiztonsági magazin
Műsorvezető: Bárdos András. Gyártásvezető: Baji Tibor. Operatőr: Szalay Z. László. Rendező: Bodnár István. Producer: Gát György

16.20: Képújság

16.25: Ajándékműsor
a Kereskedelmi Bank Rt.-nek (65')
Szórakoztató riportműsor, népszerű művészek közreműködésével
Műsorvezető: Tarnai Katalin. Szerkesztő: Búzáné Fábri Éva. Munkatársa: Szávai Gyula. Vezető operatőr: Haraszti Zsolt. Gyártásvezető: Pichler Júlia. Rendező: Szemes Katalin. Producer: Bánki Iván

17.30: Reklám

17.35: Útban 2000 felé (28')
Tudományos ismeretterjesztő sorozat
Kémia
A XXI. század valószínűleg a kémia évszázada is lesz. A tervezőasztalon született molekulák tetszés szerint választott tulajdonságokkal szolgálják majd az embert. Reméljük...
Szerkesztő-riporter: Egyed László. Gyártásvezető: Aranyosi Éva. Rendező: Bakos Katalin. Producer: dr. Juhász Árpád.

18.05: Gyereksarok
Esti mese
Pumukli kalandjai — Pumukli és a tűz
NSZK—magyar gyermekfilmsorozat (23')

18.35: **Elmúlt idők jelene...**
A magyar operajátszás legszebb epizódjai
Jámbor László (40')
A kamera előtt a Magyar Állami Operaház örökös tagja — immár 80 esztendősen — pályájának emlékezetes állomásait eleveníti fel, miközben a tévéarchívum néhány kincsét láthatja újra a nézőközönség.
Közreműködik: Békés András rendező
A műsort készítette: Bodméry Mária, Fehér Edit, Orosz Ildikó, Major István, Málnay Levente, Ruitner Sándor és Zádori Ferenc

19.15: Ez történt akkor... (9')

19.25: Reklám

19.30: HÍRADÓ (29')

20.00: Műsorismertetés, reklám

20.05: TELESPORT

20.10: Reklám, közlemények

20.20: A zongoránál: Victor Borge
Angol film (Feliratos — 16')
Rendező: Bruce Gowers
Közreműködik: a Londoni Filharmonikus Zenekar. Vezényel: Harry Rabinowitz

20.35: Bátor szívek
Belga—francia film (92')
Írta: Pierre Joassin. Fényképezte: Jean-Claude Neckelbrouck. Zene: Marc Moulin. Rendező: Pierre Joassin
Tavernier autóversenyző. Súlyos balesete óta azonban csak amatőr versenyek résztvevője. Feleségétől külön költözött, így lányát csak a hétvégeken láthatja, kedvesével sem élhet úgy, ahogyan szeretne. Ráadásul mindez egy éber magándetektív figyelő szemei előtt történik. Már csak az hiányozna, hogy bűnügybe keveredjen...
Tavernier — Bernard le Coq (Balkay Géza), Cleo — Fanny Cottencon (Radó Denise), Emanuelle — Amandine Rajau (Somlai Edina)

22.10: Reklám

22.15: Bongó
A Tv1 és a Szerencsejáték Rt közös műsora (70')
Az október havi nyerőszámok húzása zenés, szórakoztató műsor keretében.
Műsorvezető: Antal Imre.
Producer: Fodor Imre

23.25: Életre ítélve
Francia—olasz—svájci tévéfilm (74')
A forgatókönyvet Maxime Delamare regénye nyomán Leopoldo Serran írta. Zene: Victor Bigkione. Fényképezte: José Tadeu Ribeiro. Rendező: Murillo Salles
Öregedő férj, mellette fiatal csinos feleség, jóképű szerető, ennyi elég is lenne egy gyilkossághoz. De közben még eltűnik ötmillió dollár, elrabolnak egy gyermeket, s a gyilkosságok is szaporodnak...
Jorge — Paulo José (Reviczky Gábor), Fontana — Jose de Abreu (Forgách Gábor), Sonia — Marieta Severo (Menszátor Magdolna), Amado — Jose Lewgoy (Kun Vilmos)

0.40: KÉSŐ ESTI HÍRADÓ (5')

TF BANK
februártól folyamatosan tartunk sorsolást,

KERTAI László építész

OKRUTAY Miklós: Udvar, ház [Udvarház üzletközpont, Debrecen, Kálvin tér. ép: Kertai László, Kováts András]. = Magyar Narancs, 1993. január 14. 41. ill.

Kováts András.--

= Magyar Nemzet, 1984. június 2. ; VADAS József Cserepek. = Élet és Irodalom, 1984. május 4. 13.

kiáll. Tatabánya, Kemstok Terem, 1984 **ism.** E.NAGY Lajos: Thury Levente kerámiái. = Új Tükör, 1984. július 22. 4.

2337. **Thurzó István**

VARGA Judit: Meglátni és megszeretni [interjú].= Lakáskultúra, 19, 1984, 2. 3-5., ill.

2338. **Tihanyi Judit**

JENEY Lajos: József Attila Általános Művelődési Központ, Mezőhegyes. Építész: Tihanyi Judit. = Magyar Építőművészet, 1984, 2. 46-47, VIII., ill. E F G R

2339. **Toman Gyula**

SZÍJ Rezső: Toman Gyula. Bp. : Budapesti Művészetbarátok Egyesülete, 1984. 27 p., ill.

2340. **Tornay Endre András**

P.SZABÓ Emő: „Amit a génjeidben hordozol..." [interjú].= Magyar Ifjúság, 1984. augusztus 24. 19-21., ill.

TORNAY Endre András kiállítása, Bp., Dorottya utcai Kiállítóterem, 1984. július 6-28. A kiállítást rend. Orosz Péter. Bp. : Műcsarnok, 1984 [6]p., ill. E **ism.** P. SZABÓ Emő: Tornay Endre András szobrai. = Művészet, 25, 1984, 10. 58-60., ill.; P.SZŰCS Julianna: Szerszámszobrok. = Népszabadság, 1984. július 20. 7. → 2013

2341. **Tot, Amerigo**

-á-: Amerigo Tot (1909-1984): = Budapester Rundschau, 1984. december 24. 2.

Amerigo TOT hetvenöt éves. = Népszabadság, 1984. szeptember 27. 7.

B.Á. [BALÁZS Ádám]: Amerigo Tot 75 éves. = Magyar Hírek, 1984. október 13. 3.

GÁCZ Mariann: Beszélgetés művész vendégekkel : Amerigo Tot. = Film-Színház-Muzsika, 1984. április 7. 6., ill.

KRÚDY Zsuzsa: Búcsú Amerigo Tottól. = Magyar

KERTAI László épitész

KERTAI László: Hortobágyi malom rekonstrukcós terve. = Magyar Épitőművészet, 1990.2. sz. 14- 15.p. ill.

KERTAI László épitész

tervezte

K.L.: Nagyerdei gyógyfürdő : Épitész: Kertai László. = Magyar Épitőművészet,1990. 2.sz. 21-23.p. ill .

NAGYERDEI GYÓGYFÜRDŐ

ÉPÍTÉSZ: KERTAI LÁSZLÓ

Tervező: KELETTERV. Belsőépítész: Mohácsi Péter; statikus: Csernoch Miklós, Vasy Endre, Nagy András; gépész tervezők: Etemez Éva, Csiha András, Bánki András; elektromos tervező: Jung Viktor. Kivitelező: Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat. Beruházó: Debreceni Vízmű és Gyógyfürdő Vállalat. Lebonyolító: KOMBER. Átadás éve: 1983. Teljes költség: 230 millió Ft.

A debreceni strand fogalom, mint az ország egyik legszebb ilyen létesítménye. A fürdő kultúrának Debrecenben hagyományai vannak. A múlt század elején már hasznosítják a hőforrást, megépül a Régi Vigadó, vendég- és fürdőház, majd folyamatosan bővülve a strand, a fedett uszoda, a város által kedvelt nagyerdei parkban.

A debreceni termálvíz minősége a szoboszlóival vetekszik. A 70-es évek végén a város elhatározta, hogy az addig kiépült fürdőegyüttest bővíti egy 2000 fős napi kapacitású önálló komplex gyógyfürdővel, melyhez az országban megépült hasonló épületek gyógyászati tapasztalatait, tanulságait felhasználva készítetti el a programot.

A tervezés kapcsán dolgoztuk ki először országos szinten a komplex természetes gyógymódok alkalmazásának programját. Az erről tartott előadások hazai és nemzetközi viszonylatban komoly érdeklődést váltottak ki. Az épületet alkalmassá tettük ezek befogadására. Sajnálatos, hogy ezidáig csak néhány részprogramot vezettek be a széles skálából, a jógát és a pszichoterápiát.

Az épület szervezésének alapvető szempontja volt: kapcsolata a meglévő régi kádfürdővel, a fedett uszodával, valamint a később építendő gyógyszállóval.

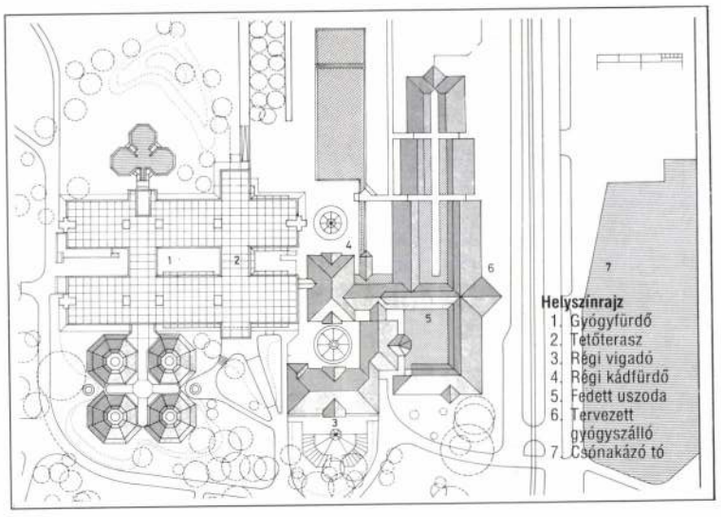

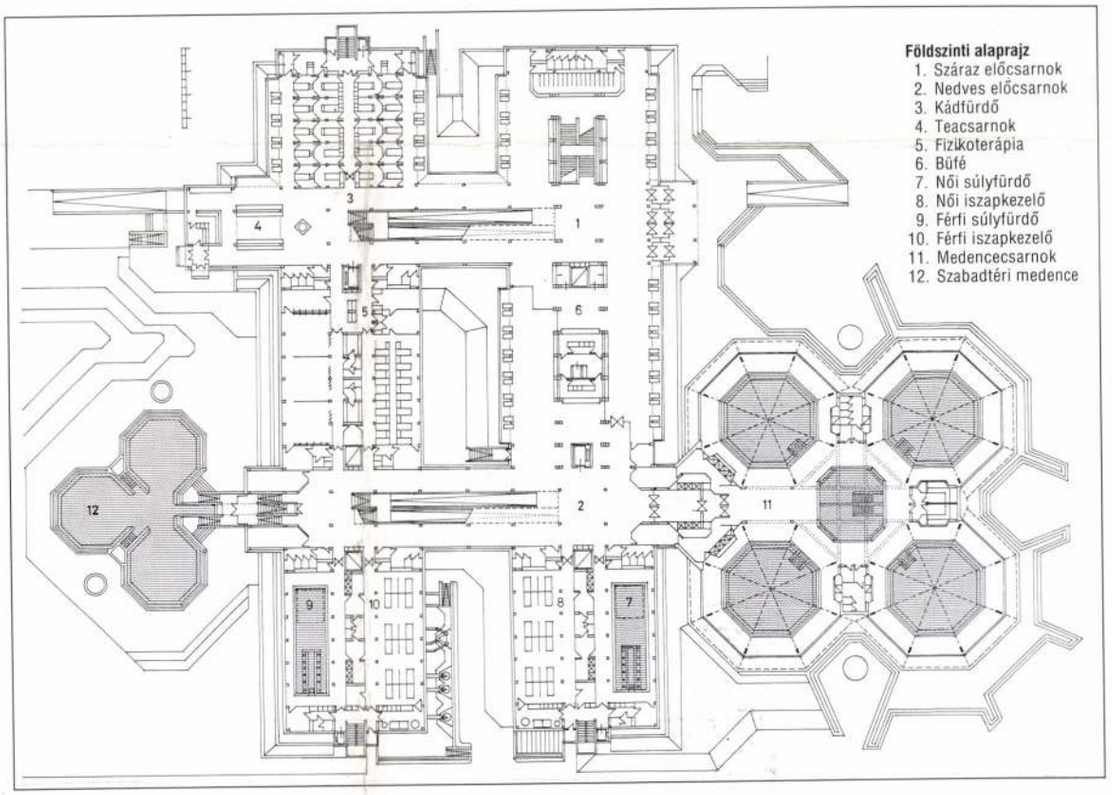

Az üzemi rész a regionális szerkezetből, a Hajdúvázból, a sétányra szervezett medencecsarnok pedig ragasztott fa tartós szerkezetből készült. Az üzemi épületrész lapostetőit kihasználva teljes felületén napozó tetőteraszt alakítottunk ki, mely a környezetében lévő őshonos tölgyfák koronájának, lombsátrának árnyékában helyezkedik el. Ezáltal hasznosul az épület által elfoglalt terület.

A megépült gyógyfürdő a régi Vigadóval, fürdőházzal, fedett uszodával, a nagyerdei stranddal, majd egy gyógyszállóval kiegészülve (természetesen a termálvízre alapozott komplex természetes gyógymódok széles körű bevezetésével) olyan szolgáltatást biztosíthat a gyógyulni és megújulni vágyó vendégeknek, amiért már érdemes elutazni Debrecenbe. A közvetlen nagyerdei környezet, a város közelsége, az erdőspuszták egyedi természeti adottságai mindezt jól kiegészítik. *K. L.*

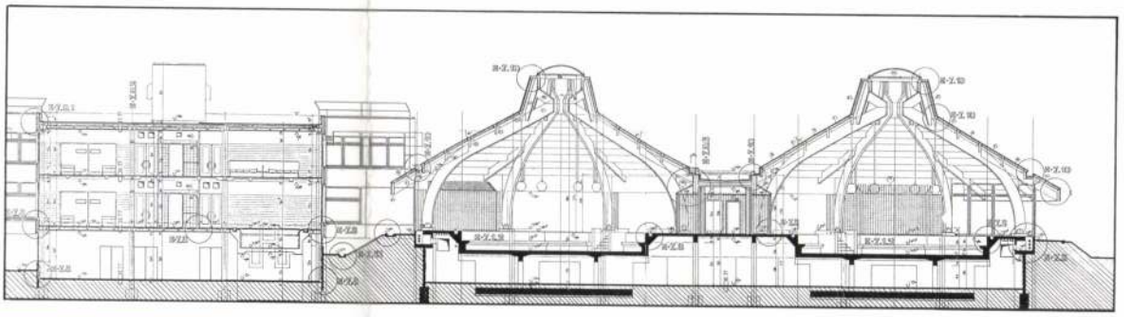

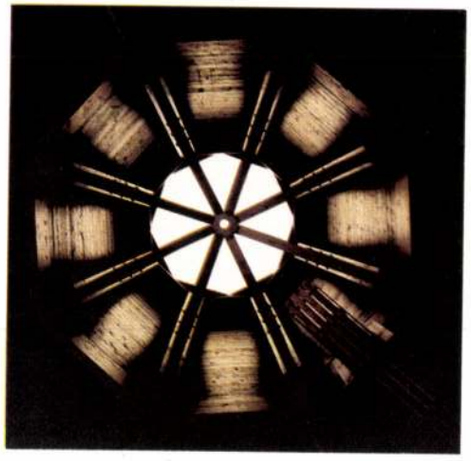

Nagyerdei Gyógyfürdő,
Építész Kertai László
A rajzon metszet-részlet,
a képeken a medencecsarnok
és a szabadtéri medence

KERTAI LÁSZLÓ építész

tervezte

KERTAI László: Romkert kialakitása [Debrecen, Nagytemplom]. = Magyar Építőművészet, 1990, 2.sz. 27 - 29.p. ill. + alaprajz

egium

II.21.

Kertai László, építész

Az Építészek Székházában 25-ik alkalommal osztották ki az Ybl Miklós díjakat. — Kertai László a tavaly átadott 2500 személyes debreceni városi sportcsarnok tervezésért kapta az Ybl-díjat. (emlétve)

Esti Magazin

1977. III, 31. Kossuth, 18.30 Gyné

Kertai László, építész

l.: Szabó Árpád

-: A felszabadulás ....
Ybl-díjasok
Népszabadság, Bp. 1977. ápr. 1. 5.

Kertai László

IV. éves építészhallgató

Magyar Építőművészet 1969. 1. sz. 46. l.

KERTAI László épít.

M. Narancs 1993 jan 1

Tisztuló látás

Barta Zsolt-Péter fotókiállít a Dorottya utcában

Ha kitekintünk a lét miazmás függönye mögül, s elhagyjuk a hústól dagadó formák kliséit, ránk sötétül egy kietlen világ, a maga delejes egzaktságával. Ez a világ a halálon túli természet zárványgyűjteménye, hang nélküli, de artikulált kommunikáció, amely a fényben s annak tagadásában, az ősi sötétségben felejtődik el. Barta Zsolt-Péter csendéletei ebbe a mitikus felejtésbe nyitnak kapukat. Ehhez szükséges az alkotóművész elszáradó magányosodása is, mert a hang, fény, tömeg nélküli szférák azok a csatornák, amelyek, ha kedves nekik a művész személye, átengedik a halott természet birodalmába. Barta Zsolt dantei-orpheuszi lelkisége az a nyersanyag, amely elviseli a hosszúra nyújtott túlvilági expozíciót. Eredmény: a civilizációból odakozmált biovázhimnuszok, szervetlen matériaszonettek. Súlyosan a forma szépségére és kevésségére épül, a fény hiányának apropóján.

A forma végességét az emberi cselekvések végtermékeként nyeri el, annak abszurd infantilizmusán keresztül (kitömött szarvas portréja) vagy a formalin-magzatvíz-életvíz muzeológusi pervertáltságával.

Ez a művészet nominalista-szerzetesi attitűdje ellenére is rendkívül kimódolt, kiokoskodott. Ezt vehetjük tudatosságnak is éppúgy, mint szenvtelenségnek. Barta képeire mindig is jellemző volt a megkomponáltság bonyolult, mesterséges gondolatisága, ami rokonítja őt a fiatal amerikai erotikus fotográfiát művelőkével.

A Dorottya utcai kiállítás ennek egy változata, még akkor is, ha a csendéletek első látásra nem szexuális töltésükkel dermesztenek meg.

Barta Zsolt-Péter folytatja megkezdett útját, s mi, nézők, szemlélői vagyunk ennek. Sokszor ez a legtöbb, amit veszélyek nélkül – mi, műkedvelők – megtehetünk.

B. T. S.

Udvar, ház

Debrecen mintha a Nagytemplom köré épült volna. A város jelképévé vált épület szinte egymagában képviseli a történelmi városmagot, kiegészülve a mögötte elterülő apró park rejtette romkerttel és a Református Kollégiummal.

A templomot városképileg jól megkomponált tér veszi körül, mely sok-sok elemével a nyugalmat árasztó klasszicista főhomlokzat látványának érvényesülését szolgálja. Az általa sugallt értékrend sokáig elégséges volt ahhoz, hogy a környezetében emelt új épületek egyfajta sajátos harmónia jegyében tovább fokozzák a hatást.

A '45 utáni építészet szentséget nem ismerő, sőt, szinte tudatosan romboló szemléletét nem szükséges bemutatni. Elégséges példa az Aranybika Szálló uniformizált, szürke jellegtelenségével tüntető új szárnya, mely brutális módon tesz erőszakot a Nagytemplom által közvetített értékrenden (is). Hasonlóan járhatott volna a Kálvin tér szanálásra ítélt tömbje: egyes törekvések sokemeletes áruházszörnyeteget szabadítottak volna a városra.

A lázas víziók helyett szerencsés fordulatként azonban az Udvarház épülhetett fel, megjelenésével tovább hangsúlyozva a Nagytemplom és közvetlen környezetének városképi szervező látványát.

Az Udvarház épületsora a Piacz utca ívét követve kiválóan simul az utcaképbe, arányaival, homlokzati megoldásaival a szomszédos, két-három szintes (neo)klasszicista és eklektikus bérházak sorát folytatja. Ennek egyik legfontosabb eleme az íves keretezésű árkádsor. Az ily módon sűrűn megbontott felület betérésre csábítja a járókelőket, s egyben megelőlegezi az épület belső tereinek látványát, meleg hangulatát is.

Az alkalmazkodni tudás az Udvarház talán legfontosabb érdeme, de ezzel együtt is markáns megjelenésű, határozott egyéniségű ház született. Az épületegyüttes tömegformálását apró elemek – a párkánymagasság változtatása, homlokzati díszítőrácsok elhelyezése – teszik mozgalmassá. Az összképet a kissé túlhangsúlyozott magastető némileg megbontja, s ezt csak fokozza a dobozszerűen kialakított párkányzat. Az utcakép arányrendszerének kényes pontja ez, miként nehéz választ találni arra is, hogy miért kellett riasztó mustársárga színűre festeni a falakat.

A hívogatóan ásítozó árkádok alatt fokozatosan nyílik meg az épület. A festett betonfelületet meleg tónusú téglaburkolat és a portálok barna léckerettel hangsúlyozott csillogó üvege váltja fel. Kisebb-nagyobb üzletek tárulnak elénk, rendezett, kellemes az összkép, a butikvilág szédítő zsúfoltsága száműzetett innen.

Az üzletek során túljutva tágas belső „udvaron" találjuk magunkat, amit az épület oltalmazóan vesz körül. A találó névválasztás itt igazolja önmagát. Az Udvarház nem csupán ötletes szójáték, a meleg otthonosság ígérete is beteljesül.

Az udvaron itt-ott még az építkezés nyomai, az 1988 végén megnyílt épületegyüttes várhatóan ez év elején válik teljessé. A második ütemben felépült új szárny, mely a kompozíció befejezésével együtt az udvart is zárttá teszi, szerves folytatása a megkezdett törekvéseknek, de egyúttal, az elől hibáin okulva, továbblépést is jelent.

A tömegformálás hasonló, ám az anyagválasztással és a részletképzésekkel egészen könnyed, légies szerkezetek jöttek létre, a korábbi túlságosan súlyos, merev megjelenést feloldva. A falak mindenütt dísztéglaburkolatot kaptak, a tető egyszerű cserépfedést, az eredeti színében meghagyott, hangsúlyos szerephez jutó ácsszerkezetek pedig az épület legbravúrosabb megoldásai. A párkányt karcsú farudak támasztják meg, s ez az elem láthatóvá válik a több helyen megnyíló tetőhéjalás alatt is.

A tágas udvarról zegzugos folyosók, beugrók nyílnak a felfedezés örömét kínálva a sétáló számára. Vidám építészeti játékok sorakoznak itt, gyerekkorunk fakockából épített játékvára elevenedik meg. Az egyik sarokban csúcsos sisakkal fedett hengeres torony tör a magasba, az emelet függőfolyosói gyilokjárót idéznek. Az udvarra apró fácskákat ültettek, közöttük ücsörgésre csábító padok, nyaranta pompás virágágyak. Kutyát sétáltatók, galambot etető nénikék, rollert hajtó, kacagó kisfiú, andalgó szerelmespár. Az Udvarházban járván akár békebeli sétatéri hangulat is felidézhető. A debeceniek már felfedezték maguknak, tegyük meg mi is, erre járó idegenek.

Okrutay Miklós

Udvarház üzletközpont
Debrecen, Kálvin tér;
Építész: Kertai László – I. ütem;
Kováts András – II. ütem.

Fotó: MTI

Faragó

Faragó Bélát a szélesebb közönség elsősorban zenei együttesekből, a KZS Csoportból, a 180-as Csoportból és a Gãyan Uttejak társulatból ismeri. A közelmúlt eseményeiről, közérzetéről, és elsősorban hollandiai tanulmányútjáról faggattuk az emberélet derekához közeledő zeneszerzőt.

Magyar Narancs: Kezdjük Hollandiával.

Faragó Béla: Egy féléves szonológiai kurzuson vettem részt a hágai konzervatóriumban. A kurzus teljesen átfogta az elektronikus, az elektroakusztikus és a komputerzene területét. Olyanoknak van kitalálva, akik már valamennyire haladottabbak, illetve elsősorban zeneszerzőknek szól.

Az idő egyharmada eltelt azzal, hogy eldöntöttem, mi az, amire konkrétan járni fogok. Végül is mindenre jártam (például ilyenek voltak, hogy „real time algoritmic composition", analóg stúdiógyakorlat, vagy pszichoakusztika stb.), de egyik tárgyba sem mentem bele iszonyú mélységekig, hanem mindegyiknek a felszínén mozogtam, mondván, hogy majd később kiderül, mi az, amit ebből igazán használni fogok. A kurzus alatt sok mindenre rájöttem. Kaptam egy képet arról, hogy milyen ma a komputerzene – vagy elektronikus zene – Nyugat-Európában. Azt kell mondanom, hogy ez baromi távol áll tőlem. Hallatlan nagy ellenállás van bennem ezeknek a zenéknek nagy része iránt. A 80-90 százalékuk hallgathatatlan, rossz. Egyszerűen embertelen és emberellenes. Azt hiszem, azért, mert azok, akik csinálják, igazából nem zenészek. Nagyon ügyesen kezelnek gépeket, nagyon jó matematikai gondolkodásuk van, de ez valószínűleg kevés. Én úgy éreztem, úgy hallottam, hogy azoknak az embereknek a darabjai jók, akiknek valamilyen tradicionális zenei előtanulmányaik is voltak. De a kurzus résztvevőinek többsége például nem tudott hangszeren játszani. Semmiféle hangszeren.

MN: Mit tudnál mondani ezeknek a zenéknek a hangzásáról? Mi bennük az emberellenes?

FB: Teljesen mesterségesek. Adott esetben van két komputer. Az egyik számsorozatokat állít elő. A másik ezeket a számsorozatokat használja, összerak belőlük egy bizonyos hangot. Aztán egy másik sor ezt időbe rendezi. Tehát a zeneszerző ír egy nem tudom én hány oldalas algoritmust, a gép számol, és aztán ebből a számsorozatból hangmagasságok lesznek, hangerők lesznek, tehát a különféle zenei paraméterekhez ezeket hozzárendelik.

MN: És semmiféle zenei elképzelés nincs a dologban?

FB: De, természetesen van. Végső soron, akik ezt nagyon sokat csinálják, azok tudják, hogy egy bizonyosfajta algoritmus, jó, de hát ezt már kitalálták. Most ehhez tudni kell, hogy Hollandia, illetve a hágai konzervatórium az a hely, ahol akármit csinál akárki, a tanár első mondata az, hogy „jó, jó, de ezt már kitalálták". Tehát ott a zeneszerzés-tanítás éppen nem a tradícióról szól, hanem a tanár arra sarkallja a növendékét, hogy olyat találjon ki, amit még senki más. Na most a hangsúly itt nem azon van, hogy mi az, ami új, vagy amit más nem talált ki, hanem mi az, ami engem igazán autentikusan képvisel, és nem egy felvett ruha, tehát teszem azt nem a repetitív stílusnak egy bizonyos eleme. Azt hiszem, ez az a gondolatmenet, ez az az út, amin mennem kell, saját magamat kell megkeresnem, és semmi más nem számít.

MN: Ha az ember megnézi a darabjaid címeit, vagy akár a róluk szóló ismertetőket, lehet olyan benyomása, hogy programzenét írsz.

FB: Ezek bizonyos értelemben tényleg programzenék. Naagyon gyakran vannak irodalmi inspirációim. Például a címadásban. Egyébként Hollandiában is a fejemhez vágta valaki egyik darabommal kapcsolatban, hogy leíró zene, sztorija van. Azt hiszem, nálam nem a lecsupaszított értelemben vett időről szól a zene. Sokkal inkább a dallamokon van a hangsúly, amitől a zene lágynak vagy fogyaszthatónak hangzik. Semmiképpen nem sarkított zene, amit én írok.

MN: Jogos-e veled kapcsolatban azt a fogalmat használni, hogy posztmodern? Van egyáltalán a zenében ilyen?

FB: Persze, mindenképpen. Ezt én használtam is magamra. És pont Petrovicsnak a szájából hangzott el... vagy lehet, hogy Soproninak a szájából a diploma megvédésénél. A Janus Pannonius-szövegekre írott kantátám, amiben a barokktól kezdve a középkorig visszamenő...

MN: Elekticizmus?

FB: Igen, volt is bennem egy ilyen kényszer, hogy miután nagyon sok fajta zenét szeretek meg ismerek, ezt valahogy egybegyúrni, egyvalamibe. Van ilyen a zenében, hogy posztmodern. A fehér ember kultúrája, világos, végponton van, aminek nemcsak az a tragédiája, hogy semmi új és friss nem tud ebbe megérkezni, hanem az, hogy a régi dolgoknak az értékei is elvesznek. A posztmodern nemcsak azt jelenti, hogy valamit beemelek a régiből. Beemelem, de annak tartalma nélkül. Dekoráció lesz csak a dolog. A mélységük meg az eredeti jelentőségük nélkül kerülnek be egyes stíluselemek.

MN: Mi ebben a világban a zene szerepe? Hogyan látod a saját helyedet, helyzetedet?

FB: Nagyjából úgy látom, hogy ebben a mostani, átmeneti állapotban, ami Magyarországon van, nagyon kevés embernek van szüksége zenére. Világos, hogy van egyfajta zene, ami reggeltől estig harsog a tévében és a rádióban. Miután állandóan harsog, teljesen mindegy, hogy odafigyelsz, vagy nem figyelsz oda. Ezt én nem nevezném zenefogyasztásnak – mert hát ugye világos, hogy manapság az emberek a zenét *fogyasztják*. Na most van egy olyan fajta zenefogyasztás, amikor koncertre mész, vagy otthon fölteszel egy lemezt vagy egy kazettát. Ez a réteg, akik ezt csinálják, nagyon kicsi és egyre inkább beszűkül. Az úgynevezett komolyzenére, és ezen belül is a kortárs zenére iszonyúan kevés embernek van igénye. De nemcsak Magyarországon, ezt elmondhatnám Hollandiára is, ugyanez a helyzet, egy belterjes közönség előtt egy nagyon belterjes zenésztársadalom csinálja, amit csinál. És ez tulajdonképpen nem is baj, ha belegondolunk abba, hogy valamikor a zene az arisztokraták privilégiuma volt. A mai demokráciákban minden ember „arisztokrata". Miután ebben a profitcentrikus világban az a jó, amit százezren hallgatnak, én is néha kínosan gondolok arra, hogy a

Magyar Építőművészet, 1990. 2. sz.

KÁLVIN TÉRI UDVARHÁZ, ÜZLETKÖZPONT I. ÜTEM

ÉPÍTÉSZ: KERTAI LÁSZLÓ

Tervező: KELETTERV. Belsőépítész: Sztana Béla; statikusok: Orosz Sándor, Kőszeghy Attila; gépész tervezők: Csiha András, Szebellédi Zoltán; elektromos tervező: Marton Sándor; közmű tervező: Korán Lajos; útterv: Dózsa Gyula. Beruházó: Debreceni Városi Tanács. Lebonyolító: DEBER. Kivitelező: Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat.

A Kálvin téri tömbrekonstrukció programja 1976-ban indult. A történeti városszerkezettől örökölt térszűkületet a már építés alatt álló útszélesítés miatt elbontásra ítélték. A város — az ítélet szakmai alátámasztására — Makovecz Imre, Mikolás Tibor, Kertai László építészeket megbízta, hogy az új városközponti részre készítsenek tervjavaslatokat, figyelembe véve a bontás utáni állapotokat.

Az elkészült tervek a központi VÉT elé kerültek. Két pályamű a még meglévő térfalat nem bontotta le. Mikolás Tibor a megbízás szellemében, építészeti meggyőződése szerint (és az akkor gyakorolt kényszer mellett) a szűkületet kibontotta. A központi VÉT, az alapkérdést kikerülve nem foglalt állást. A közlekedésiek a városrendezőknek, a városrendezők a műemlékeseknek, azok az építészeknek „dobták a labdát". Végül az akkori építésügyi miniszter, Bondor József egy „dodonai" levelet kényszerült megfogalmazni a város részére, amivel viszont a városvezetők nem tudtak mit kezdeni. Az út épült, és határozott állásfoglalás hiányában a szűkület kibontásának áldozatul estek az örökölt térfal épületei.

A lebontás után évek teltek el. 1982-ben végre jóváhagyták a beruházási programot.

A szűkület kibontásával módosult a történeti beépítés tömbhatárának vonala. A tervezett üzletközpont gyalogos térigényét egy belső sétáló-vásárló udvar kialakításával lehetett megoldani, a tömbbelső részleges felhasználásával. Így alakult ki a kettős épületkaréj közötti belsőudvar.

A külső térfalat képező épületrészt, foghíjbeépítésként terveztük, itt olyan üzleteket helyeztünk el, melyek jelentős árufeltöltési igé-

3

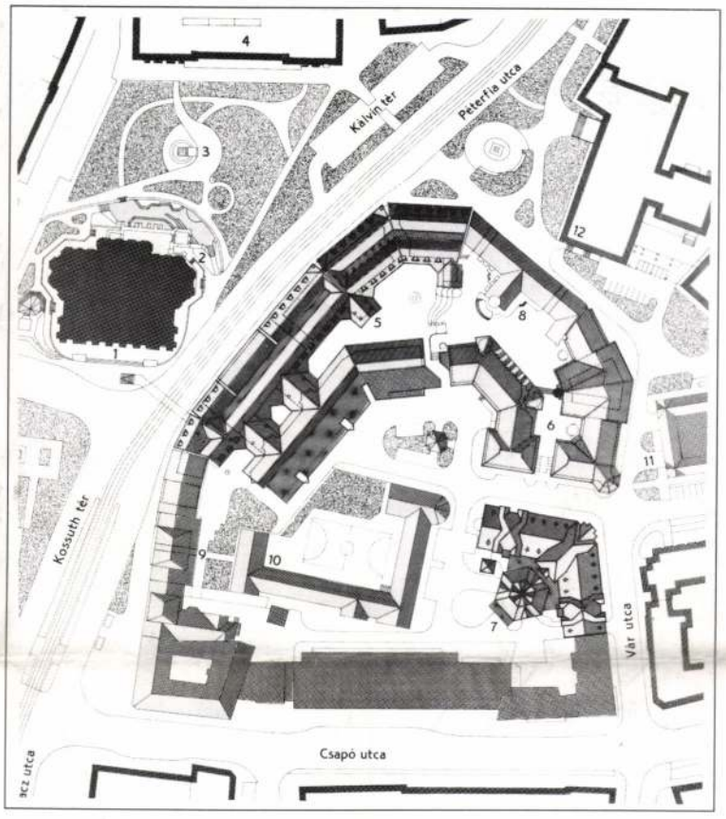

1 2

BEVEZETŐ

A Magyar Építőművészet debreceni számának előkészítése során tudomásul kellett vennünk, hogy a város építéstörténetének bemutatására nem vállalkozhatunk a teljesség igényével.

Viszont Debrecen történetének ez idáig kevésbé ismert pillanatait, korszakait felvillanthatjuk, melyek egyediek. Ez a város, Debrecen, fennállása óta szinte modellje az alföldi települések, gazdasági és történelmi kényszerekben való kialakulásának.

Egyediségét, sajátos arculatát a körülményekhez, környezethez mindenkor igazodó itt élők alkalmazkodási készsége, kitartása, tehetsége formálta, határozta meg, illetve határolta be. Ez az igazodás, alkalmazkodás az itt élőket és a betelepülőket egyaránt alakította, de a létért vívott harcukban a közvetlen és tágabb környezetüket ők maguk is jelentősen átalakították.

A város fejlődése szinte töretlen volt a Hunyadiak idejéig, — az akkori határokat tekintve, majdnem az ország közepén — az erdőkben, legelőkben és vízjárásokban gazdag környezetben. A hódoltság időszakában, a három részre szakadt országban a részek peremén a közel teljes kiszolgáltatottságba került debreceniekben kiakalul a „cívis" magatartás, önvédelemből: „mindenkit átenged magán, de befogadni nagyon nehezen fogad be..."

A város a számára kritikus és szinte reménytelen helyzetek sorozatában példát mutatott arra, hogy külső védelem híján is meg tudta őrizni önállóságát és örökségét a békésebb időszakokra át tudta menteni.

A hódoltság és a reformáció időszaka volt a városnak az a fényes

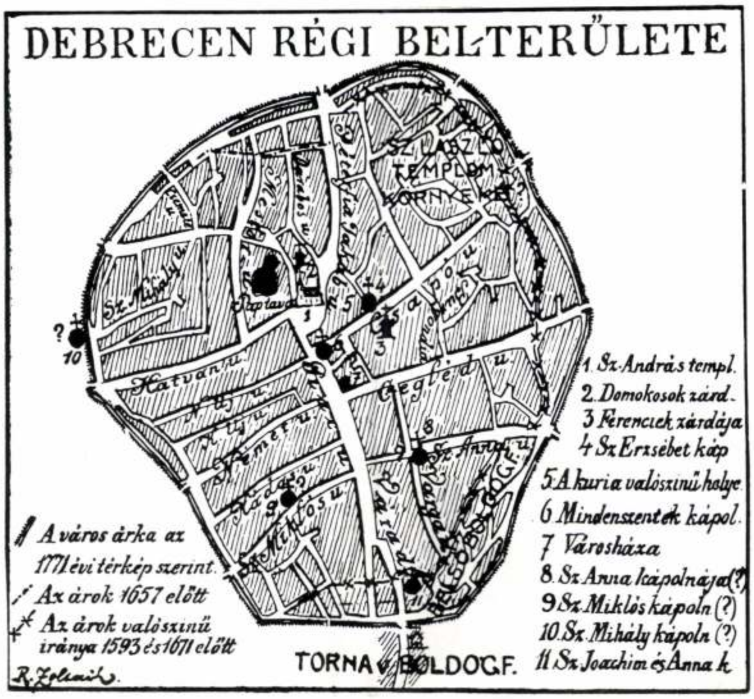

korszaka, ami kevésbé ismert, amit az 1849-es és 1944-es pillanatnyi fellobbanások sem homályosíthattak el. Nem véletlen az, hogy Kossuth Lajos Debrecent a szabadság őrvárosának nevezte el.

Ugyanakkor az is tény, hogy a város birtokszerzési törekvéseinek, erőszakossságának következménye lett a Debrecent körbevevő települések elhalása, elpusztulása. A jelentős állattartás és legelőszerzés pedig okozója lett többek között, a hortobágyi puszta lassú kialakulásának.

A sáncárkon belül besűrűsödő település, tartós építőanyag híján, többször áldozatul esett a tűzvészeknek, gyújtogatásoknak. Városrészek égnek le, majd újra épülnek. A település szerkezete több évszázadon keresztül alig módosul, így a mai belváros még őrzi a középkori település utca-, térrendszerét. Debrecen mai építészeti arculata jellemzően 19—20. századi, néhány épülettől eltekintve (pl. a fennmaradt cívisházak, vagy a kis „Csonka" templom, mely az 1720-as években épül).

Jelentős építési korszakot jelent a város életében a századforduló és az azt követő néhány évtized. A II. világháború jelentős pusztítást végzett ebben a városban is, főleg a nagyállomás környékén. Az 1950-es évektől induló nagy lendületű városfejlesztést, és az 1960-as években kibontakozó paneldiktatúrát természetesen nem kerülhette ki ez a város, Debrecen sem.

Talán véletlenszerűnek nem mondható, hogy az új lakótelepek, kevés kivételtől eltekintve, a történelmi városmagon kívül, a kertségekben épültek fel. A jelenlegi belváros, városközpont csak részben sérült meg, így még őrzi, az alig kétszáz év alatt átépült Debrecen építészeti örökségét, hangulatát.

Az elmúlt 30 év város-alakulásának bemutatására szándékosan nem vállalkoztunk. Úgy gondoltuk, hogy e számban az 1980-as években tervezett, illetve megvalósult épületeket mutatjuk be. Debrecen jelentős magánerős lakásépítési eredményeit egy későbbi számban szeretnénk összefoglalni, bemutatni. Így, egyúttal bővebb magyarázkodás nélkül, elnézést, illetve megértést kérünk azoktól a kollégáktól, akik építészeti munkásságuk zömét a 80-as évekig fejtették ki, és azoktól is, akik majd a 90-es évekre érnek be.

A 80-as évek debreceni építészete már jelzi, körvonalazza azt az országos szinten is kibontakozó szemléletváltozást, mely a korábbi időszakok diktátumától felszabadult.

Természetesen ez a kibontakozás, itt — debreceni. Debrecen a gyors változásokat, vállalásokat nem fogadja, fogadta tárt karokkal. A maradandóság városában a beépült szokások, fenntartások erősebb gyökerűek. Itt keleten, a végekre még a futár is később érkezik, és nem biztos, hogy azonnal meghallgatják.

Ebből a szemszögből Debrecen a „hagyományokhoz" ragaszkodó, kiváró város maradt, az eseti fellángolások mellett is. Messze megelőzött bennünket Kecskemét, Miskolc, Győr; Pécsről nem is beszélve. Csak egy példát említek meg: még ma sincs egy tere, utcája a városnak, ahol a gyalogosoké a tér, pedig Debrecen utca- és térszerkezete erre lehetőséget kínál. A Nagytemplomot szinte bravúr gyalogosan megközelíteni. Érdekes, hogy a város vezetői éppen a 80-as évekre jutottak el oda, hogy az újra éledő patriotizmust kezdték felkarolni. Kialakultak a város egyediségéért tenni akaró mecénás körök, akik akár személyes presztízsből, akár személytelenül, feladatuk súlyát megértve, mást is vállaltak, mint az előírások, direktivák betartását.

A bemutatkozó építészek kezdték el, — akár bátran, akár bátortalanul, de igazoltan — segítség nélkül, a 80-as évek elején, Debrecen építészeti örökségéhez való igazodást.

Az eltelt tíz évet reprezentáló debreceni tabló, a város, a régió építéstörténetében egy mozzanat. A bennünket körülvevő sánc kapuja kinyílt, tovább lehet menni az úton, nem feledve az elődök örökségét.

Kertai László

Az előző oldalon: Debrecen városa a 19. században. A Timár Céh mesterlevelének részlete
On page before: Hungarian town Debrecen in the 19th Century. Detail of a certificate of mastership

Debrecen régi belterülete. Zoltai Lajos rajza 1925-ből.
Old city of Debrecen. Drawing by Lajos Zoltai, 1925.

4

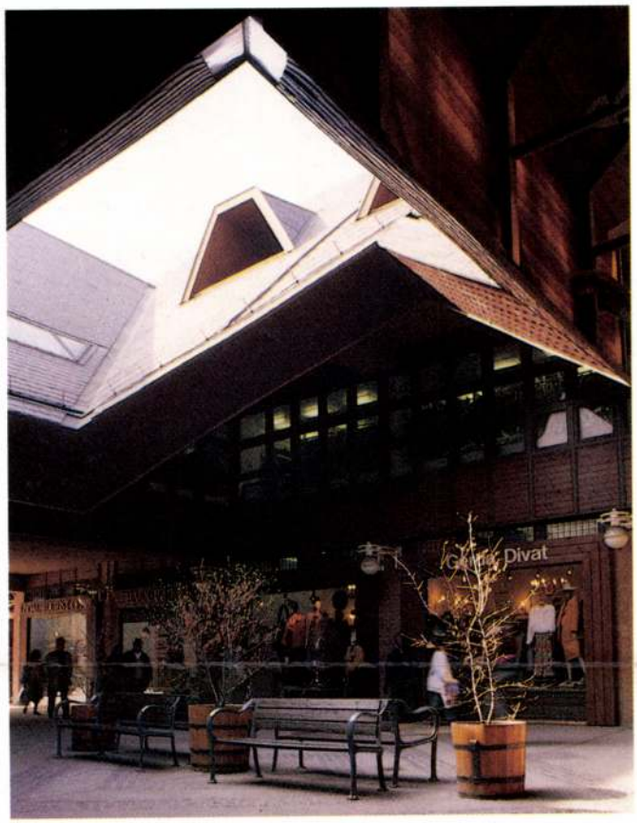

5

6

nyeket nem támasztottak. A belső udvart határoló épületsávban vannak a nagyobb áruszállítást igénylő üzletek. Az árufeltöltést egyébként a tömbbelsőben kialakított szervíz út biztosítja.

A folyamatosan változó beruházók miatt előálló áttervezések ne-

1. Kálvin téri Udvarház, üzletközpont, I. ütem, Debrecen. Építész: Kertai László. Az épület sarka a Kálvin tér felől
2. Helyszínrajz: 1. Nagytemplom. 2. Romkert. 3. Emlékkert 4. Református kollégium. 5. Udvarház I. ütem. 6. II. ütem. 7. 1. sz. Postahivatal. 8. Hitel Bank. 9. Régi megyei könyvtár 10. Szakközépiskola. 11. Parkolólemez. 12. HÉV székház (előtte a Csokonai szobor)
3. Az Udvarház a Nagytemplom felől
4. Az utazási iroda épülete és a Cívis Hotel bejárata
5. Az udvar részlete
6. Az udvar a Hitel Bank felől

1. „Court-House" shopping center on Kálvin square, I[st] phase. Debrecen. Architect: László Kertai. The corner of the building from the Kálvin square
2. Layout
3. The „Court-House" from the Nagytemplom (Grand Church)
4. The building of the Travel Office and the entrance of the Hotel Cívis
5. Detail of the Court
6. The court from the Credit Bank

hézségeit még az is tetézte, hogy a kivitelező, a vezérszerkezetet vásárolható szerkezetből vállalta, a magastető szerkezetét acélszerkezettel kérte megtervezni, de tekintettel az épület városban elfoglalt helyére, a homlokzatokban engedményeket adott. Ez a diktátum később a kivitelezés során oldódott, sőt a HÁÉV maradt szinte egyedül partnerünk abban, hogy a város érdekeit magáévá téve, sok esetben az építészetileg szükséges módosításokat is felvállalta. Az I. ütemben megépült üzletek, a 12 m^2-től az 1500 m^2-ig szinte minden nagyságrendben jelen vannak, és ráadásul építtetőik tulajdonosokká váltak, aminek tervezési és üzemeltetési gondjait nem kell részletezni.

Az épület átadása 1988 végén történt. A vásárlók, a városlakók az eddig számukra szokatlan szervezésű épületegyüttest azonnal, természetes módon birtokba vették. Ez a visszajelzés feledtette az Udvarház megépülésének sokszor keserves körülményeit.

Az Emlékkert-Romkert ismertetésénél (lásd a 27. oldalon) említett, örökölt aluljáró elsietett lezárása, a közúti közlekedéssel felszabdalt környező tereken, a gyalogosoknak az üzletközpontba való bejutását igen csak korlátozza. Mi a tervezéskor a mai napig elzárt aluljárót funkcionálisan kiegészítettük. A vásárlóközpont pinceszintjén egy várostörténeti kiállítást terveztünk, ahonnan az idegenvezetés indulhat fedett-zárt térben.

Az aluljáró kirakataiban egyháztörténeti kiállítást kívántunk berendezni. Így az idegenforgalmi útvonalon a Nagytemplomhoz feljutva annak közvetlen környezetében megtekintve a Romkertet is, a látogató szinte egy tenyérnyi területen ismerkedhetett volna meg Debrecen fejlődésének 600 éves történetével. Egyházi nyomásra betemették a kőtárat, lezárták az aluljárót. A város a várostörténeti kiállítás területét kiárusította. Az Udvarház-üzletközpont által elfoglalt terület történelmi és irodalomtörténeti kuriózum. Itt rejtőzik a föld felszíne alatt a Dózsa család, és későbbi örököseinek megerősített udvarháza vagy várkastélya, ahonnan Szilágyi Erzsébet levelét megírta. Az építkezés megkezdése előtt a Déri Múzeum leletmentő feltárásokat végzett. Sajnos értékelhető anyag igen mélyről, a jelenlegi talajvízszint alatti rétegekből került elő. Így az előzmények feltárása, bemutatására gyakorlatilag esélyünk sem maradt.

K. L.

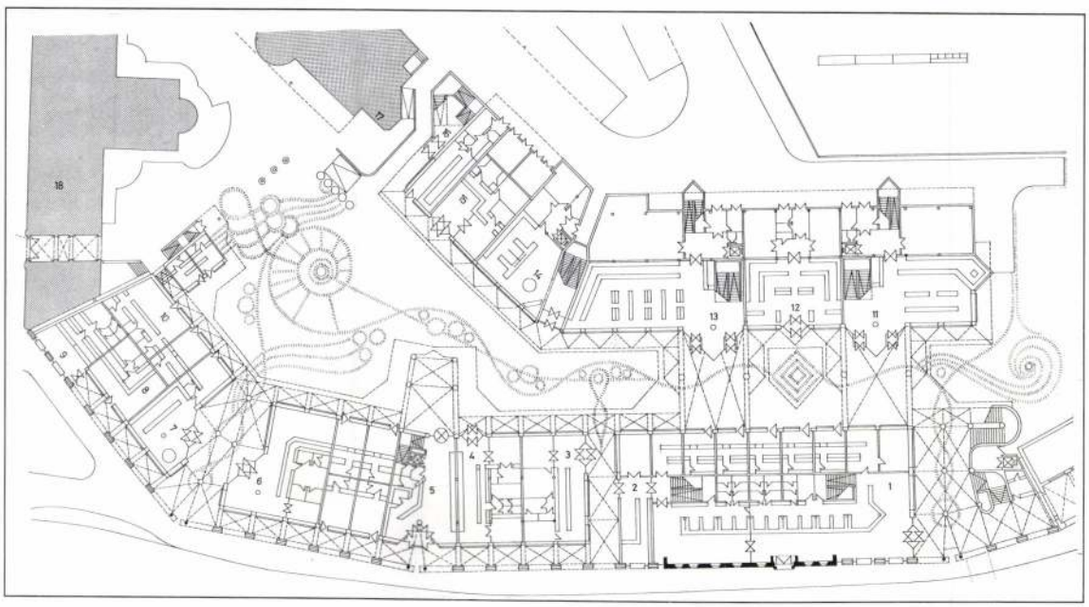

1

2

3

4

1. Az Udvarház földszinti alaprajza: 1. Hajdútourist utazási iroda. 2. Hungária Biztosító. 3. Óra Ékszer üzlet. 4. MALÉV utazási iroda. 5. Cívis Hotel (16 szobás szálloda). 6. Röltex. 7. Bizományi bolt. 8. Herbária bolt. 9. Tapétabolt. 10. Szőnyegbolt. 11. Elektromos szaküzlet. 12. Liceum könyvesbolt. 13. Junior ruházati üzlet. 14. OFOTÉRT. 15. Bank. 16. Kereskedelmi Kamara. 17. II. ütem. 18. Hitel Bank.

2. Az Udvarház metszete: 1. Nagytemplom. 2. Szűkület. 3. Belső udvar. 4. Üzletek. 5. Raktárak. 6. Irodaház. 7. Szervíz út.

3. Az udvarház részlete. A sarokban a Szőnyegbolt

4. Pázmándi Antal kerámia kompozíciója az Udvarház déli végében. A lépcsőlejáró a jelenleg nem használt aluljáróba vezet, mely a Nagytemplomot kötötte össze az Udvarházzal

1. Ground floor plan of the „Court-House"
2. Section
3. Detail of the court. In the corner: Shop of carpets
4. Compositon of ceramics by Antal Pázmándi in the south end of the „Court-House"

JK. 350.

II
392

350. Kaulbach Vilmos.

Sz. Arolsenben 1805. október 15-én. † Münchenben 1874. április 7-én.

Kertbeni Imre.

Vállon alól, szembe néz. Balról elválasztott haja hosszú, bajusza és kecskeszakálla rövid. Nyakkendőjét kettős csokorra kötötte, mellénye kivágott, alsó- és felsőkabátjának gallérja lehajtott. Felirata alól jobbra: »*W. Kaulbach 1859*«.

Szénrajz, méretei 63·3 : 49·3 cm. — Magy. Képt. 325. — Lelt. sz. 350. — Kertbeni K. M. ajándéka 1874. október 12-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1876: VII. 28. — 1878: VII. 28. — 1880: VII. 28. — 1881: VII. 28. — 1883: VII. 287.

A Tört. Képcsarnokban. 1884: X. 160.

Kertbeny Imre

M. 325.

154. Kertbeny Imre.

Sz. Beisben 1825. március 27-én. + uganott 1855. január 21-én.

(154.) Saját arczkéje ~~Kertbeny Imre.~~ Magy. Képt. 329.

Mk 329 TK

Kissé jobbra fordul, de

Vállon alól, szembe néz. Aranybojtos házisapkája sötétkék; szemöldöke, bajusza és szakálla világosbarna; szeme sötétbarna. Ingének gallérja álló, nyakkendője sötét violaszinű, melltüje piros kövü, mellénye és kabátja sötétszürke.

386

Vászon, méretei 57.5: 46 cm. — Magy. Képt. 329. — Lelt. sz. 154. —

~~Festette: Kertbeny Imre. (Sz. Wienben 1825. márc. 27-én + uganott 1855. jan. 21-én)~~ — Kertbeny K.M. ajándéka 1874: november 30-án.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.

A Nemzeti Muzeumban. 1876: VII.27.- 1878: VII.27.- 1880: VII.27.- 1881: VII.27.- 1883: VII.312.-

A Tört. Képcsarnokban. 1884: X.159.- 1894: X.423.-

904: V.3.

Kertben K.M. aj. 1874

Kertbeni Imre, festő. l. Ben.
Kert Imre Mária.

Kertbeny Imre

KERTBENY IMRE (Benkert) festő és kőrajzoló, 1825—1855. Először a pesti rajziskolákban, majd Bécsben Waldmüllernél és Schrödlnél tanult. A negyvenes-ötvenes években felkapott arcképfestő volt Bécsben. Legjelentősebb műve az a tíz lapból álló, „Lebensbilder. Tyroler Bauerntypen. 1852." c. kőrajzsorozat, amely később nyolc lappal bővülve „Ansichten des Eisenbahnbaus über den Semmering" címen is megjelent. — Bibl.: Hollstein & Puppel Aukt. Kat. XXIII. (1922) 49. l. — Lyka K.: Tbv. m. I, II, IV. — Szana: Századunkban, 86. l, — Der Spiegel, Pest, 1845. 945. l. 1825. 731. 747. l.. — Pesti Napló, 1855, a4, sz. (nekrológ). — Ungarns Männer, 123. l.

Kertbeny Imre

Mücsarnok †

1896. mill. Eiell -

~~Aba Sanut I. 101.~~

Érkezési 1905 jan. 23.

78/1905 sz. (Felka. 1905 jan. 19. 3 sz. a.)

A felkai Tátramúzeum-egyesület elnöksége beterjeszti az 1900 évi régészeti és 1904 évi természetrajzi segély felhasználásáról szóló elszámolását, az 1904 évi zárszámadást és vagyoni mérleget és az 1905 iki Költségvetést. (Válasz 1905. III. 28.)

Kertbeny Imre

arcirkepe, neurop.
W. Kaulbachtol
1859.

a tort. Lepes
Eszrapa Gyg

Kertbeni Imre

arckepe

Wilhelm von

Kaulbachtól

1859.

Kiállítva

Tört. Képes.

Kertbeni Imre

fertő

Kertbeny Imre

Művészeti lexikon
385 l.

a Konnaronn Kulturházban

Árpádkori leletek VIII. 14.

Kertbeny Imre Mária

festő

1825 — 1855

irod

Krück II. 2. l.

~~Árpádkori tűzverő VI. 149~~

Kertbeni Imre

wod

Kofsz 1898

224 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

K e r t b e n y /Benkert/ festő és kőrajzoló,1825-1855.Eleinte a pesti rajzisoklában,majd Bécsben Waldmüllertől és Schrödl-től tanult.A negyvenes és ötvenes években felkapott arcképfestő volt Bécsben.Legjelentősebb müve az a tiz lapból álló, "Lebensbilder /1852./ c.kőrajz sorozat,amelyet 30 qu-folióból álló sorozattá akart kibőviteni a bécsi állami nyomda,de csak 18 jelent meg belőle "Ansichten des Eisenbahnbaus über den Semmering" cimen.

Bibliográfia:

Lyka :Tbv.m.I.119,II,67-68,IV,134.l.-
Hollstein & Puppel Aukt.Kat.XXIII./1922/.49.l.-
Spiegel,/Der --,Pest/,1845.945.l. 1852.731,747.l.-
Szana:Magyarm.századunkban,86.l.-
Ungarns Männer der Zeit,Leipzig,1862.123.l.-
Pesti Napló,1855.24.sz.(nekrológ).-

Tyroler Bauerntypen/11-fol. 1852./

KERTBÉNY *(Benkert) Imre*, festő, • Bécs 1825, † u. o. 1855. Előbb kereskedősegéd volt, aztán Bécsben festeni tanult s 1855. állította ki első művét Pesten (Kísértés). Életképeken kívül kőrajzokat is készített a kor átlagos stílusában.

Ez nem jelent
meg. Életrajza
Benkert alatt.
közölve.

zobában balra az oltárt (A. L'altare
között feszület s azon innen leteritett
(H. La Porta della Stanza) túl kály-
), végre a fal mentén lóczás látunk.
dasdi) s vele szemben a „Commis-
a morte" vannak, kik közül az „E"
i jobb kezével az asztal sarkára tá-
„E": „Il Signor Leopoldo" köpenyé-
érben az ablaknál a „P. Raffaele"
C) tűnik szemünkbe. A kályha
ver.

eretet véve 18: 27.7 c/m.

Kertbeny Imr
1825-1855.Először a pesti rajziskoláb
Schrödlnél tanult.A negyvenes-ötvenes
volt Bécsben.Legjelentősebb müve az a
bilder.Tyroler Bauerntypen.1852." c.k
lappal bővülve "Ansichten des Eisenba
is megjelent.- Bibl: Hollstein & Pupp
Lyka K:Tbv.m.I.II.IV.- Der Spiegel,Pe
Szana:Századunkban,86.l.- Pesti Napló
Männer 123.l.-

e /Benkert/ festő és kőrajzoló,
an, majd Bécsben Waldmüllernél és
években felkapott arcképfestő
tiz lapból álló, ~~xxxxxx~~ "Lebens-
őrajzsorozat, amely később nyolc
hnbaus über den Semmering" cimen
el Aukt.Kat.XXIII./1922/.49.l.-
st, 1845.945.l.; 1852.731, 747.l.-
, 1855.a4.sz./nekrológ/.- Ungarns

Kertai László, építén

L. Eltér Ishón

– Szövetségi kisek

10–12

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/4

KERTAY Viktor gyűjtő

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV.rész. = Agria, XXV/XXVI (1990) 701.

Kertay Viktor így írt 1906-ban: „mintegy 10 év óta foglalkozván régi pénzekkel, a gyűjtésnek legegyszerűbb s egyszersmind legközvetlenebb módját választottam és gyakoroltam éveken át, akként, hogy a város külső utcáit s a közeli falvakat bejárva, egyenesen a néptől érdeklődtem régi pénzek után s így első kézből jutottam azokhoz." Kertay volt egyébként az, akit Bartalos mellett Samassa megbízott a líceumi múzeum éremgyűjteményének rendezésével, amely időrendben és azon belül országok szerint el is készült.[53]

MDK

? Kertbeny Géza,

Szent István idejétöl egészen Markóig rövid magyar müvészettörténeti vázlatot nyujt s ezenkivül hatvan korabeli magyar festöt jellemez. Megjelent 1852-ben Prágában: Ungarn's Männer der Zeit.c munkájában.

Schoen Arnold: Véleménye az 1915-ben megjelent:Magy.képző müvészek Lexikona módszeréröl,stb.
Könyvtári Szemle. 1915.ápr.-aug.
105-109.l.

Kertbeni Imre
festö
ivod

Csánky Miskolc

Kertbeny Imre

(1825 – 1853)

Árverési Csarnok aukció kat.

38 sz. 1927. máj.

lásd Benkert alatt is.

2061-909-28

661. Keretek.

1 darab gypsz alapon festett sima fekete ~~rámá~~ keret, belül aranyléczczel.
Méretei 40:25 cm.
Becsértéke.....10.00 K

Jegyzet. 1127-906-10
A 2196 sz. képtől.

Kertbeny Imre MDK

(1825-1855)

Miskolcon 1943-ban Szépművészeti Múzeum kiállításán szereplő képe:

„Önarckép." Olaj vászonra. 57·5 × 46 cm.
A Történeti Arcképcsarnokból. Ltsz. 154.

Csánky Dénes: A magyar festészet mesterei. (Kiáll. kat.) Miskolc 1943. 15. l.

MDK

Kertbeny Imre

Tört. Képes. mütárgyainak lajstroma. Bp. 1907.

1o3, 194 l.

Kertbeni Imre

MDK

Saját arcképe, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

KERTBENY

1855

43. márc. 26. Kertbeny úr Pál orosz cár és neje arcképeit vételre ajánlja

MűvtörtÉrt. 1990 1/2 132.

. Pest, 1869, Ráth Mór

taster. Pest, 1868, Emich

tartelle. Innsbruck, 1883,

r. Távirda-tarifák. Bp, 1909.

yakorlata. Összeáll.:
. Bp, 1942, Grill

Kertbeni Imre

Per álltörthépes

580 l.

postatiszt, a miskolci müszaki igazgatóság magas-
kolcz, Szemere-utca 12./ kérem, hogy

Kertbeny Károly
festő-

M.D.K.

Mélt atás.

B. Supka Magdolna: Holló László gyűjteményes – retrospektív kiállításának megnyitója.

Művészet, 1966. március - 39 kap

— Majd szólok barátocskám a főnök ur ő nagyságával. Miska derék gyerek. Ha megmondom neki: tégy valamit kedves barátom, okvetlen tenni fog. Jőjjön el barátocskám egy pár hét mulva: azaz, közbe-közbe feljöhet hozzám addig is.

A tiszteletbeli segédfogalmazó fejével bólintott. Jani mélyen meghajtotta magát s futott tovább.

Diszesen butorozott szoba; finom, puha szőnyegek a padlón; a falakat drága olajfestmények boritják.

A szárnyas ajtót simára borotvált képü, csinnal öltözött szolga nyitja meg. A kis dijnok fürge alakja belép, kezében a sok fogdosástól barna iratcsomóval.

Pompás iróasztal mellett jól táplált ur ül és ir; egy pillantást sem vet az ajtó felé, hol a kis dijnok áll mereven, mint egy baka a vártán.

— Szombathi János végzett joghallgató és volt dijnok vagyok.

Semmi hang. A toll perczeg tovább.

Jani azon tünődik, ismételje-e még egyszer? Talán ő méltósága nem hallotta.

— Szombathi János végzett joghallgató és volt dijnok vagyok.

Semmi hang. A toll perczeg tovább.

Jó idő mulva ez a két betü szalad ki ő méltósága száján, a nélkül, hogy fejét felütné irásáról:

— No?

— Valami kis állomáskáért esedezném.

— Nincs hely. (Ő méltósága félre tekint.)

— Bátor vagyok bizonyitványaimat...

— Be van töltve minden. (Ő méltósága ir tovább.)

— Legalább napdijasság, vagy...

— Már megmondtam. (Ir tovább.)

— Vagy akármi....

— Nincs! (Ir tovább.)

— Kicsike kis....

— Semmi sincs. (Ir tovább.)

— Állomáska....

— Nem zavarni. (Ir tovább.)

Jani mély alázattal meghajlik, köszönni hangosan nem mer; még az ajtót is oly halkan teszi be maga után, hogy ő méltósága azt se tudja, volt-e nála valaki? Mintha egy légy röppent volna végig a szobán.

— Ehhez másodszor is eljöhetek bátran; mert most meg se nézett. Nem ismer föl, ha eljövök. — Ezt még nem törlöm ki.

Szerényebb szoba; a falakon térképek; a piszkos padlón semmi. Csontos, szikár ur peneczilussal vagdalja a körmét.

— Szombathy János végzett joghallgató és volt dijnok vagyok.

— Éltesse az isten!

Jani földerül; a fogadtatás nagyon megtetszik neki s bátran neki vág.

— Egy kis állomásért volnék bátor...

— Állomásért?

— Igen is.

— Aztán milyen állomásért?

— Dijnokságért.

— Dijnokságért?

— Igen is.

— Jó volna, ha volna?

— Nagyon jó volna, könyörgöm.

— De nincsen ám!

— Itt vannak a bizonyitványaim.

— Jók-e?

— Méltóztassék megtekinteni.

A szikár, csontos ur átveszi és hangosan olvassa: «Jeles, kitünő, példás.» — Tyüh, teringettét! Egy püspöknek sincs különb! — S jókedvü mosolygással nyujtotta vissza.

— Tizenkét esztendeig voltam dijnok.

— Épen egy kapitulácziő.

Janinak még jobban megjön a kedve s mindaketten nevetnek.

— Igazán nem juthatnék be valaminek?

— Nem ide, nagy jó uram, még tiszteletbeli dijnok-segédnek se; ugy tömve vagyunk. Üssön kő a világjába.

— Ajánlom magamat.

— Áldja meg az én jó istenem!

Kezet nyujtott Janinak és olyan barátságos keménységgel rázta meg, mintha örökké ismerte volna.

A kis dijnokot egész felvillanyozta ez a jókedvüség; kiderült arczczal, fürgén szeldeste át az utczákat s még az ágya szélén üldögélve is egyre mosolygott.

— Elutasitott, de jókedvün.

Derülten fektette térdére rongyos tárczáját: Vámhivatal: mars; tarakarékpénztárak: mars; bankok: mars. — Marad: egy, kettő, három, négy, hojjé! van még csőstül.

Reggel, szapora fésülködése közben mondá:

— A hajam is igen nagy. Egész bunda; ugy láttam, erre is kancsal szemeket vetettek; rossz benyomást tehet.

Lakótársát, a nyurga szabólegényt szólitotta meg, ki egész készséggel ajánlkozott a borbélyszerepre, «ha nem tart sokáig», mert műhelyébe sietett.

— Csak hátul szedje le ön, majd elülről lenyirbálom magam. Máskor is kitünően sikerült.

Meg volt elégedve az eredménynyel most is. Mikor spirituszszal kimosott nyakkendőjét felkötötte kis tükre előtt, egész örömmel állt Náni néni elé.

— Egészen más vagyok; igaz-e Náni néni?

— Mintha csak kicserélték volna, Jani ur!

És való szent igaz, hogy ma egy pillantás sem esett a fejére. E tüneményből azt a kedvező tapasztalatot meritette, hogy a «bundát» okos dolog volt lekapatni.

Csak azon bámult, hogyan teremthette az ur isten egy kaptafára a szerkesztő urakat.

Valamennyi nyájasan hallgatta végig, imittamott le is ültették, a mi egy kis reménységet cseppentett szivébe mindig.

Az egyik névjegyet is adott neki; menjen vele ide meg ide. A kis dijnok repült. Tyüh! névjegy és hozzá egy szerkesztő névjegye! Az utczák hullámzó embertömegében kevés arczon villogott annyi öröm, mint a mi Janinkén. Mosolygó képpel nyujtotta át egy kopasz urnak.

— Őszintén sajnálom.

— Csak egy kicsi kis javitnokság, ha volna.

— Most nincs... Hanem, várjunk csak.

A kopasz ur is névjegyet adott neki. Negyed óra mulva már egy másik kopasz ur olvasta az első kopasz ur névjegyét.

— Őszintén sajnálom.

Legalább ötvenszer hallotta ma e rémes szavakat. — Ha ennyi forintom volna, gondolá a kis dijnok, mikor rongyos tárczácskáját térdére fektette, hogy ujra törüljön belőle. No se baj, van még hátra bőven.

A kora reggel már egy rengeteg nagy épület előtt találta. Jókor eljött, hogy idejében megkezdhesse munkáját. Meghuzta magát a kapu sarkában és várt; nem akart elszalasztani senkit.

Első fogása egy igen jó képü ur volt.

— Kettős könyvvitel; német és franczia nyelv, szóban és irásban; hatszáz forint óvadék; huszonöt forint havi fizetés.

S a jó képü ur föltekintett Janira.

— Ennek nem felelhetek meg.

— Akkor sajnálom.

A rengeteg épületben még sok ajtót benyitott. Innen oda utasitgatták. Járt, kelt, szaladgált az emeleteken, mint egy kugli-golyó. Jó szivvel és kellő alázattal fogadott minden kicsike tanácsot. Néhol rámordult valamelyik mogorva hivatalnok; néhol ki se hallgatták. Egy torzonborz bajuszu urral igen megjárta. Kezdi mondani:

— Én Szombathi János....

— Ez hivatal!

— Végzett joghallgató és...

— Ez hivatal!

— Volt dijnok vagyok...

— Ez hivatal no, ha mondom.

A másik meg csak ezt ismételgette:

— Kérem! Kérem!

Jani kikúdorgott s az ajtó előtt mozsolgatta magában:

— Ezek, biz isten, kéregetőnek néztek. — Igazán sok mindenféle ember van a világon.

Már a tél is kezdte fogait vicsoritani, mint egy mogorva komondor; prémes felöltők, hosszu meleg kabátok nyüzsögtek az utczákon. A kis dijnok még fürgébben szaladozott vékony kabátjában.

De ez még nem lett volna baj. Sok telet kijátszott már ő a nyár szellős öltönyében. Nagyobb bökkenő volt ennél, hogy az utolsó napidij beadta a kulcsot.

Kutatgatni kezdett avult táskájában, mit «csaphatna be». Azon a pár szines ingen (mosónője jóvoltából) tenyérnyi foltok heverésztek. Elfintoritotta az orrát s kezével legyintett: «Ringy-rongy!»

Hányt-vetett papiros darabkák, levelek közül egy horgolt pénzes zacskó került elő. Arczát sajátságos mosoly öntötte el, mikor a szerény kis zacskót kezébe vette s megtapogatta, benne van-e régi ezüst tallérja.

A horgolt erszényke a szomszédék Juliskáját, a régi ezüst tallér öreg édes anyját juttatja eszébe.

Mintha most is látná a két kis házat, melyek ugy össze voltak ragasztva, mint a két fecskefészek. Az egyikben ők laktak, a másikban Juliskáék. Mindennap átballagott hozzájok; a vén, kedvetlen szabó tűjébe egy döféssel bele teremtette a czérnát s ő irogatta le neki a lutriszámokat. A vén szabó minden éjjel számokat álmodott s igen sok hatoskát elvittek álmai.

— Milyen egy leány volt! Csupa élet, csupa vidámság. Most is előttem áll, mintha csak tegnap nyujtotta volna át ezt a kis horgolt erszényt. Furcsa gondolat volt, nekem erszényt adni emlékül. Én, meg pénzes zacskó! De hát ki tudhatta még akkor! Aztán férjhez ment; okosan tette. Mire, mire is várt volna. Nyolczvan krajczár napidij, feleség, gyerekek.

— Szegény öreg édes anyám! Nevem napján mindig igy köszöntött föl: «Az isten ő szent felsége adjon neked kedves fiam tálentumhoz tálentumot.» S a köny mindig kiesett szeméből. Ilyenkor kávét kaptam reggelire, a tányér kifliből kettőt vehettem el a kávé mellé. Télen át mindig segitett lehuzni csizmámat, mikor az iskolából haza mentem s lábaimat a térdén melengette, és aszalt almát hozott le a padlásról kis szalma szakajtóban. «Az én Jani fiam», szokta mondogatni a szomszédók előtt, «kijárja az iskolákat, kap valami álláskát, aztán együtt éldegélünk». Ezt mondogattam én is.

Egy öreg sóhaj lebegtette meg a rongyos olaszfal ujságpapirosát.

— Ő adta ezt a régi tallért, mikor utoljára vettem bucsut tőle. «Nincs egyebem, kedves fiam. Itt tartogattam a ládám fiába, a jó isten tudja, mióta.» — Megkérdezte, nem lyukas-e valamelyik zsebem, abba ne tegyem, mert kicsuszik s elvesz. Aztán sirt. «Bodzafavirágot is tettem a táskádba, magam szedtem a nyáron; isten mentsen a megfázástól, de ha mégis meg-

fáznál, csak ebből igyál herbatét, nincs annál jobb a világon.» Igy kisért ki a kapuig. »Csak még egyszer hadd nézzelek meg kedves fiam. Ugy... érzem... tudom...« Szavát elfojtotta a zokogás.

A régi tallért sokáig morzsolgatta az ujjai közt.

— Csak ettől ne kellene megválnom. Akármi menne, csak ez maradna meg. De kiváltom, azonnal kiváltom. Jegyet is karczolok rá, hogy el ne cserélhessék, mert megteszik. Tudom nagyon jól.

Sokáig járkált fel s alá a vakablaku ház előtt. Ajtaján be-betekintett, meg visszalopta magát. Körülnézett, s mikor az utcza legnépteleneb volt, besurrant.

A rácskeritésekkel apró kalitkákra osztott szoba tömve volt. A kalitkákban tollak perczegtek s olykor egy félig suttogó hang hallatszott: öt forint, két forint. Jani mellett egy lesütött szemü lányka állt, kendőbe kötött kis csomót szorongatott a kezében.

A szoba egyik sarkában apró gyerekek nyüzsögtek. A legnagyobb rettentő komolysággal állott egy kis asztalka mellett, a többi apróság: sipkát, kabátot, játékszert hurczolt hozzá s kettő is kérdezett egyszerre: «Menynyit adsz ejje?» A gyerekek kis zálogházra játszottak. Egy kopasz, sovány ember (nyilván az apjok) kalitkája rácsai közül olykor-olykor a gyerekek felé mosolygott.

Jani is mosolygott, a többiek is mosolyogtak. Egy pillanatra általános derültség világitotta be a komor, sötét szobát, melynek közepén nappal is örökké lobog a gázlángja.

A régi ezüst tallér egy kis skatulyába vándorolt. A sovány, mosolygó ur lecsukta tetejét. Jani még egy pillantást vetett a nemes érczdarabra s valamit motyogott, hogy rövid időn kiváltja. Fürge kis alakja megint ott szaladgált, siklott az utczák embertömegében. Ha valaki szemmel kisérte volna, heteken át láthatja a fáradhatatlanul futosó kis dijnokot, vékony kabátjában.

Egy reggel aztán Náni néni a rongyos olaszfal mellől bekukkantott az ágyra. Üres volt.

— Jani ur nem hált itthon. Még ezt se tette hat álló esztendő óta.

Ezen a reggelen egy rongyos kis tárczát találtak a Margit-hidon. Két beirt lapja ki volt törülve teljesen. De az utolsó lap végén, a törlésen keresztül is elolvasható volt ez a nehány szó: «Gázgyár; vizvezeték; temetkezési egyletek. Vivát!»

KERTBENY KÁROLY. — KLÖSZ FÉNYKÉPE UTÁN.

KERTBENY KÁROLY.

(1824—1882.)

Egy sokat zaklatott és szenvedett sziv, egy sokat küzdött és hányatott élet megtört pormaradványait kisértük e napokban a temető csöndes, nyugalmas révébe. Ha valaha helyén volt az áldó sóhaj: «Béke hamvaira!» itt igazán helyén volt.

Szegény Kertbeny! — már életében is igy beszéltünk róla. Holta után megkönnyebbülve emlékszünk róla: «Szegény Kertbeny!»

Kertbeny az irodalom azon munkásai közé tartozott, kik — mohó vágytól üzve — idő előtt, kellő készület nélkül lépnek föl s még mikor hasznosan müködnek is — évek során arra vész nagy része fáradságuknak, hogy első fellépésök hibáit feledtessék, tévedéseit helyre hozzák, csorbáit kiköszörüljék. Ha nehány évvel később,

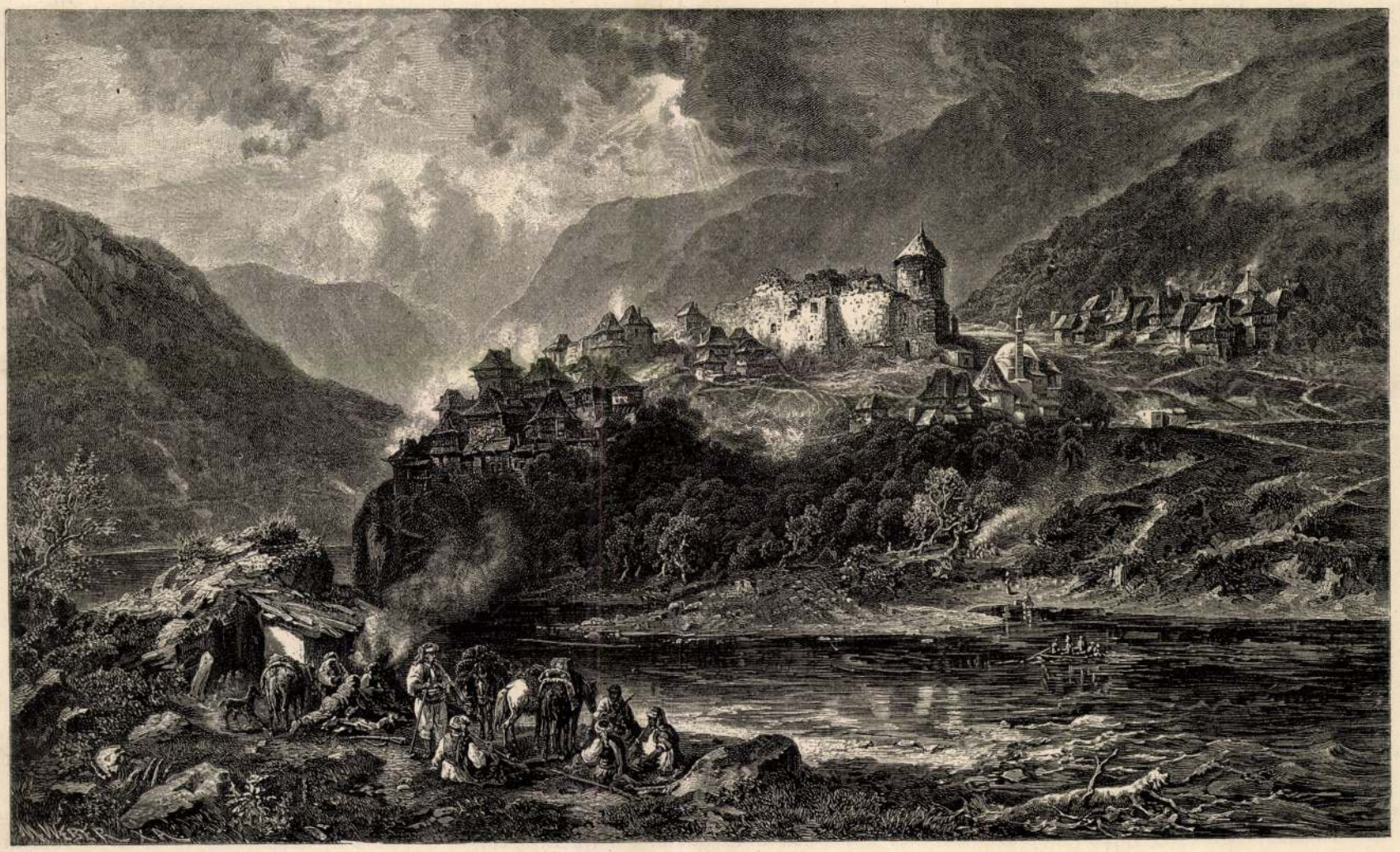

VRANDUK VÁRA BOSZNIÁBAN.

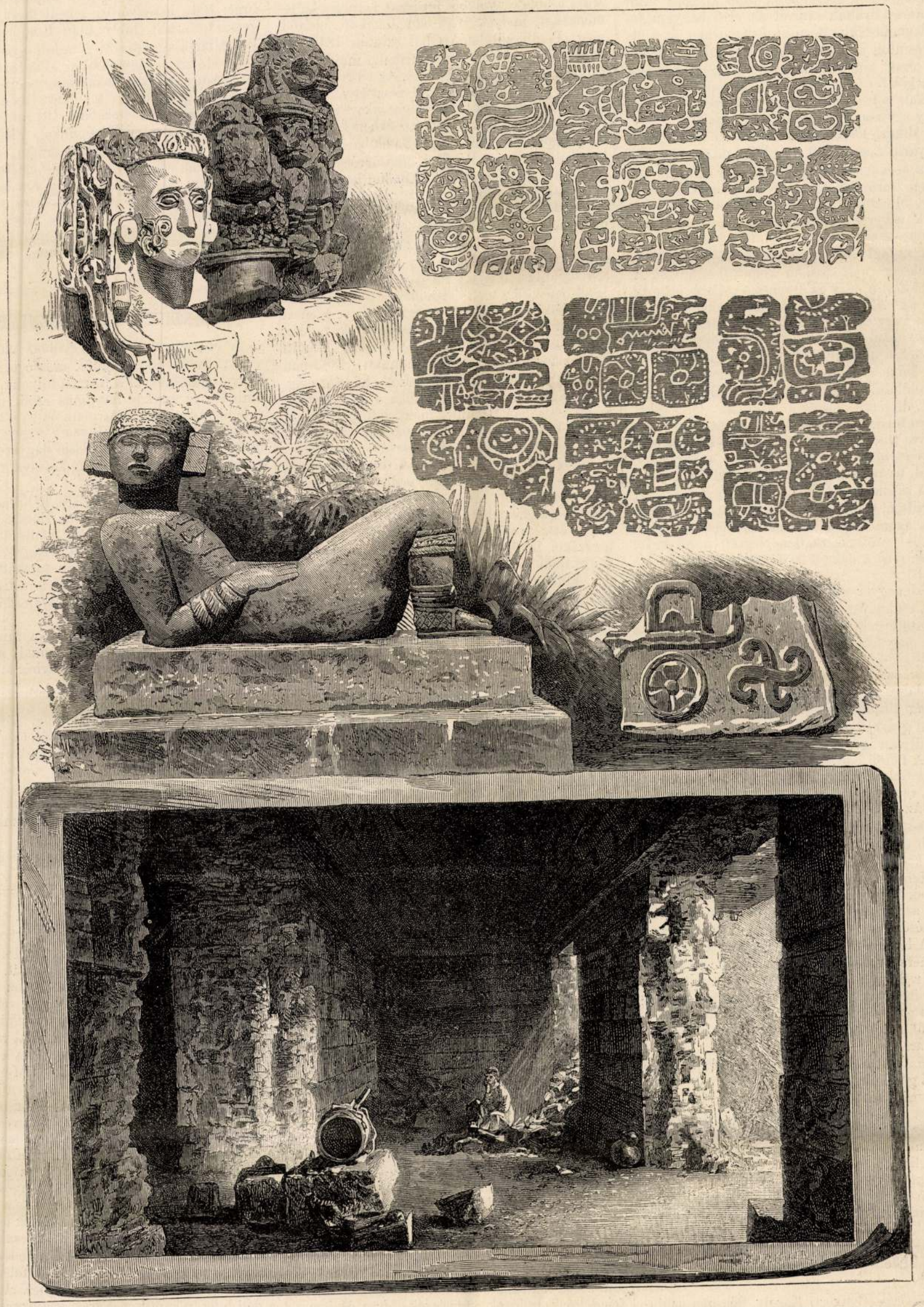

1. Nikte-Canchi herczegnő mellszobra. 2. Hierogliph föliratok. 3. Chaacmol herczeg szobra. 4. Az uxmali kormányzói palota nagy terme.

YUKATANI RÉGISÉGEK. (LE PLONGEON TUDOR FÉNYKÉPEI UTÁN.)

Kertbeny Károly

a kellő készülettel lép vala föl, s oly időben, mikor irodalmunknak és nemzeti ügyünknek a külföld előtt épen a legnagyobb szüksége volt a rokonszenves tolmácsra: kétségtelen, hogy egyszerre nem csak elismerésünket nyeri vala meg, de teljes hálánkra is igényt tarthat s nevét kezdettől fogva jobbjaink közt emlegetjük. Igy a mint történt, első lépései több kifogást mint elismerést arattak s mivel az első benyomásokat legnehezebb eltörülni, évtizedeken át kelle helyes uton járnia s fáradhatatlanul dolgoznia, mig csak annyi elismerésre is szert tehetett, hogy kételyt támaszszon az emberekben, vajjon jogosult volt-e a kicsinylés, melylyel a közvélemény egy része az ő működését kisérte.

Mikor először kezdte forditani Petőfit, sem magyarul nem tudott ugy, hogy jól megérthette volna, sem verselni (németül), hogy a tartalmilag gyönge forditást legalább szép alakba tudta volna öltöztetni. Később egész életét irodalmunk ismertetésének szentelte, — Petőfi maradván ismertetéseinek mindvégig főtárgya. Petőfi mellett különösen Aranyt és Jókait, de mellékesen más, kisebb rendü költőinket is, kikből korán, már az ötvenes években állitotta össze az «Album hundert ungarischer Dichter» czimü nagy anthologiáját, életrajzokkal és mutatványokkal, — többet adva mindössze ötven kötetnél, a magyar irodalomból és irodalomról, járva-kelve a nagy világban, Németországban, Hollandban, Belgiumban, Angliában, ismertetve, dicsérve, forditva iróinkat, lelkesedve, izgatva hirnevünk érdekében, egész könyvészetet adva irodalmi munkásságunkról, — küzdve félreértésekkel, el nem ismeréssel, anyagi gondokkal, nyomorral — s végre, a külföld padlásszobái és szalmazsákjai után hazatérve betegen, kimerülten, szegényen, hogy itt is tovább küzdjön és nyomorogjon s végre kórházban haljon meg: — valóban tragikus végzet, minő keveseknek, csak a balsors kiválasztottjainak jut részökül!

Az a gyér elismerés, a mi neki itthonról jutott, csakugyan élete bálványa: a Petőfi révén jutott neki. Mikor az Athenæum kiadta Petőfi nagy diszkiadását s neki is küldött (akkor Berlinbe) egy tiszteletpéldányt, maga mondá: ez az első elismerés hazájából. Itthon, az irodalmi társaságok közül csak az egy Petőfi-társaság tisztelte meg tagsági oklevelével; az adta ki gyászjelentését is.

Jól van igy. Petőfi maga, mig élt, nem szerette. A Petőfi barátjai, Pákh, Jókai stb. legtöbbet vetették szemére, hogy Petőfit, első forditásaival, csuffá tette. De őt mindez nem csüggesztette. Az első rossz forditások helyett később jobbacskát, majd mind jobbakat adott. A legszélesb olvasó kört ő szerezte meg legnépszerűbb költőnknek. Az ő forditásaiból ismerte meg Heine is, s mondá: «Petőfi oly költő, a kihez csak Burnst és Berangert lehet hasonlitani». Szinte annyit tett az utóbbi években Jókai ismertetésére s népszerűsitésére is Németországon. A legrégibb magyar drámáról, a «Balassi Menyhért árultatásáról» névtelenül (a rudasfürdői remete leveleiben) adott hirt a világnak. Összes irodalmunkról, a legrégibb időtől, számos kötetre menő könyvészetet állitott egybe — melyből azonban a nagyobb rész még kéziratban maradt.

Lázas, mohó tevékenységének két fő hibája volt: a gondatlan felületesség, mely vele szüntelen, még későbbi korában is, sok hibát követtetett el: és a magyar nyelv teljes ismeretének hiánya, melytől élete végeig sem birt megszabadulni. S ezért, bár működése, egészben véve, elismerésre méltó, csak szigoru kritikával fogadható mind az, a mit mond.

De már nyugszik, rögzött hibáival együtt; s a kritikának — egy perczre bár — a koporsónál el kell némulni.

Álljanak itt a helyett viszontagságos, hányatott életének főbb vonásai.

*

Kertbeny (Benkert) Károly Bécsben született 1824-ben, magyar származásu szülőktől. Kis gyermek korát Pesten töltötte, aztán Egerbe adták magyar szóra, hol tanulását is kezdte. Majd a könyvkereskedői pályára lépett s Győrben, 1839-ben pedig Heckenastnál volt alkalmazva. E pálya alatt sokat olvasott, nyelveket tanult, s nagy vágyat nyert megismerkedni a külfölddel. Először Drezdába ment, a hol végképen szakitva a könyvkereskedői pályával, 1841-ben hazajött s katona lett egy tüzér-ezredben; de két év mulva ott hagyta a katonaságot is. Ekkor kezdett az irodalommal foglalkozni, s ekkor kezdődtek utazásai, melyek aztán egészen távol tartották a hazától, s ez alatt sokat felejtett a magyar nyelvből.

Első kisérletei Petőfi forditásaira estek, s ezekről maga sem szeretett később beszélgetni. Majd többféle nyelvből forditott németre költeményeket, melyek 1848-ban Jenában jelentek meg. Petőfi költeményeiből szintén 1848-ban adott ki egy kötetet Frankfurtban, majd a következő évben «János vitézt». Az 1848-iki mozgalmak Berlinben érték, hol részt is vett azokban; 1849-ben Magyarországba akart jönni, de terve meghiusult. A következő évben Lipcsében lappangott, mignem végre Bodenbachban önként jelentkezvén, Bécsben haditörvényszék elé állittatott, de nem sokára szabadon bocsátották. 1852-ben Pestre jött és megkezdé «Magyar bibliografiá»-ját, melyet 24 éven át folytatott; minthogy azonban kiadója nem akadt, ez óriási munka (80,000 szám) a nemzeti muzeumba került. 1855-ben Bécsben egy magyar borkiviteli társulat alakitásával foglalkozott. Midőn 1859-ben kitört az olasz háboru, ő gyalog, utlevél nélkül Münchenbe vándorolt, — de mert az osztrák kormány kiszolgáltatását követelte, Svájczba vonult, hol két évet töltött. Ezután Francziaországba ment, honnan 1863-ban Brüsszelbe költözött s ott lakott három évig. Majd lapot szerkesztett Kölnben, Hannoverban, végre 1868-ban Berlinbe ment, hol nyolcz évig lakott, küzdve és dolgozva, mig végre haza jött Budapestre. Jóakaratu munkássága elismeréseül a budapesti városi hatóság a Rudasfürdőben lakással látta el, a kormány pedig segélyt adott neki könyvészeti munkája elkészitéséhez, melyen nagy szorgalommal dolgozott, s mely az 1473 óta megjelent magyarországi könyvek jegyzéke. Betegség sokszor kinozta, de munkakedve nem tört meg.

Kertbeny műveinek száma körülbelül 200, legnagyobb része forditás, s tárgyukra nézve csaknem kivétel nélkül magyarok. Költőink közül Petőfivel és Jókaival foglalkozott legtöbbet. Petőfi forditásai kilencz kötetből állanak, Jókai műveiből regényeket, novella-gyüjteményeket forditott. Külön-külön kötetekben ismertette a magyar népdalokat, Vörösmartyt, Aranyt, Lisznyait, Jósikát; 1854-ben pedig a magyar költészet nagy gyüjteményét adta ki német nyelven.

A hirlapokban, folyóiratokban száz meg száz külföldi czikk jelent meg tőle a magyar irodalomról és magyarországi viszonyokról, s az ugynevezett «Conservations Lexikonok»-ban a magyar tárgyu czikkek jó része ő tőle való. Magyarul is több czikket irt, mióta haza jött.

Valódi lelkesedés vezette a magyar irodalom megismertetésében, de nem birva minden eszközt, tévedései, tökéletlenségei emlékezetesek maradtak máig. Ezek jellemzésére ismeretes Pákh Albertnek az a tréfás mondása, hogy Arany «Toldi estéjé»-t Kertbeny igy forditotta: «Soirée beim Herrn Schedel» (Toldy Ferencz).

Sokat utazván, számos franczia, német, angol kitünőséggel állt személyes összeköttetésben és levelezésben. Jól ismerte Lenaut, Becket, Sand George-ot, az angol John Bowring-ot s mindegyikről tudott sok érdekest beszélni és irni. Mint Petőfi-forditó nem az első volt, (Dux Adolf, Dudumi és többen megelőzték már a negyvenes években), de senki nála többet nem forditott le Petőfiből.

Már évek óta betegeskedett, s e nagy testalkatu, csontos alak magán viselte egy nehéz élet sulyát. Beszélgetni nagyon szeretett. Egyszerre három-négy nyelvet is használt. Nem titkolta, hogy sok keserűséggel van eltelve.

Szobája a legfurcsább benyomást tette a látogatóra. A legszükségesebb butorokon kivül csupa könyv, irás és hirlap, a legtarkább rendetlenségben. A falakon nehány családi képen kivül számtalan fénykép, többnyire az azokat ábrázolók ajándéka. Vannak ezek közt uralkodó fejedelmek, tudósok, művészek, hires és ismeretlen emberek százával. Kossuthtól, Deák Ferencztől, Jókaitól egy-egy levél, keretben, szintén a falon függött.

A szélhüdés, mely most már másodszor érte, csak nehány napra szegezte oda a kórágyra. Hirtelenében a Rókus-kórházba szállitották, onnan pedig az egyetemi belgyógyászati intézetbe, hol e hó 23-án hunyt el. Temetéséről az irói segélyegylet gondoskodott, miután senkije sem volt.

A végtisztességre sokan gyültek össze a koporsó körül, melyre koszorut helyeztek el: a Petőfi-társaság, a magyar könyvkereskedők «egykori társuknak» föliratut, Jókai Mór «Kertbeny Károlynak» s egy névtelen «jó barátomnak» föliratával; édes anyja arczképét pedig végohajtása szerint oda tették melléje a koporsóba. Tóthfalussy Béla józsefvárosi segédlelkész végezte a gyászszertartást, mely után Komócsy József a Petőfi-társaság részéről mondott gyászbeszédet. «Mig ide ért — ugymond az elköltözöttről — a pihenéshez, nagyon sokat szenvedett. A magyar haza szolgálatában élte életét, még akkor is, mikor nem volt e hazában. Ott hirdette idegen népek közt a mi dicsőségünket. Első irodalmi működését guny fogadta csaknem, de ő nem csüggedt el s fényt, világosságot vetett a magyar irodalomra, idegen népek előtt.» A beszéd után föltették a koporsót a gyászkocsira, mely lassu lépésben, követve a közönség által, ment ki a kerepesi uti temetőbe. Rövid ima volt a végső bucsuztató Kertbeny Károly teteme fölött. Nyugodjék békében!

VRANDUK VÁRA BOSZNIÁBAN.

Magas, meredek hegyoldal előszökkenő végén emelkedik Vranduk erőssége, beleszökkenve sziklalábával a Boszna folyóba. Ma már omladék az egykor hatalmas erőd, mely arra volt hivatva, hogy föltartóztassa az ellenségnek Bosznia szive felé irányzott fegyverét. Most már csak a festő szeme találja nagyszerünek és szépnek a romot, omladozó köveivel, düledező tornyaival.

Nem mindig volt ez igy. Félelmes fészek volt az valaha. Maga Savoyai Eugén se merte megtámadni boszniai hires hadjárata idején (1697-ben), kikerülte inkább. A legutóbbi expedicióban azonban már nem tarthatta magát ágyuk és szervezett ostrom ellen s hamar föladta magát a Szerajevó felé nyomuló osztrák-magyar hadaknak.

Most a vasut tüszkölő kocsija furakodik el alatta Bosznia belsejébe. Uj vonal, melyet az okkupácziónak köszönhet a barbár tartomány. Derventtől Zeniczáig kanyarog a vasut, mely csak tavaly készült el egészen.

A mult hadjárat alatt többen nézték meg Vranduk várát honfitársaink közül. Ugy találták, hogy régi templom- és zárdaromokon épült s régi alakját is megtartotta. Az alatta elterülő város nyomorult, pusztuló fészek, alig 150—200 lakossal, kik mintha ide temetkeztek volna a a két szirtfal közé, mely közt a Boszna örökös zugása hallatszik.

Az erődben most egy kis helyőrség tanyáz a megszálló katonákból.

YUKATANI RÉGISÉGEK.

Hosszu ideig tartott az az előitélet, hogy a rézbőrüeknek jelentékeny műveltségük nem lehetett, hogy oly müvészetről, melyet az európaival összehasonlitani lehetett volna, náluk szó sem lehet. Még Humboldt Sándor is igy vélekedett, habár ő volt az, ki az amerikai régiségek tanulmányozására először buzditotta a tudósokat. Mexiko és Peru, az Inkák és Montezuma már a hóditók által is jelentékeny műveltségi fokon állott országai voltak az elsők, melyeket kutatni kezdtek s a leletek gazdagsága és a kutatás kiterjedése az uj földterület különböző részeire napról-napra nagyobb lett. Ma a hatalmas newyorki ethnografiai társaság, maga az Egyesült-Államok kormánya, más tudományos tekintélyü testületek és vállalkozó tudósok a régi világot már egész más szinben tüntették fel. Amerika dél és északi részében nemcsak egyes emlékeket, de egész városok romjait fedezték föl, melyek a «fehér hóditók» kora óta feledékenységbe borultak s melyeket részben eltemetett a déli buja növényzet. Várak, csatornák, hidak s szobrok, aranyműves munkák egyaránt hirdetik a régi rézbőrüek jelentékeny műveltségét. Dél-Amerikában mérföldekre terjedő ut nyomai látszanak, melyeket a hegyekben sziklák repesztése által s a mélységekben hatalmas földtöltések segitségével hoztak létre, s Orinoko vidékén, hol most a legműveletlenebb s félig vad állapotban élő indiánok laknak, a magas sziklafalakon, képek, szobrok és feliratok maradtak meg.

Kertbeny K. M.

wód

Ágai Adolf (Porzó):

Por és hamu.

Bpest, 1892.

Kertbeny Károly

Kertbeny Károly Ungarns Männer der Zeit (Leipzig, 1862) cz. művében „Karl Markó, und die ungrischen (vagy) Maler überhaupt" cz. czikkében az egész magyar művészettörténet rövid vázlatát adja. A XI – XVI. századra vonatkozólag ujat nem közöl, egyszerűen lenyomatja Toldy Ferencznek 1846-ban a Budapesti Híradóban s valószínűleg valamely más pesti ~~német~~ lapban is megjelent, „A képzőművészetek története Magyarországban" czímű czikkét. Kortársai ról saját benyomásai alapján ír.

sétálgatott a Berettyó partján, ameddig a Mészárosék kertje kinyúlt: Petőfi, híven megtartva igéretét, átadott Szűcs Istvánnak két verset, azzal a kijelentéssel, hogy azokat senki más nem kapja meg, még a pesti ujságok sem.

Az öreg Szűcs pedig, miután a verseket figyelmesen elolvasta a nagy okulárén körösztül, elővett egy ropogós ötvenest és e szavak kiséretében nyujtotta át Petőfinek:

— Itt van öcsémuram. Nagyon megérdemli, többet is megérdemelne. De elég jól meg van már jutalmazva az, akinek az Úristen olyan nagy észt adott. Ha itt maradna a mi városunkban, bizony mondom, notáriust csinálnánk uramöcsémből.

Egyszerü természetességgel, de bensejében őszintén érezve mondta ezt a derék gazda. Petőfi elérzékenyülten borult a nyakába.

Péterffy is közbeszólt:

— No édes barátom, ekkora honoráriumot nem kaptál még két ilyen kis versért.

— Non quantitas, sed qualitas! — mondá István bácsi, aki remekül beszélte a *konyha-latin* nyelvet.

Petőfi az ötven forintot jótékony célra adta. Pedig akkor sem volt valami fényes anyagi helyzetben. A városban tűzvész pusztított az előttevaló napon és nagy károkat okozott több szegény parasztnak. Akkor még híre-hamva sem volt Mezőtúron a mai kitünő tűzoltóságnak és hat ház leégett. Petőfi kiosztatta a pénzt a leginkább sujtott károsultakközött

Két napig tartózkodott a városban és édes emlékeket vitt onnan magával.

Szűcs István pedig megőrizte a két verset és legbecsesebb kincsének tartotta mindig. Nagy kegyben volt már ő előtte az, akinek megmutatta. De a kezébe nem adta senkinek; csak úgy, madártávlatból mutatta, a markában szorongatván. Vasárnaponkint pedig, ha az Isten házából haza ballagott, előszedte a ládafiából és tízszer-húszszor is elolvasta.

Mikor Petőfi műveiből uj kiadásra készültek, Péterffy személyesen járt Szűcs Istvánnál, hogy a verseket elkérje tőle. De az öreg még lemásolni se engedte, azt mondván, hogy ezeket csak neki írta emlékül az elhunyt költő. Semmiképen nem lehetett kapacitálni.

Szűcs Istvánt azután elszólította a halál övéi köréből. Elhunyta előtt testamentumában külön intézkedett a Petőfi verseire nézvést. A fiára hagyta azzal, hogy vigyázzon rájuk, mint a két szemefényére és ha fiu nélkül halálozna el, köteles az eklézsiára hagyni azokat...

Az a két vers még most is megvan Mezőtúron Szűcs István fiánál. Nincs az

Birger Schöldström
Petőfi svéd fordítója

a pénz, melyért megengedné, hogy lemásolják. Egyszer két gimnáziumi deák megpróbálta elcsenni, csak azért, hogy lemásolja. Rajtakapták és volt módjukban elszavalni Petőfi egy másik versét, mely így kezdődik: — Jaj a hátam, jaj a hátam, oda van . . . Máskor meg annyira sarokba szorították borozás közben a két Petőfi-vers mostani őrzőjét, hogy nem talált már kibúvót és megigérte, hogy sajátkezüleg lemásolja és odaadja. Haza is ment, vissza is jött félóra múlva és nagy öreg betükkel lemásolt két verset adott át. Nagy volt eleinte az öröm, de később annál nagyobb a boszankodás, mikor kitudódott, hogy Szűcs becsapta a kompániát és két Hazafi Veray János-féle rögtönzést adott át, hogy megszabaduljon kínjaitól.

— Nem véthetek az édesapám végső akarata ellen — mondta, mikor e miatt szemrehányást tettek neki. Rám hagyta, hogy mint családi kincset megőrizzem, nem pedig, hogy másnak odaadjam.

Annyi tény azonban, hogy az a két Petőfi-vers megvan Mezőtúron. Köztudomásu dolog ez ott és látták is többen.

TÁBORI KORNÉL

—

Az Uj Idők Petőfi-száma

Annak a napnak emlékére, amelyen Petőfi a csatatéren ifju életet és ragyogó pályafutását befejezte, az *Uj Idők* a nagy költőnek szenteli ezt a számát. Szerkesztőségünk gondoskodott arról, hogy olvasóink elé tárja ennek a géniusznak életét, hatalmas jelentőségét és egyúttal bemutassa irásban és képben mindazokat az ereklyéket, amelyek egykoron vonatkozásban állottak Petőfi Sándorral. Fáradozásunk eredményét ezennel átadjuk a közönségünknek, fogadja azt oly szeretettel, mint amilyennel ezt a sok irást megírtuk, ezt a sok képet egybegyüjtöttük.

Az *Uj Idők* e Petőfi-számának első oldalán *Bródy* Sándor ír strófákat Petőfiről. Utána *Sebők* Zsigmond (Keve) mondja el Petőfi történetét. Koltóról, a »boldogság szigetjéről« *Pósa* Lajos írt költeményt. *Lyka* Károly bemutatja Petőfit, mint a magyarság vezérét. Utána a költőhöz közelalló személyiségekről szóló cikkek következnek. Egy tanulmány a költő apósáról, Szendrey Ignácról szól. Egy másikban Petőfiné-Szendrey Julia életét és jellemét világítja meg *Herczeg* Ferenc; ehhez csatlakozik nehány szemelvény Julia naplójából. Petőfi barátait sorba bemutatja *Tábori* Róbert, a gyermek Petőfiről *Kemechey* Jenő ír. Az „Utolsó út"-ban *Baróti* Lajos Petőfi rejtélyes halálát mondja el az összes fönnmaradt verziók bírálatával. Utána megszólalnak a magyar költők, babérágakat rakván a nagy géniusz lábához. Petőfiről verset írtak: *Ábrányi* Emil, *Pósa* Lajos, *Szabolcska* Mihály, *Kiss* József, *Lampérth* Géza, *Illyés* Bálint. A Mindenféle című rovatban érdekes Petőfi-apróságok sorakoznak egymás mellé. Végül kiegészíti a füzetet egy külön félivnyi melléklet, amelyen olvasóink megtalálják *Bársony* István »Ingovány« című regényének folytatását és az e héten elhunyt *Schuster* Konstantin püspök életrajzát és arcképét.

A képek gazdag sorozata díszíti e füzetet; röviden ide írjuk azok címét:

Petőfi szülőháza. — Petőfi egyetlen daguerrotyp-arcképe. — A papai főiskola, ahol Petőfi 1842-ben tanult. — Petőfi és neje 1848-ban (2 kép). — Petőfi gödöllői lakóháza 1843-ban. — Részlet a volt Petőfi-múzeumból (arcképek és szobrok). — Petőfi szüleinek háza Félegyházán. — Pató Pál úr. *Kubinyi* Árpád rajza. — Részlet a Petőfi-múzeumból (ereklyék.) — Petőfi apósa. — Petőfi fia. — Szendrey Julia leánykori arcképe 1846-ból. — Petőfi első költői aláírása (Sólyom Sándor.) — Erdőd vára. — Tervrajz a Petőfi-házról. — Petőfi búcsúja a szülői háztól. — Petőfi fája Koltón. — Arany János (Petőfi rajza.) — Kis furulyám szomoru fűz ága . . . — Bem pipája (2 kép.) — Bem tábornok (Petőfi rajza.) — Részlet a volt Petőfi-múzeumból (arckép-terem.) — Petőfi Debrecenben 1844-ben. — Liszt Ferenc Petőfi szellemének. — Petőfiné 1848-ban. — Teleki Sándor gróf. — Segesvár. — A segesvári csatatér (térkép.) — A pesti ház, ahol Petőfi 1849-ben lakott. — A marosvásárhelyi ház, amelyben Petőfi utolsó napjaiban szállva volt. — Az a szoba, ahol Petőfi Mezőberényben lakott. — Petőfi kedvenc pamlagja Mezőberényben. — Petőfi, Barabás eredeti tusrajza után. — Petőfi szülei (2 kép.) — A székely-keresztúri ház, ahol Petőfi utolsó éjszakáját töltötte. — A Matskásy-ház Székely-Keresztúron. — Petőfi külföldi fordítói (4 kép.) — Csontszilánk a sírból, amelyben Petőfi nyugszik. — Petőfi öcscse. — Szendrey Julia 1860-ban. — Zeyk Domokos. — Matskásy Antal. — Gyalokay Lajos.

Azonfölül külön műmelléklet gyanánt ehhez a füzethez csatoljuk Petőfinek egy eddig kiadatlan arcképét, amelyet *Jókai* Mór engedett át e célra az *Uj Idők*-nek.

Keziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

Cassone
Petőfi olasz fordítója

László, akinek e részben bokrosak az érdemei.

A franciák eleinte német fordítások nyomán fordították Petőfit s csak kevés akadt köztük, aki e költeményeket eredetijükben olvasta volna. Thales Bernard száz Petőfi-verset adott ki francia fordításban. 1873-ban Desbordes-Valmore és Ujfalvay Jenő adják ki Petőfi-könyvüket, még régebben Polignac Alfonz kezd Petőfi verseinek fordításába, amelyek a Poésies Magyares című antologiában jelentek meg. Coppée fordításai révén a világirodalom sok kitűnő költője ösmerkedett meg Petőfivel.

Az olaszok érdeklődését Helfy Ignác keltette föl. Éveken át buzgólkodott szóval, tollal Petőfi bemutatásán, aminek az lett az eredménye, hogy az olasz költők egész sora hozzáfogott a nagy magyar lantos fordításához. Domenico Mihelli főképp a Cipruslombokat ültette át, Cassone pedig lefordította az Apostolt. Ez a fordítás valóságos gyöngye a fordító-művészetnek. Kivüle különösen Canini és Pavolini szereztek e téren nagyobb érdemeket.

Valóságos Petőfi-kultusz virult föl Svédországban. A svéd írók valamennyi más nemzetet megelőzték és túlszárnyalták a nagy magyar költő átérzése- és népszerűségében. Az oroszlánrész Birger Schöldströmöt illeti, a fáradhatatlan és nagyszívü svéd Petőfi-apostolt, aki 1871-ben irta meg első Petőfi-életrajzát, 1888-ban pedig Harposlag och Svärdsklang cím alatt Petőfiről és költészetéről igaz és megható könyvet irt. Maga köré gyüjtötte a legjelesebb svéd költőket és Petőfi fordítására buzdította őket. Így támadtak Öman, Ridderstrőm, von Bergen, Fredin, Rubenson, Kraemer kisasszony, Former fordításai, amelyhez maga Schöldström a kitűnő átültetések egész sorával járult. Petőfi apostolai közül az öreg svéd írót illeti a legdiszesebb babér.

Angliában az emigránsok révén terjedt Petőfi ösmerete. Az öreg Pulszky Ferenc buzgólkodott e téren a legszorgosabban s már 1866-ban megjelent John Bowringnak, a nagy angol államférfiúnak egy kötete, amelyben a Bolond Istók, János vitéz és azonfölül mintegy hetven Petőfiköltemény fordítása van egybegyüjtve. Hollandiában is lelkes ösmertetőre és fordítóra talált Petőfi Anton von Halten személyében. Az oroszok közt Sarapov, Csjumina, Olga, Novics, Mihajlov, Axakov, Martov, Bikov, Burenyin s egyéb költők egész sora ültette át Petőfi költeményeit orosz nyelvre, úgyhogy ma Oroszországban meglehetősen jól ismerik a magyar irodalom leghatalmasabb költőjét.

Petőfi két verse Mezőtúron

Petőfi Sándor az Alföldön tett utazása közben, amelyről naplójegyzeteiben olyan vonzóan ír, Mezőtúron, ebben a nagy és gazdag paraszt városban is járt. Már ott várta *Péterffy* Károly, akinek történeti regényei, különösen azok, amelyekben a Bebek-családot és annak korát festi, igen olvasottak valának. Jó barátja volt a költőnek még Pestről, ahol gyakran összejöttek. Péterffy különben, úgy tudom, mezőtúri születésü és több rokona él még most is ottan. Az akkor már ismert, hírneves költő meghivás folytán barátja rokonaihoz szállott és a két nap alatt, míg Mezőtúron tartózkodott, náluk lakott. Péterfiy rokonai, a Mészáros-család népes, jómódu familia volt és ma is igen tekintélyes, nemcsak számra, de vagyonra is.

Mészárosék a költő tiszteletére nagy ebédet adtak, mely more patrio belenyúlt a késő délutánba. Ezen az ebéden ismerkedett meg Petőfi pásztói *Szűcs* Istvánnal, aki Mezőtúron akkor nagy szerepet játszott. Bár sok ezer forintra menő vagyonnal áldotta meg az Isten, igen egyszerü külsejü és modoru ember volt az öreg. Nemcsak a gazdálkodást szerette, hanem a könyveket is és a Petőfi verseit jobban ismerte, mint akárhány pesti dáma. Ez a tulajdonsága volt az okozója annak a történetnek, amelyet itt érdemesnek tartok leírni az olvasó-közönség és az irodalomtörténet búvárai számára . . .

Mikor ugyanis az ebédutáni pityizálás közben Petőfi beszélgetni kezdett

Bowring
Petőfi angol fordítója

Kertbeny
Petőfi német fordítója

Szűcs Istvánnal, meglepetve tapasztalta, hogy a szittyaarcu vén magyar csaknem minden munkáját jól ismeri.

Egyszer aztán különös hangon így szólt az öreg:

— Kedves öcsém, volna valami mondani valóm.

— Szívesen meghallgatom — felel Petőfi.

— Hát arra kérném öcsémuramat: írjon nékem egy-két verset.

— Már hogy érti ezt urambátyám? Csak nem kívánja tán, hogy valami szerelmetes verset írjak kegyelmednek?! Azt csak szép leánynak szokás.

— Nem úgy értem. Lehet az akármilyen vers, csak az enyém legyen, az én birtokom. Ne adja öcsémuram senkinek, az ujságnak se. El akarom tenni emlékbe.

Petőfi csodálkozva nézett.

— Megfizetek ám érte — folytatta az öreg. Jobban, mint akármelyik pesti ujság

— Hát azt hiszi kegyelmed, hogy az úgy megy, mintha csizmát rendel a mesternél vagy bundát a szűcsnél? Megrendelésre nem szokás verset irni. Nem úgy verik a cigányt!

Amilyen túlzottan önérzetes ember volt Petőfi, már csaknem megsértve érezte magát. De hirtelen eszébe ötlött valami és kiderült arccal folytatta:

— Jól van urambátyám, nem bánom. Hát mennyit fizet?

— Szivesen megadnék ötven pengőt, — mondta István bácsi, aki különben a fösvénységig takarékos volt.

— Áll a vásár, kezet rá! — kiáltott Petőfi. — Holnapra meglesz.

A társaság, mely elfojtott derültséggel figyelte a párbeszédet, végre is harsogó nevetésbe tört ki.

Petőfi azonban komoly maradt. És másnap, mikor a társaság a papramorgós, meg szalonnás reggeli után kint

Uj Idők 1899. V. 44.

Kertbeny (Benkert
Karol Mária

lásd

Somogyi Könyvtár
I b 46.

Zelenkov. (Az ugabbkori
ismeretek tárának fokta-
tása.) Pest
1858. 1891.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Kertbeny Károly

Ernst-Muzeumaukcioja II.

132 l.

Aki nem ért hozzá, ne nyujtson első segélyt!

— Használni kell és nem ártani —

— Köszönöm, kedves szomszéd, hogy tegnap Juliskánk orrvérzését elállította — hálálkodik Gáspár Ferenc, könyvkötő-segéd. — Hol tetszett tanulni az orvosi tudományt?

— Nem orvosi tudomány ez, kedves uram, mert abba nem tanult embernek nem szabad belekontárkodni. De az első segélynyujtást megtanultam egy mentőtanfolyamon és *ennyit meg kellene tanulni mindenkinek, hogy bajbajutott embertársán az első pillanatban tudjon segíteni.*

— Hát hiszen egyet-mást tud az ember . . .

— Abból a „tudomány"-ból csak baj származik. Az öreg ménikék mingyárt készek a tanáccsal: pókhálót, meszet, trágyát javasolnak a sebekre, macskaszőrt a nyavalyatörésre. Ahelyett, hogy segítenének, ártanak. *Aki nem ért hozzá, ne nyujtson első segélyt, mert kárt okoz!*

— Ez bizonyos!

— Látja, én tegnap tudtam, hogy mit kell kezdeni az orrvérzéses beteggel, mert orvostól tanultam. Azonnal leültettem a kis Juliskát, a ruhát a nyakánál megbontottam, hogy levegőhöz jusson és az orrát jó erősen befogtam. Ha a vérzés nem állt volna el, tiszta vattát tömtem volna az orrlyukakba, amelynek legfeljebb öt óra hosszat szabad az orrban maradni. Ilyenkor tilos orrot fujni vagy vizet felszívni. Előrehajolni se szabad.

— Valóságos tudomány!

— Dehogy is az, mindenki elsajátíthatja. *Az első törvény: a tisztaság.* Ha nyitott sebhez kell nyúlnunk első segély esetén, előzőleg *jól mossuk meg a kezünket szappannal*, csak ennek megtörténte után vegyük kézbe a kötszercsomagot, aminek ott kell lenni minden lakásban, mert az ember sohasem tudhatja . . .

— Nálam is van . . .

— A kötszercsomagot úgy kell kibontani, hogy *a kezünk ne érintse a kötszernek azt a részét, amely a sebre jut.* A kötszer vattás részét semmihez sem szabad érinteni, hanem azt a sebre tesszük és a pólya többi részével a sebhez rögzítjük.

— Ez könnyen érthető.

— Ájulás esetén a ruházatot meg kell oldani, az ájultat vízszintesre fektetni, jó levegőről gondoskodni, vízzel erőteljesen fecskendezni, izgató szereket szagoltatni. Ájulást izgalom, fjedtség vagy rossz levegő okozhat.

— A multkor itt mellettünk egy asszony lúgkövet ivott. Nem igen tudtuk, hogy az első pillanatban mihez fogjunk vele.

Kertbeny M. Karól

ind

Firtinger 6.1.

Vagyságos

dr. Szentiványi Gy. úrnak

Budapest

IV, Aréna út 41.

Kertbeny Károly Mária

1.

M. Bibl. Kemle

1925. 28. p.

29.

ur

EST

KERTBENY Károly

SZILÁGYI Ferenc: Melyik lépét örizzük?
=MN XLVII. 1984. dec-31. 306. sz. 9. p.

- Petőfi arcképei
  - Barabás M
  - Kertbeny K.

M T A Nemzetközi Kapcsolatok Főosztály

Az intézeti igazgatók 19

Igazgató neve:

Intézet neve:

1. Sorszám	2. Hivatalos kiküldetés helye	3. Utazás c

KERTBENY Károly

352. aug. 13.	Kertbeny K. M. kisebb képei valamint kéziratai.

1874. 101. f.

1880 Kertbeny Dembinszky tábornok arcképét küldi. 163. márc. 31. 103. f
176. ápr. 7.
Szerz. 177. ápr. 7.

M. Ért. 1991. 1-2.

Kertes-Kollmann
Jenő
litografus, festő
írod autodidakta

Mihalik Gusztáv dr

Egy „vidéki" grafikus.
Magyar Grafikai
Kérdések 1946.
8. l.

A Operti iparrajzis-
kolában végezte ta-
nulmányait. Litografus
inas volt. Felszabadulása
után Olaszországban volt
tanulmány uton. Hazatér-
te után grafikával fogld-
kozott. Plakatokat, meghivó-
kat, okleveleket, ex libri-
seket tervezett. Figuráli
és tájképeket is festett
fordits

grafikai festmeje
Mehaly Mihaly és Gyor az idé-
zett naklap élő szakában

Mistras, Menelaion, Tripolis, Tegea, Mantineia, Delphi, Thebai, Platea, Levadia, Orchomenes, Chaironeia, Volos, Halmyros, Anchialos, Demetrias, Pagasai. Ezenkívül az athéni német régészeti intézet könyvtárában könyvtári kutatásokat is folytatott a görögországi praehistorikus lelőhelyekre vonatkozólag. Második odautazása alkalmával Olaszországon keresztül ért Görögországba, ami alkalmat adott a pompeii és herculanumi régészeti anyag, továbbá Firenze, Róma, Nápoly és Brindisi megtekintésére is. Egyébként Szerbián keresztül utazott. Tanulmányútjának tudományos eredményeit hazatérése után nagyobb munkában dolgozza fel, de az egyetemen tartott előadásaiban már eddig is felhasználta.

Dr. Buday Árpád (1879, Marosgezse, Alsó-Fehér m., ref.), a szegedi tudományegyetem ny. r. tanára a Hariseion-alapból nyert 2500 P ösztöndíjjal dr. Banner János adjunktus c. ny. rk. tanárral együtt tette meg az előző bekezdésben vázolt tanulmányutat. Általános tudományos elmélyedés és a helyszínen szerzett tapasztalatoknak az egyetemi oktatásban való értékesítése volt tanulmányútjának egyik vezérlő szempontja. A praehistorikus lelőhelyekkel szemben inkább a klasszikus görög világ emlékei érdekelték. Emellett, mint sajátos célt, az úgynevezett thrák lovasisten emlékeire, majd ennek folytatása és a kuta-

Kertes - Kollmann Jenő

Ex libris sepr.

Szoc. művészetért 1964. dec.

Kertes Kollmann Jenő

Gőzölőüzem c. képéről repr.

Tolnamegyei Népújság 1964. dec. 25.

MDK.

Kertes Kollmann Jenő

Exlibriseiről

Müvészet 1964 szept.p.24.

Kertes Kollmann Jenő

Szerepel az alábbi tárlaton
Veszprémben

(csezhát): Az Ex Libris művészei
Kiállítás a megyei könyvtárban

Napló 1969 VII. 18

MDK.

Kertes Kollmann Jenő

Exlibriseiről

Müvészet 1964 szept.p.24.

.

Kertes Kollmann Jenő

Bigrafikáiból. Liáhitáso lesz a Hislapolvasóban

N.N.: Elkészült a pécsi Liáhitások programja

Dunántuli Napló 1971 I.7.

Kertes Kollmann Jenő

Ex libris kiállítása lesz a Pécsi Kisgalériában

N.N.: Hat ex libris kiállítás lesz

Dunántuli Napló 1970 XII. 15

Kertes - Kollman Jenő

grafikus

A nőlös-bonostelmen lapjain

gyakran visszatér

Galambos Ferenc: Ex libris kiállítások.

~~Korékgyártó István: Halmy Miklós képeiről.~~

Művészet, 1971.március - 54.lap

Kertes-Kollmann Jenő

grafikus

Részt vett a tárlaton.

Jakabos Ferenc: Ex libris kiállítások . . .
Művészet, 1971. március - 34 lap.

Kertész Kolbmann Jenő-
grafikus

M.D.K.

Sok szép exlibrist készített.

Galambos Ferenc: A kisgrafika barátok körében öt éve
Művészet, 1964. szeptember - 24 oldal.

Kertes-Kolmann Jenő

MDK

szerepelt a november 7-én rendezett kiállitáson.

"Csendes délután"

Cs.L.: A Tolna megyei festők közös kiállitása. Tolna Megyei Népujság. 1963. nov. 17.

KERTES-KOLLMANN Jenő

Szij 1990 78.

Az állampárt működése során szinte minden döntés előkészítése, illetve maga a döntés is megtalálható az illető állami szervek iratanyagában, azaz az elmúlt évtizedek „titkai" jórészt megismerhetők a megfelelő állami intézmények irattárai alapján, mindenféle államosítás nélkül is. Itt jegyzem meg, hogy az Országgyűlés, a Minisztertanács, illetve az országos hatáskörű szervek — kivéve az ügyészséget — ez ideig egyetlen esetben sem fordultak a levéltárhoz információért, így nem is lehet tapasztalatuk adatszolgáltatásainak korrektségéről. Tartok tőle, hogy a tervezett lépés nem is ezzel függ össze, hanem a politikai célzatú, misztikus ködösítést szolgálja. Arról nem is szólva, hogy az iratállamosítás hosszú időre megakadályozná a kutatást, már csak adminisztratív okok miatt is.

Mint szakember, gondolom, pontosan, tudod, milyen állapotban vannak levéltáraink, milyenek bennük az őrzés körülményei. Bizonyára arról is értesültél, hogy folyóméterek ezreit kellene befogadniuk, ám helyhiány miatt képtelenek erre. A nálunk levő iratanyag rendezett, őrzése biztonságos mind tudományos, mind technikai szempontból, ha tehát ezek szakmai és egyéb jellegű felhasználása lenne a döntő szempont, akkor értel-

Kertesi rk. plób

templom

gotikus hajó és
szentély, barok
torony
(Vasvm)

Kisskiklkath Magy
835, l.

KERTESY Anna

Meghívó

T. Szerkesztőség! Szeretném, ha eljönnének, kíváncsian várom véleményüket: olvasójuk, Kertesy A

A Kuny Domokos Múzeum szeretettel várja 1992. június 7-től július 4-ig

Kertesy Anna

festőművész kiállítására

a **Tatai Várba.**

A tárlatot Dr. Fehérvári Géza polgármester nyitja meg

június 7-én 11 órakor.

Közreműködik: Kárpáti Tibor színművész
és az Oroszlányi Bakfark Bálint Zeneiskola
Blockflöte Együttese Lados Lilla vezetésével.

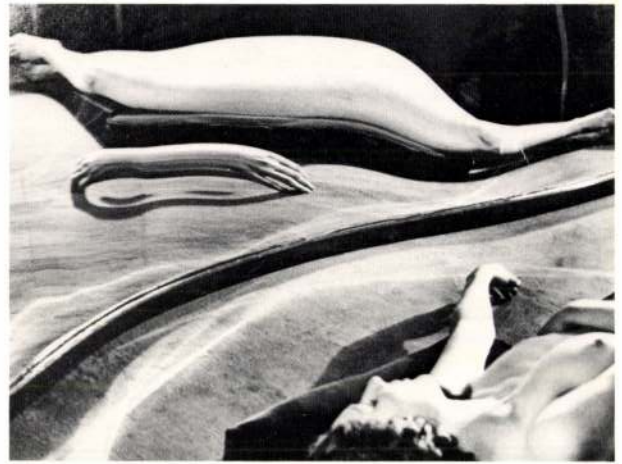

KOVESDY GALLERY, INC.
19 EAST 71ST STREET
At Madison Avenue

16 EAST 73RD STREET
By appointment only
NEW YORK, NY 10021
212 737-4563 OR
212 628-6886

André Kertész, *Distortion*, 1933, silver gelatin print, 7 x 9 1/4 inches

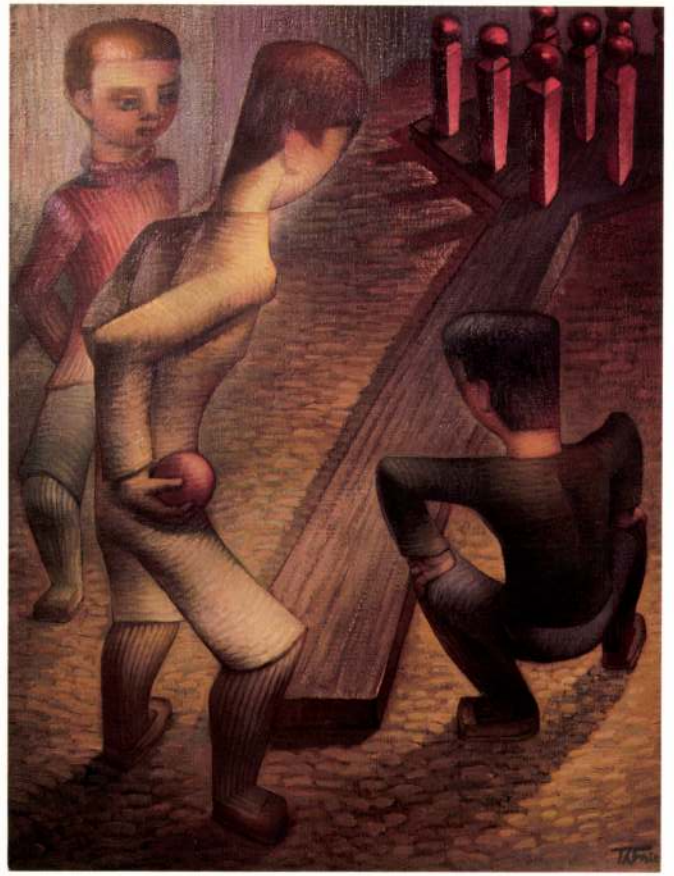

Theodore Fried, *Bowling Boys*, 1929, oil, 39 1/2 x 28 inches

ANDRÉ KERTÉSZ

1894 - 1985

PHOTOS FROM HIS PIONEER YEARS

THEODORE FRIED

1902 - 1980

EXPRESSIONIST PAINTINGS AND DRAWINGS FROM THE TWENTIES AND THIRTIES, VIEWED AS "DEGENERATE ART" BY THE THIRD REICH

PAUL KOVESDY GALLERY, Inc.

19 EAST 71 STREET

AT MADISON AVENUE

NEW YORK, NY 10021

ANDRÉ KERTÉSZ

"It was due to André Kertész that photography has been recognized as a form of art... He was the Columbus of photographic art."

Hilton Kramer
Eulogy of André Kertész

THEODORE FRIED

"To invoke the names of great artists whom Fried revered without imitating their style may help to hint at some relevant affinities and indicate, in a general way, the basically expressionist structure of his work. We may, however, approach more closely the centre of Fried's art, and define the nature of his expressionism more specifically by considering the important part played by the idiosyncratically personal subject-matter of his paintings, even though the compositions as such are generally based on geometrical configurations."

Dr. F. G. Grossmann
Keeper, City Art Gallery, Manchester, England
Author of *Bruegel: The Paintings*, Phaidon,1955
and of many studies of German, Netherlandish and contemporary art

You are cordially invited

to the opening reception

Monday, April 30, 6-9 pm

KOVESDY GALLERY, INC.

19 East 71 Street, New York

PERMANENT EXHIBITION
East European Avant-Garde Art 1912-1939

HUNGARY
Bortnyik, Kadar, Kassak, Moholy-Nagy, Scheiber
RUSSIA
Exter, Kliun, Goncharova, N. Kogan
CZECHOSLOVAKIA
Capek, Kupka, Kudlak, W. Ost
RUMANIA
Mattisteutsch, Maxi
POLAND
Berlewi, Strzeminski
And Others

KERNSTOK KÁROLY

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg: 12, 13, 15, 40, 45, 77, 86, 183, **576**.

Kép: 43.

Kernstok Károly

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 21, 160, 254, 258, *260/6*, *263/84*, 309, 312,

„Mintha a tektonika eltűnt volna”

Interjú Kertész András Tiborral

Néhány éve igen fontos szerepet vállaltál a szakmai közéletben. Mostanában azonban már nem elsősorban ennek okán hallunk felőled, inkább Budapest érzékeny, frekventált pontjaira készült épületterveid keltik fel a figyelmet.

Az életemben beállt változásnak számos oka van. Idén elmúltam ötven éves, s most már szeretném megszerezni a DLA-fokozatot. Egész évben erre készültem, és ez a szellemi koncentráció nagyon befolyásolta a napjaimat. Közéleti tevékenységemet éppen ezzel kapcsolatban kissé háttérbe szorítottam:

YACHTKLUB TERVE, BALATONFÜRED

építészeti gondolataim rendszerezésével akartam foglalkozni. Másrészt energiáim jelentős hányadát az oktatásra fordítottam: amellett, hogy a Műegyetemen tanítok, bizonyos mértékig elköteleztem magamat a pécsi PTE Pollack Műszaki Karán is.

Az utóbbi időben viszont az építészirodám nagyon sok pályázatra kapott meghívást – ezt önmagában is komoly sikernek tekintem. Főként irodaházak tervezésére szólnak a megbízások, ám ez az épülettípus ma sokat változik, és igen komoly építészeti problémákat hoz magával. A nyugat-európai, amerikai beruhá-

A BUDAÖRSI VÁROSI USZODA ÉS SPORTCSARNOK TERVE

zók elsősorban gazdasági jellegű, szigorúan számbeli elvárásai, az épület külső megjelenésével kapcsolatos igényei nagyon kötötté teszik ezt a „műfajt”. Divatos függönyfalak, a karaktert erősen determináló, „menő” anyagok használatára ösztönzik az építészirodákat, miközben maguknak az építészeknek – szakmai felelősségérzetüktől indíttatva – mindezt a hazai építőipart jellemző, a nyugat-európainál jóval korlátozottabb lehetőségekhez kell illeszteniük, figyelve a többnyire historikus-eklektikus városi környezetre. A beruházóknak egyre konkrétabb elképzeléseik

Kertész András Tibor
Budapest, 1955. január 26.

Tanulmányok:

1979	BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék

Szakmai pálya:

1979-1986	LAKÓTERV (Virág Csaba és Zoltai István műterme)
1986-1992	Studio Argeplan Bolzano (Olaszország)
1992-1995	Albrecht und Partner, Benedek und Partner München (Németország)
1996-tól	Kertész Építész Stúdió Kft.
1999-től	a BME Középülettervezési Tanszék külső korrektora
1998-2001	MÉK Külügyi Bizottság tagja, BÉK Szakmafelügyeleti Bizottság tagja
2001-2003	MÉSZ alelnöke

Fontosabb díjak:

1979	Diplomadíj
1986	Építészeti Nívódíj – Karinthy Frigyes Gimnázium
1987	Ybl Miklós díj – Karinthy Frigyes Gimnázium
2000	Budapest Főváros Önkormányzata Nívódíj elismerő oklevél – Infopark, MATÁV épület
2001	Pro Architectura díj, Budapest XI. kerület
2002	ALUTA Nívódíj - Infopark, MATÁV épület

Fontosabb épületek és tervek:

1980	Skála Pavilon – Balatonaliga
1985	Karinthy Frigyes Gimnázium, Budapest XVIII. Thököly út
1988	Sanikal cég bemutatóterme és raktárépülete – Eppan / Appiano (Olaszország)
1989	Hat lakásos lakóépület – Val Gardena - St. Ulrich (Olaszország)
1990	Fortuna Panzió bővítése, átalakítása – Val Gardena - St. Ulrich (Olaszország)
1991	Tornacsarnok – Eppan / Appiano (Olaszország)
1994	Autópálya étterem – Drezda / Wilsdruff Nord (Németország)
1997	Lakóépületek, családi házak: XII. Hangya Utca, II. Vihorlát utca, Verecke utca
1998	II. Irányi D. utca, Szalamandra utca, Gül Baba utca, XXII. Lomnici utca
1998	Infopark beépítési terve, Budapest (Kajdócsi Jenővel)
1998	MATÁV kutató-fejlesztő épülete – Bp. Infopark
1998	MATÁV Pont üzlet – Bp. Szervita tér – Petőfi S. utca sarok
1999	MATÁV Teréz központ átalakítása – Bp. Nagymező utca
2000	Bp. XI: Fehérvári úti piac átépítése és bővítése
2000	BCW irodaház – Bp. XI. Nagyszőlős utca
2001	Családi ház – Bp. XXII. Lomnici utca
2001	Ötlakásos társasház – Bp. Rügy utca
2002	Auróra Szálló átépítése – Balatonalmádi
2002	SIKLA irodaház és raktárépület – Bp. XI. Dombóvári út
2003	E/F irodaépület tervei – Infopark, Budapest
2003	Blaha Lujza téri (volt sajtószékház helyén) épületkomplexum tervei
2004	Bérirodaház tervei – Bp. XIII. Esztergomi út (Árpád híd pesti hídfő)
2004	Tanulmányterv. Bp. Teleki téri piac átépítése
2004	Tanulmányterv. 24 tantermes általános iskola – Fót
2004	Tanulmányterv. Mátészalka, városi bevásárló központ.
2004	Irodaház tervei – Debrecen. Bem tér
2005	Haller Kert Irodaház. Marián Balázzsal – Bp. IX. Soroksári út 32-34.

ÉPÜLETKOMPLEXUM TERVE, BUDAPEST-BLAHA LUJZA TÉR. FEJLESZTŐ: ABLON

A HALLER-KERT IRODAHÁZ TERVE (MARIÁN BALÁZZSAL), BUDAPEST-SOROKSÁRI ÚT

A HALLER-KERT IRODAHÁZ TERVE (MARIÁN BALÁZZSAL), BUDAPEST-SOROKSÁRI ÚT

A BCW IRODAHÁZ TERVE, BUDAPEST XI. KER. NAGYSZŐLŐS ÚT

vannak az irodák benapozásával, alaprajzi rugalmasságával és – ezekkel összefüggésben – a homlokzatképzéssel kapcsolatban. Gyakran például a szalagablakot részesítik előnyben, mely az idehaza rendelkezésre álló építéstechnológiákkal és anyagokkal nehezen egyeztethető össze. Az ellentmondásoknak ez a halmaza ébresztett rá arra, hogy a helyzetnek, melyben dolgoznunk kell, igen összetett építészetelméleti konzekvenciái vannak. Úgy gondolom, hogy itt végső soron a tektonika-atektonika kérdésével állunk szemben. A világ építészeti lapjait forgatva ma egyre gyakrabban olyan homlokzatokat látunk, melyeket a tektonika könnyelmű mellőzésével terveztek. A homlokzat egyfajta bőr lett: különböző fóliák, műanyagok, terpesztett fémlemezek kerülnek rájuk, teljesen függetlenül a belső szerkezettől. A tektonikai rendszer és a homlokzat két különböző tervezési feladat lett, az anyaghasználat és a tektonika összefüggése pedig megszűnni látszik. Ma a gravitáció leküzdése lett a fő cél. Úgy látom, hogy e tradicionális viszonyrendszereket nem lehet ilyen felelőtlenül felrúgni, legalábbis Magyaroszágon erre nem látok lehetőséget. Ugyanakkor én és munkatársaim esztétikai értelemben sem léptük még meg ezt a szétválasztást. Nos, éppen ezek a problémák vezettek arra, hogy építészetelméleti vizsgálódásokba fogjak: a tektonika kérdése lesz DLA-pályázatom témája is.

Pontosan miben áll ez a problémakör?

A Haller-kert irodaházra készített tervünkkel szemléltetném, hogy mire gondolok. Úgy éreztük, hogy a szóban forgó helyre nem kellene sem üvegdobozt, sem valamiféle csiszolt kőből készült épületszobrot tenni. Inkább valamilyen nyersebb tömbszerűségben gondolkodtunk, egyszerűen azért, mert a Soroksári út fél-ipari hangulatában furcsa zárvány lenne egy amolyan rafinált, kifinomult belvárosi luxusépületet idéző irodaház. Abban is biztosak voltunk, hogy épületünknek határozottan el kell különülnie a Millenniumi Városközpont karakterétől, és inkább a IX. kerület városszövetének kell részévé válnia.

A beruházó itt is szalagszerű ablakfelületeket igényelt, azért, hogy a későbbi üzemeltetés során a nyílásrendszertől független alapmodulban bárhova válaszfalat kapcsolhasson. Mi azonban alapvetően a falszerkezetre alapozódó, „masszív" épületszerkezetben gondolkodtunk – a kért ablakrendszer ennek ellent mondott. Az önhordó, illetve önhordó-teherhordó szerkezet olyan

homlokzatot feltételez, amelyben lyuksor képezi a nyílásokat. Bár ez a lyukarchitektúra még éppen elbírná az építtető által elvárt belső szerkezeti rasztert, de a nagy méretek miatt nagyon nehéz az ablaksorok monotóniáját elkerülni, s szinte lehetetlen valamelyest sajátos karaktert adni az épületnek. Eleinte téglaburkolat szerettünk volna, ám a problémát elmélyítette, hogy ez az anyag – természetéből és hagyományaiból eredően – a masszív struktúrák világához tartozik. A szalagablak a manufakturális jellegű, a tégla sajátosságain alapuló épületektől teljesen idegen. Én legalábbis nem tudtam még megtenni azt az elméleti lépést, még nem hoztam létre magamban azt az alkotásmódot, melynek révén a tégla átlényegül és mintegy hozzáidomul ahhoz a szerkesztésmódhoz, amely már nyomaiban sem tükrözi a hagyományos téglastruktúrákat. Erre ma kevesen figyelnek – teljesen zűrzavaros, atektonikus, ellentmondásos homlokzat lesz az eredmény.

Végül a kő mellett döntöttünk, mert könnyebben alkalmazkodik ehhez a szituációhoz, jobban elviseli az elvárt „bőrszerű" tervezésmódot. Ezt a választást egyfajta reduktív tömegképző móddal párosítottuk: a tömegből való kivágásokkal oldottuk a zártságot. Így belső, lényegében a tömeg „magjában" elhelyezkedő felületek keletkeztek, melyek már módot adnak a szabadabb anyaghasználatra, hiszen nem az utcafronton húzódnak. Úgy éreztük, hogy itt lehet nagyobb mértékben teret engedni a beruházó igényeinek: ezekre a részekre nagy üvegfalakat helyeztünk. Az üvegfal ebben a formájában nem mond ellent a tektonikának, hiszen a falszerkezet továbbra is mindenütt teljes mértékben érvényesül. A mi fejünkben az anyaghasználat, a formaképzés és a tektonikai gondolkodás tehát szorosan összefügg.

Úgy tűnik, mintha a tektonika, mely évezredek óta az építészet iránytűje, eltűnt volna. Vagy talán mindez egy, a mi hazai viszonyaink között még nem megérthető, egészen új építészetelméletből táplálkozik? A mi feladataink a mi viszonyainkhoz kötöttek, melyek ezeknek az építészeti törekvéseknek bizonyára még egyáltalán nem adnak helyet. Ekképp a tektonika iránytűjének továbbra is ott kell lennie a zsebünkben.

Az interjút Haba Péter készítette

BÉRIRODAHÁZ, BUDAPEST-ESZTEGOMI ÚT. FEJLESZTŐ: ABLON

IRODAHÁZ TERVE, DEBRECEN-BEM TÉR

SZAKKÖZÉPISKOLA TERVE, MAGLÓD

ÁLTALÁNOS ISKOLA MODELLJE, FÓT

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
Jaklics Ervin, Dálnoky Tibor, Obermayer István, Szécsi Zsolt

Múltra és jövőre hangolva

A Ferihegyi Repülőtér 1. terminál felújítása és bővítése

A legszolidabb jelző, melyet a Ferihegyi Repülőtér tervezési és építési története elé tehetünk, a „zaklatott-kalandos" lehet. Egy világháború, igazi világégés törte ketté a folyamatokat. A stílustörténet talán még nagyobb ívet írt le. A Bauhaus-on felnőtt, Corbusier irodáján dolgozó, tervpályázat-győztes építésznek az ötvenes években a szocreál igényeinek is meg kellett felelnie. A legnagyobb dicséret illeti, hogy eközben maradandó és értékes épületet tudott tervezni, melyet 2000-ben műemlékké nyilvánítottak.

FOTÓ: ARCHÍV

FOTÓ: ARCHÍV

ITT CSAK SZŰKSZAVÚ építéstörténetre van lehetőségünk, az érdeklődőket kielégítheti Fehérvári Zoltán és Prakfalvi Endre kitűnő, a témában írt tanulmánya: a következő néhány sor ebből merít. A Budapestet kiszolgáló Budaörsi Repülőtér kapacitása (épült 1936-37-ben) igen hamar elégtelennek bizonyult feladata ellátására, a ferihegyi helyszínre már 1939-ben kiírták a tervpályázatot. Az eredményt 1940-ben hirdették ki. A huszonegy pályázó közül az első díjas ifj. Dávid Károly és az egyik második díjas, Szabó Márton kapta a tervezési megbízást. A pályázat tanulságait értékelő Rimanóczy Gyula elsősorban a levegőből is „artisztikus megjelenésű", alaprajzában egy repülőgéphez hasonlító, „karakterisztikus" képet mutató volta miatt tartotta indokoltnak az első díjas terv győzelmét. Forgalmi szempontból – Dávid koncepciójának sérelme nélkül – a megépülő tervbe jól illeszthetők voltak a második díjas társtervező építész ötletei, megoldásai. A kiviteli tervek 1942-ben készültek, a forgalmi épületet szerkezetkészen érték a háborús károk, majd végül 1950. május 7-én adták át a repülőteret a forgalomnak, de csak a szárnyak nélkül. Ezek csak 1959-ben készültek el. Közben a MASZOVLET-ből 1954-ben – kivásárlással – a MALÉV lett a működtető légitársaság. Időközben a megszűnt magánpraxis helyett állami cégek vették át a tervezést; ifj. Dávid Károly 1949-től a KÖZTI tervezője lett (ahol a Népstadion főtervezője volt), a szárnyakat pedig 1956-ban már az UVATERV-ben tervezik.

A „zaklatott-kalandos" történetnek itt sincs vége. Az 1950-es évek közepén indulási-érkezési csarnokokkal toldották meg az eredeti épületet (a szárnyak és a farok közé ékelődve), meglehetősen igénytelen térrács szerkezettel, feladva a karakterisztikus jelleget. Ezt a toldalékot a mostani áttervezés – helyesen – teljesen visszabontotta és finomabb formában (kisebb terekkel) építette vissza, beleillesztve a jóval bonyolultabb és igényesebb „mai" funkciókat (ellenőrzések, schengeni előírások szerinti funkciók stb.).

Nehéz és hálátlan feladatot kaptak a mostani tervezők. Ifj. Dávid Károly házát a mai napig etalonnak tartják a szakmában, ha reptér tervezésről esik szó. Központi tere nagyvonalú, elegáns és időtálló. Kitűnő szerkesztési elveire az a legjobb bizonyíték, hogy mai igényekre is át lehetett alakítani drámai kompromisszumok nélkül. Csakhogy a forgalom mára túlnőtt az épület kínálta lehetőségeken, a város először kinőtte (ekkor épültek a 2-es terminál épületei), majd átépítésre ítélte. Az eredmény kérdésessé teszi az alapkiindulást. Biztos, hogy a „fapados" járatokat kell innen indítani és fogadni? Nem lenne alkalmas a felújított-átalakított épületegyüttes akár a VIP forgalom lebonyolítására is? Nem kellene sokat változtatni a jelenlegi épületen, hogy e célnak megfeleljen.

GENERÁL TERVEZŐK / GENERAL DESIGN
KIPSZER RT., ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
DR. JAKLICS ERVIN, DÁLNOKY TIBOR – LAKÓTERV KFT., OBERMAYER ISTVÁN – OBER ART BT.

MŰEMLÉKVÉDELEM, TÖRTÉNETI BELSŐ TEREK / RESTAURATION ARCHITECT AND INTERIOR DESIGN ARCHITECT
SZÉCSI ZSOLT – ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

STATIKA /
DR. VÁNDOR ANDRÁS, OLOSZ EMESE – ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
TAKÁCS LÁSZLÓ – LAKÓTERV RT.

REPTÉRI TECHNIKAI TERVEZÉS / AIRPORT TECHNOLOGY
UVATERV RT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET /
KÁMÁN ZSOLT – KÁMÁN ÉS TÁRSA KFT.

ELEKTROMOS TERVEZÉS /
TÓTH BERTALAN, KÖZTI RT.

KIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
FŐVÁLLALKOZÓ KFT. (MAGYAR ÉPÍTŐ RT., RESONATOR RT.)

Egy brikettgyár agóniája

Várpalotán tanácstalanok az emberek

A felszámolás alatt álló Veszprémi Szénbányáktól a miskolci székhelyű ETL Tanácsadó és Szolgáltató Kft. 1992 őszén 185 millió forintért megveszi a várpalotai brikettgyárat. Megalapítja a várpalotai székhelyű Jager Brikett Rt.-t, amelynek egyik tulajdonosa lesz. A vételár felét kifizeti, a maradék értékében részvényeket ad a veszprémi szénbányáknak azzal a kötelezettséggel, hogy azokat 1993 decemberében visszavásárolja. A Jager Brikett összes tartozása 1994 elejére meghaladja a 270 millió forintot. Aztán 1994. február 7-én a társadalombiztosítás felszámolási eljárást kezdeményez a Jager Brikettel szemben.

A történet úgy folytatódik, hogy 1994. március 7-én a felszámolás alatt álló Veszprémi Szénbányák felszámolási eljárást kezdeményez az időközben kft.-ből részvénytársasággá alakult ETL-lel szemben.

– Miért írta szerkesztőségünkbe küldött levelében azt, hogy gazdasági bűncselekmény az, ami a Jager Rt.-vel történt? – kérdezem a brikettgyár munkaügyi csoportvezetőjét, Hegedűs Józsefnét.

– A felszámolás alatt álló veszprémi bányában ez volt ez egyetlen nyereséges rész. Ha nem lett volna az, akkor nem vásárolták volna meg. Én csak egy pofonegyszerűnek látszó dolgot szeretnék tudni: hogy lehet valamivel több, mint egy esztendő alatt egy nyereséges cégből 270 millió veszteséget kihozni?

Az első lépcsőben harminckét alkalmazottnak mondtak fel, de ez vár a brikettgyár valamennyi dolgozójára, száznyolcvanhat emberre.

– Azt szeretnénk tudni, mi történt itt valójában – mondja a brikettgyár mázsamestere, Horváth Tibor. – Mert a brikettért sorba álltak. Volt úgy, hogy a teherautók kiszolgálását abbahagyták, mert vasúti kocsikba kellett rakodni. Normális ésszel nehéz megérteni, hogy sorba állnak a termékeinkért, a gyárat meg be kell zárni.

– Az embereknek csak sejtéseik vannak. Nem tudjuk azt sem, hogy jelen pillanatban kié a brikettgyár. Amióta az ETL megvette a bányától, tudomásom szerint egyszer sem találkoztak e cég vezetői a munkásokkal, hogy érdemben tájékoztassanak bennünket a tényleges helyzetről. Nem láttak el bennünket a brikettgyártáshoz szükséges alapanyaggal. De hát akkor mi volt itt a valóságos érdek? – kérdezi Mester Viktor anyagraktáros.

Gelencsér István a privatizációs miniszternek írt levelet; ebben egyebek között arra kéri Szabó Tamást, hogy végeztessen tényfeltáró vizsgálatot a Jager Brikett ügyében.

Csakhogy a brikettgyár privatizációjához az Állami Vagyonügynökségnek semmi köze nem volt. A Veszprémi Szénbányák pályázatot hirdetett, s akadt egy osztrák és egy magyar pályázó. A magyar lett a nyertes.

A Jager Brikett terméke hamar kedveltté vált. Az 1992 szeptemberi gyárindulás után az év végéig eladtak 38 ezer tonna brikettet. Ám 1993 elején a gyártáshoz szükséges gőzt a Bakonyi Erőmű Rt. korlátozta, majd leállította a gőzszolgáltatást. Az ok: 40 milliós tartozása halmozódott fel a Jager Rt.-nek a gőzszolgáltató erőművel szemben. Februártól júliusig gyakorlatilag állt az üzem. Nem volt árbevétel, csak az állandó költségek maradtak. S tovább nőtt az adósság.

A Jager Brikett saját alapítójának, az ETL-nek is tartozik 140 millió forinttal.

– Megpróbálkoztunk azzal, hogy az 500 ezer forint feletti hitelezőkkel egyezségre jussunk. A tárgyalást február 10-re tűztük ki, de február 7-én a társadalombiztosítás, egyike azoknak az intézményeknek, amelyeknek jelentős összeggel tartozunk, felszámolási eljárást kezdeményezett ellenünk – magyarázza Jánosi Artúr, a Jager Brikett Rt. igazgatója.

– Ön szerint miért jutott a felszámolás sorsára a cég?

– Ott kezdődött az egész, hogy nem tudtunk megegyezni az erőművel. Amikor indultunk, akkor történt a hatósági gőzáremelés. Mi azt akartuk, hogy az emelést fokozatosan érvényesítse a szállító, de ez nem sikerült. Nem tudtunk fizetni, ezért leállt a gőzszállítás, gőz nélkül nem tudtunk gyártani, így nem volt árbevétel.

❑

Papp Ferenc, az ETL elnöke e sorok írójától meglepődve értesült arról, hogy a Veszprémi Szénbányák felszámolási eljárást kezdeményezett cége ellen. Papp Ferenc határozottan állította: a felszámolási eljárásnak semmilyen jogalapja nincs. A Veszprémi Szénbányáktól azt az információt kaptuk, hogy a felszámolási eljárást kezdeményező levelet másfél hete postázták az ETL miskolci címére.

Szigethy András

Ahol sok a gond, ott nagyobb a hit

Az Új Apostoli Egyház templomot avatott Debrecenben

A múlt század elején egy skóciai istentiszteleten a hívek kifejezték kívánságukat, hogy tizennyolc évszázad után ismét legyenek élő apostolok ezen a világon. Miután azonban Magyarország akkortájt – és még sokáig – mással, sőt mások által volt elfoglalva, a brit szigeteken az említett időben létrejött Új Apostoli Egyház nálunk csak 1983-ban kezdett gyökeret verni.

– Mint gyanús szekta – mondja Szügyi Béla csőszerelő és hegesztő, aki 1983-ban jött haza néhány év munka után német feleségével az akkori NDK-ból. Onnan hozta az új apostoli vallást is. 1985-ben – egy debreceni lakásban – tartották az első istentiszteletet.

– Egyházunkat magyarországon hivatalosan 1989-ben jegyezték be. Addig havonta kellett jelentést adnunk tevékenységünkről az akkori megyei egyházügyi hivatalnak. Pedig a szervezet minden lépésünket ismerte saját embereinek a jelentéséből.

❑

Ez már a múlt. És a jelen? Az Új Apostoli Egyház nemrég reprezentatív templomhoz jutott Debrecenben egy lakótelep sarkán, a 33-as főút kivezető szakasza mellett. A 100 millió forintos imaházat Kertai László tervezte. A templom belső terében a hagyományos értelemben vett oltár nincs. Pontosabban az oltár egy natúr színű asztal, a szertartások legszükségesebb kellékeivel. A február 27-én megtartott felszentelési ceremóniáról a nagy érdeklődés miatt kiszorultaknak egy vasárnappal később megint nyilvános istentiszteletet tartottak.

– S tartunk ez után is minden érdeklődőnek – mondja Makula István vezető lelkész, egyébként a körzeti földhivatal földmérője. – Nyitott egyház vagyunk. S ez még azt is jelenti, hogy templomunkat bárki igénybe veheti olyan rendezvényekre, amelyek nem idegenek Isten házának szellemétől.

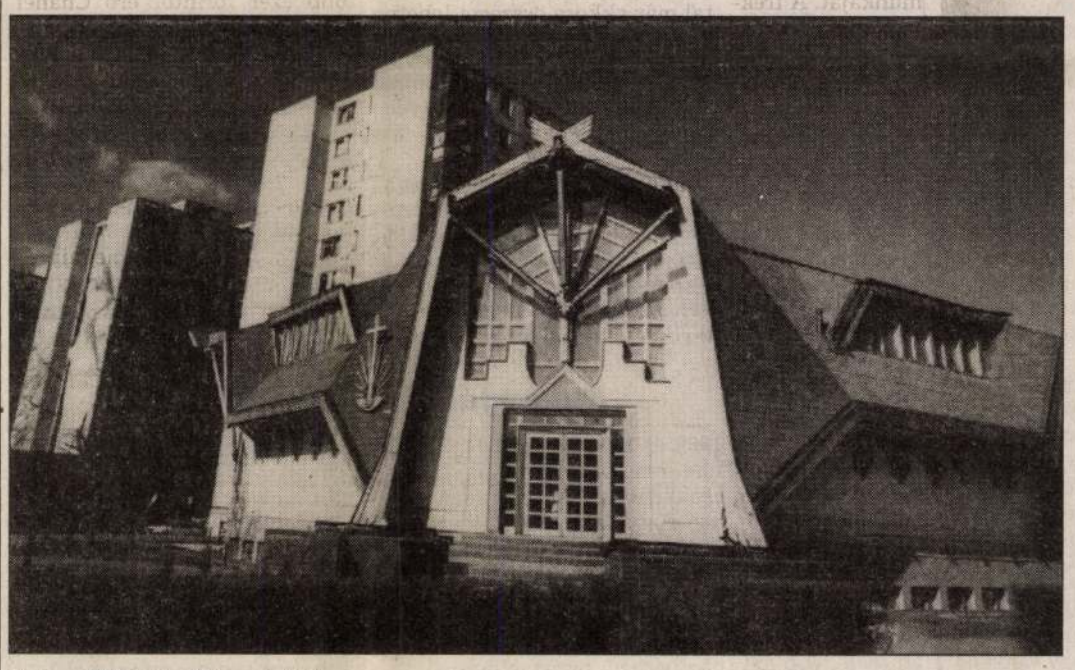

Százmillióba került az épület

VENCSELLEI ISTVÁN FELVÉTELE

– Mondjuk, még diszkóra is?

– Ilyesmire nem. De olyan zenei élményeket adó rendezvényekre bármikor, amelyek az embernek nem a vérére, hanem a szívére és a lelkére hatnak. Máris nálunk gyakorol például Jakab Hedvig orgonista, járt már itt egy nagyváradi vonósnégyes és két helyi zenekar is.

– Netán „ki kell termelniük" a templom árát?

– A bérletért nem kérünk pénzt! Adományokat természetesen szívesen elfogadunk. A templomban vannak – a közismert perselyt helyettesítő – áldozati szekrények, aki akarja, odahelyezheti a pénzt, amit az egyházi életre vagy az elesettek segítésére szán. Különben az egyetlen egyház vagyunk, amely állami támogatás nélkül működik.

– Akkor honnan a pénz a templomra?

– Az Európában, főleg a német nyelvterületen – Svájcban, Ausztriában és Németországban – működő egyházunk körzeti költségvetéséből.

A magyarországi Új Apostoli Egyház osztrák származású elnöke, Majerchzak Rudolf – eredeti mestersége pék – apostoli misszióval érkezett Nyugat-Európából. Azzal a megbízatással, hogy „tanulj meg magyarul, és ezen a nyelven hirdesd az evangéliumot". A legutóbbi debreceni istentisztelet lelkészeinek egyike ő volt. Sötét ruhában, fekete nyakkendővel – mint amikor színházba vagy koncertre megy bárki. Ennyi viszont egyháza szolgáira világszerte kötelező. Kivéve azokat a gyülekezeteket, amelyek Afrikában működnek. Ott a zakót el lehet hagyni. Egyébként Zambiában – ahol a miniszterelnök új apostoli hitű – a stadionban szokták az istentiszteleteket tartani 70-80 ezer ember részvételével.

❑

Az Új Apostoli Egyház több mint kétszáz országban működik, és nyolcmillió hívőt tart számon. Magyarországon Debrecenen kívül Pécsett, Budapesten és Miskolcon van népesebb gyülekezete, a kisebb, jószerint családi újapostoli közösségek pedig – vagy fél tucat helyen – lakásokban működnek. A legnagyobb hazai templomuk most már a debreceni, ahol a pótszékeket is számolva négyszázhúsz ember foglalhat helyet, a videolláncot is közbeiktatva pedig jó félezren kísérhetik figyelemmel az istentiszteletet. Körülbelül ennyi híve lehet az egész országban a felekezetnek. Nem túl nagy-e az újapostoliaknak ez az egyszerűségében is látványos és szép templom?

– De nem ám – mondja Szügyi Béla, aki a három debreceni lelkész egyike. – A romániai változások idején ugyanis odaát is elkezdtük szervezni egyházunkat. És ahol több a baj, ott több a hit. A keleti határ túlsó oldalán immár majdnem hatezer hívőnk van. A hitéletre azonban jóval szűkösebbek a lehetőségek, mint itt. Ezért őket is testvéri szeretettel fogadjuk Debrecenben.

❑

Az újapostoliak megjelenését a nagy felekezetek tudomásul vették.

– Jézus Krisztus hitet, nem pedig római vagy görögkatolikus, netán református vallást adott az embereknek – érvel Furó Sándor, a harmadik debreceni lelkész. – A hit erejét magam is megtapasztaltam például akkor, amikor két szakmával a kezemben munkanélküli emberként lejárt a járadékra jogosító két esztendőm, és mehettem volna az önkormányzathoz a rendszeres szociális segélyért. Elhatároztam azonban, hogy erre nem leszek hajlandó. Amikor aztán a munkaügyi hivatalban a segélyjogosultság törlésével kidobta a számítógép az adataimat, az intézmény egyik munkatársa óvatosan a kezembe csempészett egy cédulát egy munkást kereső cég nevével – s másnap már volt állásom. Mi más lett volna ez, ha nem a hívő ember égi ajándéka?

❑

Este van. Az Írásban hívő új apostoli lelkészek a templomajtóig kísérnek. A három pap közül kettő rágyújt, és engem is megkínálnak. Mosolyogva magyarázzák: még a tízparancsolat sem tiltja a cigarettázást. A törvényből – mondják – azt kell észrevenni, hogy az mennyi mindent megenged.

Rác T. János

A RÁDIÓTÓL ELBOCSÁTVA

DÁNIEL FERENC. Született 1937-ben. A Színművészeti Főiskolán diplomázott 1966-ban; rendező-dramaturg. Tanulmányokat, forgatókönyveket, esszéket ír. 1977-ben tiltják ki először a Magyar Rádióból szamizdattanulmány közlése miatt (Profil), addig készített verspróza műsorait a rádió Aranyalapjában archiválják. A Charta-tiltakozás aláírója, a régi Mozgó Világ szerzője, a lap 1983-as betiltásakor csatlakozik az akkori pártközponti határozat ellenzőihez. Szellemi szabadfoglalkozású. Írásai jelennek meg szamizdatkiadványokban. 1990-től dolgozik újra a rádió irodalmi osztályán. A világirodalom és az élő magyar irodalom jelentős műveiből készít műsorokat. (Flaubert: Bouvard és Pécuchet, Bodor Ádám: Sinistra körzet; Rimbaud: Évad a pokolban; Nemes Nagy Ágnes: Amerikai napló; Ivo Andrič: Vezírek és konzulok stb.) Rádióbeli munkáiért 1993-ban Puskás Károly-díjjal jutalmazzák. Marsall Lászlóval készített hangjátékukat (Kluzsinszky és Bohus) a RAI is átvette, és olasz nyelven sugározta. Legutolsó munkája Karinthy Frigyes eddig nem közismert publicisztikai írásaiból készült.

1994. március 4-én a Rádióból elbocsátva.

(Folytatjuk)

Kiskabát és kisfiú

Az utcai lámpák éppen felpislákoltak, ernyedt fényükben átsejlett, áttetszően körvonalazódott egy kiskabát. Nagykockás, szinte a földig ért.

Egy lépcsőn állt. Magasba nyújtózva a csengőt célozta. Nyúlt, tágult a szövet, hogy a kabátujj elérje a gombot. Elérte. A csöndet éles berregés rázta fel, amire senki sem felelt. Az ablakok sötéten meredtek az utcára. Vagy mégis? Lánccsörgés és egy kutya ugatása tépte fel a némaságot. Mély, tiszta hangú ugatás. A kiskabát megrezdült. A hangok erőt vittek a ráncokba. Az imént még némaságba roskadt anyag felemelkedett, a kabátkar újra a magasba tört. Egyre feljebb táncolt, egyre közelebb a csengőhöz. Pipiskedett, felfelé araszolt a vakolaton, de másodszor már nem érte el. Fájdalmasan hullott alá. Csöppnyi tétovázás után piciny öklök és cipők bújtak elő, hogy egymást követve üssék a régimódi kaput. A kiskabát rúgta, verte az ajtót. Azt hitte, nagy hangon dörög a ház, nagy hanggal ugat a kutya, pedig csak a kabátbélés zakatolt. Majd az is elhalkult.

A sötét sűrűbb lett, a lámpafények élesebbek. Az egyik a lépcső felett izzott. Így lett érzékelhetővé, hogy a kiskabátban egy kisfiú vacog. Könnytől csillogó szeme nyolcéves emberkét terelt. Koszos kézfej, maszatosra törölt arc, sovány tekintet. Elnyűtt cipője feslett nadrágot zárt be.

Egy nevet suttogott. Egy kutya nevét. A kutya nevét. Ott bent a házban, láncra fűzve. Ahogy ő nevezte egykor. A kutya hallgatott. Kutyalelke megérezte, aki odakint hallgat, annak belül nagyon fáj. Tudta, hogy jóbarát szorult ki. A jóbarát. Az egyetlen. Aki rátalált azon a tavaszi hajnalon, s akitől elfutott egy vasárnap reggelen.

Eltévedt. Napokig kóborolt, mire új gazdái egy áztatott kenyérdarabbal becsalogatták. Azóta láncra kötve őrzi őket. A kiskabát egy hónapja véletlenül bukkant elveszett barátjára. Azóta visszajár.

Újra az elkopott lépcsőn ült és hallgatott. Nem dörömbölt, és nem is csöngetett. Várt. Kiáltani sem mert. Azzal előhívná a szomszédokat, akiket ismer és akik őt is ismerik. Némán ült. Nézte az eső mosta köveket. Fényesen csillogtak a fűben. Elérhető távolságra.

Elérte. Az egyiket az egyik ablakhoz, a másikat a másik ablakhoz hajította. Az a szomszéd bújt elő, aki a múltkor is előbújt, de a kiskabátot látva meglassult a mozgása.

– Már megint te vagy az, te átkozott? Nem volt elég a legutóbbi verés? Hányszor töröd még be az ablakot, te csavargó fattya? Vésd végre a csökönyös koponyádba, hogy nem a tiéd az a dög! Ha annyira szeretted, miért nem vigyáztál rá? – háborgott a nagydarab ember.

– Csak az utcára szaladt ki. Véletlenül – magyarázta a kiskabát.

– Pedig a dög itt marad, a fene enné meg! Egész nap nyüszít. Meg nem is való hozzád! – köp egyet. – Csavargó kölykének nem jár a szép kutya. Tudod te egyáltalán, hogy fajtiszta? Azt se tudod, mit jelent, mi? Szerezz magadnak egy korcsot, az való hozzád! – és még egyet köp. – Most pedig takarodj! Mit mondjak a szomszédoknak, he? Hogy semmit sem láttam, semmit sem hallottam? Miattad hazudjak? – halkult el a hangja. Nem kedvelte a szomszédját, legszívesebben átadta volna azt a dögöt.

– Én a kutyámat akarom! – tört fel a zokogás a kiskabátból.

– Kérd el, ha annyira akarod! Meglásd, újra elzavarnak! – már szánakozott a szomszéd.

– Nem baj. Már elkergettek. Azt mondták, nem is az enyém a kutya. Ugye a bácsi is hallotta, hogy megismert? – könyörgött a félhomályba.

– Persze, hogy megismert. De most aztán takarodj, ha nem akarod, hogy elverjen a szomszédom. Ott jön, azon a biciklin – mutatta és visszahátrált.

– A kutyámat akarom! Csak a kutyámat... – szólt az utolsó mondat, mielőtt elszaladt.

Ha marad, megverik. Elszaladt, hogy visszatérjen. Csöngetni, kutyáért könyörögni, ablakot törni.

Tucatszor tért vissza. Azután elmaradt. Pulit kapott a következő születésnapjára. A kutya is megszerette új gazdáit, idővel az udvarban is szaladgálhatott.

Ötvös Zoltán

1 9 9 4

„Nyeretlennel nyerjen"

A

LOTTÓN

HOGY MIT?

15 SUZUKI személygépkocsit, 8 kétszemélyes amerikai körutat vagy 50 db 100 000 Ft-os Reálbank-értékpapír egyiket.

HOGY MIVEL?

Márciusi nyeretlen ötöslottóval, ha sorszámainak utolsó két számjegye megegyezik a március 26-ai lottósorsoláson utolsónak kihúzott nyerőszámmal.

HOGY HOGYAN?

Ha pályázatként, április 5-éig beküldi őket a Lutri Bp. Pf.: 496. 1373-as levélcímre. Egy boríték, egy pályázat!

HOGY MIKOR?

A sorsolás napján, április 7-én.

A névsort a Népszabadság és a Nemzeti Sport április 13-ai száma, valamint a Sportfogadás közli.

SZERENCSEJÁTÉK RT

Évi 800 dollár fixszel az utas mégsem könnyen viccel

Nyílik az Utazás '94 – ma szakmai nap

A ma szakmai nappal megnyíló Utazás '94 kiállítás és vásár – amelyet az idén a tizenhetedik alkalommal rendeznek meg –, azokhoz szól, akik utazni szeretnének. A külföldre készülők, amikor a pénzük már megvan, s azt is tudják, hogy a világ mely tájára akarnak eljutni, még egy roppant fontos döntés előtt állnak: a mintegy 750 utazási iroda közül ki kell választaniuk azt, amelyikben megbíznak. A turistaút, mint áru, messzemenően bizalmi cikk, hiszen előre fizetünk érte, és csak utóbb kapjuk meg a – ki tudja, milyen minőségű – szolgáltatást.

Miután az elmúlt években akadt néhány utazási iroda, amely az utasoktól beszedett pénzzel a zsebében csődöt jelentett és kámforrá változott, ma a turisztikai szakmát is elsősorban az foglalkoztatja, hogy a csalókat valahogy kirekessze a piacról. Ezt a célt hivatott szogálni az utazási irodák tevékenységét szabályozó 1992. évi miniszteri rendelet is, amelynek legújabb, immár második módosítása a napokban jelenik meg. Erről rendeznek szakmai vitát az Utazás '94 kiállításon.

Mind a módosított rendelet, mind pedig a szakma korrekt képviselői arra keresnek megoldást, hogy a fizetésképtelenné váló utazási irodák kötelesek és képesek is legyenek külföldön lévő utasaikat hazaszállítani, illetve – ha az ígértnél alacsonyabb értékű szolgáltatást nyújtottak vagy beszedték az előleget, de a csoportokat nem indították – kártalanítani.

Az eredeti rendeletet az Utazás '92-n rendezett szakmai fórumon hevesen támadták az irodások, és sokak szerint a mostani módosítás sem arat majd egyöntetű elismerést. Meglehet viszont az is, hogy a probléma súlytalanabbá válik: 800 dollárral a zsebben esetleg kevesebben veszik majd igénybe az irodák szolgáltatásait.

Az IBUSZ Tours szerint sem világos, hogy mit jelent a „tengerparti szállás"?

Az utasok cserbenhagyásának megelőzésére a módosított rendelet sem alkalmas – állítja Kodaj Károly, az IBUSZ Tours Kft. ügyvezető igazgatója, aki szerint inkább az idegenforgalom egészét átfogó törvényi szabályozására lenne szükség. Arra azonban nem lát esélyt, hogy 1995 előtt meghozzák a turisztikai tevékenység minden ágát szabályozó törvényt

Lakótelepeken, piacokon is láthatók külföldi utazásokra csábító, kézzel festett plakátok, ami arra utal, hogy továbbra is zavartalanul tevékenykednek működési engedéllyel nem rendelkező utazási irodák. *Kodaj Károly* szerint a hatóságoknak mindenekelőtt az engedély nélküli, adót nem fizető fekete vállalkozásokat kellene kiszűrniük. Ehhez szerinte elengedhetetlen az adóhatóságok fellépése is, amire eddig tudtával nem volt példa.

Az utasok veszélyeztetettségének másik okát az Országos Idegenforgalmi Hivatal (OIH) jogkörében látja. Ez a hivatal adja ki a működési engedélyeket, viszont legfeljebb csak azt ellenőrizheti, hogy megvannak-e azok a feltételek – helyiség, telefon, szakmai vizsga, stb. – amelyeket a rendelet előír. Az OIH akkor is tehetetlen, ha kárvallott utasok panasszal fordulnak hozzá, mert sem joga, sem apparátusa nincs hatékonyabb lépések megtételére, büntetés kiszabására. Mégoly vétkes vagy csaló cégek működési engedélyét is csak akkor vonhatja vissza, ha azoknál a megkövetelt feltételek valamelyike hiányzik. Kodaj Károly véleménye, hogy az OIH-t annak idején nem is ilyen feladatok ellátására, hanem a devizabevételek növelésére hozták létre, s egész szervezeti felépítése, tevékenységi köre ma is a beutazás ösztönzésére koncentrál.

A visszaélések megelőzésére a fogyasztóvédelmi felügyelőségek sem alkalmasak, hiszen azoknál az utasok csak utólag tehetnek panaszt. Ahhoz, hogy a fogyasztóvédelmi felügyelőség felléphessen, az utasnak be kell bizonyítania, hogy becsapták. Kodaj Károly szerint a szakmai érdekképviselet, a Magyar Utazási irodák Szövetsége (MUISZ) sem lép fel az ügyben, eddig egy-egy botrány után legfeljebb azt deklarálta, hogy a bukott iroda nem volt tagja a MUISZ-nak.

A negyedszázada az utazási szakmában dolgozó szakember közismert példákra utalva azt mondja: arról, aki úgy megy csődbe, hogy ma még elfogad befizetéseket, de holnap már ki sem nyitja utazási irodáját, nehéz jóhiszeműséget feltételezni. Ráadásul ha egy iroda nem a szakmai követelményeknek megfelelően dolgozott, s ezzel partnereinek, utasainak kárt okozott, akkor legfeljebb azzal büntethetik, hogy nem kap újra működési engedélyt. Egyéb szankcionálás egyelőre nem létezik.

– A működés megkezdésének feltételeit úgy-ahogy szabályozták, de a tevékenység mikéntje, minősége, ellenőrzése és az esetleges károkozás szankcionálása szabályozatlan – mondja az IBUSZ Tours Kft. vezetője. – Meg kellene határozni például azt, hogy mit értsen az utas a hirdetésekben szereplő „tengerparthoz közeli" szálláson, de azt is, hogy mik a túraszervező, mik a viszonteladó működésének feltételei, milyen kimutatásokat kötelesek vezetni, ki ellenőrizheti tevékenységüket, és így tovább. Tavaly tavasszal több szakmai érdek-képviseleti szervezet összeállított erre egy javaslatot, s úgy foglalt állást, hogy mindezt törvényben kellene szabályozni. Az OIH azonban azóta sem reagált a tervezetre.

Kihasználták a valutainséget

1988 és 1991 között 60-ról ezer fölé emelkedett, majd 750-re csökkent az utazási irodák száma. A vállalkozók kezdeti lelkesedése a gyors jövedelemszerzés reményének szólt. Akkor ugyanis, amikor az utazásra kiéhezett állampolgár végre kézhez kapta útlevelét, az utazáshoz pénzt – turistaellátmányt – csak ötvendollárnyit válthatott. Viszont aki utazási irodát nyitott, korlátlanul juthatott konvertibilis valutához. Mi sem ígérkezett tehát jobb üzletnek, mint meglovagolni az utazási vágyat és a turisták valutainségét.

Az 1992-ben hozott, majd módosított miniszteri rendelet, amely úgy próbálta az utasok érdekeit védeni, hogy az irodáktól telefonnal és faxszal felszerelt helyiséget, kauciót, alkalmazottainak egy részétől pedig szakmai vizsgát követelt – nem igazán ért célt. Többek szerint a csalókat nem annyira hatósági eszközökkel, mint inkább szakmai összefogással lehetne a piacról kiszorítani. Például úgy, ha sikerülne a korrekt irodák százainak olyan szövetséget alkotniuk, amely – a tagjaitól gyűjtött pénz segítségével – garantálná az utasok anyagi biztonságát. Az utóbbi egy-két évben számos kísérlet történt ilyen szövetség léttrehozására – mindeddig eredménytelenül.

Az is baj, ha olcsó?

Az utazás szabadságával a külföldi túra – városnéző kirándulás, sítúra, tengerparti nyaralás, körutazás, egyre megy – ugyanolyan áruvá vált, mint a cukor vagy a liszt. Az ember bemegy a szaküzletbe – amit ez esetben utazási irodának hívnak –, és megvásárolja.

De míg abban biztosak lehetünk, hogy az elegáns belvárosi csemegeboltban ugyanazt a cukrot árulják 80-90 forintért, mint amit a lakótelepi diszkontban 70-ért, addig abban okvetlenül kételkednünk kell, hogy az egyazon tengerparti nyaralóhelyre kínált részvételi jegyért ugyanolyan szolgáltatást kapunk 30 ezer, mint 50 ezer forintért. Az még hagyján, ha a szálloda távolabb van a tengerparttól, ha a reggelizőasztal szegényesebb vagy ha az olcsóbb úthoz nincs tolmács, de a minőségi különbségek olykor durvább meglepetésekkel szolgálnak.

A turisztikai piacról ugyanis eddig nem sikerült kiszorítani a kalandor irodákat, sőt, a túlkínálat szülte árversenyben lassan már-már azok szorítják ki a tisztességeseket. Szemfényvesztően alacsony árakat hirdetnek, és az elcsábított utas, aki óhatatlanul zsákbamacskát vesz, csak valahol a messzi tenger partján döbben rá, hogy éjszakánként férgektől hemzseg rozzant bútorzatú szállodaszobája, melynek ablakából nappal is csak tűzfalat lát pálmafák helyett, s még egy utaskísérőre sem akad, akivel legalább jegyzőkönyvben rögzíthetné a tényállást, kifogásait. S ez még a jobbik eset, mert a gyanútlan delikvens valamit azért csak kapott a pénzéért, valahová azért csak elutaztatták.

Akadnak viszont vállalkozók, akik egyenesen arra játszanak, hogy bezsebelik az utasok pénzét, majd a zsákmányt vállalkozásuk számlájáról átemelik a másik, a harmadik – a barátjuk, a barátnőjük nevén futó – vállalkozásukba, s miután lehúzták utazási irodájuk redőnyét, kikapcsolták telefonjait, faxjait, az el nem utaztatott utasok a pénzüknek még a nyomát is elvesztik. Százat tehetünk egy ellen, hogy az ilyen spekulánsok is bomba árakat hirdetnek, hiszen akciójuk egyszeri, megismételhetetlen. Csak akkor jutnak sok gyanútlan jelentkezőhöz, sok tízmillió forinthoz, ha ellenállhatatlanul vonzó árajánlatot tesznek. (Pár százezres bevételért nem érdemes ezt a játszmát vállalni.)

Egyébiránt az utazások nemzetközi piaca nem sokban különbözik a más fogyasztási cikkek piacától: a világban kialakult turisztikai értékrendhez (a szállodák, a szolgáltatások színvonalához) meghatározott árskála tartozik. Ez az, amit a gyakorlatlan utas nem igazán tud, s amiért egy-egy lenyűgöző árajánlattal könnyen elcsábítható. S ez az, amiért lapunk esetenként igyekszik felhívni a figyelmet arra, ha valamelyik hirtelen felbukkant túraszervező a maga feltűnően olcsó kínálatára költséget nem kímélve szédítő méretű reklámkampányt szervez. A fogyasztó meg, mint ismeretes, mindennek ellent tud állni, csak a csábításnak nem.

Gál Zsuzsa

Rezidencia a jegyzés finisében

Március 31-ig még jegyezhető a Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegy, amit a Globex Holding tulajdonában lévő Pannónia Befektetési Alap bocsátott ki. Az első nyilvános kibocsátású ingatlanbefektetési alap a jegyzési kedvet tekintve úgy tűnik sikerrel startol. Ennek bizonyítéka az is, hogy a társadalom minden rétegéből találunk befektetőt, vagyonos vállalkozót, vezető menedzsert éppúgy, mint nyugdíjas kárpótlásijegy-tulajdonost. Hogy mit kínál a Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegy? Többek között magas hozamot, biztonságot, adóalap-csökkentést, a jegyzéshez olcsó hitelt, lakásvásárlási kedvezményt. A Globex Holding elnök vezérigazgatójával és az alap tanácsadó testületének egy tagjával folytatott beszélgetésünk során bebizonyosodott: aki tőkével rendelkezik, nyugodtan bízza rá a Rezidenciára a biztos és magas profitszerzés összes gondját.

A szakemberek szerint a Rezidencia Befektetési Jegy tervezett évi hozama – más értékpapírokkal szemben – 30 százalék körül várható. Erre éppen a befektetési jegy specialitása ad magyarázatot és garanciát. Az alap a legszínvonalasabb, minőségi, fejlesztésre alkalmas ingatlanokba (telkek, félkész épületek értéknövelő beruházása stb.) fektet be, illetve azokat forgalmazza. Ezek Budapest legfrekventáltabb részein, többek között a Gellérthegyen, a Rózsadombon találhatók.

Amióta világ a világ, azóta az ingatlan és az arany bizonyultak a legértékállóbb és legbiztosabb hozamú befektetéseknek. Ezekre ugyanis a legkevésbé hatnak a politikai és egyéb változások, illetve ezek értéknövekedése mindig meghaladja az infláció mértékét. A Rezidencia tehát egyrészt ezekre, másrészt a nagy értékű és keresett ingatlanok biztos hasznosítására alapozza hozamait. (Ma egyébként pang a középértékű ingatlanok piaca, míg a sok milliós kategóriában a kereslet dominál.)

Kérdés, hogy milyen jegyzési garanciákkal rendelkezik a Rezidencia. A szakemberek szerint a biztonság legalább négyszeres. A kibocsátó mögött ugyanis egymilliárd forintnál nagyobb vagyonnal rendelkező cégcsoport áll, másrészt a befektetők pénze folyamatosan felértékelődő ingatlanvagyonba kerül. Harmadrészt a törvényi előírások betartása, negyedsorban pedig a hiteles, nagy rutinnal és képzettséggel rendelkező pénzügyi és ingatlanforgalmazási szakértői csoport teremt teljes körű biztonságot a befektetők számára. Az Alap a munkáját csak az Állami Értékpapír Felügyelet folyamatos kontrollja mellett végezheti. A jegyzés sem hiúsulhat meg, mivel az a Polgári Bank, az Agrobank és Globex Brókerház jegyzési garanciája mellett zajlik. További kockázatcsökkentő tényező, hogy az ingatlanbefektető alapnak minimum tíz, közel azonos értékű ingatlanba kell befektetnie pénzét. Ez kiküszöböli, hogy egy kiugróan nagy értékű ingatlan számottevő kockázata befolyásolja a befektetők biztonságát.

Az érdeklődő befektetők a Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegyet jegyezhetik természetesen készpénzzel és kárpótlási jeggyel. A befektetés egyik különlegessége, hogy azok számára, akik nem rendelkeznek elegendő tőkével, a Polgári Bank nyújt jegyzési hitelt. Ezt a Polgári Bank fiókjai és a Globex Brókerház folyósítják a hitel felhasználásával Rezidenciát jegyzők számára. A kölcsön maximális mértéke a befektetés 40 százalékáig terjedhet, közel egyéves futamidővel és a jelenlegi 26 százalékos kamatszint mellett. Az adóvisszatérítést, a hozamszinteket beszámítva a hitel tőke és kamat része egyéb ráfordítás nélkül finanszírozható.

Kárpótlásijegy-tulajdonosok számára kedvező a 3:2 arányú beváltás a tízezer forint címlet értékű Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegy esetében. A kárpótlási jegyek árfolyama bizonytalan és kiszámíthatatlan, ezzel szemben a befektetési alap – és hozama – nem függ a kárpótlási jegyeket befolyásoló tényezőktől. Az sem elhanyagolható, hogy a jegyző – akár kárpótlási jegy, akár készpénz ellenében jegyzett Rezidencia Jegyet – a befektetési jegy fedezete mellett, akár a teljes futamidő alatt bármikor szabadon felhasználható lombard hitelt vehet fel, amelynek kamata jelenleg 26 százalék, és a kamatköltségeket az ingatlanbefektetési jegy tervezett hozama fedezi. Ez azt jelenti, hogy a befektető időszaki készpénzszükségletét kielégítheti, mégpedig az egyik legkedvezőbb hitelkonstrukció keretében. Mindez azért lehetséges, mert a jegyzőt – a befektetési alappal a háttérben – a hitelt nyújtó bank első osztályú kezesként kezeli. Itt kell megjegyezni, hogy ma egyetlen bank sem fogadja el hitel fedezetként a kárpótlási jegyeket. Ellenben a kárpótlási jegy ellenében jegyzett Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegy felhasználásával magánszemélyek is hozzájuthatnak olcsó hitelhez.

A következő kedvezmény az adóvisszatérítés lehetősége: a nyilvános forgalomba hozatal miatt a befektető a Rezidencia Jegyre fordított összeg értékében az éves adózott jövedelmének 30 százalékáig adóvisszatérítésre jogosult 1994-ben. Ez a kedvezmény azt jelenti, hogy a várható magas hozamokkal együtt két, de maximum három év alatt megtérülhet a befektetés. Tehát a Rezidencia Jegy további futamidejében – 7-8 évig – már tiszta profitot termel.

A Rezidencia Ingatlanbefektetési Jegy jegyezhető az Agrobank, a Polgári Bank, a Reálbank országos hálózatában, az OTP fiókjaiban, kijelölt takarékszövetkezeteknél és bróker cégeknél.

Főforgalmazó a Globex Brókerház Rt., 1126 Budapest, Királyhágó tér 8-9. Tel.: 201-2322.

(X)

70101 JP

NINCS KOCKÁZAT

AZ ÉN KÁRTYÁM BIZTOS TÁMASZ

Budapest Cirrus

Forint alapú bankkártya, melynek segítségével bármikor készpénzt vehet fel, a Budapest Bank Rt. bankjegykiadó automatáiból, a nap 24 órájában.

Budapest Ezüst

Deviza alapú kártya magánszemélyeknek. Sorbanállás és kiviteli engedély nélkül viheti ki összes devizáját. + Utazási biztosítás

Budapest Classic

Készpénzfelvétel a Budapest Bank Rt. bankjegykiadó automatáiból és pénztárainál+ vásárlási lehetőség az Eurocard/Mastercard emblémával ellátott több mint 4000 üzletben.

Budapest Business

Üzletemberek hivatalos külföldi útjait teszi kényelmessé és biztonságossá a hozzá kapcsolódó utazási biztosítás, és segélynyújtási valamint jogsegélyszolgálat révén.

EUROCARD BUDAPEST BANKKÁRTYA

KLAPP

IGÉNYELHETŐ A BUDAPEST BANK BÁRMELYIK FIÓKJÁBAN.
INFORMÁCIÓ: BUDAPEST BANK BANKKÁRTYA FŐOSZTÁLY. TELEFON: 269-6286

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kertes Kollmann Jenő

TOLNA MEGYEI NÉPUJSÁG

1967 OKT 15

1021

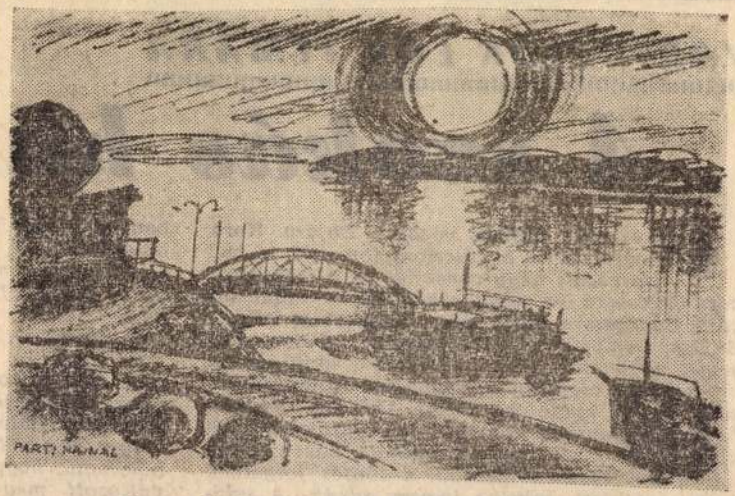

Kertes Kollmann Jenő: HAJNAL PAKSON.

1967. október 15.

VARIÁCIÓK EGY TÉMÁRA

A szokás hat

1. *Utazom a hajnali vonattal Bajára. Kora reggel ez itt a csúcsforgalom. Öt és hat óra között négy vonat fut be a szekszárdi vasútállomásra és némi pihenő után indul tovább Budapestre, Bátaszékre, átszállással Pécsre, Bajára, Dombóvárra. Megérkeznek a bejáró dolgozók, többnyire fizikai munkások, akik hatkor kezdenek. A hivatalnokok többsége valamivel később, hét és nyolc óra között „fut" be. Ebben a hajnali időpontban húsz perc leforgása alatt több száz ember fordul meg a vasútállomáson, s ehhez a nyüzsgéshez igazodik a söntés forgalma. Fogy a féldeci, mintha ingyen adnák. A szíverősítő után sokan nyomban falatozni kezdenek, részben, hogy elüssék a pálinka szagát, részben*

ben, a másik m
megyében.

— Nagyon meg
tünk, amikor fel
gyei.

— Vele? — cs

— Igen.

— Hát ez ropp
ritek. Megbízhat
egy lump fráter.

Igy folyt a tá
hökkentő, hogy
változott meg
irányban, hanem
tatta meg K

MOL Rt.,

Sziráki Kastély Szálló

meghívja Önt

A Sziráki Teleki Kastély Galériába,

Kertesi Anna

festőművész

kiállításának megnyitására

1992. április 3-án, 18.30 órakor.

A kiállítás megtekinthető: 1992. április 30-ig.

E. Ny.

KM [ifj kertész] karikaturista MDK

Gúny, kép.

Repr.

— : Alkoholmérgezés

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. okt. 30.

ifj. Kertész , karikaturista

MDK

Gúnyrajz.

Repr.

– : Táncdalfesztivál 1967 2

ESTI HIRLAP, bp. 1967. júl. 28.

Kertész [ ], karikaturista

MDK

[Jelzettel]

Gúnyrajz.

Repr

—: Áradat

6

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. jút. 12.

MDK

KNL [ifj. Kertész], karikaturista

Gúnykép.

Repr.

— : Taxihiány

4

ESTI HIRLAP, bp. 1967. júl. 15.

KNI [ifj. Kertész], karikaturista MDK

Grünyzajz.

Repr.

— : Ábrándi 4

ESTI HIRLAP, B[illegible] 1967. jút. 1.

MDK

KML [ifj. Kertész], karikaturista

Gúnyrajz.

Repr

— : Alapozó adrés 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. aug. 30.

KM [ifj. Kertész], grafikus

MDK

Karikatúra.

Repr

– : A szórakozott

6

ESTI HIRLAP, Bp, 1967. aug. 1.

Kertész [ ], karikaturista

MDK

[Jelzettel]

Rajz.

Repr.

— : Súlyos eset

6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. jút. 11.

[Kertész], karikaturista MDK

[Jelzettel]

Rajz.

Repr.

— : Limonádé 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. júl. 3.

MDK

Kertész, karikaturista

Grénykép. Repr.

— : Döntő Jölény 4

ESTI HIRLAP, Bp, 1967, jún. 15.

MDK

ifj. Kertész [ ], karikaturista

Grünyhép. Repr.

—: A búsuló juhász

6

ESTI HIRLAP Bp. 1966 nov. 10.

Kertész

épitész

Klebelsberg-emlékkiállitás - Műcsarnokban - épitési tervével szerepel. A gödöllői premontrei rendház és gimnázium.- Szabbal közösen.

Magyarság
1933.II.12.

MDK

Kertész, XIX-XX.sz.

A fasor, festm.

Almássy Teleki VIII. 1942.

2o 1.

MDK

Kertész

Magy.Mérnök- és Epitész Egylet kiadasaban megjelent Kertész-Sváb-féle "Magyar Paraszthaz" c.munka.

Kertész K.Róbert: A nemzeti épitó művészetről.

Epitó Ipar Epitó Művészet, 1916.jun.4.137-139. lap

MDK

Kertész, festö

XIX-XX.század.

A fasor. Jelezve: Kertész. Vászon.

gr. Almásy-Teleki Éva müv.int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942 máj.lo.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 18.l. aukció

MDK

Kertész, 19-2o.sz.

A fasor

Alpásy -Tel. Int. 8. aukc. 1942. febr.
2o l.

Kertész Ábrahám

szenczi

nyomdász

XVII. sz

lásd

Szenczi Kertész

Ábrahám

alatt is

Kertés Ábrahám,
szenci

váradi nyomdás
XVII. sz

l.

Csüsfe

318. l.

Kertész Ábrahám

Szenczi

nyomdász

lásd

Szenczi Kertész

Ábrahám

alatt is

RANDEVÚN

A lassú víznél hogy vártalak téged:
a ködben a sok lámpa fázva égett,
a hidon át jött a hideg December...
a szájamon tegnapi csókod égett.

A villamosok csilingelve mentek,

NYÁRI ÉJSZAKA

Délután három órakor érkezett meg a fiatalasszony. Becsöngetett a villaajtón s kis kézitáskáját a kerítésnek támasztotta. A villában minden csöndes volt, senki se jelentkezett, hogy kinyissa az ajtót. A fiatalasszony felnézett az égre. Az ég kékje szürkébe hajolt, a nap ragyogva öntötte fényét, a levegő tele volt a mezők és kertek tikkadt illatával. Ujra csöngetett. Senki se jelentkezett.

— Hahó! Jenő! Nincs itthon senki? — kiáltotta be a kerítésen.

A földszinti ablakban megjelent egy férfi.

— Te vagy az? — mondta csodálkozva. — Rögtön jövök. Lépj be, az ajtó nyitva van.

— Nyitva van? — nevetett a fiatal asszony. — No lám.

A férfi eléje sietett s a kert közepén találkoztak. Az asszonyka

Kertész Ágnes, üvegtervező

Pécsett, a Színház téri Galériában ötfiatal iparművész alkotásaiból nyílt kiállítás: Knoll Éva, Füzessi Zsuzsánna, Molnár Sándor kerámikusok Kertész Ágnes üvegtervező és Bicsár Vendel ötvös munkái ápr. 12.-ig látható.

TV-Híradó 2.

1981. III. 21. Televízió 2. műsor 20.50 /Áné/.

Ágnes Kertész

In der modernen Galerie von Pécs auf dem Széchenyi-tér in der Innenstadt war bis Mitte August die VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale zu sehen. –
Die Glasdesignerin Ágnes Kertész aus Pécs formt ihre Plastiken aus bearbeitetem Glas.

Gyorgy Gállos: VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale.
Budapester Rundschau, 1983. aug. 15. 10-old.

Kertész Ábrahám,

Szenczi
kompagyondász

l.

Szenczi Kertész Ábrahám

alatt.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
111 1915 szám
Ek.: 915 ... III ... 23 m.

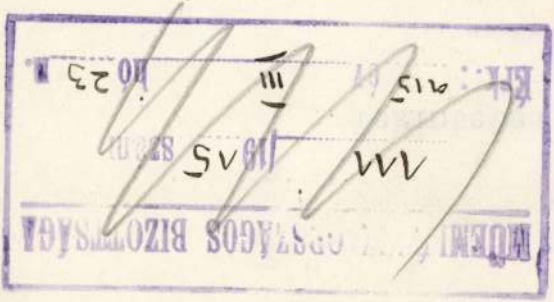

663/1915. szám.

Tekintetes országo

A visegrádi m. kir.
Salamon torony udvarának sza
következtében 7 fm. hosszba
dési utra dült.-

Minthogy a közlek
egyéb következmények elhári

Kertész Ábrahám

erdélyi nyomdász

1.

a Kemény József gr. st.

stöli cikkben

Szinnyei Magyar irók

V. k. 1439. h.

EVÉL 1896.

RÓBERT

ÉSI VÁLLALAT
ATORNA ÉPITKEZÉSEKBEN
NGÁRIA-KÖRÚT 72.

Kassa,
~~xxxxxxx~~ *Budapest,* 1906 augusztus 7.

s Bizottságának

B U D A P E S T.

---

bátorkodom -mint a vb.Wünsch Róbert
ezett czég által a kassai dóm kriptá-
ző számlát, azon tiszteletteljes
annak összegét kiutalványozni kegyes-

A M.I.E.F.H.O.E. MŰVÉSZ-TÁRSASÁGA

1931 május 10–17-i

III. képzőművészeti kiállitásának

KATALÓGUSA.

U. Álmos Imre

1.	Akt	olaj	250 P
2.	Alvó leány	„	200 „
3.	Csendélet	„	100 „
4.	Csend	„	400 „
5.	Csendes délután	„	120 „
6.	Külváros	„	120 „
7.	Téli kép	„	150 „
8.	Tél	„	400 „
9.	Uccarészlet	„	150 „
10.	Ülő férfi	„	200 „
11.	Vak harmonikás	„	300 „
12.	Meleg sarok	tempera	100 „
13.	Hegedü	pastell	80 „
14.	Tabán	kréta	60 „
15.	Kroki	„	25 „
16.	Fej	aquarell	40 „
17.	Tradició	„	50 „
18.	Taschlich	„	30 „
19.	Alvó nő	tuss	40 „
20.	Külváros	linoleum	20 „
21.	Rakodó munkás	„	20 „
22.	Taschlich	„	20 „
23.	Boglyák	rézkarc	15 „
24.	Arckép	magántulajdon	— „

Barcza Elemér

25.	Rézkarc		15 P
26.	„		15 „

Békei F. Jenő

27.	Alföld vonatból	rézkarc	15 P
28.	Avasi torony	„	10 „
29.	Ponte Vecchio	„	15 „
30.	Velencei részlet	tollrajz	25 „

Biró József

31.	Gyászruhás nő	szénrajz	40 P

Farkas László

32.	Önarckép	olaj	120 P
33.	Interieur	tempera	40 „
34.	Az idő mulása	„	50 „
35.	Csendélet	„	60 „
36.	Anyám	olaj	200 „
37.	Tanulmányfej	rajz	40 „

Fehér József

38.	Kövesdi konyha	olaj	150 P
39.	Leány madárral	„	50 „
40.	Klauzál-tér	„	60 „
41.	Parasztszoba	„	90 „
42.	Pompéji szinház romjai	„	90 „
43.	Vezuv alatt	„	200 „
44.	Páris	„	250 „
45.	Külváros télen	„	150 „
46.	Szegény asszony lakása	„	200 „
47.	Miskolc télen	„	200 „
48.	Őszi délután	„	200 „
49.	Notre Dame	„	120 „
50.	Párisi részlet	„	200 „
51.	Szajna partján	aquarell	45 „
52.	Párisi éjszakából	kréta	40 „
53.	Nő napernyővel	„	40 „
54.	Notre-Dame mellett	„	35 „
55.	Ponte Vecchio	rézkarc	10 „

Föld Mihály

56.	Nő képe	tempera	200 P

Kertész Aladár

57.	Brembergi széncsuszda	olaj	250 P
58.	Vidéki leányka	„	250 „
59.	Agyagbánya	„	250 „
60.	Város vége	„	250 „
61.	Bányamunka	„	250 „
62.	Olcsó modell (önarckép)	„	700 „
63.	Homokbánya	„	120 „
64.	Favágók	„	120 „
65.	Tárna	pasztell	120 „
66.	Város a völgyben	„	120 „
67.	Csillés	„	120 „
68.	Kolonia	„	120 „

Krauter Jenő

69.	Szajnapart	pasztell	50 „
70.	Uccarészlet	ceruza	50 „
71.	Önarckép	pasztell	100 „
72.	Tabán	tuss	70 „
73.	Ferenc Józsefhid	„	50 „
74.	Tabán	„	60 „

Kupferstein Imre

75.	Csendélet	olaj	250 P
76.	Ablakból	„	300 „
77.	Aktos kép	„	200 „
78.	Fürdő után	„	200 „

Oelmacher Anni

79.	Álló akt	olaj	150 P
80.	Férfi portrait	„ magántulajdon	— „
81.	Önarckép	pasztell	80 „
82.	Kaktuszos csendélet	olaj	80 „
83.	Tájkép	pasztell	100 „
84.	Fehér rámás csendélet	olaj	150 „
85.	Önarckép	lino	20 „
86.	Anyám	„	20 „
87.	Bünbánat	„	20 „
88.	Csók	„	15 „
89.	Zsófi	„	15 „

Politzer Piroska

90.	Akt	aquarell	30 P
92.	„	„	30 „
93.	Szőke fej	szén	40 „
94.	Teri	„	50 „
95.	Akt	ceruza	25 „

Schillinger Ágnes

96.	Szentendrei részlet	olaj	200 P
97.	Márta	„	150 „
98.	Hátakt	kréta	200 „

Stark Ernő

99.	Női fej	ceruza	30 P
100.	Önarckép	„	30 „
101.	Tabán	„	40 „

Szin György

102.	Danyi völgy	olaj	300 P
103.	Matyó asszonyok	„	250 „

104. Önarckép	olaj		150 P
105. Nyár	„		100 „
106. Dudujka	„		150 „
107. Csendélet	„		150 „
108. Dunapart	„		180 „
109. Rákóczi-ut	„		150 „
110. Mistikusok	„		200 „
111. Pont-Neuf	„		120 „
112. Régi Páris	„		150 „
113. Szegény ember	aquarell		40 „
114. Aquarell			40 „

Turi-Tauber Vilmos

115. Szőke lány	pastell	magántulajdon	— P
116. Séta	rézkarc		20 „
117. Tabán	tollrajz		30 „
118. Zongorázó lány	rajz		40 „
119. Handlé	„		40 „
120. Klinikán	tussrajz		30 „
121. Ablakban	„		25 „
122. Uccasarok	„		30 „
123. Anyák	„		30 „

Wessel Imre

124. Pihenő akt	olaj		250 P
125. Akt	„		220 „
126. Parasztlányka	„		150 „
127. Cigányleány	„		200 „
128. Leányfej	„		200 „
129. Fehéren virágzó fa	„		80 „
130. Ember	„		200 „
131. Kurtizán	„		200 „
132. Táj	„		50 „

3618 ZAHLER, BUDAPEST

Kertész Albert.

Boszmay István tanár nőrendéke.

Fejtanulmánya szerepel a Képző-
műrészeti Főiskola nőrendékeinek
kiállításán, a F Műcsarnokban.
(emlétve.)

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

Kertész Aladár.

Bosnyay István tanítványa,

a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán munkája szerepel.

Ujvidék, 1928. május 20.

MDK

Kertész Aladár, festö

Bosznay István tanitványa.

(e.a.)

A Képzömüv.Föisk. növ. kiáll. /~~VIT~~/ Műv.
Ujság. 1928 máj. 2o. 22.l.

MDK

Kertész Aladár, festőm.

Önarckép. Pastel.

Műcs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.2o.-jan.17. Kat
19.1.

MDK

Kertész Aladár festőművész

A művészt és feleségét zsarolás miatt fejenként 100 pengő pénzbüntetésre ítélte a törvényszék.

Cikk: Zsarolási per ügyvéd és festőművész között

Magyar Nemzet, 1941.jub.14. 7.l.

MDK

Kertész Aladár festőművész

1903.-ban szül.Bpesten.Mint tisztviselő kezdte pályáját. 1922-ben kezdett a piktu-rával is foglalkozni. A Képzőm.Főisk.folytatta tanulmányait. Tanulmányfej és tajképein kivül a dolgozó ember és bányajelenetek gyakori témái.

Rát Str. 685.1.

MDK

Kertész Aladár festőművész

Nevezetesebb munkái: Olcsó modell, Henyélő leányka, Önarckép, Ebédidő, Robot, Pihenő akt, Falu éjjel, Akna, Bányamunka, Sáros utca, Nehéz munka. A Műcsarnok és számos pesti tárlat kiállitója.

Rát Str. 685.1.

Kertész Aladár

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállítása - Műcsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir 1931.XII.19.

Kertész Aladár

festő műcsarnok

1931/32. téli tárl. 704.

Kertész Aladár

1925/26 - 1929/30 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

190. l.

tett, s a bejáraton át a peristilbe, egy három oldalán oszlopsorokkal körülvett udvarba lehetett jutni. Innen

Kertész Aladár

festő

Műcs. kiáll. 1931 tól

Pipics 115. l.

XVII. és XVIII. századi ékszerek)csattok, n

Ungarische Schmucke aus dem XVII. u. XVII

Magyar díszfegyverek és övek. XVI—XVI

Ungarische Plankwaffen und Gürtel aus dem

Bethlen Ferenc és Báthori István országbír

Langer Dolch des Franz Bethlen und des S

Rákoóczi György, Báthori István és Kemé

Keile der Fürsten Georg Rákóczi, Stefan

Borbereki Kovács Zoltán »kubikus« bronz s

Zoltán Borbereki Kováts : Ungarischer Ba

Kőrösfői parasztszoba belseje.

Kőrösfő, Ungarische Bauernstube.

Kertész Aladár: Önarckép.

Kertész Aladár: Kompozició.

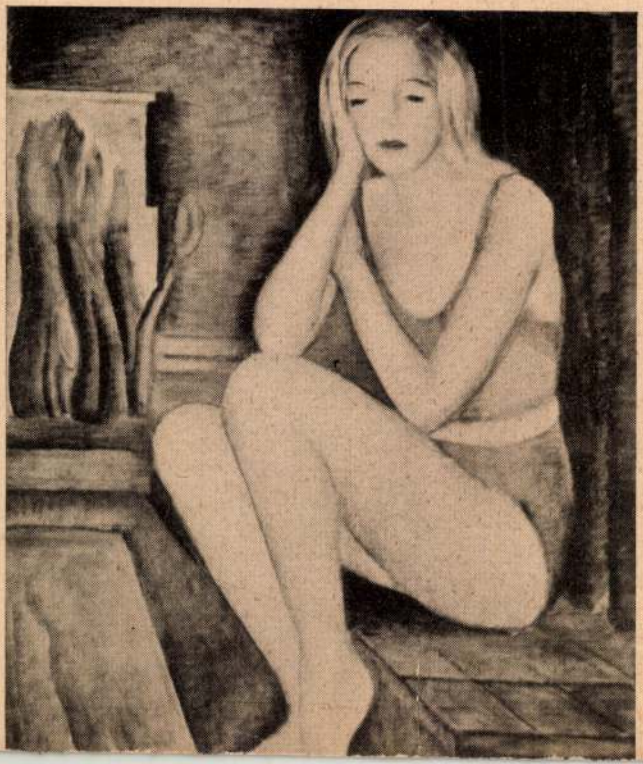

Kertész Aladár MDK

Önarckép, pasztell

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

MDK

Kertész Aladár

Favágók, repr.

RátStr. 176.1.

1979.III.20. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Ritka, mint a fehér holló. Müvész a gyárban és jól érzi magát. Dám László interjuja.

- Ha jól tudom, akkor az egész valahol a beton elefántnál kezdődött.

- Igen az elefánt volt az első munkám és azóta itt maradtam a gyárban és megpróbáltam a gyár anyagait felhsználva azokból valamiféle uj dolgot kialakitani.

- Milyen is az a beton-elefánt és mire használatos?

- Az egy játszótérre készült plasztika, aminek a feladata az, hogy ne csak szemmel tudják érzékelni a gyerekek a plasztikai hatást, hanem azáltal, hogy rámásznak, körüljárják, körül futkossák, megfogják, csúszkálnak rajta.

- És valóban betonból készült?

- Ez a név egy kicsit becsapós.

- Igen, de igy emlegetik itt Somogy megyében ezt az elefántot, aminek hamar hire terjedt és annak is, hogy a KEMIKÁL barcsi gyárában Kertész Ágnest kisérletezőnek alkalmazzák.

- Igen, ez az anyag Európában eléggé uj, a betonra hasonlit leginkább, ugyanolyan szilárd, mintha betonból lenne valami ami ... betonból készült, de müanyagból van tulajdonképpen.

- Hogyan próbálja az anyagok titkait felderiteni?

- Ezt nem lehet szépen elmondani,

- kicsit ragadósak is, meg szaguk is van.

- csúnya anyag.

- És a végére mi szépet lehet kihozni belőle?

- Teljesen szines lesz és majdnem tükörfényes.

- Ugy tudom, hogy az Iparmüvészeti Főiskoláról került egyenesen ide az ipari üzembe.

- Gyárban dolgozni, az egész más feltételeket biztosit, mint egy müterem és ezt a müfajt, hogy Plast beton, ezt ki sem lehet vinni innét, mert kötött gépek vannak és ezt még a helyszinre se lehet kivinni, tehát muszáj itt csinálni és itt kisérletez ni a gyárban. Nem rossz értelemben, mert az, hogy muszáj, az azt jelenti, hogy itt olyan lehetőségek vannak, ami máshol nincs. Tehát ha az ember dolgozni akar, akkor marad.

-o-o-o-o-

Kertész András építész

L: Ónody Gábor

– : Építész diplomadíjak odaítélése 9.

Népszabadság, Bp. 1979. okt. 23.

KERTÉSZ ANDRÁS TIBOR

ELKÉSZÜLTEK A TERVEK A FEHÉRVÁRI ÚTI PIAC ÁTÉPÍTÉSÉHEZ

A tervezők kényszerpályán mozognak?

Ebből a szögből jól látszik az építmény eredeti koncepciója (F.: T. Szántó)

Húsz évvel ezelőtt tűnt el a régi kispiac az Október huszonharmadika és a Fehérvári út sarkán. Megszűnt az a bódékból, apró kis épületekből álló romantikus világ, melynek apró, zegzugos, lángos szaggal telt utcáin olyan sokat csavargott az ember. Szemre egyáltalán nem volt szép az a piac, de a kockaköveivel, nyomókutjaival kétségtelenül békebeli hangulatot árasztott.

Sokkal esztétikusabb az a piramisszerű épület, melyet húsz esztendővel ezelőtt emeltek a lebontott „bódéváros" helyén. Logikus elrendezés, könnyű bejárhatóság, átláthatóság. Ez jellemzi ezt a vasbeton „zikkuratot". Odalett viszont a romantikus hangulat. Az elmúlt év végén pályázatot írtak ki a jelenlegi piac épületének felújítására. Több pályázat is érkezett, végül is *Kertész* András Tibor Ybl-díjas építész tervét tartotta a legalkalmasabbnak a két kiíró, a Csapi, azaz a Csarnok és Piacigazgatóság és a fővárosi önkormányzat.

Kertész András Tibor saját bevallása szerint olyan pályamunkát készített, mely igyekszik betölteni, és tetszetőssé tenni a Fehérvári és az Október huszonharmadika út sarkát, mint a kerület egyik legfontosabb és legforgalmasabb közlekedési csomópontját. Ennek következtében igyekszik megszüntetni azt a nem túl esztétikus látványt is, amelyet a jelenlegi piacépület előtt álló pavilonok és környékük mutat, szeretné felszámolni, illetve az új piac épületébe vonni, s ezáltal legalizálni a sarkon folyó spontán árusítást is.

Az építész abból indult ki, hogy a jelenlegi piac teraszos kiképzése nem felel meg már a modern követelményeknek. A teraszokon télen elviselhetetlen hideg van, amit tovább fokoz még a huzat is, nyáron viszont besüt a forró nap, mely szinte órák alatt tönkreteszi a pultokra rakott árut. Ez ellen különféle napernyőkkel védekeztek az árusok, ez azonban sokat rontott az épület látványán. Kertész András Tibor először is ahhoz a megoldáshoz folyamodott tervében, hogy meghagyta, a jelenlegi piramisszerű épületet. Ezt egyébként szerkezetkész állapotig visszabontják majd a munkák során, különböző átalakításokat, s főleg gépészeti felújítást végeznek rajta. Érintetlenül maradnak azonban a most is meglévő, ablakosan áttört vasbeton mellvédek. A terv szerint a piramist egy modern, tömött vasbeton oldalfalakkal és sok-sok üvegfelülettel készülő épület veszi majd körbe három oldalról, oszlopokon álló teteje pedig befedi majd a jelenlegi teraszokat. Belül körbefutó galéria lesz az új épületrészeken, melyeket átjárók kötnek össze a piramis teraszaival. A jelenlegi lépcsőrendszert elbontják és a két épületrész, azaz a galériák és piramis közé helyezik a feljárókat. Ugyancsak a két épületrész között kapnak helyet a mozgólépcsők is, amelyek ma már elmaradhatatlan részei egy modern bevásárlócsarnoknak.

Ha már a modernitásnál tartunk... A galériára olyan üzletek kerülnek, melyekben nem hagyományos piaci árut, hanem ajándéktárgyakat, könyvet, divatcikkeket lehet majd vásárolni, s itt kapnak helyet azok a kisebb „éttermek" is, amelyek már szakítanak a klasszikus, talponállós büfék világával.

Az új épület tetőszerkezetén található egy nyitható és zárható zsalurendszer is, mely biztosítja a piac megfelelő szellőzését, és ilyen módon szabályozható vele a belső hőmérséklete is, ami nagyon fontos a kirakott áruk szempontjából. Préselt porcelánlapokkal fedik be az épületegyüttes járófelületeit, azaz a padlóját. Az új piac főbejárata a Fehérvári út és az Október huszonharmadika út sarkán lesz, de több más bejárattal is rendelkezik majd, egy nagyobbal például a Skála Áruház felőli oldalán.

És még valami: Kertész András Tibor az új épületbe, azaz zárt térbe helyezte azt a szeméttömörítőt, amely most kint működik a piac oldalában. Az új megoldással korszerűbb és kulturáltabb lesz a piaci szemétkezelés és szemétszállítás is.

A tervező most a kerületi önkormányzat építési engedélyére vár. A rekonstrukció körülbelül 1 milliárd forintba kerül. Az elképzelések szerint ez év őszén kezdődik, s legalább egy esztendőn át tart a munka. A legnagyobb nehézséget az jelenti majd a ma még ismeretlen kivitelezőnek, hogy építkezés közben is működnie kell a piacnak. Persze lesz olyan szakasza az építkezésnek, amikor az elárusítóhelyek legtöbbjét mégis ki kell költöztetni a piac mögötti parkolóba. Nem kis gondot jelent majd a kivitelezőnek a „felvonulás" sem, az építkezés miatt ugyanis nem lehet korlátozni sem a Fehérvári, sem pedig az Október huszonharmadika út forgalmát.

Megkereste szerkesztőségünket *Halmos* György Ybl-díjas építész. Amint elmondta: rendkívül sok kifogása és fenntartása van a készülő felújítással kapcsolatosan. (Tudni kell, hogy húsz évvel ezelőtt ő volt annak a munkaközösségnek a vezetője, mely a jelenlegi piacépületet tervezte. A piramist tehát érhető módon édes gyermekének tekinti, annál is inkább, mivel nem sokkal átadása után négyoldalas cikket közölt róla a Rómában megjelenő L'architettura című építészeti lap is, ami Halmos György szerint igen nagy dolog.) A szakember ezúttal nem nyújtott be pályamunkát, ugyanis arra kérték, legyen a zsűri tagja. Halmos György tisztének megfelelően tehát minden tervet egvizsgált, bár nem túl nagy lelkesedéssel, mert azt már az elején megállapította több zsűritaggal együtt, hogy nem túl „izgalmas anyag" jött össze.

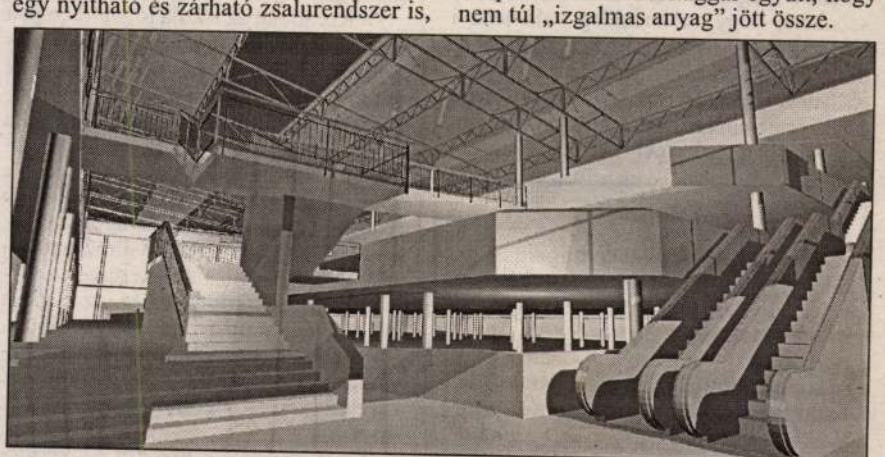

Az új piac a megmaradó mellvédekkel és a mozgólépcsőkkel

ÓBUDA 2001 MÁRC.

AZ ÖSSZEÍRÓK NEM VÁRT FELADATOKAT IS MEGOLDOTTAK

Véget ért a népszámlálás

Véget ért a népszámlálás, legalábbis a lakosság számára. Az önkormányzatnak, a számlálóbiztosoknak, a felülvizsgálóknak és a megbízottaknak azonban még bőven van feladata. A népszámlálás végrehajtásának felelőse minden önkormányzat jegyzője. A folyamat koordinálásának helyszíne, a Zsombolyai úti főhadiszállás még az utolsó percekben – február 27-én, 28-án – is zsúfolásig telve volt. Az aktáktól, a már rendszerezett, dobozokba pakolt összeíró ívektől mozdulni sem lehetett a Magyar Nyelvi Intézettől bérelt tanácsteremben.

Hol tart a folyamat, hogyan fogadta a lakosság a számlálóbiztosokat, milyen eredményekről számolhatunk be? – tettük fel a kérdést *Filipsz* Andreának, a Hatósági Iroda vezetőjének.

– A tavaly nyáron végzett előzetes címösszeírás alapján decemberben osztottuk 694 körzetre a kerületet. Ez több mint 70 ezer lakást, és közel 146 ezer lakót jelent. Február 21-ig a 650 számlálóbiztos végigjárta valamennyi címet, az összeírás gyakorlatilag befejeződött. Azok, akiket a számlálóbiztosok valamilyen ok miatt nem értek el, február 28-ig személyesen leadhatták az összeíró íveket.

– Hogyan fogadta a lakosság a számlálóbiztosokat?

– Általánosságban sajnos a bizalmatlanság volt a jellemző. Sok esetben egyeztettük – a lakók telefonhívása alapján – a náluk megjelent számlálóbiztos nevét és igazolványának számát. A bizalmatlanság ellenére nem tagadta meg senki az adatszolgáltatást, ezért valószínűsíthető, hogy a XI. kerületben valamennyi lakos összeírásra került.

– Hogyan értékelhető a számlálóbiztosok munkája, fellépése?

– Több mint ezer személyt oktattunk ki a munkára. Elsősorban nyugdíjasok, egyetemisták, 16-ik életévüket már betöltött középiskolások, gyesen lévő anyukák jelentkeztek az embert próbáló feladatra, amelynek kiválóan meg is feleltek. Az Önkormányzat részéről 143 hivatali dolgozó felülvizsgálóként napi kapcsolatot tartott a számlálóbiztosokkal, a hét megbízott pedig az ő munkájukat koordinálta. A számlálóbiztosok hatékonyságát és eredményes fellépését igazolja, hogy nem várt helyzetekben is megállták a helyüket, ennek is köszönhető, hogy valószínűleg valamennyi kerületi lakos összeírásra került. A népszámlálás a kerületben több mint ezer személynek jelentett pluszfeladatot, napi 12-15 órai munkát. Bizton állíthatom, hogy a fővárosban csak a XI. kerületben tartottunk nyitva minden nap – hétvégén is – reggel 7 órától este 10 óráig.

– Milyen különleges helyzetekkel, eseményekkel kellett megbirkózniuk?

– Szerencsére súlyos személyi sérüléssel járó esemény nem történt, két számlálóbiztosunkat kutya harapta meg – de egyikük sem kívánt eljárást kezdeményezni a gazdák ellen – előfordult, hogy

Filipsz Andrea (Fotó: T. Szántó)

alkoholos befolyásoltság alatt lévő személy agresszivitását kellett csillapítani, egyik számlálóbiztosunk alatt pedig leszakadt a lift, és két emeletet zuhant – szerencsére következmények nélkül.

– Előfordult, hogy egy-egy lakásba egyáltalán nem sikerült bejutniuk, és a tulajdonos sem jelentkezett?

– Igen, ilyen esetben a szomszédoknál, a gondnoknál, a közös képviselőnél érdeklődtünk. Az összeíró ívek ekkor természetesen általában csak hiányosan kerültek kitöltésre. Ilyenkor a lakáskérdőív megjegyzés rovatában jeleztük, hogy a kérdésekre ki szolgáltatott adatot, természetesen név nélkül.

– Előfordulhat-e, hogy egy személy többször is összeírásra kerül?

– Bizonyos esetekben kötelező is a többszörös – akár háromszoros – összeírás, például ha valakinek az állandó lakcímén kívül ideiglenes lakcíme is van, vagy ezektől eltér a szokásos tartózkodási helye. Mindhárom címen kötelező az összeírás.

– Voltak-e olyan kérdések, amelyekre nem szívesen válaszoltak a lakosok?

– Igen, a munkahely nevére, címére, és a házasságra vonatkozó kérdésekkel szemben érezhető volt a fokozott bizalmatlanság. Amennyiben valaki ezekre egyáltalán nem kívánt válaszolni, a kérdőíveket hiányosan voltunk kénytelenek elfogadni.

– A hajléktalanok összeírása milyen módon történt meg?

– Szerencsére a XI. kerületre nem jellemző a hajléktalanok jelenléte. A Fővárosi Önkormányzat szociális munkásai keresték fel, és kérdezték meg a hajléktalanokat.

– A szociális otthonokban, kollégiumokban, hotelekben, laktanyákban is számlálóbiztosok végezték az összeírást?

– Igen, de a laktanyákban nem polgári személy, hanem oktatáson részt vett hivatásos tiszt végezte el ezt a feladatot. Jól összehangolt munkával, az intézményvezetőkkel való szoros együttműködésben történt az összeírás.

– Milyen a népszámlálást érintő feladatai vannak még az Önkormányzatnak?

– Jelenleg folyik a kérdőívek átnézése, rendszerezése és szükséges kódolása, amelyet követően március 15-ig kell leadnunk az íveket a Központi Statisztikai Hivatal részére.

G. E.

Közlemény

Életének 48-ik évében tragikus hirtelenséggel elhunyt *Margittay* Margit a XI. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala egészségügyi csoportjának dolgozója. Margittay Margitot a Polgármesteri Hivatal saját hallottjának tekinti. Temetése *március 9-én pénteken 13 órakor* lesz a Szent Gellért Templom sírkertjében (XI., Bartók Béla út 149.).

Fekete István szépolvasási verseny

Az Olvasás éve jegyében rendezték meg az immár hagyománnyá vált Fekete István szépolvasási versenyt a Lágymányosi iskolában február 20-án délután. Harminchat kisiskolás tett tanúbizonyságot arról, hogy folyamatosan, érthetően, kifejezően olvas irodalmi szöveget.

– Korábban az iskola jogelődjénél, a Váli utcai iskolában már tartottak hasonló versenyt, így a mostani volt az ötödik – mondotta *Nagy* Péter iskolaigazgató. – Bizonyára sokan felteszik a kérdést, hogy miért Fekete Istvánról nevezték el a szépolvasási versenyt? Nos a válaszom: mert rendkívül sokoldalúan fogalmazott a gyermekek nyelvén. Az olvasás során megszerzett élmények által a gyerekek közelebb kerülnek a történelemhez, a természethez, az életben megjelenő humán alapigazságokhoz. Az iskolánkban működik a Fekete István természetjáró szakkör is, amelynek keretében bebarangoljuk szinte az egész országot.

Kettő kivételével minden XI. kerületi általános iskola harmadik és negyedik osztályos tanulói részt vettek az olvasási versenyen. Két kategóriában mérték össze tudásukat: szabadon választhatták Fekete István Vuk, vagy Bogáncs című regényének egyik részletét, a kötelező olvasmányt pedig a versenyen ismerték meg a résztvevők. Minden versenyző két percig mutathatta be tudását. A nagyszámú szülői érdeklődés mellett megtartott versenyen az alábbi eredmények születtek:

III. osztályos tanulók

I. helyezett: *Felkai* Luca (Gárdonyi)

II. helyezett: *Nagy* Ildikó (Teleki Blanka)

III. helyezett: *Dávid* Bálint Huba (Bogdánffy utca)

Különdíj: *Szabó* Levente (Don Bosco)

IV. osztályos tanulók

I. helyezett: *Lőrincz* Borbála (Lágymányosi)

II. helyezett: *Csurka* Ria (Csíki-hegyek utca) és *Balla* Kinga (Sopron utca)

III. helyezett: *Kránicz* Bence (Gárdonyi)

A résztvevők emléklapot, a helyezettek oklevelet kaptak, és választhattak Fekete István könyveiből.

d. a.

ből magántanárrá habilitálták. A világháboru kitörésekor önként jelentkezett frontszolgálatra és a szerb harctéren küzdött. Többször kitüntették, megkapta a III. oszt. Vaskorona-rendet, a II. oszt. polgári érdemkeresztet, a II. oszt. Lipót belga királyi rend parancsnoki keresztjét a csillaggal, az olasz királyi korona-rendet, svéd királyi csillag-rend parancsnoki keresztjét a csillaggal, az osztrák nagy érdemkeresztet, a német becsület-rend lovagja, stb. 1916-ban IV. Károly király koronázásának müvészi és müszaki munkálatait vezette. 1922 óta a kultuszminiszterium müvészeti osztályának vezetője. 1923 óta helyettes államtitkár. Tanulmányutjai során beutazta egész Európát, Amerikát és mindenütt müvészi tanulmányokat folytatott. Magyar müvészeti kérdésekben döntő személyiség és mindenkor nagy szakavatottsággal, magasabb szempontok szerint itél. Csaknem valamennyi müvészi intézményünknek vezére, nevéhez füződnek az idegenforgalmi szempontból is igen jelentős külföldi képzőmüvészeti és iparmüvészeti kiállitások. Sokoldalu irodalmi tevékenységet is fejt ki. Munkái: Képek Ázsia keletéről (1905), IV. Károly király koronázásának müszaki és müvészi munkálatai, stb. Mint épitész is jelentős sikereket ért el. Számos külföldi kiállitáson nyert értékes dijakat. Épitészeti alkotásai közül megemlitjük a következőket: a gödöllői Premontrei rendház, internátus és főgimnázium, a kaposvári városháza, a héjjasfalvi honvédemlék stb. A Margitsziget rendezési pályázatán az I. dijat, az 1923. évi monzai kiállitáson Milánó város ezüst érmét, 1908-ban a Mérnök Egylet Hollán-diját és Czigler plakettjét nyerte el. A Magyar Mérnök és Épitész Egylet épitészi szakosztályának elnöke volt, ezenkivül számos szak- és tudományos egyesület vezető tagja. Az 1930-ban tartott épitész világkongresszus elnöke volt.

Kertész Ödön, polgári iskolai tanár, a MIKÉFE igazgatója. Naszvad községben született 1883-ban. Középiskoláit a komáromi főgimnáziumban elvégezve, a budapesti polgári iskolai tanárképző főiskolán nyert tanári képesitést. 1903—1906-ig mint a pesti izraelita fiuárvaház tanára működött, majd Sátoraljaujhelyen a polgári iskola igazgatójává választatott. 1924—1927-ig a MIKÉFE titkára, 1927-től pedig mint annak igazgatója működik. A Zemplén cimü lapnak 1918-ig szerkesztője volt, azonkivül tanügyi lapokban számos cikke és értekezése jelent meg. Önálló munkája, mely könyvalakban is megjelent: „Az iskolai fegyelmiszék jelentősége és szervezete." Jelenleg mint a MIKÉFE igazgatója tevékenykedik. A Tanoncotthon növendékeinek az otthon falain belül általános ismeretterjesztő előadásokat tart. Az egyesület, amely 1842-ben Kossuth Lajos szellemi támogatásával alakult, 1892-ben tanoncotthonná bővül, 1909-ben pedig a kertészképző telep alapját veti meg. Eddig 8000 növendék került ki az intézet védőszárnyai alól, a tulnyomóan árva és elhagyott fiukat felszabadulásukig gyámolitja, sőt azután önállósitásukat is elősegiti.

Kertész Sándor, postatakarékpénztári főszámtanácsos. Született Mezőturon, 1864-ben. Középiskoláinak elvégzése után 1883-ban állami szolgálatba lépett és a máramarosszigeti pénzügyigazgatóságnál mint számtiszt nyert beosztást és itt főleg adóügyekkel foglalkozott. 1889-ben a m. kir. postatakarékpénztár szolgálatába lépett, ahol mint számtiszt a budapesti központban nyert beosztást. Itt a postatakarékpénztár ugyszólván összes ágazatában müködött és végül a csekkszámla-osztályon nyert beosztást és hosszu éveken át mint osztályvezető teljesitett szolgálatot. Puritán gondolkozásu tisztviselő volt, aki hivatali kötelességét lelkiismeretesen teljesitette.

Keserü Béla dr. *(szerdahelyi)*, ny. áll. I. o. főtörzsorvos. Született a zalamegyei Hörcsögpusztán, 1874-ben. Középiskoláit Késmárkon végezte és ezután mint önkéntes Temesváron teljesitett szolgálatot a 2. cs. és kir. huszárezrednél. Leszerelése után a budapesti tudományegyetemen orvosi tanulmányokat folytatott és orvosi oklevelet nyert. Ezután három évig Nágocson folytatott magánorvosi gyakorlatot. 1903-ban a 17. m. kir. honvédgyalogezrdhez nevezték ki, amelynek Veszprémbtn állomásozó 3. és 4. zászlóaljához mint főorvost osztották be. Mint ezredorvos, 1911-ben a budapesti 1. honvédgyalogezrednél müködött; majd a 29. honvédgyalogezred megalakulásakor ennek orvosfőnökévé nevezték ki. A világháboru kitörésekor ezzel az ezreddel vonult először a szerb, majd később az orosz harcszintérre. Itt csakhamar a dandár, majd pedig a hadosztály egészségügyi főnöke lett. Harctéri szolgálata alatt megsebesülve, Budapestre került. Felgyógyulása után ismét az orosz harctéren nyert beosztást, ahonnan 1917. év juliusában Budapestre rendelték, ahol a 29. honvéd pótzászlóaljnál mint orvosparancsnok nyert beosztást. Még ugyanez évben a honvédelmi minisztériumban rendelték be, ahol 1923-ig teljesitett szolgálatot. Közben egy évre a bu-

mény- és nyugdijügyeit. Az áll. alkalmazottak nyugdijáról és családi pótlékáról szóló törvények előkészitésében tevékeny részt vett. A háboru után éveken át vezette az elszakitott területekről Magyarországra menekült közszolgálati alkalmazottak nyilvántartásának és elhelyezésének ügyét. 1921 óta mint kormánymegbizott többször vett részt a Prágában, Rómában, Bukarestben, Belgrádban és Bécsben folytatott jogi és pénzügyi tárgyalásokon. Munkássága elismeréséül többször részesült magas kitüntetésben, igy többek között megkapta a III. osztályu Vaskorona-rendet és a hadiékitményes Ferenc József-rend középkeresztjét a csillaggal.

Kerpely Kálmán dr. lovag *(kvassai)*, egyetemi ny. r. tanár, m. kir. udvari tanácsos. Született 1864 október 13-án Oravicabányán. Középiskoláinak elvégzése után a selmeci erdészeti és bányászati főiskolának, utána a keszthelyi gazdasági akadémiának volt hallgatója, majd a hallei egyetem általános mezőgazdasági fakultását látogatta. Gyakorlati munkásságát 1880-ban a mezőhegyesi és kisbéri áll. ménesi birtokokon kezdte, később a keszthelyi gazdasági akadémiánál, 1890-től mint előadó, 1893-tól pedig a debreceni akadémiánál mint r. tanár működött, mely utóbbi intézetnek 1898-ban igazgatója lett. Közben Magyaróvárott is volt rövidebb ideig. A közgazdasági egyetem szervezésekor, kari meghivás folytán, mint ny. r. tanár került az egyetemre, ahol azóta a növénytermesztéstani tanszéket tölti be és egyben a Növénytermesztéstani Intézet igazgatója. Gyakorlatilag leginkább a dohánytermesztéssel foglalkozott. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a m. kir. Dohánytermesztési Kisérleti Állomásnak 1890—1919-ig főfelügyelője volt, az OMGE örökös tiszteleti és örökös igazgatósági, a Mezőgazdasági Kisérletügyi Tanács és az Orsz. Gazdasági Szakoktatási Tanács r. tagja, ugyancsak kinevezett tagja a Magyar Dohánytermesztési Állandó Bizottságnak. Igen jelentős irodalmi munkásságot folytat. Eddig megjelent munkái közül felemlithetjük: A cukorrépa mint ipari növény (Budapest, Kilián, 1890), A párisi kiállitás dohányai és dohánygyárai (Budapest, 1901, Köztelek külön!.., Pátria), A mütrágya helyes alkalmazása (Pátria, 1910, OMGE), A jó dohánykertész (1914, Pátria), A Mezőgazdaságban c. munkában a talajmüvelés, trágyázás és növénytermesztés c. fejezeteket irta. Cikkei ezenkivül különböző német és magyar szaklapokban,

Kersék János dr., ügyvéd. Született Léván, 1895-ben. Középiskolai tanulmányait Léván végezte, majd a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen jogi doktori oklevelet és 1925-ben ugyancsak Budapesten ügyvédi oklevelet szerzett. Rövid ideig a budapesti birósságnál működött, majd Léván telepedett meg, ahol 1925 óta folytat ügyvédi gyakorlatot. A világháboru alatt 1915-ben bevonult a 14. honvédgyalogezredhez, amelynek kötelékében az orosz frontra került. A Bruszilow-offenziva alkalmával az oroszok foglyul ejtették és éveket töltött különböző fogolytáborokban. 1922-ben tusztranszporttal került haza. Tevékenyen résztvesz a helybeli társadalmi és müvészeti életben. A „Bars" cimü lap egyik szerkesztő-munkatársa. A zenei irodalom terén is maradandó alkotásokat produkál. „A szerencsesziget" cimü operettjét a Szegedi Szinház elfogadta előadásra. Számos magyar dal szerzője. A barsi ref. egyházmegye tanácsának birája és ügyésze. A helybeli árvaházat fenntartó nőegylet titkára.

Kertész Aladár, festőművész. Született Budapesten, 1903-ban. Középiskoláit Budapesten végezte, s mint tisztviselő kezdte pályáját. 1922-ben kezdett a pikturával is foglalkozni, s rohamos fejlődésében tisztviselői pályájával rövidesen szakitott; a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait. Fáradhatatlan munkálkodásával csakhamar szélesköru technikai és rajzképességre tett szert és igy felkészültséges utat biztositott változatos problémáinak előadásában. Mint naturalista kezdte, impresszionista, stilizáló és transzponáló törekvések további főbb állomásai. Müveit többnyire merész szinei és egy uralkodó lendületes vonal jellemzi. Tanulmányfej és tájképein kivül a dolgozó ember és bányajelenetek gyakori témái. Eddigi nevezetesebb munkái: Olcsó modell, Henyélő leányka, Önarckép, Ebédidő, Robot, Pihenő akt, Falu éjjel, Akna, Bányamunka, Sáros utca, Nehéz munka. A Mücsarnok és számos pesti tárlat kiállitója. Független müvész.

Kertész K. Róbert h. államtitkár, müépitész. Budapesten született, 1876-ban. Középiskoláinak elvégzése után a kir. József Müegyetemen folytatta tanulmányait, ahol 1898-ban épitészi oklevelet nyert. 1900—1908-ig a müegyetemen az ókori épitészet tanszékén asszisztens és tanársegéd volt. 1908-ban mint müszaki főtanácsos a kultuszminisztérium épitési osztályának vezetője lett. 1912-ben osztálytanácsossá, 1918-ban miniszteri tanácsossá nevezték ki. Ugyanebben az évben a müegyetemen Kelet Ázsiai Épitőmüvészet c. tárgykör-

MATÁV
kutató-fejlesztő épület

MATÁV Research and Development Center | Budapest Infopark, 2000

ÉPÍTÉSZ ARCHITECT Kertész András

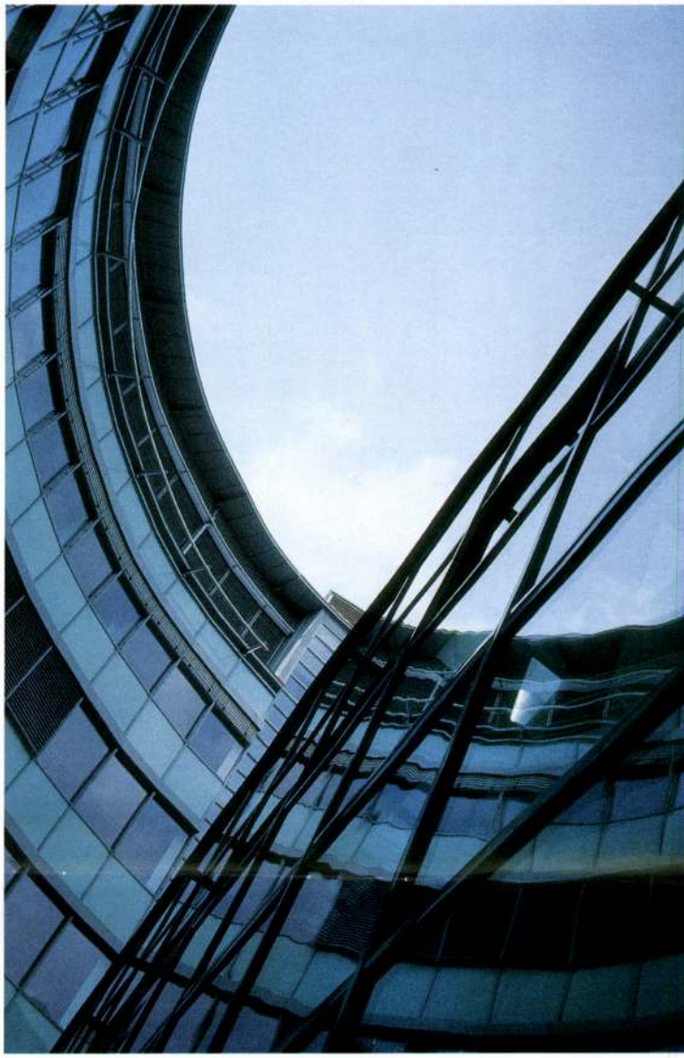

AZ ÉPÜLETET FUNKCIONÁLIS programja két fő tömegre bontotta: a nagyobb alapterületet igénylő hardver és a kisebb szoftver fejlesztő központra. A két tömeg transzparens hidakkal kapcsolódik egymásba. Az alacsonyabb épületszárny üvegfalával a területet feltáró körút vonalára simul, a nagyobb tömegű szárny félkörívben kitárul a budai panoráma felé, míg déli irányban fegyelmezett ritmusú fallal fordul a később megépítendő további épületek felé. Itt a téglaarchitektúra és az üvegfelületek kiegyensúlyozzák egymást, a ház többi részén a szürkés színű parapetek és a fény- és szélviszonyok függvényében mozgó külső fém árnyékolók mögött felcsillanó üvegfelület az uralkodó. A két épületszárny által közrefogott udvar közepén kapott helyet a könyvtár pavilonja. A belső udvar nyugalmas geometriájában álló „üveghház" kétszintes: alul a tárolópolcok, felül az olvasóterem található. A belső udvar burkolatai, növényzete, a könyvtár üvegdoboza, az épületszárnyakat összekötő „hidak" átláthatósága, a tiszta formák, az áttetsző és „tömör" üvegek, a részletek finomsága egyszerű eszközökkel teremt architektonikus harmóniát.

Soóki-Tóth Gábor ■

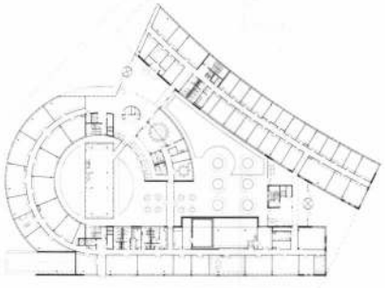

FOTÓK · PICTURES · VARGA MIHÁLY

THE BUILDING HAS BEEN divided into two main bulks: the one that required more basic area, erected for hardware, and the smaller one built for the software development centre. These two sections are joined by transparent bridges. With its glass wall, the lower wing of the building blends into the lineage of the boulevard opening up the area, whilst the more massive wing opens itself out in a semi-circle. Southward, in the direction of further buildings meant to be built later on it turns a wall suggesting a disciplined rhythm. Here the brick architecture and the glass surfaces come to counterbalance one another. In the rest of the building, depending on the greyish parapets and the weather conditions such as light and wind the moving metal screenings reveals shimmering glass surfaces behind them. Surrounded by the two wings of the complex, right in the middle of the yard there is the pavilion of the library. The panelling of the inner yard, the vegetation, the glass box of the library, the see-through character of the "bridges" connecting the wings of the complex, the clear-cut forms, the transparent and "solid" glass surfaces, the delicacy of the details such as the densification of the subdivisions in the curtain wall that separates communicating rooms of the ground-floor come to create architectonic harmony by simple means.

Gábor Soóki-Tóth ■

»» **Tervezés** / Design ▸ Kertész Építész Stúdió Kft. »» **Felelős építész tervező** / Leading architect ▸ Kertész András Tibor »» **Építészek** / Architects ▸ André Zoltán, Horváth Péter, Mendrey Attila, Gábor Kálmán, Soós Attila, Szabó Réka, Stummer Judit »» **Statika** / Structure ▸ Ungi Mérnöki Iroda – Ungi Lajos, Bíró Imréné – VEGYTERV Rt. »» **Gépészet** / Plumbing ▸ Bihary Zsolt G & B Plan Kft. – AST »» **Elektromos tervezés** / Electrical planning ▸ KA-TE Bt. Dorgai Károly – AST »» **Külső közmű** / Outdoor public utilities ▸ Aniot Pál, Aniot Pálné, Triplan »» **Környezettervezés** / Landscape design ▸ Torma Sarolta, Land–A Műterem »» **Építtető** / Client ▸ MATÁV Rt. »» **Projekt irányítás** / Project management ▸ IVG – DTI »» **Generál fővállalkozó** / Main contractor ▸ AST – Uniszer (új nevén: AST – Hungária)

FOTÓK · PICTURES · HAIDER ANDREA

MATÁV Igazgatási Központ

MATÁV Headquarters | Budapest, 1999

ÉPÍTÉSZ ARCHITECT Balázs Mihály

A MATÁV ÚJ KÖZPONTI irodaháza egy 1954-ben épült szocialista-realista stílusú épület felhasználásával született. Az épület eredeti külső megjelenése alig változott, ám a homlokzatok mögött a mai igényeknek megfelelő funkció működik.

Az épület négy fő egységből áll: az előkert alatti mélygarázsból, a régi keretes beépítésű szárnyban elhelyezett irodákból, az udvar lefedésével létrejött aula-konferencia-központból, valamint az oldalkert alatt kialakított konyha-étteremből.

A nagyterű irodákat feltáró folyosó intenzív kapcsolatot teremt a régi és az új épületrész között. Az aula az épületnek mindvégig megkülönböztetett figyelemmel kísért része volt. A konferencia-központ meglehetősen nagy tömegét célszerűnek látszott inkább terepépítményként kezelni, mintsem egy, az udvar közepén álló épülettömegként. A négy meglévő, határozottan kemény homlokzati sík idézőjelként zárja magába azt az „absztrakt tájat", melynek főbb elemei a hajdani hegyoldalt idéző hatvan méteres rézsű, az ebben „barlangként" rejtőzködő, de mégis hívogató konferenciatermek, és az ebből kinövő, felfelé törő acél konstrukció.

Simon Mariann ■

THE NEW HEADQUARTERS and office block of MATÁV was born by making use of a building erected in 1954 in the socialist realist style. With some changes made to the external of the original building, the interiors are highly functional and accordingly live up to today's expectations. Comprising four main units, the building has an underground garage beneath the front garden, offices positioned in the old frame-structured wing, an aula and conference centre created by covering the yard, and a kitchen-diner located under the side-garden. Revealing office rooms fairly spacious, the corridor establishes intensive links between the old and new sections of the building. From among the sections of the building, the aula has always been a most privileged one in the focus of attention. The somewhat oversized block of the conference centre seems justified to be tackled as an object of the terrain or a landmark rather than a building section erected in the middle of a yard. Hard and firm in formation, the existing four wall-faces sort of embrace the "abstract landscape" as if putting it in quotation marks its main components of which are the 60-metre embankment evoking the former hillside, the inviting conference-rooms that hide within like caves and the steel construction growing out of it and thrusting upward.

Mariann Simon ■

Kertén Andrai

» **Tervezés** / Design ▸ Török és Balázs Építészeti Kft. » **Építész** / Architect ▸ Balázs Mihály » **Építész munkatársak** / Fellow architects ▸ Bartók István, Fejérdy Péter, Somogyi-Soma Katalin, Benárd Aurél, Parádi Kornélia, Józsa Dávid, Fuchs Zoltán » **Tartószerkezet** / Structure ▸ Márton Béla, Gnädig András, Sziklai Ferenc – MATÁV Ingatlan Igazgatóság Statikus Osztály » **Belsőépítészet** / Interior design ▸ Szenes István, Gergely László, Zakariás András – Szenes Design Stúdió » **Gépészet** / Plumbing ▸ Pfeninberger Ottó – ENCO Mérnöki Iroda Kft. » **Elektromos tervezés** / Electrical planning ▸ Rajkai Ferenc – HUNGAROPROJECT Mérnökiroda Kft. » **Kertépítészet** / Garden design ▸ Börcsökné Baráth Gabriella » **Megbízó** / Client ▸ MATÁV Rt. » **Kivitelező fővállalkozó** / Main contractor ▸ Krisztina Iroda Kk

KERTÉSZ ANDRÁS

8 MAGYAR HÍRLAP 2000. 07-15.

VILLANÓFÉNYBEN

Zárul a Nemzeti tervpályázata

(MTI) Ma jár le az új Nemzeti Színház tervezésére meghirdetett pályázat beadási határideje, az eredményeket május 26-án teszi közzé az Új Nemzeti Kht. A kormánybiztosi iroda – a Magyar Építészkamara egyetértésével – márciusban hét építészt kért fel: Dévényi Sándort, Ekler Dezsőt, Ferencz Istvánt, Karácsony Tamást, Kertész Andrást, Skardelli Györgyöt és Vadász Györgyöt. Schwajda György arra kérte az építészeket, hogy Siklós Mária koncepciója alapján készítsék el a főváros IX. kerületébe, a volt expótelekre, a Duna-partra elképzelt új Nemzeti Színház épületének tervét. Siklós Mária a színháztechnológiai koncepciót készítette el, az ő programterve a tervpályázat kiírásának alapját képezte. A teátrum terveit hattagú bírálóbizottság értékeli. A testület elnöke Schwajda György kormánybiztos, társelnöke Balogh Balázs, a Magyar Építészkamara elnöke. A felkértek közül Vadász György tervezte a 2000-es hannoveri magyar expópavilont. Dévényi Sándor az organikus építészeti stílusban alkotók közé sorolható, épületei többek között Pécs belvárosában láthatóak. Ekler Dezső elsősorban lakóházakat, mezőgazdasági, ipari és középületeket tervez. Ferencz István tervezte a miskolci, avasi téglatemplomot, valamint a Miskolci Egyetemi Város bizonyos épületrészeit is. A modern stílus hatja át Karácsony Tamás és Kertész András munkáit, illetve ugyancsak a fiatal generációhoz tartozik Skardelli György, a Középület-tervező Intézet munkatársa. A kivitelezésre kiírt közbeszerzési eljárás már márciusban lezárult, a nyertes pályamunkát az Arcadom Építőipari Rt. nyújtotta be. A cég 2001. december 31-éig megépíti és átadja a Nemzeti Színházat. A nyertes árajánlata 2002-es árszinten – áfa nélkül 6,7 milliárd forint volt.

Kertész András, Ybl-díjas építész.

1984-ben

Pavádi Károly és Kertész András építész. Nevelési létesítmények tervezéséért, ezen belül a Budapest Káposztásmegyeri 16 tantermes gimnázium és a Budapest Pestlőrinc, Thököly úti 16 tantermes gimnázium építészeti tervezéséért Ybl Miklós díjban részesült.

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 34-old.

Kertész András, építész, LAKÓTERV. 1) Folytatás

16 tanulócsoportos gimnázium, Budapest XVIII., Thököly

Építész: Kertész András (LAKÓTERV)

Belsőépítész- tervezők: Kiss P. István, Takács László; statikus tervező: Tóth András; épületgépész tervező: Mayer Péter; elektromos tervező: Dorgai Károly; építtető: Budapest Főváros Tanács V.B. Beruházási Főosztály; beruházó: Művelődésügyi Beruházási Vállalat; tervező: LAKÓTERV; kivitelező: 23. sz. Állami Építőipari Vállalat; tervezés éve: 1985; kivitelezés: 1985—1986; bruttó épület alapterület: 7500 m²; nettó épület alapterület: 7200 m²; az épület térfogata: 33 400 lm³; építési költség: 173 millió Ft. Fotók: Häider Andrea.

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 36-old.

út

Kertész András | André Kertész |, építész

Tisztelet a szülőföldnek
Külföldön élő magyar származású művészek
II. kiállítása.
1982. dec. 17. — 1983. jan. 30.
Majd háromszáz művész vett részt a kiállításon:
világszerte ismert alkotók, mint Schöffer Miklós,
Kertész András | és még többen! .

Műcsarnok, Hősök tere.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1982. december.

Kertész András, Ybl-díjas építész
Ybl Miklós-díjak, 1987.

1/1

Kertész András

1955-ben született **Budapesten**. 1979-ben diplomázott a BME Építészmérnöki **Karán**. 1979—1985-ig a LAKÓTERV-ben dolgozott Zoltai István és Virág Csaba műtermében. 1985-től a Paralel Kisszövetkezet tervezője.

Megvalósult nagyobb munkái: Úttörőtábor és kisegítő iskola Kispesten, 16 tanulócsoportos gimnázium Bp. XVIII., Thököly úton, BME Korvin Ottó Kórház Budakeszi úti részlegének rekonstrukciója, Egészségház Isaszegen, Csepel SC Evezőstelepének edzőcsarnoka, lakóház Bp. VI. ker., Vörösmarty utcában.

Az Ybl-díjat nevelési létesítmények tervezéséért, ezen belül a Thököly úti gimnáziumért kapta Parádi Károllyal megosztva.

Kép: Pestlőrinci gimnázium aulája

Magyar Építőművészet, 1988., 3., hátsó borító belső oldalán.

Ft

Kertész András, építész

Két társadalmi szerv építészmérnöki diploma pályamunkát írt ki, melynek célja az volt, hogy azoknak a hallgatóknak a munkáját honorálja, akik a diplomaterv során kiemelkedő ~~tanuságról~~ kvalitásról tettek tanuságot-másrészt, hogy a figyelmüket a társadalmi szervekben való munka felé irányítsa. — Mikó László, Kertész András egy üzlet-hidat tervezett, ami Győr belvárosát Révfaluval kötné össze. | eculítve |.

Déli krónika.

1979. X. 20. Kossuth 12.00

MDK.

Kertész Andor

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec. 14.

Kertész Andrásné

grafikus

Lőrd

=

Gyomai Imre:

A párisi magyar festők munkássága.

Erdélyi Helikon

1930. 250. l.

semmi adat

Vitegrád i hut ilkáza fotó ?

Klissére

Kassa Dom.	1	Sümeg	10
Sík "	2	Vitegrád hut	11
Kolostor "	3	Zrinyi	12
Zrínyi " 3	4	Szombathely mozaik	13

PALETTA

A BABYFACE CLAN bolgár együttes koncertezik ma este a Kultiplex Művelődési Házban (IX., Kinizsi utca 28.). Az estét dj DRS bulija zárja.

A FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ (XI., Fehérvári út 47.) Zsebi-baba játszóháza fantázia- és kommunikációs készségfejlesztő tábort szervez 3-7 éves korú gyermekek részére három turnusban, hétköznapokon július 15. és augusztus 2. között. Az intenzív kiscsoportos foglalkozások naponta reggel kilenctől délután négy óráig tartanak majd.

A VILÁGVÉGE? című – felnőtteknek ajánlott – műsor ma délután fél háromkor lesz a Planetáriumban (X., Népliget).

AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖR kertjében (III., Kiskorona utca 7.) ma este nyolc órától a Budapest Ragtime Band muzsikál. Műsoron: klasszikus ragtime- és dixielandzene, paródiák, operafeldolgozások.

A PESTI VIGADÓBAN (V., Vigadó tér 2.) a Greater Boston Youth Symphony Orchestra (USA) koncertezik ma este fél nyolctól. Vezényel: Federico Cortese.

A BUDAPEST BOX – Rejtett szcéna az 1990-es években című kiállítás holnap este hat órakor nyílik a Ludwig Múzeumban (I., Szent György tér 2.).

Könyv a bemutatható sírokról

A Fiumei úti sírkertről szóló könyv, amelyet a Nemzeti Kegyeleti Bizottság jelentetett meg nemrégiben, igazán szép kiadvány. Kemény táblás, nagyalakú, teli színes fotókkal. Az efféle művektől elvárható melankolikus alaphang sem hiányzik, hiszen temetőben – kiküszöbölendő a mindenhová belógó, dús növényzet takarását – csak késő ősztől kora tavaszig lehet fényképezni.

Tulajdonképpen csak azt nem értem, mi volt a célja a Nemzeti Kegyeleti Bizottságnak ezzel a könyvvel. A bizottság titkára, *dr. Fogarasi Katalin* által írott bevezetőben az olvasható: a mű „hiánypótló és figyelemfelhívó alkotás". Nem is lehet több, hiszen a Fiumei úti sírkert sok száz védett sírja közül mintegy százhetven került be a válogatásba. Jelesül azok, amelyek „jelenleg jó és bemutatható állapotban" vannak. Aki még sosem járt a Fiumei úton, ebből a könyvből nem fogja megtudni, hogy egyelőre jó néhány jeles magyar síremlékét rejti áthatolhatatlan bozót.

Mindez persze érthető is. Az 1999-ben kormányrendelettel létrehozott Nemzeti Kegyeleti Bizottságnak nem az a dolga, hogy siralmas képet fessen a gondjaira bízott nyughelyekről. Az azonban elvárható volna, hogy ha már ilyen album készül szép, fényes papíron és imponáló terjedelemben, akkor a bőven rendelkezésre álló helyet kellő mennyiségű információval töltsék ki.

Az alfabetikus rendbe szedett és igen szép fotókon ábrázolt síremlékekről, akárcsak az alattuk nyugvó néhai nagyokról mindössze néhány szót közölnek ugyanis. (Még az is esetleges, hogy szentelnek-e néhány sort a híres ember mellé eltemetett családtagoknak.) Kosztolányi Dezsőről például a következőket tudhatja meg a könyv olvasója: „Író költő, műfordító. Több nyelven beszélt, műfordításaival közelebb hozta a modern európai irodalmat. A francia írók írásainak tolmácsolásáért a francia Becsületrend kitüntetettje."

A nyelvi igényesség amúgy sem jellemző a szép küllemű kiadványra. Elkelt volna egy szerkesztő a rövid képaláírások megszövegezője mellé: így talán az 56-os emlékmű ismertetéséből is kimaradt volna az a rész, hogy „A bronz domborművet tizennégy vörösmárvány lapkereszt fogja körül a forradalom és szabadságharc tizennégy napját szimbolizálva, amelyek közül az utolsó (november 4-e) letört tetővel rendelkezik". Ja, és ugyanez a szerkesztő lebeszélhette volna dr. Fogarasi Katalint arról a mondatról, hogy „A Nemzeti Kegyeleti Bizottság az élő társadalmat, a jövőt szolgálja".

N. K. J.

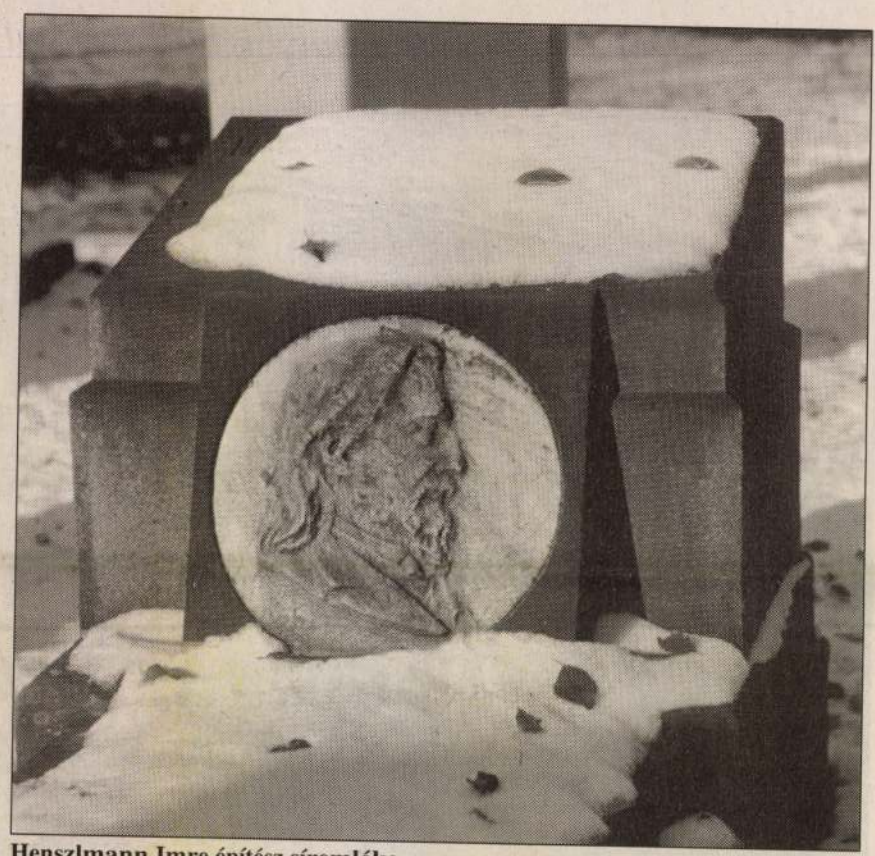

Henszlmann Imre építész síremléke

Műfajok kavalkádja

A Mindhalálig Beatles szereplői FOTÓ: KANYÓ BÉLA

Ebből is egy kicsit, abból is egy kicsit! – lehetne ez is a mottója annak a zenei sorozatnak, amelyet a Világsztárok Produkció Kft. rendez ma, holnap és pénteken a Budai Parkszínpadon. A Zenemánia című koncerteken ugyanis nem korlátozták egy-két műfajra a könnyű- és a komoly- [illegible] nek azonban nem kell beérniük ennyivel. *Malek Andrea* és *Keresztes Ildikó* előadásában a Kabaré, Az operaház fantomja és a Funny Girl című darabokból, valamint a két énekes színésznő saját lemezeiről is elhangzik majd jó néhány sláger.

Ötletek helyett négyzetméterek

Nem csak a jogszabályok kötötték gúzsba a lágymányosi Infopark B és I jelű épületének tervezőit

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

Az egyelőre betűvel jelölt két épület a Lágymányosi híd levezető szakasza mellett található

A bő tíz évvel ezelőtt kigondolt, majd rövid előkészítést követően rögvest elvetélt budapesti expó lágymányosi telkein lassan szaporodnak az apránként informatikai parkká alakuló új városrész épületei. Két legfrissebb jövevénye, az egyelőre prózai módon B és I betűvel jelzett épületek közvetlenül a Lágymányosi híd levezető szakasza mellett találhatók. Fő jellegzetességük egyszerű: leginkább semmilyenek. E kínosan rövid, ám jellemző megállapítással a kritika tulajdonképpen véget is érhetne, azonban e jellegtelenségnek oka van, mi több: számos – és szerteágazó – oka. B és I arctalansága még az expó meghiúsulását követő újragondolás idején vette kezdetét, mikor a kiállítási esemény számára közművesített és felparcellázott területen a hely hasznosítása okán kezdtek kirajzolódni egy egyetemi város és informatikai park keretei.

Az expóról megörökölt telkekre új városrész ötlete született, melyet – akkortájt igen szokatlan módon – viszonylag részletesen ki is dolgoztak a tervezők. Pontosan meghatározták az épületek helyét, és azok arculatára is szigorú megoldások születtek. Ezek egy kizárólag strukturált üvegfallal és vörös téglával definiált épülethomlokzatokból álló, egységes városrész víziójáról irányozták elő, és az elképzelést végül a kevéssé rugalmas jogi szabályozás nyelvére is lefordították. Hogy a tervezők álmai mennyire különböztek a szabályok jelen olvasatától, arra bizonyság a közvetlen szomszédságban évekkel ezelőtt emelt és kiváló építészetről tanúskodó IBM-épület, illetve a nem kevésbé attraktív Matáv-irodaház is.

Ez utóbbi munka tervezője az a *Kertész András*, aki az Infopark hajdani jövőképének egyik megálmodója volt. A városrész karakterére vonatkozó elképzelései azonban a paraméterekre bontott szabályokban már külön életre keltek. Használatuk nem volt kötelező, csupán lehetőségként adódott az építészek számára. Így fordulhatott elő, hogy a kérdéses épületek tervezői, a jó ezer kilométerről és ugyancsak jócskán agyonszabályozott építési közegből, Berlinből és Dortmundból dolgozó JSK International és Assmann Beraten munkatársai végül mellőzhették a terv ajánlásait, és a jogi paraméterek határértékein építették fel koncepciójukat. Egyezkedéseik magyar műfordítóikkal, a Mérték és az Artonic építészirodákkal ugyan segíthettek volna rátalálni a szándékokra, de közreműködésük nem rántotta ki a terveket a jogszabályok csapdájából. Csupán a beruházandó mennyiségek és a szigorú beépítési perifériák olvasatát lelték meg a sorokban, de a sorok közt rejlő lehetőségekre már nem találtak rá.

Öt emelet falak mögött, majd feljebb még kettő álságos ferde tetőimitáció alá rejtve spekulál a robusztus tömbökön. Néhol javarészt téglával, másutt leginkább üvegfallal palástolva a tereket. Az Infoparkban megépült két legújabb irodaház amolyan megvalósult jogi illusztráló ábra lett. Ennyi és aligha más.

Hogy épületeinknél hol történt a hiba, persze nem tudni pontosan, és hogy így esett, valószínűleg kutatni sem ildomos már. Mégis a két, egyéni hangokat is jócskán felvető, értékes épület közé zuttyant arctalan ikerpár kapcsán érdemes elgondolkodni arról, vajon a hazai jogszabályok sűrűsödő rendszerében formálódó kényszerpályákat milyen eszközökkel lehetne végül mégis hatékony mozgástérre váltani.

Az építési jog kialakult gyakorlata az egykoron függetlennek és területileg flexibilisnek szánt liberális kezdeményezésekről mára javarészt lecsúszott. Eredményeként egyre inkább egy agyonszabályozott, paraméterekben, tiltásokban és korlátozásokban gondolkodó jogalkotási rendszer kezd kirajzolódni, amely jó eséllyel kedvez a biztos középszer megvalósuló épületei számára. Ennek eredményeként az informatikai park – hasonlóan számos úgynevezett témaparkhoz, melyből lakó-, iroda-, bevásárló- és ipari kivitel is született már – kettős félreértés mentén lehetetlenül el. Egyfelől megörökli az előző területkoncepció léptékét, ezúttal az expópark kiállítási térrendszerét, amely az újszerű igényektől gyakran teljesen eltérő lehetőségeket kínál. Másfelől a területre jogi kényszerből rajzolt merev képzeletbeli hasábokból adódó szabályozás eredménye gyakran túlságosan megszorítja a tervezői fantáziát.

Kiutat több alternatíva is kínál. Az – úgymond – arculattervezői szabályozottság kötelező, amolyan építészeti sorvezetőhöz hasonlítható lehetősége mellet létezik egy ennél demokratikusabb módszer is, melynél már nem paraméterekre bontják a szabályokat, hanem távolabb tekintenek, és korlátok helyett inkább jól artikulált jövőképet teremtenek. Végül nem méretek és adatok garmadáját zúdítják a tervezőkre, hanem inkább azt fogalmazzák meg pontosan, hogy elvárásaikkal milyen célokat szeretnének elérni. Ez lehetővé teheti, hogy egy adott problémára számtalan építészeti válasz szülessen, és azt is, hogy azok többsége jó erővel meg is feleljen a város elvárásainak. Félő azonban, hogy hasonló épületek láttán e megengedőbb szemlélet még jó darabig nem érvényesül majd minálunk.

Sütő András Balázs
az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

KERNSTOK KÁROLY
2002, dszi

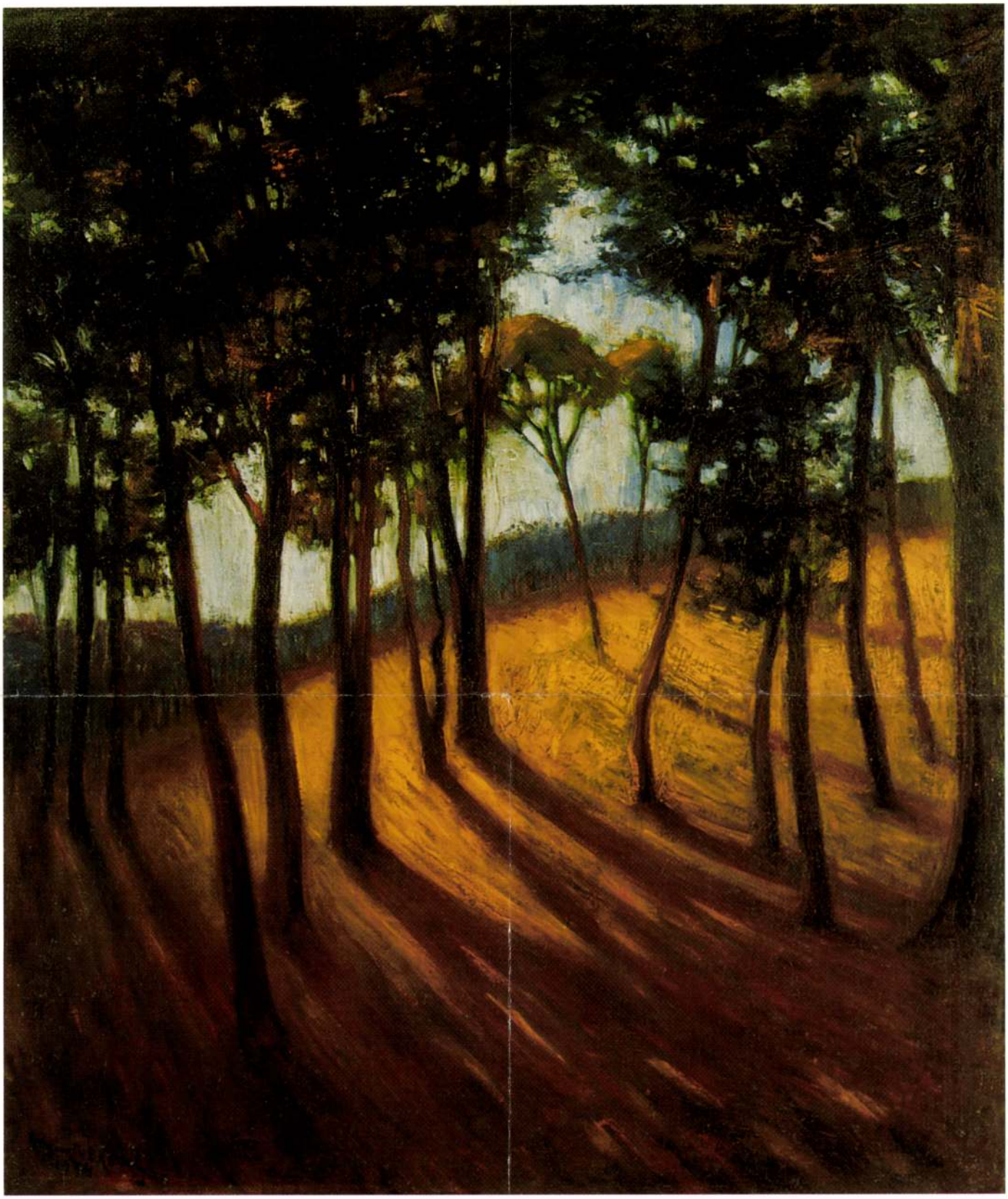

177

177 ▪ KOVÁCS MIHÁLY (1818–1892)

Önarckép, 1852

37,5 × 35,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Kovács Mihály tisztelt barátjának Barabás Miklósnak Pest 1852
Hátoldalán a Magyar Nemzeti Galéria Új Magyar Képtárának letéti címkéje

Kikiáltási ár: 750 000 Ft

178 ▪ MUNKÁCSY MIHÁLY (1844–1900)

Fiatal hölgy képmása, 1865-66

72 × 59 cm
Olaj, vászon
J. n.
Szerepelt a BÁV 62. aukcióján, 182. tétel, 1983 december

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft

Kertész András, Építész / Lakótero/. 2./Folytatás.

16 tanulócsoportos gimnázium, Bpest, XVIII. Thököly út. Építész: Kertész András.

1. Földszinti alaprajz / repr./

1. Földszinti alaprajz. 1. aula, 2. könyvtár, 3. természettudományi előadók, 4. zeneterem, 5. rajzterem, 6. tantestületi szobák, 7. étterem, 8. konyha, 9. műhely, 10. tornaterem

3. Emeleti alaprajz / repr./

3. Emeleti alaprajz. 1. zsibongó-galéria, 2. szaktantermek, 3. csoportszobák

4. A–A és B–B metszet

4. A—A és B—B metszet

5. Az iskola főbejárata. / repr./

5. Az iskola főbejárata

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 36-old., és 37-old.

Kertész András, építész, Lakóterv. 3. Folytatás.
16 tanulócsoportos gimnázium, Budapest, XVIII., Thököly út, Építész: Kertész András

2. *A galériás belső közlekedő képe*

Magyar Építőművészet, 1984.3.36-old.

Vertész András, építész, /Lakóterv/. 4.) Folytatás

16 tanuló csoportos gimnázium, Bpest, XVIII. Thököly út. Építész: Vertész András.

6

6. Az iskola udvari képe a tornateremmel

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 37-old.

KERTÉSZ ANDRÉ

Kertész, André:
Les toiles /Paris/, gelatin silver print, 1930 s. 39x29 cm.

Aukción: Christie's East, 10/31.

Közli: The Print Collector's Newsletter, Vol. X. No. 6. Jan-Febr. 1980. 211.old.

KERTÉSZ ANDRÉ

Kertesz, André:
Mondrian's Glasses and Pipe
/Kertész, 116/ silver print, 1926.
printed later ... 27,4x34,9 cm.

Aukción: Sotheby Parke Bernet, 5/19.

Közli: The Print Collector's Newsletter
Vol. XI. No. 3. July-August 1980.
111.old.

„Mintha a tektonika eltűnt volna"

Interjú Kertész András Tiborral

Néhány éve igen fontos szerepet vállaltál a szakmai közéletben. Mostanában azonban már nem elsősorban ennek okán hallunk felőled, inkább Budapest érzékeny, frekventált pontjaira készült épületterveid keltik fel a figyelmet.

Az életemben beállt változásnak számos oka van. Idén elmúltam ötven éves, s most már szeretném megszerezni a DLA-fokozatot. Egész évben erre készültem, és ez a szellemi koncentráció nagyon befolyásolta a napjaimat. Közéleti tevékenységemet éppen ezzel kapcsolatban kissé háttérbe szorítottam:

YACHTKLUB TERVE, BALATONFÜRED

építészeti gondolataim rendszerezésével akartam foglalkozni. Másrészt energiáim jelentős hányadát az oktatásra fordítottam: amellett, hogy a Műegyetemen tanítok, bizonyos mértékig elköteleztem magamat a pécsi PTE Pollack Műszaki Karán is.

Az utóbbi időben viszont az építészirodám nagyon sok pályázatra kapott meghívást – ezt önmagában is komoly sikernek tekintem. Főként irodaházak tervezésére szólnak a megbízások, ám ez az épülettípus ma sokat változik, és igen komoly építészeti problémákat hoz magával. A nyugat-európai, amerikai beruhá-

A BUDAÖRSI VÁROSI USZODA ÉS SPORTCSARNOK TERVE

zók elsősorban gazdasági jellegű, szigorúan számbeli elvárásai, az épület külső megjelenésével kapcsolatos igényei nagyon kötötté teszik ezt a „műfajt". Divatos függönyfalak, a karaktert erősen determináló, „menő" anyagok használatára ösztönzik az építészirodákat, miközben maguknak az építészeknek – szakmai felelősségérzetüktől indíttatva – mindezt a hazai építőipart jellemző, a nyugat-európainál jóval korlátozottabb lehetőségekhez kell illeszteniük, figyelve a többnyire historikus-eklektikus városi környezetre. A beruházóknak egyre konkrétabb elképzeléseik

Kertész András Tibor
Budapest, 1955. január 26.

Tanulmányok:

1979	BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék

Szakmai pálya:

1979-1986	LAKÓTERV (Virág Csaba és Zoltai István műterme)
1986-1992	Studio Argeplan Bolzano (Olaszország)
1992-1995	Albrecht und Partner, Benedek und Partner München (Németország)
1996-tól	Kertész Építész Stúdió Kft.
1999-től	a BME Középülettervezési Tanszék külső korrektora
1998-2001	MÉK Külügyi Bizottság tagja, BÉK Szakmafelügyeleti Bizottság tagja
2001-2003	MÉSZ alelnöke

Fontosabb díjak:

1979	Diplomadíj
1986	Építészeti Nívódíj – Karinthy Frigyes Gimnázium
1987	Ybl Miklós díj – Karinthy Frigyes Gimnázium
2000	Budapest Főváros Önkormányzata Nívódíj elismerő oklevél – Infopark, MATÁV épület
2001	Pro Architectura díj, Budapest XI. kerület
2002	ALUTA Nívódíj - Infopark, MATÁV épület

Fontosabb épületek és tervek:

1980	Skála Pavilon – Balatonaliga
1985	Karinthy Frigyes Gimnázium, Budapest XVIII. Thököly út
1988	Sanikal cég bemutatóterme és raktárépülete – Eppan / Appiano (Olaszország)
1989	Hat lakásos lakóépület – Val Gardena - St. Ulrich (Olaszország)
1990	Fortuna Panzió bővítése, átalakítása – Val Gardena - St. Ulrich (Olaszország)
1991	Tornacsarnok – Eppan / Appiano (Olaszország)
1994	Autópálya étterem – Drezda / Wilsdruff Nord (Németország)
1997	Lakóépületek, családi házak: XII. Hangya Utca, II. Vihorlát utca, Verecke utca
1998	II. Irányi D. utca, Szalamandra utca, Gül Baba utca, XXII. Lomnici utca
1998	Infopark beépítési terve, Budapest (Kajdócsi Jenővel)
1998	MATÁV kutató-fejlesztő épülete – Bp. Infopark
1998	MATÁV Pont üzlet – Bp. Szervita tér – Petőfi S. utca sarok
1999	MATÁV Teréz központ átalakítása – Bp. Nagymező utca
2000	Bp. XI: Fehérvári úti piac átépítése és bővítése
2000	BCW irodaház – Bp. XI. Nagyszőlős utca
2001	Családi ház – Bp. XXII. Lomnici utca
2001	Ötlakásos társasház – Bp. Rügy utca
2002	Auróra Szálló átépítése – Balatonalmádi
2002	SIKLA irodaház és raktárépület – Bp. XI. Dombóvári út
2003	E/F irodaépület tervei – Infopark, Budapest
2003	Blaha Lujza téri (volt sajtószékház helyén) épületkomplexum tervei
2004	Bérirodaház tervei – Bp. XIII. Esztergomi út (Árpád híd pesti hídfő)
2004	Tanulmányterv. Bp. Teleki téri piac átépítése
2004	Tanulmányterv. 24 tantermes általános iskola – Fót
2004	Tanulmányterv. Mátészalka, városi bevásárló központ.
2004	Irodaház tervei – Debrecen. Bem tér
2005	Haller Kert Irodaház. Marián Balázzsal – Bp. IX. Soroksári út 32-34.

Kertész András Tibor

ÉPÜLETKOMPLEXUM TERVE, BUDAPEST-BLAHA LUJZA TÉR. FEJLESZTŐ: ABLON

A HALLER-KERT IRODAHÁZ TERVE (MARIÁN BALÁZZSAL), BUDAPEST-SOROKSÁRI ÚT

A HALLER-KERT IRODAHÁZ TERVE (MARIÁN BALÁZZSAL), BUDAPEST-SOROKSÁRI ÚT

A BCW IRODAHÁZ TERVE, BUDAPEST XI. KER. NAGYSZŐLŐS ÚT

vannak az irodák benapozásával, alaprajzi rugalmasságával és – ezekkel összefüggésben – a homlokzatképzéssel kapcsolatban. Gyakran például a szalagablakot részesítik előnyben, mely az idehaza rendelkezésre álló építéstechnológiákkal és anyagokkal nehezen egyeztethető össze. Az ellentmondásoknak ez a halmaza ébresztett rá arra, hogy a helyzetnek, melyben dolgoznunk kell, igen összetett építészetelméleti konzekvenciái vannak. Úgy gondolom, hogy itt végső soron a tektonika-atektonika kérdésével állunk szemben. A világ építészeti lapjait forgatva ma egyre gyakrabban olyan homlokzatokat látunk, melyeket a tektonika könnyelmű mellőzésével terveztek. A homlokzat egyfajta bőr lett: különböző fóliák, műanyagok, terpesztett fémlemezek kerülnek rájuk, teljesen függetlenül a belső szerkezettől. A tektonikai rendszer és a homlokzat két különböző tervezési feladat lett, az anyaghasználat és a tektonika összefüggése pedig megszűnni látszik. Ma a gravitáció leküzdése lett a fő cél. Úgy látom, hogy e tradicionális viszonyrendszereket nem lehet ilyen felelőtlenül felrúgni, legalábbis Magyarországon erre nem látok lehetőséget. Ugyanakkor én és munkatársaim esztétikai értelemben sem léptük még meg ezt a szétválasztást. Nos, éppen ezek a problémák vezettek arra, hogy építészetelméleti vizsgálódásokba fogjak: a tektonika kérdése lesz DLA-pályázatom témája is.

Pontosan miben áll ez a problémakör?

A Haller-kert irodaházra készített tervünkkel szemléltetném, hogy mire gondolok. Úgy éreztük, hogy a szóban forgó helyre nem kellene sem üvegdobozt, sem valamiféle csiszolt kőből készült épületszobrot tenni. Inkább valamilyen nyersebb tömbszerűségben gondolkodtunk, egyszerűen azért, mert a Soroksári út fél-ipari hangulatában furcsa zárvány lenne egy amolyan rafinált, kifinomult belvárosi luxusépületet idéző irodaház. Abban is biztosak voltunk, hogy épületünknek határozottan el kell különülnie a Millenniumi Városközpont karakterétől, és inkább a IX. kerület városszövetének kell részévé válnia.

A beruházó itt is szalagszerű ablakfelületeket igényelt, azért, hogy a későbbi üzemeltetés során a nyílásrendszertől független alapmodulban bárhova válaszfalat kapcsolhasson. Mi azonban alapvetően a falszerkezetre alapozódó, „masszív" épületszerkezetben gondolkodtunk – a kért ablakrendszer ennek ellent mondott. Az önhordó, illetve önhordó-teherhordó szerkezet olyan

homlokzatot feltételez, amelyben lyuksor képezi a nyílásokat. Bár ez a lyukarchitektúra még éppen elbírná az építtető által elvárt belső szerkezeti rasztert, de a nagy méretek miatt nagyon nehéz az ablaksorok monotóniáját elkerülni, s szinte lehetetlen valamelyest sajátos karaktert adni az épületnek. Eleinte téglaburkolat szerettünk volna, ám a problémát elmélyítette, hogy ez az anyag – természetéből és hagyományaiból eredően – a masszív struktúrák világához tartozik. A szalagablak a manufakturális jellegű, a tégla sajátosságain alapuló épületektől teljesen idegen. Én legalábbis nem tudtam még megtenni azt az elméleti lépést, még nem hoztam létre magamban azt az alkotásmódot, melynek révén a tégla átlényegül és mintegy hozzáidomul ahhoz a szerkesztésmódhoz, amely már nyomaiban sem tükrözi a hagyományos téglastruktúrákat. Erre ma kevesen figyelnek – teljesen zűrzavaros, atektonikus, ellentmondásos homlokzat lesz az eredmény.

Végül a kő mellett döntöttünk, mert könnyebben alkalmazkodik ehhez a szituációhoz, jobban elviseli az elvárt „bőrszerű" tervezésmódot. Ezt a választást egyfajta reduktív tömegképző móddal párosítottuk: a tömegből való kivágásokkal oldottuk a zártságot. Így belső, lényegében a tömeg „magjában" elhelyezkedő felületek keletkeztek, melyek már módot adnak a szabadabb anyaghasználatra, hiszen nem az utcafronton húzódnak. Úgy éreztük, hogy itt lehet nagyobb mértékben teret engedni a beruházó igényeinek: ezekre a részekre nagy üvegfalakat helyeztünk. Az üvegfal ebben a formájában nem mond ellent a tektonikának, hiszen a falszerkezet továbbra is mindenütt teljes mértékben érvényesül. A mi fejünkben az anyaghasználat, a formaképzés és a tektonikai gondolkodás tehát szorosan összefügg.

Úgy tűnik, mintha a tektonika, mely évezredek óta az építészet iránytűje, eltűnt volna. Vagy talán mindez egy, a mi hazai viszonyaink között még nem megérthető, egészen új építészetelméletből táplálkozik? A mi feladataink a mi viszonyainkhoz kötöttek, melyek ezeknek az építészeti törekvéseknek bizonyára még egyáltalán nem adnak helyet. Ekképp a tektonika iránytűjének továbbra is ott kell lennie a zsebünkben.

Az interjút Haba Péter készítette

BÉRIRODAHÁZ, BUDAPEST-ESZTEGOMI ÚT. FEJLESZTŐ: ABLON

IRODAHÁZ TERVE, DEBRECEN-BEM TÉR

SZAKKÖZÉPISKOLA TERVE, MAGLÓD

ÁLTALÁNOS ISKOLA MODELLJE, FÓT

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
Jaklics Ervin, Dálnoky Tibor, Obermayer István, Szécsi Zsolt

Múltra és jövőre hangolva

A Ferihegyi Repülőtér 1. terminál felújítása és bővítése

A legszolidabb jelző, melyet a Ferihegyi Repülőtér tervezési és építési története elé tehetünk, a „zaklatott-kalandos" lehet. Egy világháború, igazi világégés törte ketté a folyamatokat. A stílustörténet talán még nagyobb ívet írt le. A Bauhaus-on felnőtt, Corbusier irodáján dolgozó, tervpályázat-győztes építésznek az ötvenes években a szocreál igényeinek is meg kellett felelnie. A legnagyobb dicséret illeti, hogy eközben maradandó és értékes épületet tudott tervezni, melyet 2000-ben műemlékké nyilvánítottak.

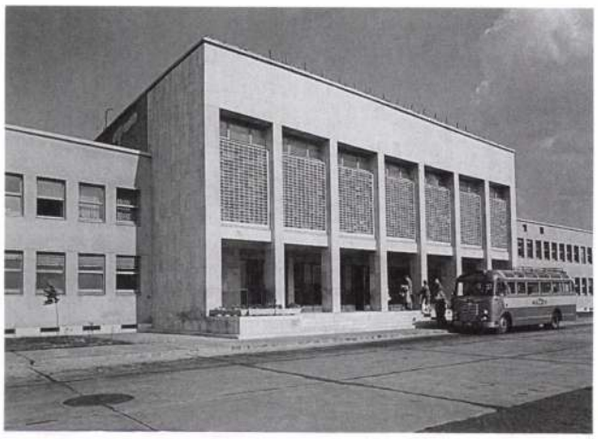

FOTÓ: ARCHÍV

FOTÓ: ARCHÍV

ITT CSAK SZŰKSZAVÚ építéstörténetre van lehetőségünk, az érdeklődőket kielégítheti Fehérvári Zoltán és Prakfalvi Endre kitűnő, a témában írt tanulmánya: a következő néhány sor ebből merít. A Budapestet kiszolgáló Budaörsi Repülőtér kapacitása (épült 1936-37-ben) igen hamar elégtelennek bizonyult feladata ellátására, a ferihegyi helyszínre már 1939-ben kiírták a tervpályázatot. Az eredményt 1940-ben hirdették ki. A huszonegy pályázó közül az első díjas ifj. Dávid Károly és az egyik második díjas, Szabó Márton kapta a tervezési megbízást. A pályázat tanulságait értékelő Rimanóczy Gyula elsősorban a levegőből is „artisztikus megjelenésű", alaprajzában egy repülőgéphez hasonlító, „karakterisztikus" képet mutató volta miatt tartotta indokoltnak az első díjas terv győzelmét. Forgalmi szempontból – Dávid koncepciójának sérelme nélkül – a megépülő tervbe jól illeszthetők voltak a második díjas társtervező építész ötletei, megoldásai. A kiviteli tervek 1942-ben készültek, a forgalmi épületet szerkezetkészen érték a háborús károk, majd végül 1950. május 7-én adták át a repülőteret a forgalomnak, de csak a szárnyak nélkül. Ezek csak 1959-ben készültek el. Közben a MASZOVLET-ből 1954-ben – kivásárlással – a MALÉV lett a működtető légitársaság. Időközben a megszűnt magánpraxis helyett állami cégek vették át a tervezést; ifj. Dávid Károly 1949-től a KÖZTI tervezője lett (ahol a Népstadion főtervezője volt), a szárnyakat pedig 1956-ban már az UVATERV-ben tervezik.

A „zaklatott-kalandos" történetnek itt sincs vége. Az 1950-es évek közepén indulási-érkezési csarnokokkal toldották meg az eredeti épületet (a szárnyak és a farok közé ékelődve), meglehetősen igénytelen térrács szerkezettel, feladva a karakterisztikus jelleget. Ezt a toldalékot a mostani áttervezés – helyesen – teljesen visszabontotta és finomabb formában (kisebb terekkel) építette vissza, beleillesztve a jóval bonyolultabb és igényesebb „mai" funkciókat (ellenőrzések, schengeni előírások szerinti funkciók stb.).

Nehéz és hálátlan feladatot kaptak a mostani tervezők. Ifj. Dávid Károly házát a mai napig etalonnak tartják a szakmában, ha reptér tervezésről esik szó. Központi tere nagyvonalú, elegáns és időtálló. Kitűnő szerkesztési elveire az a legjobb bizonyíték, hogy mai igényekre is át lehetett alakítani drámai kompromisszumok nélkül. Csakhogy a forgalom mára túlnőtt az épület kínálta lehetőségeken, a város először kinőtte (ekkor épültek a 2-es terminál épületei), majd átépítésre ítélte. Az eredmény kérdésessé teszi az alapkiindulást. Biztos, hogy a „fapados" járatokat kell innen indítani és fogadni? Nem lenne alkalmas a felújított-átalakított épületegyüttes akár a VIP forgalom lebonyolítására is? Nem kellene sokat változtatni a jelenlegi épületen, hogy e célnak megfeleljen.

GENERÁL TERVEZŐK / GENERAL DESIGN
KIPSZER RT., ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
DR. JAKLICS ERVIN, DÁLNOKY TIBOR – LAKÓTERV KFT., OBERMAYER ISTVÁN – OBER ART BT.

MŰEMLÉKVÉDELEM, TÖRTÉNETI BELSŐ TEREK / RESTAURATION ARCHITECT AND INTERIOR DESIGN ARCHITECT
SZÉCSI ZSOLT – ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

STATIKA /
DR. VÁNDOR ANDRÁS, OLOSZ EMESE – ÁLLAMI MŰEMLÉKHELYREÁLLÍTÁSI ÉS RESTAURÁLÁSI KÖZPONT

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
TAKÁCS LÁSZLÓ – LAKÓTERV RT.

REPTÉRI TECHNIKAI TERVEZÉS / AIRPORT TECHNOLOGY
UVATERV RT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET /
KÁMÁN ZSOLT – KÁMÁN ÉS TÁRSA KFT.

ELEKTROMOS TERVEZÉS /
TÓTH BERTALAN, KÖZTI RT.

KIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
FŐVÁLLALKOZÓ KFT. (MAGYAR ÉPÍTŐ RT., RESONATOR RT.)

Kertész André

NÉPSZAVA 1999 III. 5

André Kertész természeti tükörképei

NÉPSZAVA-információ

A Distortions – azaz torzítás – című fényképsorozat, mely mától április végéig látható Budapesten, a Galéria '56-ban (Bp. V., Falk Miksa utca 7.) *André Kertész* magyar származású fotóművész munkásságának különleges részét képezi. A művész a harmincas évek elején alig néhány évig foglalkozott a fényképezőgép lencséje nélküli, mintegy a természetben megjelenő „eredeti" torzulásokkal. Ilyenek voltak például a víz alatti fényképei, s ebbe a kategóriába sorolhatók a Distortions sorozat képei is, amelyeknél a „természetes" torzítást egy tükör okozta. Kertész beszerzett egy „elvarázsolt kastély" tükröt, amelyben a modellek bizarr, vicces alakzatokként jelentek meg.

Ennek a tükörnek köszönhető a mostani kiállítás létrejötte is: a Galéria '56 tulajdonosa, a New Yorkban élő *Havadtőy Sámuel* egy antikbútorüzletben megpillantott egy tükröt, amelyről azonnal tudta, hogy csak André Kertészé lehetett (legalábbis Kertész egy pontosan ugyanilyen tükörrel készítette felvételeit). A most Pesten látható kiállítás fő attrakciója Kertész fényképein túl maga a tükör, amellyel (vagy amilyennel) a művész a képeket készítette s amelyben most mindenki megtekintheti a fotóművészé mellett a maga „torzulásait" is.

NÉPSZAVA

ni bölcsődéket

árosvezetés határozatát

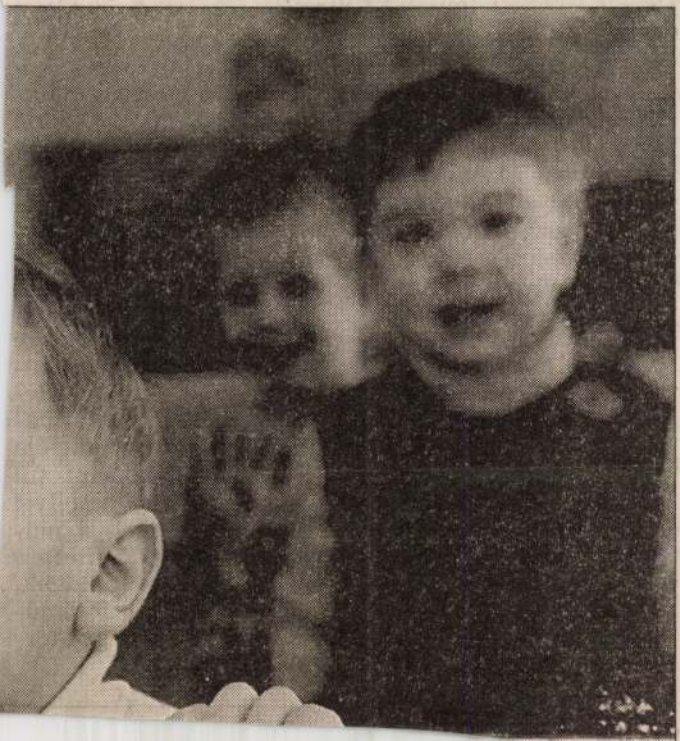

A Kertész Fotómúzeum megnyitás el ő t,
Le Musée de la Photographie de Kertész avant inaguration, Szigetbecse

André Kertész: Hajóvontatás a folyón felfelé
(Halage du bateau sur le rivage), Tiszaszalka, 1919

Kertész André

André Kertész: Distorsion numéro 6

A Magyarországi Francia Intézet tisztelettel meghívja Önt

André Kertész: Disztorziók

című fotósorozatának kiállítására

1994. április 6-án, szerdán 18 órakor a Francia Intézetbe.

A kiállítást megnyitja:

Pierre Bonhomme,

az Francia Fotógyűjtemény vezetője.

A kiállítás megtekinthető 1994. május 6-ig,
szombat és vasárnap kivételével naponta 13-tól 19 óráig
(Budapest I., Fő u. 17., első emeleti kiállítóterem)

A kiállítást a Francia Fotógyűjtemény szervezte,
budapesti bemutatását a Francia Külügyminisztérium támogatja.

A Magyar Fotográfiai Múzeum tisztelettel meghívja az

André Kertész és Magyarország

című kiállítás megnyitójára,
ahol André Kertész 100 eredeti, magyar vonatkozású fotográfiáját,
személyes tárgyait, dokumentumait állítjuk ki.

1994. április 8-án, pénteken 16 órakor

A kállítást megnyitja:

Beke László

művészettörténész

Megtekinthető 1994. szeptember 11-ig,
hétfő és kedd kivételével naponta 10-től 17 óráig
Kecskemét, Katona József tér 12. Tel/Fax: (76) 483 221

Szigetbecse Község Önkormányzata tisztelettel meghívja Önt
a felújítás után ismét megnyíló

André Kertész Emlékházba

ahol

1994. április 9-én, szombaton 11 órakor

megemlékezünk a művész születésének 100. évfordulójáról.

André Kertész Szigetbecséhez fűződő kapcsolatáról, a múzeum jövőjéről

Magasitz Lajos
polgármester beszél.

Kalen, André

Párizs száz éve – fotókon

Párizs városa száz év fotóin címmel nyílt kiállítás a Francia Intézetben. Harmincnégy kortárs vagy már régen halott fotóművész – például *Henry Godefroy, Cartier-Bresson, André Kertész, Doisneau,* vagy *Rob Capa* – nyolcvannégy képe mutatja be nekünk az „ember-sűrűs, gigászi vadon" arcait, grimaszait, fintorait, orcáit, ábrázatát, külszínét és felszínét, egyszóval egy várost, a várost, amely örök, de legalábbis az örök nosztalgia forrása mindenféle rangú és rendű művészszívekben, hogy a hétköznapi hódolókat már ne is említsük.

A kollekció vándorkiállítás, anyagát Párizs négy nagy fotóarchívumából állították össze. A bemutatott száz év öt korszakára tagozódik, így jeleníti meg a város testének és lelkének változását. Az egyes korszakokat ábrázoló fotók közül a kollekció összeállítói azokat választották ki, amelyek szerintük visszaadják egy-egy időszak hangulatát. Néhány képet villantunk fel a különböző korszakokból.

1885–1920. Mint nyílvessző a céltábla közepébe, fúródik a kereskedelmi tőzsde a város szívébe. A bolhapiacon megannyi használt munkásbocskor sorakozik egymás mellett, a fotó Van Gogh parasztcipőjére játszik rá talán? Kiskocsma bejárata a Conti sugárúton 1900 körül: a cégéren békeidős ajánlat: egy palack normandiai vörösbort kínál a tulaj hatvan centime-ért. 1903: félig kész a metró, nagy hasú, kalapos főnökök szemlézik a terepet. Alvó clocharde asszony egy Szajna menti padon, motyója vászonzsákban.

1920–1950. Sétálgató kövér asszonyság 1933-ból, szájában cigaretta, csúnya ugyan, de űzi az ősi mesterséget: ő a place d' Italie peripatetikusa a kép címe szerint. A Montparnesse-on szobrokkal megrakott kordét húz egy munkás, a rakomány tagja kétméteres, kővé tett filozófus, profilból Arisztotelésznek nézné az ember: a bölcs rezignáltan tekintget a kuli hátára, tán abban reménykedik, hogy kor- és nyelvtársai közé kerül, egy olyan panteon helyett, ahol mit sem tud majd kezdeni a göröggel.

1950–1970. Életképek. Szemüveges apáca támaszt egy kocsit a taxiállomáson, kezében rózsafüzér, néz a fotósra, alkudozik talán? Bisztró üvegfala mögül emberek bámulnak kifelé, ködlik a cigarettafüst, mindenkin egyforma ballonkabát. Öregek ülnek egy romos külvárosi ház elé kitett lócán, szemükkel keresgélik eltűnt életük nyomait. A Művészetek hídján piktor festeget. Modellje felöltözve ül egy padon, ő mégis aktot készít róla, mögötte egy ember áll, összehasonlítgatja a valót a képzelet termékével.

André Kertész felvétele 1928-ból

1970–1994. Felrobbanó épület, térdre rogyása előtti pillanatban. A Pompidou-központ húsz emelet magas üvegpáholyaiból gyerekcsapat bámulja az alanti utcán ténfergő apró alakokat. Az Opera egy sötét kis mellékszínpadán három serdülőkorú, tüllruhás kis balerina társalog saját árnyékai felett. Óriásplakátok a koszos tűzfalakon, a baloldali azt tudatja: itt kereskedelmi központ épül rövidesen. Egy '94-es kép, rajta sterilen napos tér, egy metrólejáró közvetlen környéke. A fotós láthatólag arra volt kíváncsi, mi minden kapható ezen a kis területen, a cégtáblák, a hirdetések pontosan kivehetők. Utazási iroda, mozi, ékszerbolt, pizzéria, exporttevékenységeket lebonyolító kis iroda, női divatáruüzlet: lehet, hogy Párizs mindig is a kereskedők városa volt?

A kiállítás május 3-ig látható a Francia Intézetben (I. kerület, Fő utca 17.).

M. N. T.

Barokk lőportár Dél-Bu

Dél-Kelenföld térségében a Szerémi úton autózók közül sokan érdeklődve nézik az Építész utca és a Kondorosi út között emelkedő kis dombon lévő „bagolyvár"-at, amely még így felújításra váró állapotában is a messze múltat idézi.

A zordnak tűnő, de mégis hangulatos műemléket századunk két világháborúja mellett kétszer is veszély fenyegetette. A kelenföldi kaszinó dr. Szebenyi Antal képviselő útján a következő kérést intézte a Budapest Székesfőváros tanácsához: „Nemcsak a katonaság érdekében áll a lőportár kihelyezése, hanem a lágymányosi polgárság nagy hálájára és támogatására is számíthat a Tekintetes Tanács, ha a lőportár kihelyezése tárgyában mielőbb megfelelő megoldást találna" – adja hírül a Független Budapest 1914. évi 26. száma.

A másik veszély az 1986-os tűzvész után – amely a tetőt elpusztította – a terület akkori gazdája (a Beton és Vasbeton Ipari Művek) által benyújtott bontási engedélykérés, amelyet szerencsére az akkori tanács műszaki osztálya elutasított.

Amit a titokzatos épületről tudni lehet: bár a Budapest Lexikon és más források szűkszavúan írnak róla, de hála az Etele Kör és a BVM néhány lelkes helytörténészének, (különösen Szabó Károly úrnak), akik felkutatták és egybegyűjtötték a fellelhető dokumentumokat, ma már tudjuk, mit érdemes, és mit kell megmentenünk.

A barokk lőporraktár, régies nevén lőportár, vagy németes nevén Pulverthurm (régi lőportorony), nevének megfelelően katonai raktárként szolgált. Építése levéltári adatok szerint az 1770-es évekre tehető, de ismert egy 1760-ból származó térképrészlet is, amelyen már szintén megtalálható.

Az épület a XVIII. századi lőportárak jellegzetes típusa. A raktárak fallal körülvett és jól védett, magas boltozatosan kialakított építmények voltak. A tágas belső tér és a falba, a támpillérekbe épített, ma is jól működő szellőzőcsatornák a puskaport a nedvességtől védték, a különlegesen falazott boltozatok a biztonságot nyújtották.

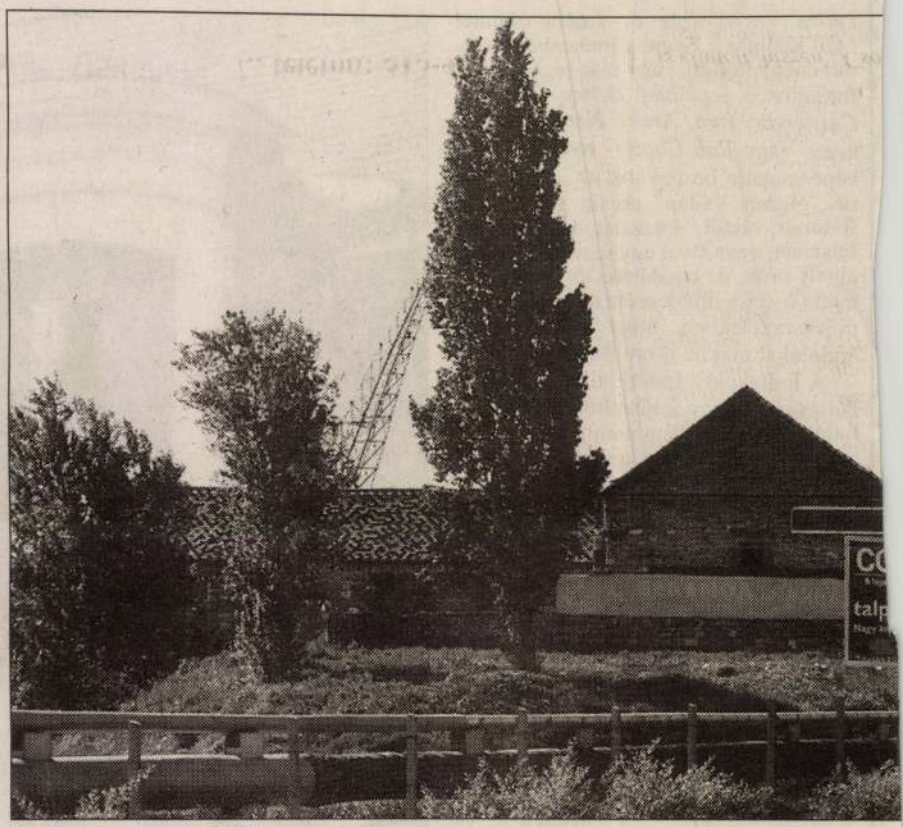

Fontos lenne az épület hasznosítása

[illegible] épületegyüttes egy fő és egy hozzá csatlakozó „L" alakú melléképületből áll. A harminc méter hosszú és nyolc méter széles belső terű főépületet nyeregtető borítja. A magasra helyezett ablakok és a szellőzőnyílások nagy részén még megvannak a külső vas táblák. Az egyetlen belső terű főépület kiválóan szellőzött, biztonságos termében raktározták a lőport. A hozzá csatlakozó, alacsonyabb melléképület valószínűleg később létesült, és fedett kocsibejáróból – ahol a rakodás történt –, valamint az őrszemélyzet elhelyezésére szolgáló helyiségekből állt. Az eredetileg magas kőkerítés nagy része ma már hiányzik.

Sajnálatos veszteség, hogy a kőfalak egy része és az őrházak a második világháborúban és az azt követő nehéz években tönkrementek, pedig egyes visszaemlékezések szerint még a '60-as években is volt őrtoronymaradvány.

A lőportár egészen 1945-ig, a szovjet csapatok megjelenéséig rendeltetésszerűen működött, miután az őrség az épületből eltávozott, az épület gyakorlatilag funkció és gazda nélkül maradt. Mivel a '60-as, '70-es években köréje épült elemgyár nem tudott megfelelő állagmegóvást biztosítani, állapota folyamatosan pusztult.

Szerencsés változást hozott a BVM Épelem Kft. privatizációja, a társaság anyagi hozzájárulása mellett elnyert pályázatokkal segítette és irányította a felújítási munkák első szakaszát. A támogatók – a fővárosi, a XI. kerületi önkormányzat, a Budapest Bank Budapestért Alapítvány, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Etele Helytörténeti Kör és a Kelenföldi Polgárok Egyesülete – segítségével komoly felújítási munka kezdődött el a Budai Építész Műhely

Makettfotó: az Infopark távlati beépítési terve / *Model of the future arrangement plan of Infopark*

Matáv ház, Infopark, Lágymányos

Újabb épülettel gazdagodott a lágymányosi informatikai park: elkészült a Matáv új kutató-fejlesztő központja. Az épület a magyar távközlési multi szoftver és hardver fejlesztő részlegének ad otthont. Tulajdonképpen egyedi igényekre szabott korszerű irodaházról van szó, amely az itt folyó munka megkívánta labor és teszt helyiségekkel, könyvtárral, előadótermekkel egészül ki. Nem a reprezentáció volt a fő szempont, az építész kezét feszes funkcionális program kötötte; ugyanakkor a beruházó nem sajnálta a pénzt az épület hatékony üzemeltetését szolgáló műszaki megoldásokra, a rendkívül alacsony hőátbocsátású homlokzatra, az intelligens árnyékoló-szerkezetekre, a korszerű gépészeti rendszerekre és informatikai hálózatra.

A tudásipar megkövetelte esztétikai igényesség az épület és környezete harmóniájában következetesen végigvonul, illeszkedve a szomszédos egyetemi komplexumhoz és a hasonló tevékenységeknek otthont adó, tavaly átadott IBM irodaépülethez. Ez a ház, a környezetében már – részben vagy egészen – elkészült létesítményekhez hasonlóan, nem légüres térben született: az Infopark víziójának részeként egy új városrész évekkel ezelőtt megálmodott építészeti minőségébe illeszkedik. Ez a minőség, ez az anyagválasztásban, térformálásban megkötött esztétika adja azt a reprezentációt, amely az itt megtelepülő cégek alapvetően hasznossági szempontok szerint kialakított épületeit kiemeli a spekulatív ingatlanfejlesztések kommersz építészeti világából, amelyre oly sok példát találunk az elmúlt évtized során a fővárosban és az elővárosi zónában épült bérirodaházak között.

Vitruvius szerint az építészet „részei" az ordinatio, a dispositio, az eurüthmia, a szimmetria, a decor és a distributio. A „mű tagjainak méretezése", a részek egymáshoz, s a szimmetriához való viszonya, a „dolgok alkalmas elhelyezése", „az ékes megjelenés", „a tagok összetételében álló kellemes látvány", a részek és az egész arányainak összhangja, a hagyomány, „a tekintély által elfogadott bevált formákból szerkesztett mű hibátlan megjelenése", s végül, de nem utolsó sorban a distributio, „amit görögül oikonomiának neveznek", „a készletek és a hely célszerű eloszlása és az építkezésben a költségek takarékos, ésszerű mérséklése". Az ókori szerző szerint az összes épített konstrukciót három követelmény szabályozza: a tartósság, a célszerűség és a szépség (firmitas, utilitas, venustas)*. Az épület ezeket az alapokat demonstrálja a tömegformálás, a high-tech modernitás visszafogott eszközeivel, az egész és a részek egészen a legapróbb részletekig való konzekvens végiggondoltságával.

Az épületet funkcionális programja két fő tömegre bontotta: a nagyobb alapterületet igénylő hardver és a kisebb szoftver fejlesztő központra. A két tömeg transzparens hidakkal kapcsolódik egymásba. Az alacsonyabb épületszárny üvegfalával a területet feltáró körút vonalára simul, a nagyobb tömegű szárny félkörívben kitárul a budai panoráma felé, míg déli irányban fegyelmezett ritmusú fallal fordul a később megépítendő további épületek felé. Itt a téglaarchitektúra és az üvegfelületek kiegyensúlyozzák egymást, a ház többi részén a szürkés színű parapetek és a fény- és szélviszonyok függvényében mozgó külső fém árnyékolók mögött felcsillanó üvegfelület az uralkodó, amelyet határozott gesztussal zárnak a beforduló rövid homlokzatok tömör tégla burkolatú felületei. Az épületben járva sok apróság utal arra, hogy az utilitas érvényesítése határozta meg a tervet, nem a térszervezési koncepcióban, inkább a megvalósítás hogyanjában, az anyagválasztásban, a terek méretezésében. A tömegkezelés, a sallangoktól mentes, mégis dekoratív

FOTÓ: VARGHA MIHÁLY

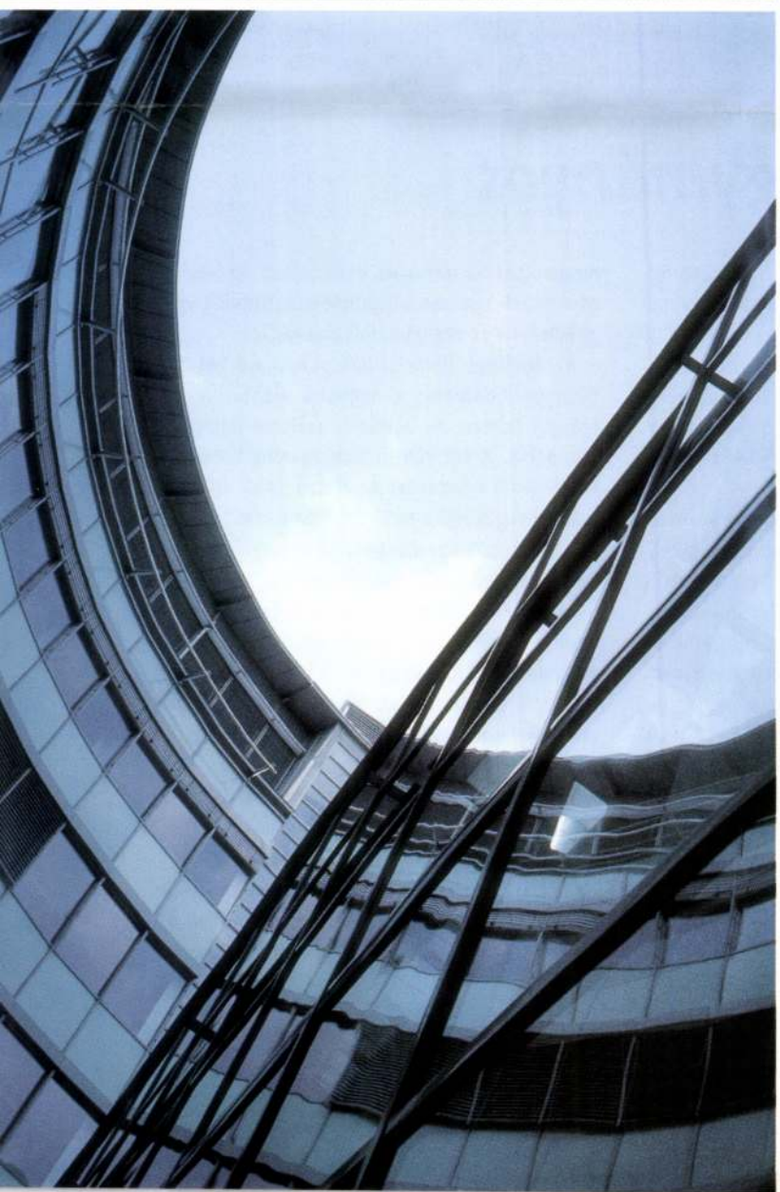

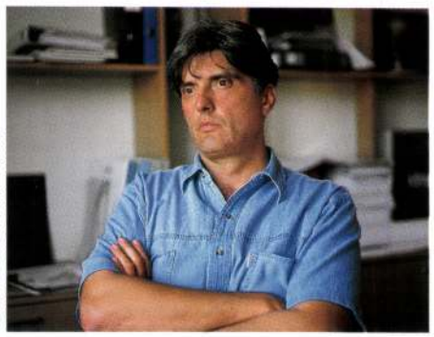

FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS

Kertész András

formálás, a részletek pontossága az, ami az utilitas feszességét, az oikonomia diktálta kompromisszumokat erénnyé tudta változtatni.

Az épület bejárata az Infoparkot feltáró körúttól kissé visszahúzva, a két épületszárny közötti hasítékban található, kellemes piazzát, cour d'honneur-t alkotva. Az előcsarnok helytakarékos, ugyanakkor üvegteteje, a két épületszárnyat összekötő folyosók rácsostartói teret adnak a megérkezésnek. Eredetileg két bejáratot terveztek. (Az elképzelés szerint a Matáv fokozatosan vette volna birtokba a házat, a köztes időszakban külső bérlőkkel töltötték volna fel az épület egy részét, ezek számára készült a második „előcsarnok".) A déli bejárat még szűkösebb, alárendelt jellege kívülről és belülről egyaránt jól érzékelhető. A közlekedők nyomott arányúak, kissé szűkösnek tűnnek (helytakarékosság), a gépészeti vezetékeket alacsony álmennyezet rejti. Az irodahelyiségekben az informatikai rendszer hálózata álpadlóban fut, álmennyezet nincs, a légkondicionálás berendezéseit a parapetekben, illetve a közlekedők felőli falakon a bútorzatba rejtették el. Az épület középfolyosóról nyíló cellás irodákból áll. A monoton jelleget oldja az íves formálás, a középfolyosó sejtelmesen beláthatatlan terét a függőleges közlekedő magok, illetve a kiszolgáló helyiségek teresedései tagolják.

Az épület megjelenése az érett modernizmus hagyományát követi, ugyanakkor a tömegformálás, a legfelső szint visszahúzása, az épület tömegét mély árnyékkal lezáró párkány klasszikus fegyelmezettséget sugall. A tetőszinten a téglaburkolat helyett fémlemez paneleket találunk, a korlátok, létrák, a távközlési torony konstruktív acélszerkezete önkéntelenül is a Corbusier által oly nagyra tartott óceánjárók formavilágát, „a merészségnek, fegyelemnek, harmóniának, a nyugodt, de egyszersmind hullámzó és erőteljes szépség nagyszerű megnyilvánulásait"** juttatja eszünkbe. Az alacsonyabb épületszárny legfelső szintjén ún. hotel irodákat alakítottak ki a munkaidejük nagy részét az ügyfeleknél töltő munkatársak számára. Mögöttük extenzív zöldtető, acél pergolákkal folytatva a tömeg sziluettjét. A két épületszárny által közrefogott udvar közepén kapott helyet a könyvtár pavilonja. A belső udvar nyugalmas geometriájában álló „üvegház" kétszintes: alul a tárolópolcok, felül az olvasóterem található. A belső udvar burkolatai, növényzete, a könyvtár üvegdoboza, az épületszárnyakat összekötő „hidak" átláthatósága, a tiszta formák, az áttetsző és „tömör" üvegek, a részletek finomsága – például a földszinten a közlekedőket határoló függönyfal osztásainak besűrítése – egyszerű eszközökkel teremt architektonikus harmóniát.

Szerkezetkész állapotában a ház nyomasztó monumentalitása a homlokzatok mögött barátságossá szelídült, megtartva ünnepélyességét, már-már a '60-as évek kvalitásos ipari épületeinek fegyelmezettségét sugallja (nem kell messzire mennünk a kerületben példákért, gondoljunk csak Szendrői Jenő gyárépületére a Fehérvári úton). Ezt a jóleső, fegyelmezett barátságosságot különösen az tapasztalja, aki a nagyvonalú „rondella" belsejében áll, vagy a tetőkertről tekint szét. „Az építészet a fényben fürdő tömegek értő, pontos és csodálatos játéka" – írja Le Corbusier. Nem több, s nem kevesebb: ez az értő pontosság az, ami leginkább értéke ennek az épületnek. Nem íródott új építészettörténeti fejezet ezzel a házzal, inkább az merül fel kérdésként a látogatóban, vajon miért nem csak ilyen „pontos" épületek születnek mostanában?

■ SOÓKI-TÓTH GÁBOR

+ Vitruvius: Tíz könyv az építészetről, Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1988
++ Le Corbusier: Új építészet felé, Corvina, Budapest, 1981

Matáv House, Infopark, Lágymányos

There is yet another new building enriching the informatics park in Lágymányos, as the new centre of Matáv for research and development has been completed. The building houses a department of Hungarian telecommunications, more precisely its "multi" software and hardware developing section. Actually, it is an up-to-date office-block tailor-made so as to suit individual expectations, made complete by a laboratory, testing rooms, a library, auditoriums, as required by the projects and day-to-day work going on in here. It was not the function of representation that the architect first of all had in mind, as had to obey restrictions of a strictly functional programme, yet the investor spared no expenses when it came to technical solutions that encourage and support an efficient functioning, such as the façade of an unusually low-level of heat-emission, the intelligent screening facilities, the system of modern mechanical engineering devices and the computing network.

Aesthetic fastidiousness as a main criterion of the knowledge industry has been consistently applied all through the harmony of the building and its setting, well-adjusted to the neighbouring university complex and also to that of the IBM headquarters' office-building housing similar activities. The latter project was inaugurated last year. An organic part of the vision of the Infopark, the Matáv house fits well into the qualities embodied by the landscape, the architectural environment that was dreamt a couple of years ago as a new quarter of the city. This standard, the aesthetics made up by the materials used, the treatment of space and their restrictions provide the kind of representation that elevate the buildings constructed in accordance with the utilitarian viewpoints articulated by the firms and companies settling down here, as contrasted against the speculative real-estate development so typical of the commercial architectural world, represented by a large number of examples — tenement office complexes built in the past decade both in the capital and its satellite zones.

According to its functional programme, the building has been divided into two main bulks: the one that required more basic area, erected for hardware, and the smaller one built for the software development centre. These two sections are joined by transparent bridges. With its glass wall, the lower wing of the building blends into the lineage of the boulevard opening up the area, whilst the more massive wing opens itself out in a semi-circle towards the Buda vista. Southward, in the direction of further buildings meant to be built later on it turns a wall suggesting a disciplined rhythm. Here the brick architecture and the glass surfaces come to counterbalance one another. In the rest of the building, depending on the greyish parapets and the weather conditions such as light and wind the moving metal screenings reveals shimmering glass surfaces behind them – the latter is dominant and closed by a firm gesture of the short façades turning inside with their solid brick-clad surfaces.

The entrance to the complex is slightly recessed from the boulevard that reveals the Infopark, in the slit between the two wings of the building it creates a pleasant piazza, a cour d'honneur. The foyer is economical with space, and yet its glass roof expanse and the grilled supports of the corridors that connect the wings provide ample space for arrival. The southern entrance is even narrower, its subordinated character is as easy to perceive from the inside as from the outside. The communicating rooms are somewhat depressed in their proportions, and seem to be rather tight (economizing on space), the wires for engineering are hidden by a low suspended ceiling. The building is made up by cells of offices that open from a central corridor. Their monotony is counteracted by arched forms, the mysterious spheres of the central corridor and the vertical communicating cores, and the tendency of the subsidiary rooms of becoming more spacious.

The overall appearance of the building follows traditions of a mature modernism, whilst the bulk formation, the recession of the topmost level, the cornice crowning the mass of the building with deep shadow suggest classic self-discipline. The usual brick tiling has been replaced by metal-plated panels at the roof-level, the railings, ladders and also the constructive steel-structure of the telecommunicating tower involuntarily remind us of the forms typical of ocean-liners that Corbusier appreciated as "the superb and yet calm, wavy and powerful representations of beauty, bravery, discipline and harmony". On the topmost level of the lower wing, the building was to house so-called hotel offices for those colleagues spending most of their work-time with their business clients. Behind them there is an extensive green-roof, with steel pergolas continuing the silhouette of the bulk of the building. Surrounded by the two wings of the complex, right in the middle of the yard there is the pavilion of the library. The panelling of the inner yard, the vegetation, the glass box of the library, the see-through character of the "bridges" connecting the wings of the complex, the clear-cut forms, the transparent and "solid" glass surfaces, the delicacy of the details such as the densification of the subdivisions in the curtain wall that separates communicating rooms of the ground-floor come to create architectonic harmony by simple means.*

FOTÓ: VARGHA MIHÁLY

In its ready-structure condition the rather depressing monumentality of the house has been tamed and turned friendly behind the façades, whilst retaining its basic solemnity. This welcoming sight, with its disciplined sympathy is an exclusive experience for those having a sweeping look round from the roof-garden or from the generous interior of the round bastion. "Architecture is a sympathetic and understanding, precise and wonderful play by those masses bathing in light", says Le Corbusier. No more, and no less than that — this kind of sympathetic preciseness is obviously the most treasured value of this building. Although there is no new chapter starting with it in the history of architecture, the visitor might be curious to know: why aren't there more of the same type of precise buildings nowadays?

■ GÁBOR SOÓKI-TÓTH

** Le Corbusier: Towards a New Architecture (Corvina, Budapest, 1981)*

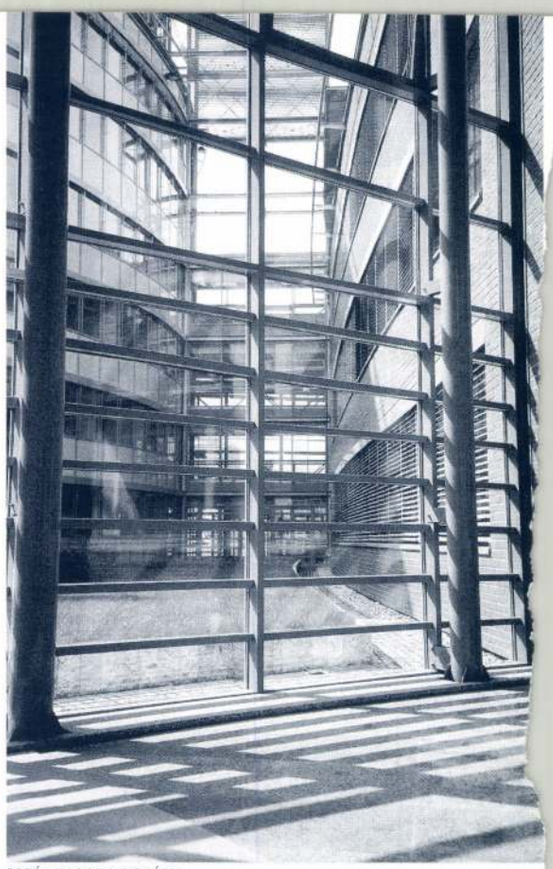

FOTÓ: VARGHA MIHÁLY

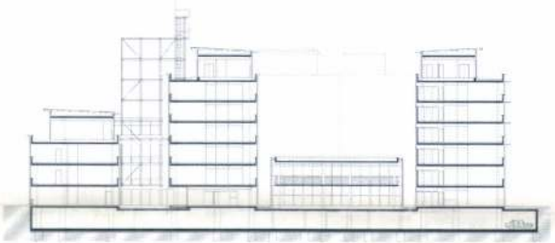

Metszet / *Cross section*

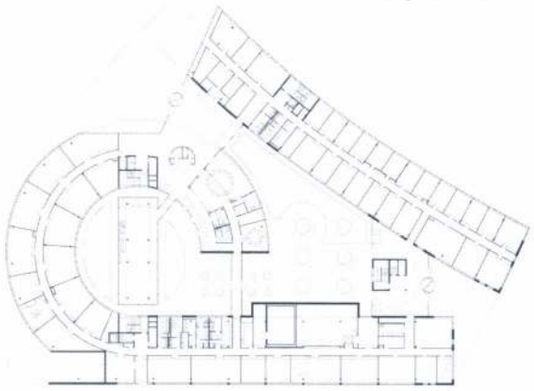

Földszinti alaprajz / *Ground floor plan*

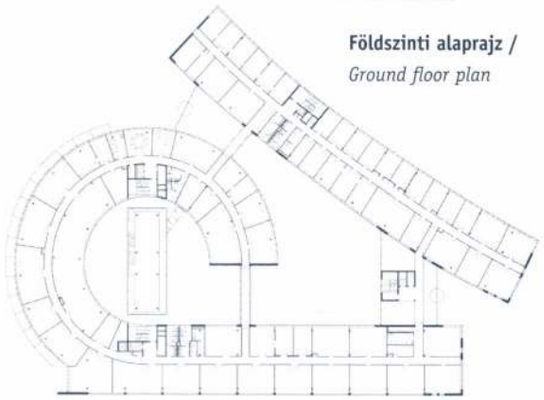

Emeleti alaprajz / *First floor plan*

MATÁV KUTATÓ-FEJLESZTŐ ÉPÜLET, INFOPARK / MATÁV RESEARCH AND DEVELOPMENT CENTER, BUDAPEST INFOPARK 2000

Tervezés / Design: Kertész Építész Stúdió Kft.
Felelős építész tervező/ Leading architect: Kertész András Tibor
Építészek / Architects: André Zoltán, Horváth Péter, Mendrey Attila, Gábor Kálmán, Soós Attila, Szabó Réka, Stummer Judit
Statika / Structure: Ungi Mérnöki Iroda – Ungi Lajos
VEGYTERV Rt. – Bíró Imréné
Gépészet / Plumbing: G & B Plan Kft. Bihary Zsolt – AST
Elektromos tervezés / Electrical planning: KA-TE Bt. Dorgai Károly – AST
Külső közmű / Outdoor public utilities: Triplan, Aniot Pál, Aniot Pálné
Környezettervezés / Landscape design: Land-A Műterem, Torma Sarolta
Építtető / Client: MATÁV Rt.
Projekt irányítás / Project management: IVG – DTI
Generál fővállalkozó / Main contractor: AST – Uniszer (új nevén: AST – Hungária)

Sok tanulsággal és tapasztalattal lettünk gazdagabbak a tervezés során. Érzékeltük, hogy megbízónk igazi profi, akinek óriási nyugat-európai és főleg németországi tapasztalata van. A minőséggel és a munkamódszerekkel kapcsolatos elvárásai maximálisak. Számunkra ez azt jelentette, hogy nincs más út, csak a professzionista tervezés, ha a feladatot sikeresen szeretnénk megoldani.

Ez az irodában is különleges szervezettségű napi munkát jelentett. Közös megbeszéléssel indítottuk a napot, ekkor átbeszéltük az előző napi részfeladatokat és végigvettük az aznapi tennivalókat.

Mindig is alapelvem volt, hogy sikeres, jó színvonalú épületet csak jó team-munkával lehet csinálni. Erről most még jobban meggyőződtem. Különösen akkor, ha tervezőként is ne a terv, hanem az épület a végcél. Ezért a közös célért pedig nagyon sok ember összehangolt munkájára van szükség.

Ki kell emelnem még a professzionális kivitelezést. Az AST – Uniszer (ma AST – Hungária) olyan elképesztő szakmai hozzáértésről, emberi kitartásról tett tanúbizonyságot, ami számomra hihetetlen segítség volt. A szisztematikus, rendszerelvű tervezéstől a legapróbb, pl. tervszámozási kérdésekig mindent megtárgyaltunk. A látszólag felesleges részletekig menő egyeztetéseknek utólag óriási jelentőségük lett.

Elcsépelt gondolatnak tűnik, de úgy érzem, a magas technikai színvonalú épületek tervezésénél-kivitelezésénél még fokozottabban összhangban kell lenni az építtetői szándékkal. Ennél a háznál ebbe belekóstoltunk.

■ K.A.

Kertész András

ERIC SALOMON:

Nato nel 1886, morto nel 1944. Pioniere del giornalismo fotografico, definito « le roi des indiscrets » da A. Briand, iniziò nel 1928 con un servizio su un processo per assassinio a Berlino, tenendo una Ermanox nascosta dentro una cartella. Il suo « Portrait einer Epoche » (Francoforte sul Meno, Ullstein) è un capolavoro di realismo e di psicologia, di cronaca e documento, di vita e arte.

HUGO ERFURTH:

Nato nel 1874 e morto nel 1948, il tedesco Hugo Erfurth si servì, al pari di molti suoi contemporanei (in Austria Heinrich Kühn e Hans Watzek; in Germania i fratelli Theodor e Oskar Hofmeister e Rudolf Dührkoop) della tecnica della gomma bicromatata e della stampa a pigmento, ottenendo risultati di sottile e severa penetrazione psicologica nella sua ritrattistica, dedicata alla classe borghese ed in genere ai protagonisti della cultura tedesca degli anni '20.

nuto uno specialista, nel 1949 è successo che tutti coloro che promossero l'iniziativa si trovarono d'accordo ed io cominciai a collaborare con la Photokina: potevo rendere utili alla Fiera le molte relazioni che già mantenevo personalmente con il mondo della fotografia.

Allora la collezione non è frutto dei suoi contatti in quanto direttore della Sezione Culturale.

— *Certamente no, anche perchè la Photokina mostra sempre ingrandimenti originali, molto grandi ed eseguiti appositamente, mentre io posseggo per lo più piccole stampe.*

Che cosa ha ricavato, in fatto di idee e convinzioni, da questi capolavori della fotografia?

— *La convinzione che la fotografia è una tecnica anonima, che però uomini creativamente dotati possono sfruttare per coniare una propria autonoma forma espressiva. In più essa è in grado, meglio di qualsiasi altro mezzo visivo, di raggiungere l'enfasi del messaggio, l'intensificazione dell'idea attraverso una rappresentazione personale, e sempre sulla base di una realtà oggettiva. A questo arrivano però soltanto i veri « maestri della fotocamera ».*

Per concludere, come vede lei il futuro della fotografia?

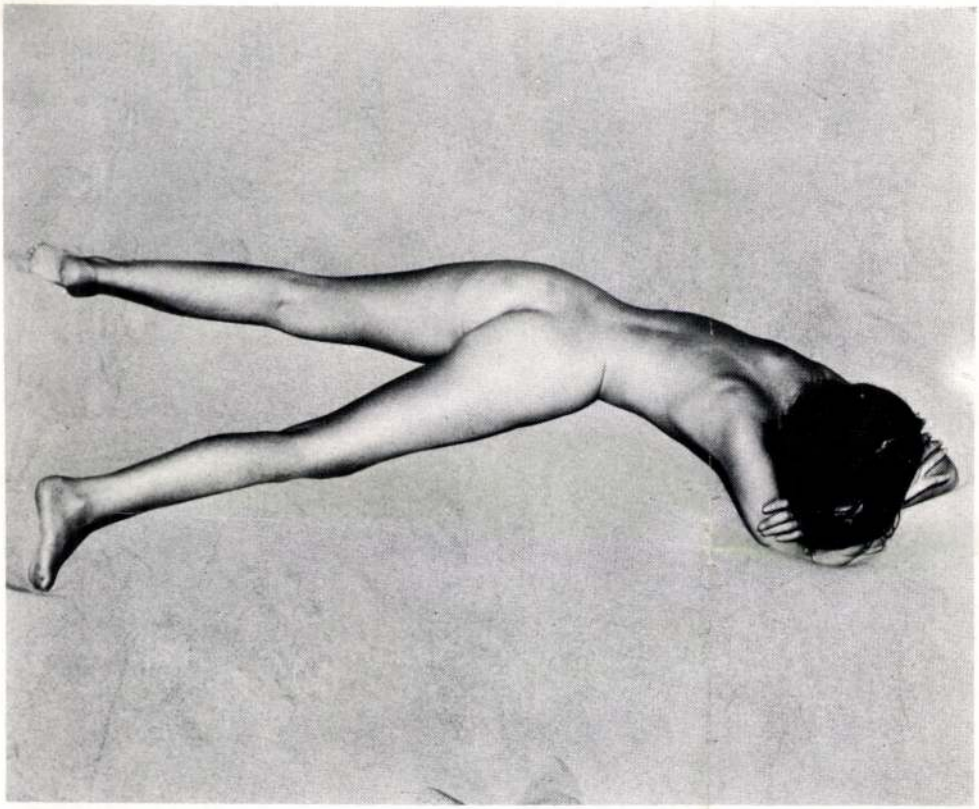

EDWARD WESTON:

Nato nel 1896 a Highland Park negli U.S.A., inizia a fotografare nel 1902, dedicandosi al « pictorialism » in voga. La fotografia « diretta » proposta da Stieglitz gli si rivela verso il 1915 e un viaggio in Messico, dove conosce i pittori Rivera e Siqueiros, sarà determinante per il nuovo corso della sua eccezionale indagine ottica, che tende a rivelare la « forma significativa » degli elementi della realtà. È tra i fondatori del Club F/64. Uno dei suoi libri più famosi è: « My camera at Point Labos ». È scomparso nel 1959.

HERBERT BAYER:

Nato ad Haag (Austria) nel 1900, è al Bauhaus come studente a vent'anni e nel 1924 vi insegna tipografia pubblicitaria e fotografia. Nel 1928 lascia il Bauhaus assieme a Gropius, Breuer, Moholy Nagy. Si trasferisce a New York nel 1938 e dal 1948 vive e lavora ad Aspen nel Colorado.

— Tecnicamente parlando ci sarà uno sviluppo sempre maggiore verso l'elettronica. Dal punto di vista iconografico, invece, la fotografia sparirà sempre più dagli occhi del pubblico: dato che i grandi illustrati cessano le pubblicazioni (Twen, Bild der Zeit, Look, Life, ed altri), si vedrà sempre meno foto-giornalismo ed anche meno pubblicità fotografica. D'altro canto un maggior numero d'amatori scatterà un maggior numero di foto ricordo per proprio piacere, mentre i fotografi più impegnati si applicheranno con più dedizione alla ricerca di immagini singole con valore creativo. Gli amatori useranno sempre di più la diapositiva a colori, mentre il secondo gruppo chiederà al bianco e nero astrazione e drammaticità. Per questo ci saranno gallerie, e fotografie firmate singolarmente dagli autori, con un nuovo riconoscimento di valore d'opera anche in senso commerciale, così come è avvenuto per le opere dei grafici. E allora la fotografia torna alle origini, mentre i suoi risultati verranno ammirati come piccole meraviglie, come dal 1839 in poi, quando la si scoprì e se ne videro le prime concretizzazioni. Comunque la fotografia resterà, al servizio dell'uomo e per il suo piacere. Di questo ne sono certo.

intervista raccolta a cura di Pier Paolo Preti

SIAMO TUTTI COLLEZIONISTI

La stessa realizzazione di una immagine fotografica presume la sua conservazione, attraverso un collezionismo, che è automatica, funzionale esigenza, a ogni livello culturale e sociale.

La fotografia ci restituisce *la realtà, ne trattiene l'aspetto fisionomico proiettato sul rettangolo fotosensibile, che ha il magico potere di riproporre nel tempo l'apparenza di oggetti, persone situazioni, che altrimenti sarebbero svanite nella naturale labilità temporale. Il collezionismo fotografico nasce con la fotografia, ne è la logica conseguenza e l'album familiare, pagina dopo pagina, è un minuscolo museo di immagini, che scrivono una storia privata, magari modesta e irrilevante, la quale però nel tempo acquista via via una inedita efficacia evocativa, non più* del *e* per *il singolo, ma esprime il significato corale del costume di un'epoca.*

« Nella maggior parte delle case contadine » scrive Bourdieu (« La fotografia » ed. Guaraldi) « le fotografie sono custodite in una scatola « oppure ingrandite » e incorniciate, adornano i muri della sala comune accanto ai ricordi di viaggio. Invadono persino l'altare dei valori familiari, il caminetto del salotto... »; addirittura oguno ha con sè la sua piccola collezione di immagini intime, nel portafogli o sul cruscotto dell'automobile. Un collezionismo naïf, che nella sua somma rappresenta un gigantesco patrimonio iconografico, che nessuna epoca ha così doviziosamente posseduto.

Ma è proprio questa democratizzazione dell'immagine, che appare come la conseguenza più importante (e stimolo e anelito al medesimo tempo) della invenzione del popolare *medium fotografico; ciononostante non si è determinata una coerente demitizzazione del'*icone, *anzi si è semmai riflesso proprio nel modesto rettangolo fotografico, significato e valore riservati alla figuratività aulica, antico emblema di prestigio e potere sociale.*

La fotografia « artistica » nasce e si sviluppa anche sotto questa bandiera, perchè si vuole, *che anche una fotografia possa essere degna della medesima reverenziale considerazione, che nelle classi sociali più elevate si attribuisce al rispettabile prodotto delle arti classiche; prodotto « unico », irripetibile, ma assai lontano dal potere medio d'acquisto.*

Miliardi di fotografie di autore anonimo, sono raccolte (non disperse) in centinaia di milioni di piccole « collezioni », conservate quasi sempre amorevolmente, perchè rappresentano quel poco che rimane di ogni storia personale, da cui nasce — come in un assemlaggio di pietruzze — il grande mosaico della storia dell'uomo, che perlomeno da centocinquant'anni viene quotidianamente descritta con estrema minuzia e attenzione. Accanto ai grandi archivi fotografici — (ne parlava appassionatamente Alfred Liégard già al Congresso di Parigi del 1900, facendo voti perchè fossero « istituiti nei differenti Paesi, a lato degli archivi di documenti scritti, archivi di fotografie documentarie ») e alle aristocratiche collezioni private, come questa eccezionale di Fritz Grüber, nobilitate da Opere *di illustri* Artisti, *autori magari che hanno incrementato lo sviluppo del linguaggio fotografico — credo che il collezionismo naïf debba essere considerato come una immensa riserva di fresche immagini della vicenda umana, che hanno il pregio della schiettezza e di una inarrivabile spontaneità.*

Italo Zannier

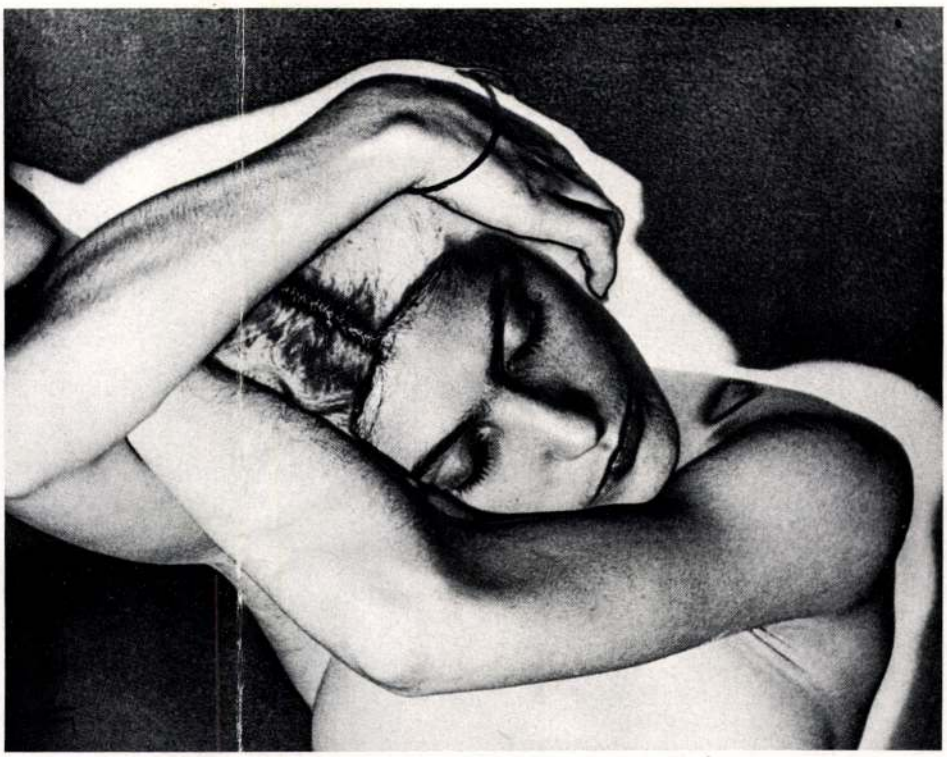

MAN RAY:

Nato a Filadelfia nel 1890, pittore, inizia a fotografare verso il 1915, dedicandosi ad esperienze d'avanguardia (Rayographs, collages) di derivazione dadaista. È tra i fondatori del movimento dada in America ed ha anche realizzato alcuni film surrealisti (« Emak Bakia », « Le retour a la raison »). Vive a Parigi.

IRVING PENN:

Nato nel 1917 a Plainfield. Sotto la guida di Brodovitch entra nella rivista « Harper's Bazaar ». Poi passa alla rivista « Vogue », occupandosi di moda, pubblicità, natura morta e ritratto. Il suo stile è realista e classico nello stesso tempo; i suoi « momenti » potrebbero essere paragonati a certi frammenti/sintesi della poesia moderna tanto la loro necessità figurativa è intensa, vivace, e soprattutto fatta di sintesi.

PURCHE' NON DIVENTINO LIEBIG...

A.A.A. Cedesi preziosa immagine Lartigue 1913: « Simone Rousse sur mon "bob" a deux roues, château de Rouzat en Auvergne ». Posseggo pure immagine esclusiva Oliviero Toscani 1973. Vendo o scambio con originali, antichi e moderni, giochi di società purchè molto divertenti. Indirizzare fermo posta Val Sopatta di Sotto, Carta d'Identità TO. n. 02683989.

Ormai è solo questione di tempo e i giorni sono maturi perchè, assieme alle collezioni di soldatini di stagno, alle celebrate figurine Liebig e le meno pregiate Lavazza, senza dimenticare le più prosaiche raccolte di scatole vuote di fiammiferi e tappi di bottiglia, nasca e abbia feconda vita il collezionismo fotografico. Se non è oggi, sarà domani. Pensate che bello possedere una copia con tutti i valori tonali di qualche immagine di Lewis Hine, di Dorothéa Lange o del cattivissimo Leslie Krims! Con la proliferazione del collezionismo fotografico nascerà la « fotografia da camera » o, per meglio dire, da salotto, con il solito stantio puzzo intellettuale, gravido sì di antichi fasti, ma anche un po' vecchiotto. E questo, non vorrei essere frainteso, non ha niente a che vedere con il recupero e la conservazione di un patrimonio iconografico che è indubbiamente da salvare, proprio fotograficamente parlando, o del possesso personale di materiale fotografico conservato e cercato per un interesse professionale o culturale. Quello che mi sembra non solo un falso problema, ma un vezzo nefasto, è il collezionismo per il collezionismo, ultima eredità di un tempo lontano quanto attuale, in cui qualcuno poteva e può permettersi il lusso di pinacoteche personali. E il problema non è solo di fruizione e di gestione di un certo materiale, ma propriamente linguistico del mezzo fotografico. Che senso ha, ad esempio, una foto di Hine appesa magari davanti al water o racchiusa in una cartella nella biblioteca di casa?

Angelo Schwarz

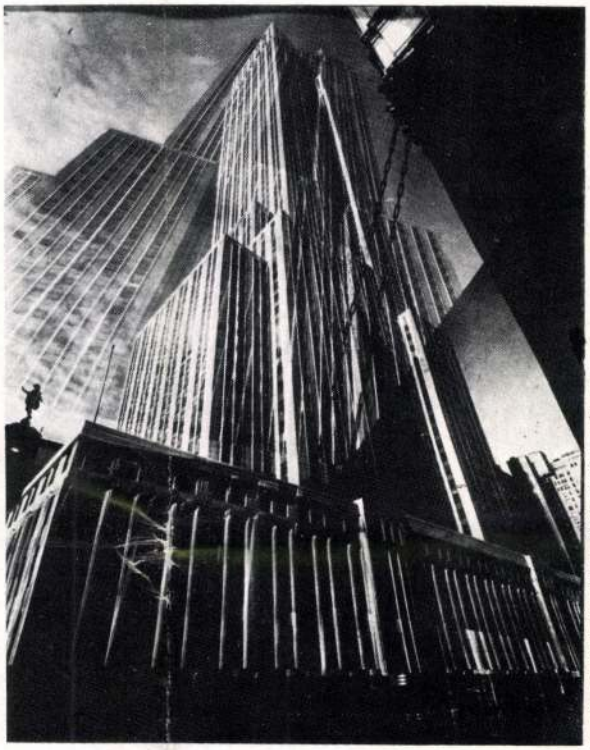

EDWARD STEICHEN:
È nato nel Lussemburgo nel 1979 ed è emigrato negli U.S.A. nel 1881. È tra i fondatori (1902) del « Photo-Secession » e collabora con Stieglitz alla rivista « Camera Work » e alla Galleria « 291 ». Dopo un'esperienza pittoricista, si dedica alla fotografia « diretta ». È stato direttore della sezione fotografica del Museum of Modern Art di New York ed ha organizzato nel 1935 la mostra « The family of man ». È scomparso nel marzo di quest'anno.

WERNER BISCHOF:
È nato a Zurigo nel 1916. Dopo un'esperienza come pittore, si dedica alla fotografia sotto la guida di Hans Finsler e di Gottard Schu, alla scuola di Zurigo. Nel 1949, dopo aver realizzato vari réportage per le maggiori riviste illustrate del mondo, entra nell'agenzia Magnum. Nel 1954, anno in cui muore a causa di un incidente d'auto sulle Ande, viene pubblicato un suo fotolibro sul Giappone, cui ne fanno seguito, postumi, altri.

VORREI SCRIVERE UNA STORIA...

Fin dalla più tenera (?) infanzia ho collezionato fotografie, anche di cinema. Le trovavo nelle bancarelle, nelle librerie. Invidiavo il gesto *(assurdo, totale, liberatorio) di Jean Genet, il quale* fregava *i libri e le immagini nelle librerie; avrei voluto farlo anch'io, come i ragazzi di Malle che rubano i dischi nel film* Soffio al cuore *(1971). Collezionavo tutto, bisogna collezionare tutto, ammesso che si abbia posto in casa. Quello che oggi ci sembra labile domani è storia, male che vada storia del costume, dei nostri gesti. Ma anche certi sogni, dice Lytton Strachey, possono essere materia di storia.*

Non mi piace il collezionismo aulico, sa di accademia, sa già di muffa, come del resto quasi tutte le storie della fotografia scritte sinora.

Vorrei scrivere una storia della fotografia non facendo nessun nome importante, non scomodando la solita gente che anche una professoressa di scuole medie oramai conosce (male). La storia della fotografia è scritta molte volte da questa gente minore, da quasi primitivi e ingenui, che amavano la fotografia e la guardavano come si guarda la persona amata: con tenerezza, con rispetto, con poca passione e molta fede invece dentro.

Se avessi molto posto in casa mia (invece sono povero come un personaggio di Cecov) terrei tutti i ritratti di tutti i fotografi di tutti i paesi di tutta Italia, da cent'anni a questa parte.

Avrei già scritto quindi la storia della fotografia e la storia non ufficiale d'Italia.

Ma forse rischio di ribaltare volutamente i termini del discorso: la verità sta nel mezzo.

Tra i nomi/mito e i nomi/non mito esiste una precisa realtà storico/artistica/culturale di cui bisogna tener conto, e tutti hanno dato il loro contributo in tale ambito.

Un'altra cosa: non colleziono riviste di fotografie.

Ho anche diverse migliaia di foto di cinema: le amo infinitamente. Tutte le mie foto, vorrei fossero sepolte con me quando mi dipartirò da questa valle di lacrime e di gioia.

Giuseppe Turroni

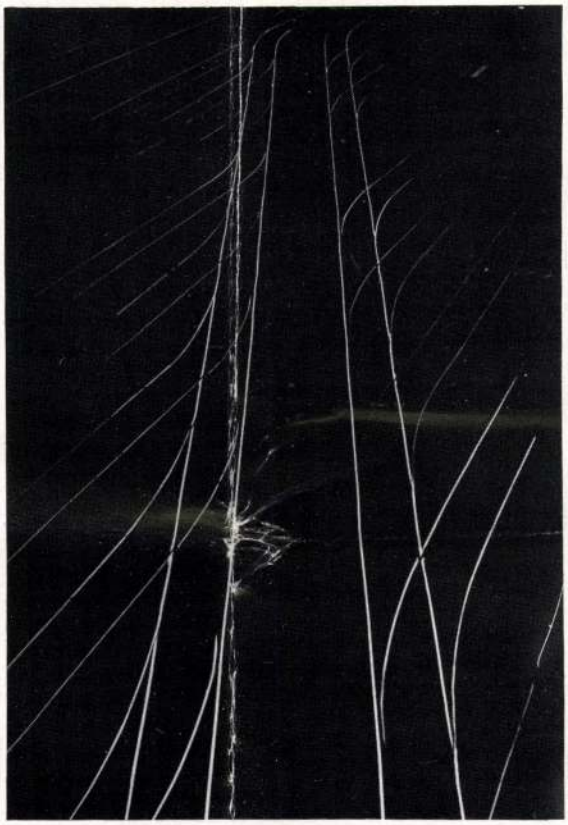

BILL BRANDT:
È nato in Inghilterra nel 1904 e dopo un soggiorno a Parigi, dove conosce Man Ray nel 1930, lavora per i più importanti giornali londinesi. Durante l'ultimo conflitto realizza un grande réportage sulla città di Londra bombardata. I suoi libri più importanti sono: « The English at Home », « A night in London » e « Perspective of nudes », dove utilizza al massimo le possibilità espressive del grandangolare.

WILLIAM EUGÉNE SMITH:
Americano, è nato nel 1918 ed è entrato nell'équipe di Life subito dopo la fondazione della grande rivista, dalla quale si dimise anni orsono per divergenze ideologiche.
Smith ha realizzato alcuni tra i più importanti réportages fotografici (« Villaggio spagnolo », « Dottor Sweitzer », « Pittsburg ») contrassegnati da una eccezionale capacità di narrazione visiva e di adesione umana al soggetto.

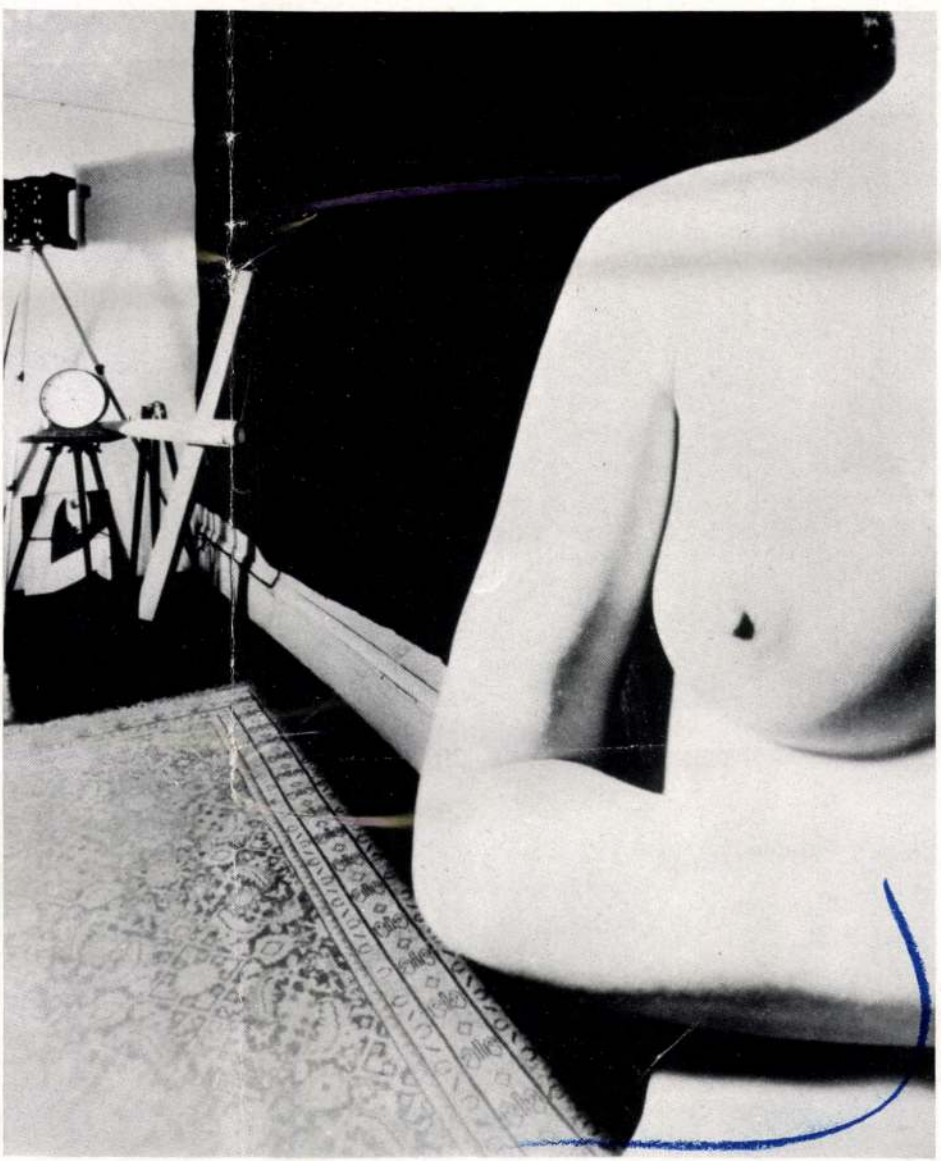

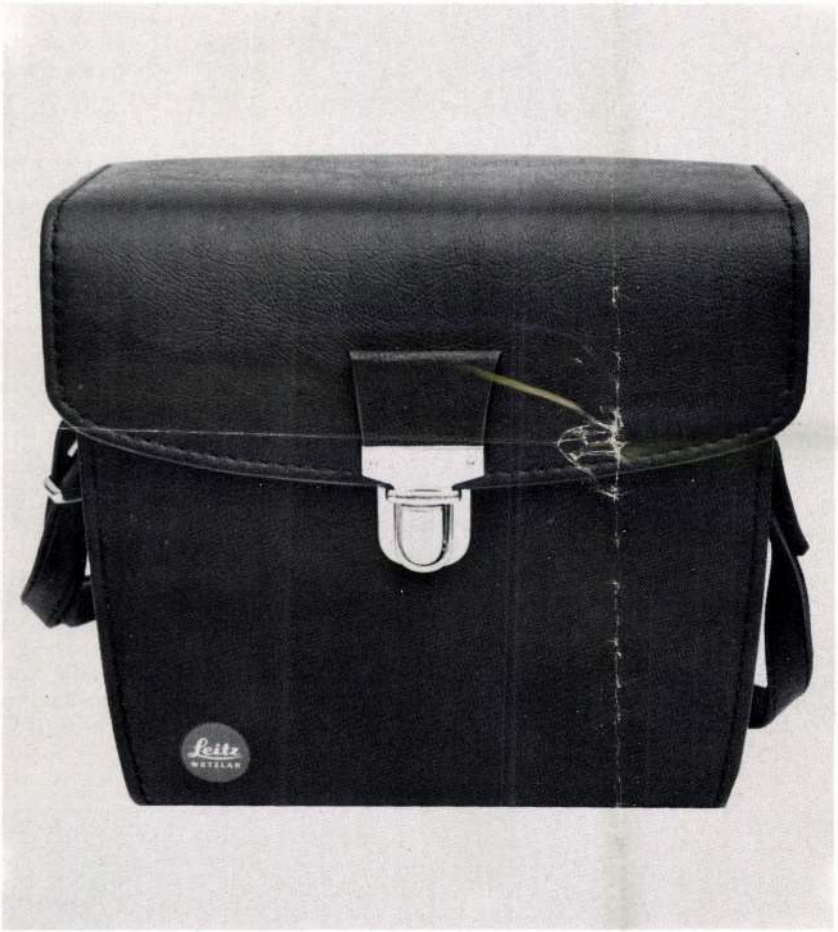

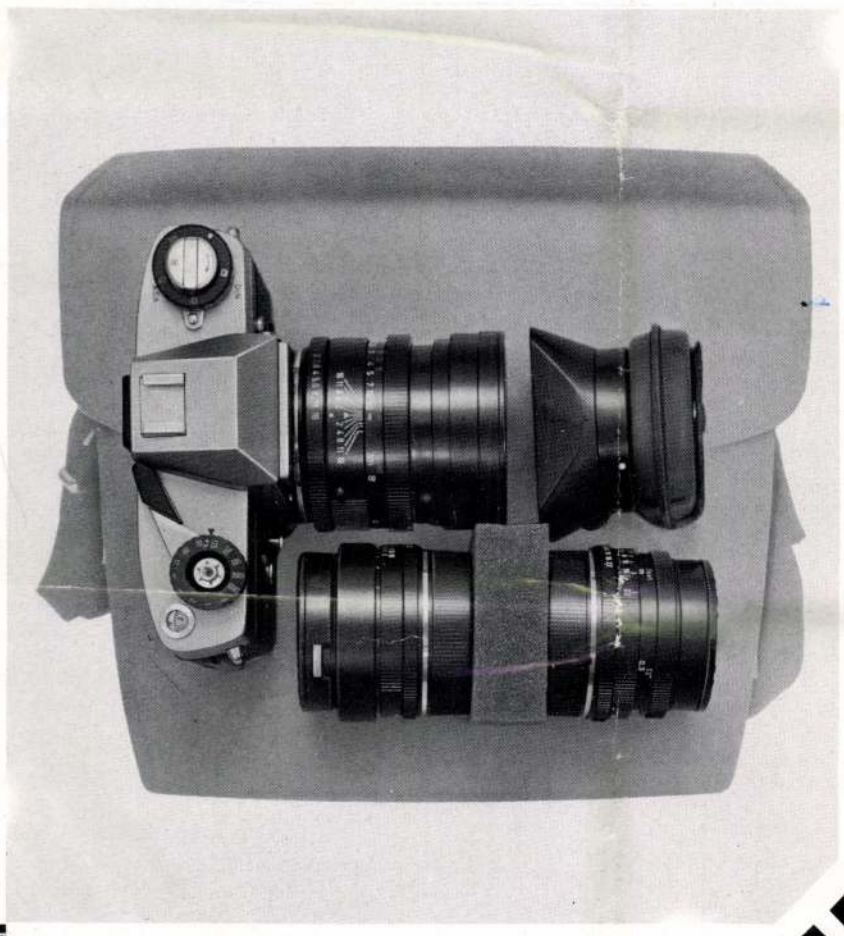

Leicaflex corredo compatto

Anche una piccola borsa può contenere grandi cose quando si tratta di attrezzature Leitz.
La straordinaria borsa universale Combi per Leicaflex è poco più ingombrante di un astuccio "pronto", ma basta per un corredo fotografico adatto alla maggior parte delle situazioni di ripresa.
Per esempio, essa può contenere la macchina con la classica serie di ottiche 35 - 50 - 135 mm (cioè grandangolare medio Elmarit-R f/2,8, standard Summicron-R f/2 e tele Elmarit-R f/2,8), adatta per scenette, paesaggio, ritratti.
Oppure la serie reportage qui illustrata: grandagolare Elmarit-R 28 mm f/2,8, standard Summicron-R 50 mm f/2 e lunga focale ad alta luminosità Summicron-R 90 mm f/2.
Inoltre c'è posto per filtri, aggiunte Elpro per riprese ravvicinate e caricatori di pellicola.
Avete bisogno di un corredo più ampio, magari con una macchina munita di motore elettrico o un soffietto con obiettivo macro 100 mm o dei tele luminosi 180 e 250 mm? Oppure vi servono dei veri e propri fucili fotografici per riprese sportive e naturali?
Vi occorre solo un'altra borsa più grande, perchè il sistema Leicaflex ha tutto questo ed altro ancora, con in più la proverbiale eccellenza ottica e meccanica dei prodotti Leitz.

Per altre informazioni, scriveteci.
Vi manderemo i nostri opuscoli con tutto il materiale illustrativo.

Leitz
WETZLAR

Concessionaria per l'Italia
IPPOLITO CATTANEO S.p.A.
16100 GENOVA - via Cesarea, 5 - tel. 589.341/2
filiali: 20135 MILANO - via Fogazzaro, 1 - tel. 585.615
00186 ROMA - via Zanardelli, 36 - tel. 564.944

FOTO CINE OTTICA

NUDO COME UN PESCE CHE BOCCHEGGIA

Il fotomontaggio è per eccellenza la tecnica del rifiuto della realtà cosìì com'é. La manipolazione di materiali fotografici, provenienti da realtà diverse e riunite in una sola, implica da parte di chi la fa il desiderio di prospettarsi un mondo diverso da come solitamente appare. In questi casi l'immagine fotografica viene accettata « come se fosse vera », mentre il gesto del fotomontatore interviene demiurgicamente a ricreare le cose, secondo un altro ordine o secondo un certo tipo di disordine.
Anche Lorenzo Merlo presuppone un archetipo di realtà cui i suoi montaggi suppliscono per alcuni aspetti di cui esso è carente. Uno di questi, il più macroscopico, è la presenza-assenza dell'eros nella sua fisicità e naturalezza, in uno scenario da sogno. I corpi nudi si inseguono in stradine strette e buie, si insediano negli androni, tendono agguati negli angoli, oppure si dispongono in attesa sopra degli scenari il cui carattere onirico deriva dall'assenza di ombre, di proiezioni luminose, di giochi di ombre « veri » che diano delle indicazioni spazio-temporali. Di qui il carattere di storia simbolica di cui parla Merlo per queste sue fotografie, la cui struttura rivela una dammatica assenza di contatto fra individuo e individuo, persona e realtà. Le figure si dispongono infatti sempre su due piani, lontani l'uno dall'altro, mentre dovrebbero essere congiunti.
E' la storia di un'impotenza a comunicare anche nella propria nudità, anche nell'essenzialità dell'amore e della congiunzione carnale. E questo avviene nella dimensione del sogno, cioé in quella seconda vita che ciascuno di noi vive libero da censure, dimentico di quelle proibizioni e di quei tabù che sono presenti in ogni società. La trasgressione di Merlo non avviene sul piano del sogno, ma su quello della manipolazione creativa, che rende visibile la distanza fra gli impulsi e la loro realizzazione, fra la disponibilità all'amore e l'impossibilità a colmare le distanze sociali che, come vetri sottili — sotili come i negativi fotografici che si sovrappongono a determinare una sola immagine — tagliano la comunicazione fra le persone. Come quando ci si parla da dietro un vetro chiuso, sigillato, e quello che sta dall'altra parte (sempre l'altro, ma anche noi, per l'altro), sembra un pesce, che apre e chiude la bocca, boccheggiando.

Daniela Palazzoli

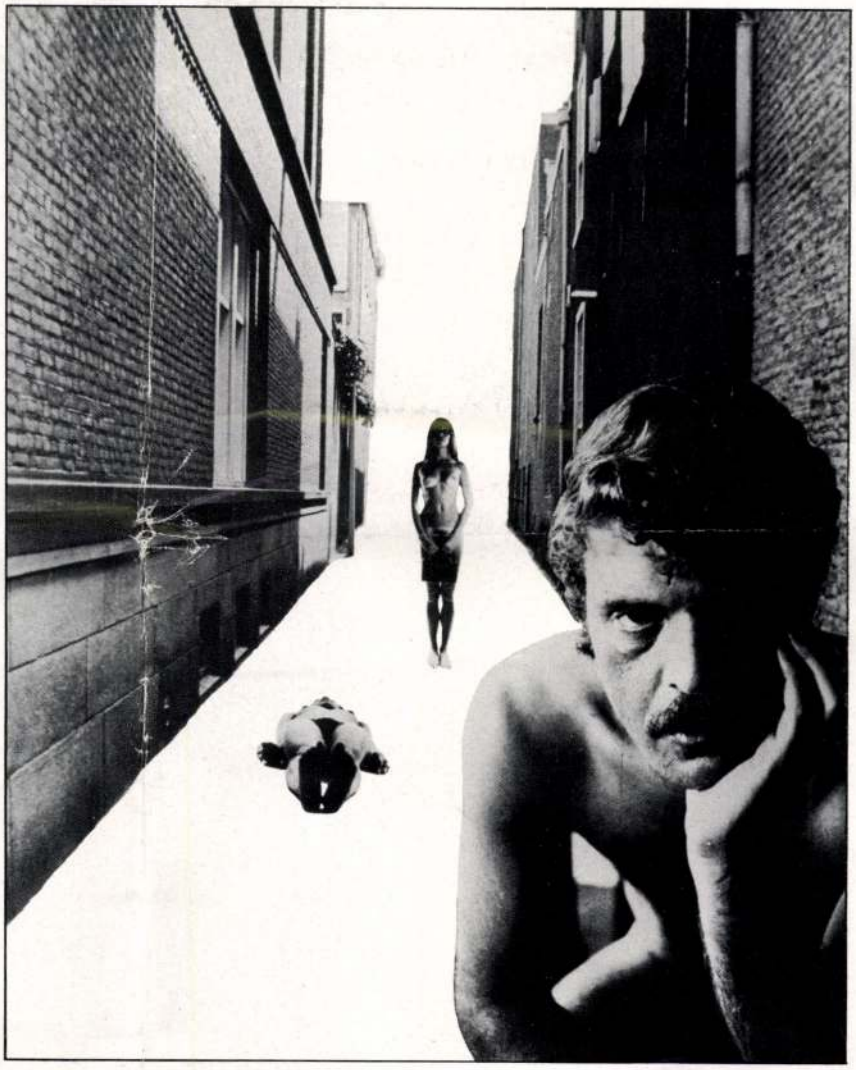

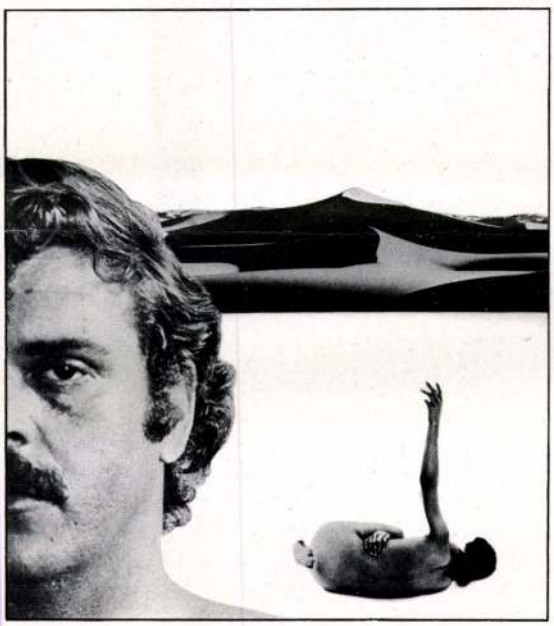

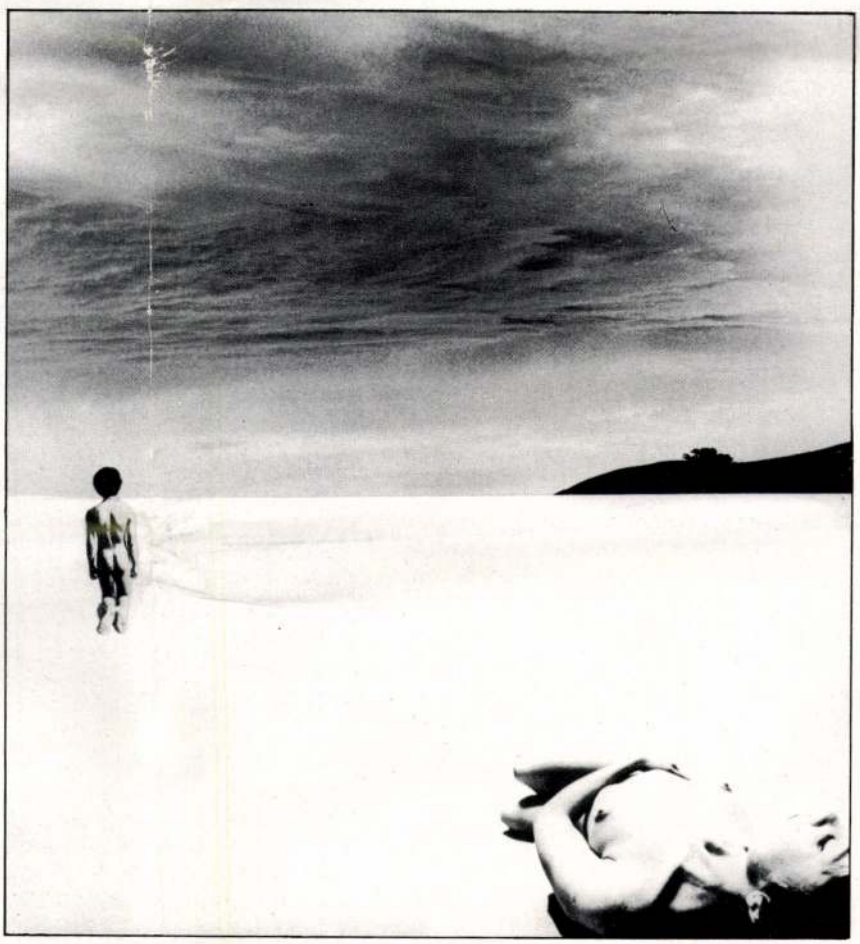

compleanno tra i maestri

In occasione del 65° compleanno di L. Fritz Gruber, da cinque lustri direttore della Sezione Culturale della Photokina, presentiamo la sua raccolta di originali e parliamo di collezionismo.

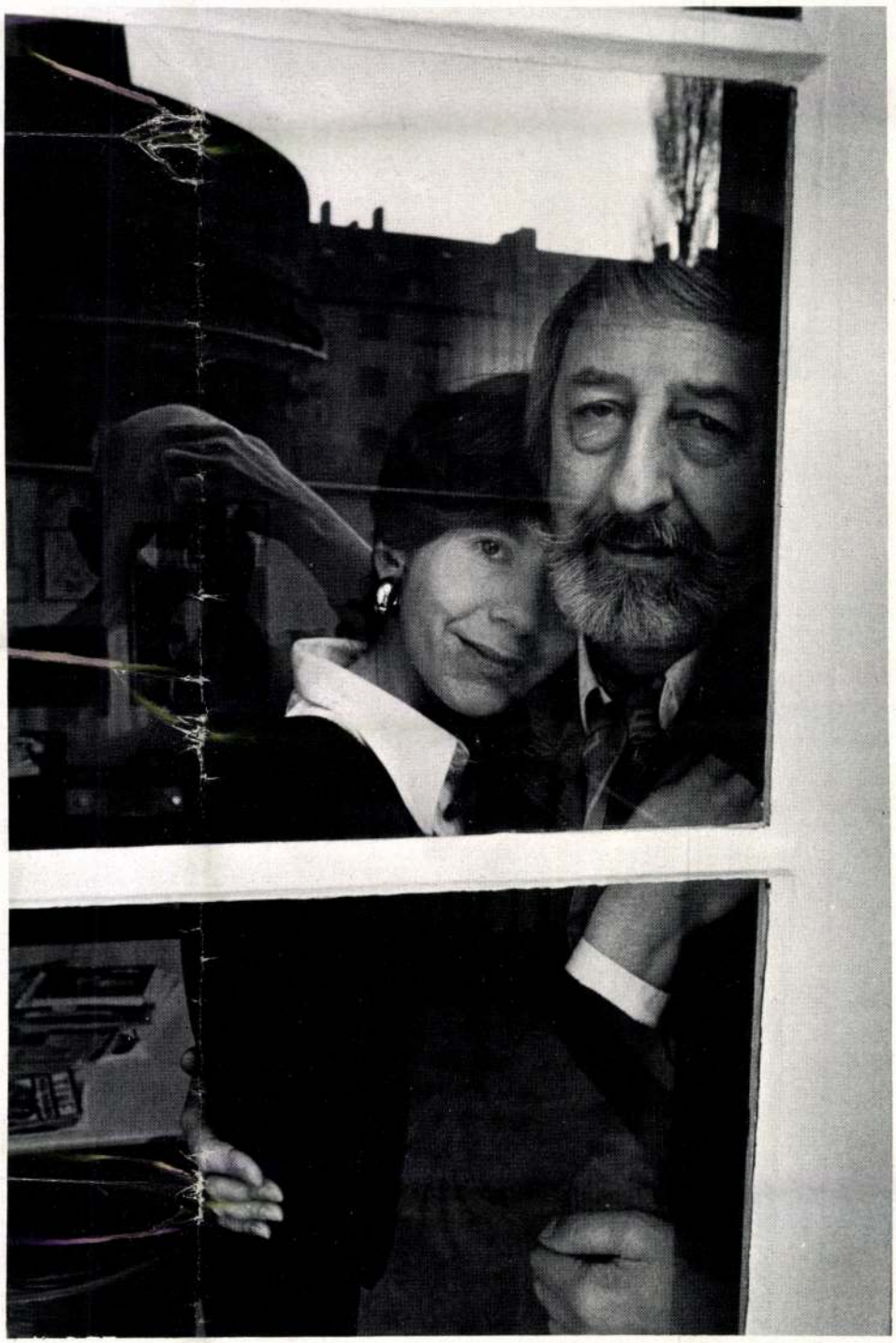

Nato il 7 giugno 1908 a Colonia, Fritz Gruber (qui con la moglie Renate in un simpatico ritratto di Duane Michals) ha raccolto nella sua vita innumerevoli titoli e riconoscimenti, ma non una laurea: quando avrebbe dovuto conseguirla, nel '33, la sua attività giornalistica antinazista lo costrinse ad emigrare velocemente in Inghilterra. Si occupò di pubblicità, di fotocopie, di microcopie. Rientrato in Germania, nel '49 fece parte del primo nucleo operativo della Photokina. Nel '51 ha fondato la Deutsche Gesellschaft für Photographie.

FOTOGRAFIA CHIAVE DI VOLTA

Sessantacinque anni, di cui almeno cinquanta con un preciso interesse alla fotografia, e di questi venticinque come professionista: Herr Gruber, potendo ricominciare da capo, sceglierebbe ancora la stessa strada?

— Sì. Ma devo precisare subito che io vedo nella fotografia soltanto uno dei mezzi della moderna comunicazione visiva. Mi interessano ugualmente la pittura e la grafica, come pure i discendenti della fotografia stessa, cioè il cinema e la televisione.

Tra i vari « mezzi », allora, che funzione riconosce alla fotografia?

— In certo senso la funzione chiave. La fotografia è oggi per l'arte figurativa, come ispirazione ed integrazione, altrettanto importante quanto lo è per l'immagine in movimento cinetelevisiva.
Nei confronti dell'arte figurativa la fotografia ha il vantaggio di basarsi sempre sulla realtà, di essere credibile, al contrario degli altri mezzi, per i quali si sa a priori che lavorano sulla immaginazione. Nei confronti di cinema e televisione la fotografia ha d'altro canto il vantaggio di rappresentare un documento che resta, sempre presente, mentre il movimento per sua natura è una sequenza di attimi che passano rapidamente.

Esiste già, a suo avviso, una critica preparata, una scuola per il giudizio e la collocazione critica della fotografia?

— Molto raramente, almeno in pa-

ragone alla critica d'arte o a quelle cinematografica e televisiva. Questo dipende dal fatto che ci sono tante fotografie, che l'uomo medio acquisisce semplicemente come « avvenimenti in immagini » e sulle quali non pensa affatto, così che ognuno si sente giustificato, al momento in cui gli venga richiesto, ad esprimere la propria impreparata opinione su di una fotografia. Parlando d'arte figurativa, o anche di cinema o di televisione, la cosa è, o pare che sia, molto più difficile.

Qual'è la sua posizione di fronte all'annoso e ormai banalizzato quesito se la fotografia sia o non sia « arte »?

— *Sono molto scettico. Abitualmente evito la parola « arte » in connessione alla fotografia; primo, perchè lo stesso concetto di arte oggi risulta praticamente indefinibile, nessuno riesce a darne una chiara connotazione e, nel suo significato tradizionale, sta commettendo per così dire un suicidio. In seconda istanza, poi, molti credono erroneamente di fare un buon servizio alla fotografia « elevandola a dignità di arte », come si dice, ma secondo me arte è spirito che si materializza, fotografia è materializzazione del vedere. Entrambe le cose, con la stessa importanza, hanno compiti essenziali da assolvere, insieme e in parallelo.*

Che cosa le hanno dato e insegnato quasi venticinque anni di Photokina?

— *Ho imparato che nel commercio fotografico ci sono alcuni uomini con sensibilità artistica e che tra i fotografi ce ne sono di assolutamente materialistici. Forse sono eccezionali, ma è un fatto. La cosa più bella che ho ricevuto sono stati e sono i miei incontri, divenuti frattanto amicizie, con i grandi fotografi: non credo che ad alcun altro europeo interessato alla fotografia sia stato concesso di conoscere tante personalità creative, eccezionali, delle quali purtroppo molte sono frattanto scomparse.*

Questo rilievo ci porta a parlare della sua collezione privata di originali. Come si è sviluppata?

— *Ecco, già dal tempo in cui ancora andavo a scuola ho cominciato ad interessarmi d'immagine ottica, e per conseguenza a collezionare. Poi, giacchè con gli anni ero dive-*

CECIL WALTER HARDY BEATON:

Nato nel 1904. Diede alla rivista « Vogue », tra il 1930 e il 1950 circa, un tono inconfondibile di ritrattistica immersa in una « décor » sempre memore delle esperienze figurative del liberty. Pittore, scrittore, ma soprattutto esteta, Beaton seppe tuttavia durante la seconda guerra mondiale (« History under Fire », 1941) calarsi nella dura realtà del reporter di guerra per conto del Ministero dell'Informazione.

EUGENE ATGET:

Nato a Bordeaux nel 1857, inizia a fotografare a Parigi nel 1898, vendendo poi le immagini agli amici pittori, con i quali divide una vita da bohémien. Viene scoperto dal dadaista Man Ray e dall'americana Berenice Abbott, che ne è la maggiore collezionista. Atget, più d'ogni altro, ha trasferito sino a noi un'immagine argutamente obiettiva della Parigi « fin de siécle ». Muore nel 1927.

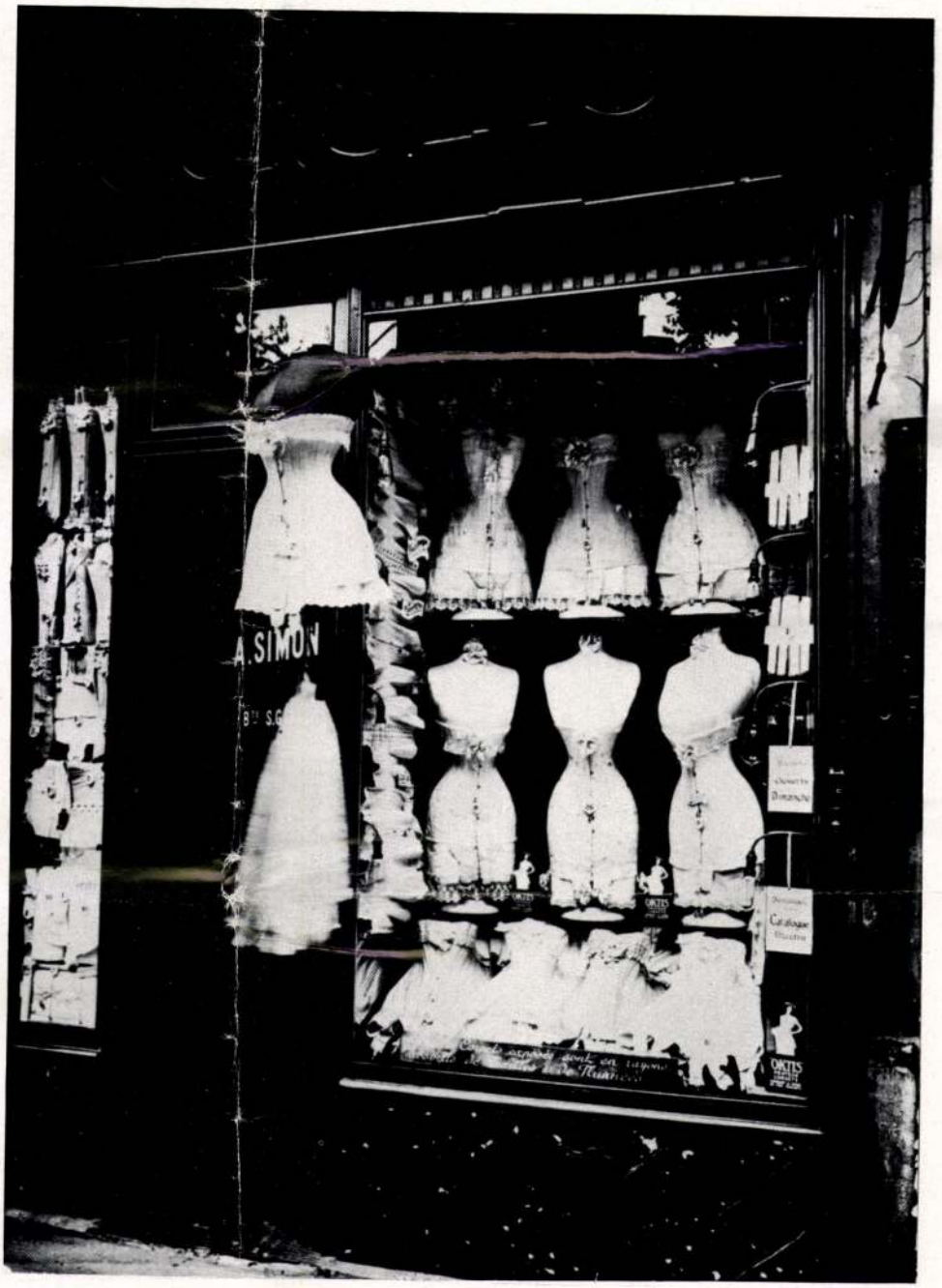

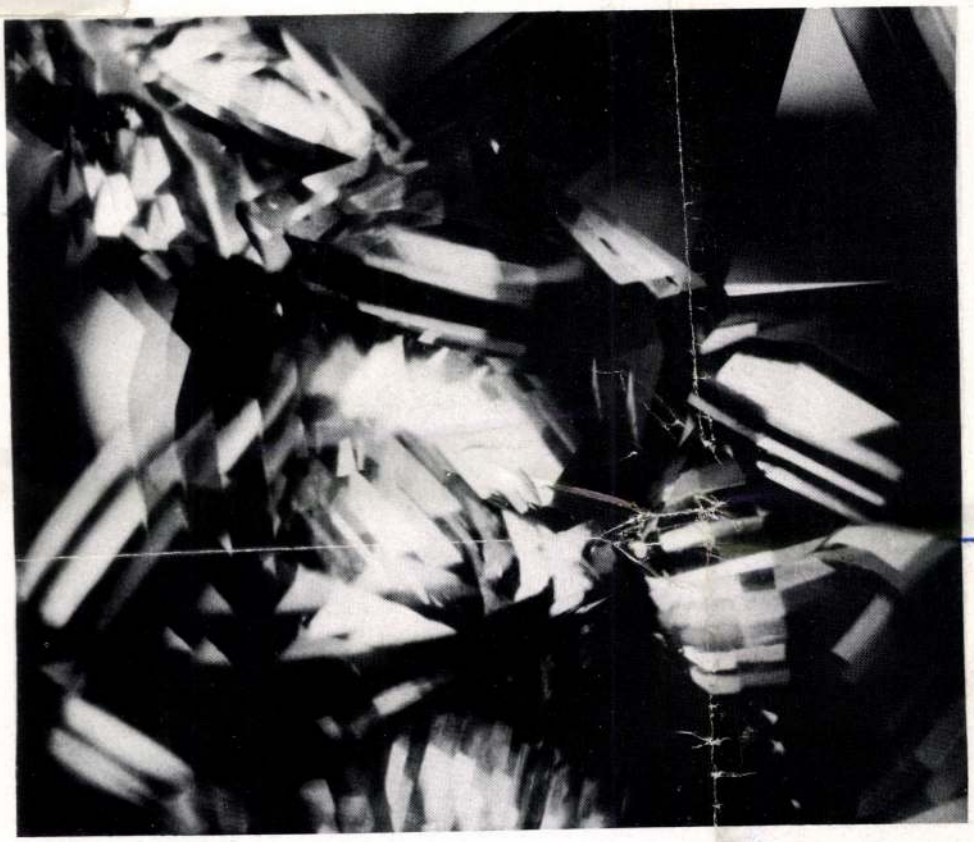

ALVIN LANGDON COBURN:

Nato nel 1882 a Boston. Trasferitosi in Inghilterra entra a far parte della Royal Society. Ritrae dal 1906 in avanti grandi personalità del mondo artistico, politico, culturale. Nel 1917 esegue le prime fotografie astratte da lui chiamate « Vortographs » dal termine « Vorticist » ideato da Ezra Pound, che gli presentò una grande mostra nello stesso anno. Coburn ha tenuto ampie personali della sua opera alla Royal Photographic Society nel 1957 e all'University of Reading nel 1962.

ANDRÉ KERTESZ:

Nato a Budapest nel 1894, realizza le sue prime fotografie verso il 1912. È stato fotografo durante la prima guerra mondiale, ma nel 1918 quasi tutti i suoi negativi vengono distrutti per un evento bellico. Dopo alcuni successi fotoamatoriali in Ungheria, parte per Parigi (1922) e diviene amico di artisti come Mondrian, Chagall, ecc. Dal 1936 è in America, dove il suo realismo fotografico non ha però successo sino a quando il Museum of Modern Art, nel 1964, gli dedicherà una grande esposizione.

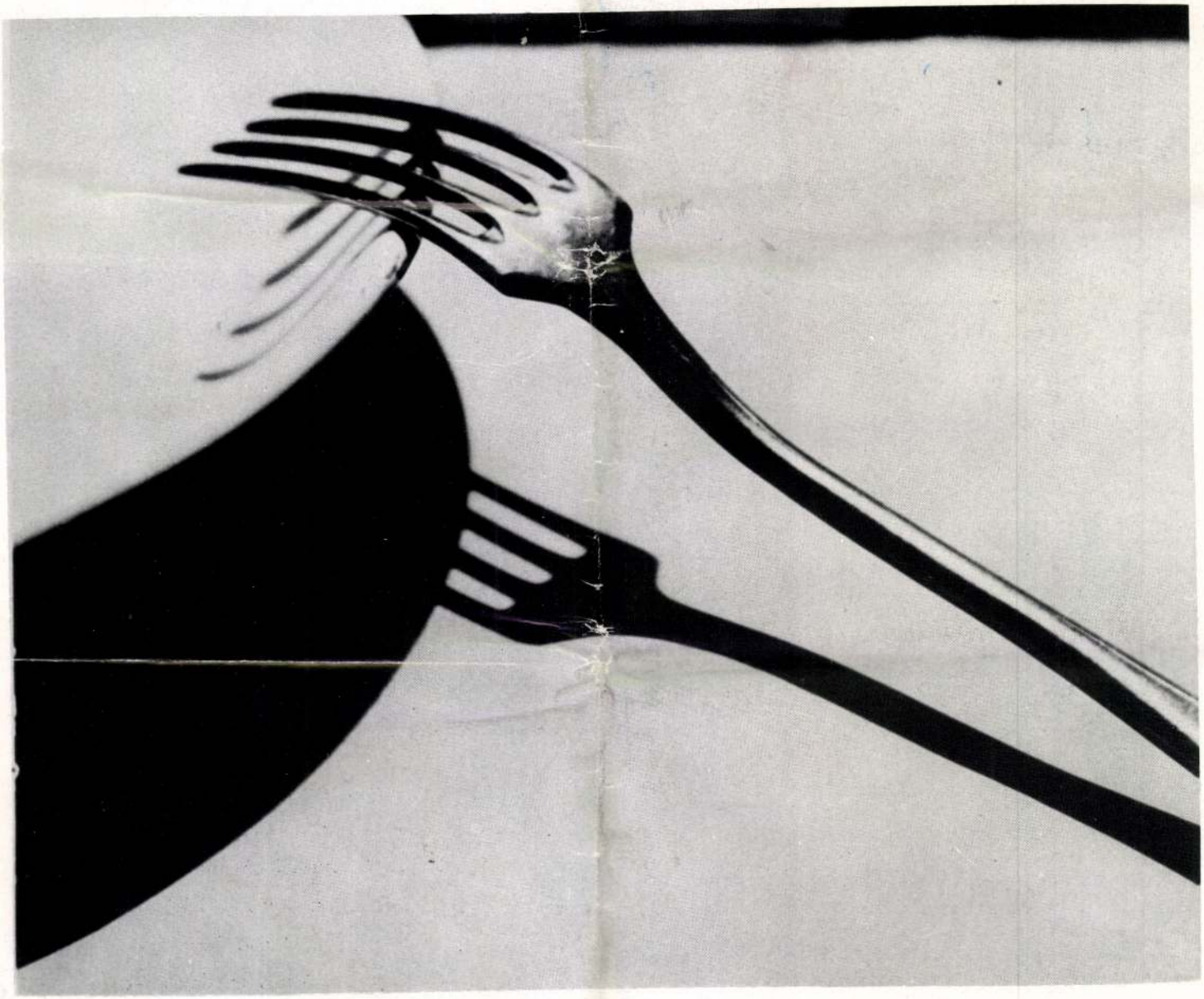

Nemzetközi minőség, hazai értékek

Az új Matáv-ház: jó épület, sajátos ízek nélkül

Öt esztendeje még hálás dolog volt építészeti kritikát írni. Ostorozni az újgazdag ízlést, rámutatni a döntéshozók felkészületlenségeire. Vitriolt locsolni szegény architektus ősz fejére, amiért elveszítette korábbi orientációs pontjait, az új világ normáit pedig már nehezen fogadta be.

Ezekben az irányvesztett években még itthon a „biztos" történeti formákhoz menekülés, a kipróbált megoldásokból barkácsolás szánalmas gyakorlata folyt. Aki tenmagát kellőképp erősnek nem bírta, hát lopott, mint a szarka, és azt posztmodern idézetnek tüntette fel. Mostanra tisztulóban a kép.

Az építészet terepén naggyá nőtt egy ideológiáktól mentes nemzedék. Tehetségesek, az előző kor még nem darálta be, kényszerpályás önmítoszgyártásra nem szorította őket. A differenciálódó beruházói piacon pedig olykor számukra is jut egy-egy olyan nagyobb szabású megbízás, amely bizonyítási lehetőséget teremt. *Cságoly Ferenc* két esztendeje átadott Graphisoft központi épülete magas szintű nyitányt jelentett. Lázár Antal és Reimholz Péter Siemens-irodaháza a Hungária körúton tavalyi kísérlet egy szomszédos, a negyvenes évek elején emelt épület által feltett kérdésre, a hagyomány ellfogadásának, vállalásának, folytathatóságának kérdésére felelt. Azt vitte tovább.

Ezek a példák természetesen nem a karakteresen hazai építészet elvesztésének jellegzetes esetei, hanem annak, hogy a nemzetközileg alkalmazott, kedvelt építészeti problémák immár a mi problémáink is.

Nem új mozgalom ez. Láthattunk már helyi gyakorlatoktól idegen, annál magasabb tervezői kultúrát képviselő építészetet a magyar műveltség évszázadaiban. A középkor egyházi építészetében, a történelmi városmagok, Sopron, Kőszeg, Győr és Buda ódon utcáit meghatározó városi barokk palotaépítészetében. Magyarán a társadalmi fejlődés eszméjéhez kapcsolódó építészeti progresszió minden állomásán.

Most – az elszigetelődés évtizedei után – újra van ilyen. S hogy nemcsak eseti, véletlenszerű folyamat ez, igazolásul még egy új ház született: a Matáv fejlesztési központja Lágymányoson, az egykori expónak szánt patkóíven, átellenben a *Balázs Mihály–Török Ferenc* tervezte Magyar szentek-templomával.

Az üveg és az acél dominál FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A Matáv-épület jelentőségét az a következetesség mutatja meg, amellyel a tervező személyes, döntéseit tudta érvényre juttatni.

A Matáv legutóbb befejezett nagyberuházása a Krisztina körúti központi épülete volt, amelyet mellesleg az imént említett Balázs Mihály tervezett. Ezt a mostanit *Kertész András*, kinek neve a minap lezárult Nemzeti Színház-pályázat versenyére felkért hét építész egyikeként kapott szélesebb nyilvánosságot. Kertész tízesztendei olasz és németországi gyakorlat után tért haza, s ez az iskolázottság bizony határozottan érezhető is az általa tervezett házon. Magáévá tette az egyetemi kampusz, majd az infópark beépítésére vonatkozó téglaburkolatosság követelményét, de ahol lehetett, el is lépett attól. Az új Matáv-ház inkább a high-tech építészet köznyelvét beszéli, azt azonban anyanyelvi szinten.

Kertész magabiztossága merész alaprajzra, lendületes formák, attraktív terek képzésére tör, olyan egyéni megoldások érvényesítésére, amelyek házát kiemelik a technológia általi meghatározottságból. Ez az épület bonyolultabb, összetettebb, mint Lázárék Siemens-irodaháza, ezért különleges jelentősége van annak, hogy nem csupán a homlokzat, a választott anyagokba kódolt viselkedésmód jut érvényre itt, de komplex építészet is. A high-tech gondolkozás mérnöki alapokon nyugvó esztétikát vonz. Kiemelkedő példáit nem csupán a formai lelemények, hanem egyedi elgondolású szerkezeti megoldások is meghatározzák. A Matáv-épület jelentőségét talán leginkább az a következetesség mutatja meg, amellyel a tervező személyes, autonóm döntéseit tudta érvényre juttatni. Azon az úton ugyanis, amelyen a nemzetközi építészet problematikájába bekapcsolódó legújabb magyar építészet saját, karakteres arcélt szerez magának, az ilyen kis lépések vezetnek egy majdani még szabadabb, még kreatívabb tervezés céljaihoz. Évente egy-két hasonló igényű megoldás bizonyosságot teremt majd.

Ez a ház jó ház. Jócskán a hazai átlagot meghaladó. De a kortárs német, osztrák vagy holland építészet átlagából bizony nem lógna ki. Miként igaz ez a korábban idézett két épület esetében is. Hogyan örüljünk hát ennek az épületnek, amelyet professzionális tervezettsége a nemzetközi építészet közegében helyez el? Hogyan örüljünk valaminek, ami bár a technológia magasabb fokát képviseli, mint leginkább magunkénak érezni akart honi házaink, formálásában viszont mégiscsak kevésbé egyéni, mint amazok. Lessünk fél szemmel a velünk párhuzamosan futó cseh architektúra folyamataira, nézzük irigyelve a régóta megbízható magas ipari háttér kultúrájában megszülető remek internacionális modern házakat, melyek akárha Németország valamely tartományának helyi ízeit viselnék magukon? Kevés individuális értéket, ám a kulturális beágyazottságról annál többet mutató erőteljes építészet az. A miénk mégis sokrétűbb, gazdagabb. A sóktól megszabadított szabad párolatú rafinált nouvelle cuisine konyhától a nyereg alatt puhított nyers-véres ízekig ível az a tartomány. S a kilencvenes évek végi, ezredévnyitó tendenciákat figyelve úgy tűnik, most a profi, komoly felkészültséget és szabad alkotói magatartást követelő építészet korszaka jő.

Bojár Iván András
az OCTOGON építészetkritika műhely vezetője

KERTÉSZ ANDRÁS ÉPÍTÉSZ

Lebegés dalokkal, versekkel

Egy délután Földessy Margit stúdiójában

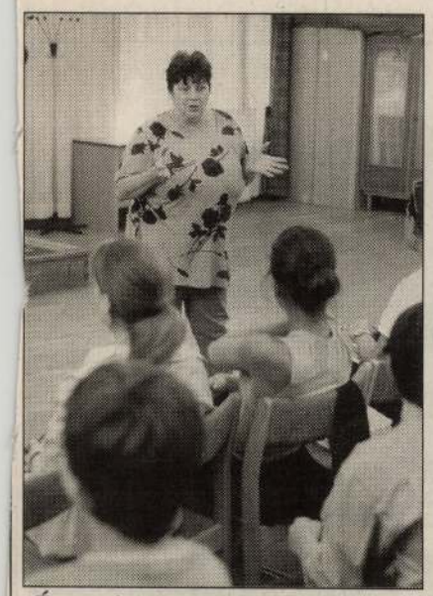

„Én a szívemet adtam neked"

Oldódjanak, gondolkodjanak

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

Szemlőhegy utca, *Földessy Margit* stúdiója – ahogy a lényeget tömörítő megnevezés szájról szájra terjed. Azt mondják, különleges szerencse ide bekerülni.

– Nekem biztosan az – hárítja el a legenda hírét a színésznő. – Nincs is felvételi. Pontosabban: én vizsgázom, nem a gyerekek. Rájuk bízom, mit választanak, maradnak, vagy elmennek.

Nem mennek el.

Mosolyogva zengik a beszédgyakorlat különleges, pörgő rímeit, ritmusait. Nekem beletörne a nyelvem a bemelegítő „csetneki csikós" galoppjába, de fuldoklóként kapnék levegő után a légzésgyakorlat játékában is. Ők könnyedén libegnek tovább az első dal felé: „Kertész leszek" – zengenek föl a kísérő gitár húrjai *Bordi András* ujjai alatt.

A falon tábla: színjáték, drámastúdió.

– Valamit ki kellett írni – hárítja el a komolykodó tábla történetét firtató kérdést. – Persze hogy játszunk. Mozgás, beszéd, tánc, dal, vers segít lépésről lépésre mindenkit előre. Néha érzem, hogy repülnek.

Elhalkul a gitár. Márai Sándor keserű intellektusa jelenik meg a tizenéves fiú homlokán. Hasonló, ha nem megrendültebb töprengéssel szólalnak meg József Attila kérdései. Őt Tóth Árpád légies lebegése követi, aki után Ady sötétbe borult szerelmét idézi elénk a rejtelmeket már felismerő leány.

– Nem akarok sztárokat nevelni. Sokkal fontosabb, hogy oldódjanak, fölszabaduljanak, természetesen gondolkodjanak, viselkedjenek. A stressz elfojtja a képességeket, lefedi a tehetséget. Az én dolgom ezt föloldani. Ha sikerül, nagyon örülök. És én gyakran örülök.

Fölzeng a kórus: „Imádok élni, imádok adni, imádok kapni, imádok önfeledten, boldogan kacagni!"

Ugyanilyen könnyedén vetik magukat bele a legnehezebb próbákba is. A kör négyszögesítése, Zabhegyező, Koldusopera, Gázláng – sorakozik a bemutatott darabok címe, akár egy valódi társulat mögött.

– Persze hogy kell a siker. Hallatlanul szép emlékeink vannak a Jókai-klubból, és, Vámos Miklós meghívásának köszönhetően, a Buda Stage közönsége előtt is bemutatkozhattunk. Ettől függetlenül nem erőszakolom egyik tanítványomat sem, hogy színész legyen, de aki úgy dönt, elsegítem a főiskoláig.

A gyerekek között fölbukkannak a felnőttek is. A nyílt nap egy kicsit vizsga is, a bemutatkozást kísérő szorongás nélkül.

– El sem mondhatom, hányféle gátlást, szorongást kell feloldani a fiatalokban. Ezekről nem akarok beszélni, hiszen a bizalom alapja a korrektség. Ha úgy adódik, nem szégyellem, én is tudok sírni. De azt is tudják a gyerekek, hogy sírni a legkönnyebb. A bánatot is ki kell játszani magunkból.

Néha elég „csak" egy vers. Most éppen Kosztolányi Dezső segít. Lassan hömpölyögnek a strófák, hirtelen botlás, halk sóhaj, apró könny. A tanárnő tekintete szeretettel biztat, de hiába. Aztán a sírást mosollyá oldja a szeretettel teli ölelés.

– A kudarcot is meg kell osztani. Sőt! A türelmetlenség lerombol mindent.

És már jöhet is az újabb váltás. Weöres Sándor tarka köpenye terül ránk. A játékos vers sorai úgy pattognak közöttünk, mint egy színes labda. Ismét mindenki mosolyog.

Szinte le sem ejtik a vers utolsó szavát, amikor Földessy Margit vagány kacsintással indítja a délután búcsúdalát: „Én a szívemet adtam neked."

Szendrei Lőrinc

PALETTA

A BUDAPEST RAGTIME BAND ad koncertet holnap este nyolc órától az Óbudai Társaskörben (III. kerület, Kiskorona utca 7.). Zongorán közreműködik *Weszely Ernő.*

A FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZBAN (VII. kerület, Rákóczi út 14.) ma délután öt órától *Bárdos András,* az RTL Klub vezető riportere ismerteti *Fenákel Judit* A cég embere és *Bárdos Pál* Mózes, az egyiptomi című köteteket.

A MAGYAR ZENE ÉVEZREDE – Honfoglalás muzsikával országos zenei, történelmi játék záróeseményeként Kovács László vezényletével a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara ad hangversenyt ma tizenegy órakor a Zeneakadémián (VI. kerület, Liszt Ferenc tér 8.). A koncerten közreműködik *Jandó Jenő,* műsorvezető *Lukin László* és *Varga Károly.* A zárókoncerten a nyertes csapatoknak *Csengery Adrienne,* a Magyar Zenei Tanács elnöke adja át diplomájukat.

GIJS DRAGT holland festőművész munkáiból ma este hat órakor nyílik kiállítás az Illárium Galériában (VIII. kerület, Köztársaság tér 15.). A tárlat a hónap végéig tekinthető meg.

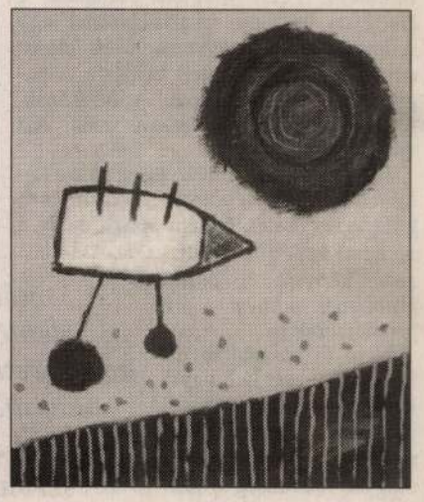

SZÍNHÁZMŰSOR

Játékszín: Szerelem Ő! (7). **Operaház:** Salome (7 – zártkörű ea.). **Thália Színház:** Kérők (7). **Zeneakadémia:** Koczor Péter zongoraestje (fél 8).

anít a szimulátor

ektől az első magyar űrhajósig

Magyar Hírlap, 2005. május 10., kedd

ANDRÉ KERTÉSZ

Mindent tudni André Kertészről

JEGYZET. FOTÓKIÁLLÍTÁS

A magyar származású fotós képei egész életeket, léthelyzeteket villantanak fel fotó: Németh András Péter

Gitárművész barátom szerint a gitárosoknak azért nincs olyan nagy kultuszuk, mint a zongoristáknak, mert nincs a gitárnak olyan karizmatikus előadóművésze, mint a zongorának Horowitz vagy Michelangeli. Nem vagyok benne biztos, hogy a fotózás ugyanolyan eleven és elismert tevékenység lenne a Magnum ügynökség tagjai, jelesül André Kertész, Robert Capa vagy Henri Cartier-Bresson nélkül, mint velük. Kertész és Cartier-Bresson képeire építette a fotózás lényegére tapintó esszéjét Roland Barthes; tulajdonképpen Barthes hívja elő a gondolat sötétkamrájában a fotózás legfontosabb képeit: a Mai Manó Ház Kertész-kiállításán ott vannak a legfontosabb, a Barthes-esszében is idézett művek.

Mivel André Kertész a 20. század egyik legelismertebb magyar származású alkotója, ez a kiállítás az utóbbi idők egyik legfontosabb kiállítása, hiszen a Kertész-életmű kulcsfontosságú képei, a korszaknyitó képek – mint például a kubista korszak felé tartó első kép, a víz alatt úszó bátyról vagy a szatirikus táncosnő – egytől egyig láthatók, ahogy a jól ismert portrék is vagy a korai szigetbecsei képei.

Kertész Szigetbecse tulajdonába adta mintegy kétszáz képét, a művek őrzője és gondozója a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum. A New York-i képek többsége Kertész kedves városában maradt: egyedül ezek a fotók hiányoznak ebből a bőséges és jelentős gyűjteményből. A húsz éve elhunyt Kertész képeit tavalyelőtt a Károlyi-palotában lehetett megtekinteni, ez a Mai Manó-kiállítás nem hozott át semmit a korábbi tárlat anyagából. Kincses Károly, a kiállítás rendezője arra figyelmeztet, hogy Kertészről csak mindent érdemes tudni, és aki nem tud róla mindent, az inkább úgy nézze a képeit, hogy nem tud semmit, ezért – egyetértve vele – további adatok halmozását nem is tartom helyénvalónak. Kertész képei a világot nem szépnek, idegennek vagy hidegnek ábrázolják, csak olyannak, amilyen: egy-egy jellemző pillanat felvillant egész életeket és léthelyzeteket, mintha alakjai nem véletlenül kerülnének objektívja elé. Cartier-Bresson percenként exponált, Kertész jóval ritkábban, nála szinte minden kattintás lényeges. Egy anekdota szerint az őt kísérő másik fotós nem értette, hogy miért és mit fényképez Kertész, s csak az előhívás után lett világos számára, hogy Kertész mindent másképpen lát; nemcsak egy széket, hanem annak tündöklő árnyékát is, nemcsak egy hegedűst, hanem azt az utcát is, mely együtt sír a dallammal, nemcsak a házfalakat, hanem az azon lecsurgó fájdalmat is. Minden képe variáció az életre. Nem metafora, hanem teljesség. Kertészről csak mindent tudni érdemes. Ahogy magunkról is.

Kolozsi László

Hazai anyag – Fotónapló, André Kertész és a magyarok, André Kertész ismeretlen fotográfiái
Magyar Fotográfusok Háza – Mai Manó Ház
Megtekinthető május 29-ig 14–19 óra között

Nadal egyre feljebb

Rafael Nadal nyerte a Mestersorozat római versenyét, a tizennyolc éves spanyolnak ez már az idei ötödik tornagyőzelme. Megszakítás nélkül tizenhét mérkőzést nyert meg, s élete legjobb helyén áll mindkét világranglistán.

Faludi Gábor

Ebben az évben igazán kijött a lépés a 18 éves teniszzseninek

fotó: reuters – Alessia Pierdomenico

„Fantasztikus meccs volt, életem eddigi legkeményebb, legizgalmasabb meccse" – mondta vasárnap délután Rafael Nadal, miután 5 óra 14 perces mérkőzésen a teniszezők Mestersorozatának római versenyén, a döntőben legyőzte az argentin Coriát.

Izgalmakban tényleg nem volt hiány. Az ötödik, döntő játszmában Coria kezdett jobban, 3:0-s vezetést szerzett. Úgy tűnt, övé a mérkőzés. Ám a Foro Italico közönsége a fiatal spanyol mellé állt, biztatta, s Nadalt feldobta a helyzet. Egyenlített, 6:6 után megnyerte a rövidítést, a mérkőzést és idei ötödik tornáját. Döntöttek egy rekordot, a Mestersorozat történetének leghosszabb mérkőzését játszották – a korábbi négy és fél órás csúcsot az 1999-es, hamburgi Rios–Zabaleta meccsen érték el.

Rafael Nadal ötéves korában kezdett teniszezni, nagybátyja, Toni tanítgatta s edzi ma is. A családban egy másik nagybácsi szerzett először hírnevet magának, Miguel Angel Nadal az FC Barcelonában

Nadal 2001 szeptemberében Madridban indult először a profik között, vesztett, 117 dolláros pénzdíjjal fejezte be élete első profitornáját. Aztán egy héttel később, Sevillában megszerezte élete első győzelmét és az ezzel járó 650 dollárt. Ezek kis versenyek voltak, aztán 2002 áprilisában lehetőséget kapott, hogy életében először induljon ATP-versenyen. Mallorcán, az első fordulóban legyőzte a világranglista 92. helyén álló paraguayi Delgadót, 5850 dollárt kapott érte. Ám az évet még a kis pénzdíjazású versenyeken való indulással és hat ilyen torna megnyerésével töltötte. Tizenhat éves volt, úgy gondolták, a fiatalok között kell felkészülni a későbbi nagyobb megméretésekre. A következő nagy verseny, 2003 áprilisában Monte-Carlo, a Mesterszéria egyik rangos állomása, lapjai ekkor már a jövő nagy teniszezőjéről írtak. Hamburgban többek között megverte Moyát (5.), aki ugyanonnan származik, mint ő, s ettől kezdve már szívesen látják őt a nagyobb versenyeken is. Élete első ATP-versenyét 2004-ben Sopotban nyerte, ám sikereit egy súlyos bokasérülés hátráltatta.

Az idén viszont remekelt. Brazíliában, majd Mexikóban nyert egy-egy versenyt, Miamiban, a Mestersorozat döntőjében ötjátszmás meccsen kapott ki a világelső Federertől. És nem sokkal később Monte-Carlóban a döntőben viszszavágott Coriának a két évvel korábbi vereségért, s ezzel az amerikai Chang után minden idők második legfiatalabb teniszezője lett, aki Mestertornát nyert. Aztán győzött Barcelonában, és most Rómában. Itteni sikerével a hagyományos vi-

A számok tükrében

Név: Rafael Nadal Parera
Beceneve: Rafa
Született: Manacor (Mallorca), 1986. 06. 03.
Magasság: 185 cm
Versenysúly: 85 kg
Profi: 2001 óta
Legjobb ranglistahelye: 5. (jelenleg)
Legjobb pontversenyhelyezése: 2. (jelenleg)
Megnyert versenyeinek száma: 6
Megnyert versenyei 2005-ben: 5
Összes pénzdíja: 2 281 032 USD
Pénzdíja 2005-ben: 1 565 204 USD
Mérlege egyesben: 86 győzelem, 35 vereség
Mérlege 2005-ben: 41

Megtekinthető: 1984. március 15–április 15-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A kiállítást rendezte: Petemák Miklós

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
meghívja Önt és kedves családját

1984. március 15-én 17 órára a Vigadó Galériába

André Kertész fotóművész

a Budapesti Tavaszi Fesztivál '84 alkalmából rendezett
kiállításának megnyitására

Megnyitja: Fényer Tamás, a Magyar Fotóművészek
Szövetségének főtitkára

Budapesti Tavaszi Fesztivál
1984 március 16/25

GENERALART

VIGADÓ GALÉRIA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
T. 138-068, 337-748,340-726

1975 ' 2

Könyvtáros

Kertes Kollmann Jenő

102

Kertes Kollmann Jenő ex librise

szerűsítés semmivel sem mond többet vagy mást a szakembereknek, mint amennyit és amit már úgyis tudtak: a szakismerettel nem rendelkező olvasó pedig nem tud mit kezdeni a fazetták és mátrixok elvont téziseivel.

Annál kevésbé, mert a tanulmány felépítése sem didaktikus: elég ha arra hivatkozunk, hogy pl. a deszkriptorokról (pedig alapfogalom a tezaurusz-szerkesztésnél!) csak a 21. oldalon tudjuk meg a lényeget, vagy arra, hogy számos olyan — inkább nyelvészeti, mint műszaki — fogalom feloldatlan marad (homonimák, morfológia, szintagma), amely pedig nem okvetlenül közismert, nem is szólva arról, hogy a „szinonimák" meghatározása egyenesen zavaró. S bármennyire hasznosak lehetnek egy építész-szaktájékoz-

Andruskó Károly ex librise

ANDRÉ KERTÉSZ

Fotós sztárkiállítás a Szépművészetiben

Először ad otthon fotókiállításnak a Szépművészeti Múzeum: az intézményben mától világhírű fényképészek képein mutatják be a művészeti ág fejlődését. Kiállítják mások mellett André Kertész, Robert Capa, Man Rayk, Henri Cartier-Bresson, valamint Robert Mapplethorpe alkotásait. Az augusztus 24-ig megtekinthető Lélek és test című tárlaton kilencven fotóművész több mint 220 műve tekinthető meg. Baán László igazgató elmondta, hogy nem kronologikus vagy monografikus kiállítást rendeztek: a látogatók hat tematikus csoportban nézhetik meg a képeket. Kérdésre válaszolva azt mondta, a múzeumban nem akarnak önálló fotógyűjteményt kialakítani. Szerinte a Magyar Fotográfiai Múzeum méltatlan finanszírozási helyzetét kellene rendezni. A tárlaton a Test maga című részben a társadalmi állapotok változásával összefüggően a test ábrázolásának változásait figyelheti meg a közönség. A Számkivetve című egységben a társadalom perifériáján élőkről készült alkotások láthatók a szociofotóktól a tényfeltáró képekig. Az Egyedül című részben a magány, az egyedüllét és a halál különböző aspektusokból készült művészi ábrázolása kerül középpontba, míg az Együttlétben az emberi kapcsolatok sokféleségét mutatják be a munkák. Az Én-képek című részben portrék láthatók. Az utolsó, a Pusztítás démona című egységben a háborús borzalmak dokumentálásának történetét és legfontosabb alkotásait ismerhetik meg az érdeklődők. *(mti)*

Magyar Hírlap 2008. június 9.
13. oldal

tőségek:

263-3307

60-8404

mail:

agyarhirlap.hu

pszámban

Kertész, André

PÁHOLYBÓL

Parkettás Euripidész

Magyar Judit Katalin írása a NÉPSZAVÁNAK

Nem sok előadást láttam, ami ilyen röhejesen megrázó és megrázóan röhejes lenne. *Zsótér Sándor* rendezéseiben a blaszfémia és a katarzis alapvető összetevő. A szenvedélyt higgadtan ábrázolja, a józanságot őrületként, a férfit nő játssza, a nőt férfi, az aggot pedig fiatal, a szent hagyományt kikacagja, de e kuncogás mögül előbányássza a legmélyebb megrendülést. A görög klasszikust *Ambrus Mária* invencióz segítségével futballpályát idéző amfiteátrumba költözteti a Kamrában, a kora hetvenes években honos bútorlapokból felépítve. *Benedek Mari* szintén ebből a korból eredezteti széles revers-ű öltönyeit, őzbőr szafarikosztümjeit, jerseyruháit. A mai nézőknek egykutya: harminc évvel ezelőttről vagy kétezer-négyszáz esztendős távolból szól-e a történet. A lényeg, hogy megszólal, megszólít, elborzaszt és megindít az ősi elementáris és végletes, mindent elsöprő szenvedély.

Euripidész: BAKKHÁNSNŐK
Kamra
Rendező: Zsótér Sándor

Egy hiú istennel sose kezdj ki, különösen, ha ő a mámor, a bor (és a tragédia) eksztatikus ura. Dionüszosz irgalmatlanul leszámol mindazokkal, akik nem tisztelik őt vagy tagadják szent származását, kegyetlen bosszúvággyal bocsát őrületet rokonságára, hogy azok nyírják ki egymást. *Nagy Ervin* szép, mint egy emberi alakban megjelent görög isten, és egyáltalán nem haragos. Szenvtelenül és ironikusan sorolja sérelmeit, miközben a nézőket riogatja falhoz vagdosott focilabdájával. Hideg fejjel kergeti gyilkosságba nagynénjét és küldi halálba hozzá dühöng, hatalmába és kőkemény meggyőződésébe merevedve megítél és ezáltal megítéltet. De két fafejű egoista szembeszegüléséből természetesen a halandó ember válik nevetséges áldozattá, isteni rokona se nem jó, se nem igazságos ténykedése folytán.

A hideg indulatmentesség távol tartja a nézőt az érzelemnyilvánítástól, hogy aztán valóságos érzelmeket keltsen: a közönyös egyszemélyes Kar (a döbbenetesen intenzív jelenlétű *Rezes Judit* megszemélyesítésében) vörös fonalból hálót sző a borzadályos gyilkosságot kántálva elmesélő hírnök (*Ónodi Eszter*) köré, aki el-elakadó hangon énekli soronként azonos dallamú mondókáját. Iszonytató dolgokról esik szó, a mechanikus cselekvés és a megakadt lemezhez hasonló repetitív zenei motívum egyszerre elhárító és megdöbbentő. Ugyanilyen hatást ér el *Fekete Ernő,* amint jerseykosztümben, foga közt egy vekni kenyeret tartva diadalmasan köröz a porondon. Dionüszosz nagynénje istentől megszállott őrjöngővé – bakkhánsnővé – válik a környék vérengző őrültté vált asszonyaival egyetemben, s lassú kijózanodása során döbben rá, hogy az elejtett oroszlán helyett saját szétszaggatott fiának fejét hordozza. Fekete nem nőimitátorszámot mutat be, kenyeret morzsolgató kétségbeesésével egy káderasszony nevetségességét és legmélyebb anyai fájdalmát, az iszonyatot képezi le, döbbenetesen szép katarzissal ajándékozva meg a nézőket.

Zeusz fia, ahogy jött, el is megy, halandó nagyapja (*Dévai Balázs*) csendesen regisztrálhatja csupán a látogatás nyomán támadt veszteségeket, hűtőtáskába

Különlegességekre lehet licitálni a Soós-féle aukción

André Kertész fotója Károlyi Mihályról

NÉPSZAVA-információ

André Kertész, a magyar származású világhírű fotóművész *Károlyi Mihály* grófról készített eredeti felvételére is licitálni lehet majd a Soós Kereskedés 39. tavaszi aukcióján, melyet ma 17 órakor rendeznek a METESZ székházában (Bp. V., Kossuth tér 6–8.). A kikiáltási ár 40 ezer forint lesz, de a műgyűjtők bizonyára sokkal többet áldoznak erre a fotóritkaságra, hiszen Kertész egy-egy fényképéért jelentős európai és tengerentúli múzeumok is nagy összegeket fizetnek. A Soós-féle tavaszi és őszi árveréseken mindig fölbukkan valamilyen szenzációs ritkaság: eddig itt fizettek legtöbbet fotóért hazánkban, *Brassaï* eredeti felvételeiért.

Az aukcióra kerülő tárgyak között a fotók mellett régi fényképezőmasinák, optikai eszközök, muzeális játékok és könyvritkaságok is szerepelnek.

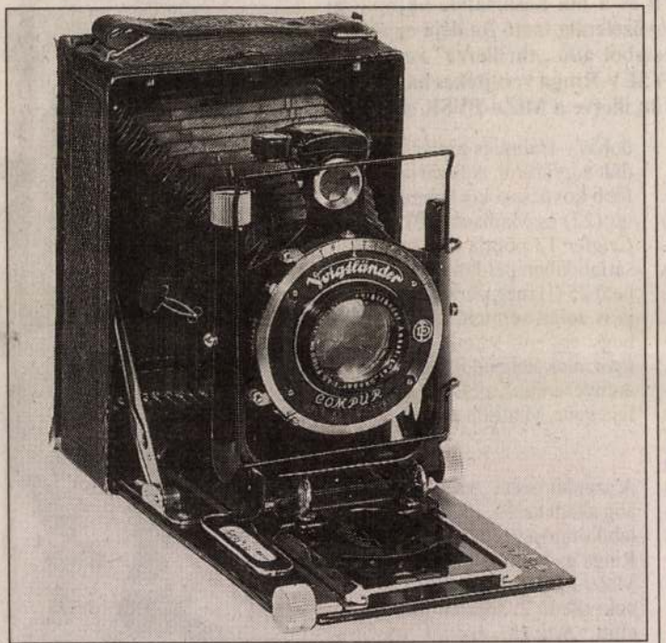

Egy értékes régiség a Soós-árverésen ma délután kalapács alá kerülő fotótörténeti különlegességek közül

FIPRESCI-díjas filmek Cannes-ban

MTI-információ

A fiú szobája című *Nanni Moretti*-film kapta meg szombaton Cannes-ban a versenyfilmek kategóriájában a nemzetközi filmkritikus szövetség, a FIPRESCI díját. Az alkotás, amelyet az Aranypálmára is esélyesnek tartanak, korábban három Dávid-díjat kapott már Olaszországban. A történet egy család szét-

hullását mutatja be egy gyermek halálát követően.

A Bizonyos nézőpont kategóriából a kritikusok a japán *Kuroszama Kijosi* Kairó című filmjét tartották a legjobbnak, mert eredeti módon mutatta be a számítógépek veszélyeit. A Rendezők Kéthete szekcióból *Sandrine Veysset* Martha… Martha című alkotását, egy fiatal anya portréját választották. *Bertrand Bonello* A pornográf című filmjét, amelyet a kritika nemzetközi hetén mutattak be, azért díjazták, mert igen nagy érzékenységgel mutatott be egy kényes témát. A brit *Derek Malcolm* által vezetett zsűri külön kiemelte *Jean-Pierre Léaud* játékát, akit annak idején éppen Cannes-ban fedeztek fel 1958-ban, a Négyszáz csapás című *Truffaut*-film kiskamasz hőseként.

RÖVIDEN

Nobel-díjasok tárlata

Tizenkét magyar származású Nobel-díjas munkásságát mutatják be azon a kiállításon, amely a díj átadásának századik évfordulója tiszteletére ma 15 órakor nyílik a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Aulájában (Bp. XI., Műegyetem rkp. 3. K épület), ahol emléktáblát avatnak az egykori műegyetemisták – Wigner Jenő, Gábor Dénes és Oláh György – teljesítményének adózva.

Fejfák és kövek

Gombos Ferenc Fejfák és kövek című kiállítását ma 17 órakor nyitják meg a Litea Könyvesboltban (Bp. I., Hess András tér 4.), ahol bemutatják a Berettyóújfalu és környéke zsidóságának emlékkönyve című, héber és magyar nyelvű könyvet.

Gálahangverseny

A magyar honvédelem napja alkalmából gálakoncert kezdődik ma 19 órakor a Pesti Vigadó Hangversenytermében.

Liget-könyvbemutató

G. István László Napfoltok című kötetét mutatják be ma 16 órakor a Liget Könyvműhely délutánján az Írók Boltjában.

Lendülőke

Pinviczki Judit bőrtárgytervező művész Lendülőke címmel állítja ki új alkotásait a Dorottya Galériában (Bp. V., Dorottya u. 8.) ma 18 órakor nyíló tárlatán.

A napsütötte sávban

Petőcz András A napsütötte sávban című verseskötetét ma 17 órakor Békés Pál író mutatja be a Helikon Könyvesházban (Bp. VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.).

Sok hűhó semmiért?

Otthonában egyenlített a Paks és a GYSEV a bajnoki kosárlabdadöntőkben

A címben megfogalmazott kérdés persze álságos, hiszen azért nem teljesen mindegy, hogy 2-2, 1-1 vagy 0-0 egy bajnoki sorozat állása – leginkább a nézők szempontjából nem az. Ám ami a csapatokat illeti, most már a férfi és a női kosárlabda-bajnokság eredetileg négy, illetve három győzelemig tartó fináléja egyaránt maximum három további meccsből álló „thrillerre" redukálódott. Szombaton a Paks és a GYSEV-Ringa verejtékes hazai győzelemmel egyenlített a Kaposvár, illetve a MiZo-PVSK ellen.

Ch. Gáll András NÉPSZAVA

Amikor megkérdeztem *Kovács Lászlót*, a Pakson vendégeskedő Klima-Vill szakosztály-igazgatóját, vajon ugyanúgy feladják-e a találkozót, mint kedden, a kaposvári mindenes somolyogva felelt: „Ha a nagyszünetben még van esélyünk, akkor ráhajtunk, ha nincs, akkor inkább pihentetjük a kulcsembereket." Nos, ehhez képest az ismét gyengélkedő *Ivkovics* a kispadon kezdett, de *Gémessel* a centerposzton is 7:2-re elhúztak a vendégek. Tíz perc elteltével viszont már az Atom vezetett 23:16-ra. Aztán a 3. negyed elején *Halimics*, a Kaposvár bosnyák légiósa elkapta a fonalat, 2 perc 4 másodperc alatt bevert három triplát és ugyanannyi büntetőt, s 12 pontjával 40:33-ról 40:45-re alakította az állást. A hazaiaknál a kelleténél bátrabban tüzelő *Mészáros Zalán* hét triplakísérletéből egy sem ért célba, s a lecsorgó labdákból rendre a vendégek támadhattak.

A hajrában, 31 másodperccel a vége előtt, 72:71-es paksi előnynél Halimics hozhatta fel a labdát, de *Madison* kipöckölte a kezéből, majd végigdübörgött a pályán és hatalmasat zsákolt. 74:71, ez is maradt a végeredmény, mert a lefújás pillanatában dobás – Halimics triplája – leperdült a gyűrűről. A hazai siker legfőbb kovácsa a két amerikai, *Davis* (22) és Madison (20) volt, de *Czigler* 13 pontja és a hazai kosárlabdában példátlannak tekinthető 25 (!) megszerzett lepattanója is sokat segített. „Szép, szép, hogy egyenlítettünk, de egyszer győznünk kellene Kaposváron az aranyéremhez, például kedden", fejtegette Madison.

*

A szerdai pécsi „mészárlás" után alig akadt széles e hazában kosárlabda-rajongó, aki a GYSEV-Ringa győzelmére tippelt volna a MiZo-Pécsi VSK elleni női bajnoki döntő 2. soproni mérkőzése előtt. *Balogh Juditék* ugyanis szerdán első 16 dobásukból csak egyszer (!) találtak a gyűrűbe. Nem beszélve arról, hogy elméletileg a csütörtökön kiszivárgott hír – miszerint *Sterbenz László* edző már két évre aláírt az Albacomp férfi csapatához – is megzavarhatta volna a soproni hölgyek fejét. De nem így történt, s a csapatok kontraformája 53:48-as GYSEV-sikert hozott, amivel 1:1-re alakult a három nyerésig tartó döntő állása. A legtöbb hazai pontot nem Balogh, még csak nem is *Vilipics* vagy *Zirkova*, tehát nem a szokásos gólgyárosok szerezték.

A lefújás pillanatában elengedett potenciális egyenlítő dobás leperdült a gyűrűről

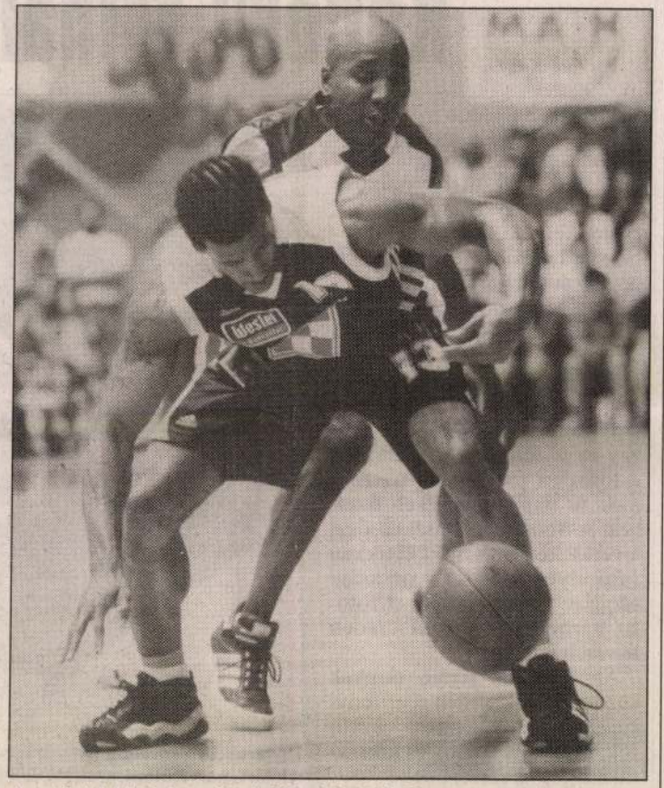

Amerikaiak küzdelme: Davis (Paks, hátul) és Nunnery SZTÁR SPORT-FOTÓ

mióta Pécsről eltávozott – mintha komplexusokkal küzdött volna régi csapata ellen. A szombati 13 pont – közte 3 tripla –, továbbá a 6 szerzett labda, a 2 lepattanó és a 3 gólpassz azonban klasszisteljesítmény volt. „Nem törtünk össze a szerdai nagy verés után, már csak azért sem, mert azt egy kicsit be is kalkuláltuk", nyilatkozta a 26 éves válogatott hátvéd. „Észrevettem, hogy védekezésben behúzódnak rólam a pécsi védők, elsősorban *Csák Magdi*, aki papíron engem fogott. Gondolom, Pécsről László ezt bom be a helyzeteket, inkább tömörüljenek a centerek körül. Hát, bedobtam... S mivel Rátgéber a válogatottnak is a szövetségi kapitánya, külön örülök, hogy neki is bizonyítottam. Nagyon várom már a szeptemberi, franciaországi Eb-t, ahol jó játékkal akár dobogóra is kerülhetünk."

Addig azonban még hátravan a bajnoki döntő minimum két meccse a következő szerdán a Mecsekalján. A címet védő pécsieknek el kell gondolkodniuk azon, hogy vajon miért dobott olyan pocsékul a három kulcsi-

Vízi állócsillagok a kajak-kenu ob-n

Novák Miklós NÉPSZAVA

Tavalyhoz képest nem ragyogott fel új csillag a sportág egén, így eredményeiken túl az illendőség is úgy kívánja, hogy olimpiai bajnokaink szereplésével foglalkozzunk a hét végén Szolnokon lebonyolított kajak-kenu országos bajnokság kapcsán.

A bohémságtól különben sem idegenkedő *Pulai Imre, Novák Ferenc* kenukettes tagjai használták ki leginkább, hogy az ob idén nem a válogatást szolgálja a vb-re – erre júniusban kerül sor –, hanem a presztízs emelését. Ők ugyanis ezúttal nemcsak hangot adtak szokásos csipkelődésüknek („Unom, hogy mindig úgy kell behúznom Novákot a célba" – Pulai; „Elegem van belőle, hogy ha nyerünk, én mögötte akkor is csak második vagyok" – Novák), hanem más-más társat választva valóban versenyre keltek egymással. A párharcnak 500 méteren a Dávid-termetű Novák (*Buzállal* összetérdelve) nyerte a Góliát Pulai előtt (*Ispánnal*). Szépséghiba, hogy a futamot – akárcsak 1000-en – a *Fürdök, Hüttner* kettős nyerte. Ám ettől Pulai és Novák sem tűnt levertnek, bizonyítva, hogy ebbe a megmozgatott tonnákról, végigkínlódott évekről elhíresült sportágba is lehet könnyedséget csempészni.

Folytassuk kenuval, s természetesen *Kolonics György* következik. Koló imponálóan nyert 500-on, 1000-en és 200-on is, megtoldva még ezt egy négyes sikerrel. Kolonics nem Kolonics lenne, ha fölénye helyett nem „gyötrődéseiről" beszélne: „Három héttel ezelőtt kaptam új hajót, de cserélgettem a régivel, tépelődtem, hogy melyikkel induljak. A régit 1999-ben két nap alatt betörtem, így most kicsit magam is meglepődtem, de nem éreztem, Megnyugtathatjuk Kolót: jól fut. Győzelmei után ezt már ő is elhitte, de fölényét mégsem ennek és jó formájának tulajdonítja: „*Zala Gyuri* és *Hoffmann Ervin* sem indult az ob-n." Kolonics alighanem akkor lesz verhetetlen, ha egyszer az önbizalma is megjön.

Férfi kajakos olimpiai bajnokainktól az volt a minimális elvárás, hogy sydneyi győzelmeiket megismételjék. A kötelező feladatot *Kammerer* és *Storcz* K2 500-on, illetve K4 1000-en Vereckeivel és Horváthal kiegészülve teljesítette is. Egyesben Storcz és Vereckei között elmaradt a várt összecsapás: előbbi csak 1000-en, utóbbi pedig 500-on indult el – és nyert. Storcz döntése érthető, hisz neki 500-on ott van a páros, Vereckeit pedig betegsége tartotta távol az 1000-től. „Őszinte leszek, nem a betegség miatt hagytam ki az 1000-et. Hanem mert a hosszabbik távra nagyon össze kell kapnia magát az embernek. Tavaly rengeteget versenyeztem, idén nem akarom idő előtt ellőni a puskaporom. De a válogatón 1000-en is elindulok", felelte Vereckei, aki három társával együtt azon füstölgött még, hogy edzőjük, *Sári Nándor* a 200-as sprintszámba is benevezte őket. Ahol a 2. helyezés tőlük kielégítő.

Hiába lapátoltak biztató formában Sydney hősei, az ob legeredményesebb versenyzője *Szabó Szilvia* lett. Hat számban állt rajthoz – ötöt megnyert. Hogy ezt önszántából vagy „felsőbb utasításra" tette, arra lakonikusan így válaszolt: „is-is". *Kőbán Rita* sem futamodott meg a számára gyengébb olimpia után, ám hiába készül már csupán napi egy edzéssel, a *Laky Évával* elért 4. (500) és 3. (200) helyezés tőle még szokatlan. A sok állócsillag mellett alighanem ő az egyik hulló, igaz, még mindig fényes csil-

M. Hírlap 2007. nov. 9

A laterna magicától André Kertészig

KÖNYV

A festészet-, film-, építészet-, irodalom- és zenetörténetben nehéz olyan összefoglaló kötetet alkotni, amelyet ne írt volna meg már valaki: egyszerűen lehetetlen új szempontrendszert, új korszakolást találni, „a festészet története" típusú kiadványok alatt pedig roskadoznak a könyvesboltok polcai. (Körülbelül mintha a szupermarketben kapható mosóporok közt téblábolna a jobb sorsra érdemes állampolgár, hogy akkor most a negyvenféléből mégis melyik az, amelyikkel jól jár, de állampolgárunknak az sohasem jut eszébe, hogy megnézze az összetevők listáját, amely minden terméknél ugyanaz.)

Más a helyzet a fotótörténettel, amelyet gyakorlatilag alig dolgoztak fel, legalábbis Magyarországon, ezért hiánypótló Kolta Magdolna (posztumusz) és Tőry Klára A fotográfia története című kötete.

Annak ellenére, hogy a könyv alapvetően jól szerkesztett és lelkiismeretes munka, az első pillanatra nem világos, hogy mi volt a koncepció: míg viszonylag hosszú bevezetőt kapunk a fotó előtörténetéből az árnyképektől a panorámákig és a laterna magicáig, elég röviden intézik el az egyetemes fotótörténetet, hogy aztán a Jeles magyarok című zárófejezetben az összes nagy magyar fotós – például Moholy-Nagy László, Brassaï, André Kertész, Escher Károly, Robert Capa, Lucien Hervé – életművét bemutassák.

Második nekifutásra már nagyon is érthető ez a szerkezet: a fényképezés történetét aligha lehet megírni egy alaposan kidolgozott magyar fejezet nélkül, az egyetemes fotótörténet és a magyar fotótörténet ugyanis a fenti neveknek köszönhetően a 20. század egy jelentős szakaszában kis híján ugyanaz, amit ezúttal nemcsak mi, magyarok állítunk, de alighanem Európa és Amerika is. (Más kérdés, hogy ezek a művészek miért hagyták el Magyarországot, és az is, hogy vajon magyar vagy inkább francia alkotókként kezeli őket a nem magyar fotótörténet.)

A fotográfia története ügyesen egyensúlyoz a szakmaiság és az ismeretterjesztés határán: miközben tökéletes választás a civil érdeklődőknek, annak is sok újat tud mondani, aki többé-kevésbé már jártas a témában.

Fotótörténetünk tehát már van. Jó fotósaink is vannak. Most már csak fotográfiai kultúra kellene, ami talán ott kezdődik, hogy a kultúrember nem hiszi azt, hogy egy évre letudta a fotót, ha megnézte az idei World Press-kiállítást. OZ

Kolta Magdolna–Tőry Klára: A fotográfia története

A Digitális fotómagazin kiadványa. Budapest, 2007, 288 oldal, ármegjelölés nélkül

Magyarok '56-ról

A Magyar írók emlékezése 1956-ra – Poeti ungheresi e la rivoluzione del 1956 című magyar–olasz nyelvű kötetet a Római Magyar Akadémián mutatták be. A könyv 21 magyar költő, író, értelmiségi 1956-os visszaemlékezéseit tartalmazza. Az esten felolvasást tartottak az írásokból: elhangzott Takács Zsuzsa Ötvenhat-ötvenhét és Szőcs Géza Pesti srácok című verse is. *(mti)*

APRÓHIRDETÉS

KÖZLEMÉNY

Az ING Biztosító Zrt. 015851-015900- as sorszámig terjedő elismervénytömbje 2007. november 8-tól eltulajdonítás miatt érvénytelen.

TÁRSKERESÉS

Randi-Vár Személyiségközpontú társközvetítés 1000 Ft/hótól.
Ingyenes tanácsadással: 06-30-475-7664.

Esznek, iszn

A Dupla egyszer csak úgy ott volt. Akkor már ismertük a mellette lévő Szimplát, amely azonnal behúzott. Úgy kellett már ez a retrós, thonet-székes, fotelos, félsötét, összelomolt hely ebbe az újfajta, minimál Budapestbe, hogy azonnal mindenki ott volt; a „hetedikkerület-kertészutca-negyvennyolc"-at pedig egy hét múlva már nem kellett bemondani a taxisoknak az összeomlás határán, mert a Marlene Dietrich-hangú diszpécsernő arra, hogy „a Szimplához", azonnal közölte: „Küldöm."

Ez még a kétezres évek elején volt. Máshová nem illett randevút adni, máshová nem volt szokás depresszióznі menni, és máshol nem lehetett ennyire lazán megvitatni a szemét sorsú generációnk aktuális helyzetét. Rozéfröccs, nagy sör, röhögés. (Merre jársz, tezsó? Emlékszel még, vagy te már minimál lettél?)

Aztán egyszer csak megnyílt a Dupla, ahol már nemcsak rozéfröccs, nagy sör és zsíros kenyér volt, hanem kaja is. Nem is tudni, mikor merészkedtünk át először a pincén keresztül, hogy a Szimp
térve, azon átvágv
felsétáljunk a Dup
hogy azonnal birt
szedett-vedett étte
terítő, csak billegő,
egy régi tálalalósz
falra akasztott szit
ételszag.

Először azt kér
illata van, akármi
étlap alapján tipp
végül a paradicso
zett csirkemell tűr
a másikunk camen

AUKCIÓ

Kertész-fotó sok pénzért

Ismét André Kertész fotóját vitték el a legdrágábban a Kieselbach Galéria 2. fotóárverésén szombaton. Kertész 1934-es, Újságárusnál, Párizs című képének 1,6 millió forintos kikiáltási ára a nemzetközi színvonalhoz igazodott. Hosszas verseny után 4,4 millió forintnál koppant érte a kalapács. Tóth György kortárs művész aktjáért a kikiáltási ár tizenkétszeresét adták: 1,8 millió forintot. *(mti)*

Magyar Hírlap 2007. nov. 12. 16. old.

		420.00
kének átszerelése etés 9. tétel		384.86
ati saroktoronynál el		40.00
el		650.00
nez tel		420.00
tel	a 36 K.	756.00
tel	a 20 K.	340.00
boritás tel	a 3.50 K.	7012.85
lkái tel		1500.00
Átvitel		19027.61

bestia 19.30 Híradó 20.00 Szomszédok 20.30 Kincsestárkabaré 21.00 Hölgyválasz 21.45 Klipsz-plusz 22.05 Aktuális 22.30 VilágKép 23.05 Hamsun

MTV 2: 8.00 Tudóra 9.00 Aktuális 9.30 Tanoda 10.30 Szomszédok 11.00 Tanoda plusz 12.00 Telesport 12.30 Híradó 13.00 Tévémagiszter 14.00 Délutáni mozi 15.25 Repeta 17.00 Öregberény 17.30 Kincsestár 19.00 Magyarország ma 19.30 Mesetár 20.00 Híradó 20.30 Boldog békeidők 22.10 Visszatérés Édenbe 23.00 Mélyvíz

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.10 Régiók 9.45 Táncház 10.15 Újra felhangzik a farkasok üvöltése 10.45 McCallum 11.40 Esti kérdés 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Anziksz 12.35 A francia sanzon 13.30 Krause anyó útja a boldogságba 15.15 Az óceán lánya 15.40 Katedra nélkül 17.00 Élő forrás 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.20 Váltó 18.55 Hej, hej, helyesírás! 19.05 Algíri nyár 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.40 Al Manach 22.30 Nyári mozi 23.45 Lassú vírus 0.10 Híradó 0.25 Vers

RTL KLUB: 6.30 Jó reggelt! 9.00 Ismétlések 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Klipklub 13.30 Vészhelyzet 14.45 Rajzfilmklub 16.05 Sweet Valley 16.30 Az első csók 17.05 Lois és Clark 17.55 Esmeralda 18.45 Krónika 9.04 Napközben 11.04 Cigányfélóra 11.35 Visszaemlékezéseim 12.00 Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.30 Vallási félóra 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Monte Christo grófja 15.05 Parlamenti ütköző 15.55 Kamatozó forintok 16.00 Krónika 16.25 Talpalávaló 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Petőfi Sándor minden verse 20.04 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.04 A Stúdió 11 új felvételeiből 21.25 Fórum 22.00 Krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.04 Hangversenymúzeum 0.10 Himnusz

PETŐFI: 4.32 Hajnali dallamok 6.03 Kívánságreggel 9.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 13.06 Verkli 14.00 Péntektől péntekig 14.43 Poggyász 15.50 Natúr hét 17.05 Dobogó 18.01 Délutáni csúcs 19.04 Nemzetközi slágerlista 19.30 Kölyökrádió 20.00 Dokumentumműsor 21.04 Garázs 22.00 Dzsesszkoncertek 23.15 Enynyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 8.06 Pódium 9.02 Magyar zeneszerzők 10.05 Legenda Illés Árpádról 11.00 Népszerű operarészletek 11.36 Szülőföldem 12.06 Hangverseny délidőben 14.05 A vas fiai 14.54 Szvitek 15.55 Poggyász 16.05 szélyben 23.00 RTL Night Klub 1.25 Fókusz

TV2: 5.50 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a tv2-vel 13.15 Kedves nővérkék 13.40 Zongorát Mrs. Ciminónak! 15.25 Stefanie 16.15 Kakuk! 16.45 Gazdagok és szépek 17.10 Sunset Beach 18.00 Azok a szép napok 18.40 Plusz 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Dáridó 22.00 Jó estét, Magyarország! 22.30 Életben maradtak 23.00 Szeszélyes éjszakák

TV3: 5.50 Nap-kelte 9.00 Esti gyors 9.25 Utazás Gasztronómiában 12.55 Video Hits No. 1. 17.00 Pepsi Music Time 17.40 Santa Barbara 18.30 Hír3 19.00 MASH 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Walker, a texasi kopó 20.50 Porschetolvajok 22.40 Esti gyors 23.30 Santa Barbara 0.20 Video Hits No. 1.

SZÍV TV: 0.15 Music Box Classic 15.30 Sport 17.30 G. I. Joe 18.00 Könnyűzenei kirakat 19.00 Köz-Hír 19.30 Utazzon velünk! 19.45 Ki ő? 20.00 Celeste 21.00 Karrier minden áron 22.30 Köz-Hír 23.00 Könynyűzenei kirakat 0.00 Utazzon velünk

MSAT: 0.15 Music Box 13.30 Popeye 15.00 Szörnyű titok 16.00 Nickelodeon 18.30 Delfy 19.00 Rocktükör 19.30 Hír–M Fúvós muzsika 23.30 Csemballóművészek lemezeiből

MTV 1: 6.00 Aranyfüst 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Gyerekeknek! 9.45 Hol-mi? 10.15 Trópusi hőség 11.10 Szerelmek St. Tropez-ban 12.10 1848 a magyar zenében 12.35 A kávéház 13.05 Tévétéka 13.30 Északnyugati határszél 15.05 Púder 15.30 Delta 2000 15.55 Háló 16.30 Telesport 18.30 Ki marad a végén? 19.00 Lottóshow 19.30 Híradó 20.00 Új szeszélyes évszakok 21.00 Jeruzsálem

MTV 2: 7.55 Nemzetiségi magazinok 10.25 Gyerekeknek 11.15 Família Kft. 11.45 A magyar irodalom képes története 12.20 Nincs határ 13.00 Európa Ablak 15.00 Triangulum 15.30 12 hónap az erdőn 16.00 Írók és írások 16.30 Orbán Balázs nyomában 17.25 Kincsestár 19.00 Kísértetkastély 20.00 Híradó 20.30 Kérem a következőt! 20.45 Vízi zsaruk 21.30 Szigligeti Ede: A nőuralom 22.35 Mélyvíz

DUNA TV: 8.35 Billy, a macskakölyök 9.15 Az ókor csodái 9.45 Ami igaz, az igaz 10.00 Tarkabarka 11.05 A Mars meghódítása 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Élő egyház 12.50 A cirkusz fényei 13.45 Csodálatos természet 14.15 Kutyaenciklopédia 15.15 Az élet bolygója 16.05 A Föld körül az közi terror 23.25 Vanu

HBO: 6.30 Babar, az elefántok királya 9.20 Tegnap és ma 11.00 Melrose Place 11.50 A gyanú árnyéka 13.35 A felszín alatt 15.10 Mozivarázs 16.00 Spice World 17.35 Kőbunkó 19.05 Egyről a kettőre 19.30 Jó barátok 20.00 A kísértetház 22.25 Mennyi? 30!

Március 14., vasárnap

KOSSUTH: 6.00 Vasárnapi újság 8.25 Édes anyanyelvünk 8.30 MM – Magyar Millennium 9.05 Világóra 10.04 Református istentisztelet közvetítése 11.05 Gondolat-jel 12.00 Krónika 12.25 Harminc perc alatt a Föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.05 Névjegy 14.04 Szonda 14.35 Mit üzen a Rádió? 15.04 Művészlemezek 16.04 30 éves a Rádiókabaré 17.00 Terasz 18.00 Krónika 19.04 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 A szelistyei asszonyok 20.04 Rádiófónia 79. 21.04 A csend 22.00 Krónika 22.20 Vasárnapi hangverseny 23.00 Hírek, időjárás 0.10 Himnusz

PETŐFI: 6.03 Állomáskereső 6.08 Végre vasárnap! 7.45 Sportreggel 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.05 Az MR Karinthy Színpada 10.00 Gordiusz-magazin 11.07 Csúcson 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 A szebeni fiúk Szép Heléna 21.20 A három asszony 23.00 A magzat 0.45 Vers

RTL KLUB: 6.30 Ez nem boszorkányság! 7.00 Kölyökklub 11.05 Csőrre töltve 11.30 Enid Blyton kalandfilmsorozata 12.00 Bugs – A cég hullámhosszán 13.00 Hírek 13.10 A világ körül Michael Palinnel 14.05 Gyilkos sorok 15.00 Knight Rider 16.00 A midwayi csata 18.15 Kész átverés 18.45 Híradó 19.05 Akták 19.30 Vasárnapi kiadás 20.00 Leszámolás Hongkongban 21.40 Az élet ajándéka 23.20 Híradó 23.35 Országház 0.05 A világ körül 0.55 Akták

TV2: 6.00 Hűséges az Isten 6.30 Könyvek könyve 7.00 tv2-matiné 10.20 Valami kis szerelem 11.50 Világjárók 12.20 Lacikonyha 12.45 Vadvilág 13.30 Premier 13.50 Kastélyszálló 14.45 MacGyver 15.40 Petrocelli 16.35 A Szuper csapat 17.35 Xena 18.30 Napló 19.30 Szerencsekerék 20.00 Közkívánatra! 48 óra; Várom a párom vagy Fergie és Andrew 22.00 Y-akták 22.30 Gól! Gól!! Gól!!! 23.30 Csontváry 1.25 Vers éjfél után

TV3: 7.55 Nap-kelte 11.00 Pepsi Music Time 11.50 Utazás Gasztronómiában 12.20 Jövőnéző 12.50 Lois és Clark – Superman legújabb kalandjai

A test és a körkép

André Kertész fotográfiái – Aktok tükörben

Csókolózók (1915), Erőltetett menet (1915), Harmonikás (1916), A népligeti cirkusz előtt (1921), Vak zenész (1921) – a magyar fotográfia történetében kicsit is jártasak előtt ez az öt kép is elég ahhoz, hogy beugorjon a szerző neve. *André Kertészé* (eredetileg Kertész Andor, 1894–1985), aki a XX. századi magyar fotográfia egyik legjelentősebb alakja, sőt az egyetemes fotográfiáé is, amint az elmúlt évtizedek szakcikkei, műkereskedelmi fejleményei jelzik, a világban mintegy „a" magyar fotográfia jelképévé vált.

1925-ban hagyta el az országot, de kötődése mindvégig megmaradt azokhoz a tájakhoz, ahol fiatal korában élt, ahol első fotográfiáit elkészítette. A nyolcvanas évek elején New Yorkban megjelent Hungarian Memories című albuma, amelyben éppen a korai képek kapták kiemelt helyet – azokban az években, a halála előtti néhány esztendőben újra egyre intenzívebbé vált kapcsolata Magyarországgal. Kiállítások, könyvek követték egymást, Szigetbecsén múzeuma is nyílt, ha úgy tetszik, a világhír után – ha meglehetősen későn is – itthon is megkapta a neki járó elismerést.

Néhány évvel ezelőtt a budapesti Francia Intézet kiállítása az életmű egyetlen, ám annál jelentősebb szeletét mutatta be: a Distorsions (Torzítások) című sorozatot, amely Párizsban készült a harmincas évek elején, s amelynek egy-egy darabja olykor a nemzetközi műkereskedelemben is felbukkan, meglehetősen magas árakkal érzékeltetve Kertész művészetének értékét. A Galéria 56 legújabb tárlata most újra e sorozat néhány darabját mutatja be azzal a kiegészítéssel, hogy a galériatulajdonos-műgyűjtő, a New Yorkban élő *Havadtőy Sámuel* azt a torzító tükröt is elhelyezte e kiállítóteremben, amelynek hasonmásai segítségével több mint hatvan évvel ezelőtt a Distorsions darabjai elkészültek.

A rekonstrukció arra is alkalmat ad, hogy a néző újragondolja azt a helyet, amelyet a sorozat a Kertész-életműben elfoglal. Mert igaz ugyan, hogy későbbi évtizedeiben nem tért vissza a témához, pályája első szakaszában azonban több előzménye is van a női testet a végletekig eltorzító, a groteszk formák játékos változásait vizsgáló képeknek. A legkorábbi előzmények 1917-ig vezethetők vissza, amikor az első világháborúban önkéntesként részt vevő Kertész a fodrozódó fényt megtörő, formát torzító vízfelszínt fényképezte.

Ugyanebben az évben fotózta a víz alatt úszó testet, amelynek arányai, körvonalai a torzítólencseként működő vízréteg mögött megváltoztak.

A Distorsions című sorozat kétszáz felvétele valószínűleg sosem jött volna létre a Le Sourir című párizsi magazin felkérése nélkül. A feladat humoros, játékos képek készítése volt, az eredmény olyan fotók sora lett, amelyek kitüntetett helyet kapnak az emberi test XX. századi ábrázolásai sorában. A két vidámparki tükör segítségével a fotográfus megfosztotta személyiségüktől a két modellt, *Najinskaja Verackhatzot* és *Nadije Kasinét*, hogy alakjukat beemelje abba a sorba, amely *Picasso Avignoni* kisasszonyokjával indul, s *Francis Bacon* meggyötört férfitestével zárul. A képek – írta róluk egy francia kritikus – hangsúlyozzák a valóság különösségét, de nem hamisítják meg a valóságot. Ebben az értelemben is szerves részét képezik az életnek, hiszen Kertész számára a fotográfia „hitelessége" alapkérdés volt.

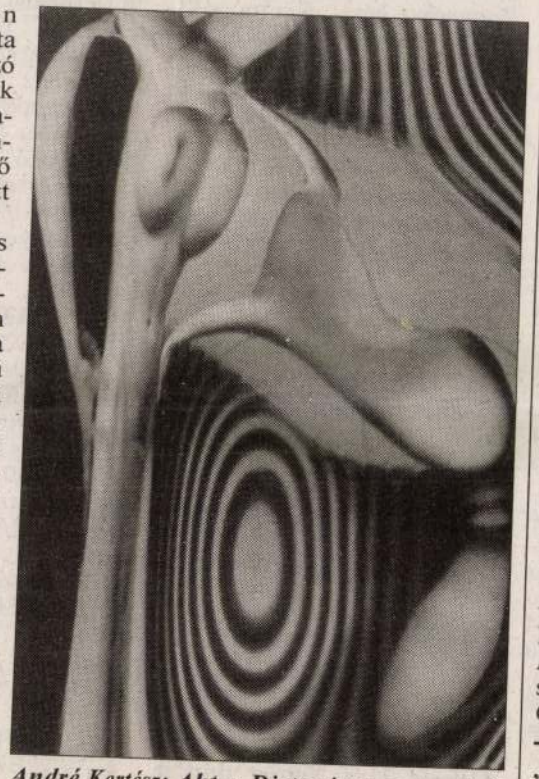

André Kertész: Akt a Distorsions-sorozatból

P. Szabó Ernő

jesítette be *Petőfi* September végén című versének jóslatát. Az alkotók által földolgozott szövegekből azonban tragikus, konfliktusokkal terhelt életút bontakozik ki, amelynek részletei magyarázatot adnak arra, hogy Júlia miért vállalta – a barátok és a nagyközönség haragpolányt, Budapestet, Keszthelyt, Marcalit, Pápát és Oroszlányt érinti. Szendrey Júlia szerepében *Kalocsai Andreát*, Petőfi Sándor és a többi férfi szerepében *Mátyás Zsolt Imrét*, a Zenész szerepében pedig *Varga Veronikát* láthatja a közönség.

KEG

Salvatore Quasimodo-pályázat

Költők a Balaton partján

Hat költő: *Gömöri György, Bihari Sándor, Gergely Ágnes, Határ Győző, Tóth Bálint, Balla D. Károly* kapott eddig – 1993 óta – Salvatore Quasimodo-díjat. Balatonfüred önkormányzata hozta létre a Quasimodo Alapítványt a Nobel-díjas költő emlékére, ki 1961-ben járt az irodalmi hagyományairól, szívkórházáról, gyógyító savanyúvizéről és különleges összképéről egyaránt híres városban.

Idén is – a hagyományokhoz híven – az Olasz Intézetben hirdette meg a költői versenyfelhívást *Giorgo Pressburger*, az intézet igazgatója, *Pálfy Sándor*, Balatonfüred polgármestere, *Pomogáts Béla*, a Magyar Írószövetség elnöke és *Szabó György* alapító, a Quasimodo Alapítvány elnökhelyettese. Valamennyi pályázó két magyar nyelvű, kiadatlan, más pályázatokon nem díjazott és nem említett költeménnyel nevezhet. Az alkotásokat 1999. május 31-ig lehet elküldeni a balatonfüredi polgármesteri hivatal címére (8230 Szent István tér 1.). A zsűri a tradíciók szerint azon a héten hirdet eredményt, amelyikre szeptember 25. esik. A fődíjon kívül több különdíjat is kiadnak.

Az egyre nagyobb nemzetközi tekintélynek örvendő Quasimodo-emlékpályázat – ahogy Pomogáts Béla és Szabó György egyaránt hangsúlyozta – jelentősen öregbíti a magyar költészet világhírnevét.

P. Z.

„Akié a múlt, azé a jövő" – ezzel az Orwell-idézettel indítja útjára a Centrális Galéria a legújabb kiállítását, amelyben történelmi fotóhamisításokra derítenek fényt. A komisszár eltűnik címmel a Nádor utcai galériában nyíló tárlat anyagainak többsége egy angol művészettörténész, *David King* világhírű gyűjteményéből való. A londoni Sunday Times művészeti igazgatója több mint húsz éven át gyűjtötte a Szovjetunió történelmének, a forradalom és a szovjet hatalom korszakának fontosabb eseményeit s vezetőit megörökítő fényképeket, valamint azok később retusált változatait. A hamisítások a rendszer ördögi cinizmusáról és döbbenetes egyéni tragédiákról tanúskodnak. MTI

NMO 1999. máj. 10

André Kertész

Magyar Hírlap 2001. V. 23

Az árverésen jelentették be a kép védettségét

A Nemzeti Múzeum vette meg André Kertész fotóját

A várakozásnál kisebb „küzdelem" folyt a 39. Soós fotó-optikai árverésen a világhírű magyar fotográfus André Kertész Károlyi Mihályt és családját ábrázoló fényképért. Az árverési katalógusban ugyanis nem tüntették fel, hogy a tétel védett, amit a Nemzeti Múzeum illetékese a védettségi procedúra megnehezítésével indokolt. A védetté nyilvánítást a helyszínen jelentették be, így a képet csak személyi igazolvánnyal rendelkező magyar állampolgár vásárolhatta meg. Kertész fotói külföldön sokkal magasabb áron értékesíthetők, és ez meg is látszott a liciten. Érkezett a 40 ezer forint kikiáltási árú képre egy vételi megbízás, így az árverés 86 ezer forintról indult. Egy erőtlen próbálkozás után 88 ezer forintnál koppant a kalapács. A Nemzeti Múzeum élt elővásárlási jogával, így a kép méltó helyére, a Történeti Fényképtárba került. A többi tárgy az átlagosnál talán egy kicsit alacsonyabb, a papír régiségek igen magas áron találtak gazdára. Természetesen akadt meglepő licit is. Moholy-Nagy László, Malerei, Photographie, Film című 1925-ös első kiadású, igen rossz állapotú kötete a kétezer forintos kikiáltási árról 44 ezer forintra ment fel. *HCS*

Károlyi Mihály családja körében – a fotó 88 ezerért került a múzeum tulajdonába Reprodukció: Pélyi Nóra

A harmadik generációs rendszerek szállítá

Karcsúsít és nagy ütemben f

Ez év végéig 20 milliárd svéd korona (600 milliárd forint) nagyságú költségcsökkentő programot hajt végre az Ericsson. Az idén 125 éves svéd telekommunikációs óriás vállalat 10 ezer munkatársától válik meg. Arról egyelőre nincsenek információk, hogy a leépítés érinti-e az Ericsson magyarországi leányvállalatát, de valószínű, hogy nem.

Bár a világ telekommunikációs, informatikai ipara az elmúlt öt esztendőben 25 százalékos éves növekedést produkált, számos neves cég küzd pénzügyi, gazdálkodási gondokkal, amit egyébként az amerikai technológiai részvénypiac, a Nasdaq mélyrepülése is hűen tükröz.

Az Ericsson a telekommunikációs infrastruktúra ágazatban az elmúlt három évben 30 százalékos éves növekedést ért el – mondta egy stockholmi tájékoztatón Roland Klein, a svéd társaság kommunikációs alelnöke –, hozzátéve, hogy az iparág világméretű visszaesése ugyanakkor cégüket is lépésekre késztette. Ennek egyik látványos döntése volt, hogy az Ericsson külső cégekhez – alapvetően a Flextronicshoz – vitte a mobilkészülékek gyártását.

Másfél hete pedig vegyes vállalat alapításáról írtak alá szerződést a japán Sonyval. Az októberben induló közös gyártás nem titkolt célja, hogy hasznosítsák a Sony szórakoztatóelektronikában elért eredményeit, ami egyértelműen arra utal, hogy a harmadik generációs (3G) mobilkészülékek piacán a svéd–japán páros előretörést tervez. Az Ericsson egyébként a mobilkészülék-gyártók között a harmadik helyen áll, tavaly 43 millió handyt adtak el.

A 3G hálózati szabványok harma

Ami a 3G hálózati rendszereket illeti, itt az Ericsson piacvezető szállító, sőt a harmadik generációs szabványok 30 százaléka is a svéd társaság fejlesztési tevékenységének köszönhető (az Ericsson árbevételének 15-16 százalékát, durván 40-45 milliárd koronát fordít kutatás-fejlesztésre).

Roland Klein azt is elmondta, hogy az Ericsson a 3G hálózati

A magasabb végzettségűek között elterjedtebb a handy

18.55 Fókusz **19.20** Legyen ön is milliomos! **19.55** Barátok közt **20.25** Harmadik műszak **21.15** Végveszélyben a Föld **22.55** Híradó **23.10** A nagy kékség

KOSSUTH: **4.33** Határok nélkül **5.00** Reggeli Krónika **9.04** Napközben **11.04** Zenés játékainkból **11.35** Ex **12.02** Déli Krónika **12.40** Kinyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.20** Katolikus népénekek **13.30** Tanúim lesztek! **14.04** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Irodalmi figyelő **14.55** Első közlés **15.05** Szóljon hozzá! **16.00** Délutáni Krónika **16.20** Zöld hírek **16.25** Radar **17.05** „Magyarországról jövök..." **17.25** A Szabó család **18.00** Esti Krónika **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Csodák és csudák **20.04** Apáról fiúra **20.30** Határok nélkül **21.05** Vallási híradó **21.35** Arc-vonások **22.00** Késő esti Krónika **22.30** Tér-idő **23.04** Nagy mesterek – világhírű előadóművészek

PETŐFI: **4.32** Hajnali dallamok **6.03** Kívánságreggel **8.45** Sportreggel **9.00** Délelőtt **11.48** Korkérdés **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Verkli **14.00** Csúcsforgalom – az Info 2001 kiállításról **17.00** Háztól házig **18.01** Kölyökrádió **18.30** Gordiusz-játék-tér **19.04** Unikum **20.00** Váltólhang **21.04** Rádiószínház: A szegény ördög tragédiája **21.40** Zene **22.00** Bon-bon **23.00** Hírpercek, sporthíradó **23.15** Visszajátszás **0.00** Éjfél után...

BARTÓK: **6.00** Muzsikáló reggel **8.06** Pódium **9.05** Kamarazene **10.05** A 80-as évek magyar művészete **10.55** Székely Mihály operafelvételeiből a művész születésének 100. évfordulóján **11.39** Népdalaink foglalatban **12.06** Hangverseny délidőben **13.15** Hangszerszólók **13.29** A tűzoltóság központi zenekara játszik **14.05** „Mindenki keresse a saját halálát..." **14.44** Francia muzsika **15.30** Császárok, királyok, fejedelmek – és muzsikusok **16.05** Muzsikáló délután **18.05** Helyettem írták **18.55** Népzenekutatók műhelyében **19.05** Mozart: Cosi fan tutte **20.41** Teleobjektív **22.46** Cantare bonum est **23.22** Összkiadás **0.05** Notturno

A Kárpát-medence időjárása

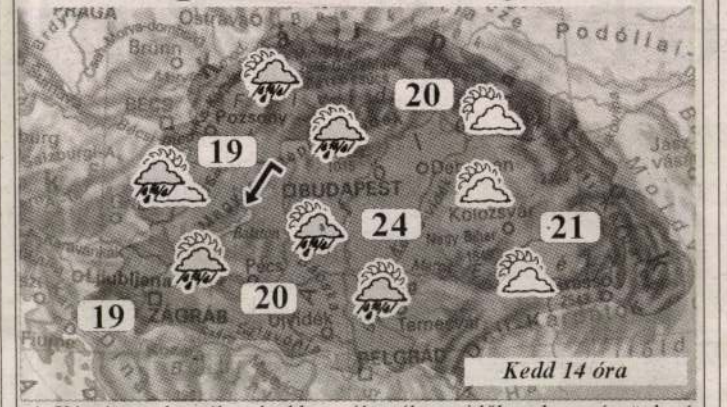

A Kárpát medencében kedden változékony időben lesz részünk. A keleti országrészben lesz több a napsütés, de néhány órára mindenütt kisüt a nap. Az időnkénti felhösödésből elszórtan számíthatunk záporra, zivatarra. A Dunántúlon alakul ki sűrűbben zivatar. Az északkeleti szél megélénkül, zivatarok környezetében megerősödik. A legmagasabb nappali hőmérséklet 19, 23 fok között alakul. Szerdán már a napsütés lesz a jellemző, mérsékelt felmelegedéssel.

Vízállás-jelentés

Duna, Pozsony:	410 cm, 15°	*S.-Körös*, Nagyvárad:	42 cm, 15°
Budapest:	389 cm, 16°	*Maros*, Arad:	136 cm, 15°
Újvidék:	376 cm, 16°	*Dráva*, Eszék:	154 cm, 16°
Tisza, Huszt:	62 cm, 16°	*Balaton*, Siófok:	90 cm, 19°
Tokaj:	479 cm, 19°	*Velencei-tó*, Agárd:	147 cm, 19°
Titel:	426 cm, 18°	*Fertő-tó*, Fertőrákos:	63 cm, 18°

az *Adriai-tenger* hőmérséklete: 15-17°

Fronthatás: hideg

Légnyomás: csökken

Légszennyezettség (Bp.):

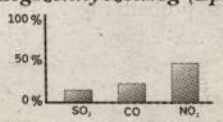

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min.: -0,1°C, Debrecen (1909)

Max.: 31,5°C, Kecskemét (1923)

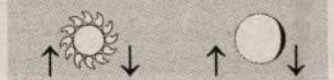

Készítette: ICI Interaktív Meteorológia 2001. 05. 07., 13 óra. *www.icicom.hu*

Névnap

Köszöntjük **MIHÁLY** nevű olvasóinkat! A **Mihály** héber eredetű név, jelentése: Istenhez hasonló.

Ezen a napon történt:

JEANNE D'ARC, a champagne-i parasztlány legyőzte az angolokat, elfoglalta Orléans-t (1429). – Atlantában eladták az első Coca-Colát, John S. Pemberton találmányát (1886). – Ünnepélyesen beiktatták a Királyhágó-melléki Református Egyházkerület püspöki tisztébe Tőkés Lászlót (1990).

Ezen a napon született:

SZÉKELY BERTALAN, a XIX. századi magyar festészet egyik kiemelkedő, európai rangú alakja (1835); – Harry Truman, az Egyesült Államok 33. elnöke (1884); – Földi Imre olimpiai bajnok súlyemelő (1938).

Ezen a napon halt meg:

TELEKI LÁSZLÓ politikus, író, akadémikus (1861); – Gustave Flaubert francia regényíró (1880); – Baktay Ervin író, orientalista, művészettörténész (1955); – Zsolt István labdarúgó-játékvezető (1991).

(FORRÁS: MTI–SAB)

Szenzációs kottalelet Ausztriában

MTI

Liturgikus szövegek és dallamok 800 éves kéziratait találták meg egy véletlen folytán az alsó-ausztriai Waldviertelben lévő Weitra városi és egyházi levéltárában. A levéltár vezetőjének feltűnt, hogy a polgármesteri hivatal elszámolásait teleírt lapokba kötötték be. A lapokat közelebbről szemügyre véve rájött, hogy azokon az évnek a böjt kezdetétől július 10-ig tartó időszakára vonatkozó gregorián korálokat jegyeztek fel. A negyvennyolc lapnyi anyag vélhetően Salzburgból származik, és korát nyolcszáz évesre teszik.

A weitrai levéltárat most átkutatják, további hasonló rejtett kincseket keresve. A munkát nyár végére szándékozzák lezárni, azután a tervek szerint a megtalált gregorián dallamokat közreadják CD-n.

Klónozva mentenek

MTI

Fontolgatja a szingapúri állatkert vezetése, hogy vadállatoktól származó genetikai anyagok felhasználásával klónozni fog kihalófélben lévő állatfajokat.

Barnard Harrisonl, a szingapúri vadrezervátum igazgatója és *Paolo Martellivel,* a rezervátum főállatorvosa szerint elkerülhetetlenné válik a veszélyeztetett állatok klónozása.

A főállatorvos úgy fogalmazott, hogy a klónozásnak „megvan a maga szerepe az állatfajok megőrzésében", de egyelőre még kísérleti stádiumban van az egész elképzelés.

Az állatkert eddig hét különböző állatfaj szöveteit és spermáját gyűjtötte össze, és ezeket az anyagokat jelenleg mínusz százhetven Celsius-fokon hűti, folyékony nitrogénnel teli tartályokban.

Képek és tárgyak, a háttérben New Yorkkal

André Kertész ismeretlen fotói a kecskeméti fotográfiai múzeumban

P. Szabó Ernő

Vannak szakemberek, akik szerint *André Kertész* olyan a fotográfiában, mint *Thomas Mann* az irodalomban, *Bach* a zenében, vagy *Cézanne* a képzőművészetben. Nehéz az összehasonlítás a művészet különböző területei között, az azonban bizonyos, hogy Kertész a fotótörténet legnagyobbjai közé tartozik, műveinek műkereskedelmi értéke dollárban is öt-hat jegyű összegekkel fejezhető ki. Ráadásul az is jellemző rá (magyar származású művész esetében ritkán fordul elő), hogy életműve itthon kelletkezett és a külföldhöz – párizsi időszakhoz – kötődő része egyaránt keresett a nagy múzeumok körében. Élete utolsó szakaszát New Yorkban töltötte, s miközben életműve egyre inkább méltó helyére került a fotótörténetben, egyre ritkábban mozdult ki lakásából. Zavarta a nagy forgalom. A fotó azonban továbbra is szenvedélyesen érdekelte, s mivel lakásának tárgyai szinte kínálták magukat, ezeket fényképezte: szobrocskákat és díszeket, üvegpoharakat, természeti képződményeket. Az első inspiráló élmények egyike éppen egy üveg fejszobrocska volt, amelyben ráismerni vélt felesége fejtartására. A tárgyak hátterében pedig, az ablakon keresztül megjelent a külvilág, a hatalmas város egy-egy részlete. André Kertész utolsó lakását, s benne magát a művészt több vendége is megörökítette, például a magyar származású *Sylvia Plachy, José Hernandez-Claire, Szelényi Károly, Dévényi Dénes. Tóth István* egyik felvétele halszemoptikával készült, az íróasztala előtt, tárgyai között ülő alkotót ábrázolja, aki a nagy ablakon át beömlő fényben ül, s mintegy visszahúzódva is az élet nevű nagy körforgás részévé válik. Ez a nagy ablak, s rajta keresztül feltűnő város adja a hátteret azokhoz a képekhez is, amelyeket André Kertész halála előtt alig egy hónappal, 1985 nyarán készített, s amelyek most első ízben, a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeumban szerepelnek kiállításon. A képek elkészítésére az a látogatás adott alkalmat, amelyet *Bodnár János* szakíró tett a fotográfusnál, éppen a lakásban már korábban, főleg polaroid technikával készült felvételek – a From my Window című kötet – magyarországi kiadásának előkészítése ügyében. Mintegy hirtelen ötlettől vezérelve az idős művész kezébe vette a vendég öreg Nikonját, és egy egész tekercsnyi képpel gazdagította a lakás tárgyait ábrázoló sorozatot. A látogató jóvoltából a tekercs a Magyar Fotográfiai Múzeumba került, ahol azután nagyítások készültek róla. A tárgyak viszont a fotográfus halála után, az André és Elizabeth Kertész Foundation jóvoltából kerültek a szigetbecsei André Kertész Emlékmúzeumba, majd onnan megőrzésre a Magyar Fotográfiai Múzeumba. A tárgyak nagy részét, a From my Window kötetnek köszönhetően a világon mindenütt ismerik, az eddig publikálatlan képek kiállítása azonban – ráadásul épp a modellül szolgáló tágyakkal együtt – alighanem szenzációvá teszi a kecskeméti bemutatót. Hogy ez így van, azt az is jelzi, hogy a „hírös város" után a képek és tágyak Párizsba utaznak, ahol a Maison Européenne de la Photographie-ba kerülnek júniustól szeptemberig.

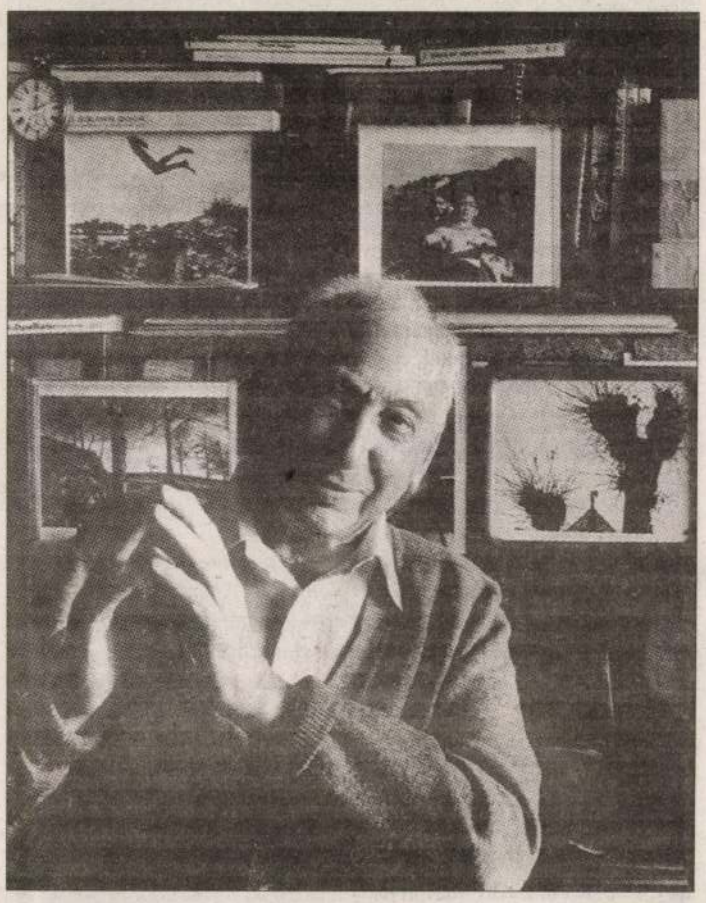

André Kertész New York-i lakásában, kedvenc tárgyai közt FOTÓ: ARNOLD NEWMAN

Elsősorban üvegtárgyakat ábrázolnak a képek, amorf üvegtömböt, kelyheket, üvegharangot, vázát, üvegből formált plasztikákat, néhány madárszobrot, amelyek az ablakpárkányon, mint kicsinyített kiállítási térben sorakoztak egymás mellett – azzal a különbséggel, hogy a mögöttük lévő üvegfelület nem egyszerűen fényt bocsátott be, de különös módon kötötte össze a kinti és a benti világot. Megváltoztak az arányok, a közeli kép megnövelte a kis tárgy méreteit, aminek köszönhetően jelentésük is megváltozott, képessé váltak maguk köré gyűjteni a látvány egészét. Ahogyan a korai magyarországi képei – az utcai zenész, a deszkapalánkon át leskelődők –, a híres párizsi deformált aktképek, a nagy ívű pályát lezáró New York-i felvételek is azt bizonyítják, hogy a fotográfia korszakában sem a tudós elmével kidolgozott optikai rendszer, hanem a művészi érzékenység eredménye a kép, a világ igazi lenyomata.

André KERTÉSZ

KERTÉSZ, ANDRÉ

André Kertész emlékezete

A párizsi Maison Européenne de la Photographie-ban nyílt meg a Magyar Fotográfiai Múzeum anyagából az a kiállítás, amelynek fotóit élete utolsó éveiben, New York-i lakásába bezárkózva készítette André Kertész környezetéről és magáról.

A Bolt Fotógaléria fiatal művészeinek munkái

Hat városban (Lyon, Tarbes, Nantes, Párizs, Royan, Montpellier) tekinthetők meg.

Nádas Péter, a fotográfus

A Montparnasse-FNAC-ban július 1-jétől augusztus végéig az író Nádas Péter fotóit állítják ki.

Az Association Pont-Neuf kamarakiállításai

A Madame Chirac által megalapított Új Híd Egyesület párizsi galériájában három kamaratárlatot rendeznek: június-júliusban a Nemzeti Múzeum gyűjteményéből *Budapesti életképek 1945-47* és *Magyarország a két világháború között*, októberben Korniss Péter *Leltár* címmel.

Mózer Zoltán műemlékei

A középkori Magyarország premontrei emlékeit: romokat, templomokat, prépostságokat mutatja be Caenban, a Szent Mihály kolostorban Mózer Zoltán, aki harminc éve kutatja a régmúlt emlékeit. A fotók alatt olvasható szövegek Szent Ágoston *Vallomások* című művéből valók.

Modern építészet és fotó Magyarországon: 1930-1950

Az aix-en-provence-i Vasarely múzeumban szeptember közepétől először láthatják a franciák azt a 150 fekete-fehér fényképet, amelyek a két világháború közti Budapest építészetét mutatják be Vasarely kinetikus objektjei és op-art művei között.

Részletes információ (helyszínek, dátumok, időpontok) a www.magyart.com web-oldalon találhatók.

2001. Saison hongroise (Pesti Est Sajó)

MDK

Uj festők, uj szobrászok

Kertész Anna

Esti Kurir, 1941. febr. 21.

KERTÉSZ, Andri

Korniss Péter: Andri Kertész hazaérkezett.
= Nöl Lapja, XXXVI, 13, 1984. marc. 31. 10-11. p. ill

die Popper'sche Besprechung der ungarischen Ausgabe im selben Blatt hin und nennt Lukács' Tätigkeit ernst und vielversprechend.

29. *Huszadik Század*, November 1911, XII. Jg., Nr. 11, Seite 502–507 – die leitende bürgerlich-radikale Zeitschrift veröffentlicht gleichzeitig zwei einander widersprechende Besprechungen des Buches *A lélek és a formák*. Verfasserin der ersten Besprechung ist Emma *Ritoók*, Schriftstellerin, Übersetzerin, Philosophin, in den 10-er Jahren gehört sie als Philosophin zum Freundenkreis von Lukács.

Ritoók beginnt ihre Kritik mit der Feststellung, daß Lukács' Buch zum ersten Mal einen Beweis in Ungarn dafür bietet, daß der Kritiker kein Vermittler zwischen Kunst und Publikum, sondern ein selbständiger Künstler sei. Die Subjektivität des Kritikers sei demgemäß kein FEhler – es gehört als Kraft zu seinem Wesen. Der Kritiker selektiert und stilisiert wie der Künstler, er fühlt aber das Leben nur durch die Kunst. Die Erlebnisse des Künstlers werden mir der Vermittlung der Form zu Erlebnissen des Kritikers.

Ritoók versucht den Frombegriff von Lukács zu umreißen. Sie würdigt den Glauben, die Überzeugung von Lukács. Die Feinfühligkeit seiner Analysen kann mit der Entdeckung der Gegensätze erklärt werden. Lukács möchte anhand der von ihm erwählten Künstler

HELYZETKÉP

AVAGY A FÉNYKÉP HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Bár a fényképet sokan és sokszor hozták már rossz hírbe, keverték hozzá nem illő, méltatlan helyzetbe az elmúlt közel százötven esztendő során, lejáratni mégsem tudták; a hitele, ha csorbult is valamennyit, nem veszett el, a népszerűsége sem csökkent, amint az várható lett volna, hanem inkább együtt növekedett az eltelt idővel. Éppen ezért nem elhamarkodottságra, hanem inkább a helyzet pontos ismeretére vall az az elhatározás, hogy a magyar fotográfia új formában jelentkező seregszemléjét, az I. Országos Fotótárlatot, Komárom megyében (a tatai várban, illetve a tatabányai Úttörő és Ifjúsági Házban) rendezték meg. A szervezők bíztak abban, hogy ez a kis kirándulás nem riasztja vissza az érdeklődőket attól, hogy felkeressék a fotótárlatot. Az érdeklődők tábora pedig nagy. Naponta ta pasztalhatjuk, hogy egyre több embert ejtett és ejt rabul a fénykép, amely egyszerre képes hű és hűtlen képmás lenni; egyszerre földhöz ragadt és magasba szárnyaló; egyszerre jelenti a valóságban létezőt és ugyanakkor valami mást is, ami éppen a fényképpel együtt születik meg. A fotográfusok pedig mindig többet és ami fontosabb: mind érdekesebbet mondanak el fényképeikkel a világról, mindennapi életünkről; látóhatárunkat szélesre tágítják, segítségükkel a dolgok mélyébe hatolhatunk, munkájuk nyomán ismeretlen összefüggésekre bukkanhatunk. Ezért növekszik azok száma, akik kíváncsiak arra, hogy milyen a világ a fényképen, hogyan látja a fotográfus a kortársait, a körülötte zajló eseményeket, mit fedez fel a tárgyakban, a tájban, fenn a magasban és lenn a mélyben.

Ezek a kíváncsi, érdeklődő emberek, akikről ritkán beszélünk, túlzás nélkül állíthatjuk: felbecsülhetetlenül fontos szerepet töltenek be a magyar fotográfia életében, mivel ők azok, akik rendszeresen látogatják a fényképkiállításokat; nekik köszönhető e kiállítások évtizedek óta tartó népszerűsége, ami közismert tény. Nem kevésbé közismert tény az sem, hogy Magyarországon a kiállítás a fotográfia leglényegesebb megjelenési formája, mivel ott jelentkezik, ott *jelentkezhet* a leggyakrabban, a legönállóbban és a legzavartalanabbul. A tárlaton szereplő fényképet nem hamisítja meg a rossz nyomdai kivitel, nem szorul háttérbe a szöveg mögött és nem kell félnie az előnytelen megjelenéstől sem; sorsáról a fotográfus lényegében egyedül dönthet és dönt is. Ha emellett arról a kétségtelen igazságról sem feledkezünk meg, hogy a fénykép akkor ér útja végéhez, sorsa akkor teljesedik be, léte akkor nyeri el a végleges értelmét, ha rátalál a nézőre, akire hatást gyakorolhat, úgy mindebből az következik, hogy a tárlatlátogató, aki nélkül elsorvadnának, értelmüket vesztenék a fényképkiállítások, napjaink magyar fotográfiájának egyik éltetője.

Aki felkeresi az I. Országos Fotótárlatot, átfogó képet kap arról, hol tart, milyen irányba halad a magyar fotográfia. Ebben nagy szerepe van a tárlat kiírásában rejlő nyitottságnak: az a tény, hogy bárki beküldhette elkészített fényképeit, lehetőséget teremtett az egységes fotográfiai szemlélet kialakítására, amelyben nem az dönt, hogy a fotográfusok rendjében ki hol foglal helyet, hanem csupán az elkészített fénykép; érték az értékkel került összevetésre. Jelentős esemény az állami és intézményi vásárlások bevezetése is, amely jól segítheti a későbbiekben a tájékozódást, hiszen bizonyára nagy jelentősége lesz annak, hogy mikor, melyik alkotást veszik meg.

Az új kiírás felkeltette a fotográfusok érdeklődését. Ezt bizonyítja az, hogy több mint háromszáz pályázó küldte be közel három és félezer művét, ezeknek mintegy tíz százalékát tartotta a bírálóbizottság kiállításra érettnek. A kiállított művekből kirajzolódik a magyar fotográfia jelenlegi állapota. Van néhány jelentős kezdeményezés (így például Balla Demeter, Benkő Imre, Féner Tamás, Horváth Péter, Jokesz Antal, Kiss Árpád, Vécsy Attila művei); jelentkezett néhány új egyéniség (Baricz Katalinra, Fejér Ernőre, Jeney Istvánra, Normantas Paulisra gondolok); s feltűnt egy-két fiatal is. Ám mindez nem fedi el azt a tényt, hogy a vártnál több a közepes, néha még a közepesnél is gyengébb munka; sok a feszültségmentes, közhely szintű mondanivalóval előálló, nem egyszer unalmas fénykép, amelyek látásmódja, megfogalmazása talán ha ötven évvel ezelőtt lett volna korszerű. Ez az aggasztónak nevezhető helyzet akkor változhat meg, ha a magyar fotográfia nagyobb nyilvánosságot, több és változatosabb megjelenési lehetőséget kap, nem feledve ki ezek közül a két legfontosabbat: a képeslapokat, valamint a fotóskönyveket. Jelenleg ugyanis ezek a lehetőségek lassan, de biztosan beszűkülnek, s marad helyettük a kiállításon látott fényképek agyunkban jól-rosszul tárolt emlékképe. Be kell végre látnia minden erre illetékesnek, hogy nem elegendő elismerő szavakat mondani a fényképről, nem elegendő a fotográfusokat megbecsülni, emellett arra is égető szükség van, hogy jobban támaszkodjunk a vizualitásban rejlő lehetőségekre, és igényesebben használjuk fel a fényképet arra, amire alkalmas. A legjobb műveknek közkézen kell forogniuk ahhoz, hogy mindenki megismerhesse és hozzájuk mérve becsülje a többit is. Talán ez a legfontosabb tanulsága az I. Országos Fotótárlatnak.

GERA MIHÁLY

Berekméri Zoltán: Tél ezüstje hullott

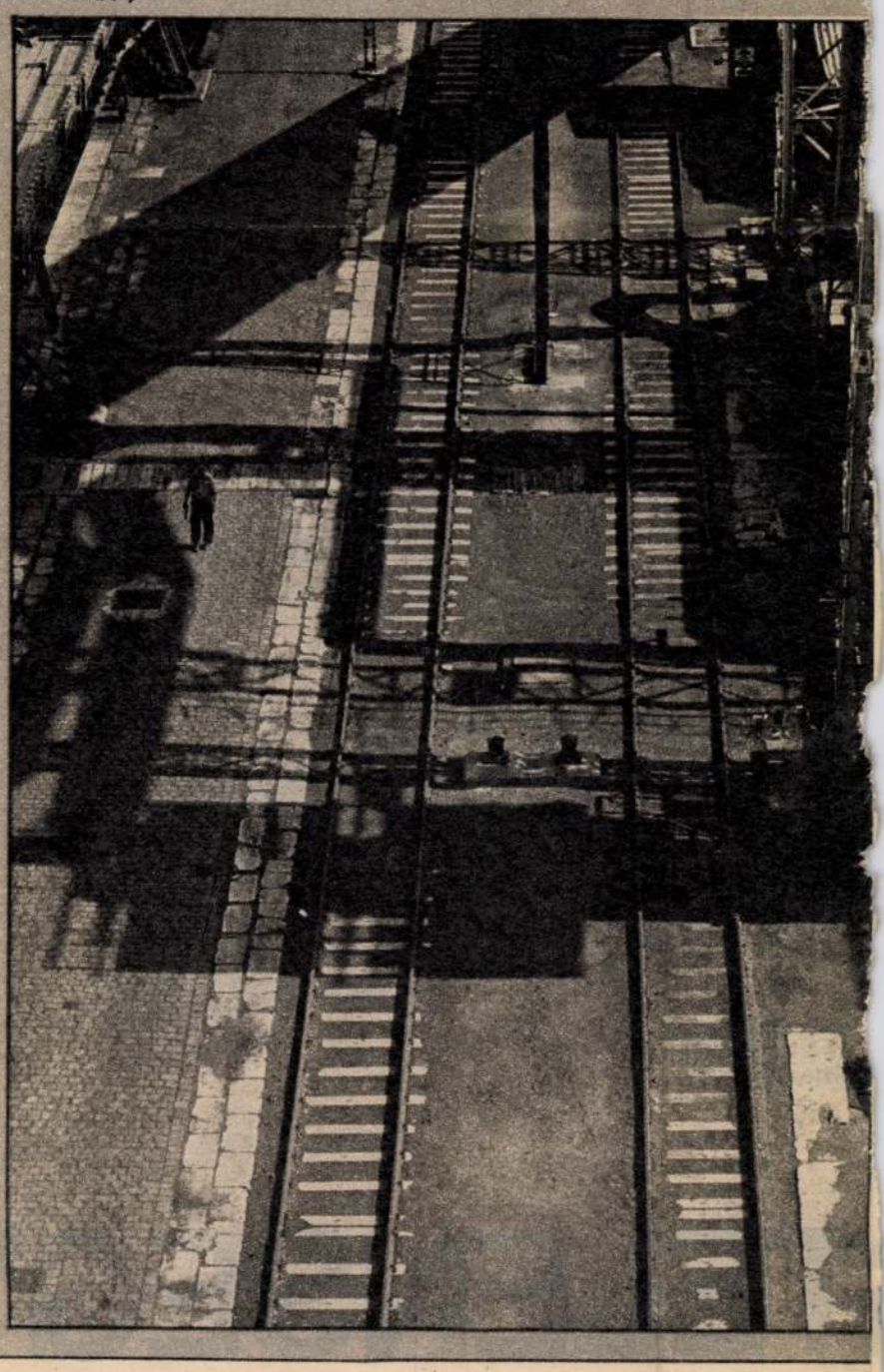

Féner Tamás: Ez volt a gázgyár (részlet a sorozatból)

Új Tükör XXII. évf. 37. sz. 1985

KERTÉSZ, André fotó

lakosra jutó veseátültetések sorrendjében nem valami előkelő helyen vagyunk. Svédországban, Finnországban, Dániában, Ausztriában, Belgiumban háromszor-négyszer annyi transzplantációt végeznek egy évben, mint nálunk s az NDK és Csehszlovákia is előttünk jár.

Különösen sürgető a felzárkózás,

ha meggondoljuk, hogy 1985 elején kétszázkilencvenhat veseelégtelenségben szenvedő beteg szerepelt a transzplantációs program várakozó listáján. S az is nyilvánvaló, hogy ha többen juthatnának egészséges veséhez, akkor a dialíziskapacitás sem bizonyulna olyan szűkösnek, mint arról korábban meggyőződtünk..

— És — teszi hozzá Alföldy adjunktus — a transzplantáció lényegesen olcsóbb is, mint az elhúzódó dialízis. Számításaink szerint a mi rezsink hozzávetőlegesen három havi dialízis költségével egyenlő. Másrészt a transzplantációnak nincs kapacitáshatára — csak a vesék számától függ, hány műtétet csinálunk.

— Habár — veszi át a szót Perner docens —, két centrummal mindenképpen szép eredmény, amit az elmúlt évben elértünk. Európában van olyan veseátültető központ, ahol évente mindössze 10—14 transzplantációt végeznek. A probléma ezért elsősorban az, hogy nálunk nem jönnek létre újabb transzplantációs központok, jóllehet, az egyetemi városokban ennek ma már nincs különösebb akadálya. Hacsak az nem, hogy a rutinműtétek felelőssége, kockázata lényegesen kisebb... Így fordulhat elő, hogy például Debrecenből vagy Pécsről, télvíz idején, csúszós utakon, alkalmasint hóakadályban felhozzák a beteget Budapestre, ha kidobja a nevét a komputer, vagyis remény van rá, hogy szervezete befogadja az új vesét. Ettől függetlenül, mi is képesek lennénk a tavalyi eredmény megkétszerezésére, azaz heti két átültetésre, ha lenne vese...

(Megint csak zárójelben. A minisztérium nem tervezi újabb centrum kialakítását, inkább a vesekivételi lehetőségek növelését szorgalmazza. Mások viszont a jelenlegi rekordot afféle pózna tetejének tartják, vagyis semmiképpen sem megkétszerezhetőnek.)

De legyünk maximalisták. Nem nehéz kiszámolni: ahhoz, hogy évente kétszáz transzplantáció lehessen, száz agyhalált szenvedett baleseti sérült (és mennyivel több van ennél!) épen maradt veséinek átültetése szükségeltetne. Mivel, hogy egy, az életbe már vissza nem téríthető ember veséivel két másik embert lehetne megmenteni...

— A minisztérium törekszik arra, hogy késztesse a baleseti és idegsebészeti osztályokat: kínálják fel agyhalott sérültjeik veséjét. Mégis ezen életmentő szerveknek csupán egy kis hányada jut el hozzánk.

A miniszteri utasítás értelmében 24 kórház köteles vesét adni és negyedévenként írásban jelenteni az I. számú Sebészeti Klinikának (amely egyben az országos intézet), hogy volt-e náluk beültetésre alkalmas vese. De még a nemleges jelentést is csak öt-hat feladó prezentálja! 1984-ben Budapesten és a hozzá tartozó megyékben 26, Szeged körzetében 12 riasztás volt. És hát érdekességek is előfordultak: országos intézet háromszor, kis vidéki kórház hatszor jelezte, hogy lehet jönni a veséért.

— Megértenénk a tartózkodást — mondja Járay tanársegéd —, ha az érintett kollégáknak kellene elvégezni az átültetésnél olykor komplikáltabb kivételt. De ez nem így van. Ha az agyhalált megállapították, az ő feladatuk erről csupán értesíteni minket. Csak egy előkészített műtőt kérünk, minden egyebet viszünk magunkkal.

A klinikának öt, úgynevezett kivevő teamje van, hetente váltják egymást, s bármikor riaszthatók. Szerződésük van a Budapesti Rendőr-főkapitánysággal, név szerint dr. Rácz Zoltán rendőr ezredessel, és dr. Pongor Sándor rendőr alezredessel, akik bármikor, riadóautójukat kölcsönözve, részt vesznek az akcióban.

Ennek ellenére alig akad vese.

— Az az igazság — mondja Perner docens —, hogy azt a keveset, amit kapunk, félig-meddig a baráti kapcsolatainknak köszönhetjük. De hát végül is emberek életben tartására nem lehet módszer az, hogy kéregetünk, aztán, akik velünk tartanak, szólnak, akik meg nem, azok nem telefonálnak. Meg kell persze mondani, hogy valamiféle érdekeltségben kellene részesíteni a jelentésköteles kórházakat — ami nem etikátlan —, különben aligha várható az eddigieknél nagyobb igyekezet.

Az igazi dráma

a vesekivétel után kezdődik. Mindössze 40 óra áll rendelkezésre. Ezalatt kell azt a bizonyos pontot feltenni az i-re, mert ha a vese megöregedik, már alkalmatlan a beültetésre. Sajnos, nem egy ilyen esetet őriz a sebészek emlékezete: a túlzott centralizálás és az egyéb nehézségek miatt.

— Az agyhalott vérét és lépét — meséli a sokszor átélt históriát Alföldy adjunktus — az Országos Haematológiai Intézetben tipizálják. Ez hat-nyolc órát igényel, az eredményt telexen továbbítják az Intertransplant prágai komputer székhelyére, s ott közlik a rangsort, hogy a várakozólistán levők közül kik a legalkalmasabbak a beültetésre.

Ezután látszólag megy minden, mint a karikacsapás. Mindössze meg kell találni valahol Magyarországon két beteget, akik már évek óta várnak erre a pillanatra. Ehhez mindenképpen kellene — mondják a team tagjai szinte egyszerre — egy jól képzett, főállású ügyintéző, aki több nyelven beszél és ért a telexhez. Kiderülhet ugyanis, hogy az első helyen jelölt beteg Miskolcon lakik, éppen nincs otthon, s mire megtalálják, már nem érne ide. Vagy megérkezik időben és a tüzetes vizsgálat kideríti róla, hogy például magas a káliumtartalom a vérében, amiért nem lehet elaltatni. Ilyenkor a második helyezett kerül előtérbe, feltételezve, hogy nála minden stimmel: nem influenzás, nincs góca és így tovább. S akkor már csak alkalmas vért kell választani.

— Sajnos, olykor a legnagyobb igyekezet sem segít, hiába volt a riasztás. Kifutottunk az időből. Volt rá eset, hogy Prágából kaptunk vesét s a kivételtől számított 24 órán belül már kész is voltunk a műtéttel. Máskor viszont a hazai vese hasznosítása sem sikerült.

— Mi volna a megoldás, hogy a mindenképpen kalkulálható veszteség ne legyen ennyire fájdalmas?

— Elsődlegesen az, hogy belátható időn belül létesüljön még egy-két transzplantációs központ. Másrészt olyan ösztönzési szisztéma kell, amely eleve több vesét juttatna el hozzánk, transzplantátorokhoz.

Ami azért is sürgető, mert ezáltal több esélyhez juthatnának a veseelégtelenségben szenvedők, s magától értetődően az ilyen állapotú betegek nagyobb hányada részesülhetne azonnal dialízisben. Csak így érhető el, hogy a süllyedő hajóról az eddigieknél többen szálhassanak át a rendelkezésre álló mentőcsónakba.

— Arról nem beszélve — teszi hozzá Alföldy adjunktus —, hogy az átültetés után a beteg újra beilleszkedhet a társadalomba, és nem kell minden másnap utaznia s további hat-hét órát dialízissel eltöltenie. Egyebek között erről a rehabilitációs esélyről készítettem a disszertációmat 1981-ben. Száz transzplantált beteg sorsát tekintettem át, akik megelőzően művesekezelésben részesültek.

— Milyen megállapításokra jutott?

— A felmérés igazolta a várakozást. A teljes időben foglalkoztatható, munkaképes betegek közül, akik a műtétig nem dolgoztak, minden második elhelyezkedett. A részidőben foglalkoztatottak aránya hétről tizenhét százalékra emelkedett. S még a rokkantnyugdíjasok tizennégy százaléka is újra munkába állt.

Mindössze egy kritikus szakaszt kell átvészelni, amely alatt az új szerv kilökődését több gyógyszer hivatott megakadályozni. Egy svájci gyógyszer azonban nem áll mindig rendelkezésre. „Előfordul — tudtam meg az egyik rehabilitált betegtől —, hogy elfogy a készletem, bejövök a klinikára kétségbeesetten és egyetlen porciót sem tudnak adni. Kapok viszont egy listát, hogy kiket keressek fel azzal, hátha ők tudnak gyógyszert adni. Ezután a transzplantált, már új vesével élő honfitársunk elindul szépen s szinte mindig sikerrel jár. Valamelyik sorstársa kisegíti. Azzal, hogy alkalomadtán majd viszonozza a szívességet."

KERTÉSZ PÉTER

OLÁH TIBOR ÉS MATUSZ KÁROLY (MTI FOTÓ) FELVÉTELEI NEM A RIPORT HELYSZÍNÉN KÉSZÜLTEK

Dezionizáló készülék a vértisztító folyadék biztosítására

Műveseállomás

TELENSÉG"

KERTÉS André

Bernáth László: André Kertész fotója
Vigadó Galériában. = Esti H. XXIX 67.
1984 márc. 19. 2. p.

– Bp. Vigadó Galéria

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉ

*

FŐTITKÁR

Tisztelt K

A tudományos teljesitmény el
lehetőségeiről

1991. már

Akadémiai Fórumokat rendezünk, a
fórumok célja, hogy a természettud
kutatások és a társadalomtudomán
közösségeinek képviselői megvi
alkotómunka lehetőségeit.

KERTÉSZ, André

Budapesti Tavaszi Fesztivál
1984 március 16/25

GENERALART

VIGADÓ GALÉRIA

Megtekinthető: 1984. március 15–április 15-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A kiállítást rendezte: Petrnák Miklós

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
meghívja Önt és kedves családját

1984. március 15-én 17 órára a Vigadó Galériába

André Kertész fotóművész

a Budapesti Tavaszi Fesztivál '84 alkalmából rendezett
kiállításának megnyitására

Megnyitja: Fényer Tamás, a Magyar Fotóművészek
Szövetségének főtitkára

Az utolsó születésnap

ANDRÉ KERTÉSZ MŰTERMÉBEN

Idén nyáron módomban állt felkeresni André Kertészt New York-i lakásán. Az élete tizedik évtizedében járó fotóművész jó kiejtéssel beszélt magyarul, legfeljebb némely fogalmai nem feleltek meg a mai terminusoknak; mikor ő elment Magyarországról, még nem volt például tanácsi előadó. Születésnapja alkalmából elkísérhettük egy vendéglőbe. Beszélgetés közben járt a magnetofon, s megőrizte André Kertész emlékeit, barátokról, bürokráciáról, jó és rossz élményekről. Közülük azokat jegyzem ide, amelyek legutóbbi szigetbecsei—ráckevei látogatására, gyermekkora fellelt világára és a tervezett állandó gyűjteményre vonatkoznak. Nem tudhattuk, hogy e beszélgetés alighanem az utolsó „interjú", s e gyűjtemény megnyitásán André Kertész már nem lehet jelen.

— *A becseiek nagyon lelkesen dolgoznak az emlékházon . . .*

— Igen, ez a kis miniatűr ház nem is lehetne kedvesebb. Kellemes emlék volt, amikor ott jártam egy fiatal pesti hivatalnok kíséretében. Nekem egy szót se kellett szólnom. Ez a fiatalember mondott el mindent ott a faluházán a jegyzőnek meg a segédjének. Bandi bácsi itt élt mint gyerek, etc., etc., nagyon kedves emlékei vannak, egy könyvet csinált Párizsban, dedikálta, ideajándékozta a falunak — és azzal el is tűnt. A jegyző és a helyettese nagyon kedvesek voltak. Azt mondja az egyik: hajlandó volnék-e egy kis memorandumot csinálni? Boldogan! És felírtam egy kis papirosra, hogy boldog vagyok mindentől, ami itt történik velem, s kívánok hasonló jókat a következő generációknak.

— Másnap reggel lejövök a hotelban. Egy alacsony ember áll elém: Mr. Kertész, én vagyok Szigetbecse—Ráckeve . . . prezidense. Hallom, hogy tegnap ott járt nálunk, hozom Szigetbecse—Ráckeve emlékérmét. Nagyon későn, este tízkor kaptuk csak a hírt, nem volt idő, hogy a hozzá való diplomát megcsináljuk. A kiállítás harminckét nap múlva volt. Időközben elhozták a diplomát is. Nagyon kedvesek voltak . . .

— Voltam látogatóban Ráckevén. Van ott egy régi családi ház. Nagyon szép ház, itt, Amerikában is büszkék lennének rá. Gyönyörű, gyönyörű. Most, nem tudom, milyen klubnak a székhelye. És ott is meg voltam híva. Azt mondják nekem: Kertész úr, lehetséges, hogy egy kiállítást csináljon Szigetbecsén? Miért ne? Semmi akadálya. Én megadom a jogot. Hát azután . . . Jött a kiállítás. Jött július. Vissza kellett mennem, mert akkor kezdtem el forgatni a filmet. De ott volt a könyv is, az *André Kertész Magyarországon*. Nekem már nincs belőle, mert az utóbbi látogatóim egyike elvitte az utolsó példányokat. No, Pesten a Váci utcában kellett szignálnom a köteteket. Délután kettőig. Akkor rendőrségi szirénával szaladtunk Becsére, hogy meg kell nyitni a kiállítást. Mielőtt azonban a kiállításra mentünk volna, jött egy gentleman. Azt mondja, van egy ideám, megfelel-e ez magának. És elvezettek egy ilyen . . . tanácshelyre. Ez mind új nekem, én ezt nem ismerem. Mit mondjak? Megérkeztünk Becsére. Megállunk az unokabátyám volt háza előtt, amit lebontottak. De csináltak egy ebédet a régi pincében . . . Hát meg voltam hatva. Nagyon meg voltam hatva. Ebéd után jöttek, hogy szeretnék a múzeumot megcsinálni. Ötven képet ígértem nekik, százhuszat küldök, több korszakból.

— Az az idea, amiről az ő levelük szól, nagyon szép. Ahogy látom egy fotócentrumot szeretnének csinálni, együttműködve a könyvtárakkal és múzeumokkal.

— *Be lehetne vonni ebbe Robert Capa testvérét, Kornél Capát?*

— Abszolute! Jól ismertem Robert Capát. Amikor el kellett jönnie Berlinből Hitler miatt, engem keresett föl. Párizsban. Én építettem föl neki a lehetőségeket. Kedves, felelőtlen pasas volt. Fiatal, felelőtlen, jóképű gyerek. Találtam neki egy holland ügynökséget, amely küldte a pénzt, hogy produkáljon valamit. De elhanyagolta. A pénz jött és . . .

— *Ment . . .*

— Lányokkal volt elfoglalva! Ez történt. De aztán dolgozott. Az első könyvének én csináltam a lay outját, grafikai tervét. A testvérével együttműködni — nagyon jó idea. Őt Capa vette maga mellé a laboratóriumba, előhívni. Aztán a Life-nak lett riportere. Jó idea, vele is együttműködni. Nagyon kedves emberekkel találkoztam Magyarországon. Kaptam egy levelet, mikor először voltam viziten. Egy öregasszony, azt írta: mi vagyunk a tulajdonosai a Misi bácsi pincéjének. Ha bármikor Becsére akarok jönni, csak telefonáljak. Aztán írt egy másik nő. Azt írta: a szigetbecsei fiatalok a kiállítás hatása alatt elhatározták, hogy megfotografálják Szigetbecsét. Ez az igazi! Nem a blabla. Dolgozni! Egész biztos vagyok, mire visszamegyek, már mutatni is tudnak valamit. Közben a franciák a halálom utánra akarnak hasonló dolgot, múzeumot csinálni.

Sajnos, most már Magyarországon is csak halála után állíthatnak emlékházat a Dunakanyar és az Alföld, a párizsi utcák és tetők, a New York-i világ fényképíró művészének . . .

SZELÉNYI KÁROLY

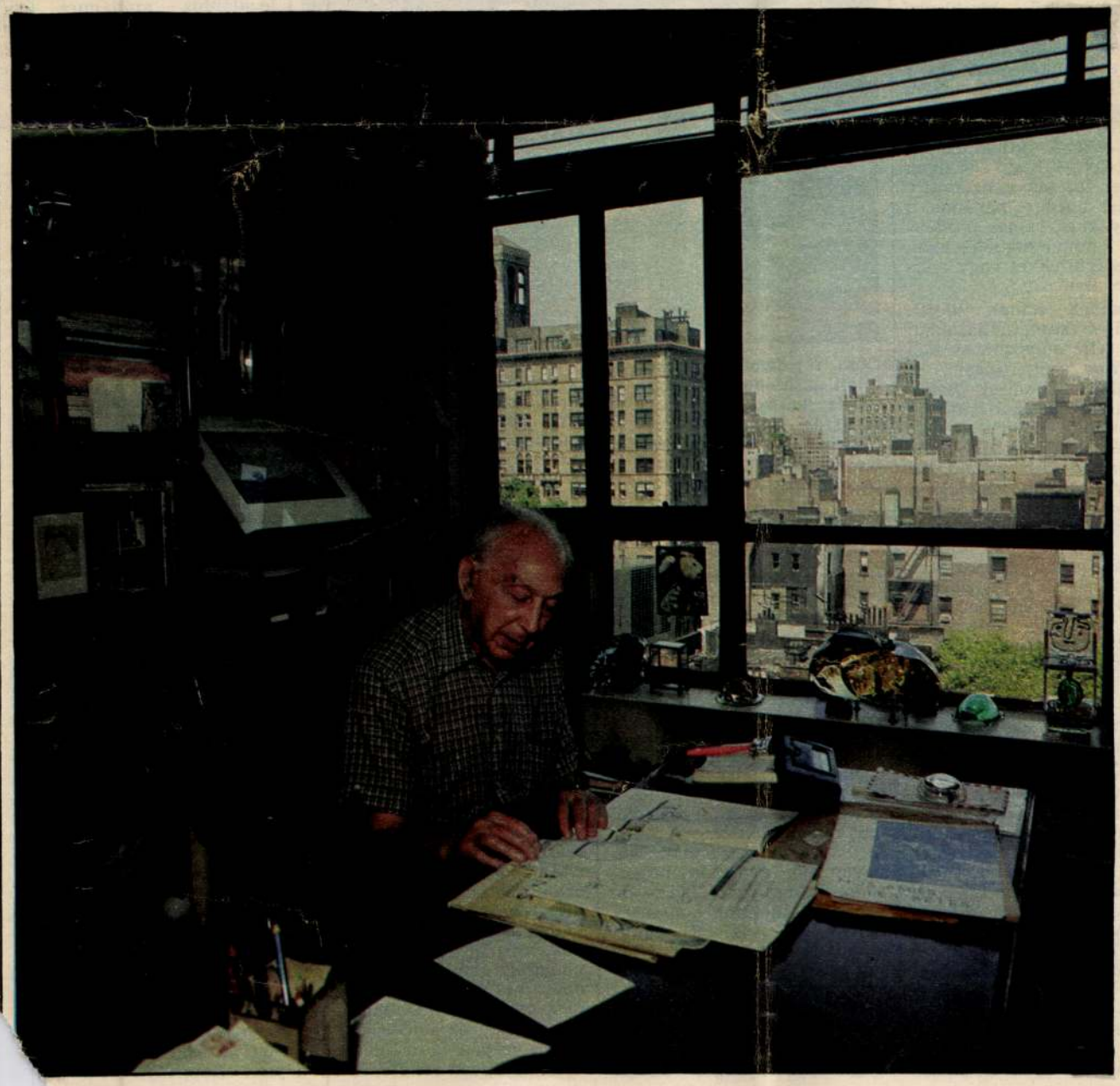

André Kertész dolgozószobájában

A SZERZŐ FELVÉTELE

Egy régi amerikai siker és egy új magyar dráma

A TIZENKÉT DÜHÖS EMBER ÉS AZ ISTVÁN, A KIRÁLY A NEMZETIBEN

Az István, a király előadásán a kezdésnél és a befejezésnél néma szereplő egy szőke fürtü kisfiú. Az elején a gyermek István. A végén általa István „világosabban láttatja Imre halálával a jövőt" (Magyar Nemzet), illetve személyében „István a király, karjába emeli önnön tisztább énjét" (Magyar Hírlap). Hát most István fia vagy énje a kisfiú? Én is e két megoldásra gyanakodtam, csak nem tudtam dönteni; már arra gondoltam, megkérdezem a mű dramaturgjától, ami kritikus részéről meglehetősen sportszerűtlen lépés. Egy kritikusnak tudni kell választani. Ebből is látszik, hogy nem vagyok én igazi kritikus, csak – ha külföldön levő, más laphoz szegődő, elfoglalt kollégáim helyett „beugrom" – amolyan tépelődő néző. Így kéretik hát olvasni az alábbiakat.

Micsoda siker volt harminc éve a *Tizenkét dühös ember!* Igazi tévéjáték, igazi mozifilm és igazi kamaradarab: az amerikai feldolgozás — Sidney Lumet 1956 körüli filmje — sztárparádéját követte az 1959-es magyar előadás a Bartók-teremben. Várkonyi Zoltán rendezte ezt, s a tizenkét esküdt szerepét olyan színészek játszották, mint Uray Tivadar, Pécsi Sándor, Básti Lajos, Ungváry László, Inke László, Balázs Samu, Sinkovits Imre... Még az újonnan nyíló színházterem kicsinysége is lelkesítő volt akkoriban, s a kitűnően felépített darab, mely minden klasszicista esztétikánál szigorúbban ragaszkodott a hely, idő és cselekmény arisztotelészi egységéhez (zárt szobában folyik a vita egy gyilkosságról az előadás két óráján keresztül) „behatóan boncolta az előítélet problémáját" (Ulrich Gregor —Enno Patalas: A film világtörténete), márpedig az előítélettel mindenki találkozik.

Sinkovits Imre bemutatja Gábor Miklósnak, hogyan szúrhat alacsonyabb gyilkos — felülről

Az 50-es évek közepén járunk valahol Amerikában. A kis Classius még az általános iskolában gyepálja osztálytársait — ezért nem nagyon szerencsés, hogy, nyilván egy számunkra ismeretlen páros helyett Muhammad Ali és Joe Frazier mérkőzéséről beszél a hetedik esküdt. Nem azért kell az 50-es évekhez szövegben is kötődni, hogy ne cáfoljuk meg Bakó József egyszerű és korhű díszletét — Schäffer Judit jelmezei a 60-as vagy 70-es éveket is jelezhetnék —, hanem azért, mert a polgárjogi, feminista és különböző kisebbségi mozgalmak Amerikájában ma gyakorlatilag elképzelhetetlen a tizenkét *fehér férfiból* álló esküdtszék. Nem utolsósorban Reginald Rose művének hatására ugyanis feltételezik — különben ez is előítélet —, hogy egy ilyen együttes túl sok konzervatív felfogást hordoz magában a szegényekkel, színes bőrűekkel, homoszexuálisokkal, mozgássérültekkel vagy nőkkel szemben...

Lumetnek annak idején újszerű kameraállásokkal kellett ellensúlyozni a zárt tér „filmszerűtlenségét". A vendégként rendező Békés András elegánsan a háttérbe húzódott, engedi érvényesülni színészeit. (Például a kiválóan játszó Téri Sándort.) Amikor a darab végefelé a szó szoros értelmében szembe kerül egymással a harmadik és kilencedik esküdt, érezzük, hogy mennyire nem véletlenszerűek a mozgások. Hogy, bár látszólag csak épp hagyni kellett Békésnek, hogy tucatnyi nagy tudású és gyakorlatú művész „hozza a figurát", az amerikai magányos hős-mítosz két képviselője átgondolt koreográfiával játssza végig párbaját.

A bíróságok és esküdtszékek sehol sem csalhatatlanok — bizonyság volt erre a szolnoki vélt gyerekgyilkos, akit azért ítéltek el, mert már annyit ült börtönben. A Legfelsőbb Bíróság bizonyítottság hiánya miatt felmentette. A darabban is ez történik. De: *nem tudjuk*, mi az igazság. Csak épp érvényesül egy ősi demokratikus jog, az *ártatlanság vélelme*. Ami nem zárja ki a bírói tévedést. „Lehet, hogy rászabadítunk egy gyilkost a társadalomra", tépelődik Gábor Miklós, a nyolcadik esküdt. De ez a kockázat mégiscsak kisebb, mint az ártatlanul elszenvedett kivégzésé, amit a fiát tudat alatt gyűlölő, a dráma legsúlyosabb terhét orgánumának oszlopán hordozó harmadik esküdt, Sinkovits Imre szívesen megkockáztatna. Pedig nyilvánvaló, hogy a nyolcadik esküdt felfogása jelenti a kisebb kockázatot: ki látott már *visszaeső* apagyilkost?

*

Az amerikai bíróságok esküdtjeit elvileg úgy kell kiválasztani, hogy ne legyen előzetes információjuk az ügyről. Ám hol az a személy, aki Magyarországon se a Királydombon, se Szegeden, se a moziban, sem hanglemezen, vagy a harsogó rádióból nem találkozott István és Koppány konfliktusával? Kritikusnak és nézőnek egyaránt van már bőven információja, koncepciója, sőt, többnyire prekoncepciója is. Talán milliókban mérhető azoknak a száma, akik egyfelől a látványra és melódiákra emlékeznek, másfelől egy kellemetlen érzésre; tudniillik, hogy Istvánnak van ugyan elvileg-történelmileg-tudományosan stb. igaza, de — pláne oldottabb hangulatban — akkor is: „Koppány! Koppány!! Koppány!!!" Utólag visszagondolva, azt hiszem, az történt, hogy a rockénekesek meg a színészek aránya zavarta meg az egyensúlyt, és a nyers, erős vagy épp szépséges hangú pogányok — Vikidál, Nagy Feró, „Bill" és Sebestyén Márta — valósággal leénekelték a dombról a történelmi haladás rögös útjának képviselőit.

Géza fejedelem holtteste felett az utódok felemelik Attila kardját (Császár Angéla, Hirtling István, Nagy Zoltán, Kováts Adél és Ferenczy Csongor)

ILOVSZKY BÉLA (MTI) és KELETI ÉVA FELVÉTELE

Az eddigi három István-produkciót a színházba lépve meg kell próbálnunk kiiktatni emlékezetünkből. Amit Kerényi Imre színpadra állított, az fanyarabb, időben is megnyújtott és színházhoz illőn kettéosztott. Más súlyú, sőt, más fajsúlyú darab. Ettől az ember füle érzékenyebben figyel a szövegre — mondjuk, feltűnik, hogy Koppány „hódítókkal" száll szembe, holott épp akkoriban szó sem volt ilyesmiről...

Az olvasó előzetes ismeretei felmentenek az alól, hogy a szerzők — Boldizsár Miklós, Bródy János és Szörényi Levente — munkáját méltassam, vagy a darab cselekményét részletezzem. A történelmi szituációt mégsem árt emlékezetbe idézni. Géza, a fejedelem, felesége, a krónikák szerint férfimódon energikus Sarolt, és ifjú gyermekük, István zseniális politikai sakkhúzást hajt végre. Nomád hagyományt követő keleti népet telepít meg a Nyugat határai előtt. Épp azokban az években, amikor Európa lakóinak nagy része nemcsak az ezredév, hanem egyben a világ végét várja. (A jánosi Jelenéseket ugyanis lehetett így értelmezni.) Két hatalom van ekkor Nyugaton, a pápa és a császár. Géza és István a császár birodalmából kér térítő papokat és katonai szakértőket, a pápai udvartól pedig a koronát; tehát politikailag a szellemi hatalomnak, eszmei kérdésekben a világinak rendeli alá magát, hogy minél többet őrizzen meg cselekvési szabadságából. S hogy ez a politika töretlen legyen, a trónöröklés nyugati típusú rendjéhez ragaszkodnak, szemben a keleti móddal, amit Koppány képvisel. Ennél a szokásnál a nemzet fejének özvegyét a család érett férfitagja veszi feleségül. Koppány nem lázadó, még csak nem is igazán pogány (bizánci kereszténysége ugyan más, mint a római, de a hivatalos egyházszakadás még nem történt meg). Csak épp — konzervatív. István pedig választ a lehetséges utak közt, s a járatlant választja. Ezért dráma e színdarab. Botorság lenne így mondani: több rockoperánál. Egyszerűen — más.

Az első ezredfordulóról szól, de úgy, hogy a második ezredforduló is értsen belőle. Sajtótájékoztatón hangzott el az a megfogalmazás, hogy „a darabban a hazafi Koppány áll szemben a reálpolitikus Istvánnal". Lehet-e ezt így szembeállítani? Ebből a darabból — legalábbis számomra úgy tűnik — az világlik ki, hogy a „sápadt tisztesség", a kevésbé látványos reálpolitika *nem kisebb* hazafiaság a látomásos elragadtatásnál. Hogy azután az utóbbi inkább ingerel nyílt színi tapsra, az éppoly természetes, mint hogy a költők — általában — sokkal jobb verseket írnak egyszer látott nőkről és csélcsap sarkangyalokról, mint derék feleségükről.

Götz Béla nagyszerű — pontos ritmusban emelkedő, süllyedő, felröppenő, fényekkel játszó, egyszerre funkcionális és látványos — díszletében, Vágó Nelly önmagukban is szerepet játszó jelmezeiben (a hol Istvánt, hol Koppányt körbehízelgő urak mintha a szó szoros értelmében *forgatnák köpönyegüket)* lelkes és kitartó színészcsapat küzd azzal a feladattal, hogy egyszerre kielégítse a rock az opera és a verses dráma igényeit. Kerényi Imre, a koreográfus Novák Ferenc és a technika érdeme, hogy ez sikerült. Mert érthető volt a szöveg, akár egy verses drámánál; hallható volt a zene; magával ragadó és szemet gyönyörködtető a sokféle színpadi mozgás, csatajelenet, vagy épp történelmi festményt idéző, méltóságteljes *tableau;* és feszes ütemre mozognak a karok és lábak, a féktelen-ösztönös tehetségű Vikidál környezetéhez illőn.

A darab kettős szereposztásban megy. Módszeres összehasonlításnak nincs sok értelme. Az egyik változatban Réka szebben énekel, a másik Sarolt viszont zordabb és félelmesebb — kiegyenlíti egymást a két csapat, amelyben a biztos, változatlan pont Koppány és a Tá

ÓCEÁNIA

Ausztrália területe, a Melanéz és Polinéz szigetvilág a nagy távolságok és a megfelelő tudományos kapcsolatok hiánya miatt mindig nehezen volt hozzáférhető a magyar tudósok számára. Komolyabb utazásokat ebben a térségben Biró Lajos (1856–1931) zoológus tett 1894-től 1902-ig tartó Német Új-Guineában tartózkodása idején. Járt Észak-Afrikában és Elő-Indiában, majd Új-Guineában élve kutatott és gyűjtött a szigetvilágban. Állattani és néprajzi gyűjteményeit akkor a Nemzeti Múzeum kapta meg, ma a Természettudományi Múzeumban találhatók.

Három évvel ezelőtt Ignácz Ferenc természettudós és gyűjtő többéves óceániai munkájának gyümölcsét, egy ausztrál-melanéz néprajzi gyűjteményt ajándékozott szülővárosának, Gödöllőnek. Az anyag arról tanúskodik, hogy Ignácz Ferenc jó érzékkel állította össze a gyűjteményt jellemző és különleges darabjait. A szigetek törzsi kultúráiról valló, gazdag formakincset tükröző tárgyak felölelik az ott élő népek ünnepi és hétköznapi világát. Kézimunkák, használati eszközök, fegyverek és öltözékek tanúskodnak a ma is meglévő egyedülálló tárgykultúráról. Különlegesek a maszkok, totemszobor-faragások, bár ezek a munkák már erősen mutat-

Ékszerek Pápua Új-Guineából

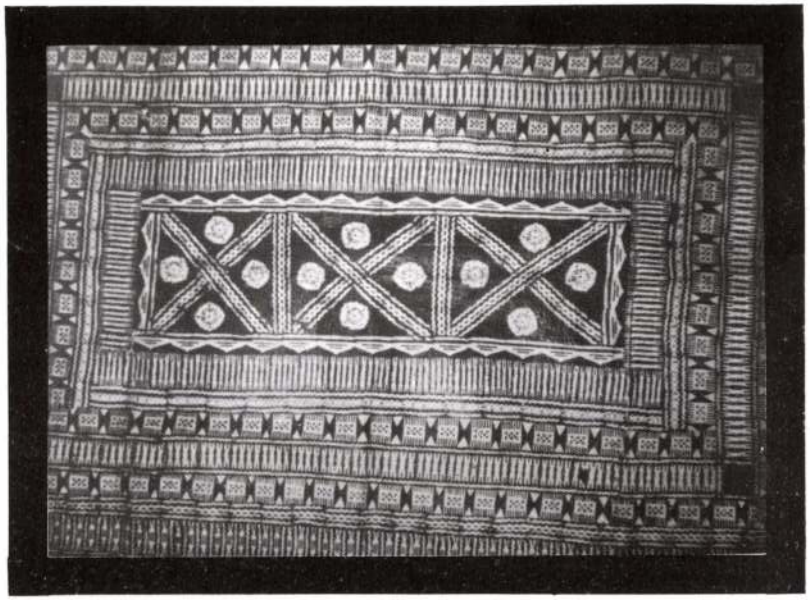

Salamon-szigeti szőnyeg

Turika falu lakóival

az 1936-ban elkészült Barátaink az állatok című albumát. Csak ezt követően fogadta el a Keystone képügynökség szerződésajánlatát, amely egyéves New York-i munkát jelentett a számára. Sajnos az amerikai út nem úgy alakult, ahogyan eltervezte, kezdetben számos csalódás érte. Mindezt csak tetézte egy évekig tartó betegség és a háború, amely őt ellenséggé tette, mint Európából érkező bevándorlót. Ráadásul az amerikai lapok képszerkesztői nem tartották elég dokumentumszerűnek az általa készített felvételeket, s ezért nem is végezhette azt a munkát, ami miatt New Yorba érkezett. A negyvenes évek első felét fotóstúdiókban töltötte, divatfotókat, kommersz megbízásokat teljesített. Fotóriporteri megbízást szinte egyáltalán nem kapott, pedig ez jelentette volna számára az igazi önmegvalósítást. Tíz évig reménykedett a jobb munkákban vagy a Párizsba visszatérésben. Mivel egyik sem valósult meg, feleségével úgy döntöttek, hogy felveszik az amerikai állampolgárságot, s véglegesen letelepednek New Yorkban. 1945-ben végre valami megmozdult körülötte, s napvilágot látott immár Amerikában egy új album, amely a Párizs egy napja címet kapta. Két évvel később Magyarországon is publikálták fotóit, ugyanis Bölöni György Az igazi Ady című kötetét André Kertész párizsi felvételeivel illusztrálta. 1948-ban Kertész visszalátogatott életének két fontos városába, Párizsba és Budapestre. Sajnos csalódás várta a kontinensen, mert akire negatívjait bízta még 1936-ban, az a háborús években eltűnt Párizsból. Ugyanazt kellett átélnie amit 1918-ban, amikor a frontokon készített felvételei után nyomozott eredménytelenül. Másfél évtizeddel később mégis szerencsés fordulatot vett a képek sorsa. Ekkor meghívást kapott a IV. Velencei Fényképészeti Biennáléra, ahol nagy sikerrel mutatták be felvételeit. A kiállítás kapcsán Franciaországban megjelent egy vele készített interjú, amit az a hölgy is olvasott, aki Kertész negatívjait megőrzésre átvette huszonhét esztendővel korábban. Azonnal kapcsolatba lépett Kertésszel, és megnyugtatta, hogy a lemezek nem vesztek el. Mint kiderült, a háború alatt elmenekült Párizsból, magával vitte a negatívokat. A sok utazás miatt a felvételek többsége tönkrement, de készítőjük így is örült a megkerült negatívoknak.

1964-ben végre új hazájában, Amerikában is felfedezték. A New York-i Modern Művészetek Múzeumában megrendezték első önálló amerikai kiállítását, amit album kiadása követett. Ettől kezdve kiállításainak, a róla szóló cikkeknek és monográfiáknak se szeri, se száma. A világ minden táján elismerően írnak munkásságáról, a képeiről sugárzó emberszeretetről.

Hetvenkét éves, amikor Magyarországon először kiállítást rendeztek életművéből. Ezt követte az 1972-ben megjelenő monográfia Bajomi Lázár Endre tollából, amit 64 nagyszerű Kertész fotográfia kísért. Az igazi hazai elismerést azonban nem ekkor, hanem 1984-ben kapta a szülőföldtől, amikor a Tavaszi Fesztivál díszvendégeként hívták haza őt és alkotásait. Ekkor művészi munkássága elismeréseként a Magyar Népköztársaság Zászlórendjével tüntették ki. Ilyen szintű állami kitüntetést fotográfus korábban még nem kapott hazánkban. Az 1984-es Tavaszi Fesztivál egyik legrangosabb kulturális eseménye a Vigadó-beli fotókiállítása volt. Album is készült az anyagból, kiegészítve hazalátogatásának megannyi képi emlékével. A könyv premierjére pedig elkészült Szigetbecsén az az emlékház, emlékmúzeum, mely ajándékba adott műveit őrzi. André Kertész ugyanis Szigetbecsén töltötte gyermekkorát, innen indult, itt határozta el, hogy fényképész lesz. André Kertész kilencvenegy éves korában, 1985-ben hunyt el. Műveinek többségét a francia államra hagyta. Arra az országra, mely 1963-tól haláláig megkülönböztetett módon bánt a Párizsból elszármazott, de oda visszatalált művésszel.

GYŐRI LAJOS

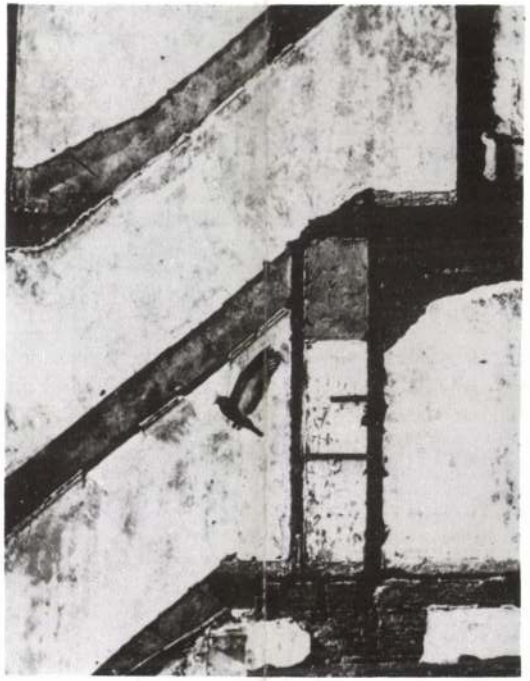

Galamb és házfal, New York, 1960

Kilátás a Szajnára, 1931

A. Kertész felvétele

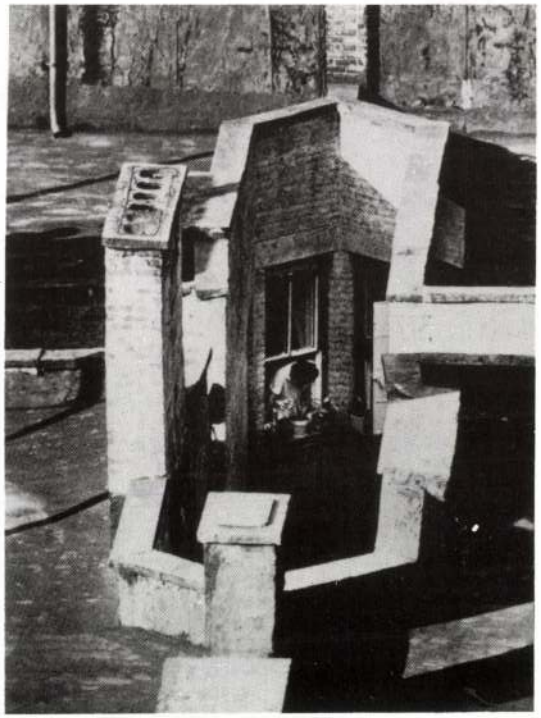

Eizenstein, Párizs, 1928

Országos Szövetségét. Nem kereste a szakmai kapcsolatokat, így viszont megőrizhette azt a látásmódot, azt az elképzelést a fotográfiáról, ami benne ösztönösen kialakult. Minden bizonnyal ennek is köszönheti későbbi sikereit. Húsz éves volt, amikor behívták katonának. A hátizsákban helyet szorított a kamerának és az üveglemezeknek, amelyeken rögzíteni tudta a lengyel és az orosz fronton látottakat. A képek előhívására, kidolgozására csak sebesülését követően kerülhetett sor. Több mint két évig lábadozott Esztergomban, ahol a régi felvételek mellé még sok újabbat exponált. Sajnos ezek többsége elveszett, mert elvezényelték a hadikórházból Albániába. A lemezeket a tisztek gondjaira bízta, de mint nem sokkal később kiderült, vesztére. A háborús képek egyikét viszont a Borsszem Jankó című élclap fotópályázatán díjazták. Ez volt az első elismerés, amit fényképért kapott. Legközelebb 1924-ben szerepeltek fényképei a nyilvánosság előtt. Az Érdekes Újság címlapján hozta egyik felvételét, a IV. Művészi Fényképkiállításon pedig bemutatták három alkotását. A zsűri díjat is adományozott volna a szerzőnek, ha műveit a kor festőies stílusában állította volna ki, de erre nem volt kapható. Mint mondta, fotóinak karakterét nem hajlandó megváltoztatni az úgynevezett nemes eljárásokkal, mert akkor a képeket lényegüktől fosztaná meg. Ehhez tartotta magát egész életében. Mindig

Víz alatt, Esztergom, 1917

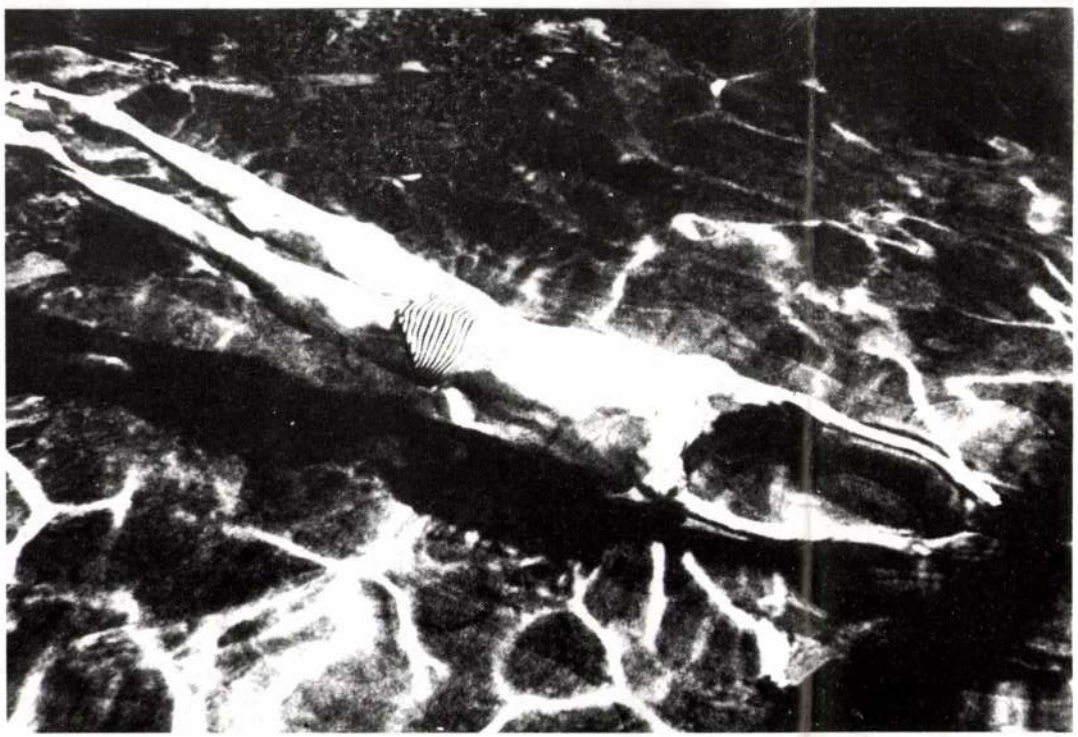

megőrizte azokat a sajátos fotográfiai kifejezőeszközöket, amelyek a fényképezést önálló művészeti ággá avatták. 1925-ben a család, megértve művészi ambícióit, békében bocsátotta el álmai városába, Párizsba. Mint mindenkire, Kertészre is rendkívüli hatással volt az a pezsgő, lázas lüktetés, ami a Montparnasse-on nap mint nap alkotásra ösztönözte a művésznegyed lakóit. Két évvel a világ fővárosába érkezése után megrendezte első önálló fotókiállítását – nem is akármilyen sikerrel. Ettől kezdve számos képeslap, köztük a Münchner Illustrierte, a Leipziger Illustrierte, a Vogue, a Journal Vu, a Frankfurter Illustrierte, a The Times rendelt tőle képeket. Két évvel később, 1929-ben újabb kiállításon, a Független Fényképészek Tárlatán láthatta a párizsi közönség André Kertész fotográfiáit, amelyeknek már ezekben az években is akadt szenvedélyes gyűjtőjük. 1933-ban jelent meg első fotóalbuma Gyermekek címmel, amelyben hatvan felvétele kapott helyet. Ugyanebben az évben készítette el a ma már híres Distortion (Torzulás) című képsorozatát. Ennek történetét 1984-es budapesti látogatása alkalmával így mesélte el: „Vértes Marcell telefonált egy alkalommal, hogy Párizsban van egy kiadó, amelyik fotóalbumot szeretne kiadni, mégpedig az én felvételeimmel. Megbízást akarnak adni. Később aztán mondtam is nekik, miért üzennek, miért nem keresnek közvetlenül engem, ha anyag kell nekik? Mire a szerkesztő azt válaszolta: mert nem akartuk, hogy visszautasítson! Jólesett ez a bizalom, no meg az is, hogy rám bízták, mit fényképezek. Béreltek nekem egy műtermet, ahol hetekig dolgoztam. Küldtek modellt is, én meg találtam egy ócska, kidobott tükröt. Ebben egészen sajátosan torzult el a valóság, ezt fényképeztem le. Hasonló aktfotókat korábban senki sem csinált. Izgalmas kísérlet volt ez a munka számomra, mindent kihoztam belőle, amit lehetett. A megbízómnak is tetszett az anyag. Hogy mégsem lett belőle könyv, annak Hitler uralomra jutása volt a közvetlen oka. Hosszú ideig dobozban maradt az anyag. Én közben New Yorkba mentem, ahonnét a háború miatt már nem volt visszaút. Az aktsorozatomból néhányat kiállítottak az első ottani nemzetközi tárlaton de „sex" nélkül. Vagyis olyan képkivágásokat követeltek, amivel én nem értettem egyet. (Közbevetőleg megjegyzendő, hogy ebből a híres képsorozatból egyet 1937-ben Budapesten, a Vigadóban is kiállítottak a Daguerre-centenárium alkalmából rendezett nemzetközi tárlaton.) Végül negyvenhárom évet kellett várnom arra, hogy a Distortion sorozat az eredeti formában, az én elképzelésem szerint jelenhessen meg. Először kiállításon mutattam be, majd album készült belőle. Nagy sikere volt!"

André Kertész életútját nyomon követve említést érdemel az 1934-ben megjelent Paris Vu Par és

KERTÉSZ, André Művelt 1991/4

Harmonikás, Esztergom, 1916

A. Kertész felvétele

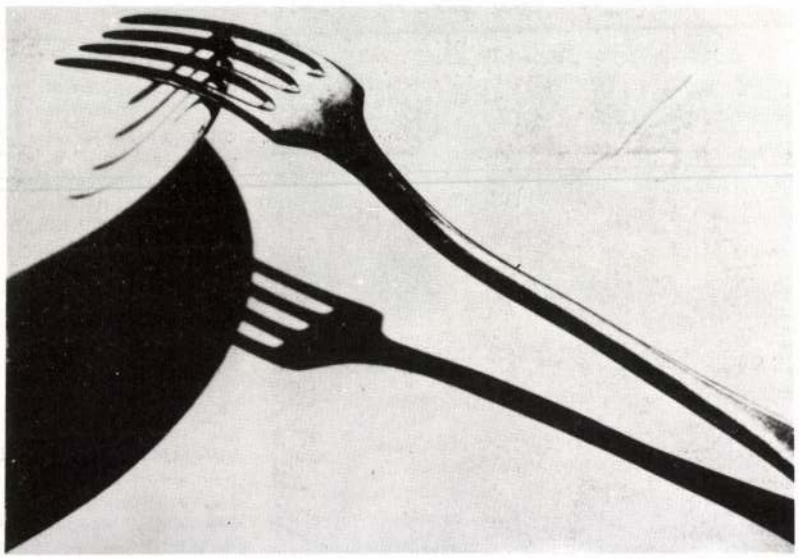

Villás csendélet, Párizs, 1928

A. Kertész dedikál, Budapest, 1984

André Kertész

„Emlékszem, először hétéves koromban vágyódtam egy fényképezőgép után, amikor láttam, hogy a nagyobb fiúk felvételeket készítenek. Aztán – jóval azelőtt, hogy gépem lett volna – gondolatban én is képeket csináltam azokról a tárgyakról, amelyek hatottak rám." Így kezdődött az 1894-ben született Kertész Andor, 1925-től André Kertész az egész világot átívelő fotográfusi karrierje. Ő maga mesélte ezt egy húsz évvel ezelőtt megjelent interjúban. Az igazi fényképezőgépre azonban még évekig, egészen az érettségiig várnia kellett. Iskolái befejezése után tőzsdei hivatalban dolgozott, s első kereseteinek egyikéből vehette meg a hőn áhított fényképezőgépet. Tanítómestere nem lévén, szó szerint mindent a saját kárán kellett megtanulnia. Talán könnyebb lett volna a kezdet, ha csatlakozik azokhoz a lelkes amatőrökhöz, akik éppen ezekben az években szervezték meg a Magyar Amatőrfényképezők

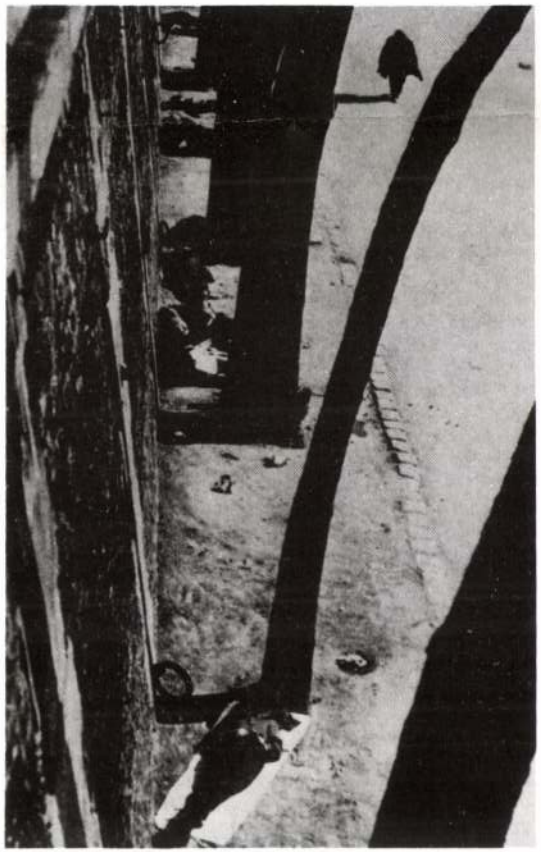

André Kertész

— **Igen nagy érdeklődés** kíséri New Yorkban a közelmúltban elhunyt világhírű magyar fotóművész, André Kertész emlékkiállítását. A gyűjtemény felöleli munkásságának két fontos szakaszát, párizsi és New York-i működését.

Népszava 1986. 11. 28.

André Kertész

Magyar Nemzet

Hétfő, 1987. június 1.

Az élenjárás buktatói

Megnyílt az első fotómúzeum Magyarországon

Megnyílt az *André Kertész-fotómúzeum*, az ország *első* fotóművészeti múzeuma. Szigetbecsén avatta fel szombaton délelőtt *Raffay* Béla, a ráckevei tanács elnöke és *Bereczky* Loránd a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója. André Kertész nem Szigetbecsén született, de itt töltötte gyermekkora nyarait, ismerkedett a tájjal, az emberekkel. Olyan mély hagyományok ér-

jó szándék azzal a szerencsétlen, valójában ostobának nevezhető megoldással is, hogy a ház mellékszobájában, ugyanolyan kiállítási körülmények közt, mint André Kertész fotográfiái, kaptak helyet *Németh* Istvánnak azok a képei, amelyeket Kertész látogatásáról, a ház építéséről készített. Gyengécske felvételek ezek, családi albumba vagy legfeljebb dokumentum értékük

André Kertész

New York

André Kertész-emlékkiállítás

Nagy érdeklődés kíséri New Yorkban a közelmúltban elhunyt, világhírű magyar fotóművész, *André Kertész* emlékkiállítását. A kiállítás anyagát még életében állították össze, New Yorkban azonban az már csak halála után kerülhetett a közönség elé.

A gyűjtemény felöleli munkásságának két fontos szakaszát, párizsi és New York-i működését. A bemutatott képek közül többet — így azokat, amelyek Ady Endre párizsi tartózkodásának emlékét idézik fel — a bu-

Magyar Hírlap 1986. 1. 28.

André Kertész

— **Párizsban emlékkiállítást** rendeztek a magyar származású André Kertész fotóművész alkotásaiból. A Palais de Tokyóban 180 változatos témájú fénykép ad ízelítőt a tavaly ősszel, 91 évesen elhunyt művész életéből.

Népszava 1986. V.12.

André Kertész

Kiállítás New Yorkban

Magyar Nemzet 1984. VII. 21.

Kertész, André, Jótömünk

Ü; Mür. 2001.03. p.35-37

	by a 14-day recovery period (s.n.: 0118)	T3
	Study plan: Pharmacokinetiks of total radioactivity following ^{14}C-labelled BNP-166 administration to rats (s.n.: 0320)	PK7
	Addendum (1) to the study plan (0317/1)	
	Study plan: 90-day inhalation toxicity study with the compound BNP-166 in beagle dogs, followed by a 28-day recovery period (s.n.:0317)	T7

2003. 09. 24.

André Kertész fotóművész

Kétszázhuszonnégy fotóművet tartalmazó könyvét a londoni Thames and Hudson adta ki, majdnem egyidőben a Budapesten megjelent kisebb albumával.
A Times Literary Supplement munkatára, a művész könyvének recenzense Kertész "bátor, kutató riporterszenvedélyét méltatta"-közli a Hireink c. rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 13.
XVII. évf. 2. sz.6. lap.

KERTÉSZ, André

GYŐRI Lajos: André Kertész. = Múzsák, XXII. évf. 4. sz. 1991 39 - 41.p. ill.

s a "hit asztalának" elmozdítá-

jeruzsálemi Szentélyben már

gy - éppen ezért, a pusztulás

zsinagógákban megszólaltatni.

z orgonajáték még a szombati

ti.

nagógaix épitészeti hagyománya-

i: a "modernek" a Tóra-olvasó

központi részéből a keleti fal-

esztény mintára - valamiféle

i a zsidó templomban.

ztalának" művészi kivitelezésé-

unk, mind a hagyományos, mind

Magyar Nemzet Péntek, 1984. augusztus 3.

André Kertész újra itthon

Az idén márciusban a tavaszi fesztiválon mesélte az Egyesült Államokból hazalátogató idős művész ezt az anekdotát:

— Szigetbecséhez engem nagyon kedves emlékek fűznek. Nagybátyámnak volt ott háza, s mi, három fiútestvér a Duna, a falusi nyár minden gyönyörű kalandját végigéltük ott. Sok képet készítettem, s mikor Párizsban 1936-ban megjelent harmadik kötetem, ***Barátaim, az állatok*** címmel, azt Szigetbecsének ajánlottam. 1948-ban látogattam először haza, s kértem a bátyámat, menjünk el Becsére. Vicinálissal utaztunk Ráckevéig, s mert abban az időben nehéz volt kocsit találni, legyalogoltunk a poros országúton a faluig. Sok minden megváltozott addigra az eltelt húsz év alatt, de a falu végén még megtaláltam a Schwarcz Katiék házát és a Katit is. Elmentünk a községházára, vittem a könyvet, hogy megmutassam, és persze, köszönetként a szép gyermekkorért, ajándékként egy példányt ott akartam hagyni. Beléptünk az irodába; öten-hatan ültek bent. Mondom nekik, nem vagyok bolond, ne értsenek félre, én itt éltem kiskoromban — s mindjárt soroltam is, alvég, felvég, búcsú, Duna-part, libalegelő, szóval, mindazt, amiből láthatták, hogy igazat beszélek —, és most Párizsból hoztam ezt a könyvet maguknak. Ez Szigetbecsének van dedikálva, fogadják szeretettel. Senki nem szólt egy szót sem. Nem tudtam mit csinálni, csak álltam ott a testvéremmel, azok meg néztek rám némán. Végül letettem a kötetet az asztalra, mondtam, itt a könyv, s minden jót kívánunk. Még megkérdeztem, hol tudunk enni valamit, no erre végre válaszoltak, s mi kifordultunk az ajtón. Bekaptunk egy kis kenyeret a kocsmában, és gyalogoltunk vissza Ráckevére.

Tíz éve újra itthon voltam, megint elmentem Szigetbecsére. Újra be a községházára, találtam is egy helyes asszonyt, ott dolgozott. Elmeséltem neki, hogy én jártam erre ekkor és ekkor, hoztam egy könyvet is, az maguknak van dedikálva, kérdezem szépen, hallotta-e, mi lett annak a sorsa. Összecsapja a kezét, nagyot nevet: „Egy könyv, itt? Hát ki tudja azt, hol van?"

Két nappal ezelőtt újra Szigetbecsén jártunk. Nekem már nem akaródzott elmenni a községházára, de most meg éppenséggel vártak rám. Talán a kísérőm, ez a kedves fiatalember mondhatott nekik valamit, mert igen jól eldiskuráltunk és kaptam egy *Ráckevéért, Szigetbecséért*-emlékplakettet. Igazán mondom, megható volt. Azt hiszem, ez volt az utolsó látogatásom Szigetbecsén.

Szerencsére nem így történt. André *Kertész* néhány eredeti felvételéből, személyes tárgyaiból és fotóalbumaiból kiállítást rendeztek Szigetbecsén, s ennek július 31-i, keddi megnyitóján a művész maga is részt vett. S ott volt a Váci utcai Fotógalériában is, művészetének barátai körében, hogy dedikálja legújabb albumát. *André Kertész Magyarországon* címmel ugyanis ötven Kertész-fotóval gazdagítva albumot adott ki a FŐFOTO a művész tavaszi, budapesti látogatásának emlékére és 90. születésnapja tiszteletére.

Mintha szuggesztív egyéniségével a magyar könyvkiadást is megbűvölte volna André Kertész: a nagyméretű, ezüst kötésű album egyik írása májusi dátumot visel. A félszáz kép közül nyolcnak ez az első publikációja és közöttük van három olyan is, amit márciusi látogatásakor készített a mester. A kötetet *Bodnár* Jánosnak, a könyv tervezőjének és szerkesztőjének még New Yorkban elkezdett és Budapesten befejezett interjúja vezeti be; dicséri a riportert az érezhető szöveghűség; a néhol ellágyuló, máshol igen kemény szavak sikerrel festik André Kertész egyéniségét, beszédstílusát. A fotográfiák sorát *Somlyó* György, *Barcsay* Jenő, *Kass* János, *Borsos* Miklós, *Ancsel* Éva, *Fényer* Tamás és *Tandori* Dezső írásai szakítják meg.

A fotóalbum végén tizenegy magyar fotós felvételeiből állítottak össze a szerkesztők egy képriportot, amely a márciusi napok eseményét eleveníti fel. Ugyanitt kaptak helyet André Kertész akkori, vigadóbeli kiállításának kritikái is. Az angol és francia nyelvű fordítással megjelent mű ötezer példányban készült el.

Hajdú Éva

pusi betegségek ismeretére, kutatására, hogy felkészülhessen a gyógyításukra. Nem kellett ehhez jóstehetség. Ez volt a szakmai következtetése annak, amit más is észrevett, hogy a Föld összezsugorodott. Mi is egyre több fejlődő országgal létesítettünk diplomáciai, gazdasági kapcsolatot; s ma már nemcsak az egykori üzletkötők „szállnak ki" a trópusokra, hanem több tucat vállalat megbízottai is. A TESCO közvetítésével pedig számos szakemberünk köt szerződést trópusi, szuptrópusi államokkal, cégekkel. A fejlődő országokból is sokan ellátogatnak hozzánk. Mindehhez hozzájárul a turizmus is. Tehát megszokottá váltak a rövidebb-hosszabb ideig tartó kiutazások és beutazások, a trópusokra, a trópusokról.

— Professzor úr, úgy tudom, ön az első magyar szakembere a trópusi betegségeknek. Hol tanulta a szakmát?

— Talán pontosabb úgy, hogy én vagyok az első, aki intézményesen végzi ezt a feladatot. Eredetileg belgyógyász vagyok. Szerencsére jó iskolám volt. Egyszer szombaton estefelé otthonról elmenőben egyik volt főnökömmel, híres professzorral találkoztam. „Te is?" — kérdezte. „Én is" — feleltem. Vagyis azon a szombat estén mindketten bementünk a klinikánkra. Ezt én még így tanultam. Ma is benézek hétvégén, hétköznap este, nem meghatározott időben, de a munkatársaim tudják, hogy bármikor betoppanhatok.

hogy honnan érkezett a beteg, mert más a malária lefolyása Ceylonban, mint Törökországban. Arról nem is szólva, hogy a Távol-Keleten, Latin-Amerikában és egyes afrikai országokban rezisztens malária-törzsek is kialakultak. Sőt vannak „rezisztens szúnyogok" is. Az eddig jól bevált rovarirtó már nem árt nekik. Nos, a malária megelőzésére és gyógyítására, csakúgy, mint a többi trópusi betegségre hatásos gyógyszereink vannak. Osztályunk igen jól ellátott.

Szülőföld szerint

— Mi az amoebiazis?

— Az egész világon előfordul, így nálunk is. A trópusi és szubtrópusi országokban azonban gyakoribb és súlyosabb. Az egysejtű kórokozó jobbára fertőzött vízzel, szennyezett étellel kerül a szervezetbe. Tudvalevő, hogy földünkön a vezetékes vízellátás mindössze 38 százalékos. Nos, az amoebiazis afféle bélfertőzéses tüneteket okoz. Krónikus megbetegedéssé is válhat. Súlyos szövődménye a májtályog. Az amoebiazis akár heveny, akár idült, jól gyógyítható.

— Mit kell tudni a bilharziázisról?

— Vérmételykórnak is mondják. Rendkívül elterjedt, és a legkönnyebb védekezni ellene. Trópusi, szubtrópusi vidékeken nem szabad édesvizű tavakban fürdeni. Azokban él ugyanis e betegség köztigazdája, egy bizonyos csigafajta. Az egysejtű féreg petéje az édesvízben fürdőzők, [illegible] ürülékéből kerül a

MKB BANK

A KIÁLLÍTÁS FŐTÁMOGATÓJA
CHIEF SPONSOR OF THE EXHIBITION

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST

OKM

A meghívón André Kertész: Martinique c. alkotása látható. 1972. Zselatinos ezüst. 20,4 × 25,3 cm
© Magyar Fotográfiai Múzeum

On the cover André Kertész: Martinique 1972. Gelatin silver print. 20,4 × 25,3 cm
© Hungarian Museum of Photography

Dr. László Baán, General Director of the Museum of Fine Arts, Budapest,
cordially invites you to the opening of the exhibition

SOUL AND BODY

Kertész to Mapplethorpe,

through the Eyes of the Greatest Masters of Photography

on Friday, 6 June 2008, 11.00 A.M.

opening speeches by
Ferenc Csák, state secretary, Ministry of Education and Culture
Lajos Parti-Nagy, writer

the exhibition is introduced by
Péter Baki, director, Hungarian Museum of Photography, curator of the exhibition

Museum of Fine Arts, Budapest, Hősök tere
The Exhibition will be open to the public until 24 August 2008 daily from 10 A.M. to 6 P.M.,
on Thursdays until 10 p.m. with special Museum+ programs. The Museum is closed on Mondays.

Guests will be requested to show their invitation card, valid for two persons.

Dr. Baán László, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója
tisztelettel meghívja Önt a

LÉLEK ÉS TEST

Kertésztől Mapplethorpe-ig,

a fotográfia legnagyobb mestereinek szemével

című kiállítás megnyitójára 2008. június 6-án, pénteken, 11.00 órára.

A kiállítást megnyitja
Csák Ferenc, államtitkár, Oktatási és Kulturális Minisztérium
Parti-Nagy Lajos, író

A kiállítást bemutatja
Baki Péter, a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója, a kiállítás kurátora

Szépművészeti Múzeum, Budapest, Hősök tere
A kiállítás megtekinthető 2008. augusztus 24-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig,
csütörtökönként a Múzeum+ keretében 22 óráig.

A meghívó két fő belépésére jogosít.

André Kertész

— **André Kertész** fotóművész kilencvenedik születésnapja tiszteletére ötven fotóját tartalmazó albumot jelentetett meg a FŐFOTÓ. A művész a kötetet tegnap délelőtt könyvbemutatón dedikálta a Fotógalériában, majd délután Szigetbecsen részt vett fotókiállításának megnyitóján. A tárlaton a Nemzeti Galéria és a Fotóművészek Szövetsége tulajdonában levő eredeti felvételek, fotóalbumok és életrajzi dokumentumok láthatók augusztus 6-ig.

Magyar Nemzet 1984. VIII. 1.

KERTÉSZ, ANDRÉ

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg: 503-508, 577.

André Kertész

et pillanat

Budapest, 1984 | 5.

André Vertész

Fotóriállítás Párizsban

Magyar Nemzet 1984. XI. 24.

André Kertész

Terjedelmes cikkben köszöntötte a The New York Times vasárnapi kulturális melléklete André Kertészt, a világhírű magyar származású fotóművészt, aki a napokban töltötte be kilencvenedik életévét.

◆

Magyar Nemzet 1984. VII. 24.

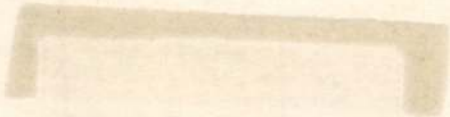

André Kertész

André Kertész, a világhírű, magyar származású fotóművész, akinek kiállítását nemrég a budapesti közönség is láthatta, a francia államra hagyományozta negatívjait. Az adományozásról szóló megállapodást Párizsban írta alá a művész kortársa, Henri Cartier-Presson jelenlétében Jack Lang francia kulturális miniszterrel.

Magyar Nemzet 1984. IV. 3.

André Kertész

André Kertésznek, a 90 esztendős magyar származású fotóművésznek a képeiből nyílt meg — a művész jelenlétében — kiállítás csütörtökön a Vigadó Galériában. A tárlat, amely az életmű jelentős szakaszait mutatja be, április 15-ig tart nyitva.

Magyar Nemzet 1984. III. 16.

Népszabadság
1984. március 23., péntek

A szelíd szem

André Kertész életmű-kiállítása a Vigadó Galériában

A húszas évek végén, Párizsban, *André Kertész* nagy művésszé válásának színterén, egy francia költő barát, Paul Dermée így fejezte be versét: *„A vakok ispotályában Kertész látnok-pap."* Latolgattam: vajon ez a sor ideillő cím lenne-e a most kilencvenéves, Magyarországra hazalátogató fotográfus tárlatának beszámolója fölé? Látnok-pap lenne valóban, olyan, akit a *látvány* helyett a *látomás* izgat? A realitás helyett az ir- és szürrealitás? Végül úgy döntöttem, hogy Kertész *Vigadó Galériában* látható életműtöredékéhez immár párosíthatatlan az egykori lírikus egykori meghatározása. Nem mintha röghöz kötődne ez a fényképészet. De — egyetlen polaroiddal készített mágikus hatású sorozatot leszámítva — a puszta fantáziálás nem illik művészetéhez. A romantika sem. A naturalizmus sem. A jellemábrázolásnál számára előbbre való a környezetrajz. A környezet artisztikumánál előbbre való a múló pillanat. A múló pillanat megragadásánál pedig az önkéntelenül is tökéletesre sikeredett kompozíció. Hát akkor mi illik ide?

A Kertészről szóló kismonográfia 1916-ra, a kiállítás képfelirata 1917-re datálja azt a kompozíciót, amely szomorú eseményt rögzített. Egy teli szekér lehuppant az árokba, a rúd elé fogott fehér ló összerogyott. Egy asszony, a veszteségtől meggörnyedve, az állat emelkedő feje fölé hajlik. Az ember mintha még nem nyugodna bele a megváltoztathatatlanba: zablánál fogva rángatja a jószágot. Nagyon távolból idelátszik az esztergomi bazilika kupolája. A közelt csak fű és avar jelzi.

A téma száz fotográfusból kilencvenkilencet kétféle interpretációra csábítana. A romantikus alkatok nem tudnának betelni azzal a ténnyel, hogy a Millet Angeluszához hasonló hősökre lesújtott az egzisztenciális végzet, hogy szegénységük villámcsapásszerűen hatol tudatukba. Ők feszes zsánerré kalapálnák a kínálkozó alkalmat. A szociofotós vénájúakat valószínűleg a részletek leleplező ereje ragadná meg. Ők premier planban közelítenének a munka gyötörte arcokhoz, és leszűkítenék a látványt a véletlenben testet öltött társadalmi bűnre. Az egyik a szívet akarná összeszorítani, a másik a kezet ökölbe. De Kertész alighanem a századik a száz fotográfusból. Őt — és ez érvényesnek látszik az érett és az idős művészre is — nem foglalkoztatja az érzelmek direkt felkeltésének szándéka. Megfogalmazásában a szomorú esemény önmagáért beszél. A fotográfus a háttérben marad, nehogy jelenlétével még tovább fokozza a nyilvánvaló kínt. Az arcból nem látszik több részlet, mint a kupolából. A ló tusája nem kidolgozottabb, mint a félrebillent szekéré. Valami láthatatlan tapintat, valami megfoghatatlan ízlés dönti el a fotográfus és a tárgy közötti viszonyt. Olyan *mértékletesség és szelídség*, amely a nézőt óva inti a túlzott indulatoktól.

Ilyen értelemben Kertész tehát már a tízes évek közepén „készen volt". Ő alkotta meg azt a „középfajú" fotográfiát, amely az útkereső, avantgarde kísérletek és a képzőművészkedő artisztikus fényképezés metszőpontján helyezkedett el. Mintha a magyar Gresham-festészet másik médiumban megvalósított párjaként úgy tudatosítaná az illanó pillanat impresszionisztikus légkörét, hogy a képkivágat fanyar racionalitásával mindjárt meg is kérdőjelezhesse azt. Mintha Carné, Clair, Renoir nagy filmművészeti stílusának rímeként úgy törekedne a külvilág fényekkel, ízekkel, illatokkal telített egészének visszaadására, hogy az emberi tényező legyen benne a lényeg. Akkor is, ha szerepel figura a képen. Akkor is, ha csak tűzfalak és madarak látszanak a felvételen.

Középfajúnak mondtam Kertész választott fotográfiai útját, de ez csak az életmű egészére érvényes. Csinált ő olyan portrét is *(Károlyi, Colette)*, hogy az egy időben sikeresebbnek bizonyuló amerikai kollégája, Edward Steichen sé múlhatta volna fölül. Észrevett olyan csendéletekben tárgyiasult fény—árnyék viszonylatokat *(Villa, Mondriannál)*, hogy a tudományos igénnyel dolgozó Moholy-Nagy László is elirigyelhette volna őket. Mégsem ezek művészetének legjellemzőbb darabjai. Talán a *Torzulások* címet viselő és a kor félszürrealista, félkonstruktivista látásmódját tükröző konkáv—konvex tükrökből fényképezett aktok sem mutatják Kertész igazi énjét. Az a művészi üzenet, amely Cartier Bressont, Brassait, Capát, tehát egy egész fotósgeneráció ízlését, stílusát, érdeklődési körét alapvetően befolyásolta, az a szabad ég alatt készített felvételekben fogalmazódott meg. Éles napsütésben vagy őszi ködben, behavazott utca fölött vagy ember-állat-növény-épület szimbiózisában kiegyező „normál" városban, de mindenképpen olyan „miliőben", ahol az élet elviselhető, bár melankolikus érzéseket kelt, ahol a clochard-ok nyomora feltűnő, de nincs híján a méltóságnak, ahol az utcagyerekek nemcsak szépek és szegények, de Arles és New York, Párizs és Martinique esztétikai arculatát is meghatározzák.

Bajomi Lázár Endre írt egy szép esszét Kertészről; ebben mondja, hogy „A »vén Európa« fényképésze maradt ő bizony New Yorkban is!". Az ítélet fedezékeként nyilván ott húzódnak a felhőkarcolókat ellenpontozni hivatott galambok, a technokrata civilizációt feledtető emberi oázisok, de az a fény—árnyék egyensúlyára épített abszolút harmóniarend is, amely a huszadik század első felének nagy vívmányai közé tartozott a képzőművészetben. Ez a harmónia pátosztalan, eszköztelen, szelíd. Napjainkban, a fotográfián is egyre inkább eluralkodó „kegyetlen szem" kultuszának idején, ez a „szelíd", humánus, európéer művészet szinte visszaadja a dolgokba vetett hitet. De legalábbis nem idegenít tovább.

P. Szűcs Julianna

Dubonnet, Párizs 1934.

Helyreáll az élet a földrengés után Üzbegisztánban

(Moszkvai tudósítónktól.)

A Szovjetunió minden részéből érkeznek a szállítmányok a földrengés sújtotta üzbegisztáni Gazliba a lakosság megsegítésére, a megindult helyreállítás meggyorsítására. A helyszíni beszámolók tudatják, hogy már a szerencsétlenséget követő napon, kedden, újra megindult a villany- és gázszolgáltatás, szerdán pedig ismét működött a vízvezetékrendszer. A tanítás is megkezdődött, az elpusztult iskolák helyett egyelőre ideiglenes tantermekben, sátrakban. A városkában, mint arról a *Komszomolszkaja Pravda* tudósítója hírt adott, a romba dőlt, megrongálódott házak környékén valóságos sátorváros nőtt ki. Legelőször a sokgyermekes családoknak biztosítottak átmeneti szállást. A szerencsétlenség óta 2800 sátrat szállítottak Gazliba, és mozgókonyhák gondoskodnak az ellátásról, újra dolgozik a város kenyérgyára.

A helyreállítás irányítására helyi kormánybizottság alakult — írja a Komszomolszkaja Pravda, s tudatja, hogy kedden már 17 repülőgép szállított segélyt Gazlinak. Az üzbég földgázkitermelés fontos központjának számító kisvárosba építők, orvosok, katonák indultak Moszkvából, Taskentből és Buharából. A *Trud* című napilap a földrengés okozta károkról adott rövid áttekintést. Gazlit 1976-ban sújtotta földrengés, s azt követően az épületeket a veszélyek beszámításával húzták fel újra, s ez hozzájárult ahhoz, hogy a károk most mérséklődjenek. Az épületek többsége kiállta az első, hatalmas erejű rengést, lehetőséget adva a menekülésre. A jelentős anyagi károkat az ezt követő, kisebb rengések okozták. A sebesültek száma, mint azt már közöltük, több száz volt. A TASZSZ tudósítója azt emeli ki, hogy a városban nem volt pánik, az emberek főként a sokgyerekes családoknak, a kórház betegeinek adtak segítséget.

Mint *Valentyin Ulomov*, az Üzbég Tudományos Akadémia szeizmológiai intézetének helyettes vezetője nyilatkozta, a több mint 9-es erősségű földrengés epicentruma Gazli közelében volt, s a Pamír- és Tien-san-hegyrendszerek határán lezajló mély tektonikus folyamatok okozták.

Zalai István

Tűz a párizsi Unesco-székházban

A francia rendőrség véleménye szerint minden bizonnyal gyújtogatás okozta az Unesco párizsi székházában támadt szerda esti tüzet, amely az egyik épületszárny hatodik emeletéig terjedt, s mintegy 3000 négyzetméternyi területű irodahelyiségben okozott nagy károkat. Az irattár egy része is a lángok martalékává vált. A tűz eloltása után egy szárnyépületben két helyen újabb tűz támadt, ezeket sikerült gyorsan eloltani. Megállapították, hogy ezeket a kisebb tüzeket kétségtelenül gyújtogatók okozták.

Az Unesco párizsi központja öthektárnyi területen öt épülettömbből áll, s összesen 130 ezer négyzetméter alapterületű irodahelyiség és több ülésterem van benne. (MTI)

Villamos és teherautó karambolja

Csütörtök reggel, hét óra után néhány perccel, a XI. kerületi Fehérvári út és Kondorosi út kereszteződésében, egy 47-es villamosnak ütközött egy ZIL típusú tehergépkocsi. A helyszíni vizsgálat eddigi adatai szerint a Hegyalja Tsz járművét vezető *Udvardi Lajos* 35 éves gépkocsivezető, budapesti lakos, a vele azonos irányban haladó villamosnak balra kanyarodása előtt nem adott elsőbbséget. Az ütközés következtében a villamos mindhárom kocsija kisiklott, s a ZIL egy forgalmi ok miatt álló Kamaz teherautónak is nekiütközött. Mindkét teherjármű vezetője könnyebb sérüléseket szenvedett, őket a mentők a Margit Kórházba szállították. A villamoson utazók közül senki sem sérült meg. Az anyagi kár azonban jelentős. (MTI)

BOROS JENŐ FELVÉTELE

A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

15.45: A Black Sabbath és Ozzy Osbourne felvételeiből. Szt.
16.35: Jó utat!
17.30: Ötödik sebesség. Szt.
18.35: Tessék választani! Szt.
19.40: Régi nóta, híres nóta. Szt.
20.35: Sokféle!
21.35: Táncházi muzsika. Szt.
21.49: Santana összes albuma. Szt.
22.30: Igen is, nem is.
23.20: Jolantha. Részletek Sullivan operettjéből.

3. MŰSOR

9.00: A magyar pedagógia évszázadai.
9.43: Daróci Bárdos Tamás: Szőlőőrzés. Szt.
9.53: Vonós muzsika. Szt.
11.05: Mozart és Schubert műveiből. Szt.
12.32: Galina Kalinyina operaáriákat [illegible] Szt.
9.00: Orosz nyelv (ált. isk. 6. o.). A nyaralóban (sz.).
9.20: A hírekben hallottuk, a tévében láttuk. (Osztályfőnöki óra az ált. isk. 7—8. és a középisk. I. osztályosainak.) A parlamentről.
9.50: Környező világunk (sz.).
10.40: Kertművészet az NDK-ban (sz.).
11.10: Képújság.
15.00: Iskolatévé. Stop! Közlekedj okosan! 27. Útburkolati jelek.
15.10: Világnézet. Szükségszerű és véletlen. (A Bevezetés a filozófiába című tantárgyhoz.)
15.50: Az ország szegénye. Csokonai II. (A 6. osztályos magyar irodalomhoz.) (sz.).
16.40: Hírek.
16.50: Bors. Kalandfilmsorozat XV/11. rész: Camarada Matteo.
17.50: Képújság.

ANDRÉ KERTÉSZ

2008. július 28.

Egy fotó, amely évtizedekkel ezelőtt megrengette a magyar képírók világát FOTÓ: TÖRÖK LÁSZLÓ

A FOTÓTÓL A KÉPIG

MIT IS NÉZZÜNK, HA LÁTUNK?

A világ legnagyobb fotósainak képeiből látható kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. A Lélek és test – Kertésztől Mapplethorpe-ig, a fotográfia legnagyobb mestereinek szemével című tárlaton olyan alkotók művei szerepelnek, mint André Kertész, Robert Capa, Brassai, Henri Cartier-Bresson vagy Man Ray – a kurátornak, Baki Péternek hála, ezúttal nem a szokásos, szigorúan vett kronológiai csoportosításban, hanem a különféle tematikák szerint, így a látogató számára világossá válnak a művészek és korszakok közti hasonlóságok és különbségek.

Anélkül, hogy figyelmen kívül hagynánk a tényt: jó néhány nagyszabású fotótárlat volt az elmúlt években itthon – elég talán a Mai Manó Ház André Kertész-tárlatára vagy a (M)érték – Világhírű magyar fotográfusok című vándortárlatra gondolni –, nyugodtan kijelenthető, hogy Magyarországon a fényképészetet legfeljebb mint a magasabbrendűnek tekintett klaszszikus művészetek kistestvérét tartja számon a laikus nagyközönség. Arról nem is beszélve, hogy a köz, akárcsak a nagyrészt külföldön dolgozó és ott híressé vált magyar Nobel-díjasokkal, kissé skizoid viszonyt ápol a szintén külföldön befutott, világhírű magyar fotósokkal. Sem a Nobel-díjasok, sem a magyar fényképészek – és egyéb művészek – esetében nem gondol bele, mi késztette ezeket a tudósokat, illetve alkotókat arra, hogy elhagyják az országot. Pedig ha megtenné, talán világosabban látná a jelenkori Magyarországot is, ahol a szellemnek és a zsenialitásnak ma ugyanúgy nem nyílik tér, mint Kertész, Teller vagy az itthon maradt raktáros, Hamvas korában – így ebből az aspektusból nem az „akikre büszkék vagyunk" típusú, hanem az „akikre büszkék lehettünk volna" típusú gondolkodás a javasolt –, ez azonban messze vezet a szigorúan vett fotográfiai kérdésektől.

A szigorúan vett fotográfiai kérdés a Szépművészeti Múzeum kiállításának apropóján úgy hangzik: művészetnek tekinthető-e a digitális fényképezés, a photoshop és az internetes fotóblogok, home videók korában a fényképezés? Mi különbözteti meg a fotóművészt vagy a jó fotóriportert (aki a maga műfajában, sőt néha azon túl is művész, ha tetszik a felkenteknek, ha nem) attól az állampolgártól, aki ugyanazzal a technikával, mondjuk úgy, egész jó képeket csinál?

Érdemes visszamenni a kezdetekig. A fotózás az ősidőkben nem volt más, mint technikai érdekesség (akárcsak a film): ha nagyon leegyszerűsítjük a képletet, az, hogy valamilyen fényérzékeny anyagon minden korábbinál pontosabban megjelent a világ egy darabjának képe, nemcsak a nagyközönséget, de minden bizonnyal a technika birtokában lévő fényképészt is lenyűgözte, itt azonban még szó sem volt művészetről: maga a fényképezés aktusa jó ideig elégnek tűnt.

Az egyre finomodó technikával azonban lehetővé vált, hogy a fotó (ön)kifejezési eszközzé nemesedjen: az előző századfordulóra – amikorra a képzőművészet, egyáltalán nem mellékesen, gyökeresen új, radikális megnyilvánulási formákat kezdett keresni és talált – a fotó lett a szigorúan, klasszikus értelemben vett figurális megjelenítés szinte egyetlen eszköze, egyszersmind művészi eszköze. Ha csak a korabeli Párizsra gondolunk: az impresszionisták, a posztimpresszionisták, a fauve-ok, a barbizoniak, a pointillisták és követőik, Picasso, Klee, majd az absztrakt megjelenésével a képzőművészet gyakorlatilag kiszállt az évszázados szabályrendszerből, az alkalmazott fajtáit (pl. reklámgrafika) kivéve a haladó irányzatai mondhatni felrúgták a saját társadalmi szerződésüket (ennek máig tartó hatásait elemezni külön kísértés, de nem tesszük).

A fotográfusok számára igazából itt nyílt meg a tér. A technikai tökéletesedés és az, hogy a minél pontosabb ábrázolás igényét a képzőművészet immár nem tartotta magára nézve kötelezőnek, új helyzetbe hozta a fotósokat. Anélkül, hogy az élenjárók – pl., szúrópróba-szerűen, Mandé Daguerre, Eugéne Durieu, Nadar, Lewis Hine stb. – munkásságát lebecsülnénk, kijelenthető, hogy ez a helyzet nagyjából a tízes-húszas évekre érett be, amikor megjelent a klasszikus riportfotó és a művészi fotó, valamint, kicsit később, a reklámfotó. Ebben az időszakban a két elsőt elválasztani gyakorlatilag lehetetlen: Kertész első világháborús fényképei vagy párizsi utcaképei, Brassai felvételei láttán a Jóisten se tudná eldönteni, ezt most melyik skatulyába gyömöszölje – és tényleg nem is kell. A fotósok a pillanatot rögzítették, de immár nemcsak a technika bűvöletében. Itt már megválasztott képkivágásokról, világításról, technikáról, látásmódról van szó – és a legfontosabbról: a fotó ettől az időtől kezdve túlmutat önmagán. A rögzített pillanattal képes a rögzített pillanaton túli tartalmakat is megmutatni. Hogy pontosan miről van szó, azt a Képzőművészeti Főiskola egyik tanáráról szóló legendával lehet megmagyarázni. A festőtanoncok öregasszonyt rajzoltak. Sokszor teszik – az öreg modell könnyebben beszerezhető. A mester, körbejárva a rajzok közt, az egyiknél végtelen fecsegésbe kezdett. Arról, hogy milyen élete lehetett ennek az öregasszonynak, aki most itt ül pár forintért, talán mert özvegy, átélte a háborút, temetett, nyomorgott, nyomorog, az arcán ott a semmi sohasem lesz máshogy ígérete, egy háromnegyed század lenyomata – és lökte, lökte a sódert, hosszasan. Senki sem értette. Végül a legjobb rajz készítőjéhez fordult, mondván: a képe elvileg tökéletes. Csak az, amit itt az előbb elsorolt, az nincs rajta.

> **A fényképész bizony belenyúlt a valóságba: nem a pillanatot kapta el, hanem elrendezte a pillanatot, amit rögzíteni fog, ha kellett, durván retusált.**

Kertész és Brassai attól az, aki, hogy az ő képeiken rajta van – és ezért jelenthető ki, hogy a fotóriporter igenis, ma is művész, feltéve, ha legalábbis a mindenséghez, vagy ha nem megy, André Kertészhez méri magát.

És akkor jöttek az igazán beállított fotók, a reklámfotók. (Beállított volt persze a kezdetek idején a mosoly albuma típusú családi fénykép is, de nem erre gondolunk.) Itt a fényképész bizony belenyúlt a valóságba: nem a pillanatot kapta el, hanem elrendezte a pillanatot, amit rögzíteni fog, ha kellett, durván retusált, már nemcsak rögzített, hanem a szó szoros értelmében képet alkotott, ha úgy tetszik, kifejezetten kereskedelmi céllal, bár azokat az első párizsi reklámfotókat – na meg portrékat – elnézve sok minden eszébe jut az embernek, csak a jelenkori reklámfotográfiai elkurvulás nem: ha kedvencünk, Kertész efféle témához nyúlt, akkor se nagyon nyúlt mellé. Művészet volt az is.

Nagy vonalakban idézhetnénk most John Szarkowskit, a New York-i Modern Művészeti Múzeum fotótárának igazgatóját, aki élesen megkülönböztette az ablaktípusú és a tükörtípusú fotográfiát (1978): durván szólva, míg az első a világnak egy darabját mutatja meg, úgy ahogy van, a másik egyben fotós-önmagát, alkotói attitűdjét, gondolatát vagy egyszerűen egy „kitalált" képet – kevéssé az ellentétet, inkább a két járható út különbözőségét érdemes itt kiemelni, hiszen – csak a jelenkornál és a magyaroknál maradva –, míg mondjuk Szilágyi Lenke (talán) egyértelműen „pillanatrögzítő művész", Török László inkább képet alkot, a kritikus bevallottan legeslegnagyobb kedvence, Baricz Katalin viszont ebben is, abban is megmutatta, mit tud.

Az újfajta, a nagyközönség számára is hozzáférhető csúcstechnológia korában azonban nem a képalkotó vs. képrögzítő (de mégiscsak alkotó) fotográfiai magatartás különbözősége az igazi kérdés, hanem az: az immár mindenki által hozzáférhető technika birtokában hol válik el a fotóművész és a lassan tökéletesedő eszközöket birtokló laikus? Mitől lesz művészet, amit Török, Szilágyi, Baricz csinál akár egy régi, tükörreflexes géppel, akár digitális csúcstechnológiával, és mitől nem az, amit Józsi fotóz a telken, holott a mélység-élesség és a többi nála is rendben van?

Nos, erre a néha bizony pofátlan, közönséghülyítő, de vitathatatlanul zseniális Picasso mestert tudjuk idézni: „Tehetek én arról, hogy többet látok, mint mások?" A legenda szerint akkor válaszolt így egy értelmetlen kérdésre, amikor azt tudakolták tőle, mi a zsenialitása titka. Legyen szó bármilyen vizuális művészetről, ez a mondat máig megállja a helyét.

Ahhoz, hogy valaki láttasson, elsősorban látnia kell – többet, mélyebben, szelektívebben és egyben nagyobb vonalakban, mint az, aki csupán egy eszközt birtokol: a fotós nem abban ismerszik meg, hogy camera obscurát vagy digitális hülyeturista-gépet használ, hanem abban, mit rögzít vele, és hogy amit rögzített, csupán egy múló pillanat múló lenyomatképe, amely a személyes attitűdök nélkül nemigen értelmezhető, vagy kép.

Néha felrémlik az az eretnek gondolat, hogy Kertész, Moholy-Nagy, Brassai és a többiek nem azért lettek-e inkább máshol világsztárok, mert máshol ezt még a laikusok is értették.

Hogy még miért, azt meg végképp hagyjuk. Nem fotográfiai kérdés.

PÉNTEK ORSOLYA

MUSEUM SINSHEIM

Bő évtizede aligha gondolhatott arra valaki, hogy Németországban sorra nyílnak a második világháború idején alkalmazott német haditechnikát felvonultató múzeumok. Napjainkban ilyen harci eszközökkel az állami múzeumok mellett már számos magán- és alapítványi gyűjtemény várja a látogatókat. E múzeumok közül minden bizonnyal kiemelkedik több mint háromezer kiállítási eszközével az A6-os autópálya Aachen és Mannheim között szakaszán fekvő Sinsheimi Technikai Múzeum.

A múzeum létrehozását magángyűjtők kezdeményezték, egy oldtimer találkozón született az ötlet. Csarnokot béreltek, majd megépítették saját, ötezer négyzetméteres épületüket, folyamatosan fejlesztették, úgyhogy mára a fedett terület meghaladja az ötvenezer négyzetmétert. A közhasznú múzeumot kétezres tagságú, széles érdeklődésű társaság irányítja, megtalálható itt a technikai eszközök széles skálája a feledésre ítélt Singer varrógéptől a modern idők technikai csodájáig, a Concordig.

Ha a város felől közelítjük meg a múzeumot, messziről feltűnik az emelkedő szögben kiállított két utasszállító csodagép, a Concord és a Tu–144-es, ha az autópálya felől, harckocsik özöne ejti ámulatba a nézelődőt. A gyűjteményben ismerős a Malév Tu–134-ese, mellette korának nagy gépe, a hajdani utas- és csapatszállító Ju–52-es. A gépekhez, pontosabban a gépekbe, lifttel vagy éppen meredek lépcsőt leküzdve juthatunk be. A szupergépek sok mindenben azonosak, de feltűnő, hogy a szovjetek alig, míg az angolok és a franciák nagyon sokat adtak gépeik kényelmére. A Ju–52 kényelme megegyezik a hajdani hatos villamoséval. A harci repülők, Heinkelek, Junkersek, Focke-Wulfok, a háború híres, hírhedt gépei eredeti jelzéssel nyakfájdító magasságban, csarnokokban várják a látogatót.

Mind a csarnokokban, mint a szabad ég alatt a mindennapok használati eszközeit tekinthetjük meg: hatalmas mozdony, egyik oldala szokásos fekete, a másik háborús terepszínfestésű, gőzeke, mellette alig észrevehető háztartási eszközök, békés traktorok, kezdeti mopedek és igazán nem kezdeti, hanem félelmet keltő harckocsik látványa fogadja a látogatót. Ott áll egy az emberi találékonyságra jellemző eszköz is, az a kerékpár, amelynek a gumihiány miatt kis rugókkal pótolták a tömlőit.

Megelevenedik a hollywoodi filmek álomképe. Működőképes amerikai autók, országúti cirkálók kavalkádja, rock and roll zenével fokozva. A „motorbicikliknél" a múzeum fiatal igazgatója jeleskedik. Indián motorján cirkuszi mutatvánnyal ámítja el a nézelődőt, hogy utána oldalkocsis Zündappjával bebizonyítsa, milyen trükkökre képes a világháborús jármű. Ha nem is a kurszki, de egy kisebb ütközet esetén döntő erő lett volna az itt látható harceszközök arzenálja. A hajdani ellenséget és a német csapatokat megelevenítő hatalmas diorámák, korhű katonai öltözetű bábukkal, harceszközökkel. Amerikai katonák bázisa, mintha élnének, a hangszóróból Glenn Miller zenéje szól. A német diorámák az Africa Corpsot idézik, homok, pálmafák, sárga járművek, speciális öltözetű katonák, itt az automatából eurócent ellenében felhangzó mars vagy éppen a Lily Marlene segíti az emlékezést. A nagy látvány a terem padozata fölé pár centire emelt Párduc harckocsi. A jármű előtt kezelőirányító asztalka. Egy gombnyomás, no meg ötven eurócent bedobása, és máris dübörög a motor, elindulnak a lánctalpak, majd egy kar elmozdításával célra fordul a lövegtorony, a kívánalomnak megfelelően emelve, süllyesztve a löveg csövét, hogy egy újabb gombnyomásra elhangozzék németül a tűzparancs, melyet ágyúdörej követ. Ennél a masinánál mindig sokan állnak. A felszerelés, a bábuk arcvonása hűen visszahozza a múltat a háborút megért látogatónak. Emlékezteti a valóra, az akkori borzalomra. Az angolokat, a tomykat az ejtőernyős akciójukkal idézik. Érthetően franciák is helyet kaptak. Megdöbbentő a Berlin ostromának végnapjait idéző dioráma, gyermekek, öregek, romok között fegyverrel, érződik, számukra itt a vég.

A járműveket nehéz lenne felsorolni, fél lánctalpasok, harckocsik, terepjárók – kóstoló az akkori csúcsipar termékeiből. Az autópályáról is látható a közelmúltban kivont harceszközök tömege, egyben azonosak: hihetetlen módon gondozottak. Az oldtimer gépkocsik (náluk ez 1945-ig szól) elkülönítve láthatók. Versenyautók a hőskorból. Hogy mily bátorság kellett velük száguldani? Hajdani protokoll, királyokat, államfőket szállító gépkocsik. A német autógyártás csodái, Horchok, Mercedesek, sorozatban és egyedileg gyártott típusok. Himmler személyi megrendelésére gyártott csukott Mercedese golyóbiztos ablakokkal. Mellette ott áll Hitler nyitott és terepet járó nagy Mercedese, fényképekkel idézve meg, hogy ezek a járművek a parádék központjában álltak, azaz futottak.

Az óránként 1001 kilométeres sebességi világcsúcsot tartó, Kék Nyíl néven katalogizált gépkocsi napjainkban se találna legyőzőre. De nemcsak a pompa látható itt, a fagázüzemű autó, a munkagéppé alakított személyautó már a hanyatlást idézi.

Hermann Leyer, a múzeum vezetője örömmel nyilatkozik. „Társaságunk nonprofit, állami segítséget nem kértünk. Önállók vagyunk, pontosabban tagjaink irányítanak, ők adják kölcsön járműveiket, eszközeiket. Első a kiadás csökkentése, nincsenek teremőreink, felesleges embereink, két segítőmmel, a sajtós és a titkárnő kolléganőmmel én irányítok. Mindenesek vagyunk, a szükség diktálja a munkánkat. Nincs hivatali kocsi, sofőrre gondolni sem lehet. Kiváló restaurátoraink viszont vannak. A beszerzés? Sok segítőnk van. A Tu–144-est Moszkvából hoztuk, nézze meg a videót, hogyan úsztattuk le egy uszályon a Kreml előtt. A Concordnak is nehéz volt az utolsó földi útja, szárnyaitól megfosztva, hatalmas vontató segítségével érte el végső célját. Hogy a Malév-gép miként került ide? Csak Nürnbergtől kellett elhozni, addig repült. Hogy miként állhat itt, mibe került? Hogy miként? A lényeg: sikerült! Sajnálatos módon a Budapesti Közlekedési Múzeumban lévő Maybachot nem kaptuk meg, pedig restaurálnánk, jól megférne a többi államférfi autója mellett. Múzeumunk gyarapodása jótevőinken múlik, például a Párduc harckocsit Franci bácsi, a Wiking hadosztály hajdani harckocsizója bízta ránk. Ilyen típussal harcolta végig a háborút – ott volt a Balatonnál is –, élete végéig szerelte, gondozta, ápolta kedves járművét. Mindezért egy kérése volt, legyen rajta hadosztályának, a Wikingnek a jelzése. Ő már Thor isten előtt tiszteleg, de a járművén ma is ott a jelzés."

Az amerikaiak is segítettek, ők adták a Shermant. „Speciális foszforgránátok dobálásakor céljárműveként használták, nehéz volt rendbe hozni, nagy munka volt megtisztítani, míg a környezetvédők engedélyezték a kiállítását. Hiányzó alkatrészeit egy holland barátunk ajánlotta fel. Orosz pártolóink is vannak, így került hozzánk az a Stuka, amely évtizedeken át egy északi tó iszapjában pihent, nem restauráljuk, kivett állapotában konzerváltuk. Kevés a pénzünk, nagyon megnézzük, hová, mire költünk, egyszerű csarnokokat emeltünk, éttermet, szállodát, üzemeltetünk, kiadványokat jelentetünk meg. Természetesen én is dolgozom, itt is és otthon is, most restaurálom a VW Schwimwagenemet, amelyet még édesapám mentett át annak idején. Ő nagyon kedvelte ezt az autót, az övé került az elsők között a gyűjteménybe, kötelességem elődeim akaratát folytatni."

Sinsheim múzeumának megtekintésére kevés egy nap. Különösen illetékeseinknek lenne hasznos, ha példát vennének szövetségeseinktől, hiszen ott nincsenek igazgatói állások, gépkocsivezetői státusok, elhanyagolt, típusjel nélküli eszközök, ott nem hivatkoznak a gyűjtés elmaradásánál arra, hogy nincs hely. Ott a jövőnek dolgoznak, tudják, az utódok minden bizonnyal büszkén emlékeznek rájuk, akik átérezték a múlt értékeinek őrzését, továbbadását. Idehaza lesz mivel büszkélkedni?

MATTHAEIDESZ KONRÁD

A gyűjtemény legújabb sztárjai FOTÓ: MTI/AP – DANIEL MAURER

ERDÉLY NAGY FEJEDELME

NEMZET ÉS IRODALOM

A történelmi regény Jósika Miklós, Jókai Mór, Kemény Zsigmond után a 20. században Móricz Zsigmond tollán nőtt igazán nagyra. Az Erdély-trilógiában (Tündérkert, A nagy fejedelem, A nap árnyéka) egyebek között példát mutat arra is, hogyan lehet a történelmi regényben szerves egységbe fonni a történelmi hitelességet az írói képzelettel. Ám a történelmi regény sohasem magáért a történelemért születik az írói szándék szerint. Az mindig kötődik valamilyen időszerű kérdéshez, amelyre az író a történelemben keresi a választ, vagy a történelmi példával próbál irányt mutatni a jelenkor emberének, népének, nemzetének, hogy nehéz helyzetekben miként viselkedjen, milyen megoldásokon gondolkodjék. Móricz a két világháború közötti Magyarország kétségbeejtő helyzetét és politikai vezető rétegének bizonytalanságait látva kutat a történelemben, és keres olyan uralkodót, akit mint magyar politikai géniuszt állíthat kortársai elé példaképpen, igazi magyar államférfiként, politikusi nagyságával, választott útjával, annak az útnak minden veszélyével és a választás sikerességével, eredményességével együtt.

Móricz a trianoni békediktátummal szétszabdalt Magyarországnak Erdély 17. századi történetéből igyekszik erőt meríteni a cselekvéshez, példát mutatni a politikusoknak Bethlen Gábor fejedelem alakjában és politikájában.

Főhősei, Báthory Gábor és Bethlen Gábor, egymásnak minden tekintetben ellentétei. Ez az ellentétpár segíti az írót abban, hogy – a romantikus szélsőségeket elkerülve, a történelmi tényeket is tiszteletben tartva – Báthory Gábor végzetesen szertelen, kalandor természetét és végső züllését alapul véve, azzal szemben mutassa be a közösség, a magyarság megfelelő útját Bethlen kiegyensúlyozott, józan, realista szemléletével, a kudarcos, önkényes és gyenge jellemű fejedelemmel szemben, a tudatos, erős és népe érdekeit mindenekelőtt szolgálni akaró másik fejedelmet. Bethlen Gábort sem ábrázolja hibátlannak, ezzel szemben Báthory erényeit sem tagadja, de hibáit – a közösség érdekeit, a magyarság létét tekintve – végzetesnek tartja. Ebben az ellentétpárban mutatja be, hogyan fordul meg a két személy egyéniségén és sorsán Erdély sorsa: az agyongyötört, kisemmizett Erdélyből Báthory álmodik „tündérkertet", az idea, az első szándék tehát az övé, a megvalósítás, az álom beteljesítése azonban Bethlené, aki tisztában van azzal, hogy a fejedelemnek még álmodni is csak a lehetőségek, a történelmi adottságok, a realitások számításba vételével szabad. Ez utóbbi nélkül az álmok kergetése nemcsak önsorsrontó, de a közösség életét teszi kockára, mert a fejedelem sorsa így vagy úgy, szerencsésen vagy szerencsétlenül össze van kapcsolva népe sorsával. Báthory Gábor halála (meggyilkolása) után ezért érezhetjük jogosnak erkölcsi értelemben is Bethlen Gábornak, a fejedelmi székben Báthory utódjának, egy súlyos mondatát: „Inkább vesszen egy istentelen, mint az Isten egész nemzete."

A regényben (és a történeti valóságban is) Bethlen Gábor Bocskai István fejedelem útját folytatja, az ő céljait valósítja meg: az erők egyesítésével és Erdély felvirágoztatásával, a Habsburgokkal szemben megalkotni Magyarország és Erdély újraegyesítését. Ehhez kell mozgósítani a politika eszköztárát, a törökkel való megegyezést is anélkül, hogy a porta hatalmának az elkerülhetetlennél jobban alárendelné az erdélyi politikát. Móricz másik jelentős történelmi regényciklusa lett volna a Rózsa Sándor-történet. Ebből kettő, a Rózsa Sándor a lovát ugratja és a Rózsa Sándor összevonja szemöldökét című készült el, s különösen az első kiváló. A század nagy, kiemelkedő történelmi regénye azonban az Erdély-trilógia, annak is első két darabja, a Tündérkert és A nagy fejedelem.

BÍRÓ ZOLTÁN

Kertèn, André

Turnaky

ZALÁN TIBOR

Képelforgatás; André Kertész

(0)

A kedves olvas és csak olvas
s az installációkon túl az
előadás a színpadon megy
Combjára rátapadt a szoknya
a festett deszka is felizzik
és megszűnnek számára mind a
hangok mik túlról átszűrődnek
a koszlott díszleten keresztül
Mit olvas mindegy is csak félő

lekési tán belépőjét így
Fején cilinder és a flitter
kabátja prémjén felcsillámlik
E csillámlásban ott az éjjel
az összes bűnével – s az undor-
gyönyör kevercse feltolúl a
torokba lassu délelőttben
Egy férfi áll és lopva nézi
az olvasó nőt és kívánná

levonni róla prémkabátját
apró mellébe fúrni arcát
harisnyás combját szétfeszítni
durván és koldus mozdulattal
– de visszatartja a merengő
póz melly az olvasó nőt fogja

tekintetét balettcipőin
nyugtatja végül Köhhent ám a
visszhang nem érkezik nőnktől meg

A földön táskák szétszórt holmik
kabátok szimplán faltövébe
lehullva mintha kapkodó pár
után maradna szétzilált nyom
A vaslábú szék sóhajára
megrezzen arca olvasónak
a férfi ismét köhhent és megy
a nő Felugrik olvasmányát
a szék mellé a földre dobja

(180)

A szék mellé a földre dobja
az olvasmányát nőnk s felugrik
A férfi megy és ismét köhhent
megrezzen arca Olvasó a
vaslábu széken halkan sóhajt
Maradt utána szétzilált nyom
a fal tövében kapkodó pár
emléke hullva szimplán úgy csak
akár a földre szétszór holmi

Nem érkezik nőtől a visszhang
köhhent Nem múlik nyugtalansá
ga Balettcipőn tekintete
póz melly a merengőt visszatart
ja olvasó nő vágyat ébreszt
hogy durván koldus mozdulattal
harisnyás combját szétfeszítse
apró mellébe fúrja arcát
levonja róla prémkabátját

az olvasó nőt így kívánja
a lopva álló s néző férfi
Torokban áll a délelőtt is
gyönyör kevercse feltolúl az
undorhoz és az összes bűnhöz
Kabátja prémjén éj csillámlik
s a csillámlás akár a flitter
alápereg cilinderéről
lekési tán belépőjét is

Mit olvas is csak félőn mindegy
a koszlott installációkon
a túlsó hangok átszűrődnek
s megszűnnek mind számára nyomban
A festett deszka felparázslik
szoknyájából kivillanó comb
ja látvány rátapadna A szín
padon előadás megy túlnan
...csak olvas és csak olvass kedves"

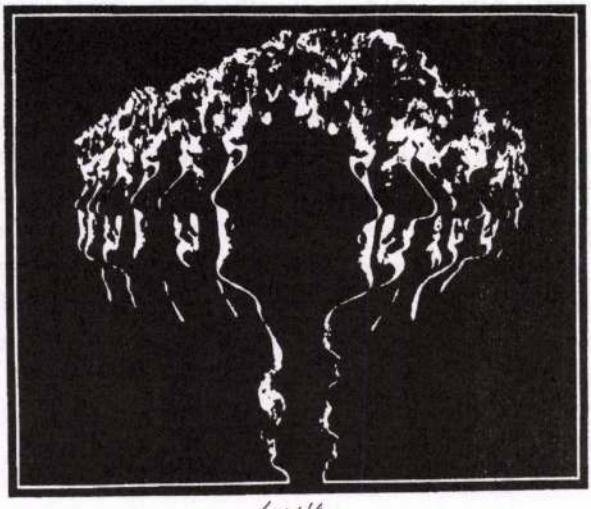

ACZÉL GÉZA

pótkuruc

valahol ott cseperedtem repedt fazékként sivalkodva hol a konda
meg az ős ki a nagy magyar folyónál egyesek szerint fölkiáltott –
ugorj na – tapicskoló fövenyem volt a selymes homokú ugornya
álldogáltam a hideg vízben szökdöstem a furcsa tarpai hegy felé
nem sejtve mily áhítattal forgatom majd számban mézszilva levét
merengek zászlóbontó kurucon s fél évszázad után az emlék odavág
még a végén kiderül – majd borsa kopaszként laktam én is e hazát
s bár araszolgattam nyugatnak kis tótosodással megfogott a nyír
ez a különös homokos akácos táj máig vonz mint csalóka légypapír
odaköt ráncos nagyanyám meséje nagypapa kackiás huszáros bajsza
ahogy jó pirított szalonnák zsírja vásári pecsenyék illata billeg rajta
és persze apám becsületes kisfröccse mikor diófa alatt pihen a drága
s mai parádékból ismeretlen módon fölhálálkodik őszülő anyámra
odébb a hosszú ujjaival bélyegeket matató bátyus ki szintén tovaszállt
de azt hiszem ők is meglakták rendesen kelettől szögedig a kis hazát
miként magam is ücsörögtem eleget a maradandóság kopott városában
s ha fújt föntről a hazug proletár szél makacskodva mint egy városállam
dohogtam én is bizonytalan versekkel karcolgattam a rózsaszín eget
talán életembe gabalyodva talán a szőrös gerillákhoz képest sem eleget
ám ha kellett mentem a fortyogókhoz a lakitelki poros kukoricásba
szálltam kék zászlók alatt kerengő hajókba lökdösve napjaitokat a mába
s ha ideje jött lehalkultam mint az árva könyököljenek csak innen-onnan
élelmes nagyvárosiak perememberek hatalomba hízott nagy kulákok
jelentem a panelvilágból – jól vagyok számból már nem jön semmi átok
lakom tovább kerge hazámat merengek a farvizen tülekedő társakon
olykor eszembe jut ő is s ráfejelek – egész létünk úszik mint dinnyehéj
jó ez a versközelség s az élvezhető nyugalomnak talán odébb a vége még

KERTÉSZ André

2000. július 22., szombat MAGYAR NEMZET magazin

Műkincsek – árverések – galériák

Fotográfia a Lempertz-aukción

André Kertész

■ WAGNER ISTVÁN

Az előzetes sajtótájékoztatón az árverés egyik sztárjának nevezték és a vaskos katalógus hátsó borítóján is reprodukálták *André Kertész* 1927-es párizsi szobabelsőjét. A képet 10–12 ezer márkára tartották az 1845-ben alapított kölni Kunsthaus Lempertz 784. aukcióján, amelyet kizárólag a fotográfiának szenteltek. A képen *Révai Ilka* – aki szintén fényképész volt Budapesten – ül az egyik fotelban, a másik karosszékből leánya, Éva néz a kamerába, akihez Kertészt az idő tájt szerelmi kapcsolat fűzte. A párizsi magyar emigráció művészi kordokumentuma beváltotta a hozzá fűzött előzetes várakozást és 13 ezer márkáért kelt el, mint az aukció két tucatnyi magyar vonatkozású tételének legdrágábbika. A másik négy Kertész-kép, az 1926-os Szajna-part (3400 DM), a Quai d'Orsay (3800 DM), az 1934-es vízparti csoportkép (1500 DM) és az 1937-es templomtető (5000 DM) visszamaradt.

Az erdélyi Barcaságból francia földre emigrált *Halász Gyula* szülővárosát választotta művésznév gyanánt, és így lett világhírű *Brassaiként*. A negyvenes évekből származó, híresség páholyát megörökítő pillanatfelvételét kétezer márkáért kínálták – és ennyiért is ütötték le. A licitálás sorrendjében haladva említhetjük meg a hatvanas évekből a Dunakanyar Fotóklub tagjának, *Kocsis Ivánnak* Ornamentika című kompozícióját, amelyen öreg parasztasszony lép elénk díszesen faragott márvány ajtókeretből. (A frappáns kontraszt ellenére a mű hétszáz márkáért visszamaradt.) Elkelt viszont a mindkét tétel *Moholy-Nagy Lászlótól* a húszas évekből: a profilokat variáló Photogramm 1973-as levonata hétszáz helyett 1100 márkára ment fel, öt különféle motívum 1994-es kivitelezését pedig együtt ezer márkás kikiáltási árán értékesítették. A Kolozsvárról Berlinbe, majd New Yorkba emigrált *Munkácsi Márton* 1920-as würzburgi városrészlete nem keltett érdeklődést 2600 márkáért. Paco 1935-ös női aktja 1200 márkás kikiáltási árán cserélt tulajdonost, de ennek hátsó nézetből felvett változata senkinek sem kellett a kölni aukción.

Pécsi József Budapesten halt meg 1956-ban, szülőföldjéhez ragaszkodva egész életében, miközben fotói bejárták a világot. A székre támaszkodó, 1930-ban készült női aktja 1934-ben londoni, 1936-ban kassai kiállításon szerepelt; Kölnben ezúttal nem kelt el 2400 márkáért. A bécsi Schostal-ügynökség *Imre von Santho* néven futtatta hazánkfiát a harmincas években. Elegáns divatfotóin a modern architektúrát használta háttérként, egyik képe ötszázról 1100 márkára ugrott, az 1200 márkáról indítottat pedig 1600-nál ütötték le Kölnben. Az esseni *Karin Székessy* a hatvanas években készítette három művészportréját, amelyek közül kettő egyenként 1300 márkáért kelt el, egy pedig megmaradt. *Schwerer Kálmán* Pécsett látta meg a napvilágot, és *Szöllösy* művésznévven futott be a harmincas években. Napfényben fürdő pesti sétálóutcája potom 800 márkáért sem kelt el német földön, akárcsak a Nagykanizsáról a magyar fővárosba települt *Vadas Ernő* szintén harmincas évekbeli Duna-partja, ugyanennyiért.

Ezen a héten is játékra hívjuk a kedves olvasókat. Sőt, még nyerni is lehet hétről hétre, amennyiben beküldik címünkre a két rejtvény helyes megfejtését. A címzésnél kérjük feltüntetni a „JÁTÉK" jeligét. Ezen a héten a nyereményt a VOLÁNBUSZ. ajánlotta fel: egy szerencsés olvasó Bp.-Bécs-Bp. retúrjegyet nyerhet.

Július 8-i rejtvényünk nyertese: Bálint Orsolya, Budapest

Beküldési cím:
Magyar Nemzet Magazin
1450 Budapest 9., Postafiók 74.
Határidő: 2000. július 29.

Számoljunk!

Három alapműveleti jel – összeadás, kivonás, szorzás – és a megadott számok beírásával végezze el a számolást! Csak **1, 2, 7, 9** számjegyek szerepelhetnek, és segítségül azt is eláruljuk, hogy minden sorban minden szám szerepel, csak más sorrendben!

							=30
	■		■		■		■
		2					=12
	■		■		■		■
							= 6
	■		■		■		■

1, 2, 3, 4

Némi türelem és logika szükséges ennek a rejtvénynek a megfejtéséhez. A feladat: helyezze el az alábbi húsz háromjegyű számot az ábrában. A megoldás megkönnyítésére négy számjegy helyét megadjuk. Megfejtésként a bekarikázott kockákba kerülő háromjegyű számot küldje be.

358, 528, 921, 147, 755, 599, 571, 783, 124, 204, 408, 188,

NYÁRI UTAZÁSHOZ

eurolines pass
a felfedezés szabadsága
BÉRLET EURÓPÁBA
21 ORSZÁG 48 VÁROSÁBA

VOLÁNBUSZ EUROLINES

VOLÁNBUSZ Nemzetközi pénztár,
Budapest, Erzsébet téri autóbuszállomás ☎ 317-2562

EURÓPAI EXPRESSZ KAPCSOLAT

1						
	2					
						3

Kertèsz, André

Lucien Hervé kapcsán említtve, aki az ő és Brassai mű-
vének méltó kiegészítője és folytatója.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 561.l.

KERTÉSZ, ANDRÉ

Aukción:
Kertesz, André: Carrefour, Blois /1930/
silver print, 19,7x24,8 cm.
Phillips, 12/11. 1981.

Közli: The Print Collector's Newsletter
Vol. XII. No.1. March-April 1981.
28. old.

André Kertén

-re ehők között figyelt fel Tihanyi Lajos Párizsban.

Dénényi Iván: Tihanyi Bp. 1968.
19.o.

KERTÉSZ ANDRÉ

Kertesz, André: Flowers for Elisabeth.
gelatin silver print, 1976.
17x24,8 cm.

Aukción: Christie's East, sept.28. 1979.

Közli: The Print Collector's Newsletter,
Vol. X. No.5. Nov.-Dez. 1979. 175.old.

KRISTIN ANDRÉ

KERTÉSZ, André

Kertesz, André: Chez Mondrian.
silver print, 1926. 34,6x25,1 cm.
Aukción: Sotheby Parke Bernet, May 8.1979.

Kertesz, André: Fork Abstraktion.
gelatin silver print, 1930. 15x18 cm.
Aukción: Christie's East, May 4. 1979.

Közli: The Print Collector's Newsletter,
Vo. X. No. 3. July-Aug. 1979. 104.old.

KERTÉSZ, ANDRÉ

Aukción:
Kertesz, André: Circus, Budapest.
/60 Years, covers/ gelatin silver
print, c. 1969. 24,6x19,6 cm.
Christie's East, 11/11.

Közli: The Print Collector's Newsletter
Vol. XI.No.6. Jan.-Febr. 1981.
223.old.

KERTÉSZ ANDRÉ

2000. 06. 24.

Műkincsek – árverések – galériák

Magyar grafikák Hamburgban

■ Wagner István

A Ketterer Kunst hamburgi árverésén nemrég közel ezerötven tételből tucatnyi volt hazai vonatkozású, de a felkínált magyar eredetű grafikák száma jóval több, mert egy-egy tételbe olykor több munkát is besoroltak. A Ketterer Kunst bevett gyakorlata szerint az aukció után egy hónapig a kikiáltási árhoz képest valamennyire leszállított áron még megvásárolhatók a visszamaradt, egyedi vagy sokszorosított grafikák.

Esteban Fekete – aki 1924-ben született Cinkotán, majd újlatin országokban tett kitérővel érkezett német földre – Andersennek a Pacsirta című meséjéhez készített hét illusztrációt 1969–70-ben. Ebből kettőt együtt kereken ezer márkáért kínáltak – egyelőre hiába. *Kádár Bélát* nem kell bemutatnunk a hazai közönségnek, de a Ketterernél is törzstagnak számít. 1930 táján készült, szignált pasztelljét női aktokkal és drapériás figurákkal 3200 márkáért nem sikerült értékesíteni, legalábbis első nekifutásra. Talán túl magasra tartották.

Egyetlen tételszám alatt hét lapot is hirdettek az erdélyi származású *Márkos Andrástól*, aki 1950-ben született Csíkszeredában, a sepsiszentgyörgyi magyar színház díszlettervezője volt, és 1981-ben emigrált német földre. Pasztellkrétával, ceruzával, tussal húzza élénken kanyargó vonalait félig elvont kompozícióin, 1983-as datálással. (Valamennyit együtt 7500-ért vitték kalapács alá, sikertelenül.) Munkái számos európai tárlaton szerepeltek, és ott vannak a bécsi Albertina, illetve a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményében is. *Szabó Louis* a századelőn született Budapesten, és 1956-ban került Brüsszelbe. Most 1962-ből származó, fekete rosttollal rajzolt „fiziognómiai tanulmányát" hatszázért vesztegették az aukción, de nem lelt új tulajdonosra.

A három éve elhunyt *Vasarely* keresettsége töretlen a német nyelvterületen. A Ketterer 243. árverésén is elkelt hat tételének fele. Visszamaradt hétszázért a színes szerigráfiák közül a vibrálóan raszteres, fekete-fehér absztrakció 1961-ből; 1500 márkás kikiáltási áron a kék-zöld-piros árnyalatú négyzetek és kockák játékát ábrázoló képe, illetve az ezer márkára tartott, tarkabarka variáció rombusz formákra, Photon MC címmel. Hatszáz helyett ötszázért ütötték le a hamburgi Neuer Wall 40. alatt a Dirac című, földgömbszerűen „domború" lapot. Az Oktogon elnevezése önmagáért beszélt, kizárólag különféle kék árnyalatokban tartva (ötszáz helyett 370 DM lett). Végül a körök, rombuszok és négyzetek geometrikus absztrakciójáért (kék és vörös árnyalatok kontrasztjában tartva) az eredetileg elvárt háromszáz helyett 180 márkát fizettek. (Körülbelül ilyen arányú az árengedmény is a Ketterernél az árverések után, amit listán nyilvánosságra is hoznak.) A teljesség kedvéért jegyezzük meg, hogy a modern fotográfiák kategóriájában *André Kertész* Asztaltársaság a berlini szilveszteri bálon című, 1926-os fényképéért egyelőre nem akadt jelentkező 900 márkáért.

Kertész, André
nemzéni fotográfus
(Paris)
Bölöni Mora:
Kertész, a tötét-
kamera varázs lója
Landos magazin
1930. 997-1000. l.
Képerrel.

Ancora una volta, come nel maggio del '15, la saggezza del Re, che rifiutava di apporre la Sua firma al decreto di stato

Kertész (André)

fotóm.

→ Fehér Imre fotó

MŰVÉSZET 1985 18/~~62~~, 63

Kertész Andor

fotós

Aranyérmes fényképén a neo-yorki Librer Gyula temetésén vért vett.

Kelemen Emil: Librer Gyula

Művészet, 1970. március – 10 lap.

KERTÉSZ, André

KLIKKELŐ

CD-ROM a gyermeknevelésről

(BTL.hu) A Multi M Stúdió támogatásával készült el a Mosolygyár Kiadó gondozásában a Magyar Rádió „Apró-cseprő gyerekekről" című műsorának interaktív multimédiás CD-ROM-ja. A Multi M Stúdió technikai segítségével megszülető interaktív CD-ROM a 12 éves műsor legérdekesebb anyagait foglalja össze, nem csak rádiós szempontból kiemelkedő színvonalú, de pedagógiai, pszichológiai szakmai szemmel nézve is példamutató. Több mint 7 órányi hangfelvétel, 300, gyermekek által rajzolt kép és egyéb anyagok kaptak helyet a lemezen, tematikus elrendezésben.

Előretör az Interpublic

(nytimes) Hamarosan a világ legnagyobb kommunikációs csoportjává válhat az Interpublic Group, leelőzve az eddigi vezető WPP Groupot – áll a The New York Times weboldalán tegnap megjelent elemzésben. Az Interpublic 68 milliárd dolláros forgalom mellett 8,1 milliárd dolláros jövedelmet ér el a True North kommunikációs csoport bekebelezésével. A felvásárlási ügylet révén a McCann-Erickson, a Lowe Lintas Group és az Initiative Media Worldwide mellé megszerzik az FCB Worldwide-ot és a Bozell hálózatot is.

Meglepetés a Shell Smarttól

(BTL.hu) A Shell Smart a gyermeknapon színes, szabadidős programot szervez a budapesti Duna Plazában. Az eseményt a NetAktív Kommunikációs Ügynökség jegyzi. A kisebb és nagyobb gyermekeket kézműves-foglalkozás várja a Smart Pont Centrumban a Duna Plaza 2. emeletén. Minden indulónak ajándék jár, a legügyesebbek között Smart-pontokat sorsolnak ki.

Újdonságok a Coordinfo Taximédiánál

(BTL.hu) A Coordinfo Taximédia több újdonsággal jelentkezett: egyrészt a taxikon elhelyezhető reklámfelületek mérete megnőtt, mivel a hirdetés akár már a hátsó ablakokat is fedheti, másrészt az akciók már vidéken is megjelenhetnek. A taxireklámok immár nemcsak Budapesten, hanem 6 nagyvárosban – Pécsett, Szegeden, Debrecenben, Miskolcon, Székesfehérváron, és Győrött – is futhatnak. Teljes fóliázás

A harmadik generációs rendszerek szállításában piacvezetők

Karcsúsít és nagy ütemben fejleszt az Ericsson

Ez év végéig 20 milliárd svéd korona (600 milliárd forint) nagyságú költségcsökkentő programot hajt végre az Ericsson. Az idén 125 éves svéd telekommunikációs óriás vállalat 10 ezer munkatársától válik meg. Arról egyelőre nincsenek információk, hogy a leépítés érinti-e az Ericsson magyarországi leányvállalatát, de valószínű, hogy nem.

Bár a világ telekommunikációs, informatikai ipara az elmúlt öt esztendőben 25 százalékos éves növekedést produkált, számos neves cég küzd pénzügyi, gazdálkodási gondokkal, amit egyébként az amerikai technológiai részvénypiac, a Nasdaq mélyrepülése is hűen tükröz.

Az Ericsson a telekommunikációs infrastruktúra ágazatban az elmúlt három évben 30 százalékos éves növekedést ért el – mondta egy stockholmi tájékoztatón Roland Klein, a svéd társaság kommunikációs alelnöke –, hozzátéve, hogy az iparág világméretű visszaesése ugyanakkor cégüket is lépésekre késztette. Ennek egyik látványos döntése volt, hogy az Ericsson külső cégekhez – alapvetően a Flextronicshoz – vitte a mobilkészülékek gyártását.

Másfél hete pedig vegyes vállalat alapításáról írtak alá szerződést a japán Sonyval. Az októberben induló közös gyártás nem titkolt célja, hogy hasznosítsák a Sony szórakoztatóelektronikában elért eredményeit, ami egyértelműen arra utal, hogy a harmadik generációs (3G) mobilkészülékek piacán a svéd–japán páros előretörést tervez. Az Ericsson egyébként a mobilkészülék-gyártók között a harmadik helyen áll, tavaly 43 millió handyt adtak el.

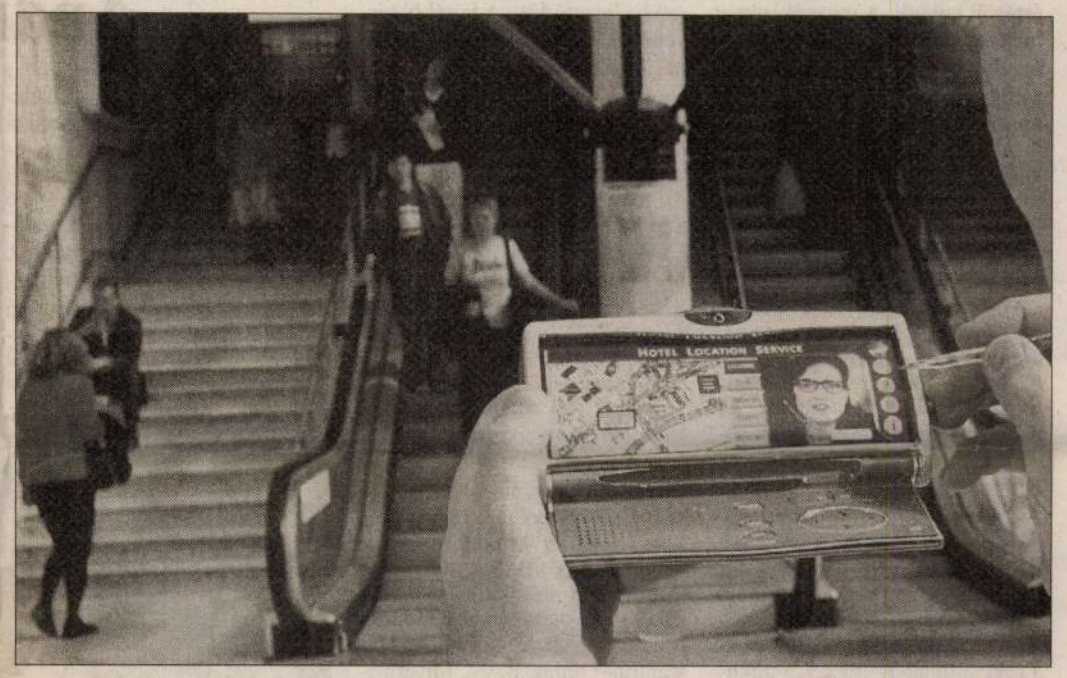

A 3G hálózati szabványok harmadát a svéd társaságnál dolgozták ki

Ami a 3G hálózati rendszereket illeti, itt az Ericsson piacvezető szállító, sőt a harmadik generációs szabványok 30 százaléka is a svéd társaság fejlesztési tevékenységének köszönhető (az Ericsson árbevételének 15-16 százalékát, durván 40-45 milliárd koronát fordít kutatás-fejlesztésre).

Roland Klein azt is elmondta, hogy az Ericsson a 3G hálózati rendszerek megrendelőinek kész 3-9 hónapos áthidaló kölcsön nyújtására. Az eddig aláírt 27 szerződésnél ugyanakkor csak két esetben éltek ezzel a lehetőséggel a partnerek, ami azt jelzi, hogy „az első kör megrendelői" a tőkeerős társaságok közül kerültek ki. Az Ericsonnál ugyanakkor tisztában vannak azzal, hogy a későbbiekben több társaság fog élni az áthidaló hitel lehetőségével a 3G technológia megrendelésekor.

A 20 milliárd svéd koronás költségcsökkentő programmal kapcsolatban az alelnök elmondta, hogy az a hatékonyság javítását, a vállalati struktúra egyszerűsítését célozza. Idén 10 ezer munkatársától válik meg az Ericsson, ötezertől Svédországban. Arra viszont nem tudott konkrét választ adni Roland Klein, hogy a leépítések érintik-e az Ericsson magyarországi leányvállalatát. Azt ugyanakkor hangsúlyozták, hogy Stockholmban elégedettek a budapesti központ működésével, eredményeivel. *HL*

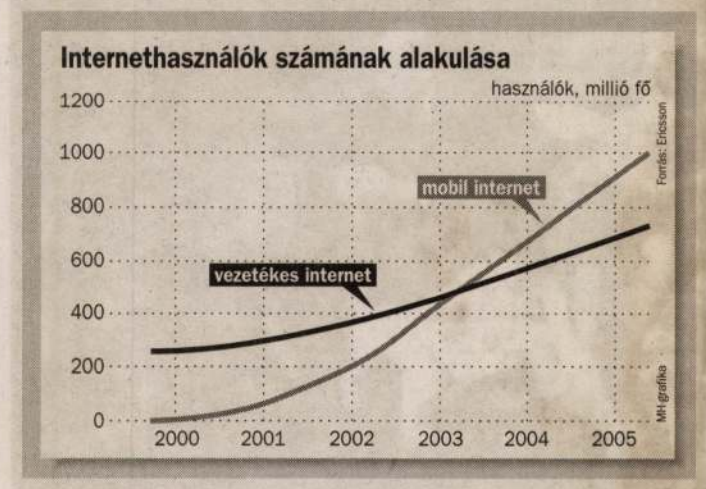

A magasabb végzettségűek között elterjedtebb a handy

Minden második háztartás „mobilos"

Majdnem megduplázódott a mobiltelefonok száma egy év alatt. A háztartások 43 százalékában ugyanis összesen 3,5 millió készüléket használtak idén március–áprilisban. Ez azt jelenti, hogy az érintett háztartásokban átlagosan 2,16 mobiltelefont használnak. A múlt év hasonló időszakában a háztartások mindössze 24 százaléka csupán 1,9 millió mobiltelefonnal rendelkezett. Többek közt ezt állapította meg a GfK Piackutató Intézet legutóbbi kutatása. A kutatók a 15 éves és idősebb felnőtt lakosságot reprezentáló 1000 főt személyesen megkérdeznek minden hónapban. Mobiltelefon a vállalkozó vagy cégtulajdonos háztartásfők családjának zömében található, de a szellemi szabadfoglalkozásúak, alkalmazott diplomások családjának többségében is.

Minél magasabb a háztartásfő iskolai végzettsége, annál nagyobb a handyvel rendelkező családok aránya.

A háztartás havi nettó jövedelme szerint a 90 000 forintnál kevesebbel rendelkezők alulreprezentáltak a mobiltelefon szempontjából. A nagyobb jövedelműeknél már meghaladja az átlagot az ellátottság mutatója. Sőt, a havi 150 000 forintnál nagyobb jövedelműek háztartásainak már legalább kétharmadában használnak mobilkészüléket.

Településnagyság szerint a 20 ezer lakosúnál kisebb falvak vagy városok alulreprezentáltak. Az ennél nagyobb városokban lévő háztartásoknak viszont többsége rendelkezik mobil telefonnal. Kivéve Budapestet, ahol ez az arány még csak 47 százalék. *GfK*

A MOBILTELEFON ELTERJEDTSÉGE A HÁZTARTÁSOKBAN

	2000 március–április	2001 március–április
A mobiltelefonnal rendelkező háztartások aránya az összesen 3 766 000-ből	24 százalék	43 százalék
Mobiltelefonok száma	1,9 millió darab,	3,5 millió darab
Egy háztartásra jutó mobiltelefonok száma	2,1 darab	2,2 darab

Forrás: GfK Piackutató Intézet

A települések alig 7 százaléka jelent meg a neten

A honlapok legtöbbje alacsony színvonalú

A magyarországi települések 6,99 százaléka, mindössze 221 település jelent meg eddig az interneten. 296 település ugyan már rendelkezik önálló településnév.hu domainnel, de közülük sokan csak tervezik a világhálón való megjelenést. A már létező honlapoknak azonban a 95 százaléka első generációs honlap, és csak a fennmaradó 5 százalék felel meg a magasabb színvonalú elvárásoknak – állítja Tábor István, a Webcity vezető konzulense.

Tasi Katalin

A Webcity elemzése a magyarországi települések internetes megjelenését vizsgálja, elsőként ebben a témában. A vizsgálat szerint Pest és Vas megyében található a legtöbb honlappal rendelkező település, 39 a számuk. Leakvesebbhonlap, Dunaújváros oldala (www.dunaujvaros.hu) ahol az online rádióadóktól kezdve az önkormányzati határozatokon át az apróhirdetésekig számos szolgáltatás működik.

A regionális modellben egy régió települései jelennek meg, egy közös felületen, azonos designban, saját tartalommal. Ez a fajta megjelenés a kisebb települések esetében ésszerű, amikor a költségek is megoszlanak, és a régió közös értékei jelenhetnek meg a világhálón. Például a Vas megyei Acsád is ilyen módon jelenik meg (www.acsad.hu) a Szombathely környéki települések közös webes felületén. Az üzleti modell a helyi vállalkozók számára biztosít lehetőséget arra, hogy megmutassák magukat a világ felé. Ilyen a villányi bortermelőkről, a borvidékről szóló honlap. (www.vil-

INFORMATIKAI ALAPISMERETEK KEZDŐKNEK

Tárgyalások a filmreformról

A mozgóképipar reformjáról hétfőtől egyeztetnek a kulturális tárca és a filmszakma képviselői – értesült lapunk. A mozgóképipar mintegy 500-600 milliós gyorssegélyt remél a kormányzattól a filmgyártás folyamatosságának fenntartásához.

A filmtörvényről és a mozgóképipar finanszírozásának strukturális átalakításáról hétfőtől folynak tárgyalások a minisztériumban – erősítette meg a Magyar Hírlapnak Szomjas György, a Magyar Filmművészek Szövetségének (MFSZ) főtitkára. Az alkotókat Grunwalsky Ferenc és Kisfaludy András rendező, a filmforgalmazókat Port Ferenc és Kálmán András, a produceri oldalt Miskolczi Péter és Barbalics Péter képviseli a tárgyalásokon. Az alkotók szerettek volna nagyobb számú delegátust küldeni a minisztériumi egyeztetésekre, ám erre nem volt mód. Az MFSZ ezért kerekasztal mellett egységes szakmai álláspontot alakított ki a reklámfilmkészítőkkel, a dokumentumfilmesekkel, animációs alkotókkal, a Magyar Rendezők Céhével, a szakszervezettel és a Filmjus képviselőivel is. Az alkotói oldal delegáltjai tájékoztatják a kerekasztalt a tárgyalások fejleményeiről. Szomjas szerint még az idén megállapodás születhet a filmek támogatásának forrásbővítéséről és a pénzek elosztásának mikéntjéről. „Már csak azért is letehetséges a gyors megegyezés, mert az elmúlt években a filmipar reformjának minden lehetséges módja felvetődött. A korábbi terveket már csak újra kell gondolni" – vélte az MFSZ főtitkára. Szomjas ugyanakkor megerősítette a filmesek igényét, a minisztériumtól gyorssegélyt várnak. A kért összeg nagyságáról az MFSZ egyeztet a Magyar Mozgókép Közalapítvánnyal.

Mintegy 500-600 millió forintos gyorssegély szükséges a filmgyártás folyamatosságának fenntartásához – tudtuk meg az MMKA-tól. A közalapítványhoz 26 befejezés előtt álló produkció pályázott 563 millió forintra, a legkisebb igényelt összeg 3 millió, a legnagyobb 35 millió forint. Ugyanakkor 37, folyamatban lévő, más forrásból már támogatott film 1 milliárd 92 millió forintra pályázott. Az MMKA 400 millió forintot tud szétosztani a pályázók között, becslések szerint a 61 produkció közül körülbelül 10 számíthat támogatásra. Mivel folyamatban lévő játékfilmekről van szó, a produkciók már túljutottak valamilyen minőségi elbíráláson, s a kuratórium döntését az sem könnyíti, hogy a filmgyártást korábban segítő ORTT két éve nem írt ki pályázatot. A mozgókép közalapítvány közel tíz éve nominális értékben ugyanakkora központi támogatásból gazdálkodik. *TG*

TOP 20

Tévétoplista május 14–20.

Árral szemben – Bruce Willis (TV2)

A Magyar Hírlap ezen a héten is közli az elmúlt hét legnézettebb tévéműsorainak listáját. A felső oszlopban a hirdetők által preferált 18–49 év közötti korosztály választásait figyelhetjük meg. Ezen a listán egy-egy műsor akár többször is szerepelhet, ha elérte az ehhez szükséges nézőszámot. Az alsó táblázatban a teljes lakosságra vetített adatok böngészhetők. Itt minden műsor a legjobb abszolút eredményével versenyez. A Magyar Televízió legnézettebb műsora az Indul a bakterház című film volt, amely a teljes lakosság körében a 25. helyen végzett. A felmérést az AGB Hungary végezte.

18–49 év közöttiek

1. Árral szemben	TV2
2. Reszkessetek kutyaütők	RTL Klub

Millenniumi Sokadalom

A Millenniumi Sokadalom című – népzenei és néptánc együttesek produkcióit, kézműves-bemutatókat felsorakoztató – országos esemény az idén pünkösdtől Szent István napjáig tart. A tavaly készült hét harang hangját szignálként rögzítik, a harangjáték-kompozíciót az idei eseményeknek otthont adó valamennyi helyszínen lejátsszák majd. A Millenniumi Sokadalom 2001. programsorozata június 3-án Szentendrén kezdődik. A szabadtéri néprajzi múzeumban pünkösdi szokásokkal ismerkedhetnek meg a látogatók. A programsorozatban közreműködő kézművesek, muzsikusok és táncosok június 6–10. között Diósgyőrben, június 15–17. között Abádszalókon, június 23–24. között Tatán, június 29. és július 1. között Gyulán, július 6–8. között Pécsett, július 14–15-én Kolozsvárott, július 20–21-én Marosvásárhelyen, július 27–28-án pedig Zentán szórakoztatják a közönséget. Az eseménysorozat augusztus 17-től 20-ig a Hősök terén ér véget. *MTI*

Az árverésen jelentették be a kép védettségét

A Nemzeti Múzeum vette meg André Kertész fotóját

A várakozásnál kisebb „küzdelem" folyt a 39. Soós fotó-optikai árverésen a világhírű magyar fotográfus André Kertész Károlyi Mihályt és családját ábrázoló fényképért. Az árverési katalógusban ugyanis nem tüntették fel, hogy a tétel védett, amit a Nemzeti Múzeum illetékese a védettségi procedúra megnehezítésével indokolt. A védetté nyilvánítást a helyszínen jelentették be, így a képet csak személyi igazolvánnyal rendelkező magyar állampolgár vásárolhatta meg. Kertész fotói külföldön sokkal magasabb áron értékesíthetők, és ez meg is látszott a liciten. Érkezett a 40 ezer forint kikiáltási árú képre egy vételi megbízás, így az árverés 86 ezer forintról indult. Egy erőtlen próbálkozás után 88 ezer forintnál koppant a kalapács. A Nemzeti Múzeum élt elővásárlási jogával, így a kép méltó helyére, a Történeti Fényképtárba került. A többi tárgy az átlagosnál talán egy kicsit alacsonyabb, a papír régiségek igen magas áron találtak gazdára. Természetesen akadt meglepő licit is. Moholy-Nagy László, Malerei, Photographie, Film című 1925-ös első kiadású, igen rossz állapotú kötete a kétezer forintos kikiáltási árról 44 ezer forintra ment fel. *HCS*

Károlyi Mihály családja körében – a fotó 88 ezerért került a múzeum tulajdonába Reprodukció: Pélyi Nóra

Kortárs galéria a budai Várban

A Hess András téren nyílt meg a Secco Galéria, amely 200 négyzetméteres alapterületen, 30 kortárs képzőművész alkotásaival várja a látogatókat. A Café Odeonnal összekötött, többfunkciós kiállítóhelyen 2001 szeptemberétől egyéni és csoportos tárlatokat, társművészeti programokat szerveznek.

A Secco Galéria létrehozásával Kovács Emese textilművész és Sebestyén János festőművész régi álmukat valósították meg. „Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója keresett meg bennünket azzal, hogy segítsünk funkciót találni az épületükben üresen álló két helyiségnek. Az alapterület nagysága és a magas bérleti díj miatt tőkéstárs bevonására volt szükség. A megfelelő partnert a Café Odeon tulajdonosában találtuk meg, aki erős szálakkal kötődik a filmművészethez" – mondja Kovács Emese. Tavaly nyáron mintegy 30 alkotót kértek fel az együttműködésre. A nyitó tárlaton látható 110 festmény, grafika és szobor tudatosan szemlélteti a mai stílusirányzatok sokszínűségét. A választékot a közvetlenül beszerzett képek mellett más magángalériák, így a szigetszentmiklósi Patak Galéria, a Ludvig Galéria és a Godot Galéria anyaga bővíti. A tulajdonosok nemcsak az elismert alkotókat szeretnék bemutatni, kutatják az ismeretlen tehetségeket: legutóbb a Képzőművészeti Egyetem végzős hallgatóinak műveit tekintették meg. Mivel a kortárs képzőművészet alkotásait ma csak egy szűk réteg képes megfizetni, elképzeléseik között szerepel, hogy a mecenatúrát fontosnak tartó pénzintézetek bevonásával részletre is lehessen vásárolni.

Sebestyén János festőművész szerint annyiban különleges a galéria-kávéház „együttélése", hogy a kiállítótérben nincsenek asztalok, viszont átjáróval kapcsolódik a kávéházhoz, melynek falain folytatódik a tárlat. A tulajdonosok szeretnék, ha a társművészetek nagyobb hangsúllyal, akár önálló eseményként is jelen lennének a Secco Galériában. „A következő hónapoktól szervezünk koncerteket, színházi kamaraelőadásokat, performance-okat és irodalmi műsorokat. Másik törekvésünk, hogy az árak és a turistaáradat miatt elmaradó magyar közönség visszatérjen a Várba. Nem giccses vagy antik tárgyakat kínálunk turistacsalogató céllal. Azt szeretnénk, ha a galéria színfoltot jelentene a Várban." *RJ*

VILLANÓFÉNYBEN

Független filmesek díjai

(MTI) Egy fődíjat és két első díjat ítélt oda a zsűri a 48. Országos Független Film- és Videofesztiválon, Nyíregyházán. A négynapos esemény fődíját Oláh Imre: Zsuzsánna néni ebédje című filmje kapta, amely egy idős hajdúböszörményi parasztasszony portréját vázolja fel. Az első díjat Kotnyek István: Zarándoklás a tölgyfához Pannóniában, valamint Káldy László: Kocsmatelevízió Kisbabot című riportfilmje nyerte el. A legjobb női alakítás díját Dezső Virág kapta, Ferencz Krisztina: Stációk című filmjében nyújtott teljesítményéért. A legjobb férfi alakításért Rajkai Zoltánt díjazták, Petrik András–Rajkai Zoltán: Fél- (Angst) című filmjében mutatott játékáért.

Dallos Erika kapta a Komor-emlékplakettet

(MTI) Dallos Erika korrepetítor kapta az idén a Komor Vilmos-emlékplaketett, az elismerést Fülöp Attila művészeti főtitkár adta át a Magyar Állami Operaházban. A kitüntetést Komor Vilmos Kossuth-díjas karmester emlékére – leánya, Komor Ágnes hárfaművész kezdeményezése nyomán – alapította a dalszínház. Az elismerést 1978 óta minden évben Komor Vilmos születésének évfordulója alkalmából adják át az Operaház egy fiatal zenekari tagjának, korrepetitorának vagy karmesterének. Az emlékplakett Borsos Miklós szobrászművész alkotása. Dallos Erika 1964-ben, Sopronban született. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán középiskolai énektanári, zeneelmélet és karvezető tanári diplomát szerzett. 1990. augusztus 1-jétől tagja a Magyar Állami Operaháznak. Az ünnepségen 90. születésnapja alkalmából köszöntötték Jancsin Ferencet, az Operaház nyugalmazott hegedűművészét.

Szájjal és lábbal festő művészek

(MH) Testi fogyatékosságuk miatt szájjal és lábbal festő művészek alkotásaiból nyílt tegnap nemzetközi kiállítás a Károlyi Palota Kulturális Központban. A tárlaton 18 nemzet művészétől több mint 170 alkotás látható. A kiállításhoz kapcsolódva hétfőtől – hat napon át – a magyar fővárosban tartják a szervezetbe tömörült művészek találkozóját.

Médiamix

Médiamix

KERTÉSZ, André Fotó, 1990.8.

Arnold Newman: André Kertész. New York, 1980.

Arnold Newman: Ansel Adams. California, 1976.

Kritika, 1984. IX. ho

André Kertész köszöntése

André Kertész kilencvenesztendős. Ha csupán azt mondjuk róla, hogy nagy idők tanújaként élte végig századunk bonyolult és rettenetes évtizedeit — akkor e megállapítás tényfedezete vitathatatlan, ám mégsem mondana sokat rendkívüli emberi és művészi teljesítményéről. André Kertész fotói megörökítették a századforduló utáni Magyarországot, az első világháborút, aztán Párizsban élt, a második világégés New Yorkba kergette; de munkásságában sohasem csupán az volt az izgalmas, hogy a század jelentős eseményeit, fontos személyiségeit lencsevégre kapta. Tudnivaló ugyanis, hogy Kertész nagyon egyéni módon értelmezte a fontosságot, az érdekességet. Nem tartozott eredendően a riporter-alkatú fotósok közé, mint mondjuk — hogy egy másik világhírességgé lett fotográfust említsünk — Robert Capa. Kertész számára az izgalmas feladat — a kor emberi arcának megörökítése. Nem annyira az esemény érdekelte, mint amennyire a cselekvés eredménye. Az emberi arc ugyanúgy, mint egy épület vagy egy utca hangulata. Ahhoz, hogy ezek a látszólagos eseménytelenségek mégis valljanak a korról, az alkotó személyiségéről — a mesterséget kellett tökélyre emelni, olyan magasságokba, ahol a technika már észre sem vehető. Olyan alárendelt szerepet játszik, mint egy regény megítélésekor a golyóstoll gyártmánya.

A harmincas években André Kertész az akkortájt Párizsban élő és dolgozó Ilja Ehrenburg szomszédságában élt, s a szovjet íróról is készített néhány portrét. Nos, ezeken a

André Kertész

portrékon Ehrenburg abban a közegben jeleníttetik meg, amelyben élt, s amely jellemző volt reá. Ő az a „borzas Ilja", akit ezen az illegális pártban használt álnéven emlegetett Krupszkájának Lenin, ő az az író, aki megírta pipáihoz a korra jellemző históriákat, ő az az író, aki írógépe előtt valahogyan a világ szellemi és politikai érverésének ütőerén tartja a kezét. Ehrenburgot és Kertészt azonban — nyilván — összekötötte a fényképezés szeretete is. Ebben az időben Ehrenburg ugyanis egy fényképalbumot adott ki Párizsról, és — szó se róla — rengeteg újszerű látásmódról tanúskodó felvétel található az író könyvében; s úgy is méltatták hajdanán e könyvet kritikusai, mint amelyből Párizs ismeretlen tájai fedezhetők fel, mégis... Mégis: ma már félreérthetetlen, hogy Ehrenburgot a technikai lehetőség ragadta magával, a különleges eszközök által élesített emberi látás. Kertész fotóin — s ezért említettem itt Ehrenburg példáját — a látvány és a gondolat egyszerre érvényesül, s nem a fényképezőgép márkája, műszaki mutatói. *Emberek, évek, életem* — ezt a címet adta Ehrenburg emlékiratainak, s bízvást írhatnánk ezt az elnevezést Kertész bármely gyűjteményes kiállítása fölé. Mert egyetlen percig sem tagadta, hogy hű fia a haladásért küzdő kornak, nem titkolta rokonszenveit, s ezért is az embert kereste a teljesítmény, a történés mögött. A fotóban ez a legnehezebb: talán azért, mert annyira adott az emberi arc rezdüléseinek, a test különböző mozdulatainak megörökítése. Kertész bármit fényképezett — kereste a szándékot és minősítette az eredményt.

Azok közé tartozik, akik segítettek diadalra vinni egy új művészetet. Elismertetni kellett mindenekelőtt a fotót, kiemelni az ipar hétköznapi rutinjából, felfedezni végtelen lehetőségeit, kiemelni az alkotó szerepét — és így sikerülhetett a győzelem. Nem egyedül Kertész érdeme volt ez a diadalmenet — gondoljunk csak a közelmúltban elhunyt Halász Gyulára, a halhatatlan Brassaira, aki Kertészszel párhuzamosan alkotott, s nagyjából hasonló elvek szerint —, ám bizonyos, hogy oroszlánrésze lett abban, hogy a művészetek e században új ágazattal gazdagodtak.

Nemrég Magyarországon járt, s ígéretet tett: megint ellátogat szülőföldjére. Örüljünk elismertetésének, magas magyar kitüntetésének, annál inkább, mivel hazai felfedezése és méltatása nem volt egyszerű; sokáig elfeledte őt a haza, melynek annyi dicsőséget hozott.

André Kertész fotói — a fényképezés klaszszikus teljesítményei. És ami nem mellékes: fényképei a haladásért, századunk nemes eszméiért való alkotások. André Kertész tanúsága e századról — most már, kifelé tartva belőle — nélkülözhetetlen: a látvány és a gondolat okán egyaránt.

F.

ja. A Híradóban, a Stúdió '84-ben, egyebütt, bele a képükbe, több millió néző képébe. Akik közül csak pár ezren olvasták egy-egy indulathullám előzményeit.

Akárhányszor „intim" beszélgetést folytatok a tévésekkel, csak úgy bugyborékol belőlük a keserv... hogy az információk... hogy a stúdióhiány... hogy a nyersanyag... hogy már megint ilyen vacak tévéjátékot!... De mihelyt szóba hozzák a keserveiket, az egymásra mutogató panaszosok a családias egyetértés fölháborodott csapatává szerveződnek.

Ez szép kollektív érzületre vall.

Ugyanakkor a szívem mélyén nem bánnám, ha a televízió és a sajtó agyba-főbe gyapálná egymást. Drámai-vígjátéki mozgást hozna ez kulturális életünkbe. Az ember hétköznapjaiban oly kevés az öröm. A káröröm is. Talán nagyobb érdeklődéssel fognám kézbe a lapokat, kapcsolnám be a tévékészüléket.

A televízió „önvédelmi" fellépéseit mégsem tartom szerencsésnek. A kritika vagy egy-egy kritikus ellen nyilvánosan háborogni: rossz reflex. Féloldalas, sanda módszer. A legenyhébb szóval is, egyszerűen: ízetlenség.

És ha a Televíziónak van igaza? Akkor még inkább.

A Veszprémi Tévétalálkozón is elmondott érveim pedig a következők:

1. Annak a személynek vagy cégnek, amely a szellemi termékét mutogatja: el kell viselnie a kritikát. A tehetségtelen, ironikus, rosszmájú, hanyag bírálatokat is. A tévedéseket! *Önmagát az alkotó a kritikussal szemben nem képviselheti.* Ez már a közszereplés íratlan szabálya.

2. Példákat kívánnak? Bartók eltűrte, hogy némely kritikusok a zenéjét „fülsértő kakofóniának", Rippl-Rónai, hogy a festményeit „félhomályos modernkedésnek", Kosztolányi, hogy férfikori verseit „pozőr szenvelgésnek" minősítsék — s egyetlen sorra se emlékszem, amelyben e nagy mesterek, egy-egy konkrét sérelem kapcsán, névre szóló elégtételt követeltek volna. Sőt, Illés Endre elejtett bon-motja is eszembe jut: az igazságtalan bírálókkal szemben a maximális udvariasságot tartja kötelezőnek. De a legkisebb példát is említhetem. Írásbeli dolgaimról száznál több reflexió jelent meg. Köztük ellenséges indulattól fűtött, adattévesztő vélemények is. Mégse jutott eszembe, hogy e cikkíróknak akár egy hűvös ajkbiggyesztés formájában visszafeleljek.

3. A sértett szerző legföljebb arra számíthat, hogy a hozzáértőbb, komolyabb, finomabb tollú és lelkű műítészek majd ellensúlyozzák a baklövő véleményt. Mert ha ilyenek nem akadnak, ha a megrovás egyöntetű — baj van. Akkor csak magunkra vethetünk. Ordító tévedések ugyanis nem szoktak kórusban megszólalni.

4. A televíziónak mérhetetlenül nagyobb a publicitása, tömeghatása, akusztikája, mint a legtöbb sajtótermék. Így ízléses vita a képernyő és a rotációs papír között nem alakulhat ki. Tegyük fel: valaki egy vidéki napilapban „igazságtalanul" megtámadja a tévéműsort, a kárvallott pedig a maga portáján „kikéri magának". A pozícióelőny kifejezésére rövid a klaviatúra a zongorán. Más zenei hasonlattal élve: mintha az egyik vitapartner zsebfésűn muzsikálna, a másik meg vadászkürtön lefújná.

5. A televízióban, a „nyílt eszmecserék" kivételével, mindig a Tömegkommunikációs Fórum, az Állami Intézmény, a Magyar Televízió is beszél. De a lapok nem a Kritikusok Szindikátusának bírálatait közlik. Hanem egy-egy kritikaírásra szerződtetett, magyar állampolgár véleményét.

*

Sajnos, tudomásul kell vennünk: vannak tehetséges és tehetségtelen tévé-rendezők, valamint tehetséges és tehetségtelen tévékritikusok is, de amiképp a televízió egyelőre nem váltja le a tehetségtelen rendezőit, azonképpen a sajtó sem fog egyhamar megszabadulni a tehetségtelen kritikusoktól.

tanulni akarnak a kritikától. Hanem nézegetni önmagukat benne. S ha a kép előnytelen? Akkor a tükör gyönge minőségű, háziipari gyártmány. Különben meggyőződésem, hogy a mi kifinomultan okos felszólalónk, némi távlatból visszatekintve, jóval többet *tud* hónapok, netán évek alatt elkészült művéről, összes érdemeiről és gyöngéiről, mint egyszeri megtekintés után az átlag-újságíró. A jeles mestert legföljebb olyan részletproblémákról világosíthatnák fel, amelyeket maga is sejtett, csak nem fogalmazott meg elég egyértelműen. Nem ismerek alkotót, se az irodalomban, se másutt, aki amiatt teremtett jelentős életművet, mert „hallgatott" a kritikákra. Jól is néznénk ki!... A művész elsősorban azt várja a kritikustól, hogy *dokumentálja*, magyarázza, rögzítse, az utókornak továbbítsa a teljesítményét. Lehetőleg jól kiemelve az erényeit és gyöngéden érintve a hibákat. Különösen vonatkozik ez a tévéjátékokra és -filmekre, amelyek egyszer, legföljebb kétszer kerülnek az ország nyilvánossága elé, aztán menthetetlenül, s gyakran méltatlanul becsúsznak az árnyékba... A tévé a hallatlan publicitását rövid dicsőséggel fizetteti meg... Létezik talán valahol egy televíziós halhatatlanság is... de hol? merre? mi módon? milyen formában?...

*

A tévé-kritika úgy állhatna bosszút a televízión, ha megszüntetné önmagát.

*

Tanulhat-e egyáltalán a televízió a kritikától? Nem tudom. De a közönségtől mindenképp tanulni szeretne. Ha már a művészi halhatatlanságot árdéli holdudvar övezi, legalább a napi közönségsiker kerüljön testközelbe. Erre azonban ritkán adódik alkalom. Az ősbemutatókra, elővetítésekre, próba-mozizásokra tehát föltétlenül szükség van. Ezt a jelenlévők az egy-ritmusú szívverés heves automatizmusával állapították meg. Nem mintha a felsőmocsoládi kultúrházban összegyűlt közönség „kontrollként" működhetnék. Ugyan ki várná egy alkalmi publikumtól, hogy eldöntse: méltó-e vala-

Kertész Andor

Felvételei: a háboruba induló magyar bakák, kisvárosi, vagy falusi aranyifjak, lövészárkok lakói és vándorcigányok, Parasztok, amint a szekér mellől kidőlt lovat próbálják föltámogatni, proletárok, népligeti cirkuszpalánk réseire tapadó portyázók, majd a párisi képek:a Szajna-parton vázlatot rajzoló fiatal ember, szobormodell, a humánum márványszobrát targoncán trógeroló alkalmi munkás, majd tárgyak: szennyviz lefolyó, a vizparton ponyvákkal letakart ládák "több gyászt árasztanak mint a siró ember arca".
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI.évf. 5o. sz. lo. lap.

Kertész Andor

Amerikai felvételek: New York szerelmespárjai, az utca emberei. Kiemeli a cikk az "Öreg harcosok ünnepe New Yorkban" c. művet, s a hősies rohamozókat ábrázoló bronzszobor tövében a közönyös és unott emberarcok, amelyek a társadalmi lelkiállapotról árulkodnak.
A könyv legutolsó képe magyar tárgyu. Mecseknádasdon készült, s mint a beszámoló emliti: "a hosszas bolyongás után a nemzetközi nagymester mégisesak hazatalált."
Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. lo. lap.

André Kertész fotóművész

André Kertész a mennyei Parnasszuson

André Kertész, a világhírű magyar származású fotóművész 91 éves korában New Yorkban elhunyt.

*

A világ 1. sz. fényképésze 1894. július 2-án született Budapesten, tehát kilencvenkettedik évében hunyt el. Bármilyen magas is ez a kor, nem számítottunk váratlan eltávozására: még tavaly is aránylag fiatalosan járt köztünk a Tavaszi Fesztivál díszvendégeként...

Micsoda pálya az övé! Milyen utat tett meg a század eleji esztergomi *Csókolódzó purdék-tól*, az 1919-es budapesti *Szedik le a tisztek csillagjait-on*, majd a feledhetetlen párizsi képeken (gondoljunk a nekem legkedvesebbre, a Bölöni Ady-könyvét oly csodálatos melegséggel illusztráló *Párizsban járt az ősz* című, 1932-es remekére!) az úttörő *Torzulás* sorozaton át az érett, de fájdalmas New York-i képekig. És az albumok! Például az 1974-es *J'aime Paris*, mely 224 lapon zengi a Fény Városának azt a dicsőségét, amely egy kicsit Kertész fénye és dicsősége is...

Paul Dermée francia költő — Kassák, Illyés és József Attila barátja — verset írt, amely így végződik: „A vakok ispotályában, / Kertész látnok-pap". Igen, látnok volt ő, a jövő fényeinek vátesze, s papként szolgálta szent mesterségét. Májusban nyílt meg Chicagóban gyűjteményes kiállítása, ennek anyagát fogja bemutatni decemberben a Metropolitan Museum — sajnos már csak posztumuszan. És mostanában jelenik meg az Abbeville Press kiadásában a *Kertész — Kertészről* című könyv.

Az égben nincs Montparnasse. De ha lenne, Kertész ezen a mennyei Parnasszuson híres „klienseivel", Károlyi Mihállyal, Eizensteinnel, Ferenczy Noémival, Chagall-lal, Colettetel, Mondriannal csevegve ihatná azt a Dubonnet étvágycsiholó italt, amelynek olyan pompás felvételt szentelt Párizsban, ötvenegy évvel ezelőtt...

Bajomi Lázár Endre

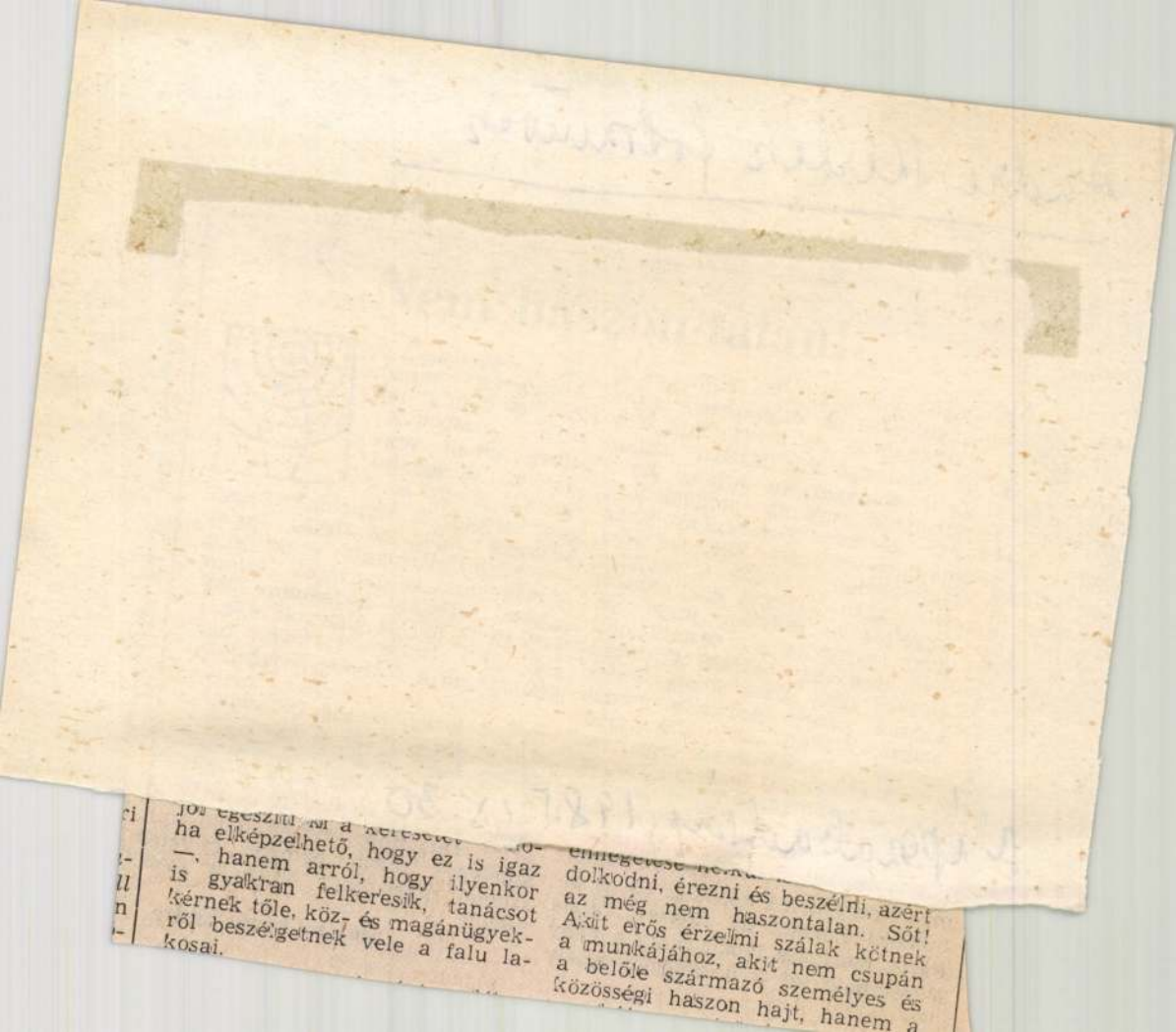

André Kertész

Mély részvét mellett temették el New Yorkban szerdán a 91 éves korában elhunyt kiváló fotóművészt, André Kertészt. Koporsóján elhelyezték

... New York-i

Magyar Nemzet 1985. X. 4.

KERTÉSZ, ANDRÉ

André Kertész: Chairs of Paris - 1926.
Eiffel Tower - 1929.
Aukción: Argus/Phillips, 1978. nov.4.

Közli: The Print Collector's Newsletter
Vol. IX. No.6. Jan.-Febr. 1979.
204. old.

André Kertész

Brassai meghalt

Magyar Nemzet 1984. VII. 12.

André Kertész: Te meg én, 1931

KERTÉSZ, André (fotó)

GYŐRI Lajos: Arcképek élethiven. In. Muzsák,
1985/2. 23.p.

André Kertész /Kertész Andor/ fotómüvész

Alföldy Jenő: "A pillanat embere" cimmel ir a Corvina Fotómüvészeti Kiskönyvtárának sorozatában megjelent albumról, mely a müvész válogatott fényképeit tartalmazza. Kertész Andor Budapesten született 1894-ben s először a Borsszem Jankó fotópályázatán nyert dijat 1916-ban. A világhirü müvész évtizedekig élt Párisban és New Yorkban. Alkotásainak témája az ember. A cikk a fotómüvészet „nagymestereként emliti és felsorolja néhány müvét.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. lo. lap.

„nemzetközi

André Kertész fotómüvész

A párizsi Editions du Chene kiadásában megjelent a müvész -1912-től 1972-ig terjedő-munkásságának majdnem teljes anyaga, 25o felvétel, "mely méltóképpen mutatja be a modern fotómüvészet világhirü veteránjának lenyügöző müvészetét." -közli a lap "Tájékozódás" c. rovatában "André Kertész kitüntetése" cimm el. A New Yorkban élő, de-mint a lap megjegyzi-párizsi hazájához is hü mester elnyerte a legnagyobb francia elismerést a Prix Nadart a fényképmüvészek "Goncourt-díját",

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 3o.
XVII. évf. 26. sz. 6. lap.

André Kertész

1939 ut án André Kertész dolgozott a legkiésebb képes magazinok-nak. Ki alltott az Egyesült Álla-mok néhány galeri ájában.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

Az állami „Musée d'Art Moderne"
most megnyíló fotógyűjteményét
az ő 400 darabból álló kollekció-
jával alapítják meg.

Párizsi Tükör: Egyéb hírek.
Új Tükör, 1978. július 30 - 40. lap.

André Kertész

A Le Monde napilap publikáltia egy 1921-ben Magyarországon készült „Vándorhegedűs" című képét.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

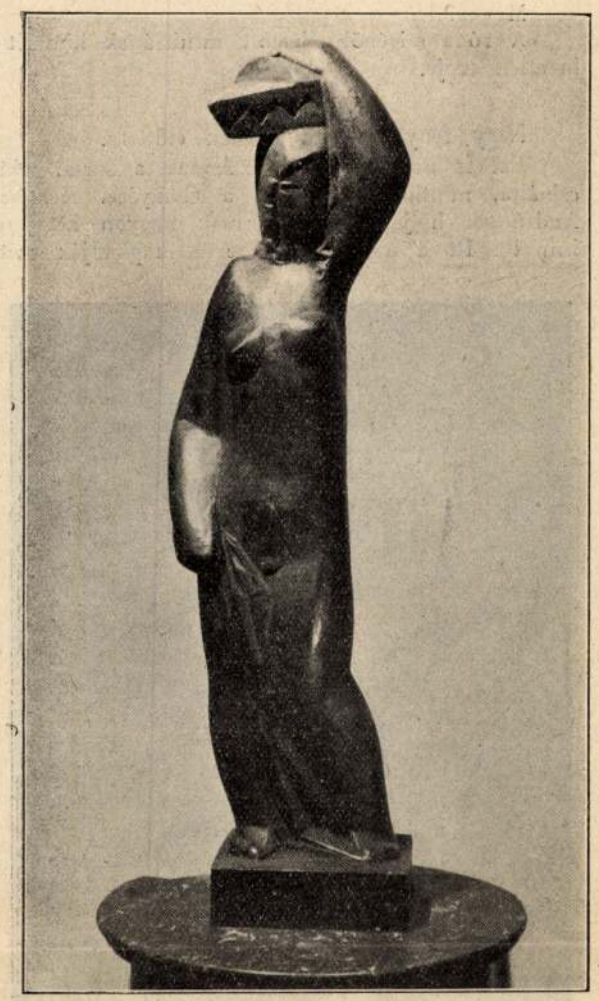

Photo Kertész (Paris)

Csáky József: Az ősz (bronz)

szenátusban is szóbakerült. Egy szorgalmas honatya kérdést intézett a közoktatási miniszterhez. Azt akarta megtudni, hogy bolondok, vagy a bolondokházából elszabadultak miként kaphattak helyet egy olyan kiállításon, amelyet állami pénzen szerveztek meg. Minek részletezzem? Zászlóbontásunk ami abban a pillanatban nem lehetett egyéb, mint a régi formák analizálása, azokban a körökben, amelyek még a tegnap művészi hitvallásának örökkévalóságára esküdtek, viharos felháborodást keltett. Más berkekben is dult a vihar. Ennek a viharnak a támasztója azonban nem a régi hitek mellett kitartás, hanem a keletkező ujnak csodálata volt. Néhány keserves évnek a lassusága, céljainknak tisztasága mégis megtette a hatást. A fiatalság mellénk állt, akarásaink mellett tett hitet. Idővel, természetesen, mi is sok mindent likvidáltunk. Volt a kubizmusnak egy periódusa, amikor ráeszmélt arra, hogy az analizis, amelynek alapján megindultunk, *végcél nem lehet. Közeledtünk tehát a naturához.* Ez a közeledés azonban nem jelentette az elvek feladását, *hanem csak a fejlődésnek egy ujabb, szélesebb horizontokra való jutását. Nem jelentette a természet ábrázolását, sem pedig annak szolgai másolását.* Most pedig itt vagyunk ugy, *hogy már az ucca is nekünk ad igazat.* Nézze meg például a párizsi kerületek vásárjain felállitott, amint nálunk mondják, *forgó komédiákat,* amelyeknek állatjain, figuráin a párizsi gyerek lovagol, kocsizik. Nézze meg a nagy popularitásnak örvendő alakok papirmaséfiguráit. A gyárakba is eljutott a kubista felfogás. Nézze meg a női ruhaszalonok uj alkotásait, amelyek a kubizmus jegyében születtek; például Párizs legmerészebb női szalonjának legujabb kreációit. Suzanne *Talbot,* aki ezt a szalont vezeti, aki érzi *az életnek a művészetek felé hajlását, legujabb ruha- és kalapmodelljét engedélyemmel egy szobromról vette.* És tudja mit mond Suzanne Talbot? Hogy a kubista szoborról lemásolt *ruha és kalap már megtalálta az utját a legkényesebb igényü közönséghez is.* Aztán itt vannak az autók, amelyeknek karosszériája a kubizmus egyszerü, de mindig elegáns vonalvezetéséből keletkezett. A kubizmus mai formájában már nem egyéb, *mint napjainknak művészete.* A kubizmus megalkotta *a ma életének minden vonatkozásában alkalmazható művészetét.*

A Csáky mütermében vagyunk.

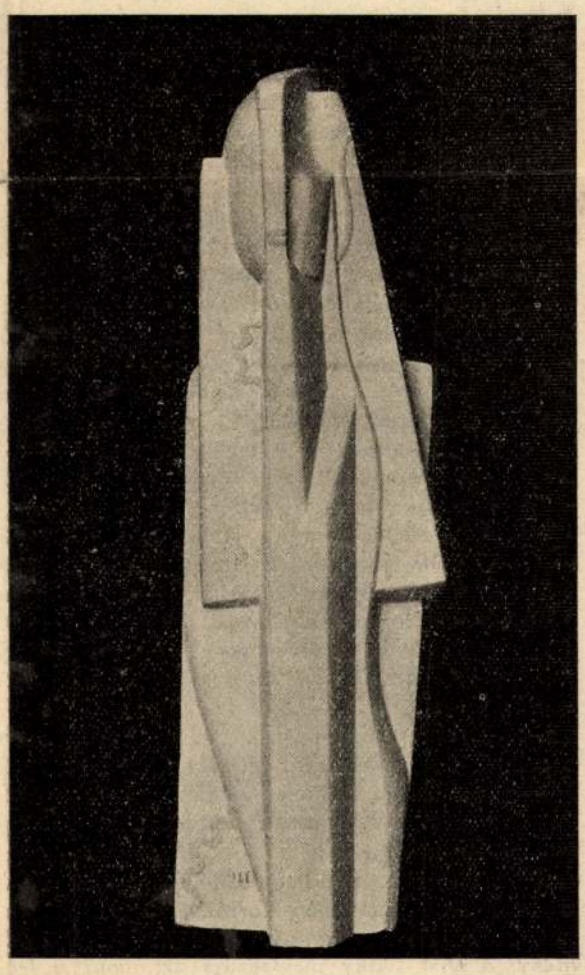

Photo Kertész (Paris)

Csáky József: Álló nő (kő)

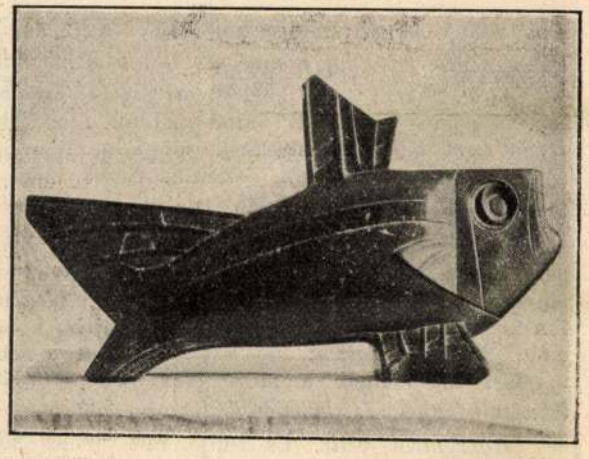

Photo Marc Vaux (Paris)

Csáky József: Gránit-hal

Analitikus figurák állnak egy polcon, a kezdődő kubizmus dokumentumai. Ezekben nincs a naturából semmi sem. A naturát ábrázoló művészet mintha a geometria hidegségében találta volna meg mindazt, amit művészetnek neveztek. Összekonstruált idomok, félgömbök, amelyeknek a naturával való kapcsolatát csak az elképzelésnek uj iskoláját már megjárt szem tudja csupán felfedezni. Az intellektuális erők nagy tulsulya, vagy erős kihangsulyozása karakterizálja a kubizmusnak ezt az etapját. Kemény vonalak, szögekbe szökő formák, amelyeknek megkonstruáltságában az intuició tüzének semmi nyoma.

Ez az első állomása, amelyről az ut jobbra fordul. Más figurák, az utóbbi esztendők termései.

A geometriai formák lassan elveszitik hidegségüket, elhajlanak és a naturából átveszik mindazt, ami dekorativ. *Egy portré.* Ez már nem a geometria tüz nélkül való nyelve. A test felépitésében az a hideg egyszerüség, amely csak a szögekbe hajló formákat ismeri, megpuhul, ritmus lesz belőle. Ez a ritmus finom megsejtése az emberi test örök szépségének, vonalai hullámzásának. Ez a ritmus a természet nyelvén is tud beszélni. De ezenkivül már ebben a meglátásban tisztán érződik, hogy miért kellettek az előbbi »geometriai elkalandozások«, mert azoknak segitségével szóhoz jutottak az architekturális elemek is. Azokból az elkalandozásokból meritette az uj szobrászat a legnagyobb erejét, még pedig azt, *hogy a keze alól kerülő szobor nagy és tényleg szoborszerü, mert architekturális elemek vannak benne.*

Csákynak pedig éppen ez az erőssége. Ő volt az első, *aki a pikturális elemeket szobrászatából kiüzte,* visszahozta a nagy szobrászati korok napjainkra applikált, tisztán szobrászati formanyelvét.

Amit ebben a pillanatban csinál Csáky, — mert alkotóerejének mély forrásából mindig bugyogyan még fel valami uj, — *nem végső eredmény.* A mai Csáky megtagadja azt, *amit a tegnapi csinált.* A nagy alkotók lázas nyugtalansága mindig hajtja.

Mi ez?

A róna szivéből elhozott intuiciónak kimerithetetlen ereje.

*

Nagy fényképalbum fekszik előttem.

Ezt is magyar csinálta. Annak a sorsa, aki csinálta, mintha hasonlitana a Csákyéra. *Kertész* Andrásnak hivják. Odahaza csak nagyon kevesen ismerik. Itt a legelőkelőbb revük kapkodják szét.

Phot. Kertész (Paris)

Csáky József: Női szobor

— Eriggy csak a gyerekekhez fiukám, — biztatta barátságosan, amikor megérkeztek — nekem még a feleségemmel kell veszekednem egy kicsit.

A fiuk közben indián csatazajjal fogadták Heltait.

— Hát maga az a János bácsi — kérdezték ujjongva —, aki az Otthonban annyit tódit?

Kiderült, hogy ha B. S. valami mókás-történettel akarta szórakoztatni a családját, rendszeresen azzal kezdte, hogy:

— A Heltai János tóditotta ma az Otthonban...

Egy nagyon nagy magyar publicista egyszer támadó cikket irt ellene; borzasztóan feldühödött, leült és azon melegiben megirt egy brilliáns, de olyan kegyetlenül goromba levélválaszt, hogy legedzettebb barátai is sápadozva hallgatták.

— Sándor, csak nem küldöd el ezt a levelet?

— Hogy nem küldöm el? — Már boritékba is tette, már hivta is a liftboyt, aki a társaság szemeláttára dobta be az irásmüvet a levélszekrénybe. Napokon keresztül izgatottan várták barátai a nagy publicista ujságjában a választ. Csodálatosképpen egy szót sem találtak. Végre a liftboy bevallotta, hogy a feladott levél — Bródy Sándor urnak volt cimezve.

Dülnek az anekdóták, amikor a »Bródy Sándor mint ujságiró« fejezetre kerül a sor.

— Legszenzációsabb cikke a *Bismarck*-nekrolog volt — meséli egy kollégája.

A nagy német politikus sokáig haldokolt és minden lap megbizta egyik munkatársát, hogy készüljön előre jó alaposan a nekrológra. Amikor bekövetkezett Bismarck halála, a »*Magyar Hirlap*« szerkesztősége az egész városban hajkurászta Bródyt, amig végül este 11 órakor (nyár volt, 1898 juliusa) Ősbudavárából becipelték.

A redakció kis volonterjei szivdobogva lesték, hogyan fogja megirni B. S. igy kutyafuttában, teljesen készületlenül ezt a rendkivül fontos cikkét. Az öreg szolga — Bródy leghüségesebb vazallusa — megilletődve hozta a miniszterpapirt és a vadonatuj aluminiumtollat, amelyek nélkül B. S. nem tudott dolgozni.

Másnap reggel Bródy Sándor cikke volt a legjobb az egész sajtóban, akik olvasták, még ma is ugy emlegetik, hogy szenzációsan szép volt, valósággal klasszikus ujságcikk. Igy kezdődött:

»*Meghalt Thyras gazdája*«.

Thyras Bismarck Európaszerte hires kutyája volt. És ezen a kutyán — és egy másik képen: »A tábornagy kezéből kihullt porcellánpipá«-n keresztül Bródy olyan ragyogó Bismarck-portrét festett, hogy az tulélte az ujság tiszavirágéletét — még ma, harminc év mulva is beszélnek róla.

Bródy Sándor és a pénz

Egyik hires kedves-gonosz bonmotja Molnár Ferencről szól, akit — holott legintimebb barátai közé tartozott — szeretett »Nejman-fiu«-nak titulálni.

— Én gazdagabb vagyok, mint a Nejman-fiu — mondta — mert ő csak gyüjti a pénzt, de én kiadom.

Hogy tudott pénzt kiadni! Elegáns, szinte dekorativ lendülettel szórta elő, zizegtette, csörgette ki a ruhája különböző zsebeiből. Egyszer — hiszen nem is lenne méltó mindent megmaró iróniájához, ha önmagát kimélte volna — számlálhatlan marék pénzt nyomott a fiakkerosa kezébe.

— De Sándor, hogy lehetsz ilyen könnyelmü? — kérdezték szörnyüködve.

— Csak hagyjatok, fiukák. Kilencvennyolc krajcár volt. A kettőt, ami még jár neki, majd megkapja legközelebb.

A szerkesztői — bölcs előrelátásból — nem adtak fixfizetést neki. Csak *Surányi*, a »Pesti Napló« kiadója (*Cólnix-surányinak* is nevezték, mert hegyes kecskeszakállát simogatva refrénszerüen ismételgette mottóját: *ich zahl nichts, zahl nichts...*) volt olyan könnyelmü egyszer, hogy kétezerkoronás előleggel próbálta lapjához csábitani az irót.

Amikor aztán Sándor bá' egy-két cikk leszállitása után kicsit megfeledkezett a kétezer koronáról, azt felelte az emlékezetét felfrissiteni próbáló Cólnixnak:

— Tudja, nagyon aprók a »Pesti Napló« betüi. Fáj a szemem tőlük; nem dolgozom maguknak...

A genie

Egy dusgazdag bácskai család gyakran részesitette Bródyt holmi — csodálatosképpen mindig eredményes! — gabonaspekulációkban. Egyébként Sándor bá'-t nem a pénz érdekelte. Csak amit adnak érte — amit ez a drága, szép, komisz, értelmetlen Élet még az olyan genie-knek sem ad ingyen, mint Bródy Sándor.

Mert hogy Bródy Sándor genie volt, zseniális iró és zseniális ember, azt még a legádázabb ellenfelei sem tagadják. Genie volt minden vásott drága komiszsága mellett, genie volt sok gyerekes kis hiuságával együtt (hogy a magyarságát hangsulyozza, mindig azt állitotta, hogy egy szót sem ért németül — amig egyszer csak egy Wasserman-kötet ki nem esett a zsebéből...), genie volt nemcsak mint iró, hanem egy szép, szines, forró gazdag férfiélet minden pozitiv és negativ tételében.

Most, hogy egységes köntösben kerül majd elénk a »Dada«, a »Tanitónő«, a »Timár Liza«, a »Lyon Lea«, »A szerető«, a »Nap lovagja«, az »Ezüstkecske«, a »Don Quichotte-kisasszony«, a »Királyidillek«, a »Falk doktor« stb. — ez a sok különös, forró, naturalisztikusan romantikus, — vagy romantikusan naturalista? — de egyformán egyéni, megalkuvásnélkülien költői és mindig izgatóan érdekes irás — kicsit fátyolos szemmel hajlunk e fölé a porladó szép borzas fej, a közelmult Pestjének egyik leggyönyörübb szinfoltja fölé...

Fodor Erzsébet

Literatura 1929. 1. szám

Literature, 1929 18-21. l. lapjával

HASZNOS MULATSÁGOK

Gyomai I.

Magyar szobrász csinálta az első kubista szobrot...

(Csáky József husz évvel ezelőtt Szegedtől Párizsig gyalog tette meg az utat — A kubista szobrászat Picassóját a világ minden részében, csak otthon Magyarországon nem ismerik)

Párizs, december

Párizs legelőkelőbb mükereskedőjének szalonjában, amely egész emeletet tölt meg, a napokban nyilt meg a kubisták nagy kiállitása. Itt vannak valamennyien: *Picasso, Braque, Metzinger, Chirico, Leger, Gleizes, Juan Gris, Ozenfant, Severini,* a fiatalabbak közül *Marcoussis, Valmier, Herbin, Bauden, Survage.* Ezek a festők. A szobrászok közül *Csáky* és *Laurens.* Nagy ez a seregszemle; egy ma már tényezővé vált müvészi-iránynak gazdag bemutatkozója. Azaz talán nem is igy, mert a kubizmus már régen bemutatkozott. Talán inkább ugy, hogy a kubizmusnak ez a nagy felvonulása dokumentációja annak, hogy ez a forradalmas irány, amely már átlendült az evolució utjára, az idők forgatagában nyomtalanul nem tünhet el. Nem tünhet el, mert az élet approbálta. A kubizmus ma már tuljutott a forradalmasan ujat kereső akaráson, befejezte régen egyik periodusának történetét: a rombolással járó analizist és elérkezett oda, ahol tiszta, megdönthetetlen értékeket ad. Ez, amit a *Leonce Rosenberg* szalonjában látunk, a kubizmus mestereinek az evolució mellett tett hitvallása, a *szintézis.* Érdekes ez a kiállitás, mert *összegezője egy másfélévtizedes müvészi küzdelemnek.* Akiket pedig itt látunk, azoknak jórésze ott volt *az első zászlóbontásnál és most nem multjukat megtagadva, hanem abból csak értéket, a maradandót megtartva demonstrálják megindulásuk, harcuk jogos voltát.*

Ennek a kiállitásnak anyagából is kétségtelenül meg lehetne állapitani, hogy a kubizmus, talán ellentétben minden más *forradalmas müvészi iránnyal,* másfél évtized alatt bebizonyitotta jogosultságát, életrevalóságát és hivatásának történelemszerüségét, *mert az élet már akceptálta.* Ami ennek a néhány festőnek vagy szobrásznak mütermében tizenöt évvel ezelőtt megszületett, *az ma már eredményként vonult be napjaink architekturájába, dekoráló és interiör-müvészetébe. Ez nem lehet egyéb, mint az élet approbációja.*

E között a néhány müvész között volt egy magyar is: *Csáky* József.

Amit Picasso megcsinált a pikturában, azt ő csinálta meg a szobrászatban.

Talán senkisem hibás azért, hogy husz évvel ezelőtt valaki a nagy rónának szivéből, *Szegedről,* tarsolyában egy fillér nélkül, gyalogszerrel Párizs felé megindult. Ki tudhatta, hogy fillér nélkül meginduló nagy utjára mit visz tarsolyában?

Pedig sok mindent vitt. Vitt valami olyat, ami huszévi csöndes munka után mára az elsők közé emelte. Azok közé, akik előtt megnyilnak az országhatárok, akik csodálatra kényszeritik még azokat is, akiknek nem kenyere a csodálkozás. A husz évvel ezelőtt elindult valaki, ha pénzt nem is, de a világot bejárt hirnévnek kellékeit vitte Párizs felé indultában könnyünek látszott utitarsolyában.

Vitte a távoli nagy rónának millió szépséggel megáldott nagyságát. Vászonra lehelhető örök szépségét, muzsikába komponálható komor nagyságát, kőbe véshető vagy ércbe önthető örök intuicióját. Mert azon a földön, amelyről elindult, mindenféle alkotásnak kimerithetetlen forrása van.

Ki tehetett azután róla, hogy két évtized elmultával nyugaton, keleten, északon és délen szárnyára kapott a hir egy idegenül hangzó nevet, annak a nevét, *aki Szegedről egy fillér nélkül indult meg.*

Ki tehet róla?

Csáky József ugyanis azok közé tartozik, akiknek neve sok dicsőséggel futotta be már a világot, de odahaza hazájában, *amelynek intellektuális erejét, földjének csodálatos szépségeit hirdetik kőbe, ércbe vésett vagy öntött szobrai, nem ismerik.*

*

Ez már csak emlékezés.

— Tizenkettőben — mondja Csáky — megrendeztük az első bemutatkozást. A Salon egy kis sötét sarkában kaptunk helyet. *Picasso, Leger, Metzinger* és én egyedül, az első kubista szobrommal. A megnyitást követő napon, amelyről a sajtó, mint rendesen beszámolt, szereplésünk a

André Kertész

A Pont des Arts, rep.

André Kertész fotókiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

Fényképi rep.

André Kertész (foto) kiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria 1971

egyszerűbb a védelem

delem az üzletben mindenkinek
/ tagvállalataival – **BCN, SafeCom** –
gozott informatikai biztonsági
lmegoldások stb.) és fizikai biztonsági
x hálózati, videomegfigyelő és
dszerek) garantálják a biztonságos
lyesen az Ön cégének is.

matáv

a szavakon túl

százalékos növekedés éves alapon), a feldolgozóipar teljesítménye ennél némileg gyengébb volt: az euróövezetben +0,8 százalék.

• **EU** / szerda – Euróövezet infláció, december. Az októberi még elfogadható 2 százalék után az előzetes adatok +2,2 százalékos fogyasztóiár-növekedést mutatnak a felmérések (EU-15: 1,9, illetve 2 százalék). Az áremelkedés üteme a májusi mélypont (1,8 százalék) óta gyorsul.

• **Magyarország** / kedd – Építőipar, 2003. november. Az építőipari termelés volumene 2003 októberében 9,7%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az év első tíz hónapjában a termelés 0,4%-kal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál. Szezonálisan és munkanaptényezővel kiigazítva a termelés októberben az előző havinál 3,8%-kal magasabb volt.
– Létszám és keresetek, január–november. 2003. január–októberben a bruttó nominális átlagkereset 12,9%-kal, a nettó átlagkereset 15,9%-kal, a reálkereset (a fogyasztóiár-index 4,5%-os növekedése mellett) 10,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

• **Magyarország** / péntek – Kiskereskedelem, november. Októberben tovább folytatódott a kiskereskedelmi eladások dinamikus növekedése. A forgalom volumene októberben 8,6%-kal, az első tíz hónapban 8,4%-kal haladta meg az előző év azonos időszakit. Az előző hónaphoz viszonyított októberi volumenindex 0,8%-os növekedést mutat.

Az oldalakat szerkeszti:
Németh Géza
nemethgeza@mhirlap.hu

Kertész, André Magyar Hírlap 2009.01.19.

Az avantgárdok válságban is eladhatók

műtárgy

A nemzetközi műkereskedelem általános állapota elmarad a kilencvenes évek végének sikerkorszakától, egy-egy kiemelkedő jelentőségű és értékű tétel viszont képes megmenteni a házak éves mérlegét. A Sotheby's sokat köszönhet az év utolsó nagy impresszionista aukciójának.

Gréczi Emőke

Az emlékezetes szeptember 11-e óta óvatosabbak a gyűjtők, felesleges utakat nem tesznek meg a műtárgypiac ezredvégi központjába, New Yorkba. Az elemzők szerint ez, majd az afganisztáni és iraki háborúk szegték a tengerentúli befektetők kedvét. Európát pedig gazdasági válság sújtja, így biztosan, de a korábbinál alacsonyabb szinten folyik a műtárgyak kereskedelme. A Sotheby'st két évvel ezelőtt Rubens Az ártatlanok lemészárlása című festménye mentette meg, mivel egymaga 76,7 millió dolláros forgalmat hozott a cégnek. Tavaly néhány kevésbé szenzációs, mégis „kihagyhatatlan" tétel hozta az eredményt, ezek mellett csak az amerikai kortárs képek felfutása, valamint a közel-keleti (Hongkong, Tajvan, Szingapúr) és ausztrál piac élénkülése tölthette el büszkeséggel a menedzsmentet.

A kétnapos impresszionista és modern árverés remek eredményeket hozott a szezon utolsó szakaszában. Gustav Klimt Atterseei tájképe 29,1 millió dollárért kelt el, Monet vízililiomja 10,4 milliót, Van Gogh Provance-i tájképe 10,3 milliót ért. Tizenkét tétel ára lépte át a tízmilliót, ettől alig maradt el a német expresszionizmust és a francia fauve-izmust egyesítő, orosz származású Alekszej Javlenszkij Schokko című női portréja, az érte kifizetett 8,2 millió dollár a legtöbb, amit a művész képeiért valaha fizettek. Alberto Giacometti 270 centiméteres bronz aktja 9,6 millió dollárba került. Picasso szinte minden korszaka szerepelt, mégis egy rajza (Akt) lett a legértékesebb.

Decemberben árverezték III. Leopold belga uralkodó családi könyvtárát. Itt Rousseau Julie ou La Nouvelle Héloïse című munkájának kézirattöredéke kelt el a legmagasabb áron. A szerző által négy példányban lemásolt műből ez az egyetlen, amelyik még magánkézben van. Ára – 97 ezer euró – kétszerese lett az előzetes becsértéknek. II. Katalin orosz uralkodó Frigyes Vilmoshoz írt levele 1794-ből 35 ezer euróért kelt el. Ennek felét érte az a levél, melyet Cesar Borgia írt 1502-ben Isabella d'Este számára.

Az év utolsó könyvárverésén nagyszerűen szerepeltek a Picasso által illusztrált, kevés példányban kiadott irodalmi művek, Heine öt levelét pedig a Heine Intézet vásárolta meg 24 ezer fontért.

Beethoven IX. szimfóniájának kéziratát 2,1 millió fontért árverezte el a Sotheby's tavaly nyáron. Decemberben ennek feléért lehetett elvinni Scerzójának autográf változatát. A zenei árveréseken – érthető módon – a kottáknál kevesebbet érnek a levelezések. Handel, Bach és mások értékesebb levelei most 36–90 font között mentek el. Rossini Tell Vilmosának Liszt Ferenc által átírt kottája 33 ezer fontot ért az árverésen.

A szezon utolsó hónapjára maradt még két magyar vonatkozású tétel. Az egyik egy 1716-os keltezésű Stradivari-hegedű volt, melyet Nachez Tivadar, a világhírű magyar hegedűművész használt haláláig, 1930-ig. A Sotheby's már 1964-ben elárverezte, akkor nyolcezer fontért cserélt gazdát. Azóta az a német arisztokrata család őrizte, amelyik most eladásra kínálta, az érte kapott összeget (767 ezer font) pedig egy német iparváros rászoruló gyermekeinek ajánlotta fel. A másik magyar vonatkozású tétel André Kertész Chez Mondrian című, 1926-ban készült fotográfiája volt, egy amerikai gyűjtő 4200 fontot adott érte.

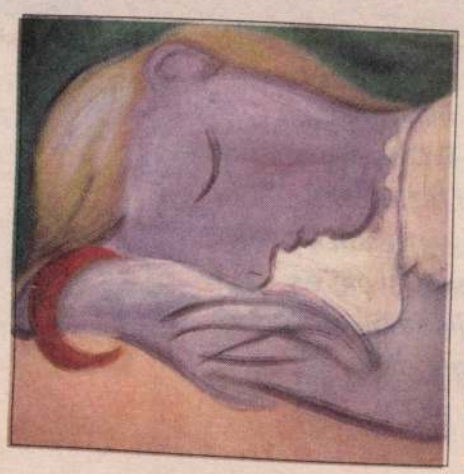

Picasso Alvó hölgye csaknem ötmillió dollárért kelt el a Sotheby's New York-i impresszionista árverésén

Kertész, André

KERTÉSZ, André Uj Élet XL.évf.20.sz.1985 3.p

Meghalt André Kertész, a világhírű fotóművész

„Ha valaha megillet egy fotográfust a géniusz megjelölés, ez a fotográfus *André Kertész*" írta róla francia kritikusa a Le Figaróban.

Egyszer megkérdezték André Kértésztől, melyik a legkedvesebb képe. Így válaszolt: „Valahol mindegyik fotóm kedves, mert az életem naplójának részei, képekben elbeszélve." Milyen is volt ez az élet? Honnan indult és hová jutott?

Kertész Lipót és *Hoffmann Ernesztina* fia, András 1894-ben született Budapesten, André Kertész néven új utat nyitott a fotóművészetben és 91 éves korában hunyt el New York-ban. Budapesten járt iskolába, de gyermekkora legszebb éveit Szigetbecsén töltötte, nagybátyja, *Klopfer Mihály* házában. A budapesti Kereskedelmi Akadémián — nem is könnyen — letette az érettségit, majd a budapesti Tőzsde tisztviselőjeként dolgozott. Ahogy ő mondta, szívből utálta ezt a családi kívánságra vállalt munkát, csakhamar megvásárolta első fényképezőgépét, és különös, a szokványtól merőben eltérő utcai jeleneteket, portrékat fotózott. Az első világháború kitörése után, mint gyalogos katona — társai legnagyobb megrökönyödésére — hátizsákján és fegyverén kívül magával cipelte a frontra fényképezőgépét és üveglemezeit — a háborút akarta lefényképezni. Mást csinált, másképpen, mint az akkori fotográfusok, akik akkor merészkedtek ki a frontra, amikor a front már biztos távolságra volt tőlük. Később egyik tekintélyes kritikusa írja erről a kezdeti korszakáról: „Még nem főfoglalkozása a fotográfia, de már mestere a gondolatgazdag, jó humorú és tiszta képeknek." A budapesti Érdekes Újságban és a Borsszem Jankóban jelent meg néhány fotója (ez utóbbi vicclap-fotóversenyén helyezést is nyert). *Angelo* mester mindent és mindenkit szépre lakkozó képei voltak divatosak akkoriban Budapesten — így nem érthették meg Kertész András képeit. 1925-ben Párizsba költözött.

„Legyen a fotó valósághű" vallotta André Kertész, aki képeivel bebizonyította, hogy fotóival a valóságon túli világot tudja érzékeltetni. Az ember érdekelte, részvéte és együttérzése az ember sorsa iránt átvilágítja képeit. A legegyszerűbb tárgyak, hétköznapi arcok, a mindennapok pillanatai itt sajátos gondolatokat sugallnak. És mindazt, amit mondani akar az embereknek, magasfokú technikai tudás segít kifejezni.

Nem tartott soká, Párizs megismerte képeit, felismerte tehetségét. 1927-es kiállítása — az első egyszemélyes fényképkiállítás — elismerő kritikákat kapott, jóhírű lapoknak dolgozott, kitüntetések, nívós díjak bizonyították megbecsülését. A szakma számon tartotta.

1936-ban áttette székhelyét az Egyesült Államokba. Az újrakezdés nehéz évei, sőt évtizedei következnek. 1944-ben ugyan már amerikai állampolgár, de akkoriban hányja szemére a Life kritikusa: „André, Ön túl sokat akar mondani a képeivel." Lassan, lassan kezdik felfedezni művészetét Amerikában is, de csak a hatvanas és hetvenes évek hozzák meg számára a megérdemelt megbecsülést, majd a világhírt. (Ne felejtsük el, ekkorra már André Kertész túl volt a hetvenedik évén.) Az Egyesült Államokon kívül Franciaország, Olaszország, Anglia számos városa, Tokio, Jeruzsálem, Stockholm méltatja kiállításait. Ez időkben Budapesten is kiállított, fotóalbumait már a nagyközönség is értékelte. 1984-ben díszvendégként vett részt a Budapesti Tavaszi Fesztiválon, kiállítása volt a Vigadóban és megkapta a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést. Azt hiszem azonban, hogy nem a magyar TV meghívásának, hanem szigetbecsei látogatásának örült a legjobban — a viszontlátásnak az annyi képen megörökített régi kedves tájjal és az új emberekben felismert régi arcokkal. Nagybátyja házának emlékei számára a fiatalság, a gyermekkor el nem felejthető éveit jelentették.

Idézetek a róla szóló írásokból:

„Mr. Kertész munkájában a reális világgal foglalkozik, de igen sajátosan kifejezi benne a maga belső költőiségét, rejtett iróniáját" állapítja meg a nagy tekintályű The New York Times kritikusa.

A hatvan évi fényképezés összegyűjtött műveit tartalmazó albumhoz *Paul Dermée*, dadaista költő ír előszót, ahol elmondja, hogy a tizenharmadik században a vak szerzetesek és koldusok ispotályában egy olyan barát is teljesített szolgálatot, aki látott. Az előszó befejező sorai:

„A vakok ispotályában
Kertész a látnok pap."
(Bajomi Lázár Endre fordítása)

Az újat meglátókhoz tartozott, nem ismerte a megalkuvást. Soha nem engedett először csak ösztönösen megérzett, később már megfogalmazott ars poetikájából. Szánalommal, emberismerettel készített fotói megtalálják az utat az emberekhez. Utcarészletei, híres emberekről készített portréi, a cirkusz kopott palánkján át leskelődők vágyakozása nemcsak az adott felvétel pillanatát, hanem a mögöttes sorsokat, a háttér életét is érzékeltetik.

Öregségének nagy bánata volt szerető és szeretett feleségének, küzdelmeiben hűséges társának elvesztése. Pótolhatatlan űrt hagyott maga után. A késői elismerés jelei nem túlságosan vigasztalták, keserűen mondta: „Kilencven éves koromra díszdoktor vagyok és polgármesterek diplomákat osztogatnak nekem, de ezek teljesen értéktelenek számomra."

Igazat kell adnunk a Metropolitan Múzeum kurátorának, aki André Kertész egyik kiállításának megrendezésekor megállapította: „... Amikor a modern európai fotográfia történetét megírják, Kertész kissé olyan, mint *Kolumbusz Kristóf*, aki olyan új világot fedezett fel, amelyet másról neveztek el."

Sándor Anna

Szerezzen örömet rokonainak,
rendelje meg
LAPUNKAT

EMBER

beszélése, Moszkva, 1933)

lélekben találta meg... Én is a gyermekben találtam meg eszményképemet. A ragyogó gyermeki mosolyban.

És kívülről idézte Solem Alejhem egykor hozzá intézett levelének egy részét:

— „Tudja-e Ön, hogy a gyerekek élete érdekesebb minden más életnél?" — Akkor még egyetemista voltam.

Valaki kopogott az ajtón. A küszöbön megjelent egy nagyon fiatal ápolónő. Olyan fiatal volt, mint egy nyírfácska. Lebarnult, egészében véve, még gyermeki arca komoly volt. Látva, hogy Pinusz foglalt, visszatartott mosollyal kiment.

— Nincs semmi baj, mondta, majd később visszajövök!

— Ez a szomszédos kozák településekről való leányzó — mutatott Pinusz a bezárt ajtó felé —, rengeteg sebesültet hurcolt ide az ellenséges tűz közepette és a gyerekek százait mentette meg... És, mint látja, még egyedül él, valójában még gyermek... Alig 17 éves.

A romos fal melletti üres gyermekágyra lettem figyelmes és a hála érzésével gondoltam arra, hogy Pinusz bizonyára a nővérkével együtt mentette meg a gyermek életét...

Amikor elbúcsúztam Pinusztól, kint már leszállt a világoskék alkony, Pinusz kezemet kezében tartva megismételte:

Bocsássa meg rossz jiddis nyelvem, de hát oly sok éve nem beszéltem már jiddisül!

Az égen egyenként feltünedeztek a csillagok. A Volga másik oldaláról már piroslott az égbolt horizontja. A fénysávokat felhők övezték, akárcsak a távoli építkezések tetőit.

— Jöjjön vissza néhány év múlva, meglátja, micsoda város lesz itt... Még szebb és gazdagabb lesz, mint a régi — mondta most már oroszul Pinusz.

Többé nem láttam Pinuszt!

Tizenöt év múlva újra útba ejtettem ezt a várost, s akkor már a Volga mentén mérföldeken át pompás lakótelepek voltak láthatók.

Az aszfaltozott utcákon és sugárutakon színes szökőkutak működtek. Széles utcáit virágos kertek övezték, mint valami selyem szőnyeg. A város fölött világoskék, átlátszó égbolt lebegett. A júniusi napfény arany fátyolba borította toronyépületeit.

A város kikötőjéhez vezető rózsaszínű márványlépcsőkön szemembe ötlött a helyi újság, amely doktor Pinusz haláláról tudósított. Sorsom úgy akarta, hogy részt vegyek a temetésén.

Azok közül, akik ezen a napon utolsó útjára kísérték a köztársaság kiváló orvosát, doktor Jurij Joszifovics Pinuszt, csak kevesen tudták, hogy Solem Alejhem első orosz fordítóját helyezik örök nyugalomra a legendákkal övezett hősi Volgográd városában.

Jiddisből fordította:
Bihari József
(Eger)

A tényeket hiába próbálják cáfolni — Példátlan per holocaust ügyben

Ez év nyarán egy Los Angeles-i felsőbb bíróság ítéletet hozott C. 356542 szám alatt. Arról, hogy mik voltak az előzmények, miről tárgyalt a bíróság, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége Nácizmus Üldözötteinek Bizottságánál adtak tájékoztatást, ahol a következőket mondották el.

— A Nemzetközi Auschwitz Bizottság legutóbbi, Berlinben tartott ülésén kapott a testület információt egy eddig példa nélkül álló peres eljárásról Mel Mermelsteintől, a bizottság egyik tagjától. Ő is azon kevesek sorába tartozik, akik túlélték Auschwitz-Birkenau, illetve Buchenwald, vagyis a náci koncentrációs táborok borzalmait, a holocaustot, amelynek — mint ismeretes — ártatlan milliók estek áldozatául, egyedül Auschwitzban 4 millióan.

— Még 1980 őszén Mel Mermelsteinnek levelet küldött antiszemita nézeteket valló egyének egy csoportja, illetve több zsidóellenes szervezet. Céljuk az volt, hogy a zsidókat, s különösen a holocaustot túlélőket kigúnyolják, s azt hazugságnak, rágalmaknak tüntessék fel. Az említett levélben 50 ezer dolláros jutalmat ajánlottak fel Mermelsteinnek az esetben, ha bizonyítani tudja, hogy Auschwitzban zsidókat gázkamrákban megöltek. Közölték azt is, ha a bizonyítás elmarad, a sajtó útján megszégyenítik, nevetségessé teszik.

Mermelstein az ajánlattevők ellen — ügyvédje útján — pert indított és azt meg is nyerte. A Los Angeles-i felsőbb bíróság a csoport tagjait 150 ezer dollár pénzbüntetésre ítélte, mások megvádolásáért. Az ítélet indokolásában egyebek közt megállapította: „Az, hogy zsidókat Auschwitzban elgázosítottak, és a holocaust, tény, amit kétségbe vonni nem lehet." Egyidejűleg a bíróság kötelezte a vádlottakat, hogy hivatalosan, levélben kérjenek bocsánatot Mel Mermelsteintől, attól az embertől, aki Auschwitz-Birkenauban túlélte ugyan a kínokat, de közben testileg-lelkileg szörnyű szenvedéseken ment keresztül.

— Elmondották még, hogy a vádlottak egyike a Liberty Lobby elnevezésű, hírhedt jobboldali szervezet, amelynek egy másik vádlott, Willis Carto a pénztárnoka. Ugyancsak ő alapítója az „Agent" nevű Történelmi Intézetnek. Felesége, Elizabeth Carto alkalmazottja és egyben tagja az intézet igazgatóságának. A Történelmi Intézet egyik részlegét azzal a céllal hozták létre, hogy átírja, ezáltal meghamisítsa a világtörténelmet, s ennek révén meggyőzze a világot arról; a második világháború idején nem volt olyan terv, hogy minden zsidót meg kell semmisíteni, illetőleg, hogy Auschwitzban és más koncentrációs táborokban elgázosítsák őket. A Noon Tide Press nevű jobboldali sajtóorgánum, — amely szintén a vádlottak közé tartozik — olyan anyagokat hoz rendszeresen nyilvánosságra, valamint könyveket, brosúrákat és egyéb írásokat ad ki, amelyek szerint a holocaust az egy vicc, a zsidókat Auschwitzban soha nem gázosították el, s Hitlernek nem volt semmiféle olyan terve, hogy minden zsidót el kell pusztítani.

— Mindezek ismeretében világos előttünk, hogy milyen mozgatórugók ösztönözték a perbe fogott ajánlattevőket céljaik elérésére. A realitások, az annyi tragédiát, gyászt okozó tények azonban — amelyek valóságában semmiképpen sem kételkedhetett a Los Angeles-i bíróság — alaposan keresztülhúzták a történelemhamisításra vállalkozók számításait. Erről tanúskodik az ítélet is. De éppen az ilyen példák, próbálkozások kötelezik elsősorban bennünket, túlélőket, de minden józan gondolkodású embert, hogy — még négy évtizeddel a második világháború után sem engedjük lankadni éberségünket, leplezzük le a mártírok millióinak emlékét meggyalázókat, semmibevevőket, s álljunk határozottan azon erők mellé, amelyek képesek és készek megvédeni az emberiséget egy újabb szörnyű holocausttól.

V. T.

ANDRÉ KERTÉSZ MAGYARORSZÁGON

BODRI FERENC

Fotóművészet, 1985.1.sz.
KERTÉSZ, André (fotó)

„...Tudja, az én egész művészetem olyan, mint egy napló, egy fényképezőgéppel írt napló... Én egy önző, amatőr fotográfus vagyok, aki mindig azt csinálta, ami érdekli..."

(*Kertész-interjú*; Magyar Nemzet, H. É. — 1984. március 20.)

Az 1984 tavaszán Budapesten ismét kiállító és ismét hazalátogató „amatőr fotográfusnak", *Kertész Andor*nak (állapodjunk meg talán ebben az *András* vagy *Endre* helyett) az egykori hazában 13 év előtt rendezett budapesti tárlata óta *(Magyar Nemzeti Galéria)* „jó sajtója van". Megérdemelten természetesen, hiszen az 1971 tavaszán rendezett kiállítást *Bajomi Lázár Endre* bevezetőjével, a Kertész-albumok felsorolásával egy kismonográfia követte esztendő után (Corvina Kiadó), a tárlat alapanyaga 1973-ban Miskolcon és másutt volt látható, Esztergomban 1982-ben egy újabb kiállításon mutatták be Kertész magyarországi fényképeit. Mindeközben persze a folyóiratok és napilapok egybehangzó kórusban ünnepelték Kertész művészetét. Elégtételt szolgáltattak az 1948-as kudarc után.

Az 1984-es hazalátogatás már a negyedik volt a felszabadulást követően, és minden bizonnyal ez lett a legemlékezetesebb. Az itt töltött tíz zsúfolt nap bizonyára örömmel vállalt és súlyos programja — a „napirendekkel" és egy kitűnőre sikerült képes beszámolóval — most egy remek Kertész-fényképekkel is megáldott és a címben jelölt albumban látható.

Érdekesek és izgalmasak, a maguk szubjektivitásával nem kevés új színt kevernek a hazai Kertész-palettába az itt megszólalók írásai. Legkivált a kötetlen formában megszólaló Kertész adatai emlékezetesek az egykori hazai fényképeket illetően. Mintegy kiegészítik, eleven élettel töltik meg a *Fotóművészet* korábbi számaiban olvasható interjúk (*Dévényi Dénes*, 1972. 2. sz. — *Bodnár János*, 1984. 1. sz.) élményanyagát, elsőképp avval, hogy „célirányosak", főként a hazai és korai esztendőkre vonatkozók a kérdések és válaszok egyaránt.

Az új szín abban is jelentkezik, hogy nem csupán a szakma értékeli ebben az albumban Kertész fotóművészetét, és mindez nyilván az albumot szerkesztő, tervező és itt szintén egy interjúval szereplő, *Bodnár János* érdeme. Kedves a borítón facsimilében olvasható, Bodnár Jánosnak címzett Kertész-levél, mintegy első akkordként szolgál az élmények és találkozások további tételeihez.

Az albumban *Borbély Károly* „szubjektív Kertész-képe", a látogatás eseményeinek foglalata nyitja a sort, majd *Tandori Dezső*, *Somlyó György*, *Barcsay Jenő*, *Kass János*, *Hernádi Gyula*, *Borsos Miklós*, *Ancsel Éva* „kívülről érkező" és lírai hangvételű vallomásai olvashatók itt Kertész művészetéről, *Féner Tamás* tárlatmegnyitója (Vigadó Galéria) és a Fotóművészek Szövetségében megvalósult beszélgetés megszerkesztett részletei folytatják a megközelítés lehetőségeit, ez utóbbiak már „belülről" természetesen. *P. Szücs Julianna* és *Vadas József* tárlatbeszámolója és kritikája zár az eléggé hiányos életrajzi kronológia és a látogatás programjának fotóriportjai előtt. Kitűnő reprodukciókon közben az ismert vagy éppen kevésbé ismert Kertész-felvételek. Legfőbb értéket az albumnak ez a képsor ad, ez újabb képgyűjtemény a sokáig aligha odázható, monografikusabb és bőségesebb hazai Kertész-album remélt nyitányaként.

A szövegek a versek kivételével megismétlődnek az album záradékaként francia és angol nyelven az utolsó lapokon, így az itthoni gyűjtemény bizonnyal nem kevés lapozgatóra és őrzőre talál Kertész választott, utóbb fanyarul elnyert hazáiban is. Később érkeztek a hírek a hazai után külhonban is megkapott kitüntetéseiről — a századvég boldogan övezi díszeivel a század fotográfusát.

Kertésznek sok híve él Európában és Amerikában sokfelé, hiszen a bevezetőül említett *„hazai publicitás"* nem csupán hazai. És aligha csupán a rokonszenves és idős „elszármazottnak" szól, inkább a század szellemét erősen meghatározó, a maga különféle fényképező masináival (újabban polaroiddal) önálló művészetet alkotó, iskolateremtő képzőművésznek elsősorban, akinek neve és „portréja" hiányzik ugyan a mi Művészeti Lexikonunknak mind a négy, mind az egy kötetes kiadásaiból, de pl. *Barcsay Jenő*, „a tér és forma" nagyszerű festője Kertész nevének említésekor *„bátran meri használni a Művészet szót"* itt olvasható vallomása szerint. Barcsay nemcsak az egykori párizsi találkozást említi itt, de szavával rangot ad, és bizony ő bármely lexikonszerkesztőnél autentikusabb.

Még talán akkor is, ha egy másik megállapításával tisztelettel vitatkozom: Kertészre — érzéseim szerint — Matisse, Picasso, Braque és más Párizsban élő nagyszerű festők 1927 táján (sem később) aligha hatottak. Kertész Andor általam ismert fényképein — ezek ez albumban természetesen nem láthatók — aligha fedezem fel bármely kortársi és képzőművészeti izmus formavilágát vagy szellemnyomát.

„...a fénykép az fénykép — a festmény az festmény..." — vallja két sarkított tömondatban Kertész egyhelyütt, és úgy tűnik, igaza van. Képei bármely festői világhoz legfeljebb csupán a könnyebbség okából kapcsolhatók. De Kertész korántsem a változó szemléletmódok, inkább a változó világ egyazon szellemben formált képi megjelenítője, izmusokat belé csupán kívülről sugallhatunk. Hogy el tudjuk helyezni a korban őt, amelyben része lehetett. Bár maga inkább szelíden *meghatározó egyéniség*, korántsem meghatározott.

Kertész szememben éppen a legkiemelkedőbb, akire csupán *egy különös kapcsolat* hatott: a környező világ és a mindegyre pontosabban rajzoló fotómasinák kapcsolatának általa felfedezett művészi lehetőségei. A legegyszerűbb szavakkal kimondható művészi valóság éled újjá és marad állandó képeiben. Ebből a jelzett kapcsolatból teremtett Kertész önálló világot magának és nekünk. És ha igaz az, hogy Cézanne-ból nőtt ki a huszadik század festészete, akkor szívesen állítom, hogy Kertész Andor minden korábbi fényképíró kísérletet önmagába fogadón és szintézist teremtőn szuverén, és mint ilyen a fényképezés Cézanne-jának tekinthető. Akár abban is, amiként elfogadja és átszűri magán a tízes esztendők hazai fotógyakorlatait, de legfőként avval, amit majd kitartó szigorral és ezek ellenében, olykor lemondásokkal is megterhelten önmagának teremt: *Budapesten* és *Bátorkeszin*, *Pomázon* és *Budafokon*, *Dunaharasztiban* és *Törökbálinton*, *Tiszaszalkán* és *Szigetbecsén*, ugyanígy a *világháború frontjain* és legfőként *Abonyban* és *Esztergomban* készített, *„hazai"* fényképeivel. Gondoljunk súlyos masináira, és „cúgehőrjére", az ezekről folytatott beszélgetésekre: az áldás és megszállottság egyként mutatkozik. Az előbbi főként a fényképeken.

Mert bizony nem csupán *„hőskorszak"* ez (bár ennek sem megvetendő), inkább az említett kapcsolat új művészi világát akár a baudelaire-i korrespondenciák fényképírói átfogalmazásával megteremtő *alapozás*. Ha „templom a Természet" (és hogy az-e valóban az akkor készült képek idejében, ez más kérdés lehet), akkor valóban *barátként kell figyelni* az „élő oszlopok összesúgott jeleit". És Kertész a maga panteista humanizmusával, egyben a lencse másik végéről ezt teszi. Képeiben ez a *baráti szem* és a *művészi gond* egyesül. Áldás a sorstól, hogy mindehhez időt nyújt neki. Erről az album egyik beszámolójában olvashatunk, amikor negyedórán keresztül várta a becélzott gép előtt azt, hogy netán egy madárka a látóterébe repül. És mikor ilyen nem érkezett, a fotós lemondott a felvételről, csupán egy emlékképet készített elmentében és utóbb.

Kertész tehát sohasem rohan, számomra csoda, hogy vállalta a tíz nap zsúfoltságát, és nemcsak életkora okán. Igaz, itt korántsem fényképezett, itt csupán örült. Boldoggá tesz az is, hogy mindezt megadtuk neki.

A „kivárások" mellett a „baráti szem figyelme" a legnagyobb erénye talán, leginkább mégis a fényképeiben megmutatkozó ember szelleme ünnepelhető. A kortárs, aki meg tudta őrizni a század és az életút buktatóiban akárha gyermeki önmagát. Az album minden fényképe és minden írása végül is erről tanúskodik. Kár lenne itt ismételni vagy akárcsak említeni művészetének esztétikai és egyéb, sokszor elemzett értékeit. Felhívnánk a figyelmet a *Fotóművészet* korábbi írásaira, *Bozóky Mária* úttörő érdemmel és kétszer (1971. 2., ill. 4. sz.) és e sorok írója is két ízben (1972. 4. sz., ill. 1977. 2. sz.) méltatta az életút művészi értékeit.

„Igencsak sokkal tartozunk Kertésznek..." — vallotta sokszor *Cartier-Bresson*, a jó barátról *Brassai* (Camera, 1963. 4. sz.) hasonló-

FOTOGRÁFOZÁSRÓL

A magyar fotóelmélet olvasókönyve

KOLTAI ÁGNES

keresztül eljusson a mai Salgótarjánig és a városon belül az üveggyár sejtelmes fényeket felragyogtató, képlékeny, nyers üvegéig, megragadván a pillanatot, amikor az ember formát ad az anyagnak. Ez a felépítés vitathatatlanul biztos pilléreket nyújt a képek elrendezéséhez, szép ívek megteremtését teszi lehetővé, mégis úgy érzem, az összkép, az élmény mélyebb és tartalmasabb lehetett volna, ha a szerkesztés során nem tartják túlságosan is tiszteletben — az egyébként, mint már mondottam, helyes — elveket.

A szimmetria, az oldalpárok egyensúlya, az az igyekezet, hogy a szerkezet mindig és mindenütt pontosan szerkesztett szerkezet legyen, sokszor megmerevítette, korlátok közé szorította az élettel teli képek hatását. Kétségtelen, hogy ha a szerző — vagy a szerkesztő — nem tartja ennyire kordában az anyagot, ha hagyja, hogy az egyes felvételek szabadabban, levegősebben érvényesüljenek, ha nem illeszti bele őket ilyen szigorúan a koncepcióba, hanem hagyja, hogy azok maguk találják meg saját helyüket az elképzelésen belül, sokkal szertelenebb, rendetlenebb, még azt is mondhatnánk, nem igazán jólfésült könyv született volna. Lehet, hogy akkor meg ezt rónák fel hibájául. Lehet. Mégis, az efféle szerkesztés, azt hiszem, még közelebb tudta volna hozni hozzám a képeket.

Szerencsére ez a szigorúság — amely szöges ellentétben áll a képek meghitt, halk hangvételével — nem módosítja a mű összhatását. Ács Irén könyve elsősorban azokhoz szól, azoknak mutatja be a hegyes-völgyes, dimbes-dombos Nógrádot, akik látványosságok helyett inkább a vidék szellemére, a táj lelkére kíváncsiak.

Nem törekszik harsány sikerre, de éppen ezért valószínű, hogy legalább annyi, de talán még annál is több emberben keltheti fel a közvetlen megismerés vágyát, mint a csillogó látványosságokra koncentráló idegenforgalmi prospektusok.

A *Fotográfozásról* a magyar fotóelmélet olvasókönyve. Az olvasó szöveggyűjteményt tart a kezében, olyan cikkválogatást, amely a kezdetektől napjainkig felöleli a fotózásról szóló, magyar szerzők tollából származó elméleteket. Reprezentáns cikkeket gyűjtött egybe *Bán András* szerkesztő; nem tételes esztétikákat, hanem véleményeket olvashatunk a fényképezésről.

Nem véletlenül viseli a kötet a *Fotográfozásról* címet. Megbicsaklik ugyan a nyelvünk, amikor kiejtjük e kicsit archaikus szót, de mégis helyénvaló. Bán András szerencsésen választotta a kötet címét, nem foglalt állást a fényképezés körül fellángolt vitákban, nem döntötte el önkényesen a több évtizedes dilemmát: művészet-e a fotózás (nevezzük tehát fotóművészetnek), vagy csupán kémiai eljáráson alapuló rögzítő és sokszorosító eljárás.

Nálunk minden, a fotóval foglalkozó elméleti írást, könyvet hiánypótló kötetként üdvözöl a kritika. Okkal-joggal, hiszen alig jelennek meg e tárgykörben könyvek, s különösen mostohán bánunk saját szellemi kincseinkkel. Gyűjtemények mélyén, kéziratokban, s ki tudja, még hol lappang a magyar fotóesztétika. Igaz, Hevesy Iván írásai megjelentek, de szinte hozzáférhetetlenek. *A magyar fotóművészet történetét* 27 évvel ezelőtt, az *Egyetemes fotóművészet történetét* 21 évvel ezelőtt adták ki. Ideje lenne ismét megjelentetni e két könyvet, hiszen alapművek. Olvashatók végre Moholy-Nagy László és Kállai Ernő írásai is, de mondjuk Rónai Dénes, Pécsi József, Gró Lajos vagy Fejős Imre cikkeit elő kellene bányászni.

A *Fotográfozásról* nemcsak a magyar fotós könyvkiadás drámai helyzete miatt hiánypótló kötet. Bán András a kezdetekhez nyúlt vissza, a magyar fotókultúra szunnyadó értékeiből emelt ki egy kötetre valót. A *Fotográfozásról* iskolai tankönyv is lehetne, ha volna nálunk a fotó elméleti és gyakorlati oktatásáért felelős intézmény. Az antológia Henszlmann Imre 1841-ben, a dagerrotípiáról írott cikkével indul, s mai, aktuális fotókritikákkal zárul. Jelentős, mára kissé elfeledett kritikusok írásait olvashatjuk, többek között Márkus Lászlóét, Rózsa Miklósét, Nádai Pálét. Különösen érdekesek a festők, Székely Bertalan és a fotografálást megkedvelő Barabás Miklós vitacikkei a fényképezés hasznáról, funkciójáról.

Koncepciózus antológia a *Fotográfozásról*, az 1839 és 1981 között keletkezett írások a fotóelmélet változásait tükrözik. Érezhető változást hozott a magyar fotókultúrában Veress Ferenc lapja, a századvégen indult *Fényképészeti Lapok*, a fotósok öntudatra ébredését követhetjük nyomon a *Fény* és az *Amatőr* című újságok cikkeiben. A 90-es évektől kerül előtérbe az amatőr és iparos ellentét, illetve a „művészet-e a fotográfia" kérdése, és a bizonyítás kényszere még ma is kiolvasható a legtöbb cikkből.

Megdöbbentő, mennyire beleette magát a kritikusi köztudatba az a vélemény, hogy a fotózás nem teremtő művészet, puszta másolata a valóságnak. Vagy nem is olyan megdöbbentő, csupán a festészet védte féltékenyen a vizuális művészet birtokát? Baudelaire, a költő megátkozta a fotográfiát, legszívesebben kiűzte volna a művészetek köréből. „A bálványimádó tömeg olyan eszményt kíván, amely méltó hozzá... A bosszúálló Isten teljesítette a sokaság óhaját. Daguerre volt az ő Messiása" — írta dühösen. Számos magyar követője akadt Baudelaire-nek, mint ahogy sokan elfogadták Walter Benjamin koncepcióját az aura elvesztéséről is, amit *A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korában* című esszéjében fejtett ki. A harc a fotográfia elfogadtatásáért, a képzőművészet és a fotó versengése ma már nem mindennapi kenyere a kritikának, de a fotónak még mindig meg kell küzdenie a helyéért.

A *Fotográfozásról* természetesen csak azt hozhatta felszínre, amit a múló idő elfeledett, nem avathatott új fotóesztétákat, kiérlelt fotókritikákkal sem ismertethette meg az olvasót, mert ezek alig léteztek. Értő, érzékeny kritikusok írtak a fényképezésről.

Négy fejezetre tagolódik a *Fotográfozásról*, a magyar fotótörténet egy-egy korszakával ismertetnek meg a cikkek. A fejezetek elé Bán András írt rövid bevezetőt a fotózás, a fotóelmélet és a szaksajtó fejlődéséről. Az antológia elsősorban nem azért született, hogy a szerkesztő eldöntse, kinek van igaza a fotóelmélet kardinális kérdéseiben (az olvasó, ha kedve van, megteheti), a kötetben szereplő 130 cikk lényegében a fotóművészet elméletének története. Vélemények, nem megfellebbezhetetlen ítéletek a fényképezésről. (A Magyar Fotóművészek Szövetsége kiadásában megjelent Bán András—Beke László szerkesztésében a Fotóelméleti Szöveggyűjtemény, amely az egyetemes fotóelmélet olvasókönyve. A kettő együtt teljesebb képet nyújt a fotókultúra fejlődéséről.)

A Hórusz Archivum (Kardos Sándor, Lugo László és Szabó Fruzsina magángyűjteménye) amatőr képei illusztrálják a *Fotográfozásról*t. Az amatőrfelvételek a „fotómédium felismert és fel nem ismert, ki nem használt lehetőségeiről szólnak, a kísérleti fotó avantgarde eljárásainak spontán létrejöttét mutatják be, egyszóval mindannak a finom és bájos vagy épp drasztikus esetlegességnek a foglalata következik itt, amit a fotó keresve sem tudott megtalálni. Vagy nem is keresett". Abban igaza van az antológia szerkesztőjének, hogy a privát fotó az első és ma is egyetlen médium, amely révén az emberek intellektuális közvetítés nélkül nézhetnek szembe szokásaikkal, viselkedésükkel, környezetükkel (bár az amatőrfilm és a magánhasználatra készített videofelvételek valamelyest módosítják a fotó helyzetét). Ugyanakkor igaz az is, amit Susan Sontag állít, hogy az idő múlásával minden művészetté válhat. Ez a veszély az amatőrfelvételeket is utolérheti. Márpedig a kívülállók, a privát fotók külső szemlélői hajlamosak a személyes jellegüktől megfosztott képeken a szépséget keresni.

Talán csak egyetlen apró szépséghibát találhatunk a magyar fotóelmélet olvasókönyvében. A kötet végére elkelt volna egy életrajzi mutató, legalább a kiemelkedő művészeti kritikusok munkásságát ismertethette volna a szerkesztő.

képpen nyilatkozott. „*Már az 1914-es háború idejében észrevették őt* — állítja az ifjabbakat okítva *Michel Tournier* —, *bár nem mondanám, hogy felfedezték, de majdnem ez történt, De azok, akiket mi tekintünk mestereinknek, valóban az ő gyermekei...*" (Le Figaro — 1975. október 20-i szám). Az idézet az 1975 nyarán történt arles-i találkozás idejéből való, amikor a franciák újra felfedezték az egykori párizsi mester művészetét. Tárlatok diadalútja következett *A fotográfia 60 éve* c. album (Editions de Chêne) megjelenése után. A francia *Galerie Agathe Gaillard* retrospektívjéről Párizsban *Brassai* így írt: „*Kertésznek két jellegzetes tulajdonsága kiemelkedő. Egyrészt kielégíthetetlen érdeklődése a világ, az élet és az ember iránt, másrészt nagyszerű formaérzéke. Képeiben a maga formai szigora mellett az élet jellemző figurdinak és eseményeinek hangulati értékeit egyként sikerült megteremtenie — mindezek általában előre megfontolt fényképésznek mutatják őt...*" Megfontolt szigorát akár az „abonyi akt" is bizonyíthatja talán: szemérmét győzte le a fényképész kíváncsisága előtt.

De mindebből az is következik — és ennek összefoglaló felmutatása az 1984-es hazai album talán legfőbb érdeme —, hogy ez a megfontolt és baráti szem a legmelegebben arra a világra figyel, amelyre kinyílott legelébb. Akár a születésekor, akár az 1912-ben vásárolt „alapgép" homályos lemezei mögül. Korántsem felvett vagy hozott humanitással, inkább in statu nascendi elnyert lírával teltek Kertész hazai képei, az itt szerzett első élményekből származó első opuszok. Amelyek közül 50 most az új albumban látható, az utolsó nyolc már az 1971-es, illetve az 1984-es hazalátogatások során született. Bár kivételnek a fenti állítás alól ezek sem tekinthetők.

Úgy tűnik, a fényképész maga is így érzi feltehetőn, hiszen Amerikában és 1982-ben nem véletlenül jelentette meg külön albumban *Hilton Kramer* előszavával a *Hungarian Memories* 1921 és 1925 között készült hazai felvételeit. A 169 táblán már a „második etap" képsora látható, ki kellene adni itthon is ez albumot a most megjelent korábbi képek folytatásaként.

Hiszen a hazai fényképekre bizonnyal nem véletlenül emlékezik Kertész oly élesen — erről nem kevés interjúja szól, a Bodnár Jánossal folytatott beszélgetés adatai e mostani albumban olvashatók, a spontán képaláírásokban utóbb. Az éles emlékezet kiemelkedően plasztikussá teszi a fényképeket, az emlékek valóban megrendítenek. Pedig hát aligha lelhetnénk fel az egykori modelleket — megváltozott a világ és a táj a vak muzsikus, a bátorkeszi bíró, az esztergomi Didi néni és a cigánygyerekek, a csodálkozó budafoki lurkók, akár a szigetbecsei vincellér lánya és mások körül. De Kertész nosztalgiája belénk hatol, és lehet, azonos macskaköveken kakaskodnak ma is a rácvárosi újabb kakasok. És hasonló lírai erények fűtik át szememben akár a külhonban készített, mégiscsak hazai vonatkozású Kertész-képeket. Pl. *Bölöni György* Ady-könyvének párizsi felvételeit, amelyeket számomra érthetetlenül felejtünk ki Kertész „hungarológiájából". Pedig hát mintha egy Ady-kötetből felpillantva látná meg „a daloló Párizs" enteriőrjeit. És idetartozhatnak a *Károlyi Mihály*ról, *Kassák*ról *és Simon Jolánról* készült fotók, akár a *Te meg én* 1931-es párizsi felvétele, ugyanígy mások is. Ezeken a képeken is „egy magyar tudat" tekint a világra érezhetőn.

Ami a nagyvilág számára „kurióz dallam" a Kertész-képeken, számunkra természetes. Ha mégis irányt szabó elődöket keresünk, akkor úgy tűnik: Kertész számára a *Nyolcak* hazai festői és a korai *Nyugat* költői nyitottak horizontot, az 1910-es évek hazai élete, legkivált életszemlélete.

Sejtheti mindezt maga az alkotó is, „haza" ezért is szívesen igyekszik. Képei ezért jelentenek számunkra meg-megújuló élményeket, a hazai fotótörténeti tárlatokba (legutóbb *Tény—Kép* — Műcsarnok, 1981—82.) ezért oly simán illeszkedők. Akár a *Leletek* (1983) közé. A „hazai szem" felfeltűnik a párizsi felvételeken is.

Mindez nem kicsiny öröm. És nem kicsiny bosszúság, hogy a nagyszerű albumban nem kevés pontatlanság található. Akár a dátumokban (pl. Borbély Károly 1972-es hazalátogatásáról ír), akár a megszokott képcímek körül. Nem csupán „*cirkusz*", de „*Népligeti cirkusz*" az, amelybe bekukucskálnak az egykori fiatalok. A különbség számomra fontos, felmérhetetlenül. A „cirkusz" a jéghegy csúcsa talán, de a „víz alatti jelzőben" a lényeg található. Minderről *Bálint Endré*t kérdezzük meg talán — a színhely neki is nagy élménye ma is. És ha Kertész fotóművészete valamely festő világához hasonlítható — akkor *Bálint Endre* „emlékből szőtt realitása" a Kertész-képekhez szememben közel áll. Bár mások az emlékei — az élmény itt is lebegő, akár a Kertész-képeken. Szívesen olvastam volna az albumban erről Bálint mondatait.

(Főfotó - 1984.)

SZOCIOGRÁFIA ÉS SZIMBOLIKA

Bakonyi Péter—Szebeni András: Téboly, terápia, stigma

RÓNA KATALIN

A *Magyarország felfedezése* sorozatban jelent meg Bakonyi Péter riportkötete az egészségügy egyik legsúlyosabb szervezeti, anyagi, fölszereltségi és morális problémákkal küszködő, előítéletekkel terhes területéről, az elmegyógyászatról.

A *Téboly, terápia, stigma* című kötet szerzőinek célja az ideggyógyászat, a pszichiátria mai állásának, fejlődésének nem orvosi, inkább dokumentumjellegű megmutatása a társadalom elfogadásának-befogadásának oldaláról. Az orvosi eszközöknek: a kezelésnek, a gyógyításnak, valamint annak a belső és külső társadalmi kisvilágnak és nagyvilágnak a megismertetése, amelynek feladata részben a rehabilitációra való föltétlen törekvés, részben a rehabilitáció utáni közösségi életbe való visszatérés lehetőségeinek kialakítása. Bakonyi Péter több éves, elszánt valóságfeltáró munkájának, szociográfikus gondolkodásának és határozott újságírói és emberi magatartásának eredménye a kötet. Hogyan fogalmazza meg Bakonyi szándékát könyvében? „Mit akarhatok? Jellemezni, de egy kicsit elemezni is, fényképezni, de halványan tán festeni is; értelmezni, de az egésszel, együtt, értékelni is... Nem olyan sokat akarok: csak hozzájárulni ahhoz, hogy ez az előítéletekkel terhes tabu — az elme és a lélek világa, betegségei és gyógyítása — levetvén misztikus burkát, emberközelbe jusson, hogy az ELME végre rehabilitálódjon." Az írói vállalás, a jellemzés, az elemzés, a szóbani fényképezés és festés megrázó és lehangoló képet adott. Amelyet pontosan illusztrálnak, egészítenek ki, tesznek szemléletesen hitelessé Szebeni András önálló riporteri és fotóművészi teljesítményeként is értékelhető felvételei.

Szebeni András ellesett-elkapott-megörökített, elleshetett-elkaphatott-megörökíthetett fényképei nagyfokú tudatosságot tükröznek. A szándék és a lehetőség kölcsönhatása nyilvánvaló. A szándékot — a láttatást — a valóságérzékenység élteti. A lehetőséget értelemszerűen meghatározza a helyzet, nemegyszer a kényszerűség. (Nyilvánvalóan befolyásolta az engedélyezés, a morális tisztelet, a humanitás feltétele, az integritás megőrzése. Erre utalnak a feketével elfödött szemek. Logikus — szükségszerű — a takarás. Pedig tudjuk, a művészi megmutatás, a valóságábrázolás szempontjából mit jelent a tekintet tisztaságának vagy homályának megjelenítése. Micsoda emberi igazságok mutathatók meg a pillantásban, a szem villanásában, annak tükrében.)

Szebeni fotói dokumentumértékűek. Abban, amit közvetlenül, létező valóságként megmutatnak. Az elmegyógyintézet életét, a kórtermeket, a folyosókat, a kezelést. Ám a riporteri magatartást — és ettől válik teljessé az ábrázolás — mindenkor áthatja a személyesség, az egyéni indulat. Ezért fontos mindaz, amit a képek második szintje jelentenek, amitől dokumentatív értékükön túl szimbolikus hatásúvá válnak.

A kötet fedélfotója is e kettősség jegyében fogant: a szobában, a radiátor előtt, az ablaknál robusztus alak áll, háttal nekünk. Széles váll, rövid nyak, kopasz fej. Az ing — tán zubbony, tán hálóruha. S ahová az ablak rácsán túl a férfi kitekint: behavazott udvar, havas fák s az épület másik szárnyának homályba vesző ablakai. Szikár, tiszta, egyértelmű ábrázolat. S mégis mi minden rejlik mögötte: miféle bezártságot, magányt, miféle vágyakat rejthet az emberi gondolat. Hasonló elgondolású a rácsos ajtó előtt a lépcső tetejéről alig kivehetően visszatekintő női alak *(Ahol az árnyék leválik a testről)* és a sejtelmesen visszacsillogó folyosón korlátba kapaszkodó férfi figurája. A rácsok a bezártságot (nemcsak a bezártság érzetét), annak valóságát éreztetik. Az emberi lét, az emberi értelem pusztulását sugallják a képek. A kortalanságét *(Három nemzedék)*, a fiatal életét *(Itt a szépség is tétova)* és az időskorit *(Figyelőszoba, avagy bérlet az elmúláshoz; „Istenem! Mért hagytál el engem?"; Sehonnan sehova)*. A valóság és az álom szétválaszthatatlanságát hitelesíti a beesett arcú, tán lehunyt szemű fekvő asszony és a rátekintő kopasz, hosszú szempillájú baba. Az ellátottságról, a fölszereltségről vall szavak nélkül is sokatmondón

BEFAGYOTT VÉGLEG AZ ELLERY-TÓ

FÁBIÁN LÁSZLÓ

a kép *(Kórházfolyosó 1980)*. Már a kérdést is óhatatlanul fogalmazza: lehet ilyen körülmények között gyógyítani, gyógyulni, lehetséges-e még a visszatérés innen a társadalomba? Tán megnyugtatóbb feleletet adhat egy másik felvétel, előtérben a pálmákkal *(Végre egy kórház!)*.

Szebeni kompozíciós készségének bizonyítéka a kezelt és a kezelő, a karok ábrázolása *(220 volt, 300 milliamper, 0,5 másodperc)* és az ülő copfos lány megmutatása a kopott hátú tolószékben, körülvéve a fehérruhás ápolószemélyzettel *(„...álltak mellettem sokan")*. Két arc: kemény vonású, furcsa vigyorú, és mintha hasonlítana is rá a hátsó, leszegett fejű *(„Arcot kérek!")*. S egy harmadik, aki két ujjára húzott bábbal szórakozik vagy szórakoztat *(Egyszemélyes bábjáték)*.

Munkaterápia: a gyógyítás, a rehabilitáció fontos fázisa. Vajon ad-e kielégülést, segítséget *(Több a semminél; Csendélet a csendben; A melós mindenütt ugyanaz?)*?

Különös szépségű a széken fölhúzott lábakkal kuporgó, oldalt hajtott fejű fiú képe, a sötét háttérben valószerűtlenül, alig kivehető cigarettázó alakkal *(Megcsomózott köldökzsinóron)*.

A várakozás, az összezártság, a társaságban is magányosság életformáját szemléltetik pontosan a képek. A fekete-fehér fotók sötétedő tónusai ezeken a felvételeken az élet riasztó szürkeségét is érzékeltetik *(„Melyik vagyok én?"; Omega; Mozgástér; Levegőt! Napot!; Társalgók: egy folyosó két vége)*.

Mindemellett bekerültek a válogatásba keveset mondó, csekély információértékű fölvételek is. S olyan is, amely túlságosan leegyszerűsített szimbolikájával igyekszik hitelt szerezni *(Nomen non est omen)*.

Taszító-riasztó alakjainak csúfságában is emberi a boldogságról festett, illúziók nélküli kép *(Boldogság)*.

Szebeni András riportja dokumentumként, a művészi láttatás szimbolikus értékében, főként pedig e kettő együtteseként fontos teljesítmény. Teljes értékű kiegészítője, társa az írott szociográfiának.

Október közepe van, időnként fényesen süt a nap, de reggel már ködök takarják a várost, lassan megdermed a növények szára, vastagszik a fák alatt a csalit, és most — fél esztendő múltán — megérkezett a hír, hogy április 22-én végzetes szívroham érte a század egyik legnagyobb fényképezőművészét, Ansel Adamsot. Markovics Ferenc barátom szerint akkor lehetett, amikor a tavasszal annyit beszéltünk róla, és ha utánagondolok, lehet, éppen akkor történt. Mindenesetre nemrég írtam, hogy az Ellery Lake és a bugaci puszta nincs is túlságosan messze egymástól; az alkotó művész hasonlóképpen láthatja Nevada homoksivatagját, a magyar alföld futóhomokját. Mégis, hat hónapra volt szükség, hogy ez a szomorú hír átjöjjön az Óceánon.

Nem lehet nem arra gondolni, hogy bármennyire is érveljünk a fényképezés művészeti rangja mellett, bármennyire higgyünk is ebben, a világ legnagyobb részén a fotó — művészeti jelenségképpen — érdektelen marad. Egyszerűen nincs helye abban a kultúrában, ha egyáltalán helyénvaló ez a fogalom, amelyet egyesek szívesen titulálnak modernnak, hogy aztán kárhoztathassák indolenciáját a népi, a nemzeti hagyománnyal szemben, a népművészettel szemben. Nos, elmondhatjuk, itt az alkalom a békekötésre: sem egyik, sem a másik nincs jelen a köztudatban, de nem azért, mivel kioltották volna egymást, hanem mert nem is találkoztak igazán.

Nem sok öröm van abban, hogy ezt így meg lehet fogalmazni, sőt, inkább a fájdalom, hogy most, Ansel Adams halálhíre kapcsán erre kell gondolni. Még szerencse, hogy a mester aligha érezhette ezt a problémát, hiszen hazájában, az Egyesült Államokban jószerivel gyermekkorától (tizennégy éves korában készítette első fényképeit az imádott tájról, a Yosemite Valley fáiról, szikláiról, vizeiről, akkor egy Brownie box fényképezőgép segítségével) elismert, megbecsült fotográfus volt, később pedig — nyugodtan mondhatjuk így, nem árt művészi rangjának sem — egyenesen fölkapott és divatos. Képeinek ára ebben az időben csak a legvásároltabb festők áraival mérhető.

És ez nem csupán szakmai elismerés, jóllehet bőségesen része volt abban is, különben nem fogadták volna barátságukba, alkotói társaságukba olyanok, mint akikkel első — szomorúan szép — könyvét, a *Taos Pueblót* csinálta Új Mexikóban (Robbinson Jeffers, John Marin, Georgia O'Keeffe), vagy 1932-ben Edward Weston (egyébként a legméltóbb név, amelynek társaságában Adamsé említhető) és Imogen Cunningham, hogy megalkossák kérészéletű csoportjukat, a Group f/64-et. Benne van az elismerésben az egész társadalom érdeklődése, tisztelete, és ez teszi lehetővé, hogy 1940-ben a Museum of Modern Art helyet adjon keretei közt egy fotós részlegnek, s a kezdeményezés Ansel Adamstól indult (Beaumont Newhall és David McAlpin támogatták).

Első európai kiállítására meglehetősen későn, 1976-ban — tehát hetvennégy éves korában — került sor — Londonban. Igaz, ez a kiállítás aztán, részben vagy egészen, eljutott más városokba is, így a hetvenes évek végén Varsóba. Nagyjából reprezentálta is az idős mester életművét: túlnyomó többségben kaliforniai fölvételeit lehetett látni. A téma pedig — úgy tetszik — mit sem változott a gyerekkor óta: hatalmas hegyek, kősivatagok, fenséges sziklák, élő és holt fák, fölfénylő vagy jéggé dermedt vizek, homok és kő megint, éjszakák, szürkületek, napfölkelték, holdfények. Tagadhatatlan, mindig valami kísérteties is a tájban, ám többnyire mégiscsak a fenség, a lenyűgöző és borzongató természet diadalmaskodik. Életművének ismerői és méltatói gyakran hasonlították Conrad regényírói szemléletéhez, Whitman költészetéhez fényképezőművészetét. Talán éppen a természet iránti rajongás és hódolat miatt, talán mert észre tudta venni, hol lelhető még föl a világban a példa, a nagyszerű lét szimbóluma. Ő maga szerényebben fogalmaz: „Időnként úgy tűnik föl nekem, kellő pillanatban jelenek meg olyan helyeken, ahol az Isten jelet ád, hogy odairányítsam objektívemet".

Nála még a halott fák is ennek a fönnen hirdetett létcsodának voltak a jelképei: lecsupaszult törzsük, leveleiket vesztett ágaik mint emlékművek meredtek bele a kopárságában is bizonyítottan élő tájba s hirdették elmúlásukkal a megújulás bizonyosságát. Szerette a fákat, szerette ezeket a mérhetetlen korú fenyőféléket, amelyek valaha az első élőlények lehettek a szárazföldön, s amelyek minden göcsörtjükben hordozták is ezt az ősiséget. Álltak mereven a tájban, esetleg ledőltek egy szikla fölé mintegy gerendaképpen vagy éppen belezuhantak a tóba, s kiálló ágaik segélykérése szürkén jajgatott a zöld háttér előtt. Tudtommal soha fényképező olyan alapossággal nem térképezett föl még tájat, ahogyan ő a Yosemite Parkot, talán négyzetméternyi darabkája sem maradt figyelmén kívül. A King's Canyon Nemzeti Parkban akadt rá egyik legjellemzőbb munkájára 1935-ben, a *High Country Crags and Moon, Sunrise* című képének témájára. Amikor a szürrealista Ansel Adamsot szokás emlegetni, akkor ilyen képeire lehet gondolni. Ahol jószerivel csak a fekete meg egy csaknem fehér szürke létezik, ahol alig van tárgy, s ha mégis, akkor egészen különös helyzetben: régen elszakítva önmagától, eltávolítva messzi asszociációkba. Az említett fölvételen is a két oldalról bejövő sziklasor mármár hajdani erődítmény romjaként érzékelhető, az általuk bezárt tér feketéje pedig egykori harcok porondjaképpen.

Igen, Ansel Adams szerette ezeket a porondokat, igyekezett mindig ott lenni rajtuk, jóllehet sosem ellenfeleket, mindig barátokat keresett, fenyőóriásokat, váratlan szirteket. Téli szélviharok, hajnali fagyok, a dermesztő éjszakák nem riasztották, a vízesések moraja nem félemlítette meg. 1919 és 1924 között a Yosemite völgyben a Sierra Club's Le Conte Memorial őre volt nyaranként. Azaz benne élt abban a tájban, amelyet — való-

André Kertész

Első felvételei mulyehet katona-korában készített, végig vezetett Kelet-Európán a világháború idején. Ugyancsak az akkori Magyarországon.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

Amerikában csak nagy európai sikeres után, 1963-ban figyeltek fel rá: Erhor, a VI. velencei „Monstra Biennale Internazionale della Fotografia" szívije a rány éremmel díjazta.

Pásztory Tibor: Egy élet lépei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

„Vándorhegedűs" (1921)
„New-York" (1954)
„Colette, a lány regények ünnepelt szerzője, Párizs" (1930)

repro

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978 julius 30-40 lap.

André Kertész

André Kertész sokat csatangolt Párizsban. Sokat fény hipszett. Megörökített egy korszakat, a fény vázosa napjait és éjszakáit, egy régen elfelejtett virágkort.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

„Egy párizsi bisztróban — André Bauchant a francíak „parasztfestő"-je" (1928) } repro

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40 lap.

André Kertész

André Kertész kiállítása az új Párizsi Kulturközpontban megnyílt.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30 - 40. lap.

André Kertész

Az első években hungáret mint európai lapok munkatársa keresté. Dolgozott a Frankfurter, a Strassburger és a Berliner Illustrierté"-nek.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40 lap.

André Kertész

André Kertész hereshedelmi ismeretet tanult, de pályáratokon nyert díjtól, folói sikeretől 1925-ben áttelepült Párizsba, műtermet bérelt.

Pásztory Tibor: Egy élet lepei.
Új Tükör, 1978. julius 30-40 lap.

André Kertész

1914-ben készült a lámpa-
fénytől megizlágított ut ca 1917-
ben készült Esztergomba a ráz-
alatt úszó férfi.

Pásztory Tibor: Egy élet lépei.
Új Tükör, 1975. július 30-40. lap.

André Kertész

Képert megvásárolta a berlini Kunstbibliothek der Staatlichen Museen, a zwickaui Albert Király Múzeum 1929-ben.

Pásztorry Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40 lap.

André Kertész

Számos egyéni kiállítása volt Franciaországban. Első könyve is itt jelent meg. Ismert német múzeumok gyűjteményeit vásá kolták meg.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30–40 lap.

André Kertész

André Kertész fotói megjelentek a „Boston Yankee"-ban, az „Erdekes Ujság"-ban.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. június 30-40 lap.

André Kertész

1936-ban a Keystone fotó ü gynök-
séggel hötött egy évre szóló szerző-
dést és áth ajózott az Egyesült Álla-
mokba. Mindmáig ott is maradt.

Pásztory Tibor: Egy élet lépei.
Új Tükör, 1978. július 30-40 lap.

André Kertész

Művei bejárták az egész világot. A legnagyobb múzeumok, galériák kapui nyíltak meg a művész előtt: New York, Stockholm, Helsinki, Tokió, Budapest, Párizs stb.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

Első időben dolgozott a londoni "Times"-nek, az Uhu Magazin-nak, a Nationale de Florence-nek, a Vue-nek.

Passzon Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

A „Centre Pompidou"-ban venderetti tárlat tőlb mint vet-rospektív kiállítás: hódolat ez André Kertész előtt.

Pásztory Tibor: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

I dôl kerára szamoskétimtetést kapott munkásságáért – New-York városától a Guggenheim Museumtól.

Pásztory Tibor. Egy élet képei.
Új Tukor, 1978. julius 30–40. lap.

André Kertész

Mindenütt jelennek meg Kertész
könyvek, az Egyesült Államok-
ban is kedvelik felvételeit.

Pásztory Ildikó: Egy élet képei.
Új Tükör, 1978. július 30-40. lap.

André Kertész

Meghalt André Kertész

Kilencvenegy éves korában New Yorkban elhunyt *André Kertész*, világhírű magyar származású fotóművész, a „pillanat művészetének" egyik úttörője. A fotózás XX. századi nagy újítói között tartották számon. André Kertész még az első világháború előtt kezdett el fényképezni Magyarországon, majd 1925-ben Párizsban telepedett le és szerzett európai hírnevet. Idén májusban Chicagóban gyűjteményes kiállítás nyílt André Kertész legfontosabb alkotásaiból. A bemutató anyagát a tervek szerint a New York-i Szépművészeti Múzeumban decembertől láthatja a közönség.

Népszava
1985. IX. 30.

André Kertész

emlitve ld.Czumpf Imre

Kerékgyártó István: Egy festő emlékezete

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.5.sz.22.o.

ezés:

nek megfelelő szem. alapbér: Ft.

ett munkaidő: hónap.

-tól -ig.

etes engedély kelte, száma:

ssziv jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

.....

. .....

megbizó

André Kertész

— **André Kertész**, a világhírű, Amerikában élő magyar származású fotóművész életéről közöl terjedelmes [illegible] ...ykepeszettel fog-
[illegible]álkozó ismert szakíró szerint
[illegible] munkásságát
kalomból megjelent könyvekből — ismeri meg igazán.
— **Vendégszereplésre** uta-

Népszava 1985. V. 16.

André Kertész

Legutóbb a franciáktól kapott
magaskitüntetést, a „Commandeur des arts et belles lettres"
címet. Ez az egyik legmagasabb
kormánykitüntetés.

Párizstól Párizsig. Egy életképei.
Új Tükör, 1978. június 30 – 40. lap.

Kertész, André
fotóművész

André Kertész kiállítása Párizsban

Párizsban, közel az Étoile-hoz, a Jacquesmart-André Múzeumban, kiállítottak 300 Kertész-fotót. A nagy sikerű kiállítás csaknem három hónapig marad nyitva.

Megtudhatjuk a kiállítás gazdag anyagából, hogy André Kertész 1912-ben vett először fényképezőgépet a kezébe Magyarországon, és a közelmúltban New Yorkban bekövetkezett haláláig a világ egyik legjobb fotósaként kezelte a technikát. Első képei Tiszaszalkán, Esztergomban, Budapesten készültek magyar asszonyokról, gyerekekről, az első világháború katonaélményeiről, családjától búcsúzó vöröskatonáról, vagyis mindig az életről, az élet egy-egy jelentős vagy szép pillanatáról. A kiállítás rendezője *Jean-Paul Scarpitta.*

Kertész 1925-ben érkezett Párizsba, a Montparnasse-on lakott, ahol megismerkedett nemcsak az ott élő művész honfitársakkal, hanem a világból idesereglett művészvilág nagyságaival is. Tanítványai, hódolói és csodálói között volt az ugyancsak magyar származású *Brassai* fotóművész, valamint *Bresson, Chagall, Kandinsky, Mondrian, Calder, Malevics* és a cseh *Dritkol.*

Kertész nagy művész volt, kiváló értékeket alkotott az emberiségnek. A Jacquesmart-André Múzeum kiállítása ezt mutatja be az érdeklődő francia közönségnek.

Párizs, 1988. január.

Kovács István

Népszabadság, 1988. jan. 6.

André Kertész

♠

Nagy érdeklődés kíséri New Yorkban a közelmúltban elhunyt világhírű magyar fotóművész, André Kertész emlékkiállítását. A kiállítás anyagát még életében állították össze, New Yorkban azonban az már csak halála után kerülhetett a közönség elé. A gyűjtemény felöleli munkásságának két fontos szakaszát, párizsi és New York-i működését. A bemutatott képek közül többet — így azokat, amelyek Ady Endre párizsi tartózkodásának emlékét idézik fel — a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum kölcsönzött a rendezőknek.

✪

Magyar Nemzet 1986. 1. 28.

André Kertész

Paris, repr.

André Kertész kiállítása (foto)
a Magyar Nemzeti Galériában
Budapest 1971.

André Kertész

A brassói állomáson

repr.

André Kertész, fotókiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

At Washington square Helen
sept.

André Kertész fotókiállítása
Bp Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

Galamb, Mácfal

André Kertész fotokiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

A Vert Galante Park, repr.

André Kertész, fotokiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

Kalitka, rep.

André Kertész fotókiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria
1971

Hensteiner Konrád

jezsuita építén rekonstrálta
1714-ben Mátyás király régi vicmüvét.

Zolnay László: Azúj honalapitók.
Budapest,1971.12.sz.39-41.l.

40-41.l.

Leopold Kerpel festő

Markó Károly tanítványa 1820-ban Eisenstadt-ban půletek

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963

II/a kötet

4141

André Kertész

Öregember, rep.

André Kertész (foto) kiállítása
Bp. Magyar Nemzeti Galéria 1971

André Kertész

Népligeti cirkusz előtt

André Kertész kiállítása

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

1971

André Kertész

Kompozíció, lepr.

André Kertész kiállítása
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
1971

André Kertész

Naplemente, repr.

André Kertész kiállítása
a Magyar Nemzeti Galériában
Budapest 1971.

MDK

412. Kertész Béla, ép.

Szül.: Nagykanizsa, 1895 Okl. kelte: 1924 Sz.: 8195

A m. kir. József Műegyetemen oklevelet, abszolutóriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

MP-IP - MP-MÜV. 1931. márc. 1. 41. l.

Kertész Beáta, építén

L. Eltér István

-: Követségi hírek

Magyar Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Kertész Borbála MDK

/Füzfőről/

szerepelt a Jankovics Lajos kulturális szemle pályázati kiállitásán a veszprémi Bakonyi Muzeumban szeptember végén..

Koncz István: A müvészet "hinterlandja". Napló . 1963. okt. 6.

Kertész Borbála MDK

A képzőművészeti pályázaton dicsérő oklevélben részesült.

--: A Jankovics Lajos kulturális szemle - alkotásra ösztönöz.
NAPLO/Veszprém/ 1962. okt. 18.

Kertész Borbála

A füzfőgyártelepi szakkör tagja. MDK

Részt vett a tárlaton.

Tanulmányfeje.

Dr. Vajkai Aurél: A Jankovics Lajos Kulturális Szemlelők pályázatára beérkezett művek kiállítása a Bakonyi Múzeumban.

NAPLÓ/Veszprém/. 1962. szept. 1. 2. lap.

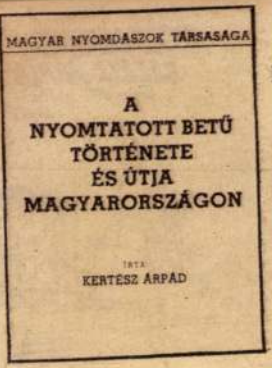

Kertész Árpád: A nyomtatott betű története és útja Magyarországon

MAGYAR NYOMDÁSZOK TÁRSASÁGA kiadása. 240 lap. *Könyvnapi ára fűzve* **3.50.** *Bolti ára* **4.50.**

Ez a hatalmas munka az írás megszületésétől kezdve végigvezet az emberiség legnagyobbszerű találmánya feltalálásáig. Nem száraz adatok halmazata, nem is kézikönyv ahhoz, hogy abból a könyvnyomtatást vagy a mellette kifejlődött iparok valamelyikét elsajátíthassuk. Mindazt elmondja azonban, amit minden művelt embernek mindezekről tudnia kellene, olyan formában, mintha az egyik művelt ember elmesélné művelt emberekből álló társaságának mindazt, amit egy hosszú életen keresztül a nyomdászatról megtanult.

ROSEMARING
BLUE ARIED

KERTÉSZ ÁRPÁD nyomdász (1871–?)

Apja üzemében tanult, majd később vezette azt. Működése alatt számos kiváló kiadvány került ki nyomdájából. 1917-től a Légrády nyomda vezetője volt. Jelentős szakírói munkásságot folytatott.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod Muz. közös kiadványa Bp. 1975.

Kertész Beáta, építész

l: Király Márta

—: Lakóház-építési pályázat eredménye 9.
Nk. Szabadság Bn. 1981. dec. 12.

Kertén Beáta, [építén!]

L.: Damyin Sándor

—: Terepálgyárat — 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. nov. 9.

MDK

Kertész B., festő
OTI

71. Csendélet.

Nagy Ifj. Képzőm.Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár 1949 aug.16.-szept.10. Kat.

Kertész Béla

építész.

Szül. Nagykanizsa 1895.
Oklevelet nyert 1924.

Műegyetem II. l.

10584.

ul, caputiummal és reverendája fe-
köves kereszttel. Felirata aláirá-

István smk.
ári Plébánus.

gyháznak és tanitásának igazsá-
imlapja.

03
1.

Kertén Dániel graf

200 éve született Wesselényi Miklós

1796. december 30-án, a szilágysági Zsibón 200 éve született báró Wesselényi Miklós, aki előbb tudott lovagolni mint írni, aki még csak 9 éves volt, amikor Kazinczy verset írt hozzá és aki már 11 évesen katonai díszszemlén nemesi lovasszázadot vezényelt hozzáértéssel.
Az erdélyi és a magyar reformkor egyik legnagyobb személyisége volt, aki számos területen hatékonyan tevékenykedett. Széchenyivel szervezték és megindították a magyarországi lóversenyzést. Szakkönyvet írt a lótenyésztésről, amely annak állapotrajza, gyakorlati útmutatója lett. Részt vett a Kaszinó alapításában is. Önálló vállalkozásként hozta létre a Pesti Vívóegyletet.
Szavát Európa és az ország valamennyi sorsdöntő kérdésében hallatta: az anyanyelv használata, az újoncozás, a vallás és sajtószabadság, a lengyelek önállósága, Erdély uniója, az örökváltság, a parasztság jogokhoz való juttatása benne találták meg első nagy reformkori ügyvédjüket.
„Hangja erős és dörgős, s alkalmas... fülen és keblen uralkodni" (Kölcsey).
Az 1838-as pesti árvíz idején, napokon keresztül, szinte pihenés nélkül, életét kockáztatva több száz embert mentett ki a jeges árból. Innen maradt neve mellett az „árvízi hajós" jelző.
Az erdélyi országgyűlésről kiadott tudósítása, majd a szatmári megyegyűlésen (1834) tartott beszéde miatt perbe fogták és 1839-ben a Királyi Tábla 3 évi fogságra ítélte. A börtönben súlyos szembetegséget kapott. A grafenbergi gyógykezelések ellenére elveszítette szeme világát.
A szabadságharc bukása után 1850 tavaszán a bécs–pesti hajón halálra fázott. Április 21-én Pesten halt meg.

Magyar Posta

A Magyar Posta az évfordulóra, november 14-én, Kertész Dániel grafikusművész tervezésében 24,– Ft névértékű bélyeget bocsát ki. A bélyeg 535 ezer példányban az Állami Nyomda Rt.-ban készült. Perforálási mérete 29,48×43,16 mm.

Miklós Wesselényi was born 200 years ago

It was 200 years ago that Baron Miklós Wesselényi was born on 30th December, 1796 in Zsibó, region Szilágyság, who learned earlier how to ride than how to write, who was still 9 when Kazinczy wrote a poem to him and who was 11 when commanded a nobiliary cavalry troop with much skill on a military parade.
He was one of the biggest personalities of the Transylvanian and the Hungarian reform period who acted efficiently on several fields. He organized and introduced horse racing in Hungary with Széchenyi. He put together a technical book on horsebreeding that described its status and provided practical guide. He took part in the foundation of the Casino, too. He established the Fencing Society of Pest as a selfsupporting enterprise.
His words were listened to in all historic questions of Europe and the country: the use of mother tongue, recruitment, freedom of religion and press, self-reliance of the Polish, Union of Transylvania, manumission compensation, letting the peasants enjoy rights, all these found their first great attorney of the reform era.
"His voice is strong and thunderous and is able to... rule ears and breast." (Kölcsey)
During the big flood of Pest in 1838 he rescued several hunded of people from their icy flood risking his life without rest for many days. This is where he got the marking "boatman of the flood" next to his name from.
He was brought to law because of his report on the Transylvanian parliamentary meeting and his speech held on the county meeting in Szatmár (1834) and he was sentenced to a 3 year prison by the Royal Table in 1839. In the prison he contracted heavy eye desease. Inspite of medical treatment in Grafenberg he lost his sight.
After the fall of the war of independence in spring 1850 he caught cold to death on a ship between Vienna–Budapest. He died on 21st April in Pest.
The Hungarian Post Office issues a stamp on the anniversary on 14th November with Dániel KERTÉSZ grafic artist's design and in HUF 24 face value. The stamp was printed in 535 thousand copies by the Hungarian State Mint Co. Perforation size is 29.48×43.16 mm.

22/1996

Vor 200 Jahren ist Miklós Wesselényi geboren worden

Am 30. Dezember 1796, vor 200 Jahren ist der Baron Miklós Wesselényi in Zsibó, in der Szilágyság geboren, der früher reiten als schreiben konnte, der nur 9 Jahre alt war, als Kazinczy ihm schon ein Gedicht widmete und der schon mit 11 Jahren anlässlich einer Militärparade ein Adelsschwadron sachkundig kommandiert hat.
Er war eine von den grössten Persönlichkeiten des siebenbürgischen und ungarischen Reformzeitalters. Er war auf zahlreichen Gebieten mit grosser Aktivität tätig. Mit Széchenyi gemeinsam haben sie den Rennbetrieb in Ungarn organisiert und begonnen. Er hat über Pferdezucht ein Fachbuch geschrieben, über ihren damaligen Zustand, und bei der Ausübung der Zuchttätigkeit ist das Buch ein Wegweiser geworden. In der Gründung des Kasinos hat er auch teilgenommen. Der Pester Fechtverein wurde von ihm, als eine selbsständige Unternehmung gegründet.
Er liess seine Stimme in allen entscheidenden Angelegenheiten von Europa und des Landes hören: bei der Muttersprachen-anwendung, der Rekrutierung, der Freiheit der Religion und Presse, der Selbsständigkeit der Polen, der Union von Siebenbürgen, der Erbablösung, den Bauernrechten usw. hat er ein Wort mitgeredet. In seiner Person gewann man den ersten grossen Rechtsbeistand des Reformzeitalters.
„Seine Stimme klingt karftvoll und donnernd, er ist... geeignet zu herrschen an Ohren und Herzen" (Kölcsey).
Zur Zeit des Pester Hochwassers, im Jahre 1838, hat er tagelang, fast ohne sich mal auszuruhen, sein eigenes Leben auch aufs Spiel setzend, Hunderte von Menschen aus der eisigen Flut gerettet.
So bekam er, und blieb neben seinem Namen für immer das Attribut „Schiffer der Flut".
Es wurde seines siebenbürgischen Landstagsberichts, danach seiner in der Szatmárer Komitatssitzung gehaltener Rede wegen verklagt, und von der Königlichen Tafel im Jahre 1839 für drei Jahre Haft verurteilt. Im Gefängnis bekam er eine schwere Augenkrankheit. Trotz den Heilbehandlungen in Grafenberg hat er sein Augenlicht verloren.
Nach dem Zusammenbruch des Freiheitskampfes im Frühjahr 1850 hat er sich in einem Schiff zwischen Wien und Pest zu Tode erkältet. Er starb am 21. April in Pest.
Die Ungarische Post gibt zum Jahrestag am 14. November einen Briefmarkentitel Ft 24,– aus, entworfen von dem Graphiker Dániel Kertész. Die Marke wurde in der Staatsdruckerei AG in 550.000 Exemplaren hergestellt. Perforationsgrösse: 29,48×43,16 mm.

Kertész Dániel

Tárgy: Kertész Dániel kiállítása Szőcs Géza megnyitójával - 08.11.12.
Feladó: szif@frugo.docca.hu
Dátum: Sun, 9 Nov 2008 17:20:21 +0100
Címzett: <szif@frugo.docca.hu>

Szif mailing list
Szif@frugo.docca.hu
http://212.40.96.88/mailman/listinfo/szif

Kertész Dániel graf

100 éves a Nobel-díj

Alfred Nobel (1833–1896) svéd vegyész, a zseniális feltaláló és autodidakta, aki apja munkáját folytatva robbanóanyagok felfedezésével szerezte vagyonát, végakaratában, amely 1895. november 27-ei keltezésű, a következőképpen rendelkezett:

„Hagyatékom gondnokai által biztos értékpapírokban elhelyezett tőkém alapot képvisel majd, amelynek évi kamatai azok számára osztassanak fel, akik az elmúlt esztendőben az emberiségnek a legnagyobb hasznot hajtották.

E kamatok öt egyenlő részre osztassanak, amelyből

egy rész azé, aki a **fizika** terén a legfontosabb felfedezést vagy találmányt érte el;

egy rész azé, aki a legfontosabb **kémiai** felfedezést vagy tökéletesítést érte el;

egy rész azé, aki a fiziológia vagy az **orvostudomány** terén a legfontosabb felfedezést tette;

egy rész azé, aki az **irodalomban** eszmei értelemben a legjobbat alkotta;

egy rész azé, aki a legtöbbet vagy a legjobban működött közre a **népek testvériségéért**...

...Kifejezett akaratom, hogy a díjak odaítélésében a nemzetiség kérdése fel ne merüljön, így tehát a díjat a legméltóbb nyerje el, akár skandináv az, akár nem."

Magyar Posta

Az 1995. november 16-án megjelenő centenáriumi szelvényes postabélyeg Kertész Dániel grafikusművész terve alapján, 350 ezer példányban a Pénzjegynyomda Rt.-ben készült. A bélyeg és szelvény perforálási mérete: 45x36,67 mm.

The Nobel prize is 100 years old

Alfred Nobel (1833–1896), the Swedish chemist, the inventor of genius and the autodidact, who continuing the work of his father got his property through the discovery of explosives, ordered in his last will of November 27th 1895 as follows:

"My capital allocated in safe securities by the administrators of my inheritance should represent a foundation the annual interests of which be distributed for those who brought the greatest profit in for mankind in the previous year.

These interests should be divided into five equal portions, from which

one portion is for the person who has achieved the most important discovery or invention in the field of **physics,**

one portion is for the person who has realized the most important **chemical** discovery or perfection,

one portion is for the person who has made the most significant discovery in the field of the physiology or the **medical science,**

one portion is for the person who has in intellectual sense created the best in **literature,**

one portion is for the person who has the most and the best contributed to the **brotherhood of peoples...**

...It is my explicit will that when awarding the prizes the issue of nationality should not arise, thus, the prize should be won by those deserving of it at the most, whether Scandinavian or not."

The centennial postage stamp with coupons to be issued on November 16th 1995 was made on the basis of the design of graphic artist Dániel Kertész, in 350 thousand copies, in the Banknote Printing Office Co. Ltd. The perforation size of the stamp and that of the coupon is 45x36.67 mm.

Der Nobelpreis ist 100 Jahre alt

Der schwedische Chemiker, der geniale, Erfinder und Autodidakt, **Alfred Nobel** (1833–1896), der die Arbeit seines Vaters fortsetzend sein Vermögen durch die Entdeckung von Sprengstoffen erworben hatte, verfügte in seinem Testament vom 27. November 1895 wie folgt:

„Mein von den Pflegern meines Nachlasses in sicheren Wertpapieren deponiertes Kapital soll einen Fonds vertreten, dessen jährliche Zinse für jene verteilt werden sollen, die im vorigen Jahr für die Menschheit den grössten Gewinn gebracht haben.

Diese Zinse sollen auf fünf gleiche Teile verteilt werden, von denen

ein Teil jedem zukommt, der im Bereich der **Physik** die wichtigste Entdeckung oder Erfindung gemacht habe,

ein Teil jedem zukommt, der die wichtigste **chemische** Entdeckung oder Vervolkommnung verwirklicht habe,

ein Teil jedem zukommt, der auf den Gebieten der Physiologie oder der **Heilkunde** die wichtigste Entdeckung gemacht habe,

ein Teil jedem zukommt, der in der **Literatur** im geistigen Sinne das Beste geleistet habe,

ein Teil jedem zukommt, der für die **Brüderlichkeit der Völker** am meisten oder am besten mitgewirkt habe...

...Mein ausgesprochener Wille ist, dass bei der Zuerkennung der Preise die Frage der Nationalität keine Rolle spielen dürfe, deshalb soll der Preis von dem gewonnen werden, der ihn wohlverdient habe, sei er Skandinavier oder anderer."

Die am 16. November 1995 zu veröffentlichende zentenare Kupon-Postmarke wurde aufgrund des Entwurfs des Graphikers Dániel Kertész, in 350 Tausend Exemplaren in der Banknotendruckerei AG hergestellt. Die Perforationsgrössen der Marke und des Kupons sind 45x36,67 mm.

950655 – Pj Rt.

~~Korán Konrád~~ graf Kertész Dániel

Árpádházi Szt. Erzsébet és Portugáliai Szt. Erzsébet emlékére

A Magyar Posta 1995. november 16-án egy speciális (szelvényes) postabélyeget bocsát ki II. Endre magyar király lányáról Árpádházi Szt. Erzsébetről (1207-1231) és a király dédunokájáról Portugáliai Szt. Erzsébetről (1271-1336), aki III. Péter Aragónia királyának és Konstanza Manfréd, szicíliai királylánynak a gyermeke volt és az akkor már szentté avatott rokona keresztnevét adták neki.

Az asszonyi életszentség örök modelljei ők, akik a tevékeny önfeláldozás addig ismert határait meghaladták, s ezzel az egyház karitatív tevékenységének is új utakat nyitottak.

Mindkettőjük házassága – igen fiatalon – politikai megfontolások alapján jött létre. A magyar királylányt Thüringia tartománygrófjának fiához, míg másodfokú unokahúgát Déneshez, Portugália királyához adták férjhez.

Árpádházi Szt. Erzsébet fiatalon, húsz éves korában, négy gyermekkel özvegy lett. Hőn szeretett férje halála után önszántából elvonult az udvarból gyermekeivel, de Magyarországra való visszatérés helyett Eisenachba, majd Merburgba vonult vissza és egészen a szegényeknek szentelte életét. Kórházalapítással, betegek ápolásával, elesettek megsegítésével foglalkozott. A bélyeg témája: a leprás megfürdetése a kortársak szemében is legjobban reprezentálja a cselekvő szeretetet, s az utókorra nézve is méltán foglalja össze Erzsébet jelentőségét.

Huszonnégy éves korában, 1231-ben halt meg és már négy év múlva szentté avatta őt IX. Gergely pápa.

Portugáliai Szt. Erzsébet egész életében követni próbálta névadója példáját. Tizenkét éves volt, amikor férjhez adták. Két gyermekük született.

Erzsébetet házasságában rendkívül sok lelki szenvedés érte, de mindvégig hűséges maradt kicsapongó férjéhez. Nem engedte át másoknak a férje halálos ágya melletti szolgálatot. A szelvény e mindent megbocsátó szeretet ábrázolásával állít emléket Portugália e jeles királynéjának.

Özvegyen maradva teljesen az irgalmasság cselekedeteinek szentelte életét. Vagyonát szétosztotta a szegények és a kolostorok között. 1336. július 4-én halt meg. VIII. Orbán pápa 1626-ban avatta szentté.

Magyar Posta Rt.

A speciális – nyolc bélyeget tartalmazó – kisív formájában megjelenő szelvényes postabélyeg Kertész Dániel grafikusművész terve alapján, 62 500 kisívben az Állami Nyomda Rt.-ban készült. A bélyeg és szelvény perforálási mérete: 28,34×40 mm. Az álló formátumú kisív külső vágási mérete: 143,4 x 190 mm.

ZUR ERINNERUNG AN DIE HEILIGE ELISABETH AUS DEM HAUSE DER ARPADEN UND AN DIE HEILIGE ELISABETH AUS PORTUGAL.

Die Ungarische Post lässt am 16. November 1995 eine spezielle Briefmarke (mit Kupon) erscheinen, über die Tochter des Ungarnkönigs Endre II., Heiliger Elisabeth aus dem Hause der Arpaden (1207–1231), und über seine Urenkelin, Heiliger Elisabeth aus Portugal (1271–1336), die als Tochter des aragonischen Königs Peter III. und der Königstochter Konstanza Manfred aus Sizilien geboren wurde, und die die Nachname ihrer, zur Zeit ihrer Geburt schon heiliggesprochenen Verwandten erhalten hatte.

Sie sind die ewigen Modelle des heiligen Lebens der Frau, die die bis dahin gekannten Grenzen der akti ven Selbstaufopferung überschritten und damit der karitativen Tätigkeit der Kirche auch auf neue Wege geführt haben.

Die Ehen ihrer beiden kamen – noch in ihrer frühen Jugend – auf der Grundlage von politischen Bedenken zustande. Die ungarische Königstochter wurde mit dem Sohn des Landgrafen von Thüringen und ihre Kusine des zweiten Grades mit dem König von Portugal, mit Dionys, verheiratet.

Heilige Elisabeth aus dem Hause der Arpaden blieb jung, mit zwanzig Jahren, mit vier Kindern, verwitwet zurück. Nach dem Tod ihres heissgeliebten Gatten zog sie sich mit ihren Kindern aus dem Hofe zurück, – nicht nach Ungarn, sondern nach Eisenach, später nach Marburg, und sie opferte ihr Leben ganz den Armen. Sie hat Krankenhäuser gegründet, pflegte die Kranken, half den Hilfsbedürftigen. Das Thema der Briefmarke: das Baden des Aussätzigen, zeigte ihren Zeitgenossen ihre tätige Menschenliebe, und für die Nachzeit wird ihre Bedeutung damit berechtigterweise zusammengefasst.

Sie starb mit vierundzwanzig Jahren, im Jahre 1231, und Papst Gregor IX. hat sie schon nach vier Jahren Heiliggesprochen.

Heilige Elisabeth aus Portugal versuchte in ihrem ganzen Leben das Beispiel von ihrer Namensheiligen zu folgen. Mit zwölf jahren hat man sie verheiratet. Es wurden ihnen zwei Kinder geboren.

In der Ehe musste Elisabeth sehr viel Seelenpein vertragen, sie blieb aber bis ans Ende ihrem ausschweifenden Ehemann treu. Sie überliess niemandem die Dienste neben seinem Sterbebett. Der Kupon setzt mit der Darstellung der alles verzeihenden Liebe ein Denkmal dieser hervorragenden Königin von Portugal.

Als sie verwitwet zurückblieb, widmete sie ihr Leben völlig den Tätigkeiten der Barmherzigkeit. Sie teilte ihr Vermögen unter den Armen und den Klostern aus. Sie starb am 4. Juli 1336. Papst Urban VIII. hat sie 1626 heiliggesprochen.

Die spezielle Briefmarke mit Kupon im Kleinbogenform fasst acht Marken zusammen, und wurde nach dem Entwurf des Graphikers Dániel Kertész in der Staatsdruckerei AG in 62.500 Kleinbögen hergestellt. Die Perforationsgrösse der Marke und des Kupons beträgt 28,34×40 mm. Die Aussenschnittgrösse des Kleinbogens im Stehformat: 143,4×190 mm.

TO THE MEMORY OF SAINT ELIZABETH OF HUNGARY AND SAINT ELIZABETH OF PORTUGAL

On 16th November, 1995 a special (segmental) postage stamp will be issued by Hungarian Post Corporation to the memory of Saint Elizabeth of Hungary (1207–1231), daughter of Endre II, King of Hungary, and that of his great-granddaughter, Saint Elizabeth of Portugal (1271–1336), daughter of Peter III, King of Aragon and his wife, Constanza Manfred, Princess of Sicily and was given the Christian name of her relative, who by then was raised to the altars of the Church.

Both of them are eternal models of the sanctity of wives, who, – transgressing the borders of. active self-sacrifice known until their time opened new ways for the charitable activities of the church too.

Both of them were married at a very early age, based on political considerations. The Hungarian Princess became wife of the son of the landgrave of Thuringen, while her second cousin married Denis, King of Portugal.

At the age of twenty Saint Elizabeth of Hungary became a young window with four children. After the death of her beloved husband she left the courth with her children of her own free will, however, instead of returning to Hungary she withdrew first to Eisenach and then to Merburg and dedicated her life wholly to the poor. Hospitals were founded, invalids were nursed, social outcasts were helped by her. The theme of the stamp: bathing the leper represents active charity at its best even in the eyes of her contemporaries and sums up in an appropriate way the significance of Saint Elizabeth also for the succeeding generations.

She died at the age of 24, in 1231, and was canonized by Pope Gregory IX as early as four lears later.

Saint Elizabeth of Portugal had a lifelong ambition to follow the example of her denominator. She was twelve when she was married. She gave birth to two children. In her marriage Elizabeth was hit by much spiritual suffering, however, she remained faithful to her dissipating husband throughout her life. She did not abandon the service at the deathbed of her husband to anybody else. The eminent Queen of Portugal is commemorated by her all forgiving love portrayed on this segment.

As a widow she dedicated her life wholly to the acts of charity. She dispensed her wealth among the poor and the monasteries. Queen Elizabeth of Portugal died on 4th June, 1336. She was raised to the altars of the Church by Pope Urban VIII in 1626.

The special, segmental postage stamp consisting of eight stamps and edited in the form of a small sheet, designed by graphic artist Dániel Kertész was printed in 62 500 small sheet copies by Állami Nyomda Rt. (= State Printing Office Corporation). The perforated size of the stamp and the segment is 28,34×40 mm. The outer cut size of the upright shape small sheet is 143,4×190 mm.

Kertész Dániel graf.

50 ÉVES A NEMZETKÖZI POLGÁRI REPÜLÉSI SZERVEZET

A szervezet 1944-ben alakult, a Nemzetközi Polgári Repülésről szóló Chicagóban aláírt egyezmény hozta létre. Székhelye a kanadai Montreal és az ENSZ szakosított intézményeként működik. Az ICAO-nak közel 180 állam a tagja. Magyarország 1969. október 30-án csatlakozott a Szervezethez.

Az ICAO feladata kidolgozni a nemzetközi polgári repülés elveit és gyakorlatát, elősegíteni a nemzetközi légiközlekedés tervezését és fejlesztését, valamint ösztönzi a légiútvonalak, repülőterek és repülési berendezések fejlesztését. Ennek keretében a Szervezet elősegíti a nemzetközi polgári repülés fejlődését, ösztönzi a légijárművek tervezésének és üzemeltetésének tudományát, biztosítja a szerződő államok jogainak tiszteletben tartását.

Az ötvenedik évforduló mindig sarkalatos pont. Ahogy a mitológiai Janus, alkalmat ad visszatekinteni a múltba, a megalapításra, és előretekinteni az új feladatokra.

Az ICAO megalakulásának 50. évfordulójára kibocsátott bélyeget Kertész Dániel grafikusművész tervezte,
a Magyar Posta 1994. január 13-án hozza forgalomba.
A bélyeg 500.000 példányban 40×30 mm-es perforálási méretben az Állami Nyomda Rt.-ben készült.

Állami Nyomda Rt.

THE INTERNATIONAL CIVIL AVIATON ORGANIZATION IS 50 YEARS OLD

The Organization was established in 1944 through the Agreement signed in Chicago on the International Civil Aviation. Its headquarters can be found in Montreal/Canada and it is a specialized agency of the United Nations. The ICAO has approximately 180 member states. Hungary joined the Organization on October 30, 1969.

The tasks of ICAO include the elaboration of the principles and practice of the international civil aviation, assistance for the planning and development of the international air traffic, as well as the encouragement of the development of air-routes, airports and flight equipments. In this framework the Organization promotes the development of the international civil aviation, incites the science of the design and the operation of the aircrafts, assures the respect for the rights of the contracting states.

The 50th anniversary is always an essential event. As Janus in mythology, it renders the possiblity to go back to the past and the founding, as well as to cast a forward glance onto the new tasks.

The stamp issued for the 5oth anniversary of the establishment of the ICAO has been designed by graphic artist Dániel Kertész, and it will be put into circulation by the Hungarian Post Office on January 13, 1994.

The stamp has been produced in 500,000 copies, in a perforation size of 40×30 mm, in the State Printing Office Co. Ltd.

1/1994.

50 JAHRE ALT IST DIE INTERNATIONALE ORGANISATION FÜR ZIVILLUFTFAHRT

Dir Organisation wurde in Jahre 1944 gegründet, sie wurde durch die in Chicago unterzeichnete Vereinbarung über die Internationale Zivilluftfahrt zustandegebracht. Ihr Sitz befindet sich in Montreal/Kanada und sie ist als eine spezialisierte Institution der UNO tätig. Zur ICAO gehören annähernd 180 Mitgliedsstaaten. Ungarn schloss sich der Organisation am 30. Oktober 1969 an.

Die Aufgaben der ICAO umfassen die Ausarbeitung der Grundsätze und der Praxis der internationalen Zivilluftfahrt, Förderung für die Planung und die Entwicklung des internationalen Luftverkehrs, sowie die Anregung der Entwicklung der Flugstrecken, Flugplätze und Flugeinrichtungen. Hierbei fördert die Organisation die Entwicklung der internationalen Zivilluftfahrt, sie gibt Anreiz zur Wissenschaft der Planung und des Betriebs der Luftfahrzeuge, und sichert die Respektierung der Rechte der Vertragsstaaten.

Die 50. Jahreswende ist immer ein grundlegendes Ereignis. Wie Janus in der Mythologie, bietet sie die Möglichkeit, in die Vergangenheit, an die Gründung zurückzuschauen und auf die neuen Aufgaben vorauszublicken.

Die aus Anlass der 50. Jahreswende der Gründung der ICAO veröffentlichte Briefmarke wurde vom Graphiker Dániel Kertész entworfen, und sie wird von der Ungarischen Post am 13. Januar 1994 vertrieben.

Die Marke wurde in 500.000 Exemplaren, in einer Perforationsgrösse von 30×40 mm, in der Staatsdruckerei AG hergestellt.

Kertén Dániel graf.

Karácsony '96

**„Csillag gyúlt a sötét éjben,
megszülettél szép reményem,
csendben pihensz Anyád karján,
reménységünk éjszakáján."**

Amikor a zsidó vallási naptár kb. a 4000. évet, a görögök a 194. olimpiát, a rómaiak városuk alapításától a 748. évet számolták, a mostani időszámításunk kezdetén, a három földrész és kultúra: Ázsia, Afrika és Európa találkozási táján, Palesztinában történt... Szegénységben született egy gyermek, akit szülei Jézusnak neveztek el. Neve azt jelenti: Isten a szabadító.
Ezt a világraszóló eseményt – az emberiség megváltója, Jézus születésének csodáját – a képzőművészet neves mesterei számos alkotásban örökítették meg e két évezred során. Ezek közül mutat be a Magyar Posta az idei karácsonyi bélyegpáron két középkori alkotást az esztergomi Keresztény Múzeum kincseiből.
A 17,– Ft-os címleten **Matteo di Giovanni: Mária a kis Jézussal és két angyallal** (1482) elnevezésű festménye látható. Mély hatást tesz a nézőre Mária lankadt melankóliája, a gyermek Jézus szelíd tekintete, a bal oldali angyal buzgó áhítata és a jobb oldali angyal szemérmes érzelmessége. Matteo az éteri szépséget jeleníti meg, ékítménnyé nemesítve a legkisebb részletet is.
A 24,– Ft-os címlet egy ismeretlen **salzburgi festő** 1450-es évekből fennmaradt **„Királyok imádása"** elnevezésű táblaképét mutatja be.
A kevés mozgású, kissé zömök alakok közül kiemelkedik Mária alakja, aki nemcsak a szerényen visszahúzódó Szent Józsefnél, de az elegáns öltözetű, koronát, palástot, aranyos övet viselő királyoknál is nagyobbnak van megfestve, így adva hangsúlyt Mária anyaságának karácsony-misztériumában.

Magyar Posta

Az 1996. november 14-én kiadott,
Kertész Dániel grafikusművész keretrajzával
megtervezett karácsonyi bélyegsor
5 500 000 példányban, 38,33x30 mm-es (17,– Ft),
illetve 36,66x30 mm-es (24,– Ft) perforálási
méretben a Pénzjegynyomda Rt.-ben készült.

CHRISTMAS '96

"New Star was born in the Dark Night
Hopeness arriving to the Ground
You rest queitly in the Hands of your Mom
You are our Promise, This is your Night."

It all happened right at the time when the Jewish religious calendar counted approximately the 4000th year, the Greek the 194th Olympic Games, the Roman the 748th year from the foundation of their city, at the beginning of our era and in the vicinity where the three continents and culture that are Asia, Africa and Europe meet, in Palestine...
A child was born in poverty who was named Jesus by his parents. His name means God the deliverer.
The event becoming meaningful all over the world that is the wonder that Jesus the Deliverer of humanity was born has been immortalized in the form of several works by some famous masters of fine art during the past two thousand years. Among these presents the Hungarian Post Office two works from the Middle Ages from among the treasury of the Christian Museum of Esztergom on the Christmas twin-stamps of this year.
On the 17-Forint-Denomination can be seen the painting **Mary with the small Jesus and two angels by Matteo di Giovanni** (1482). The spectator is deeply impressed by Mary's flagging melancholy, the child Jesus' tender look, the left-side angel's fervent devotion and the right side angel's bashful emotionalism. Matteo depicts the ethereal beauty and ennobles even the smallest part to an ornament.
The 24-Forint-Denomination presents the table titled **"Adoring the Kings"** painted by an unknown **painter of Salzburg** and remaining from the 1450s. Among the hardmoving, rather stubby figures emerges Mary's shape, who was painted bigger not only than Saint Joseph drawing modestly back but even than the kings wearing elegant clothes, crown, cloak and gilded belt, giving emphasis to Mary's motherhood in the nativity play.
The Christmas series of stamps were designed with Dániel KERTÉSZ grafic artist's frame drawing and issued on 14th November, 1996 in 5.500.000 copies with the perforation size 38.33x30 mm (for HUF 17) and 36.66x30 mm (for HUF 24) by the Hungarian Mint Co.

24/1996.

WEIHNACHTEN '96

„Ein Stern flammte in der Dunkelheit der Nacht
auf. Meine schöne Hoffnung, Du bist geboren.
Du ruhst auf dem Arm Deiner Mutter, in der
Nacht unserer Hoffnung."

Es geschah, als der jüdische Konfessionskalender ungefähr 4000 Jahre, die Griechen die 194. Olympiade, die Römer ab der Gründung ihrer Stadt gerechnet das 748. Jahr zählten, am Anfang unserer jetztigen Zeitrechnung, in der Gegend, wo sich drei Erdteilen, Asien, Afrika und Europa und drei Kulturen treffen, in Palästina... In Armut wurde ein Kind geboren, das seine Eltern Jesus nannten. Sein Name bedeutet: Gott, der Berfreier. Dieses weltumfassende Ereignis, das Wunder der Geburt von dem Erlöser der Menschheit, von Jesus, wurde während diesen beiden Jahrtausenden durch zahlreiche Schöpfungen von berühmten Meistern der bildenden Künste verewigt. Aus diesen stellt die Ungarische Post auf dem diesjährigen Weihnachtsmarkenpaar zwei mittelalterlichen Werke vor, die aus den Schätzen des Christlichen Museums von Esztergom stammen.
Auf dem Titel Ft 17,– ist das Gemälde von **Matteo di Giovanni „Maria mit dem kleinen Jesus und zwei Engeln"** genannt (1482) zu sehen. Die matte Melancholie von Maria, die milden Augen des Jesuskindes, die inbrünstige Andacht des linken, und die keusche Empfindsamkeit des rechten Engels üben auf den Betrachter eine tiefe Wirkung aus. Matteo zeigt uns die ätherische Schönheit, bei ihm wird der kleinste Detail zu einer Verzierung veredelt.
Auf dem Titel Ft 24,– wird das Tefelbild eines unbekannten **Salzburger Malers** aus den Jahren um 1450 vorgestellt, mit der Bezeichnung: **„Die Anbetung der Könige"**. Aus den wenig bewegten, ein wenig korpulenten Gestalten erhebt sich die Figur von Maria, die nicht nur grösser, als der sich bescheiden zurückziehende Sankt Joseph, aber auch als die elegant gekleideten, Krone, Krönungsmantel und goldenen Gürtel tragenden Könige abgemalt ist, so die Mutterschaft von Maria in dem Mysterium der Weihnacht betonend.
Die am 14. November 1996 ausgegebene, mit der Rahmenzeichnung von dem Graphiker Dániel Kertész entworfene Weihnachtsmarkenreihe wurde in 5 500 000 Exemplaren, der Titel Ft 17,– in der Grösse von 38,33x30 mm, der Titel Ft 24.– in der Grösse von 36,66x30 mm (Perforationsgrösse) in der Notenbank AG hergestellt.

Kertész Dezső MDK

készitette az ajtókat a Szt.Domonkos utcai leánygimnázium előcsarnokban. repr.

Magyar Épitőművészet 1931. 27-35.o.

MDK.

Kertész Emil

Csepeli fotókiállitásáról kritika

CSepel 1965.IV.9. lap 6.

Kertész Endre

A Mücsarnokban rendezett, -a "XX. századi magyar müvészek külföldön" c. -kiállitáson szereplő müveivel kapcsolatban ir Perneczky Géza: "Magyar származásu müvészek" cimmel közölt kritikájában, s a müvészt "az egyetemes fotómüvészet nagy alakjai" közé sorolja.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. szept. 5.
XIV. évf. 36. sz. 13. lap

Kertész

neve említve.

„Ami Lucien Hervé könyvéből kimaradt."
Közli = Major Máté.
Magyar Építőművészet 1968. 6. n. 50. l.

Kertész Emlre

Emlitre

Major Máté: Külföldi magyar minné-
szet kiállítása

Nagyvilág, Bp. nov. 1715-1720. l.

Kertész Endre
fotós

Művészi hatású riport képei
szerepelnek a tárlaton.

Bauer Jenő: Magyar származású művészek külföldön.
Művészet, 1971. február - 36. lap

Kertész André

Nemrégen Pécs adott otthont Beöthy Zoltán kiállításának. A Franciaországban élő szobrászművész Kertész Endrével dolgozott közös műtermében, Párizsban.

-ti-; Etienne Beöthy itthon.
Szolnok Megyei Néplap, 1983. dec. 10.

Kertész Endre, fotoművész

– művei a Magyar származású, XX. sz-i művészek kiállításán Bp-en. Bölöni György a „sötétkamra varázslójának" nevezte.

D.I.: Képzőművészet
Vigília, 1970. nov. 782. l.

Kertész Endre

Kiállított művei:

Becsei kiskondás	1914. máj. 5.	fotó
Csókolódzók	1915 máj. 15.	"
Bátorkeszi intelligencia	1916. sept. 29	"
Víz alatt úszó	1917 aug. 31.	"
Ady asztala a bisztró előtt	1920	"
Szatír dancer	1926	"
Mondriannal	"	"

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 38. l.

Kertész André

Hotel de Clochard, Paris, 1927 fotó
Eisenstein, Paris, 1928 "
Te meg én, Paris 1931 "
Galambhárfal, New York 1960 márc. 2. fotó
Billboard (1. lap.) 1962 nov. 15. "
Veteran Day, New York 1965. márc. 17. "
Pacolya, — " — 1969. sept. 17. "
Ön a Tuileriákban, Párizs 1963. " (repr.)

Külföldön.

XX. századi magyar művészet ~~Enciklopédiája~~.
Bp. Akadémiai, 1970. Bev.: Dr. Bogner József. 38. l.

Kertész Endre fotoművész

kerejel az alábbi táslatan

D. M.: hogyan szásmazásu, XX. századi művészet kiáhítása
Bp-en

Vigilia 1970 XI. v. 781 old.

Kertész Endre

szül.: 1896. Fotóművész
Autodidakta, 16 évesen kezdett el fényképezni.
A riport fotó korai nagy mesterei közé tartozik.
1925-ben Párizsba költözött, ahol a modern fény-
képészet nagy mestere lett. Tanítványa volt a ma-
gyar származású Brassaï és Robert Capa is.
1936-ban telepedett le az U.S.A.-ban. Felvételei-
ből sok kiadvány készült.

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 38. l.

Kertész Emlve

Említve

Hanaugazó M: Képek, nebnek öt
világrészből

Esti Hírlap, Bp. 1970. aug. 31.

Kertész Endre

Friedmann Endre (Capa Róbert) nála tanult Párizsban.

XX. századi magyar származású művészek Európában. Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. Cat. Bev.: Dr. Bogdán József. 15. l.

Kertész Endre

gyenge illusztrációi
a következő műben

Kertész József:

Harajáró-lelkek –
nagyenyedi hepék
Bp. 1929.

Kertész Endre

Részt vett a " XX. sz. magyar származásu
müvészek külföldön" c. kiállitáson.

Mücsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar müvészek kiállitása

Nagyvilág 197o/11 1715. old.

Kertész Éva, textiles, 1939. végbizonyitványt
nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1938-1941. Bp. 1942.
33 l.

és öt, az emeleten hat ablak. A föld-
az emeletiek azonban rendes ablakok
bb ablaknyilások be vannak falazva s
n, felső.harmadukban a földszintiekkel
ilnak. A déli homlokzat tagolatlan,
ablakok elhelyezkedése megegyezik a
Az emeleti ablakok itt lebegő szemöl-
kzaton a párkány erőteljesebben ugrik
ldalon. Az északi oldal teljesen tago-

ő. (000 kép)
étkaru, egyenes falépcső visz az eme-
Az előtérből ajtó vezet az egész föld-
najós csarnokba, amelyet kétszer négy
A lábazat nélküli, forditott csonka-
kosárives hossz és haránt hevedereket
pillérek között helyezkednek el.
sa megegyezik a földszintével. A kü-
ítsó pillérek helyén lapos toszkán fe-
t. Az északi falban a három hajónak

MDK

Kertész Éva, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Kertész Éva

A Duna Galériában állitott ki dobozos épitő-játékot.,melyek fából készültek.

Magyar Hirlap 1980/12/19/12

Wagner: Iparmüvészeti ajándék

Kertész Éva, iparművén

L: Polgár Csaba

Torday Aliz: Hintázik a méhecske

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980. dec. 8.

KERTÉSZ Ferenc asztalos

Kölcse, ref.t. 1768-69

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991 707.

KERTÉSZ Gábor épitész

SZEGŐ György: A kevésnél is kevesebb. Kertész Gábor
müemlékes munkáiról. = Pavilon, 8, 1993 89-94., ill.E

Jerusálem

Visitatio Canonica : Az Esztergomi Főegyházmegye Barsi Főesperességének egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1747-1674. Vál., bev. Tomisa Ilona. Bp. : MTA Néprajzi Kutató Intézete, 1992

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kertész Emil
CSEPEL
1965 ÁPR -9
102/1

CSEPELI PILLANATOK

Fotókiállítás az Ifjúság Házában

Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára fotópályázatot hirdetett a kerületi tanács népművelési csoportja. Százhatvan kép érkezett be. Amatőrök és hivatásos fényképészek művei közül választotta ki a zsűri a díjazott képeket, és még ötvenet, melyeket az Ifjúság Házában állítottak ki. Csordás Gábor, az MTI dolgozója nyerte az első díjat. Kertész Emil, a Csepel újság munkatársa lett második. Képe martinászokat ábrázol. Andráskó Emília, a Csepel Művek fényképésze „Ezüsthíd" című képpel a harmadik helyre került.

A munkát ábrázoló képek nagy számban találhatók a kiállításon, ami biztató jelenség. Mutatja, hogy fotósainkat mind többet foglalkoztatja napjaink legfontosabb tevékenysége.

Csordás Gábor sorozatában az „Acél születik" című kép sikerült a legjobban, bár bizonyos fokú beállítottság, merevség érezhető rajta. Kertész Emil „Martinászok" című műve hatásos, gondolatébresztő munka. Tükrözi az ábrázolt munkatevékenység nehézségeit, felelősségét. Szép kompozíciójú, jól sikerült kép az „Ezüsthíd", melyen Andráskó Emília az Erzsébet-hidat ábrázolja.

Az „Épületszerelés" és az „Épül az áruház" című képek ugyancsak jó kompozíciójukkal vonják magukra figyelmünket. Igaz, az utóbbi technikailag kifogásolható.

Nagy számban látható gyermekeket ábrázoló fotó. A „Pillanatok az osztályból" egyik jól sikerült példája ennek. Kifejező pillanatot fogott el a „Rajzverseny" alkotója. Kár, hogy a jó kompozíció mellett nem biztosított megfelelő élességet.

A kiállítás első, tájékozódó áttekintése közben szembe tűnt, hogy a képek jelentős része színvonalas és megtámadhatatlan technikai felkészültségű fényképészek alkotása. Jelentősebb törekvések és megoldások viszont csak a munka ábrázolásában mutatkoztak. Más témában nem tértek el a szokványos megoldástól. Ne feledkezzünk meg arról, hogy egyéb területen is lehet és kell újat alkotni!

Kovács Gyula

Megbolydult méhkas a Fémmű termelési osztálya. A fődiszpécser asztalán telefon cseng. Pedig a dekádzárás még távolabb van.

Nokta Zoltán hellyel kínál. Időt szakít, hogy elmondja húszéves párttagsá-

Kommunista Pártba.

Valami mindig hajtotta belülről. Tanulni kezdett és tanul mind máig. Előbb a felsőipari iskola (ma technikumnak mondanánk), majd a műszaki egyetem; a gyártástechnológiai tagozaton szerzett diplomát. Most a marxizmus—leninizmus esti egyetem harmadik osztályába jár. Két élete van: az *igazi* a felszabadulással vette kezdetét.

A Fémműben 1947 májusától dolgozik. Időelemző, műszaki titkár, üzemvezető, gyárrészleg főtechnológusa és fődiszpécser, vagyis „termelési parancsnok" — íme, a pályafutása. De ami leginkább lelkesíti, az emberek bizalma iránta.

Szovjetunióbeli tanulmányútjáról nem csupán az alpakkagyártás korszerűbb technológiáját hozta magával. A szovjet emberek is mély hatást tettek rá, egyszerű, öntudatos és segítőkész magatartásukkal. Azóta még inkább tele van tervekkel. A programozás terén például akad még tennivaló és a „rohammunkát" is fel akarják számolni.

Magánélete? Két fiát neveli. A Nokta-családban nagy esemény, hogy a feleségével együtt, egyazon napon kapta meg a Központi Bizottság emléklapját.

H. J.

Kertész Gábor

Magyar Hírlap 2001. III. 21.

Tegnap nyílt meg a Magyar Sajtófotó 2000 tárlat a Nemzeti Múzeumban

A millennium megörökített pillanatai

Hazánkban évről évre az egyik legnépszerűbb tárlat a Magyar Sajtófotó 2000 kiállítás. A tavalyi esztendő emlékezetes pillanatait és hétköznapjait megörökítő fotográfiák április 22-éig láthatóak a Nemzeti Múzeumban.

A hazai fotóriporterek évente megrendezett pályázatának legjobb képeiből megrendezett tárlatot először 1982-ben rendezték meg a Műszaki Egyetem R-Galériájában, később a Budavári Palotában vált országos jelentőségű eseménnyé. A kilencvenes években a World Press Photóval együtt a tavaszi fesztivál legnézettebb programja lett, tavaly negyvenezer látogatót vonzott. A két esemény idén különvált, a világ fotóriportereinek munkái ez év őszén érkeznek hazánkba. A magyar fotózsurnaliszták tárlatát Mádl Ferenc köztársasági elnök tegnap nyitotta meg a Nemzeti Múzeumban.

Nyolc pályázati kategóriában közel háromezer fotográfia érkezett az idei pályázatra, több mint kétszáz alkotótól. Egy új generáció térnyerését jelzi, hogy a díjazottak többsége húsz és harminc év közötti fotóriporter. A kiállításon tetten érhető az is, amit oly gyakran emlegetnek napjainkban: a kilencvenes évektől a vizuális kultúra korszaka köszöntött be. Érdekes módon a televíziós csatornák elterjedése a fotográfia jelentőségét még hangsúlyosabbá tette. Sajtófotók nélkül ma már nem képzelhető el a klasszikus újságírás, egy-egy kép nemcsak felhívja a figyelmet az újságcikkre, vagy azt kiegészíti, hanem olykor többet is tud elmondani.

A kiállított képekből szinte az egész millenniumi év rekonstruálható: az újságok címlapjaira kívánkozó események mellett a mindennapi élet mozzanatai jelennek meg a képeken, a fotográfusok a Parlamenttől a peep-show-ig mindenhol jelen voltak. A világpolitika epizódjai mellett katasztrófák, az elszegényedés, a globalizáció problémái jelennek meg a fotográfiákon, az olimpia esztendejében számos sportdiadalt is dokumentálhattak a felvételek. Igaz, a magyar fotóriporterek tavaly ritkábban járhattak határainkon túl, a lapoknak erre kevesebb pénzük van.

Többéves hagyomány, hogy a sajtófotó-kiállításhoz kapcsolódva bemutassanak egy meghatározó életművet is, idén a tavaly elhunyt Bojár Sándorra esett a választás. Bojár a huszadik századi sajtófotográfia talán legjelentősebb személyisége volt. Fotózta a walesi herceg látogatását, az országos eucharisztiai találkozót, a háborús bűnösök kivégzését, Budapest bombázását, az első Kossuth-díj átadási ceremóniáját 1948-ban és az 1956-os forradalom eseményeit. Jelen volt a téeszesítéseknél, a békekölcsönök „vidám" jegyzésénél, Nagy Imre rádióbeszédénél. Közel száz kiállított fotóját különleges képi látásmód és érzékenység jellemzi.

A sajtófotó-pályázatra beérkezett pályaművek a www.sajtofoto.hu, valamint a www.sajtofoto.com internetes címen is megtekinthetők. *TG*

Fotó: Habik Csaba

Kertész Gábor a Magyar Hírlap Escher Károly-díjával, mögötte a nyertes kép, az Ecce Homo

A szakképzett pszichológusok által üzemeltetett portálok néha a végső menedéket jelentik

Gyarapodó lelkisegély-szolgálatok az in

Az internetfelhasználók számának ugrásszerű gyarapodásával párhuzamosan nő a világháló betegeinek száma. Az online függőségben és más pszichés betegségben szenvedők gyógyítására egyre több szakrendelő nyílik az interneten. A konzultáció mindenütt anonim és ingyenes, sok esetben azonban a gyógymód kialakításához szükség van pszichológussal történő személyes találkozásra is.

Molnár Sándor

Ahogy nő az internetfelhasználók száma, úgy gyarapszik a médium mentálhigiénés és lelkisegély-szolgálatainak pacientúrája is. Fontos leszögezni, hogy elsősorban nem az internet függőség jelenségéről van szó, hanem egyéb pszichés problémák online orvoslásáról. A felgyorsult világ, az állandósult stressz, a szélsőséges versenyhelyzet által megviselt emberek, a pszichés zavarokkal küzdők számára a világhálón megjelenő, lelkes pszichológusok által üzemeltetett portálok néha a végső menedéket jelentik. Főként a fiatalabb generációról van szó, akik számára talán az internet az egyetlen valós segítségkérési lehetőség.

A folyamatosan növekvő igényekre először az internet őshazájában, az Egyesült Államokban reagáltak a '90-es évek közepén. A leghíresebb online pszichológiai szolgálat, a dr. Kimberly Young által létrehozott Center for On-line Addiction (www.netaddiction.com) például 1995 óta működik, s nyújt segítséget. Az amerikai pszichológusok által működtetett, magas szakmai színvonalon dolgozó online segélyszolgálat elsősorban az internet-, illetve ezen belül a kiberszexfüggőség és az online időzavar témáival foglalkozik. Ugyanakkor segítséget nyújt az offline, vagyis a valós életben gyökerező lelki problémákra is. Young virtuális praxisának lényege, hogy a neten lógót kezdetben meghagyja mindennapi környezetében, s csak később, fokozatosan távolítja el onnan. Ha a páciens gyógyítható, akkor rájön arra, hogy a monitoron túli világnak is vannak értékei.

Magyarországon az internet megkésett előretörése miatt csak a legutóbbi években jöttek létre hasonló weboldalak. Az egyik legelsőt Kiszely Márta pszichoterapeuta hozta létre, s elsősorban szenvedélybetegségekkel, főként az internet- és számítógép-függőséggel foglalkozott. Időközben azonban több, magas színvonalú website is megjelent a magyar neten, ami fokozott specializálódással járt együtt. Az általános lelkisegély-szolgálatok, mint a Hermann Zsuzsa és Bartók János szakpszichológusok által működtetett www.psyche.hu és www.psyche.gepaard.net, vagy a most beinduló www.lelkisegely.hu mellett több, egy-egy témára specializálódott honlappal is találkozhatunk. Ilyenek a szexuál- és családterápiai site-ok, mint Bede Zsuzsa www.extra.hu/szexhelp és Molnár Tamás http://szexterapia.com nevű portálja, a drogproblémákkal küzdőknek ajánlható www.drog.net vagy a homoszexuálisok mentálhigiéniai ellátására szakosodott www.gay.hu. A lelki segélyt igénylők számára nagyon jó kiindulópontnak számít a www.pszichologia.hu is.

Habár az online terápia anonimitása miatt nagyon kedvelt, s jelentősen csökkenti a segítségért folyamodók gátlásait, mély pszichés problémákat nem képes átfogóan és igazán hatékonyan kezelni. A legtöbb honlapon megtalálható chatszobák – itt a pszichológus mellett más, hasonló problémákkal küzdőkkel is beszélgethetünk. Lehetőség van a diszkrét, közvetlen e-mailes kapcsolatteremtésre, konzultációra is. Bár ezek a módszerek sokat segíthetnek egy akut helyzetben, a magányosság leküzdésében, esetleg egy kevésbé jelentős lelki defektus megoldásában, az igazán mély és az egész személyiséget átfogó sérülések kezeléséhez elengedhetetlen a személyes terápia,

Online terá

A www.szexterapia.hu az egyik nácsadással foglalkozó magyar we meltetője, Molnár Tamás szexuál pasztalatokról számolt be az inte kapcsolatban. A szexuális jelle orgazmuszavarokra szakosodott p e-mailt kap, s 80-100 körül van a w Tamás kiemelte az e-mailes tanács mélyes terápia kivitelezhetetlens miatt – esetében alkalmaz. Ugy felvenni a kontaktust minden seg megállapítani a pszichés proble A pszichológus elmondása szeri százaléka jelentkezik később szer ben jelentős ellenállás volt a laik a szexterapia.hu s az online tanács

Digitális játszóházat épít az Intel

Multimédiás és nagy grafikai felbontást igénylő játékokhoz való számítógépes perifériákat dobott piacra az Intel. Az új generációs, Pentium 4-es processzorokkal működő PC-khez „szabott" eszközökkel elsősorban a gyerekeket célozza meg a világ vezető chipgyártója.

A számítógéphez kapcsolt digitális mikroszkóppal például több százszorosára lehet felnagyítani bármit, a hajszáltól a virágporig

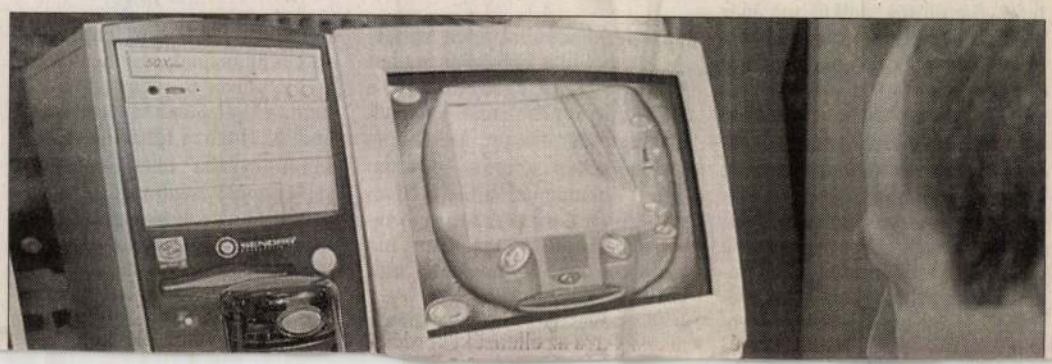

1021

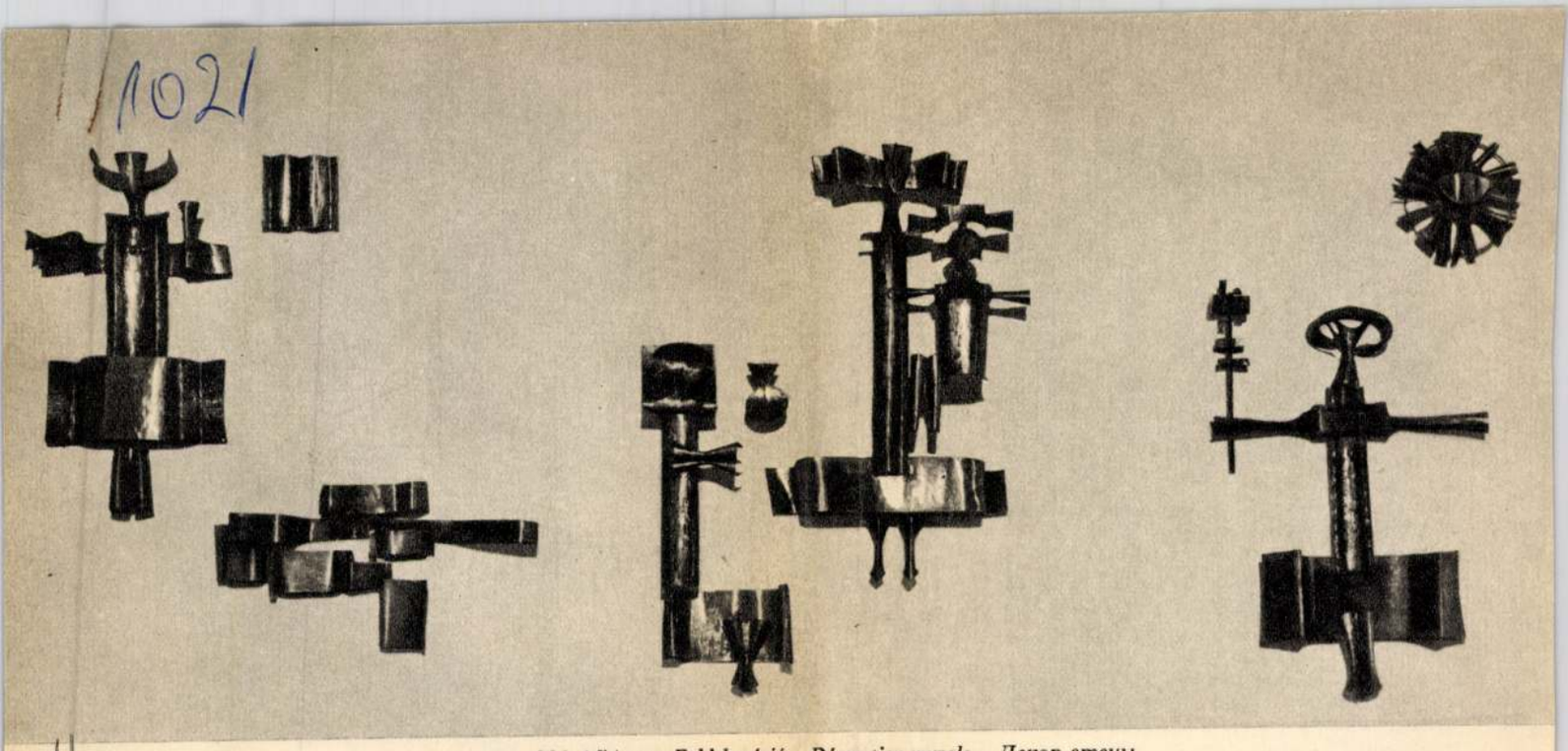

Máté János: Faldekoráció – Décoration murale – Декор стены

Kertész Géza

AZ ORVOSOTTHON ÖTVÖS FALDEKORÁCIÓI

Három fiatal ötvösművész – Máté János, Kótai József és Kertész Géza – készített faldekorációkat az „Orvostovábbképző Intézet Orvosotthon" (XIV., Szabolcs u.) társalgóihoz. A hasonló környezeti feltételek között eltérő felfogású és törekvésű ötvösművészek munkáira alaposabban is érdemes odafigyelnünk. A választott megoldások, a felvonultatott dekoratív elemek, az egyazon anyag több hangon történő megszólaltatása s a témaválasztás specifikus szubjektivitása érdekes jelenségekre utal. Másrészt e három munka arra is felhívja a figyelmet, hogy a fiatal művészeket érdemes a nagyobb feladatok vállalására – közös vállalására is – serkenteni.

*

Röviden a környezetről. A művészek három egymástól különálló társalgó faldekorációját készítették el. A társalgók az épület különböző szintjein helyezkednek el. Szűk belső terük miatt intim hangulatú környezet adódott. (4×5 m alapterület és 3 m belső magasság). A díszített falfelület mérete 3×3 m mindhárom társalgóban. A dekoráció előtt ülőgarnitúra helyezkedik el. A teremajtók ugyancsak ezen a falon, a fal két végén nyílnak. A nappali világítást a dekorációval szemben lévő ablakok biztosítják. A falfelület alapszíne nem mély tónusú angol vörös.

*

A három dekoráció együttlátására, egyidejű szemlélés alapján történő összehasonlításukra tehát nincs lehetőségünk. Mondanivalójuk, tematikai rétegezettségük így azonos is lehetne. Az azonosság hiányát mégsem a tervező és kivitelező ötvösök egyezkedésében kell keresnünk. Egyezkedésről, tudatos ellenpontozásról szó sem volt. Mindhárman egyéni dekoratív anyagkészletükkel és sajátos meglátásukkal, tehát önálló kompozícióval vonultak fel.

Kertész Géza (a Főiskolát 1967-ben végezte) munkáján a SZIMBÓLUMOKAT találjuk meg. A hangsúlyos középrészen „szétszabdalt" kígyó tekergőzik. A tudós bagoly is megjelenik s egyéb stilizált elemekkel helyet kap a falfelületen. Kertész Géza a zománcot is alkalmazza. Kék, sárga és piros zománcszínek töltik ki a homorú, illetve a bemélyedő térformákat. A részleteket általában

Kertész Géza: Faldekoráció – Décoration murale – Декор стены

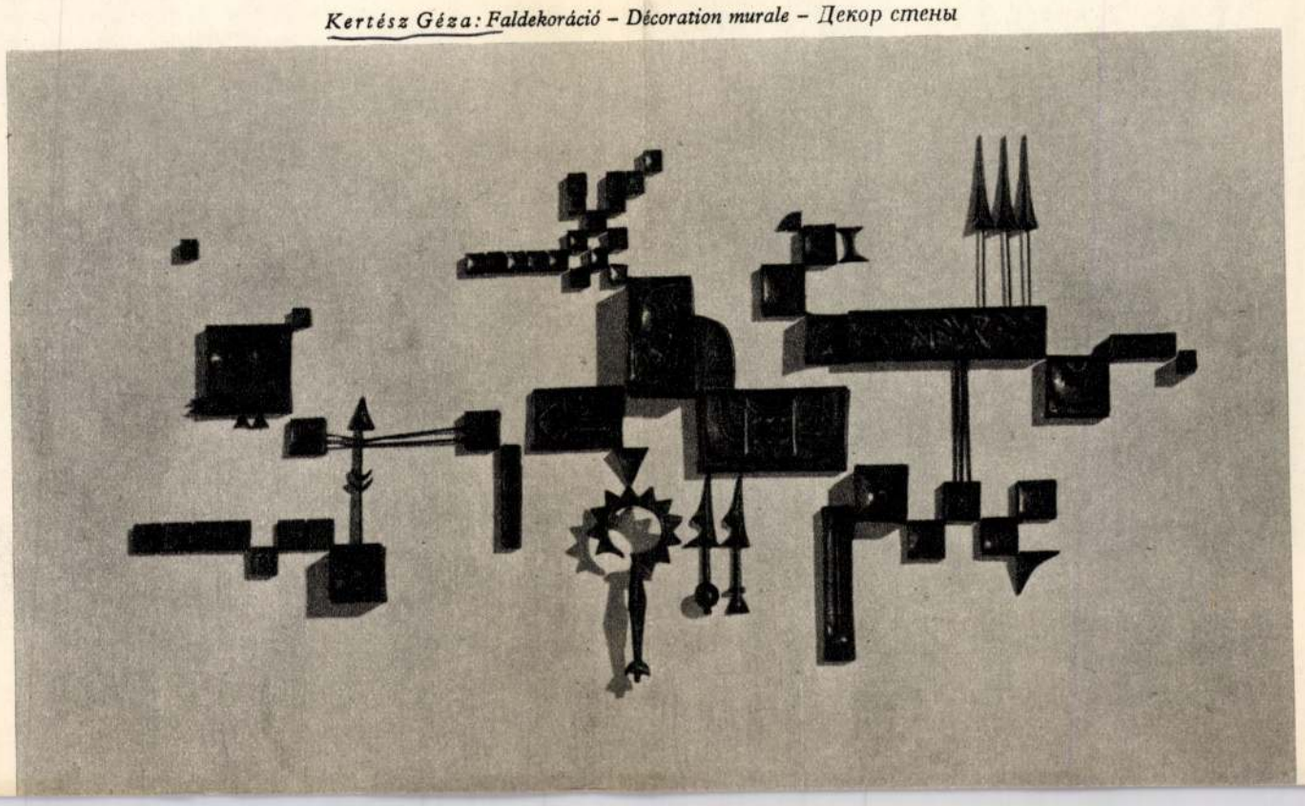

idézi fel a mulatás mozzanatát, hangulatát. A kompozíciót a jellegzetes rózsa-motívum zárja le.

A megrendelők várakozását Szinte Gábor megbízása (korábbi munkái ismeretében) erősen felfokozta. Nagy érdeklődéssel és megelégedéssel követték nyomon a mű megszületését, létrejöttét.

Szinte tudatos művész. A rendelkezésre álló tér, felület nem kis gondot jelentő és a táji hagyományok feldolgozását igénylő témakijelölés egyaránt körültekintő, invenciózus, lényegretörő alkotói eljárásra késztette. A megfelelés eredendő, kipróbált adottságaival – a mű ismeretében – határozottan megállapíthatjuk, hogy a rutin buktatóit messze elkerülve, primér inspirációk, források keresésére törekedve sikerült a műfaj és a téma szempontjából is számottevően eredeti, maradandó értékű alkotást létrehoznia.

Mindenekelőtt a téma mély és intenzív ismerete, a felhasználás sajátos egyéni megvalósítása emelendő ki. Lelkiismeretes tanulmányok, sokoldalú élményszerű találkozások során tett szert a tematika – a göcseji lakodalom lefolyása, hangulata –, a hozzákapcsolódó szokás- és motívumvilág elmélyült ismeretére. Biztos kézzel, avatott szemmel ragadta meg annak a frizbe sűríthető lényegét, mítoszát. Korszerű, modern továbbfejlesztés, atmoszféráteremtő készség, a funkciót érdemesen és érzékletesen kiemelő komponálásmód segíti céljai megközelítésében és elérésében.

A közel négyzetes – az átlós központból kieső oszloppal megbontott – terem az esketőemelvényre és a közönségfogadó térre tagolódik. A takarásos rálátás számbavételével amorf kivágású, fekvő „T"-alakú kompozíciós elrendezést választ. A tárgyi és díszítményes elemek ritmikus keskenyebb sorát – az emelvényhez közelebb – metszi a figurák függőleges sávja. A téri dimenziók a kapcsolódó szokás és tárgyi világ kronológikus rendben illeszkedő együttesével az időélmény érzetével gazdagodnak. Szerencsés, jól végiggondolt a „rózsa"-motívum vibráló játékos ismétlődése, a dekoratív (tárgyi és ékítményes) elemek és figurák arányrendje. Az ilyen kötött kompozíciós megoldás sem korlátozza a művész egyénítő, jellemző készségét. Tanulságos ilyen szempontból a „mátkapár", a jegyesség, illetve az ifjúpár, a házasságot kötöttek tanulmányozása: a szereplők és kapcsolatuk, a felület, a ruha árnyalt, mégis nagyvonalú jellemzése.

Mindent a folt, a fa nyelvén mond el, csupán a szöveg felvitelénél nyúl a faragásoknál is használatos égetéshez. A hangulat, a forma és funkció a felhasznált negyven féle anyagból virtuóz biztonsággal nyer értelmet, megfogalmazást – követve a népi faragók és munkáik szigorú fegyelmét. Hincz Gyula a lektori zsüri során találóan jellemezte a kompozíciót: – „A puritán, egyéni megfogalmazás szerencsés, tanítanivalóan jó példája lehet a népi művészetek motívum- és formavilágával való mai szellemű, időtálló, maradandó értékű gazdálkodásnak."

A művésztárs kvalifikáló és egyben buzdító szavai is bizonyára segítették abban, hogy Szinte Gábor a végső megfogalmazás, anyagbaültetés, a kivitelezés során sem távolodott el eredeti céljától: A házasságkötő terem „hivatalos" és érdeklődő vendégei, látogatói számára az ott eltöltendő perceket a táj népművészetének tiszta üzenetével, a gyorsan változó falusi életmóddal visszaszoruló hagyományok megidézésével bensőséges élménnyé mélyíteni.

Borbás György

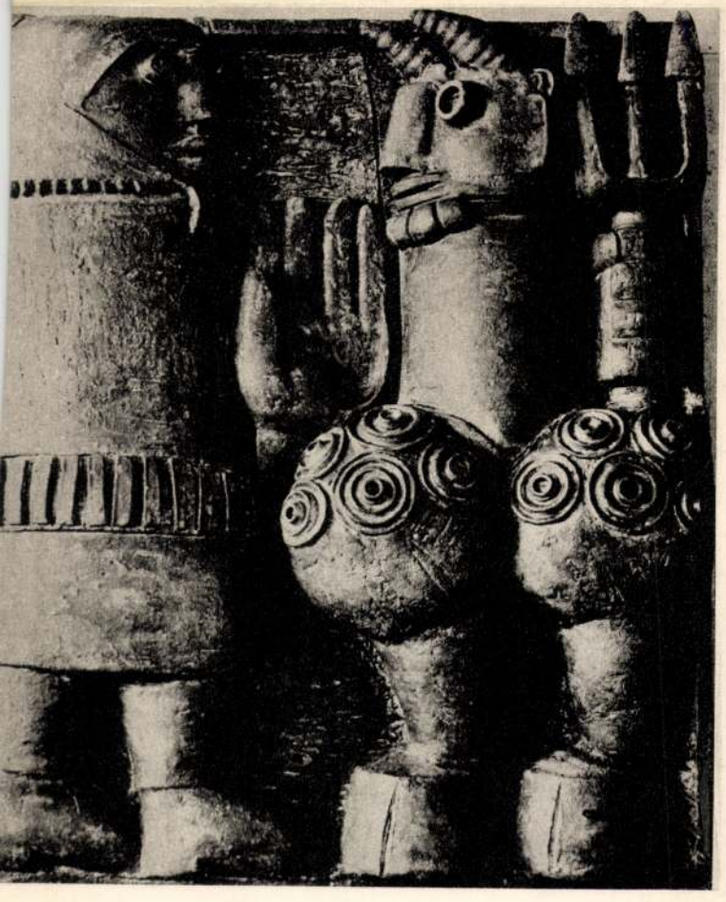

Németh János: „Egyezség az ördöggel". Harkányfürdői falidísz részlete

« Contrat avec le diable ». Ornement mural à Harkányfürdő. Détail

«Договор с чертом». Деталь декора стены в водолечебнице Харкань

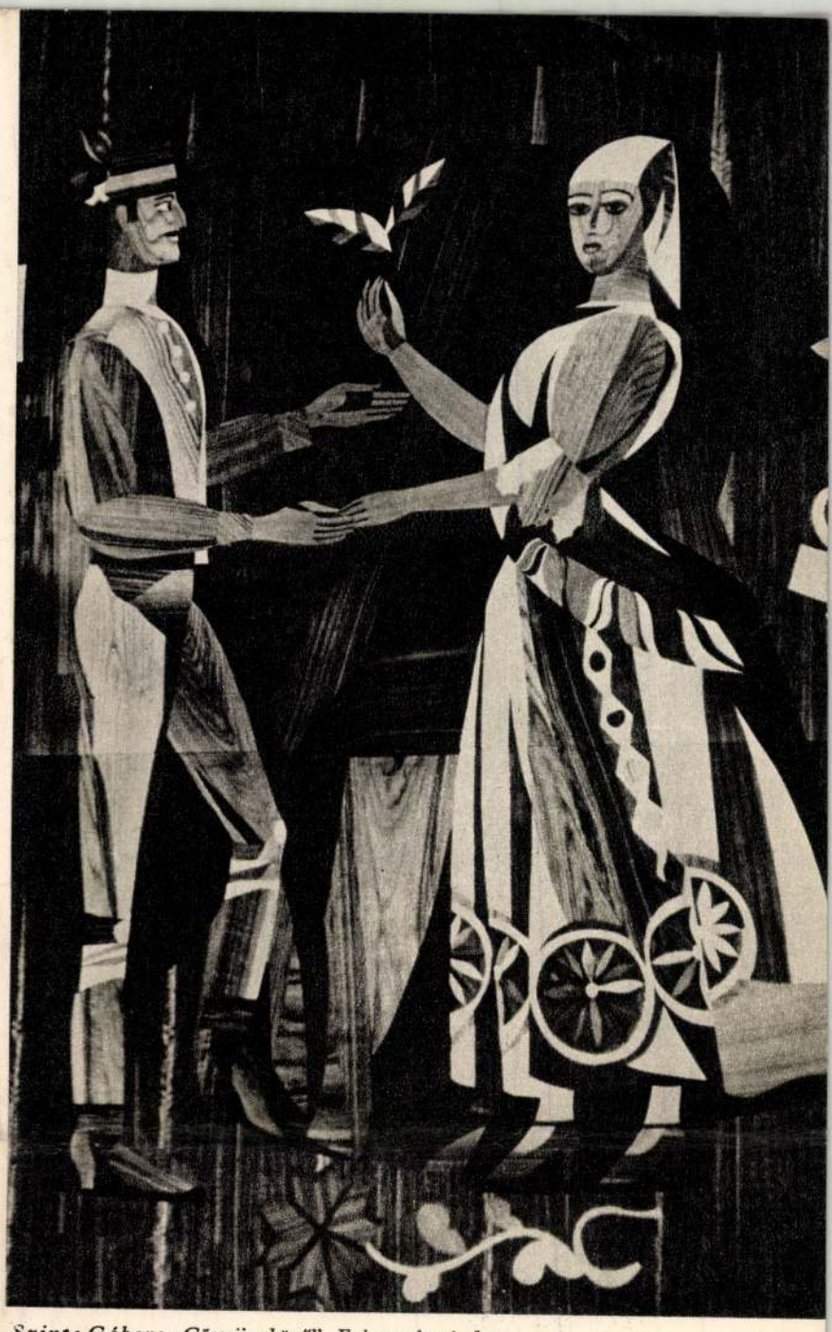

Szinte Gábor: „Göcseji esküvő". Faintarzia részlete

« Mariage à Göcsej ». Marqueterie de bois. Détail

«Свадьба в Гэчее». Деталь маркетри

gömbfelület mentén mélyíti, így a világítástól fényfoltok, pontok, körök alakulnak ki a díszített részleteken. A munkán figurális elemek is szerepelnek, megformálásuk azonban nem naturális.

Máté János (a Főiskolát 1962-ben végezte) figurális elemekkel népesítette be a rendelkezésére álló síkot. Találkozunk munkáján a NŐVÉR, az ANYA GYERMEKÉVEL, a VIRÁGTARTÓ LÁNY figuráival s helyet kért a NAP szimbóluma is. Máté János díszítő figurális elemeit függőleges irányú lemezhajlítások futtatásával teszi plasztikussá s helyezi térbe. A világítási adottságok így hosszú és függőleges irányú fény-árnyék csíkozást hoznak létre, ahol azonban a témarészlet úgy kívánja – pl. a fejnél – ott vízszinten irányváltással vibráltatja a fényjátékot.

Kótai József (a Főiskolát 1963-ban végezte) geometrikus elemekből – kubusokból – alakította kompozícióját. Munkája rendkívül egységes és érdekes, a választott műfajban tökéletes. A szabályosság, a tömegeloszlás, a tömegegyensúly és az áthidalások, a középpont körül egységes irány-meghatározás s a különböző mélységekben végzett játék teremt ezen az alkotáson nagyszerű harmóniát. Kótai József figyelmet érdemlő módon alkalmazza a színváltoztatás játékos lehetőségeit. A sárga- és a vörösréz egymástól eltérő színárnyalatai közrefogják az alapfal angol vörös színét. Variálja a játékosságot a fényes és a patinázott felületek vegyes alkalmazásával és elrendezésével is.

Az alkotások rövid bemutatásánál óvakodtam az összehasonlításoktól. Egyébként a hasonlítást megítélésem szerint legfeljebb funkcionális szempontból végezhetném el. Formai hasonlóság az ötvösség, az alkalmazott dekorációs gyakorlat talaján adódik s annak értelemszerű létezését a képek is bizonyíthatják. Tartalmi azonosság is felfedezhető a munkákon – a hely és a környezet tartalmi szempontból is motivál –, az általánosítások mélysége, absztrakt jellegük azonban eltérő. Ezt a jelenséget elsősorban az alkotóegyéniségekkel magyarázhatjuk. Rendkívül szerencsés körülménynek tartom, hogy azonos tématerületen, egymással szomszédos térben több alkotóművész munkája jelentkezhet. Erre az esetre jellemzésként az „ötvösvariációk egy témára" megjelölés kívánkozik. Sok hasznos következménye van az ilyen helyzetre teremtett alkotásoknak. A közelség, az azonos anyag, tér és méretadottságok az alkotók egyéni meglátásának az érvényesülését segítik. A helyzet, a szituáció differenciálja a művészek kompozíciós és megformáló készségét, határozottabb egyéni vonások kialakulását támogatja. Úgy vélem, hogy ebben a vonatkozásban is hasznos és érdemes felfigyelni a bemutatott faldekorációkra.

Pál Endre

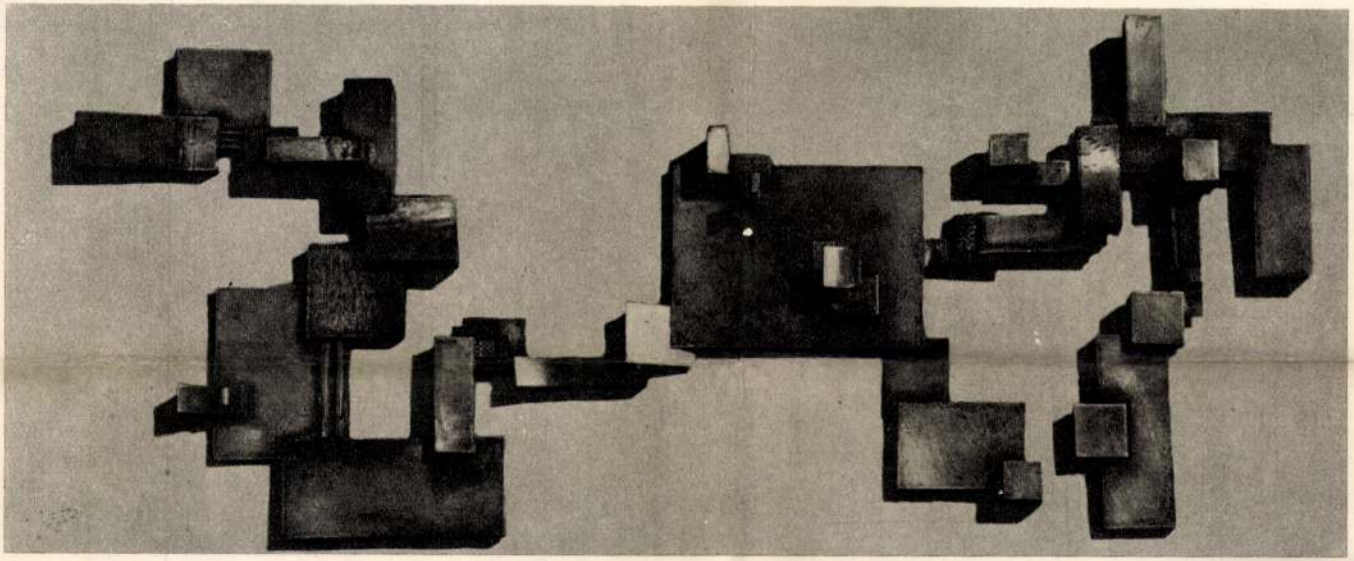

Kótai József: Faldekoráció – Décoration murale – Декор стены

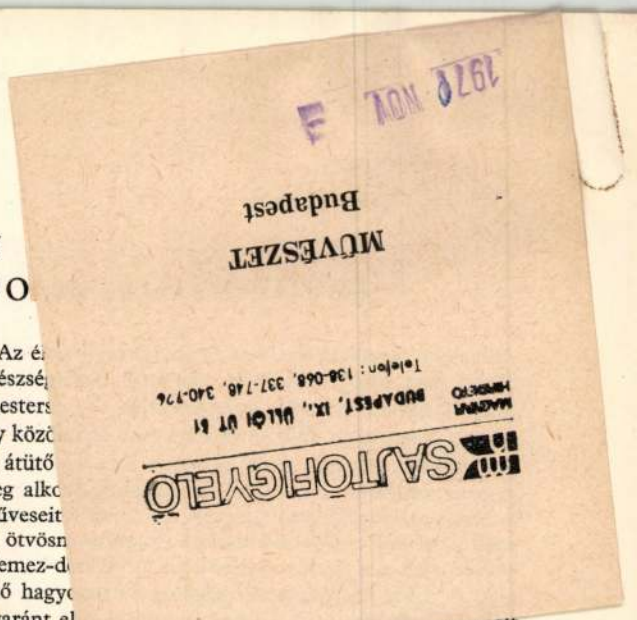

KOZMA ISTVÁN
FIATAL NAGYBÁNYAI FÉMLEMEZDO

Még ha csakugyan a hitviták korában, hitelvek apologetái révén vált volna is szállóigévé a Semper reformari debet! – Szüntelen meg kell újulni! – vezérlő mondás, akkor sem életszűkítő dogma, hanem életgazdagító sarkigazság, axioma érvényével hat hitelesen. Csakis azokat igazolhatja, akik nem szavakkal értelmezik, hanem életükkel példázzák az értelmét: *fogékonyan a teljes élet iránt, és felelősen a másik emberért.* A tudomány egymagában nemigen nevelhet ilyen fogékonyságra s felelősségre. Azért sem, mert haladtában növekvő és nyomasztó árnyékhatalomként kíséri a részleteknek elvont – a valóságból kivont – ismeretére korlátozottság, a beszűkülés veszélye. S tán méginkább azért nem, mert a szakosodás gépies iramában meg-megbicsaklik közlő nyelve, kommunikációs készsége. Olyannyira, hogy szűkebb szakmabeli avatottak körén belül is kezdik bajosan érteni egymást. Miként tudnának a kívülállókkal könnyebben társalogni? Korunk technikai fejlődésére azért is találó a szédületes jelző, mert olykor szédítően visszájára hat hatalmas eredményeivel: a harmonikus rend helyett a zűrzavart is szolgálhatja. A nevelésben kiváltságot élvező egyoldalú akaratnevelés hajszás módszerei és csúcseredményei sokak előtt elhomályosították már, hogy élvezettel vállalt kötelesség, élő hitet s igazi hűséget tükröző hivatás is van, önkéntes áldozatokkal. Miként homályosul a példa: mennyivel tartósabb az erő, ha szelídséggel párosul. A kötelességek ellensúlyozásául elemi jogként egyre több hangsúlyt kap a játék, a szórakozás szüksége, de gyakorlási formái közt egyre gyakoribb az olyan, amely megszorzódás helyett elszórja az életerőt, gazdagítás helyett sekélyesíti a kedélyvilágot. És a nyájasan mesére vágyó képzeletvilágot mint mindnyájunk nélkülözhetetlen normális lelki létszükségletét régóta közbetolakodóan lugozgatja ki a reklám és a propaganda.

Ne áltassuk magunkat és embertársainkat olyan ábrándokban, mintha a művészetre vajmi kevéssé hatnának e negatív jelenségek. Nemcsak hatnak, hanem némiképp önálló módosulással, „bővítetten újratermelődve" vissza is hatnak.

Annál hálásabban illik reagálnunk minden olyan újabb alkotó megnyilatkozásra – még a legszerényebbre is –, amely tud és mer a művészet időtállóan tiszta érzelmi forrásaiból meríteni sokrétű finom korszerű alkalmazkodással, de meg nem alkuvó őszinteséggel, egyaránt híven az élményhez és a formált anyaghoz. Kiváltképpen ha olyan kifejező formában jelentkezik, amely az érzelmi intellektust az ízléssel együtt a társadalom széles köreiben pallérozza.

Ilyen irányú tehetségként mutatkozik be remélhetőleg sokak előtt István fiatal észak-erdélyi – Nagybányán élő – iparművész. Az é
domborító készsé
stílusával, mester
zsürije s nagy közö
első ízben is átütő
becsülték meg alko
hírű aranyműveseit
első modern ötvösn
szintű a fémlemez-d
lésének az élő hagyo
dolgában egyaránt el
versenytársak s nem
mubarátok meg rendelők
szigorú szeme fordult teléje a megajándékozottak tekintetével Kolozsvárott, a műveit első alkalommal bemutató Kisgalériában, de még tömegesebben az 1969-ben jubileumi ünnepségei során érdeklődési központba került Magyar Színház előcsarnokában rendezett reprezentatív kiállításán. Ez utóbbit másfél esztendővel megelőzően a bukaresti Vígszínház előcsarnokában (Holul Teatrului de Comedie) 1967 tavaszán rendezett kiállítását díszítőművészet tárlataként (Expozitia de Arte Decorativa) hirdették katalógusának címlapján. Holott e katalógusban illusztrált minden munkája költői szárnyalású kompozíció. Ez az alapértékük hat elsődlegesnek, a művek fő meghatározó ismérveivel ismerkedőnek. Függetlenül díszítő funkciójuktól s egyéb elképzelhető használati rendeltetésük alkalmi sorrendjétől, viszonylagos rangsorolásoktól. No meg a rendelőkhöz való alkalmazkodástól.

Igaz ügyben igazán ügyesen és reálisan alkalmazkodik Kozma István mint merőben sajátos stílusú, önálló mondanivalójú és életerős alkotó vénájú tehetség, akinek az iparművészet választott pályája, és „alkalmazott" művészként hivatásbeli erénynek tekinti, hogy maradandóan „díszítsen". Megalkuvás nélkül, a felemásság igáját nem hordozva tud szelíden alkalmazkodni szeszélyes alkalmi rendelőkhöz is. Illúziókat félretéve: akadnak ilyenek a hangsúlyozott nemes hagyományok ellenére bizony Erdélyben is, ahol ugyancsak szép számmal szaporodnak a vendégeket csábító új arculatú éttermek, kávézó s italozó helyiségek, klubok. Ezek szaporítói közt – miként nálunk – a szervezői ügyesség nem párosul mindig elmélyült szépérzékkel, színvonalas ízléssel, mikor az „igényes" vendégek számára elképzelt helyiségek üzleti portáljait, belső építészeti berendezését, beépítményeit, használati tárgyait és díszítményeit elgondolják és rendelik. Kozma rendelői közt is nem egy akadt eddig, aki bizarr elképzelésű, zsúfolt képfogalmazású felszínes

SZEGŐ GYÖRGY

A KEVÉSNÉL IS KEVESEBBEL

Kertész Gábor műemlékes munkáiról

Miért nincs speciálisan zsidó építészet? — kérdezheti az Izraelt megjárt laikus és a szakember is. Izraeli építészet nagyon is van. Bizonyíték rá az elmúlt negyven évben a szinte semmiből felépített ország. Csodálatra méltó emberi és műszaki teljesítmény. Ezen rövid idő alatt azonban nem vált úgy nemzeti építészetté, mint ahogy van finn vagy japán modern építészet. Zsidó építészet egyelőre nincs. Pedig hagyományok vannak, mi több, ezek éppen az egész emberiség szellemi tradícióit jelentő Biblia hagyományai. Igaz, ezek a tradíciók nem éppen a matériák világára vonatkoznak. Sőt: faragott kép készítésére s annak imádására tilalmat írtak elő az igék. A nemzeti építészetek pedig aligha nélkülözhetik a képet, de legalábbis az ornamentikát.

Az építészettörténet éppen a formák történetével foglalkozik. A történeti korok reprezentatív építészete olyan korán és olyan magas fokon intézményesült, hogy a teremtés mágiái és a mágiákban elrejtett átváltozások művészet előtti törvényei alig ismerhetők fel. A mitikus, vallásos, sőt egyes szépirodalmi szövegek gyakran élesebben rávilágítanak az építés közösségre vonatkozó kozmikus, illetve az egyénre vonatkozó ontogenetikus-mikrokozmikus összefüggéseire, mint a megépített, gyakran már funkcióikat vesztett vagy módosított épületek vagy romjaik. A zsidók esetében éppen megfelel ennek, hogy Mózes öt könyvét megőrizték, és ez többet nyújthat egy régi-új építészet létrehozásához, mintha a Templom ott állna a Hegyen.

A szent könyvekben benne van az indíttatás, mely a tájépítészet, a városépítés léptékében felfedi az archaikus közös gyökereket, és azok archetipikus szimbólumai is kiolvashatók onnan. Az archetípusok akcionális megnyilvánulásai a jelképek. Ilyen jelkép volt a pusztai vándorlás, amely az ország elfoglalását megelőzte, és az országépítés, majd a Templom felépítése és második felépítése is. Mert az építő cselekvés alapjában véve éppen a legjobb példája ennek az értelmezési kísérletnek: jól látható, hogy a teremtett/mesterséges térbeliség egyszerre bír szimbolikus és használati értékkel.

Elsősorban a tudat fokozatairól lehet és kell beszélni ebben a különös országépítő pillanatban, amelyben az izraelieknek ma részük lehet. Mégis szélesebb az analógia. Már a lét körén belül, még a materiális valóságban egységet alkothatnak, amely analógiában áll azzal az ősi egységgel, amelyben alkotó, alkotás és megalkotott azonosak voltak.

A századelőn Palesztinába érkező építészek úgy tekinthettek vissza szülőföldjük gyakran markáns nemzeti építészetére, mint a sokszor antiszemita nacionalizmusok formai szimbólumaira. A későbbi bevándorló hullámokkal érkező építé-

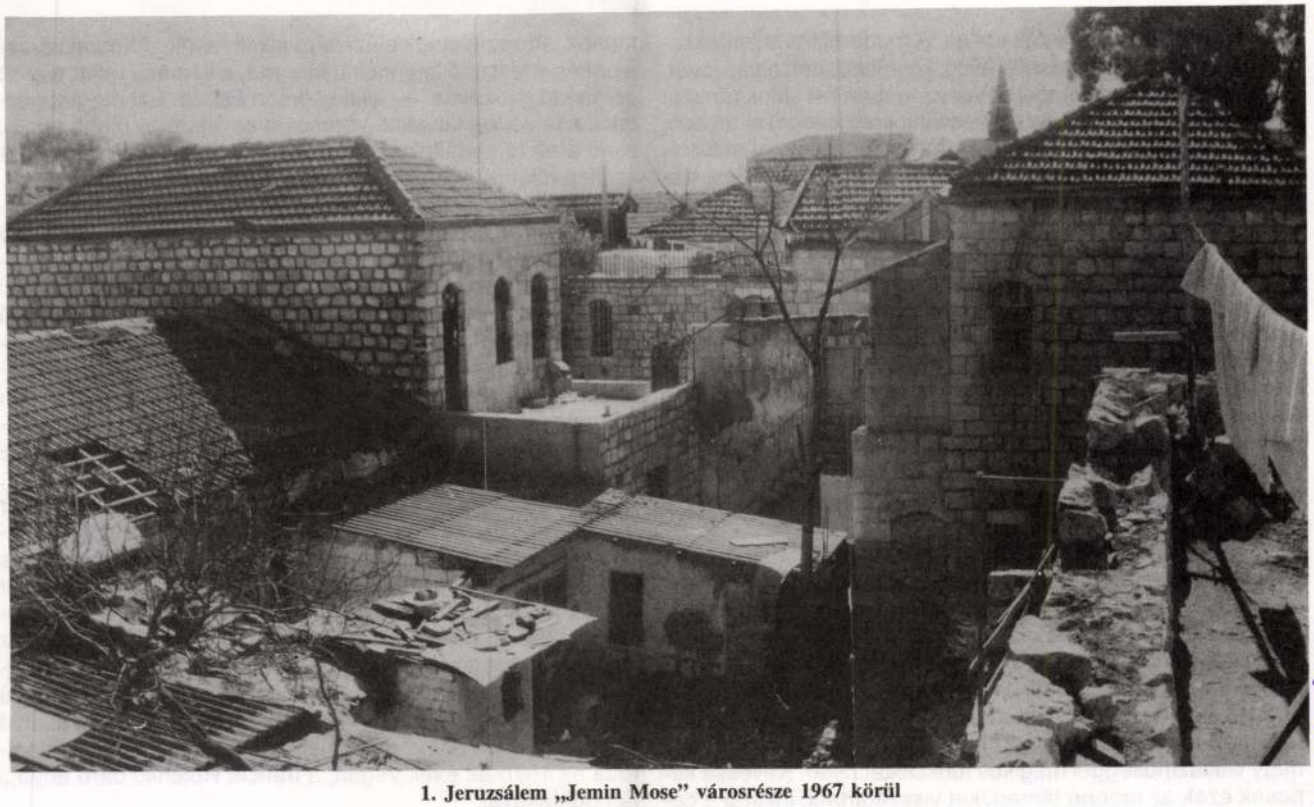

1. Jeruzsálem „Jemin Mose" városrésze 1967 körül

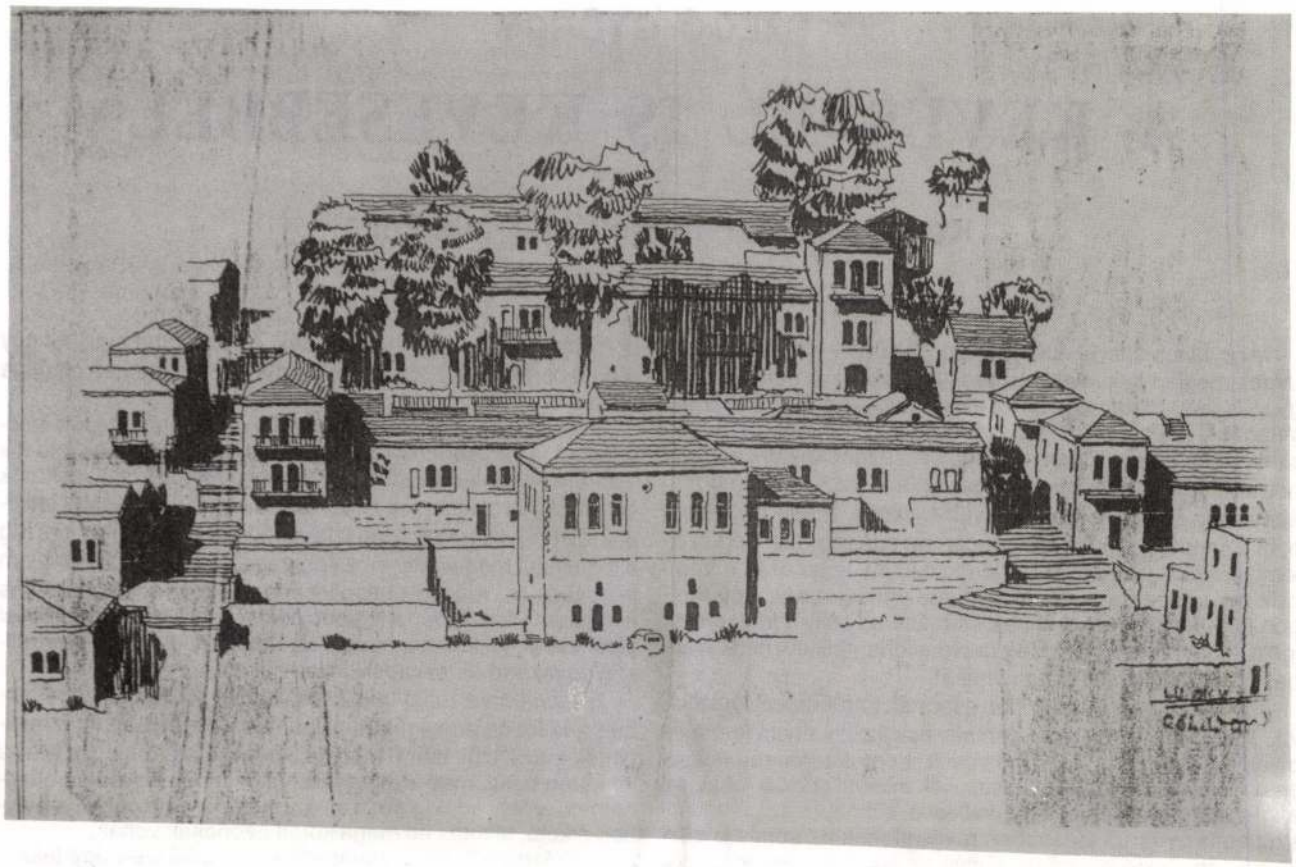

2. Jemin Mose, tömegvázlat. Építész: Kertész Gábor

szek már internacionalisták voltak. A modernizmus építészetére ez az egyik legfontosabb jelző. Ez jelenthetett olyan jövőt, amely egyenjogúságot ígért. Palesztínában két stílusirányzat vetélkedett egymással. Az egyik keleti, arab jelleget akart adni a zsidó építészetnek, a másik a történelmi európai stílusok emlékeiből táplálkozott. Mindez persze főleg a városokra, nagyobb településekre vonatkozott, mint például Tel-Aviv. De a kibucokban is megjelentek itt-ott keleties épületek, bár ezekben a 30-as évekig oly keveset és szegényesen építkeztek, hogy nehéz azt építészetnek nevezni a szó igazi értelmében. Felhúzták a szükséges falakat, de nem sokat törődtek formai problémákkal. Az új stílus, az 1920-as években Európában született funkcionalizmus hatása csak a 30-as évek elejére érte el Palesztínát. Ebben a stílusban tervezte R. Kaufmann Geva és Éjn Charod kibuc éttermét és Deganja iskoláját. Ezt az irányzatot a takarékos formai megoldás és a díszítéstől való idegenkedés jellemzi. Ennek az esztétikai takarékosságnak ott nem a szegénység volt a lényege, hanem az új művészi szemlélet.

Amikor a holocaust túlélői között építészek is jöttek Palesztínába — majd hamarosan Izraelbe —, hogy részt vegyenek egy új ország felépítésében, gyorsan kellett cselekedniük. Nem volt idő és mód kiérlelni a zsidó építészetet. Ott és azzal folytatták, amit építészeti hagyományként a szülőföldjükről magukkal hoztak. A praktikum parancsára bizonyos mértékig ötvözték mindezt a helyi adottságokkal és lehetőségekkel. Új területen letelepedni, várost, házat, falat emelni, árkot vájni nagy valószínűséggel mágikus funkciókat takar. Kevéssé képesek ezek az emberi támadókat visszatartani, inkább a démonok, ártó szellemek elűzésére alkalmasak. „Minden városalapítás a teremtő Istennek a támadó, a sárkány felett aratott példaadó győzelme" — állítja Mircea Eliade. Ezt megtapasztalni, a felépített falvakat, városokat az újabb és újabb angol, majd arab támadásoktól megvédeni, eredendő élménye volt az alapítóknak.

Kelet-Európa hagyományait vitte Izraelbe a temesvári születésű Kertész Gábor is, aki ma egy jónevű építészeti stúdió vezetője Jeruzsálemben. Irodájának egyik fő profilja a restaurálás és revitalizáció. Az ország bonyolult történeti-politikai múltja miatt a régi értékek megóvása csak az 1967-es háború után kezdődhetett meg. Egyes települések még ma sem kizárólag civil funkciót látnak el: az állandó összecsapások erődítéseket követelnek. Különös módon illeszkednek az ilyen építmények a Szentföld látképébe. Jeruzsálem új, keleti külvárosa, Maale Adumim jó példa arra, hogy a stratégiai pontokon álló lakótelepek szervesen folytatják az ősi tájépítészetet. A városrész ugyanis hegytetőre épült, az egykori jordán határ mentén. A sziklára épített vár évszázadokon keresztül a védelem, az idegen támadásoktól való elzárkózás biztosítéka volt, és ha lakótelep formájában is, de ugyanezt a védettséget nyújtja ma is. Ebben a helyzetben átgondolt műemlékvédelemre csak az utóbbi évtizedekben nyílt lehetőség. Kertész Gábor jelenleg egy Karmel-hegyi kisváros, Zikhron Jakov eredeti szépségeinek megóvásán dolgozik. A nyolcezer lakosú települést — ahol mintegy húsz magyar származású család is él — az egyik elsőként betelepülő moldvai közösség alapította az 1870-es évek végén, a francia Rotchild báró anyagi támogatásával.

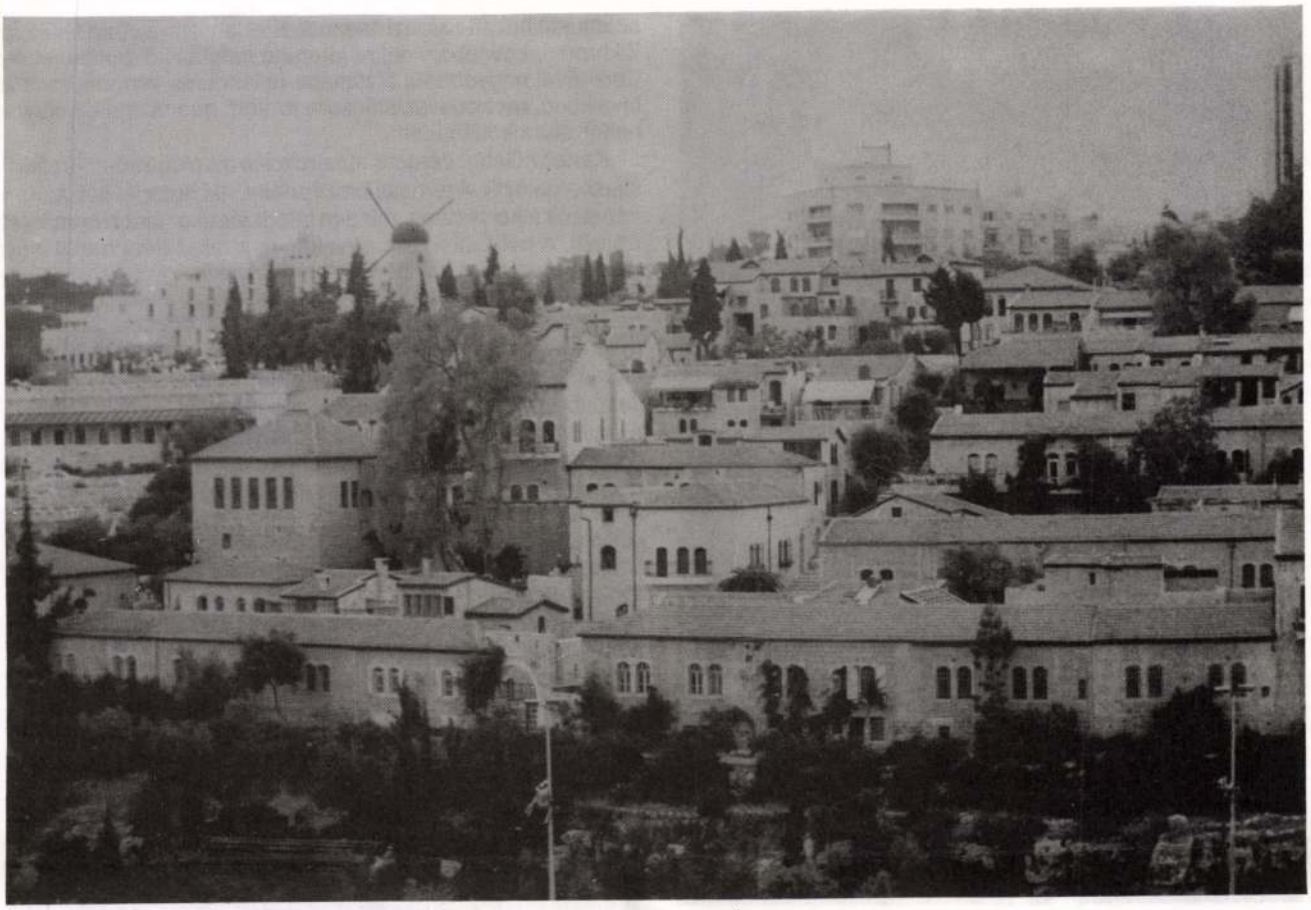

3. A Jemin Mose a rekonstrukció után. Építész: Kertész Gábor

A város alatt és körött a Karmel-hegy bortermő lejtői, a hegy lábánál, Zikhron Jakovtól tíz kilométerre, a Földközi-tenger partja, észak felé még jó ötven kilométeren elhúzódó hegyvonulat, keletre sziklás táj, a Kineret-tó (a bibliai Genezáret) és Názáret száraz vidéke. Ahogyan a telepített városok világszerte, Zikhron Jakov is határozott szerkezet szerint épült. A település két, egymásra merőleges főutca köré rendeződik. Ezek mentén áll a kétszintes, szép neogótikus közkút építménye, a zsinagóga, Rotchild báró egykori helybéli képviselőinek pompás rezidenciája, a régi borprés, egy gazdag borvidéki közösség nyilvános életének minden fontos színhelye. Erre vezet az út a hegy lábánál lévő borpincék és a borüzem felé. Egy százéves kúriában itt látható az Aronson-család magántárlata is. Az Aronsonok, a Moldvából ideérkező első csoport többi vezetőjével együtt, a fényképek és a kiállított relikviák tanúsága szerint amerikai pionírok módjára fáradoztak az új életkörülmények megteremtésén. Itt, a hegyvidéken, az otthonihoz hasonló klíma és természeti környezet fogadta őket, így kezdetlegesebb technikai eszközeikkel is nekifoghattak a gabonanemesítésnek, az új mezőgazdasági szerkezet kialakításának. Iskolát alapítottak, szerszámokat rendeltek Európából és Amerikából, az első generáció moldvai minta szerint építette föl a falut. Míg azonban Amerikában egy földrésznyi nimbusz övezi az első telepesek kemény munkáját, Izraelben csupán néhány település emlékezik még büszkén azokra, akiknek köszönheti létét. Az első világháború után megváltozott hatalmi pozíciók akadályozták a folyamatos betelepülést. Az angol uralom az amúgyis létező zsidó-arab ellentéteket még tovább élezte, ami viszont a gyors, amerikai mintájú fejlődést keleti tempóba kényszerítette vissza.

Az Aronson-ház, kelet-európai stílusa ellenére, harmonikusan simul a hegyvidéki táj képébe. Nem mondható el ugyanez a modernizmus legsilányabb változatában készült városi múzeumról. Spirál alakú betonépítmény, idegen, erőszakos anyag és forma a szelíd tájban, a hetvenes években készült, harcias szocialista emlékműveket juttatva eszünkbe. Közvetlen környezete még tovább rontja az összképet: a betonhenger tövében sormintaszerű virágágyás következik, majd egy murvával felszórt kis sétány, amelyet csillogóra festett, diadalmas pózban feszítő vasekék „díszként" szegélyeznek. Riasztó ünneplése ez ember és természet közös munkájának.

A múzeummal szemben nyúlik az erdőbe a városka temetője. A sírkövek típusain pontosan követhető a közösség eredete, itt honossá válása, gazdagodása és az újabb divatok. A temető közepe táján egy többitől elütő sír áll. Anyaga és műgonddal végzett kidolgozása azt sejteti, hogy a telepesek még Európából hozták magukkal, követendő minta gyanánt az új hazába. Mellette néhány sírkő ezt igyekszik másolni, már itteni anyagot használva fel. A sírok többsége egyforma méretű, házformájú kő, a hegyvidék természetes kőzetéből, idővel moha futotta be őket. Az egyen-sírokból arra következtethetünk, hogy Rotchild báró a közösségi élet minden szféráját támogatta, köztük a Chevra Kadisa, a temetkezési Szent Egylet munkáját is. Ez a biztos pénzforrás különlegesen szép sírt adott az első néhány generációnak nyughelyül, amely stílusában és egyformaságában a halál előtti és utáni élet békés folytonosságát ígéri. Az utolsó évtizedek sokat rontottak a temető összképén. Megjelentek a kommersz kultúra hozadékai, az ide nem illő anyagok (a gőgös márvány, sőt műmárvány,

4. Jeruzsálem, a Dormition templom az 1991-es rekonstrukció után. Építész: Kertész Gábor

a fémek és műkövek) és hivalkodó formák is. Némelyik ízléstelensége méginkább kiemeli az egyszerű, régi sírok természetes szépségét.

Ahogy a temetőben sem fér meg békésen egymással régi és új építmény, a város és házai is kezdik elveszíteni eredeti formájukat. A telepesek által meghonosított hosszúházas, fésűs telekrendszer, faragott kerítés, cserepes sátortető (a tetők szöge jellegzetesen kelet-európai), a két ablakszemű egyszintes házak laza sora most van átalakulóban. A telekosztás mezőgazdasági tevékenységre épült, a megélénkülő üzleti élet új, más formákat igyekszik behozni. A törekvés önmagában természetes, de csak egyes érdeket tekint. Ha nem ismerik fel a helyi adottságokból fakadó közösségi értékeket, a kisvállalkozások sem hozzák meg a remélt hasznot. Sokan szétrombolják a régi boltíves vagy kétszemes homlokzatokat, hogy csupaszem kirakattal lendítsék fel üzletük forgalmát. A nagyvárosi külsőségek itt azonban nem sikert, hanem fellengzős provincializmust eredményeznek, ha a tulajdonosok nem is veszik ezt tudomásul.

A kormányzat néhány éve tervbe vette a Karmel-hegyi borvidék német mintát követő, „borút"-szerű idegenforgalmi hasznosítását. A program részeként átfogó településrendezésre került sor, Zikhron Jakov mellett Rishon le Cijonban és Maskeret Batthiában is. A minisztérium az utolsó pillanatban mérte föl, milyen pótolhatatlan veszteséget jelenthet az egészében műemléki értékű települések gyors átalakulása. A jogi szabályozók azonban egyelőre nem tiltják a régi épületek lebontását, átalakítását. A legnehezebb feladat így az lett, hogy a helybéliekkel megértessék: a régi szépségek megőrzése számukra hozza az igazi hasznot. Eredeti formájában felújítva Zikhron Jakov a borvidékre látogató turisták központja lehet. Ettől jóval nagyobb és biztosabb fellendülés várható, mint a hivalkodó, metropolisz-stílusúra rontott, neonszínű cipőfűzőboltok eluralkodásából.

Kertész Gábor városrekonstrukciós munkája komoly ellenállásba ütközik. A jeruzsálemi építész, aki hetente két-három napot tölt a helyszínen, minden látogatásakor újabb bontásról értesül. A helybéliek versenyt futnak a minisztériummal: míg a bontást letiltó rendelet meg nem születik, igyekeznek mind gyorsabban átalakítani üzleteiket, házaikat. Nem látják át a helység sajátos image-ének esztétikai és egyben üzleti előnyét, a kommercializálódással szemben. A tervátadási ceremóniára maga a turisztikai miniszter is ellátogatott Zikhron Jakovba, éreztetve a helyiekkel, hogy az ügy nagy horderejű és komoly hasznot hozhat. Ha a kormánynak megéri egymillió dollárt befektetni a város rendbehozatalára, nekik méginkább a terv mellé kell állniuk. Kertész az elképzeléséhez jogi javaslatokat is csatolt: az üzleti tevékenység engedélyezését kössék olyan feltételekhez, hogy a háztulajdonos köteles megtartani az eredeti telekosztást és régi formájában állíttatja helyre az épületet. Visszamenőleg kérte a településfejlesztési terv megváltoztatását, a bontások letiltását, de a rendelet kiadása körül egyelőre viták folynak. Ebből következhetett, hogy éppen a tervátadás napján kellett végignéznie a főutca egyik szép kúriájának lebulldózerezését. Pedig a lakosság támogatására nagy szükség volna. A központilag irányított restaurálás csak a közterületeket érinti. Megújul a zsinagóga, a bor-

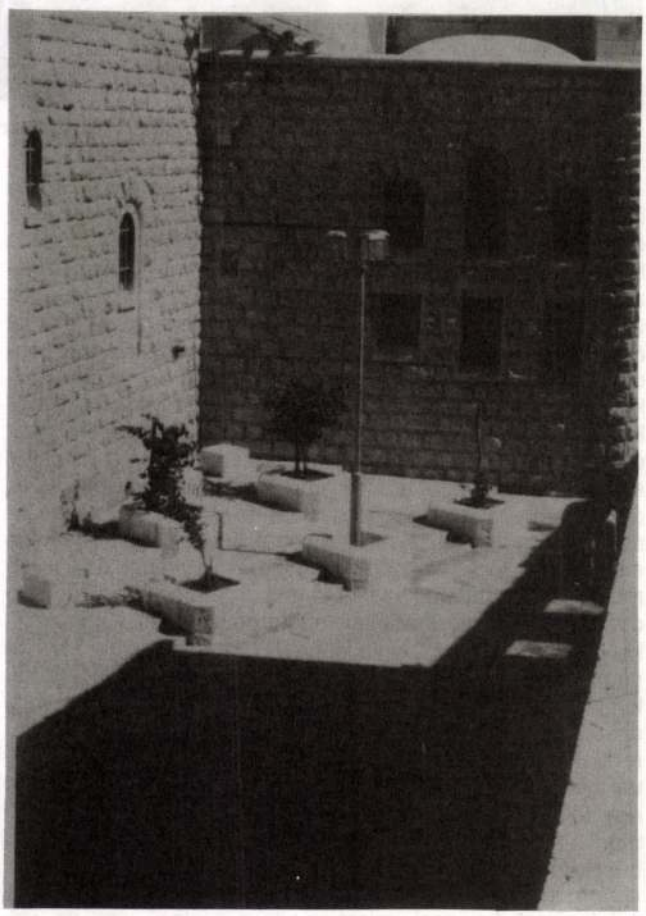

5. A helyreállított Dormition templom részlete

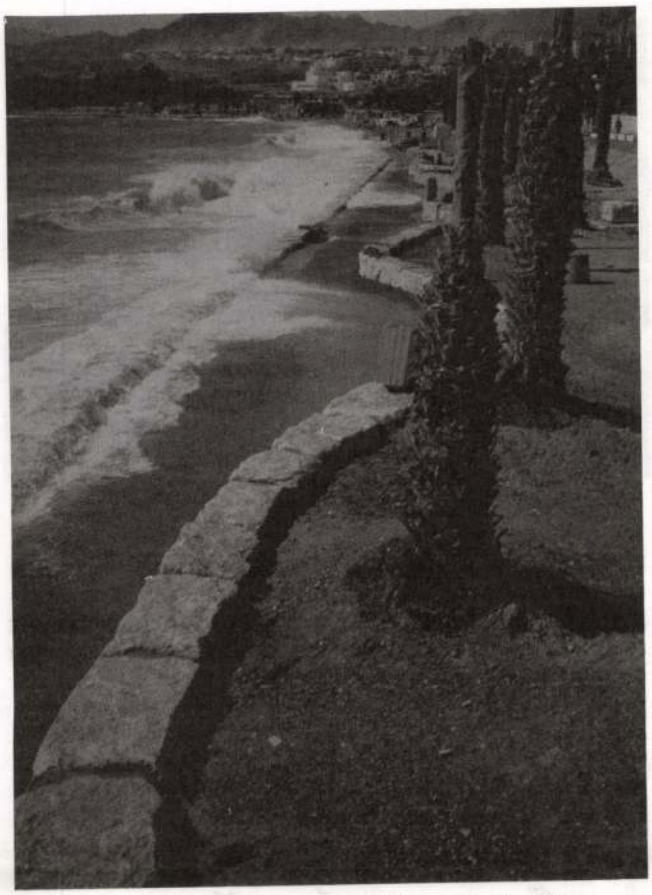

6. Partvédőmű az eilati strandon. Építész: Kertész Gábor

üzem és a közkút, sétáló utca lesz a két merőleges főutcából, burkolatukat és az utcabútorokat kicserélik, az eredeti, százhúsz éve Franciaországból hozatott öntöttvas lámpák másai kerülnek a járdákra. A lakóházak helyreállítása viszont csak a lakók saját költségén kivitelezhető. Kertész Gábor és munkatársai lelkiismeretes propagandát csinálnak a városban, egyelőre szerény sikerrel.

Tervezőirodájuk korábbi munkáiban szintén rekonstrukciós problémák megoldásán dolgoztak. A jeruzsálemi Óváros falai előtt fekvő hangulatos kis városrész, Jemin Mose, ugyancsak Kertész tervei nyomán újult meg. *(1—3. kép)* A Kelet-Jeruzsálemi Fejlesztő Társaság, melynek egyik vezetője a szintén magyar származású Jitzchak Jacobi, tizenkét beruházási körzetre osztotta és nemzeti parkká minősítette az Óvárost és környékét. Ezek egyikébe esik Jemin Mose és a szomszédos malomépület, Mishkenot Sha'ananim. Átépítésük jól illusztrálja a város vezetőinek törekvését arra, hogy a lakosságot bevonják a restaurációs munkálatokba. A két városrész alapítását egy angliai zsidó üzletember, Sir Moses Montefiore kezdeményezte, aki gazdagságát jórészt a szentföldi zsidók megsegítésére fordította. 1948 után Jemin Mose a harcvonal közvetlen közelébe került. Csaknem húsz éven át szolgált könnyű célpontul a jordán orvlövészeknek, ezért itt élni igen veszélyes volt. Emiatt inkább szegények és különc művészek lakták a negyedet. 1967 után a város vezetősége átlátta a Jemin Mosében rejlő páratlan rekonstrukciós lehetőségeket: ha megfelelően felújítják, falusi bája és gyönyörű fekvése a gazdag, kulturált családok egész raját fogja idevonzani.

A lakosság közreműködése és a negyed egységes elveken alapuló felújítása csak egyetlen módon történhetett: Jemin Mose államosításával. 1968-ban a jeruzsálemi Óvárossal együtt került állami tulajdonba. A régi lakók szinte mind csupán lakásbérlők voltak. A város elővételi jogot biztosított nekik, ám a százegyven családból csak egy tudta megvenni, a többiek — anyagi lehetőségek híján — elhagyták a festői utcácskákat, ahol majdnem húsz éven át éltek mindennapos veszélynek kitéve. A rekonstrukció, amelyet Kertész irodája vezetett, 1972-ben fejeződött be. A tervezők arra törekedtek, hogy a lehető legnagyobb mértékben hűek maradjanak az eredeti látványhoz és szerkezethez. Minden háztömbnek megtartották az egyik homlokzatát eredetiben, a területnöveléssel pedig új homlokzatot alakítottak ki a másik oldalon. A lakások alapterületének növekedését a komfortosítás tette szükségessé. Magukat az épületeket nem a tervezőiroda építette, csak 1:100 arányú kész terveket adtak minden házvásárlónak. Ez a megszorítás a túlzott érdekeltséget igyekezett megakadályozni. A negyed új lakói saját pénzükön fogadtak építészt és kivitelezőt. Kertészék tervezték viszont — akárcsak Zikhron Jakovban — a köztereket, és nekik kellett szakmailag értékelni az egyes terveket. A homlokzati megszorítások és a kötelező terméskő használat mellett előírták a tetők cserépfedését, és így csupán az utcabútorok megtervezésével is fel tudták idézni a régi miliőt. Igyekeztek felhasználni az ott lévő eredeti anyagokat, utcakövet és lépcsőt, nem változtattak az egykori terepviszonyokon sem. Nem engedték, hogy a negyedbe autók hajtsanak be, a parkolók a telepet körülvevő kerítésen kívülre kerültek. A szűk utcákat éjszakánként lezárható kapuk védik.

Jemin Moséval körülbelül egyidőben alapította Montefiore a szomszédos malmot és a hozzátartozó épületet, Miskenot Sha'ananimot is. 1947 után magán a házon keresztül húzódott a jordán-izraeli határ. Nagycsaládos menekültek költöztek ide, főként törökök, akik nem sokat törődtek a fejük felett állandósult hadiállapottal. A szép épület teljesen lepusztult. A felújítás időpontja, 1973 óta a város hivatalos vendégházaként működik. Kertészék tizenként apartmant alakítottak ki, csak ott van épületrész, ahol eredetileg is volt. Ezt úgy sikerült megvalósítaniuk, hogy kihasználták a régi raktárhelyiségek területét is. Amit csak lehetett, itt is megtartottak az eredeti épületből. Összeszedték a megmaradt ablakokat, még a háborúban kilőtt eredeti köveket is beépítették a homlokzatba. Az ajtók fölött ma is héber betűk jelzik a szobaszámot. A fémoszlopok, a tetőszerkezet viszonylag épen megmaradtak. A fedett belső folyosótól üveggel védett patiók választják el a szobákat, ezek felülről kapnak világítást. Két-két szűk, apró lakás összevont terét több mint kétszeresére növelték, minden helyet kihasználva. A fal magasságát is megtoldották: feljebb húzták, sőt három lépcsőnyit alá is ástak. Minden apartmanban három szoba, konyha, mellékhelyiségek, valamint egy galéria-kiképzésű dolgozószoba van. A ház illusztris vendéglistát mondhat magáénak: jeruzsálemi tartózkodása idején itt szállt meg többek között Pablo Casals, Arthur Rubinstein, Simone de Beauvoir, Marc Chagall, Saul Bellow és Isaac Stern is.

Az épület másik felében működik a Jerusalem Music Center, amelynek megvalósítását Isaac Stern kezdeményezte azzal a szándékkal, hogy jelentős külföldi zeneművészek által vezetett mesterkurzusoknak adjon otthont. A zeneközpont tervezése egy sor problémát vetett föl: a jó akusztikához egy hét méter magas teremre volt szükség. A falak azonban nem emelkedhettek ki túlságosan az alacsony házak sorából, mert tönkretették volna az egész negyed látványát. A légtérfogatot tehát lefelé növelték, földbe rejtették az épület valódi magasságát.

Kertész Gábor legújabban befejezett munkája Jeruzsálemben a Dormition templom felújítása. *(4—5. kép)* A Dávid

sírjának tulajdonított hely mellett fekszik a Dormition de la Sainte Vierge területe, amelyen a fiatal Németország birodalmi törekvéseinek jelképeként is felépítette a múlt század végén a Dormition templomát, az akkori Jeruzsálem legmagasabb tornyával. 1898. október 31-én, a reformáció ünnepén II. Vilmos lovon érkezett a templom felszentelésére. Dávid király idejében kiszélesítették a város kapuit a nagy ünnepek alkalmával, hogy minél többen érjenek időben a szent helyekre. Vilmos látogatására a városkapu ívét teljesen elbontották, talán az olasz merénylők elleni védekezés, talán egy ősi török rendelet miatt, mely szerint csak győztes uralkodó haladhat át lóháton a kapukon. Soha nem épült vissza ez a falszakasz. Majd száz évig a földön hevertek a kövek. Most talán éppen ezek felhasználásával javították ki a templom sérült köveit és rakták ki belőlük azokat a pihenő padokat, melyek olajfákat fognak körül. Egyszerre lépcsők, pihenők és földet tartó támfalak. Azt példázzák, hogy legalábbis ezen az áldott helyen milyen kevés, a lehető legkevesebb építészeti eszköz is elegendő a testi-lelki városias komfortérzet és a történelmi emlékezet közös fenntartásához.

Hasonló, de az Akabai-öböl körüli hegyek léptékéhez illően jóval rusztikusabban megmunkált, a hullámverés ívéhez illeszkedik egy másik kősor — Kertész munkája — Eilat strandján. *(6. kép)* A „padsor" itt is a termőföldet óvja, amelyből ezúttal pálmafák magasodnak. A hullámtörő kövek a kikötőöbölbe vezető felvonó hídhoz futnak. Ez a híd a Van Gogh

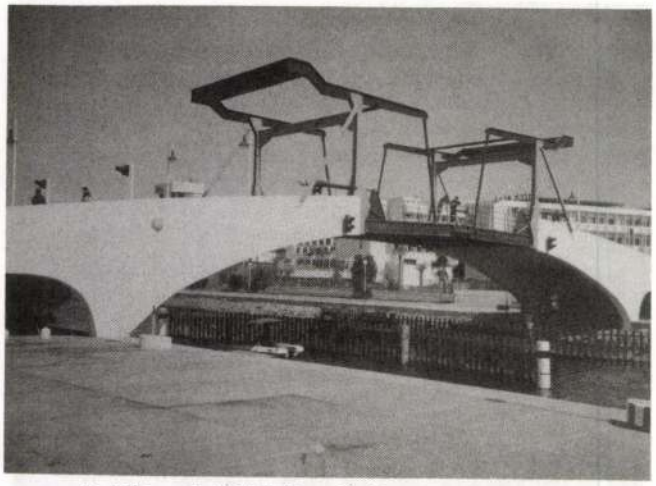

7. Híd az eilati kikötőben. Építész: Kertész Gábor

tájképeiről ismert óvilági típus. *(7. kép)* Kertész Gábor materiális értelemben használ fel kevés építészeti elemet munkáiban. Az a kevés azonban telítve van az európai múltnak azzal a szellemiségével, amelyet zsidó-keresztény kultúrának szoktunk nevezni Temesváron is, Párizsban is.

PEREHÁZY KÁROLY

KOVÁCSOLTVAS-MŰVESSÉGÜNK TÖRTÉNETE KUTATÁSÁNAK ÉS MŰVELÉSÉNEK JELENLEGI HELYZETE

A kovácsoltvas-művesség történetének kutatása és publikálása hazánkban nem régi keletű, e téren a nyugati államokhoz képest némileg lemaradtunk. Művészettörténészeink e művességet kétkezi mesterségnek, művelőiket jobb esetben külső-pályán futó perifériális művészeknek tekintették, ezért érdeklődési körükből kirekesztették. Következményeként iparművészetünk e sajátos ágának méltatására sort nem kerítettek. Edvi Illés Aladár, e művesség kutatásának és publikálásának jelentős egyénisége ugyan — talán a külföldi példák nyomán — a múlt század végén az Iparosok Olvasótára hasábjain kísérletet tett a kovácsoltvas-művesség történetének összefoglalására.[1] E mű úttörő jellegét tekintve elismerésre méltó, a széles körű kutatás hiányában mégis csak részeredményekkel járt; amellett a 19. századvég és a 20. század mesterei és művei — amikor is e művességet ismét magas fokon művelték és csaknem olyan jelentőséget kapott, mint a barokk-rokokó idején — Edvi Illés tanulmányába értelemszerűen nem kerülhettek bele, az tehát mai szemmel nézve torzónak tűnik, miként Csányi Károlynak az Iparművészet Könyvében közzétett írása is.[2]

Mintegy fél évszázad szünet után előbb Bieber Károly tett kísérletet e művesség történetének összefoglalására,[3] majd Sárádi Kálmán jelentkezett hasonló törekvéssel,[4] munkáik azonban főleg a mesterség fogásainak ismertetésére szorítkoznak, e művesség históriáját csupán vázlatosan érintették, addigi művészettörténeti ismereteinkhez — éppen a céltudatos kutatás mellőzése miatt — egy fikarcnyit sem tettek hozzá.

E művességünk történelmi valósága minél árnyaltabb bemutatásának igénye okán a mintegy két évtizede megkezdett kutatás jelentős eredményeket hozott. Befogadhatatlan mennyiségű anyag gyűlt egybe. A vizsgálódás körébe vont kovácsoltvas emlékek hullámzó színvonalbeli differenciáltságot mutatnak. A tárgyak minősítésekor arra törekedtünk, hogy azoknak minél több jellemző vonását, eszmei és anyagi sajátosságát feltárjuk, és az így szerzett ismeretek birtokában nemcsak az emlékanyag formai alakításának változataira, hanem egyes esetekben az alkotó kilétére is következtethessünk, az így szerzett adatokkal a mesterek oeuvre-jét bővítsük. A magunk elé kitűzött totalitásigény mindenáron való elérése azonban csak részben sikerült, ám a kovácsoltvas-mű-

Kurtén Géza
Otvös

M.D.V.

A vaiban elhelyezendő Néprajzi Múzeum kapujának rézbetétein magyar népművészet forma-elemeit öntötte modern formá-va.

P. Brestyánszky Ilona: Fémplasztikai kiállítás
Művészet, 1967. Október - 16 kep.

Kertén Géza
ölvös

„Faldeloráció" (vegyvo)

Pál Endre: Az Orvosotthon....

Müvészet, 1970.november - 18.lap

Kertesi Géza
Ötvös

A Főiskolát 1967-ben végezte el.
Munkájan a Szimbolumokat
találjuk meg. Művészetében a
Lománcot is alkalmazza.

Pál Endre: Az Orvosotthon....
Művészet, 1970.november - 18.lap

Kertész Géza

Szerepel az „Ékszer 70" c.
tárlaton a Ganz Galériában

M. T.: Szabadidő

Magyar Hírlap 1970 XII. 4

Kertész Géza
ohiós

Kesztyűgyűrűjű szépek.

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet, 1971.május - 28.oldal

Kertész Gina
ötvös

„Grünü" (repro)

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet, 1971.május - 28.oldal

KERTÉSZ GÉZA

Ötvösművész. Faldekorációt készített az Orvostovábbképző Intézet Orvosotthonának társalgójába.

Faldekoráció, részlet, repr.

Művészet, 1970. NOV.

Vertész Géza

Paizs László: Plasztika, műanyag, m: 8 m. (repr).

Bírálóbizottság: Farkas Ádám, Gremsperger Beatrix, Vertész Géza, Mihály Gábor.

Művészet, 1988. ápr., hátsó belső borító.

Kertész Géza

Élszerkesztő, részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti kiállítás
Mucsarnok, 1975. jún - júl.

Kertész Géza ötvösművész

A Kaposvári Rippl-Rónai múzeumban tíz ötvösművésszel közösen nyílt meg tárlata, nyílt ásúsítással egybekötötten.

Magyar Ifjúság, 1972. máj. 19.

Kertész Géza ötvösművész

A Csehszlovákiában rendezett ekszer-kiállításon (nemzetközi) az egyéni kategóriában bronzérmet nyert műve.

Magyar Nemzet, 1974. szept. 3.

Kertész Géza

Finom, hiérlelt kesztyűgyűrűkkel szerepelt.

P. Brestyánski J.: „Ékszer '70" kiállítás; Ipari Művészet, 1971. 2 sz. 34. l.

Kertész Béla, ötvös

bronzérmet nyert Jubilonecben.

– : Magyar ötvösművészek külföldi sikere 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. szept. 3.

K. D. K.

KERTÉSZ Ilona

(t. i.) A Képző és Iparmüvészeti Gimn.
kiállitása
Magyar Nemzet 1961. febr. 11. 4. l.

Kertész Géza

OTVÖSMŰVÉSZETI KIALLITÁS nyílt kedden az ózdi Kun Béla Művelődési Házban fiatal művészek: Kóti József, Máté János, Kovács Károly és Kertész Géza alkotásaiból.

dec 9

Magyar Hirlap 1975/321/1o

Kerlész Géza, ötvös

L. Kerezsi Gyöngyi

–: □ Kerezsi Gyöngyi

2

Esti Hirlap, Bn. 1980 jún. 26.

Kertész Géza, ötvösművész

A Szófiában született Anton Doncsev Budapesten, az Iparművészeti Főiskolán, Engels József, Kertész Géza, Pölöskei József irányítása mellett tanulta meg az ötvös mesterséget.

Sz. L.: Sinkó Veronika, Anton Doncsev és Gonzales Gábor közös egerszegi bemutatkozásáról.

Zalai Hírlap, 1981. jan. 21. 5. old. -on.

Kertész Géza [ć.]

L: Szrogh György

Szrogh György Hincz. Gyűjtemény, Vác 32-35

Magyar Építőművészet Br. 1983 83/4

Kertész György
szobrai

Kertész György, Kertész Klára házasságában meghalt testvérbátyja szobrai bekerültek a Nyíregyházi Jósa András Múzeumba.

Losonczi Miklós: Kertész Klára kerámiái.
Új Tükör, 1978. július 23 - 3 lap.

MDK

Kertész György, disz.szobr.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.l.

Kertész Gyula, díszlettervező

Az előadáshoz a díszleteket és a jelmezeket tervezte.

↓

= Különleges Donizetti-bemutató Debrecenben 7.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 29.

Kertész Gyula, jelmez - díszlettervező

a csokonai kórház előadásán a

jelmezeket és díszleteket tervezte.

Raics István: Donizetti - főpróba Debrecenben 7.

Népszabadság, Bp. 1978 dec. 23.

KETÉSZ GYULA (fotó)

Kiállitása Gyömrőn, 1984. nov. 16.

. . . . . .

Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

Kertész Ilona

A dunaújvárosi művéntelep vénvevője.

Dunaújváros 1965. jul - 16.

Régiek és újak. R.A.

MDK.

Kertész Ilona

Gyermekrajzkiállitáson szerepelt

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 ápr.18.lap -

Kertész Imre

Korongasmester a hollóházi gyárban.

Sikota Győző: Hollóházi kerámia. Bp 1961.
45. o.

M.D.K.

Kertész Imre festő

a rákospalotai müvészházban a dolgozók oktatása terén tanusitott munkássága jutalmazására 400 Ft.

1947,

Képzőművészeti Élet a felszabadulás után 346.1.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II
Bp. 1969.

Kertész Imréné népművész

a Kis Jankó Bori emlékérmet és az ezzel járó ötezer forintat közösen Fazekasné Horváth Sarolttával és Kaltai Lászlónéval kapta.

Szövetkezeti Hírlap, 1971. aug. 24.

Kertész Imréné
mezőkövesdi népművészt Kis Jankó Bori-
emlékéremmel és a vele járó ötezer forint
jutalommal tüntették ki

Kiosztották a Kis Jank Bori himző-
pályázat díjait.

Magyar Hírlap 1971/226 9 old.

Kertész Imréné, népművész

Mezőkövesdi hímzőasszony.

Emlékéremmel [2 5000 forinttal]

tüntették ki.

—: Kiosztották a Kis Jankó Bori-

hímzőpályázat díjait 9.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 15.

HAJDÚ - BIHARI NAPLÓ

KERTÉSZ ILONA

A művészettel az embereket kell szolgálni

Kertész Ilona nyugdíjasként kapott önálló bemutatkozási lehetőséget szülővárosában

KOVÁCS ZSOLT

Püspökladány (HBN) – Tanulás, tanítás és festés, majd pihenés és alkotás: tömören így lehet jellemezni a Püspökladányban élő Kertész Ilona rajztanárnő életét-pályáját. A már nyugdíjas pedagógus munkája során több művészi és pedagógiai kitüntetést kapott, képeit – másokéval együtt – számtalan tárlaton mutatták már be, de önálló kiállítás rendezésére csak nemrégiben kapott lehetőséget szülővárosától.

„Ezt a kiállítást (amely a helyi múzeumben tekinthető meg) akár húsz évvel ezelőtt is meg lehetett volna rendezni, mert volt annyi és olyan minőségű kollekcióm. De talán az önbizalom hiánya miatt, talán mert a helyi illetékesek nem pártolták a ténykedésem, az én kedves városomban csak most mutatkozhattam be" – töpreng el a tanárnő, aki pedagógusi pályáján több ezer gyermeket ismertetett meg a képzőművészet alapjaival, az esztétikai szépséggel.

Kertész Ilona Fotó: Kovács Zsolt

Ezek az indíttatások azonban teljes egészében hiányoztak Kertész Ilona iskolás éveiből. Középiskolában még rajzóráik sem voltak. „A füzetborítóimra, tankönyvem belső lapjaira és az osztálytársaim emlékkönyveibe rajzolgattam." A sikeres felvételi vizsga után azonban már „nagyszerű mesterek" útmutatásai alapján tanulhatott. Biológia–rajz szakon szerzett diplomát, majd az akkori Zoja, a mai Kálvin Téri Általános Iskolában helyezkedett el. Tanulmányai a főiskola elvégzésével sem értek véget: nyáron alkotótáborokban, tanév közben képzőművészeti stúdiókban szerzett új ismereteket, tökéletesítette technikáját. A tanítás mellett folyamatosan alkotott, képeit több kiállításon is bemutatták. 1977-ben megkapta a művészi tevékenységgel is foglalkozó tanárok kitüntetését, a Székely Bertalan-díjat.

A ma is alkotó tanárnő elsősorban olajfestményeket készít. Nincs központi képzőművészeti témája: tájképet, portrét és csendéletet egyaránt szívesen fest. Szerinte a növényeket, a tájakat, az embereket nem lehet elhatárolni egymástól. „Egyetlen célom, hogy képeimmel optimista világszemléletet plántáljak az emberek lelkébe. Lássák hogy, érdemes élni. Azt az életérzést pedig, ami akkor és ott fontos számomra, éppen úgy meg lehet fogalmazni egy szép virágcsokorban, egy tájban, vagy egy derűs portréban." Az alkotások jelentős részét már elajándékozta, eladta, vagy átfestette a tanárnő. Ez utóbbit azért teszi, mert már nem tetszenek a régi képei: az évek előrehaladtával sokat változott a gondolkodásmódja.

Alkotásai már kiállták a nyugdíjba menetel óta végbement újabb szemléletváltozás próbáját. Tükröződik bennük az emberekért való aggódás, hit az emberi jóságban. Azt pedig, hogy ez az első önálló kiállítása, Kertész Ilona egyáltalán nem sajnálja. „Egyrészről jó, hogy megvalósulhatott ez a tárlat, mert képeimmel sok embernek, sok családnak szerezhetek örömet. Másrészről egész életemben azt vallottam, hogy nem kell hajszolni az effajta csillogást. Jobb félrehúzódni az önjelölt művészek elől, nem ácsingózni a hírnév után. Nem az a fontos ugyanis, hogy kik emelik fel az embert, hanem, hogy a művészetünkkel adunk-e többleterőt a közönségnek. Művészi pályám során is mindig azt tartottam szem előtt, hogy a munkánkkal nem uralni, hanem szolgálni kell a világot."

MIKOR – HOL?

MOZI

A szikla. Víg: f. 4, 6, f. 9.
Az utolsó tánc. Főszerepben: Sharon Stone. Hungária: 5, 7.
Zaklatás. Hungária: 9.
Spinédzserek. Víg kamara: 5.
A szív hídjai. Víg kamara: 7, 9.
Lángoló jég. Meteor: 9.
Tűz a víz alá. Autósmozi: 9.
Néma tanú. Hajdúszoboszló, terem: f. 8.
Nyakunkon az élet. Hajdúszoboszló, kert: 9.

PROGRAMOK

Debrecen

8–15 óra: a munkanélküliek és álláskeresők megyei egyesületének ingyenes szolgáltatása a Perényi utca 1. szám alatt.

9–12 óra: idősek klubja az Angyalföld téri Szent család kápolnában.

9–12 óra: a Tartalékos Katonák Országos Egyesülete megyei szervezetének ügyelete a munkanélküli tartalékos katonák részére a hadkiegészítő parancsnokságon (Péterfia utca 58/a).

10–15 óra: ingyenes tanítvány-, tanár- és albérletközvetítés a Kossuth Lajos Tudományegyetemen működő Pont szolgáltatóirodában (telefonszám: 316-666/2414).

10 és 18 óra: gyermekfoglalkozás és koncerttel, pantomimmel egybekötött zenés evangelizációs istentisztelet a Nyitott bibliaóra

„Úgy érzem, már nem vagyok itt ide

Az orosz főkonzul fontosnak tartja a megyék közötti együttn

MALATINSZKY ILONA

Debrecen (HBN) – **A külképviseletek életét egy kis titokzatosság lengi körül. Ha belépünk épületeik ajtaján, egy másik ország területére érünk, ahol mások a szokások, a hagyományok. Szorongásunk, – melyet a becsengetéskor érzünk – azonnal megszűnik, amint elénk jön egy barátságos, magyarul kiválóan beszélő férfi: Vladen Ivanovics Puntusz, az Oroszországi Föderáció debreceni főkonzulja.**

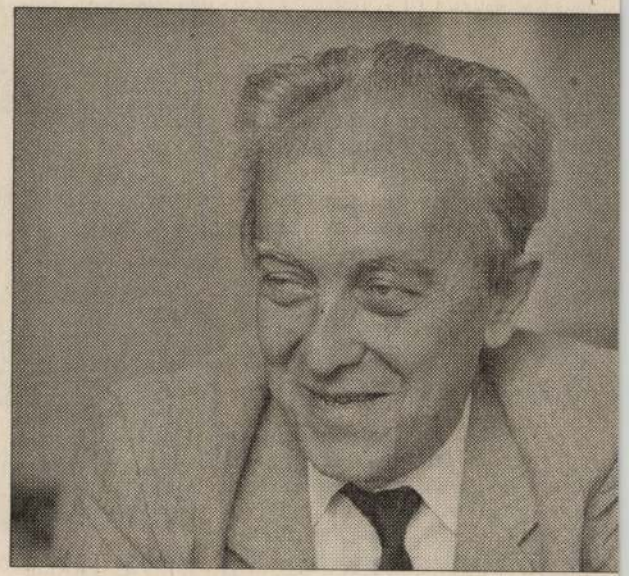

Vladen Ivanovics Puntusz Fotó: H

– Két év telt el azóta, hogy kinevezték önt a debreceni konzulátus élére. Hogy érzi magát nálunk?

– Nagyon sok ismerőst, barátot szereztem politikai, gazdasági, kulturális körökben, függetlenül az emberek politikai hovatartozásától, hiszen egy diplomatának pártsemlegesnek kell lennie. Sok alkalmam van a kapcsolatok ápolására. Mindenhová szívesen elmegyek, nem hagyok ki semmilyen lehetőséget. Még az itt tanuló lányunokám szülői értekezletére is eljárok. Úgy érzem, most már a feltételek, megszakadt az államok közötti kereskedelem. Most, hogy az egyes vállalkozások, cégek kereskednek egymással, az oroszoknak és a magyaroknak is meg kell tanulni a másik ország piacára való bejutás módszereit, keit, majd a később hoznának kint egy üzemet. Ebben én n látok. Augusztusban gazdasági delegáció, tóan újabb megálla letnek. Ennek alapj

Kerteész István

építész és festő

Múl. 1820-ban Bonchidán

(Kolozs m.)

1844-ben Gundel díj.

lásd

Fleischer Béla. 5 f. l.

T. 901.

a bástyákkal megerősitett vár, a me-
en jobbra az erdélyiek tábora köti le
as esik le, a háttérben pedig a he-
ásik égi test látszik. Felirata:

OVIST VND DER SCHLACHT SO VOM
HEN. AÑO 1595 Mense Octob.

: A. Die Statt Tergouist és befejezése:
Sibnpurg: Leger gfogen.

. 16 : 26.4 cm.

MDK

Kertész István, Bonchida

1844. Gundel I.díj.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndíjasainak neve.

Fleischer, Bécs. 1o1.1.

MDK

Kertész István, Bonchida, Gundel-díj.

1844. 1. díj.

Bécsi képzőm. akad. m. gyer ösztönd. névsora.
Fleischer Béca. lol. l.

Kertész István

(Miklós alias
K. I.)

1713. Tekerőpataka

Bal Hel 128. l.

TÓTKOMLÓS

Nyomtatvány

T. Europa lapterj. vall.

TÓTKOMLÓS 42 MÁR.

FAR KIR. POSTA

Budapest

V. Rothermere-u. 12

Kertész István

festő

l.

Nemesvári Fi. l

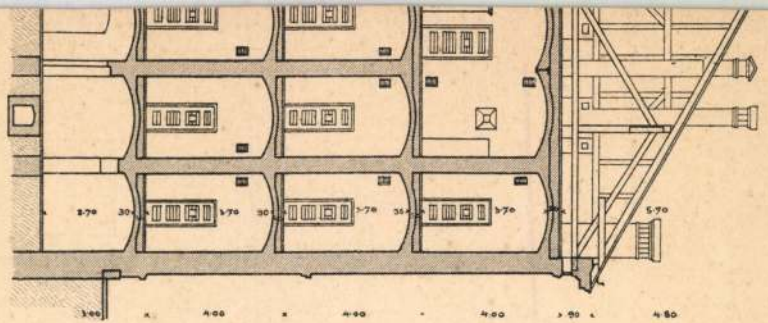
2.70
30
1.70
30
1.70
30
1.70
5.70
3.00
4.00
4.00
4.00
4.80

Kertész István

Lapja részére a Szegedről készült albumban.

Délmagyarország 1964. jul. 23

Kertész Géza
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DAILY NEWS 2

Young Hungarian relief sculptor at work

Géza Kertész, a young Hungarian metal-working artist, produces attractive low-relief bronze plaques for decorating the main entrance of the Hungarian Ethnographical Museum in Budapest

"It is a judgement for him to make", he added.

The President made no further comment on a speech in which U Thant also said that it was nationalism, and not communism, that animated the resistance movement in Vietnam against all foreigners, and now particularly against Americans.

express crashes

Thrisk/England, July 31. (AI — A London-Edinburgh expre crashed into a freight train ne this Yorkshire town toda killing seven and seriously i juring 43 passengers.

Railway spokesman said freight train carrying cement r— off the rails and the passenger train ran into it two miles south of Thrisk Station.

there—despite the urgency of problems at home.

US jets bomb dyke

In another development of the Vietnam war, North Vietnam's Ministry of Water Conservation said Monday US planes dropped eight bombs on a dyke just north of Hanoi Saturday and seriously damaged the structure.

The Vietnam News Agency (VNA), quoting from a ministry statement, said similar attacks were made previously against other dykes and dams in North Vietnam. The statement ridiculed US claims that it was not bombing dykes and dams.

The Soviet News Agency TASS reported from Hanoi today that "several groups of American planes approached" the North Vietnamese capital city today and one was destroyed. "In recent days American planes have begun to appear more and more often on the approaches to Hanoi," TASS siles to attack the city's outssiles to attack he city's outskirts."

nak addig való elhalasztása semmi mással nem függ össze, mint azzal a kényszerítő körülménnyel, hogy a kormányt az egész jövő héten a most megindult diplomáciai tárgyalások foglalják le.

Ratifikálják az orosz-francia szerződést

Az óvatos Havas-iroda szerint párizsi politikai körökben úgy tudják, hogy Litvinov és Flandin megbeszélése nem lépte túl az általános eszmecserék kereteit. Mindenesetre valószínűnek látszik, hogy *szóbakerült a francia-szovjet egyezmény jóváhagyása is.* A külügyminiszter biztosította a szovjet külügyi népbiztost, hogy *a képviselőház február 11-én az egyezményt tárgyalás alá veszi.* Lehetséges, hogy szó volt azokról a tárgyalásokról is, amelyek a *Franciaország által a Szovjetnek nyujtandó újabb hitelek ügyében már meg is indultak;* a Szovjet ezekből a hitelekből nagyobb megrendeléseket juttatna a francia iparnak. Minthogy Litvinov és Flandin egyaránt fontos megbeszéléseket folytattak az angol államférfiakkal, lehetséges, hogy a mai megbeszélés alkalmával szóbakerült *az európai együttes biztonság megszervezésének kérdése is.*

Flandin külügyminiszter megbeszélést folytatott *Monteiro* portugál külügyminiszterrel. A megbeszélésen résztvett még Dagamaochoa, Portugália párizsi követe. A megbeszélés körülbelül 20 percig tartott és főleg az olasz-abesszin viszály további tárgyalása során elfoglalandó álláspontot vitatták meg. A portugál küldöttségnek igen nagy szerepe van a népszövetségi tárgyalásokon, mivel a 18-as bizottság elnöke, Vasconcellos, Portugália népszövetségi főmegbízottja.

Ausztria álláspontja és a Habsburg-restauráció

London, február 1.

A londoni osztrák követség nyilatkozatában *cáfolja azokat a sajtóhireszteléseket, mintha Starhemberg herceg Belgiumban Ottó királyfival találkozott volna és hangoztatja, hogy Starhemberg még Londonban van, a Clarus-szállóban lakik és csak holnap utazik Párizsba.* A Press Association hozzáteszi, hogy Starhemberg herceget még a mult éjszaka is sokan látták a szállodában és a híresztelések teljesen alaptalanok. A Reuter Iroda párizsi levelezője szerint *Starhemberg Párizsban be fog kapcsolódni a dunai kérdésről a balkán-államok képviselői között folyó tárgyalásokba és tanácskozni fog Károly román királlyal és Litvinovval is.* Azt hiszik, hogy a megbeszéléseken Ottó királyfi igényeivel is foglalkozni fognak.

Az *Evening News* szerint *az osztrák kormány álláspontja a restauráció kérdésében a következő:* Ausztria számára az alkotmányos monarchiát tartják eszményi kormányformának, de *egyelőre ellenzik a restaurációs lépések megtételét, azonban az a szándéka az osztrák kormánynak, hogy feleleventse az országban a monarchia szellemét és előkészítse az utat a jövendő restauráció számára, amelyet azonban legkorábban csak két év mulva tart lehetségesnek.* Starhemberg közölni fogja Ottó királyfival, hogy az idő jelenleg teljesen alkalmatlan a restaurációra.

A Reuter-iroda párizsi távirata szerint Litvinov és Flandin mai megbeszélése kizárólag általános jellegű volt, főként a francia-szovjet egyezmény ratifikálásáról és a tanácskozáson az Oroszországnak nyujtandó francia hitel kérdésével és az európai együttes biztonság megszervezésével foglalkoztak. Fontosaknak igérkeznek a Litvinov és Titulescu között később tartandó megbeszélések. Titulescu a leghatározottabban kívánja, hogy a szovjet vegyen részt Ausztria függetlenségének a balkánállamok által való szavatolásában és kössön Romániával is olyan egyezményt, mint amilyet Csehszlovákiával kötött.

A Star szerint *Litvinov* az angol külügyi hivatalban több nagyon fontos kérdést vetett fel, például azt, hogy *mit tenne Anglia, ha Németország megtámadná Ausztriát vagy Csehszlovákiát, vagy ha a katonaságtól mentesített rajnai körzetbe küldene a birodalom véderőt.* Az angol válasz mint mindig, nagyon óvatos volt és főképpen hangoztatta, hogy mindegyik esetben meg kellene előbb kérdezni a Népszövetséget és azután dőlne el, hogy Anglia támogatja-e a Népszövetség politikáját. Ez az ismert általános válaszformula.

Megjavult az angol-orosz viszony

London, február 1.

(A Pesti Napló tudósítójának telefonjelentése.)

(United Press.) Litvinov orosz külügyi népbiztos londoni tárgyalásai során *bekövetkezett az orosz-angol viszony rég várt javulása. Az ellentéteket főleg a közelkeleti és kisázsiai kérdésekben sikerült kiküszöbölni.* Hír szerint Anglia és a szovjet nem kötnek újabb szerződést, hanem hallgatólagosan állapodtak meg ezekre a területekre vonatkozólag. Az orosz-angol megállapodás alapja az a meg nem támadási szerződés, amelyet Iran, Irak, Törökország és Afganisztán a közeljövőben írnak alá. Főleg nagy fontosságot tulajdonítanak annak, hogy Afganisztán is csatlakozott a szerződéshez, miután Afganisztán hosszú ideig bizonyos angol-orosz ellentétek színhelye volt. Litvinov állítólag a távolkeleti kérdésre is felhívta Anglia figyelmét, de illetékes helyen passzíve fogadták kezdeményezését, amit azzal magyaráznak, hogy *Angliát túlságosan leköti az olasz-abesszin viszály, semhogy a távolkeleti kérdésnek most különösebb figyelmet szentelhetne.*

Mi történik Steenockerzeelben?

Brüsszel, február 1.

Arról, hogy herceg Starhemberg Steenockerzeelben van-e, vagy sem, a legellentmondóbb hírek voltak forgalomban. *Ottó királyfi környezete nem nyilatkozott.*

A Le Soir a következőket közli: Steenockerzeelben napok óta várták Starhemberget és elkészítették a vendégszobákat fogadására. Ma reggel azonban Starhemberg annak következtében, hogy londoni tanácskozásainak eredményeképpen erről az útról lemond, azt határozta el, hogy Párizsba utazik. Starhemberg erről Ottó királyfit levélben értesítette, amely minden valószínűség szerint tájékoztatja Ottót herceg Starhemberg benyomásairól. Ezt a levelet herceg Starhemberg külön megbizottja, hozta meg, aki Stenockerzeelből visszajövet Brüsszelbe érekezett és az éj folyamán tovább utazik, hogy herceg Starhembergnek megvigye Ottó királyfi válaszát. Zita özvegy királyné azért tért vissza hirtelenül Belgiumba, mert az volt az értesülés, hogy Starhemberg Steenockerzeelen át utazik haza.

A kormányzó modellt ült egy fiatal újpesti portréfestőnek

(Saját tudósítónktól.) *Kertész* István fiatal ujpesti festőművész a kormányzói kabinetirodától levelet kapott, amelyben értesitették, hogy a kormányzó január 28-án déli 12 óra 30 perckor *kihallgatáson fogadja.* A kabinetiroda felkérte, hogy *vigye magával »mindennemű festői szerszámait« is.*

A levél történetét így mondja el maga *Kertész* István, akit a Temesvári utca 11. szám alatti műtermében felkerestünk.

*

— Hónapokkal ezelőtt *egy fényképes levelezőlapról, amely a kormányzó urat tengernagyi díszben ábrázolja, olajfestményt készítettem,* azzal a gondolattal, hogy Ujpest városnak megvételre ajánlom fel a közgyülési terem számára. A majdnem életnagyságú festményt bemutattam *Semsey* Aladár polgármester úrnak, aki elismerőleg nyilatkozott munkámról, de kijelentette, hogy *a képet fedezet hiányában nem vásárolhatja meg.* Hetekig a városházán maradt a festmény, amíg egy ismerősöm útján gróf *Károlyi* Gyulához került, aki megvette tőlem. Egy látogatása alkalmával *meglátta a képemet a kormányzó úr ő főméltósága.* Amint utóbb megtudtam, *nagyon megtetszett neki, de valamit változtatni kívánt rajta.* Ezért történt meghívásom a legfelsőbb kihallgatásra, ami nagyon boldoggá tett és örökre felejthetetlen élmény marad számomra.

— Festékeimmel és szerszámaimmal megjelentem a kihallgatáson, s amikor a kormányzó úr elé vezettek, láttam, hogy *a teremben ott van a festményem.* Ő főméltósága nagyon szívesen fogadott, kijelentette, hogy *tetszik neki a portré, de szeretné, ha egy s mást megváltoztatnék.* Azonnal munkához láttam. Körülbelül *egy óráig ült ő főméltósága,* s azzal távoztam, hogy mégegyszer meg fogok jelenni előtte és akkor befejezem a munkát.

Ragyogó boldogsággal mondja el festői pályájának ezt a nevezetes eseményét Kertész István, aztán megjegyzi:

— A kormányzó úr végtelenül barátságos volt velem, sohasem felejtem el kegyes szavait.

A fiatal festő megmutatja ezután kis műtermét, amelynek falain és állványain csupa portré látható.

— Harmincéves vagyok és hat év óta élek portréfestésből. *Addig iparos voltam,* de már egészen fiatalon festettem. Mit tagadjam, tudtam, hogy tehetségem van s ezt *Pán* Artúr, a jelenleg külföldön élő festőművész segített kibontani. Tőle tanultam, de — amennyire időm jutott — igyekeztem nagy mesterek tanulmányozásába elmélyedni. A festőideálom *László* Fülöp. Már kiállítottam a Műcsarnokban és a Szalónban is, de a kritika eddig nem vett észre. *Még sokat kell tanulnom, vagyis az igazi tanulást csak ezután kell megkezdenem.* A portréfestés és a figurális feladatok érdekelnek, egy-két enteriőrt kivéve, mást sohasem festettem.

*

Még megtudjuk, hogy Kertész István nyolcéves kora óta árva s mindig a maga erejéből tartotta fenn magát. Az újpesti otthonokban sürün lehet találkozni portréival, többszaz arcképet festett már, hihetetlenül gyorskezű festő. *Egy-két óra alatt elkészül a portréval.* Ujpesten a legnagyobb sikere az volt, hogy nála rendelték meg *Mády* Lajos református esperes arcképét, amelyet a református kultúrházban ünnepség keretében lepleztek le. Gyorsan híre terjedt a legfelsőbb kitüntetésnek s Kertész Istvánt — egyelőre Ujpesten — szárnyára vette a hír.

Koldus és neje

A Ferdinánd-híd 90 éves kéregetőjének lakodalmi ebédjén — Szombat délben egy 90 éves koldus feleségül vett egy 52 éves özvegyasszonyt

(Saját tudósítónktól.) Az ünnepélyes előkészületek elmaradtak. A fiatal párt sem cigánybanda, sem feldíszített lakodalmi asztal, de még násznép se várta.

Néhány perccel múlhatott tizenegy óra, amikor az Angyalföldön szenzációszámba menő taxi megállott a Hungária úti »Víg kéményseprő« előtt szombaton délelőtt. Néhány jól értesült kíváncsiskodó: egy asszony, párhetes gyerekkel a karján, két idősebb, egy fiatal férfi és három-négy gyerek állt sorfalat, amint az ifjú pár a taxiból, bot és emberi támasz segítségével kikecmeregve a vendéglőbe tartott.

Keresztülhaladtak a söntésen és a belső szoba egyik asztalához telepedtek. Ketten. A fiatal férj, feleségével: *a kilencvenéves Brüger József az ölvenkétéves Orosz Annával!* Félliter bort rendeltek ásványvízzel, esküvőjüket megünneplendő és amikor a kocsmáros előzékenyen poharaikba öntve a bort távozott, a fiatalasszony gyengéden itatta meg újdonsült férjét, miután előzőleg látta, hogy az eredménytelenül igyekszik nagyon reszkető kezével a poharat szájához emelni.

Ekkor léptem asztalukhoz és zavartam meg a fiatalokat. Szerencse- és hosszúboldogság-kívánásaim után hellyel kínáltak, pohár bort tettek elém és beszédbe ereszkedtek.

Egymástól veszik át a szót, fürge gyorsasággal. A görnyedt háttól és reszkető kezektől eltekintve a kilencvenéves boldog ifjú férj kitünő egészségnek örvend. Fiatalosan, töretlenfényü szemével nagyszerüen lát, kifogástalanul hall és csavaros eszével nem egy fiatalemberen túltesz, ma is. Elmondja, hogy ez a második házassága. Első felesége még a háború előtt meghalt és ő azóta magánosan élt. *De már nagyon únta a legényéletet utóbbi időkben.* Orosz Anna régi ismerőse. Most már negyedik éve élnek együtt és az asszony valóban önfeláldozóan gondját viseli, ezt akarta megjutalmazni azzal, hogy feleségül vette.

Ismeretségük *húszéves multra* tekint vissza. Húsz év előtt látták meg először egymást, Orosz Anna akkor egy szállító munkás felesége volt, bizonyára szép fiatalasszony, hiszen kissé fáradt arcvonásai ellenére, most is kellemes benyomást kelt. Brüger József pedig akkor tehetős gyümölcskereskedő volt, aki — mint most, e lakodalmi borozás kedélyességében büszkén meséli — kocsiszámra vásárolta a narancsot, citromot. Jól ment neki akkoriban, mert szorgalmas volt.

— Igaz, én most is szorgalmas vagyok! — gúnyolja nevetve önmagát — évtizede minden áldott nap, fagyban, szélben kint ülök a Ferdinánd hídnál reggel hattól délután négyig! De muszáj is ám szorgalmasnak lennem, hogy meg tudjunk élni. Mert, ha étkezésileg nem is vagyok nagyon igényes, ha nem is vágyom pecsenyére, hanem megelégszem paprikáskrumplival, azért mégis sok pénz kell ám! Húsz pengőt fizetek havonta a szobakonyhaért és amellett tüzifa, sőt világításra petróleum is kell néha... de az asszony tud vigyázni a pénzre, megbecsüli a nehéz keresményt! — mondja az ifjú férj és gyöngéden néz feleségére.

Brüger Józsefné. Orosz Anna épügy meg van elégedve férjével, mint az vele. Derék ember! Mondja. Nincsenek káros szenvedélyei, nem iszákos, mindössze három deci bort iszik meg reggelenként!

A fiatalasszony egyébként kissé türelmetlenkedik. Haza szeretne már menni (a vendéglő udvarában van a lakásuk) és meg szeretné főzni a lakodalmi ebédként szolgáló krumplilevest, amely mellé disznósajtot vettek az esküvőről jövet. Mert ha szegények is, megünneplik ezt a napot. Brüger Józsefet ma hiába keresik a Ferdinánd híd mellett! Ma nem kéreget! Ma ünnepel.

Jegygyürűt nem vettek, de az asszony felhúzta ujjára első házasságából maradt karikagyürűjét.

— Jól becsaptam az urakat az elöljáróságon! — hunyorkodik az öreg, miután felesége szeretettel öntött beléje újabb bormennyiséget. — Azt hitték, hogy azért nem tudom aláírni a jegyzőkönyvet, mert úgy reszket a kezem, de most megmondhatom, hogy hetven éves koromban is *csak keresztet tudok a papírra rajzolni, mert sose tanultam én irni, kérem!*

Most megérkeznek a tanúk, akik már csak szerényen, villamoson jöttek és újabb áldomást isznak az ifjú pár boldogságára.

Olcsó gyári ingatlan

Petneházy uccában, a tervezett óbudai híd tengelyében, 1000 négyszögöles telek, rajtalevő épületekkel, munkásházzal, **rendkívül jutányos áron sürgősen eladó.** Telefon: 93-2-47, délután 1/25 órától 1/26 óráig

A magyar küldöttség elutazott Londonból

Kánya külügyminiszter londoni nyilatkozata

London, február 1.

A *Magyarország* londoni szerkesztője *Kánya* külügyminisztertől elutazásakor *nyilatkozatot kapott*, amelyben a külügyminiszter kijelenti, *örökre felejthetetlen lesz* számára londoni utazása.

— Megható és felemelő volt az angol nép gyásza — mondotta Kánya Kálmán. — Megkapott, milyen szeretettel övezte a nép halott királya személyét, milyen hatalmas, erős és egységes ez a birodalom. London gyászát mi sem bizonyította jobban, mint *a határtalan fegyelem, rend és némaság*, amely a milliós tömeget egységbe fűzte. Érezni lehetett, hogy a gyász, a részvét az angol nép legbensőbb érzelmeiből fakadt. Nyugodt lélekkel mondhatom, *hasonló dolgot még alig látott a világ.*

Kánya külügyminiszter környezetéből a *Magyarország* szerkesztője előtt kijelentették, hogy a külügyminiszter *a legjobb benyomásokkal távozik Londonból.* A fogadtatás szeretetreméltósága túlment a hivatalos udvariasság keretein. Mindenütt rokonszenv nyilvánult meg Magyarország iránt s megtörtént, hogy ahol a királyi koronával ellátott gépkocsiban felismerték a magyar külügyminisztert, *a nép éltette Magyarországot.* A Ritz-szállón, ahol a magyar küldöttség lakott, a magyar lobogó lengett.

Kánya Kálmán gróf *Csáky* István és *Keresztes-Fischer* tábornok kíséretében szombat délben *elhagyta Londont.* A magyar küldöttséget V. György király magántitkára, a külügyminisztérium képviseletében Howard *Smith* és Sir William *Good* búcsúztatta. Doverig elkísérte a minisztert *Lukács* György ügyvivő és *Algya-Papp* ezredes, katonai attasé.

A magyar küldöttség utazásának elhalasztását rendkívül fontos tárgyalások indokolták. *Starhemberg* herceg osztrák alkancellár londoni tartózkodásával kapcsolatban állandóan napirenden volt a *Habsburg kérdés.* Általános angol felfogás szerint a Habsburg-restauráció kérdése *hosszú évekre kitolódott.*

MODIANO szivarkahüvely ..... **40** fillér

IKERSZŰRŐS Modiano szivarkahüvely ..... **48** fillér

MODIANO szivarkapapír ..... **12** fillér

E gyártmányok versenyen kívül álló minőségéért ez az aláírás szavatol:

Modiano

Párizs, február 1.

(Havas) Kánya Kálmán külügyminiszter Londonból ideérkezett.

Párizs, február 1.

(Havas) Rüsdi Arrasz török külügyminiszter Londonból, ahol a temetésen Törökországot képviselte, ideérkezett.

Közép-Európa sorsa Párizsban

Károly román király nagyjelentőségű tárgyalásai Flandinnel és Litvinovval a dunai szerződésről — Oroszországot be akarják kapcsolni a Dunavölgy megszervezésébe — Február 11-én ratifikálják az orosz-francia egyezményt

Starhemberg herceg tanácskozik Károly királlyal és Litvinovval s szóbahozza Ottó királyfi igényeit is

Ausztria legfeljebb két év mulva tartja lehetségesnek a restaurációt?

Párizs, február 1.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

Politikai és diplomáciai körökből nagy érdeklődés fordul a két napja Párizsban időző Károly román király látogatásai és tárgyalásai felé. A király féltizenkét órakor gépkocsin távozott a Ritz-szállóból és a Diadalívhez ment, hogy koszorút tegyen az ismeretlen katona sírjára. A Diadalívnél *Lanoix* tábornok, Párizs térparancsnoka fogadta, a köztársasági gárda pedig tisztelgett a király előtt. A koszorú elhelyezése után a király az Elysée-palotába sietett, ahol tiszteletére Lebrun köztársasági elnök díszebédet adott. Az ebédet *általános eszmecsere követte.* Elsősorban a Franciaország és Románia között létrejött gazdasági és pénzügyi egyezmény aláírásáról volt szó. Az aláírás már legközelebb meg fog történni. Az eszmecsere másik és egyetemesebb érdekű tárgya azonban *a Duna-medence kérdése volt.*

A Duna-völgye és a szovjet

Kiszivárgott hírek szerint a Károly király tiszteletére adott díszebéd után megvitatták annak lehetőségét is, *vajjon a dunai kérdés megoldása során és különösen a tervezett dunai szerződés jövendő megkötésekor nem lehetne-e valamilyen módon Oroszország támogatását megnyerni, amely azért válhatik szükségessé, mert Olaszországot netalán még hosszabb ideig az európai politikában való döntő szerepléstől visszatartja majd az abesszin harctéren való lekötöttség.* Természetes, hogy Olaszországnak ezt a távollétét *ideiglenesnek* fogják fel és nem hiszik, hogy Róma az európai politikában az abesszin kérdés elintézése után nem fogja elfoglalni az őt megillető helyet, amelyet senki sem akar elvitatni tőle.

A Quai d'Orsayhoz közelálló körökben úgy vélekednek, hogy *Németország csak a francia-orosz szerződés törvényhozási jóváhagyására és Oroszországnak a középeurópai politikában való szerepvállalására vár, hogy a maga részéről is jelentékeny »diplomáciai támadó mozdulatot« — mint itt mondják — igyekezzék megkezdeni és rövidesen végrehajtani.* Ennek következtében párizsi irányadó körökben a most folyó *»viszontbiztosító«* tárgyalásokat lehetőleg gyorsítani próbálják és a kormány, hogy közbenső kamarai viták ne zavarják meg, a francia-orosz szerződést jóváhagyás végett az eleinte tervezett időnél később, február 11-én terjeszti a kamara elé.

Litvinov tárgyal Károly királlyal

A román király szombat délelőtt *Litvinov* orosz külügyi népbiztost kihallgatáson fogadta. Litvinov a kihallgatás tárgyáról nem nyilatkozhatott a sajtó képviselőinek, de környezetében azt hallani, hogy a román királlyal való megbeszélése *nemcsak Romániának Oroszországhoz való viszonyára vonatkozott, hanem általános dunai kérdésekre is, különösen pedig egy dunai szerződés megkötésének lehetőségére.* Károly király állítólag nyiltan kijelentette, hogy *a Barthou és Laval által kezdeményezett fölépítő politika híve és nagyon szeretné, ha ismét ebben az irányban történnének lépések a Duna-medencével kapcsolatban.*

Szombat délelőtt *Litvinov Flandin külügyminiszternél is járt.* A két államférfi megbeszélése 40 percig tartott. Litvinov beszámolt Londonban szerzett benyomásairól, amelyeket kitűnőknek mondott. Arról biztosította Flandint, hogy Oroszország, mint Genfben is tette, a Duna-medencére vonatkozó esetleges tárgyalások során hajlandó minden tőle telhetőt megtenni avégből, hogy az európai egyensúly állandósága és szilárdsága fokozódjék. Litvinov azt hangoztatta, hogy erről Londonban behatóan tájékoztatta már Eden külügyminisztert is. Flandin viszont azt közölte az orosz külügyi népbiztossal, hogy a kamara február 11-i ülésének napirendjén szerepel a francia-orosz szövetség jóváhagyása és a parlamenti tárgyalás-

Fej-, váll- és ágyékrheumánál, ischiásnál, idegfájdalmaknál, szaggatásnál és zsábánál a természetes »Ferenc József« keserűvíz rendkívül hasznos háziszer, mert korán reggel egy pohárral bevéve, az emésztőcsatornát alaposan **kitisztítja és méregteleníti. Az orvosok ajánlják.**

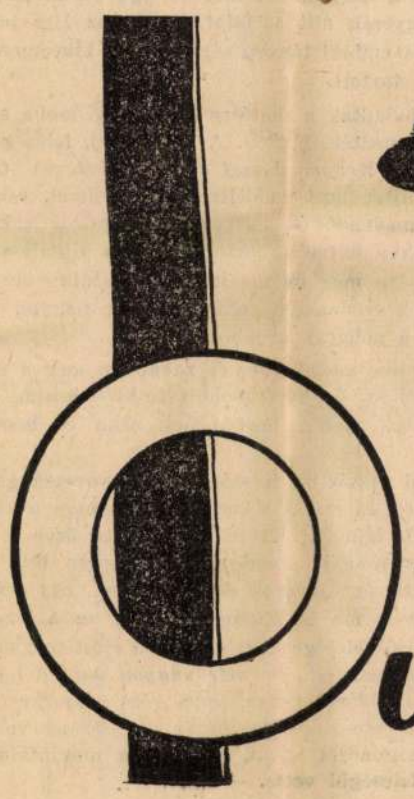

a mindennapi reggeli

kényszer nélkül élvezet lesz gyermeke számára, ha Ovomaltine-s tejet kap.

Az Ovomaltine a gyermek csontjainak, idegeinek, izomzatának felépítéséhez szükséges tápértékeket és vitaminokat töményen, kellemes alakban, jó ízü ital alakjában szolgáltatja. Ovomaltine javitja a táplálkozást vérré és hussá válik.

Az erő és egészség forrása:

Ovomaltine

Kertész István

1989. III. 4.

Magyar Nemzet

ótájékoztatója

között

— *Tehát az alig két hónapja alakult trösztnek nem jósol hosszú életet?*

— Ez csak átmeneti megoldás Borsodban. Semmiképp nem kritizálnám. A vállalatok formális megszüntetését én is javasoltam. De neki kell látni a holding kidolgozásának. Ma még érthető, hogy tiltakoznak ellene, hiszen éppen egy bizonytalan helyzetben vetődne fel az állami tulajdonlással összefüggésben az osztalékfizetés problémája is. De csak a holdingban szűnik meg a direkt irányítás, és helyébe léphet az érdekeltségen alapuló központi vezetés. Egy ilyen szervezetben he-

Agyaggalamb-lövészet

A többpárti

A Hazafias Népfront is megújulásra készül. Keresi a helyét a pluralista társadalomban, amelynek sokszínűségéhez ő is hozzájárult. Felszínre hozva olyan érdekeket, amelyek nem találták képviseletüket, előkészítve új társadalmi szervezetek megalakulását. Programja most készül. E munkában részt vesz *Vass* Csaba, a Hazafias Népfront társadalompolitikai osztályának vezetője. Hozzá fordultunk kérdéseinkkel:

— *A pluralizmuson a politikai vezetők eleinte a különböző, a hivatalostól eltérő vélemények nyílt hangoztatását és ütközését*

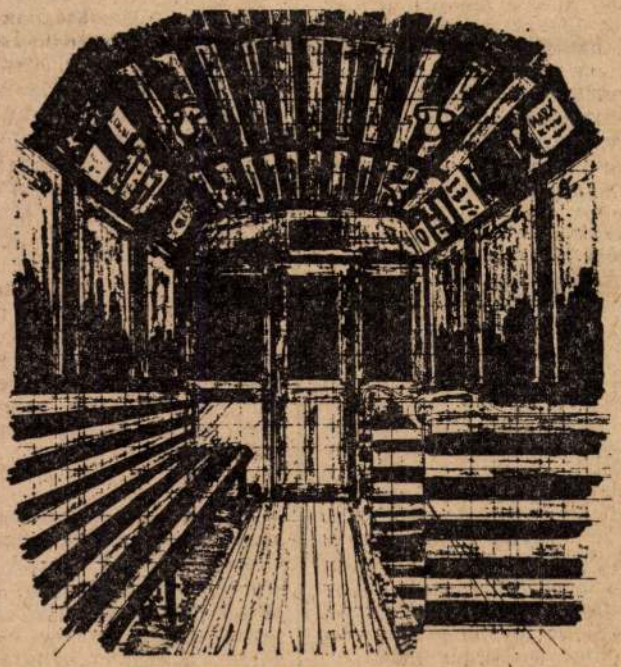

Kertész István rajza

lvet kapnának a kereskedelmi

értették — amelyből az ütközés

Magyar Nemzet

y után

demokrácia kérdésével

jam azt: a hagyományosan *európai értelmiségi elkötelezettség* újbóli meglelése — során nyerheti vissza, nem a régi, de a régi arculatának szellemében megújult, sajátos profilját. A gond átfogó jellegére hívta fel a figyelmet a lap egykori szerkesztőségének egyik tagja, *Csányi* Erzsébet *Bábjáték* című írásában, amikor hangsúlyozta: *„A sors nem sok jóval kecsegtető iróniája, hogy a mindent behálózó kiszolgáltatottság fantomjától megszabadulva nem a fellélegzés öröme tölt el mindannyiunkat. Az Új Symposion öt* (immár hat — M. F.) *évvel ezelőtt elhallgattatott nemzedékének rehabilitációja ugyanis nemcsak egy sötét és kegyetlen igazságtalanság kimondása miatt fontos, hanem az egész vajdasági szellemi élet kinyílásának, radikalizálódásának mozzanataként is."* (*Magyar Szó*; 1989. január 28.). A felszabadult megújulás valóban csak a demokratizálódási folyamatok részeként képzelhető el, s ezt talán meg kellene értenie a *„legfiatalabbak nemzedékének"* is, akik egyszerre — sajátos ellentmondásaként a kialakult helyzetnek — veszélyeztetve érzik, nem kivívott, de jószerével ajándékba kapott pozícióikat. Így történhetett azután, hogy pozícióféltő nyilatkozataikból — talán nem egészen önhibájukból eredően — régi, szektás tételek köszönnek vissza. A szellemi kézművesség szintjére leépített Új Symposion fiatal alkotóinak egyike nyilatkozta: *„... hiányos történelmi tudással nem tudok a demokrácia feltétlen híve lenni"*, majd kijelenti: *„a továbbiakban főleg irodalommal szeretnék foglalkozni"*.

Így függ össze az *Új Symposion* egykori, és remélt jövőbeli sorsa — megannyi tiltakozás

NAPLÓ

A budapesti tavaszi fesztivál keretében, március 24-én mutatja be a Madách Színház Moldova György: Malom a pokolban című színdarabját. Ez a mű a nagy sikerű regény színpadi változata. Az előadást Szirtes Tamás rendezi. Főszereplők: Koltay János, Dunai Tamás, Varga Mária, Györgyi Anna.

=

Szabó István filmjeit mutatta be retrospektív sorozatban a Párizsi Magyar Intézet. A ciklus befejező darabjaként a Hanussent vetítették. Az Oscar-díjra jelölt film júniusban jelenik meg a francia mozik műsorán.

>

A Magyar Urbanisztikai Társaság székházában pénteken megnyílt Váradi Pál fotóművész a Kalotaszegi hétköznapok és ünnepek című néprajzi fotókiállítása. A bemutatott ötven kép a Gyalui- és Bihari-havasok, valamint a Meszes-hegység közötti tájegység falvainak népművészeti, néprajzi kincséből ad izelítőt. A fotókiállítást március végéig lehet megtekinteni, munkanapokon 9 és 16.30 óra között az urbanisztikai társaság — Bp. VIII., Rákóczi út 7. alatti — székházában.

<

A Búcsújárás című néprajzi dokumentumfilmet március tizedikén, délután hat órakor mutatják be a Kossuth Klubban. A film készítői Hoppál Mihály és Tari János.

⊙

Antoni Clavé festményeiből március kilencedikén, csütörtökön délután három órakor kiállítás nyílik meg a Budapesti Történeti Múzeumban. A kiállítást a Művelődési Minisztérium és a katalóniai tartomány kulturális hivatala közösen rendezi.

◆

Rómer Flóris

Kertész István MDK

A felszabadulás után készült tanácsköztársasági vonatkozású alkotások:

"Landler Jenő" Vászon, olaj.

GERELYES EDE: A LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM TANÁCSKÖZTÁRSASÁGI GYÜJTEMÉNYE
LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II. Bp. 1961. 131 -178.l.
142.l.

MDK

Kertész István, festő.

Gyermekarckép.

Omike. - III. Képzőm. kiáll. - 1942, jan. - Fm.

Kertész István

~~Kertész István~~

Munka után, olaj

II. Magy. képzőmüv. kiáll. Műcs. 1951. nov.

7 l.

Kertész István

MDK

Munka után, olf.

Műcsarnok 1951.II.Magy. Képzőm. Kiáll.

Kertész István festő

33.) A felszabadulás után készült tanácsköztársasági vonatkozásu mű: „Handler Jenő" Vászon, olaj. 76×64.5 cm
Lsz. 59.785. 142 old.

Gerelyes Ede: A Legújabbkori Történeti Múzeum tanácsköztársasági gyüjteménye. 131.o.

Legújabbkori Tört. Múz. Évkönyve. II. évf. 1960. Bpers, 1961. Franklin Nyomda. Bp.

MDK

Kertész István, festö

Munka után. Olf.

Bp.Mücs.-II. Nagy.Képzőm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat.7.1.

Kertész István

A. Soboul: A francia forma-
dalom története. Kotésterv
és védőborító.

emlékül.

A szép magyar könyv.
1963 23. l.

Fénykép

Magyar Foto: G K 1026/7 Hegedűsné

Kertész István: Munka után

Olaj

1957. X. 26.

Neg. van

Kertész István graf.

MELYIK LAKÁS MENNYI SZÁZALÉK?

Az Önkormányzat testületi üléséről és az interpellációkról

1992. október 8.

A képviselő-testület a Polgármesteri Hivatalban folyó építkezés miatt ezúttal a Jókai Klubban tartotta soros ülését, melyet *Pintér János* alpolgármester vezetett - Sebes Gábor betegsége miatt.

A tárgyalásra kerülő témák sorrendjének meghatározása után

1 A 8476/19. hrsz-u közterület elnevezésére vonatkozó javaslattal foglalkozott a testület. Ez a kis utca, mely a Tündér utcát és a Thomán István utcát köti össze, egy részén csak a gyalogosforgalom lebonyolítására alkalmas. A javaslat a Tündér lépcső elnevezést szorgalmazta, amelyre több ellenérv hangzott el, többek között az, hogy a környéken több „tündér" elnevezésű útszakasz található és ezek számát szaporítva a tájékozódás nehezebbé válik. A környék lakóinak jelenlévő képviselője szerint őket nem kérdezték meg, egyébként ők sem értenek egyet ezzel az elnevezéssel. A vita végeztével a testület úgy döntött, leveszi a napirendről a javaslatot és visszautalja a Várospolitikai bizottság részére.

2 *Zemplényi Soma* és felesége (fiatal házaspár) első lakáshozjutásának támogatása ügyében benyújtott fellebbezés került sorra. Tekintettel arra, hogy a fellebbezés nem bizonyult megalapozottnak, *tervet kell készíteni, melyet a képviselő-testület hagyhat jóvá,* így mind az információ, mind a lakossági érdekképviselet megvalósul.

Október 22.

A testület ülése a Polgármesteri Hivatal helyreállított alagsori nagy tanácskozótermében került megrendezésre. Az ülés a képviselők késése miatt fél órával később kezdődött. Először - mintegy fél órán keresztül - a tárgyalandó témák sorrendjén folyt a vita, majd kezdetét vette az érdemi munka. Szinte állandó napirendnek tekinthető a Köztársasági Megbízott törvényességi kifogásainak tárgyalása, ez alkalomra is jutott két ilyen ügy.

1 Az első esetben (a lakbérekbe beszámítható, elismert költségek 1992. évi visszatérítésével kapcsolatban) az Önkormányzat jegyzője - a bizottsággal egyetértve - levezette az előterjesztésben, hogy az Önkormányzat eleget tett a törvényes előírásoknak, így a kifogást a testület a szavazás során elutasította.

2 A másik kifogás is formai kérdéseket feszegetett, a testület ezekkel sem értett egyet a szavazás során. Egy pontban új szavazást rendelt el a polgármester, melynek eredménye (bár jelölés házfelügyelői, BM, HM szolgálati lakásokra és nem lakáscélú helyiségekre nem vonatkozik. Elidegenítésre kijelölte a testület a következő épületekben lévő, megvásárolni kívánt lakásokat. *Hajnóczy József utca 8.: a vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a tetőtérbeépítési lehetőséget pályázat útján kell értékesíteni. Hajnóczy József utca 10.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a tetőtérbeépítési lehetőséget pályázat útján kell értékesíteni. *Kléh István utca 8/a.:* vételár a rossz műszaki állapot miatt a forgalmi érték 20 százaléka, a bővítési lehetőséget az érintett lakóknak fel kell ajánlani a bővítendő rész forgalmi értéken történő megvételére. *Nagyenyed utca 5.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka. *Németvölgyi út 32/b.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a tetőtérbeépítési lehetőséget pályázat útján kell értékesíteni. *Szamos utca 6.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, ha a tetőtér beépíthető (vizsgálati eredmény alapján), azt pályázat útján kell értékesíteni. *Táltos utca 8.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a bővítési lehetőséget az érintett lakóknak fel kell ajánlani, a bővítendő rész forgalmi értéken történő megvételére. *Táltos utca 10.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a bővítési lehetőséget az érintett lakóknak fel kell ajánlani. *Városmajor utca 56.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka. *Nagyenyed utca 9.:* vételár a rossz műszaki állapot miatt a forgalmi érték 25 százaléka. *Nagyenyed utca 16.:* vételár a rossz műszaki állapot miatt a forgalmi érték 20 százaléka, a tetőtérbeépítési lehetőséget pályázat útján kell értékesíteni. *Nagysalló utca 4.:* vételár a forgalmi érték 60 százaléka, ha a bentlakó volt tulajdonos, vagy egyenesági leszármazottja, és igazolja jogosultságát, akkor részére 45 százalék a vételár. *Németvölgyi út 4.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka. *Tartsay Vilmos utca 18.:* vételár a forgalmi érték 30 százaléka, a tetőteret a tetőtérben lévő lakás bérlőjének kell értékesíteni forgalmi értéken.

Tetőtérbeépítésekre vonatkozó döntések: *Lejtő út 37.:* a szükséglakás bérlője részére a bővítésre felhasználandó tetőtéri részt forgalmi értéken idegeníti el. Az alapító okirat módosítása soron kívül történjen meg. *Maros utca 27.: Kékesi Zoltán* és felesége részére a beépíteni kívánt tetőtéri részt forgalmi értéken értékesíti. *Muskátli utca 8.: Kiss Gábor* részére a beépíteni kívánt tetőtéri részt forgalmi értéken értékesíti. *Városmajor utca 26/d.:* a tetőtér értékesítéséhez hozzájárult úgy, hogy a vevő végeztesse el a tetőfelújítást 1.300.000 Ft-ért, *625.000 Ft-ot* készpénzben fizessen ki.

Csörsz utca 9.: Petróczi János és

Kertész István rajza

Hegyvidék

A XII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT LAPJA XXII. ÉVFOLYAM 11. SZÁM 1992. NOVEMBER

Jön–jön–jön!

– 4 oldalas ünnepi melléklet –
szolgáltatásokról – programokról
Megjelenik
december 15-én 40 000 példányban
Hirdessen Ön is kedvezményesen!
Beküldés: november 25-ig
Ártájékoztató a 7. oldalon

Tízezer szó az alkotó munkáról

A kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának munkatársai tízezer szóból álló *Beszámolót* állítottak össze a Hivatalnak az idei év első félévében végzett munkájáról.

Az olvasmánynak is nagyon érdekes összeállítás ennek ellenére szűkszavúnak tűnik; kizárólag tényeket, adatokat tartalmaz minden túlzott optimizmus, vagy szenvelgő, dramatizált borulátás nélkül. Szellemisége arról tanúskodik, hogy akik összeállították, nem hárítják másokra, ami a maguk dolga és bátran viselik azt a súlyos felelősséget, ami a kerület életében rájuk hárul.

Ez a felelősségvállalás kiterjed a köznapi élet minden területére. Arra, hogy kerületünk gyarapodjon olyan értékekben, amelyek az életet teljesebbé, könnyebbé, minőségében jobbá teszik. Olyanok, mint a volt egyházi ingatlanok sorsa, vagy mint az Önkormányzat vagyonának átvétele, az állami vállalatok privatizációja és egyebek. A Hivatal munkáját nagy mértékben hátráltatja, hogy az ide vonatkozó törvények nagy késedelemmel jelentek meg, s hogy - különösen ingatlan ügyekben nehezíti az Önkormányzat dolgát a *helyi értetlenség, az időhúzás taktikája.*

Törvény írja elő például, hogy „az ingatlan kezelője köteles a vagyonmérlegben szereplő belterületi föld értékéről a föld fekvése szerint illetékes települési - a fővárosban a kerületi - önkormányzatot tájékoztatni." Ezen kötelezettségüknek a vállalatok, mivel nem áll érdekükben és nem ismerik a vonatkozó jogszabályokat, nem

LAKOSSÁGI FÓRUM

1992. december 2-án szerdán
18 órakor a Polgármesteri Hivatal
(XII. Böszörményi u. 23–25.)
tanácstermében
lakossági fórumot hív össze
a KFKI csillebérci
atomreaktor újraindításáról.
Minden érdeklődőt szerettel várunk!

Négymilliós önkormányzati támogatás az erdészetnek

A Pilisi Állami Parkerdőgazdaság Budapesti Erdészet[illegible] karbantartását [illegible] berendezések

Hegyvidék Segítő Alapítvány

Kertész István

festő

Rákospalota

Klára u. 90

MKSz 1947

1021

1980.VIII.9. 12,00 N.

[illegible]

- A matyó fővárosból Mezőkövesdről kaptuk Imre József beszámolóját.

- A csodálatos népi himzésü teritők, ruhák, textiliák ma már nem csak muzeumok kiállitási tárgyai, hanem a modern otthon idzsitő elemei is. Ezzel a céllal hirdette meg az idén a 14. országos Kisjankó Bori emlékpályázatot a Borsod megyei Tanács müvelődésügyi osztálya. A pályázat eredményhirdetésére itt Mezőkövesden a Müvelődési Központban került sor. Néhány perce fejezte be Keserü Jánosné, könnyüipari miniszter ünnepi beszédét. És most nyitják meg a pályázatra beérkezett legszebb munkákból a kiállitást. Oláh Évától, a megyei tanács müvelődésügyi osztályának előadójától, a rendezvény egyik megyei gazdájától kérek még felvilágositást.

- Az ország minden részéből kaptunk pályamunkákat Pécstől Nyiregyházáig, Miskolctól Sárvárig. Pályázóink szövetkezeti dolgozók, szakköri tagok és egyéni pályázók.

- Két kategóriában történt az elbriálás.

- Az egyik kategória a különböző tájegységek viseleti hagyományait felhasználó ruhák kategóriája, a mádik kategória pedig a népi himzés stilusait megörökitő lakberendezési textiliák kategóriája. Kisjankó Bori dijat kapott Kertész István matyó tervezési garnitúráért, MATYÓ Népmüvészeti Szövetkezet dolgozója, Veszprémi Józsefné népi iparmüvész Sárvárról rábaközi fehér falifutójáért és Pataki Jánosné matyó garnitúrájáért szintén a Mezőkövesdi Népmüvészeti Szövetkezet dolgozója.

1984. V. 4. Kossuth, 17:35 / Németh né /.
Szabályzók és matyórózsák.

Kertész Istvánné a mező-
kövesdi matyóház művészeti vezetője.

- A hagyományos népművészetet azt a multat amit mi itt őrzünk, adattárainkban meg kell ujitanunk. Annak megfelelően ahogy a mai kor igénye azt megkivánja tőlünk. Ehhez párositani kell a népművészetnek a tiszteletben tartását és a jövőnek a fejlesztését.

Próbáljuk uj alapanyagokkal; jelenleg egy bluz van itt porondon. Muszlin alapanyagon. Majd meglátjuk aztán hogyan veszi ezt a kereskedelem,...

- Ez az első darab, ez a mintadarab?

- Igen.

- Nagyon szép, vajszinü muszlinbluz.

- Ez egy teljesen uj ötlet. És általunk finom szinben előállitott termék. Ahhoz viszonyitva, hogy a matyó himzés nagyon élénk szinü. A piros a domináló benne, általában véve. Az 1850-es évekre visszavezethető a motivum kincse a matyó népművészetnek.

MDK

Kertész Istvánné, népművész
hímzőasszony

fiatal mezőkövesdi asszony. „Kisjankó Bori unokáinak", a Matyó ház kb. 50 ifjú hímzőasszonyának tanítója, vezetője.

Gerencsér Miklós: Matyó rózsa 6.

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 6.

Mdk.

Kertész Istvánné és Kalló Istvánné

„népi iparművész" „népművészet mestere"

közös munkája: asztalteritési garnitura

elnyerte a Kis-Jankó Bori díjat

M. Varga Marianna. A Kis-Jankó Bori Emlékpályázat

díjkiosztásáról

Népművelés 1963 10 sz 35. l

Kertést Istvánné, mezőkövesdi népi iparművész

Kisjankó Boni díjat nyert,
az idei pályázaton.

Esti Krónika, II. 1971. VIII. 14. Petőfi 20.00

Kertész Ishtvánné, népművész

- a mezőkövesdi tervezőcsoport vezetője, rajzoló (hímzéstervező).

A magyar hímzés
Magyar Ifjúság, 1971. aug. 13. 16. l.

Kertész János

Véget ért a kairói értekezlet

Amsterdam, november 8. A brit hírszolgálat ankarai jelentése szerint a török hírszolgálati iroda vasárnap este a következő közleményt terjesztette:

Numan Menemendzsoglu török külügyminiszter és Anthony Eden brit külügyminiszter november 5-én és 6-án Kairóban találkozott. Kicserélték nézeteiket az általános helyzetről a moszkvai értekezlet eredményeire való tekintettel. Megbeszéléseik a barátság és a két ország szövetségének szellemében folytak.

A két külügyminiszter szombaton egész nap tárgyalt, majd vasárnap este befejezték megbeszéléseiket. *(MTI)*

Roosevelt—Churchill—Sztalin találkozó lesz

Stockholm, november 8. A *United Press* szerint sok jel arra vall, hogy *Roosevelt*, *Sztalin* és *Churchill* közös találkozóra készül. Azt hiszik, hogy a találkozó idejében és helyében már megállapodtak és *az értekezlet a világnak egy eldugott helyén lesz.*

Kerr moszkvai brit nagykövet egyébként egy moszkvai rádióközvetítés során kijelentette, hogy Nagybritannia, az Egyesült Államok és a Szovjet között nemcsak megértés jött létre, hanem a három hatalom »szeretni is megtanulta egymást« és semminek sem szabad megzavarnia *»ezt a csodálatos harmóniát«*. *(MTI)*

Sztalin a második arcvonalról

Zürich, november 8. *(A Pest külön tud.)* A svájci sajtó Sztalinnak a forradalom évfordulóján mondott beszédéből kiemelik a második frontra vonatkozó részt, amelyben a moszkvai konferencia hatását véli felismerni. Ezúttal először történt, hogy Sztalin elismeréssel nyilatkozott arról, hogy a szövetségesek afrikai, földközitengeri és délolaszországi hadműveletei, továbbá a szövetségesek légitámadásai, valamint állandó hadianyagszállításai hatásosan támogatták és megkönnyítették a szovjet hadműveleteket és a nyári offenzívát. Sztalin mindenesetre kijelentette, hogy a déleurópai frontot nem lehet második arcvonalnak tekinteni, bár »közel jár hozzá« és hozzátette, hogy a második arcvonal most már nem sokáig várat magára.

A stockholmi és a berlini finn követ Helsinkiben

Stockholm, november 8. A hét végén a finn fővárosba érkezett *Grippenberg* stockholmi és *Kivimaeki* berlini finn követ. *(Bud. Tud.)*

Otto von Heydebreck különjelentése a szovjet arcvonal súlyos harcairól

Berlin, november 8.
(A Pest berlini szerkesztőségének telefonjelentése)

A vasárnapi hivatalos jelentés a keleti arcvonal több szakaszán fennálló

feszültségről

számol be. Illetékes helyekről származó kiegészítő közlésekből már a vasárnap folyamán további megvilágítást lehetett nyerni az újabb fejleményekről.

Így igen jellemzőnek lehet mondani a Krim vidékén folyó hadműveletekre nézve, hogy a közlések most már

»krimi csatáról«

beszélnek. A hivatalos jelentések nyelvhasználatában ez a kifejezés már sokat jelent. Ehhez járul még, hogy a legutóbbi megállapítások szerint a kercsi szovjet hídfőt az ellenségnek sikerült jelentékenyen megerősítenie. Erre mutat különben, hogy berlini illetékes helyek az ott folyamatban levő harcokat nemcsak rendkívül hevesieknek, hanem

váltakozó eredményűeknek

is minősítik. Ez mindenesetre legalább annyit árul el, hogy az ottani helyzet egyelőre még homályos és bizonytalan. Ez vonatkozik — minden sokat emlegetett és kiemelt erős volta ellenére — a Krimet védő német hadsereg helyzetére is.

Természetesen azt sem hallgatják el, hogy Perekopnál, a Krim északi kapujánál szintén nem kisebb harcok fejlődtek ki. Ezekről azonban határozottan kijelentik, hogy eddig nem okoztak a helyzetben változást.

A nogaji puszta északi szakaszán, elsősorban

a chersoni német hídfő ellen

erős szovjet támadások vannak folyamatban. A kiegészítő jelentések szerint azonban itt sem mutatkozik változás a vérerőfőparancsnokság legutóbbi jelentésében foglaltakkal szemben.

Ellenben igen nagy nyomatékkal emelik ki

a Dnyeper-hurokban

Perejaszlavtól délnyugatra, Kievtől délkeletre megindult heves küzdelmet. A most ott folyó szovjet támadásokat szokatlanul heveseknek mondják.

A legújabb magyarázatok szerint

egészen homályos a helyzet képe magánál Kievnél.

Ismeretes, hogy a várostól északnyugatra váltakozó eredményű harcok folytak.

Azokra a küzdelmekre vonatkozóan azonban, amelyek a véderőfőparancsnokság vasárnapi jelentése szerint Kievtől délnyugatra szovjet páncélos erőkkel vasárnap folyamatban voltak, eddig nem lehetett közelebbi adatokat nyerni.

Különös figyelem irányul

Nyevelj

környékére, amely vidékre tudvalevően maga a véderőfőparancsnokság jelentése, mint egyik fontos ellenséges betörési pontra mutatott rá. A várostól úgy nyugatra, mint délnyugatra folynak a harcok, mégpedig a legjobban innen származó jelentése a Nyevelj körül lejátszódó harcokat mint ezidőszerint

az egész keleti front legsúlyosabb harcait

említik. Az eredmény változó. Egyébként azonban a keleti arcvonal északi szakaszáról úgy az illetékes helyekről, mint a magyarázóktól származó jelentések szerint — eltekintve mindkét fél felderítő tevékenységétől — általában még nyugalom uralkodik.

Otto van Heydebreck

A hadihelyzet Kievnél

Berlin, november 8. A Nemzetközi Tájékoztató Iroda jelentése szerint a Krim-félszigeten

Kerestől északra és délre

a partisáv magaslatai és kőbányái vidékén rendkívül elkeseredett harcokra került sor a német biztosító erők és a két szovjet partraszállási hídfőről előretörő, nagy túlerőben lévő bolsevista kötelékek között. Főleg az északkeleti földnyelv dombos vidékén alakultak ki elkeseredett változatos harcok.

A Krim északi bejáratánál

kisebb bolsevista erőcsoportokat, amelyek a tenger lagunáin és sós mocsarain igyekeztek beszivárogni, a német biztosító erők megsemmisítették, vagy súlyos veszteségeket okozva nekik, elűzték. Német és román erőknek sikerült a perekopi földszorosnál a bolsevisták egy előző napi betörésének helyét ellentámadással megtisztítani és régi záróállásaikat megint elfoglalni. További erők felvonultatásából arra lehet következtetni, hogy a bolsevisták megismétlik áttörési kísérleteiket.

A Dnyeper alsó szakaszától északra német gránátosok és páncélos kötelékek meglepetésszerűen előretörtek egy rendkívül nagy bolsevista erőkkel megszállva tartott helység ellen és rohammal elfoglalták. A meglepett bolsevistáknak nehéz fegyvereik visszavonására sem maradt idejük.

A dnyeperi könyöknél

is teljes sikerrel járt egy német támadó vállalkozás. Egy nagyobb bolsevista harci csoportot sikerült körülfogni és megsemmisíteni.

Kiev szakaszán a bolsevisták húszszor törtek előre

a perejaszlavi hídfőről

a német állások ellen, a német vonalakat azonban súlyos és mindkét félre nézve veszteségteljes harcokban sikerült megtartani. A harcok tulajdonképpeni súlypontja azonban a várostól délnyugatra és északra volt. A bolsevisták ott 16 lövészhadosztályt és 3 páncélos hadtestet vetettek harcba.

A német csapatok hihetetlen kemény harcokat vívtak a bolsevista túlerővel, a nagy túlerő nyomása alatt mégis hátrább fekvő vonalakba kellett vonulniok. Kievtől északra is egész nap tartott az elkeseredett küzdelem. A német csapatok ezen a szakaszon is új védőállásokba vonultak.

A nyevelji kanyarulatban

szombaton teljes elhárító sikert értek el a németek. Erőteljes ellenlökésekkel sikerült szétverniök a bolsevistáknak valamennyi támadását és szokatlanul súlyos vérveszteségeket, meg anyagi károkat okoztak a szovjetnek.

Az északi szakaszon a Ladoga-tótól délre főként kölcsönös rohamcsapattevékenységre korlátozódtak a hadműveletek. *(MTI)*

Czapik érsek a Vatikán bombázásáról

Az Americana nagyrendje vasárnap délelőtt tartotta ezévi dísznagykáptalanját a pesti Vigadó nagytermében. A dísznagykáptalant a Bazilikában tartott főpapi szentmise előzte meg, amelyet gróf *Mikes* János c. érsek pontifikált nagy papi segédlettel.

A dísznagykáptalanon megjelentek *Angelo Rotta* apostoli nuncius, *József* királyi herceg, tábornagy, *Anna* királyi hercegasszony, *Kóburg* Fülöp Józsiás herceg, *Szinyeii Merse* Jenő kultuszminiszter, *Radocsay* László igazságügyminiszter, *Jakabb* Oszkár és *Kenéz* Béla titkos tanácsosok, *Stolpa* József államtitkár, *Homonnay* Tivadar főpolgármester és sokan mások. Dr. *Kósa* Kálmán miniszteri osztályfőnök, preceptor nyitotta meg a díszkáptalant és kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Keménes* Illésről, az Americana elhúnyt kommendátoráról. Felolvasta a hercegprímás üzenetét, amely tudtuladja, hogy a nagyrend élére az új kommendátorrá *Endrédy* Vendel zirci apátot nevezi ki.

Ezután *Czapik* Gyula egri érsek, az Actio Catholica országos ügyvezető elnöke emlékezett szólásra és *megemlékezett XII. Pius pápáról, mint a nélkülözés atyjáról, akinek nagy szeretete besugározza az egész világot és mégis abban az államban, amelyben él, bombarobbant.* Majd átnyujtotta az új kommendátornak az Americana jelvényeit.

Endrédy Vendel székfoglalójában hangoztatta, hogy a kommendátor személye lehet új, de *az Americana hivatása és feladata ugyanaz marad.* Az ünnepi díszülés záróbeszédét *Breszt óczy* Miklós pápai kamarás, miniszteri tanácsos preceptor mondotta.

A mi hivatásunk — mondotta többek között —, *a mi népi eszményünk nem a forradalmosított paraszt, művészi megnyilatkozásunk nem a primitívnek és tökéletlennek imádata. Nem vagyunk hajlandók becsületes munkánkkal romantikus handabandázások cégére lenni és nem vagyunk hajlandók frontot csinálni az ellen, aki állami vonalon egyedül hivatott ifjúságunk sorsát irányítani, a magyar kultuszminiszter ellen.*

A díszkáptalant megelőzőleg szombaton este patronaertekezletet tartott az Americana, amelyet *Anna* királyi hercegasszony nyitott meg. Ugyanebben az időben *József Ferenc* királyi herceg elnöklete allatt protektori értekezlet volt, amelyen *Breszt óczy* Miklós miniszteri tanácsos és *Schwartz* Elemér egyetemi tanár tartottak előadást.

Divatos bűncselekmény lett a kabátlopás

Néhány nappal ezelőtt az egyik *Petőfi Sándor*-utcai espressóban ellopták az egyik kiszolgáló leány télikabátját. Ugyancsak megfosztottak frissen vásárolt kabátjától egy másik pincérlányt is az ismeretlen tolvajok s a leány ekkor öngyilkos lett.

A kabátlopások az utóbbi időben annyira elszaporodtak, hogy külön detektívcsoportot bíztak meg a kabáttolvajok üldözésével. A szervezett bandákba tömörült kabáttolvajok működési területei főként az espressók és kávéházak, ahol a zsúfoltságot használják fel tettük végrehajtására. A rendőrség erélyes nyomozást indított és több régi ismert kabáttolvajt a lopások megelőzésére internáltak. A főkapitányság kéri a közönséget, vigyázzon a fogasokon csüngő ruhára, mert így meggátolja a tolvajok munkáját.

— **Halált okozott az otthonát kereső duhaj részeg.** Vasárnapra forduló éjszakán *Majdán* István cipészmester *Zsigmond király*-utca 43. számú házban lévő lakásán, ahová késő este az üzletén keresztül tért haza, arra riadt, hogy valaki zörgeti a redőnyt. Kinézett, hogy ki háborgatja és ekkor az üzlet ajtaján egy *részeg ember bukott be.* Ráesett Majdánra és a két férfi néhány pillanatig a földön hempergett. A zajra felriadt a cipészmester családja is, ekkorra azonban a részegnek már nyoma veszett. Majdán azonban ijedtében szívrohamot kapott és mire a mentők megérkeztek, meghalt.

Mennyi adót fizetnek Amerikában?

Zürich, november 8. *A Pest tudósítójától)* Az Egyesült Államokban nemrégiben új adórendszert vezettek be, amelynek következtében évi 49 milliárd dollár folyik be az államkasszába. A szakértők kiszámították, hogy *az Egyesült Államok minden polgárára évi 357 dollár adó esik.* Ezzel szemben Kanadában 261 dollár, Angliában pedig 291 dollár az adófejkvóta. Az USA háborús gazdasági életére egyébként jellemző, hogy a hadiüzemek a piackutatók szerint nem mindennapi jövedelemre tesznek szert. Egyes részvénytársaságok a legutolsó negyedévben 5—10 millió dolláros nyereséget mutatnak ki és 72 centtől 3 dollárig terjedő negyedévi osztalékot fizetnek a részvények után.

— **Kőváry Margit:** *Szabad az út.* Asszonyi téma: a nő és a szerelem, de mondjuk meg — a kötelességtudó szerelem. Az írónő nagy érdeme, hogy — elütően sok társától — nem hamisítja meg az alakokat, hanem jó igyekezettel és eredménnyel eleven életet rögzít meg tollával. Kerüli a mondvacsinált problémákat és ezért friss, gyöngyöző a cselekménye, ébrentartja az olvasót. Van mondanivalója. *Dante-kiadás.*

Zongorá Sternberg
VII., Rákóczi-út 60.
Finom hangú új és használt részletre és bérbe is. Nagy választék!

Menekülésem a halál torkából

Majdnem bekapott a csunya halál. Az orvos azt mondta: Súlyos nikotinmérgezés, ha a szíve bírja, akkor rendben van.

Ketten voltunk a szobában, én a beteg és egy végtelenül finom úr, az orvos. Nem tudom, kihez intézte fenti szavait, inkább azt hiszem, önmagának beszélt. Távozása előtt végigsimogatta okos kezét homlokomon, de nem szólt semmit, még csak nem is köszönt. Egyedül maradtam. Csak most éreztem igazán, milyen rossz így egyedül feküdni egy sivár szállodai szobában. Kábultan néztem a mennyezetet és a falra rajzolódott lámpafény alakokat. Különös vörös és sárgás gömbök kóválygottak a levegőben, olykor-olykor nekiütődtek fejemnek, de nem éreztem semmi fájdalmat.

Éjfél felé lassan süllyedni kezdtem valami ismeretlen lágy messzeségbe. Jólesett ez az elsüllyedés, úgy éreztem, mintha teljesen elszakadnék a földtől. Ekkor tudtam, hogy a halál torkában vagyok. Csodálatosképpen beletörődtem mozdulatlanságomba. Néha, ha egy-egy gondolatfoszlány villant át agyamon, kezemmel lemondóan legyintettem. Minek is élni? Mennyivel jobb lehet minden gyötrődés nélkül pihenni... pihenni. Akaratom, vágyam nem volt már semmihez. Életösztönöm azért még halványan működhetett, mert sorban előtünedeztek multam mélyebb vésetű képei.

Csodálatosan világos képek voltak ezek. Láttam azt a mezőn keresztül kanyargó gyalogösvényt, amelyen ilyenkor ősszel lassan sétálva tanulgattam: ante, apud, ad, adversum. Láttam a lehajló szomorúfüzek árnyékában azt a barnaszínű keményfapadot, amelyen oly sokszor vártam valakit. Ezek a képek úgy futottak keresztül látómezőmön, hogy sem szomorúságot, sem örömöt nem váltottak ki belőlem. Nem is nagyon érdekeltek, csak jöttek akaratomon kívül. Majd lassan homályosodni kezdett a képsorozat és helyettük kínzó kérdések következtek, amelyeken oly sokat töprengtem egészséges lélekzetű, mély éjszakákon keresztül.

Becsületesség? Minek? Szerelem? Minek? Majd eszembe jutott, hogy milyen fűtött ambicióval hajszoltam a hírnevet, a jólétet, gazdagságot, a megelégedettséget. De mindez a nagy akarásom csak kellemetlenséget hozott számomra. Erre a gondolatra gúnyosan elmosolyodtam és ha erőm lett volna hozzá, bizonyára kezemmel is újból lemondóan legyintek. Most éreztem, hogy végeredményben semmit, de semmit nem akarok és nem is remélek az élettől. Az élet nemakarása pedig a halál — döbbent belém egy pillanatra és éreztem, hogy homlokomon lassan kiüt a hideg veríték, ami azonban jólesett, mint mikor meleg, pilledt nyári napon megered az eső és lassan bepermetezi kihevült arcomat.

Távolból megkondult egy harang. A hajnali fények mint fürge nyilak villóztak be szobámba s valami derűs színnel vonták be a hideg, merev bútorokat. A fürge fényekkel együtt úgy éreztem, mintha belopakodott volna a hajnal tiszta levegője, a távoli mezők és a sárguló ezerszínű erdő illata. Végtagjaim megrándultak. Akaratom továbbra is kábult volt, de úgylátszik, az élet felkelő üteme engem is, mint az összes földi lényeket, magával sodort. Újabb képsorozat vonult el képzeletemben, mint valami filmszalagon.

Láttam édesanyámat, amint ott sürgölődik a konyhában a tűzhely körül. Valódi szemeskávét pörköl, tejet forral, asztalt terít. E látványra valami különös nedvkeringés indult meg lábfejemtől a hajamszáláig. Ekkor tudtam, hogy legyőztem a halált. Vágytam valami után, ami az élethez tartozik. Vágytam egy egyszerű tejeskávé után, omlós kaláccsal, amelynek ízét végigkísért egész eddigi életemen... Édesanyám készítette egyszerű, párolgó tejeskávé, mazsolás kaláccsal. Milyen lényegtelen dolgok kötik is az embert az élethez. A lélek nem, de a vegetatív élet, a test kívánsága legyőzte a halált...

Tompa István

Svájc 100 milliót költött a menekültekre

Bern, november 8. *(A Pest tudósítójától.)* A szövetségi tanács hivatalosan közli, hogy Svájc eddig 100 millió svájci frankot fordított a menekültek támogatására. Ez az összeg csaknem minden hónapban még milliókkal növekszik. Nagy kérdés, — mondja a hivatalos jelentés — vajjon ezen tetemes összeget ki fogja Svájcnak visszafizetni?

Budapesti nagy nyomda felvesz kifutókat

Jelentkezés: VII., Miksa-utca 4—6. sz. portásnál

— Nem is hiszed, hogy milyen szerencsénk van, mert a svéd futballistáknak nem volt „Ü"-betűjük!

— Miért Zozókám?

— Mert így a 7 végén le kellett állaniok.

(Pesthy István rajza)

A mesterhegedű-készítő hidasnémeti plébános elárulja Stradivárius titkát

Miskolc, november 8. *(A Pest tudósítójától.)* Olykor megfordul Miskolcon *Kertész* **János, Hidasnémeti országos nevű plébánosa,** *Magyarország egyetlen amatőr hegedűkészítő mestere.* Személye körül, mint emlékezetes, néhány évvel ezelőtt országos vita és vihar támadt, abból kifolyólag, hogy a szelidarcú, jóságos mosolyú plébános mint amatőr hegedűkészítő-mester kivételes értékű hangszerei, elsősorban mesterhegedűivel bemutatkozott Budapest műértő közönségének és hangszerszakértőinek. Sőt! hogy a szakmabeliek se nézzék kontárnak — hegedűkészítő *mestervizsgát tett.*

Egy bicska és egy véső minden szerszáma...

Kertész János plébános urat a legutóbbi években számos helyről ktresték fel különféle hangszermegrendelésekkel, de különösen mesterhegedűinek van igen nagy kelteje és művészi értéke. Erről nyilatkozott legutóbb az őt felkereső elismerten neves amatőrmuzsikusnak az egyik miskolci lap számára.

— Már régen faragom a hegedűket — mondotta — s 1940-ben letettem a mestervizsgát is, de csak azért, hogy a hivatásos hegedűkészítőmesterek ne mondhassák rólam azt, hogy kontárkodom.

Munkamódszeréről csak annyit árul el, hogy egy bicska és egy véső az összes szerszámja... ezzel készíti a remekműnek ítélt hegedűket, brácsákat és gordonkákat. Még a hegedű nyakát is maga faragja — mondja a művész önérzetével. *Rajongói Stradivarius régen eltemetett titkának tudóját sejtik benne...*

Hogy mi ez a titok?... lehet, hogy magával viszi a sírba... lehet, hogy átszármaztatja az utókornak... Annyit azonban elárul, hogy a mesterhegedűkészítés egyik titka: hogy a hegedű felső és alsó lapjának rezgése összhangban legyen, illetőleg, hogy egymást kiegészítse, — de hogy ez hogyan érhető el: az a titok.

A titokra fény derül

Buzgó papi lelkületével *Isten ajándékának tekinti a mesterhegedűkészítés titkának megsejtését.* **Még 1939-ben kapta a sugallatot.**

— Az ágyam szélén ültem, lefekvéshez készülődve, — mondja — amikor hirtelen fény derült az eddig még homályban volt kérdésre. Már csináltam addig is vagy ötven hegedűt, amelyek *jók voltak ugyan, de nem voltak tökéletesek.* Kerestem a megoldást, de addig nem jöttem rá a dolog nyitjára. És ekkor kaptam a sugallatot... — Heuréka! — kiáltottam fel — *s azonnal hozzáfogtam az ötven hegedű szétszedéséhez.* Az ötven hegedűm között csak három olyan hegedű volt amely nem szorult átdolgozásra, a többi negyvenhetet azonban a kipattant gondolatnak megfelelően át kellett dolgoznom, hogy tökéletes legyen.

Eddig körülbelül *100 hegedűt, 10 brácsát és 4 gordonkát készített,* azonban — nem eladásra... Az az elgondolása, hogy majdan *egy nagy zenekart szervez* a saját hangszereivel.

Emlékeztet arra, hogy 1939-ben Budapesten kiállítást rendezett hangszereiből és annak keretében 6 országos nevű művész játszott hangszerein, amelyek *a szakértők szerint olyan tökéletes összhangban szóltak, hogy a 16 művész együttes játéka egyetlen vonósnégyes játékának benyomását keltette.*

A szabályozható gyertyaláng és egyéb találmányok

Van a plébános úrnak egy különös hangszere is, melyet »Szerafon«-nak nevezett el. *Asztalmagasságú alkotmány, melynek gondolatát még fiatal papkorában a gyerekektől egy hiltanórán elvett szájharmonikától vette.* Ezt a hangszert nem tartja eredeti ötletének, de a kivitele rendkívül ötletes és érdekes. És a plébános úr kezemunkája. El is nevezték Hidasnémetiben *ezermesternek.* És erre a címre mindenképpen rászolgált, hiszen még a *templomoltáron is a plébános úr által feltalált és saját kezűleg készített gyertyák égnek.*

Ezeknek a gyertyáknak — mint kiderül — az a lényegük, hogy egy épp oly elmés, mint egyszerű szerkezettel *szabályozható a lángjuk;* ennek következtében nem csepegnek le s sokkal tovább tartanak, mint más gyertya és égésük fentartásához mindenféle hulladék gyertya anyaga felhasználható. Ezeknek a gyertyáknak a szabadalmazását már megkérte a plébános úr.

Van azonban egy nagy bánata: *zenei szakkörök egyáltalában nem méltatják figyelemre mesterhegedűit* — s ez nagyon elkeseríti. Noha elismerést és anyagi előnyt *senkitől nem vár.*

LÓSPORT

Százhúsz évvel ezelőtt írta Széchenyi a „Lovakrul" című munkáját

Mivé fejlődött azóta a lósport szakirodalma?

Most, hogy a könyvpiacon a magyar lótenyésztést és lovassportokat felölelő egyetemes értékű munka jelent meg, nem lesz érdektelen rövid visszapillantást vetni a lósport régi szakirodalmára, amely *Széchenyivel* indult el.

Ezen az őszön 115 esztendeje, hogy a világot járt *Széchenyi*, nagy politikai trilógiáját megelőzően. *Lovakrul* című munkáját megírta, amelyben a ló világpiaci jelentőségét rajzolta meg a nyugati fejlődés sodrától elszakadt nemzetének. A ló és lótenyésztés igazi szívügye a legnagyobb magyarnak, aki jól tudta, hogy az ország lótenyésztésének leghathatósabb lendítő kereke csak a verseny lehet. 1828-ban megírja ugyanebben a tárgykörben mozgó másik munkáját *Néhány szó a lóversenyekről* címmel. A két mű őse a lósport szakirodalmának.

Ezekben az időkben indul meg gróf *Nádasdy* Tamás kezdeményezésére az *Országos Méneskönyv* szerkesztése, majd később az évenként megjelenő *Gyepkönyv*. 1856-ban *Bérczy* Károly, gróf Széchenyi titoknoka (titkára és eszméinek letéteményese) megalapítja a *Vadász- és versenylap*-ot. Bérczy megüti a megfelelő hangot, amelylyel újra a futtatás és tenyésztés felé tereli az abszolutizmusban elfásult magyarok figyelmét.

A lendületes kezdet után hosszú évtizedek múlnak el anélkül, hogy a lófuttatás irodalma valamivel is gyarapodna. A Millennium előtti fellendülés már ezen a téren is pótolni akarja a mulasztásokat. A futtatás és tenyésztéssel foglalkozó szakmunkák és szaklapok láttak napvilágot, de a lósport szakirodalmának legnagyobb eseménye mégis az 1943-as év. Ebben az évben jelent meg gróf *Erdődy* Rudolf *Magyarországi lóversenyek* című, rendkívül gazdag adatgyűjteményt felölelő munkája, amely néhai *Lovik* Károlynak *Pesti gyep* című munkájára támaszkodik, mint azt a szerző is megírta s a sajtót nemrég elhagyott 500 oldalas *Magyar lósport és lótenyésztés* című mű, amelyben szakavatottak tollából ismerjük meg a magyar ló, lótenyésztés, lófuttatás és lovassportok történetét.

A szakirodalom számára megkülönböztetett értéket jelentő műhöz tenyésztési szaktekintélyünk, *Horthy* Jenő írt frappáns előszót. A könyv a nagy Széchenyi hagyományait ápoló, lószerető *Horthy-nemzetségnek* van ajánlva.

— **Ruhatolvaj jóbarát.** *Lénárt* József 21 éves MÁV tisztviselő bejelentette a rendőrségen, hogy mialatt barátaivtl együtt vidéken volt, a *Baross-téri József főherceg szálloda* egyik szobájából eltűnt holmija, valaki teljesen kifosztotta ruhásszekrényét. Egy állásnélküli barátjára, *Balassa* Sándor 25 éves tisztviselőre gyanakszik, mert az jelen volt, amikor ő távozása előtt becsomagolta ruhaneműjét. Bejelentése után maga is nyomozni kezdett *Balassa* után és néhány órával később, *a keleti pályaudvar közelében egy vendéglőben megtalálta.* Rendőrt hívott. *Balassát* a rendőr a főkapitányságra kísérte, ahol beismerte, hogy valóban ő tört be barátja lakására és a ruhaneműek egy részét már eladta. Letartóztatták.

Nyílttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap – 80, szombat 1 pengő. A legkisebb hirdetés ára 8, illetve 10 pengő.

Csillárt Meteor csillárgyárnál vásárolion: Podmaniczky-utca 27. József-körút 44.

FINN FAHÁZ lemezzel szigetelt télen is lakható HERKULES, Wesselényi-utca 2. Telefon: 220-852.

HALINA szürke, nagyobb tételben

SZÖVETEK férfi és női

Aranytex

Horthy István-körút 11. (Volt Vámház-körút.) Telefon: 185-309.

Kertész Istvánné, népi iparművész

Gazdag kézimunka-kiállítás Mezőkövesden

(Tudósítónktól.)

Mezőkövesden, a művelődési központ színháztermében szombaton nyitották meg a XIV. országos *Kis Jankó Bori* hímzőemlékpályázatra beérkezett legszebb kézimunkákból rendezett kiállítást. Ekkor osztottak könyhímzőverseny [illegible] ményen [illegible] nyűipari miniszter mondott ünnepi beszédet.

A beérkezett [illegible] pályamunka közül a bírák [illegible] 158-at ítélt kiállításra alkalmas [illegible] szítőik között [illegible] díjat [illegible] talmat osztottak ki.

Kis Jankó Bori-emlékdíjat [illegible] man kaptak: 1. *Kertész Istvánné* [illegible] tervező, *Kis-* [illegible] *Szőrgyné*, [illegible] kivitelezők, a [illegible] matyó hím- [illegible] jukért; 2. *Beszprémy Józsefné* iparművész (tervező), *Kálmán Tiborné* (Sárvár) kivitelező, rábaközi falvédőjükért; 3. *Pataki Józsefné* népi iparművész [illegible] tyó étkezési garnitúrájáért [illegible] A Népi iparművész [illegible] telezője, *Nagy Andrásné* beregi keresztszemes étkezési garnitúrájukért, *Marton Sándorné* népi iparművész és kivitelezője hódtáki [illegible] kerek terítőjü- [illegible] Kiosztotta [illegible] 6 harmadik [illegible] *Nagy László*, a [illegible] adta át.

-: Gazdag kézimunka-kiállítás Mezőkövesden 6

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 10.

M.D.K.

Kertész Izidor
lakatos

Magyar Edetervezőirodájában dolgozott.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959 129 l.

Helmut Schulz: Regen in Essen, Bp. 1923

MDK

Kertész János

Hazatérő aratók, c. rajza. Repr.

Vas.Ujs. 1906. 27.sz. 443.l.

Kertész János

Kertén

Kemény János fejedelemnek
és feleségének, Lónyay
Annának Vásárosnamény
vára körüli kertészetét
gondorta 1667-től. Ezzel
a kulcsári tisztet is viselte.

Takáts Sándor: Regék
magyarok. Bp. é. n.
Genius kiadás 405. l.

Budapest, 1903 október hó 28án

bizottságának

Budapesten

bán bátorkodtunk nagyságos Schulek
az általunk a halászbástyán fekvő
szülagosan teljesített ásatásokra vo-
.-ről szóló számláinkat beküldeni

nyelküli megsürgetés után 1903 év
lszóllitottuk nagys. Schulek müépitész
re. És miután ezen felszóllitásunk-

Kertész János

Kályhamester Hollóházán.

Sikota György: Hollóházi kerámia. Bp. 1961.
47.o

جميع الحقوق محفوظة للمكتبة العربية ١٤٢١هـ

Kerteś. János

1871/72—1873/74

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l.

nom felfogású, bájos és
zésekkel teli képein a Van Eyck-testvérek óta tökéletesített, bár általa nem gyarapított művészi eszközökkel egész közvetlenséggel érvényesíti nem egyszer naiv mesélő kedvét. Leghíresebb műve e nemben a Szt. Orsolya történetével díszített szekrényke (1489) a brüggei Szt. János-kórházban, ahol még több művét is őrzik. Kimagasló jelentősége van mint arcképfestőnek is, valószínű, hogy arcképeivel az olaszokat is befolyásolta. Kis szárnyasoltára van a Szépműv. Múzeumban. — Irod.: *Voll* (Stuttgart u. Leipzig, 1909).

MEMMI, *Lippo*, sienai festő a XIV. sz. 1. felében. Simone Martini követője és sógora, aki mesterének a sienai városházán levő nagyszerű Maestàját a sangimignanói városháza falképében utánozta. Egyébként Martinivel is együtt dolgozott és a sienai művészet legfinomabb alkotásainak egyike, a firenzei Uffizi-képtárban levő Angyali üdvözlet, kettejük közös műve. Számos Madonna-képe maradt fenn, pl. az orvietói székesegyházban levő Mater Misericordiae.

MENARD, *Emile René*, francia festő, * 1862. Párizsban tanult az École des Beaux-Arts-ban. Különösen klaszszikus tájak hangulatait tudja kiváló művészettel érzékeltetni. Álmodozó poétája Itália és Hellas antik szépségeinek; a Via Appia, Paestum, Korinthus, Aegina, a görög tengerpart idillikus öblei, örökzöld ligetek adják képeinek témáit. Műveinek nemesen derűs hatását rendszerint emberi alakokkal fokozza, akik isteni meztelenségükben, boldog gondtalansággal élvezik a természet ölén az aranykor gyönyöreit. Korzikai táj c. képe a budapesti Szépművészeti Múzeumban. — Irodalom: A. *Michel* (Párizs, 1923).

Patak Jenő

Műnyomás.

"Buda halála".Kertész Józsefnél készül

nyomat.

Fővárosi Lapok 1864.I.III.25.279.old.

Patak Jenő

Müpártolás.

Ráth Mór elkészittette "Buda halála"

c.mü nyomatát Kertész Józsefnél.

Fővárosi Lapok 1864.I.III.25.279.oldal.

Kertész József

festő

Rákospalota

Eötvös u.

MKSz 1947

Kertész József

1928/29. középiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. főisk. évk. 1928/29. 22 l.

M.D.K.

Kertész József festő

1947-ben a Rákospalotai Munkás Képzőművészeti Iskola tanára

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 347.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

M.D.K.

Kertész József,keramikus

Miskolcon Kőedénygyárban Dolgozott.Apátfalván is dolgozott 1859-ben. 220.o.

Molnár László: Az Apátfalvi Keménycserépgyár Földváry Sándor haszonbérlete idejében./Kb.1850-1866 között./

Az Egri Múz.Évkönyve.Eger, ~~1966~~ 1966.

Kertész József

Csokor napsütésben, olaj, 60 x 80 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957.
Kat. mert. kisdéjiné Kisimi Irén!

10

M.D.K.

Josephus Kertész, keramikus

Az Apátfalvi Keményceréépgyár alkalmazottja volt. Hollóházi származású. Valószinüleg ott és más üzemekben is dolgozott. 248.o. 22.jegyz.

Molnár László: Az Apátfalvi Keményceréépgyár a XIX. században utolsó harmadában./kb.1867-1894 között/ 241.o.

Az Egri Múz.Évkönyve. Hevesmegyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

M.D.K.

Josephus Kertész, keramikus

Az Apátfalvi Keményceréppgyárban alkalmazásban állt 1866-1876+ között.-"Fabricans".- 247.o.

Bolnár László: Az Apátfalvi keményceréppgyár a XIX. század utolsó harmadában./kb.1867-1894 között./.241.o.

Az Agri Múz.Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

Kertész József, festő

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy drága férjem és édesapánk **Kertész József** rajztanár, festőművész „a közoktatás kiváló dolgozója" 1979. február 9-én rövid súlyos betegség után 73 éves korában elhunyt. Temetése február 17-én 1 órakor lesz a Rákospalotai temetőben. A gyászoló család.

– : Halálozás 10.

Népszabadság, Bp. 1979. febr. 15

KERTÉSZ JÓZSEF nyomdász (1837–1895)

Árpád apja, a modern magyar nyomdászat egyik megteremtője. 1863-ban alapított nyomdát, mely 1878-ig működött. Itt jelent meg a kiegyezés idejének több magyar lapja (pl. Reform, Magyar Politika, Hazánk, Népbarát stb.) 1881-ben új nyomdát alapított, melyben lerakta a mesterszedés hazai alapjait.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod Muz. közös kiadványa Bp. 1975.

KERTÉSZ JÓZSEF

153. Udvaron, pasztell

Nemzeti Szalon

1940 nov - dec

MAPE 25. kiáll.

PÉCSI PILCH DE

Kertész József

Köfaragómester Kerzthelyen.

Kül. 1893.

Életrajzát lásd

Lamagyiparalm II. r. 171. l.

VASÁRNAP

17

Kath. Rainer hv.
Prot. Laura

HÉTFŐ

18

Kath. Efrém es.
Prot. Arnold

KEDD

19

Kath. Gyárfás vt.
Prot. Gyárfás

SZERDA

20

Kertész József

1872/73 II.

Ferképzőmfoiskővk

100. l.

788

SS. Apostoli 1711. elpusztított apsis félkupoláinak freskótöredékei: Krisz-

Kertész József

1925/26 – 1929/30

Ferképzomfoiskèvk

106. l.

tus mennybemenetele hosszúruhás, zenélő angyalok között, lenn Mária és a 12 apostol, a maga idejében a perspektivikus ábrázolás csodája (Krisztus alakja ma a Quirinalban, 4 apostolfej és 10 zenélő, éneklő angyal töredékei a Vatikáni Képtárban). Freskói a lorettói dóm Cap. del Tesoro kupoláján: lebegő hosszúruhás angyalok, a párkányon 8 próféta ül merész rövidülésben (1478). Egyideig Federigo da Montefeltre urbinói herceg szolgálatában állott (1473—1476), azonban a palota könyvtárszobája részére festett olajképei, a 7 szabad művészet, allegórikus nőalakok, lábaiknál térdelő egy-egy alakkal, csak részben, különféle képtárakban elszórva maradtak fenn: a herceg imazsámolyon térdelve flával, a hétéves Guidobaldóval (Róma, Pal. Barberini), a Dialektika lábainál a herceg, Asztronómia (Berlin), a Zene, a Rhetorika (London, Nat. Gall.). Tanítványai közül a termékeny Marco Palmezzano említhető. — Irodalom: *Schmarsow* A., M. da F. (Berlin, 1886). *Calzini* E., Memoire su M. da F. (Forli, 1892). *Fónagy.*

MELZI, *Francesco*, milánói festő, * Milánó 1492., † 1570 ? Leonardo tanítványa, ki Rómába (1513—15) és Franciaországba kísérte mesterét és kinek a karjai között halt meg Clouxban, Amboise mellett. Főleg Milánóban működött. Milánói előkelő nemesi családból származott. Inkább csak L.-hoz való személyes, baráti viszonyáról tudunk, mint művészi egyéniségéről, mert nem maradt reánk hiteles munkája, úgy látszik, csak dilettáns volt, aki mestere rajzait és írásait megőrizte. Egy vörös krétarajz, Öreg férfi profilban, nevével jelezve 17 éves korában (Milánó, Ambrosiana); neki tulajdonítanak egy képet is: Vertumus és Pomona (Berlin).

MEMLING, *Hans*, németalföldi festő,

Kertész József
Udvarom, pasztell

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása. Nemzeti Szalon, 1940. november.

13 l.

21b lap: (Ad Completorium) *C* iniciálé 23×26 mm) ecsetarany alapon festett fehér betű, belül zöld virágbimbóval.

33b lap után két levél kivágva.

51a lap: S iniciálé (34×34 mm) ecsetarany alapon fehérrel árnyékolt betű. A betű belsejében *Könyvettartó férfi* mellképe látható, camaïeu festéssel.

61a lap: E iniciálé (22×25 mm) ecsetarany alapon fehérrel díszített szürke betű.

74b lap: „In commemoratione beate Aldegundis."

75a lap: „Aldegundis virgo egregia cui servit nostra familia."

77a lap: I iniciálé (22×23 mm) ecsetarany alapon rózsaszín-fehér betű.

83b lap: „. . . Laus deo. Anno 1536."

84a lap: „Pour soy bien disposer . . ." *A* iniciálé (26×23 mm) ecsetarany alapon fehérrel díszített szürke betű.

94b lap: Alul bejegyzés: „Ex libris Generosi Dominini Martini Hainal die 7 Aprilis. Anno 1698."

RÁK EMLÉKEK

Kloster Marienthal bei Zittau) és a zwickaui kromkötetes biblia (Zwickau, Ratsschulbibl.) miniaturáival mutat elsősorban rokon sajátosságo-

Kertész József
nyomdász

l.

Kertész nyomtatott
264. l.
289. l.

282. kép. *Miseruha, 1480 körül.*

Kertész József

nyomdász

l.

Kertész nyomtatók

283. l.

., olaj, egyenként, 37×32 cm.
Maszlaghy II., 142—145. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Dominikánus szent
Vászon, olaj, 82×66 cm. (41. szoba.)
Maszlaghy II., 499. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Szűz Mária és Boldog Stock Simon
Márvány, olaj, 28×19 cm. (43. szoba.)
Maszlaghy II., 519. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Vak koldusnő
Vászon, olaj, 101×77 cm. (Kupola.)
Maszlaghy II., 255. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Eszményi táj
Tájkép alakokkal
Vászon, olaj, egyenkint 65×52 cm. (43. szoba.)
Az alábbi párja.
Maszlaghy II., 352. és 253. szám.

OLASZ FESTŐ, 1820 körül
Mars
Vászon, olaj, 197×147 cm. (Lépcsőház.)
Maszlaghy II., 351. szám.

Kerten József

rajztanár

l.

Erődi-Bodnár

157. l.

Kertéz József könyvnyomdáz.

MDK

Naptár.

Szlises naptár. Eredeti. Vörösbajú nő alak lombikba fogja a fényt. A tömböt fődő lapon zines feltő nyomat rajta mozaikos arany díz, és zöveg.

Vegyesek: Kalendari umok stb.

Grafikai Szemle 1908. 1 z. 12 o.

Kertész József

A hollóházi r. kat. templom oltárát a gyár raktári kénlet kólyba sempéiből rakta ösne.
1914-ben
A oltár egyedülálló M.o-n.

Sikota György: Hollóházi kerámia. Bp. 1961.
48.o.

Kertész József

Kályha Jösneraró - mester Hollóházán

Sikota Győző: Hollóházi kerámia. Bp. 1961.
48.0

Kertész József

kiállított festménye:

Csokor napsütésben, olaj, 60x80cm.

Tavaszi tárlat. A Mücsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

10. l.

MOK

Kertész József
könyvnyomdáz cég

A 8 órai munkaidőt hozta be máj 1-vel.
Nemcsak a korszellémmel haladt, de
munkái is zépek.

÷ A nyolcorai munkaidőt
Grafikai Szemle 1900 évf 5 z 61 l.

MDK

Kertész József
nyomdász

nyomdája szintén a Lipótvárosban állt a rövid életű Werfer nyomdával együtt. 1870 ben a Lipótváros már egyenrangú nyomdai tekintetben a belvárossal

Fritinger Károly: Budapest nyomdai Grafikai Szemle. 1894 évf. 1 z. 4 l.

Kertész József

A II. kerületi rajztanárok munkaközösségének első kollektiv kiállitásán részt vett.
Pl. "Koszta József emlékezetére" c. festménye

Péter Imre: Jegyzetek csoportkiállitásokról
Rajztanitás 1962. IV.sz.28.l.